

فهرست کتاب فتوح العیون شرح فی الدین عبد القادر الجیلانی مع شرح فارسی شیخ عبد الحق دهلوی

۹	الفتول	۴۴	الفتول	۱۱۵	الفتول
	الاول فی اتصال الاول والاعقاب		الثامن عشر فی بیان مخالفة النفس -		الثالث عشر فی ابقار و عده حاکم الیها
۱۰	الفتول	۴۸	الفتول	۱۱۲	الفتول
	الثانی فی اتباع اسمة و ترک السبعة -		الحاد عشر فی الصبر القصر حاله العجز و الحین		حیدر معترف الیها و اعتقاد الیها و الیها و ترک من ذکرها من قوه الیها و الکمال یقینه -
۱۲	الفتول	۵۸	الفتول	۱۱۵	الفتول
	الثالث فی ان العباد و التلی بلاء کرب یدرج -		الثانی عشر فی شهود الکلیع فیا -		العشر و فی بیان قوله صدم و ع ما یریک الی الی یریک -
۱۸	الفتول	۸۱	الفتول	۱۲۵	الفتول
	الرابع فی مرات الموت عن الخلق و الاموی و الارادة -		الثانی عشر فی بیان الاضال و یلوک		الحاد عشر فی العشر و فی ربه و حدیثه و ابليس اللعين فی مقامه -
۲۵	الفتول	۸۹	الفتول	۱۲۶	الفتول
	الخامس فی تشبه حال الیاء و اشتغال الیها بها -		الثالث عشر فی التسليم علی قضاء الله		الثانی والعشرون فی اتقاد و ترک من منس علی قدر الیها هم -
۲۶	الفتول	۹۲	الفتول	۱۳۳	الفتول
	السادس فی الفناء و الخلق و الموت -		الرابع عشر فی ملج صاحب الیها		الثالث والعشرون فی بیان الصلابة -
۳۰	الفتول	۹۳	الفتول	۱۳۶	الفتول
	السابع فی بیان غرض التکلیف من لعمه و هواد و ارادة -		الخامس عشر فی جوار التبری لعلیها		الرابع والعشرون فی بیان الحدیث من المعصية فاما الله فاعلم
۳۲	الفتول	۱۰	الفتول	۱۳۲	الفتول
	الثامن فی اعمی الاختیار و الیها و الیها من التکلیف و تسلیم علی الله تعالی -		السادس عشر فی الیها من الاعمال علی الخلق و الیها -		الخامس والعشرون فی التکلیف العجز و الیها و الیها -
۴۰	الفتول	۱۸	الفتول	۱۳۴	الفتول
	التاسع فی بیان کثرة الشاهد فی الیها		السادس عشر فی الیها من الیها الی الله سبحانه -		السادس والعشرون فی الیها الیها
			الفتول	۱۵۸	الفتول
			الثامن عشر فی الیها من الیها		السابع والعشرون فی بیان الیها و الیها

[illegible]

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يُعْلِمُهَا إِلَّا هُوَ

خوشاماد و کثرت مملو از فوائد و مبدء بلا از تباب که شمره و دید و ابل بصیرت طاری بر موسوم به

عیدکایده حق بنابر مشهور همدگ گویان شستن با قوال مجید و تائین استوار است و نو فخر استواران

مطبع نامشہ نقل الشکر لشین نفس الطباع

تولد شریف وی رضی الله عنه

سنة سبعین و سبعمائتی احدی و سبعین و اربع مائت و مئذت قصدر او مرد لرین و فتوی راسی و سه سال و مئذت
 کلام او بر مردم و اربشا و خلق چل سال و عمر آن حضرت ثلث و سه سال و فوات آن حضرت سنه اربع و شصین و خمس مائت و
 ورس ثمان و ثمانین و اربع مائت که سال عمر آن حضرت شمرده بوده به بعد او قدم سعادت لزوم از نالی داشت و قصید
 اشباح و لکنه و اعلام انت و علمای سنت و اعیان دین نموده اول قرآن مجید را بار واپت و در این مکتب و علمنا بنعت القل
 شویخ و ده و از اعلام مکتبین و اعلام مسندین و علمای تقنین و احادیث نموده تحصیل علوم و تکمیل آن فرموده و در جمیع علوم و ادب
 و فروع و ادبها و مکتبها و از جمیع اعلام اجداد و بزرگان علمای بلاد و گذشت چنانچه فانی الکمل فی الکمل و مدار معراج اجمع بعد از ان جن
 عرو و علما و اربشا و خلق ظاهر گردید و قبول عظیم و عظمت تمام در قلوب خاص و عام نهاد و مرتبه تعلیمت کبری و ولایت عظمی
 مخصوص گردید و جمیع طوائف از فقها و علما و طلبه و فقرا را اقطار ارض و افاق عالم نوبه بجناب عرش آبا و اجداد و
 ینابج حکمت از محیط قلب او بر ساحل لسان جاری ساخت و از ملکوت الهی تا محوت اسفل صیته کمال و آلاء و جلال او در گذشت
 و علمای قدرت و امارت و ولایت و شواهد تخصیص و دلالت کرامت او از آفتاب نصف النہا ظاهر و باهر گردانید و قلوب جمیع
 طوائف نام را سحر سلطان بیست و قدر این عظمت و وسعت و کمال اولیای و وقت را در عبادت و انقیاس و خلق قدم و دایره امر او
 گذشت تا ما مورثین من عند الله بقول او قادی بالله علی بقیته کل ولی الله و جمیع اولیای حق است ارض و غائب و قریب
 و بعید و ظاهر و باطن گردین اطاعت و سیر النیاب و نهاده و غوامض الرق و طمنا فی المزیة فهو قطب الوقت و سلطان الوجود
 و امام الصدیقین و حجة العارلین روح المعرفة و قطب الحقیقة و خلیفة الله فی ارضه و وارثه کتابه و مالک سوره الوجود
 و لنور الصدف رضی الله عنه و عن جمیع الاولیاء و افاضنا الله ببقیة منهم آمین یا رب العالمین

حليته شريف
و في رضى الله عنه

هذا الكتاب فوحي الغيب لسيدينا ومولانا العلامة الاوحد الشيخ الامام العارف الكامل
امام ائمة الطريق وسيد شيوخ الاسلام على التحقيق تربية الوجود ومراعاة الشهادة والابراز
والطراز المذهب قطب الاقطاب وورث الاحباب القطب الاكمل الاشرف والغوث
الا عظم الامم عوث الثقلين امام الفرائدين العالم الزايل القطب الفردي والغوث
الصمداني محي الدين ابي محمد عبد القادر الحسيني الحسيني ابي جلال في قدس الله سره وتوكل
رحمه واوصل النياز كاته وفتوحه ورضي الله عنه وارضاه عنا وجامعه ولسد لا الشيخ
الامام الامجد الشريف الدين ابو محمد ويكي يابى عبد الرحمن عيسى شرف الاسلام حلال
العلم سراسر العراق ومصدر اللبائين والبيان لسلك المتكلمين ورجحان العارفين ورحمة الله
عليه وعلى والده واولاده واحوانه وسائر الصالحين قال قال والدي الشيخ الامام
العلامة الفردي القطب الغوث ابو محمد عبد القادر الجبالي نفعنا الله به وامننا بعمده
في الدنيا والاخرة آمين آمين وفي بعض النسخ قال والدي الامام الامجد الموصي

5000

بسم الله الرحمن الرحيم

هذا الكتاب فوحي الغيب لسيدينا ومولانا العلامة الاوحد الشيخ الامام العارف الكامل
امام ائمة الطريق وسيد شيوخ الاسلام على التحقيق تربية الوجود ومراعاة الشهادة والابراز
والطراز المذهب قطب الاقطاب وورث الاحباب القطب الاكمل الاشرف والغوث
الا عظم الامم عوث الثقلين امام الفرائدين العالم الزايل القطب الفردي والغوث
الصمداني محي الدين ابي محمد عبد القادر الحسيني الحسيني ابي جلال في قدس الله سره وتوكل
رحمه واوصل النياز كاته وفتوحه ورضي الله عنه وارضاه عنا وجامعه ولسد لا الشيخ
الامام الامجد الشريف الدين ابو محمد ويكي يابى عبد الرحمن عيسى شرف الاسلام حلال
العلم سراسر العراق ومصدر اللبائين والبيان لسلك المتكلمين ورجحان العارفين ورحمة الله
عليه وعلى والده واولاده واحوانه وسائر الصالحين قال قال والدي الشيخ الامام
العلامة الفردي القطب الغوث ابو محمد عبد القادر الجبالي نفعنا الله به وامننا بعمده
في الدنيا والاخرة آمين آمين وفي بعض النسخ قال والدي الامام الامجد الموصي

هذا الكتاب فوحي الغيب لسيدينا ومولانا العلامة الاوحد الشيخ الامام العارف الكامل
امام ائمة الطريق وسيد شيوخ الاسلام على التحقيق تربية الوجود ومراعاة الشهادة والابراز
والطراز المذهب قطب الاقطاب وورث الاحباب القطب الاكمل الاشرف والغوث
الا عظم الامم عوث الثقلين امام الفرائدين العالم الزايل القطب الفردي والغوث
الصمداني محي الدين ابي محمد عبد القادر الحسيني الحسيني ابي جلال في قدس الله سره وتوكل
رحمه واوصل النياز كاته وفتوحه ورضي الله عنه وارضاه عنا وجامعه ولسد لا الشيخ
الامام الامجد الشريف الدين ابو محمد ويكي يابى عبد الرحمن عيسى شرف الاسلام حلال
العلم سراسر العراق ومصدر اللبائين والبيان لسلك المتكلمين ورجحان العارفين ورحمة الله
عليه وعلى والده واولاده واحوانه وسائر الصالحين قال قال والدي الشيخ الامام
العلامة الفردي القطب الغوث ابو محمد عبد القادر الجبالي نفعنا الله به وامننا بعمده
في الدنيا والاخرة آمين آمين وفي بعض النسخ قال والدي الامام الامجد الموصي

منه

৩৫০

و نِعْمَتُ الْمُسْكُوتِ هَذَا دُی و سَاسِ گَفْتَه شَد بَچَرِی کِه بَاز دَاشْتَه اَز بِلَا و مَحَنَت و تَوَانَد کِه مُرَاد
بَاز و اَشْتِن و مَنع کَر دِن اَز لَیْضَه عَطَا سَ ظَاهِر بَاشَد کِه مَتَعِن الطَّاف خَفِیَه اِسْت یعنی بِه رَحَال اَوْرَا
شُکْر اِسْت چَهِ بَر نِعْمَت چَهِ بَر بِلَا و گَوِیَن دَ وَ لَیْضَه دَ بِلَا فِی مَکَر اِسْت چُنَا کِه بَر نِعْمَت کَی مَحَبَّت تَقْوَم اَوْنِشْهَای
بَاطِنِی رَا و چُون دُجُو دَ اَن اَز بَیْرَه دَ شَوَارِی دَار و و صَبِر رَا بَدَل اَن سَاخْتَه اَن دِیْسِیْت بِه نِکَام مَحَنَت
مَسْتَوَا اَعِیْد کِه اَبِیْسِیْمِیَ بَار و آبِ سَفِیْد کِه فِی الْعَطَا شَاکِر و فِی الْبِلَا اَصَابِر لَشْمُ الْقَلْوَةِ
عَلَى بَیْتِهِ مُحَمَّدٍ نِ الْمَصْطَفِیِّ اَپْس اَز اَن دُر و دُور مَحَنَت بِرِیغِیْرِ دِی مَحْمَد بَر گَزِیْدَه و دِیْعَضِی لَشْخ
و اَلتَّلَام نَه یَا دَه کَر دَه بَعْد الْقَلْوَةِ و گَفْتَه اَن دَا بَا یَد کِه چُون دُر و دِیْفَرِیْن دَ سَلَام رَا بَا صِلَوَه هِیْکَم کُنن
تَا فَرْمَانِی رُو رُو گَار رَا تَعَالِی شَانَه کِه فَرْمُو دَه اِسْت صَلَوَاتُ عَلَیْهِ و سَلَمُو اَتِلِیْمَا بِتَام سِجَا آوُر دَه بَاشَد
اَلَّذِی فِی رِیْسِ الشَّيْخِ مَا جَاءَ بِه اَهْتِدَا ی مَحْمَدِی کِه مَنَقِشِ اَنِیْسِت کِه بِر کِه پِیْر دِی کَر دِیْنِی رَا کِه آوُر دَه اِسْت
دِی آوُر اَرَا هَ رَا سَت یَا فِت و بِنَزَل مَقْصُود رَسِیْد و مَن مَحْمَد فَا عَنْدَه حَقْل وَا زِشْدَا ی و بِر کِه
رُوی گَر دَانِیْدَا رُوی وَا زِ دِیْنِ دِی گَر اَهْ شَد و بَکَا گِشْت اَلشَّيْخُ صَادِقُ الْمَصْدُوقِ
بِیغَمْبَرِی کِه رَا سَت گَوِیْنَدَه اِسْت و رَا سَت گَفْتَه شَدَه اِسْت بَا دِی یعنی بِه رَحَرِی کِه خَدَا ی تَعَالِی بُو ی
دَا دَه و بِر بَیْلُ اَوُر دَه رَا سَت و دُورِیْسِت اِسْت چُنَا نَچِه اَمْرِ خِیْر و دِیْهَو ی فَرَا یَدِیْسِیْت نِی بِهَوَا گَفْت کِه اَوُرَا ز
گَفْت کِه کَا نَچِه بَگَفْتَنَد بَد و بَا ز گَفْت کِه وَا مَایْغِلُف مَحْمَدُ النُّوْی اَلَّذِی اَهْتَدَا فِی الدُّنْیَا نَا حَاوِیْنَدَه
دُنْیَا رَا و کَر اَز نَدَه النِّعْمَت و اَسَا لَش اَز اَلطَّلَبِ الرَّاْخِبِ فِی الرَّفِیْقِ الْاَعْلٰی جُویْنَدَه و خَاوِیْنَدَه
مَصَا حِب و هِم سَفَر بِنَدَه مَر تَبِه رَا کِه مَلَا کَلَه و اَن دِیَا و دَات پَا ک حِدَا و دَه تَعَالِی اِسْت رَوَا نِیْسِت کِه چُون
تَرِیْب شَد جَل اَسْخَفَرْت صَلَّی اَللّٰهُ عَلَیْهِ و سَلَّم فَرْمَانِی اَن دِیَا مَحْمَدِی مِیْجُو اِی دَر دُنْیَا مِیْیَاشِی بَا اِنْجَا مِی آئِی اَگَر
دَر دُنْیَا بَاشِی گَنْجَا مِی عَالَمِ بَر رُوی مَرَاد تُو بَکَشَا مِیْم وَا زِ قَدَر و مَر تَبِه تُو چِیْزِی کَم نَکَم اَگَر اِنْجَا آئِی اَن چِیْزِ
یَز اِسْت فَرْمُو دَه اَخْرَجْتَ الرَّفِیْقَ الْاَعْلٰی یعنی هَا ن خَوَا هِم کِه اَن جَا بَا یْم اَلْمَجْتَمِیْ مِنْ خَلْقِهِ

عنا و باز دارند و دفع کننده از ما جمیع ما لودینا و کیسوا که هر خبری که بر بخاندان ما و اندوین
 گردانند ما را کُلُّ دَالِیِّ بِرَحْمَةٍ وَ تَحِیَّتِهِ همدان نعمت نامه بخشودن و مهریانی کردن اوست
 وَ قَضَاهُ وَ مَنَّتِهِ وَ بَقَرَتِی وَ کَرَمِ وَ نَعْمَتِهای و منتهای اوست بر ما بِالْحِفْظِ الذَّالِیِّ فی الْأَقْوَالِ
 وَ الْأَعْمَالِ بِکَسْبِی کر و ابرمیت و گرفتاریا و کرداریا فی السِّرِّ وَ الْأَعْلَانِ در میان و آشکارا
 وَ الْکِتْمَانِ وَ الْأَعْلَانِ در پوشیده داشتن و ظاهر گردانیدن وَ الشَّهَادَةِ وَ الرَّحْمَةِ وَ دَرْخِ
 وَ سَنَنِ وَ سَنَنِ و راحی و اللّٰهُ وَ الْمَسَاءَ وَ النَّوْءَ و در زمی و در ششی و با سار و الفتره هر دو
 یعنی حالت سخت است اول مشتق از اس یعنی رذاب و ثانی از ضربی گزیده الله عَالَمُ الْبَاطِنِ
 در سبکی وی عالمی شده است مرصع زیرا که خواهد وَ الْحَاکِمُ لِمَا شَاءَ و حکم کننده است مرصع زیرا
 که خواهد الْعَالَمُ بِمَا یَحْجِی و انا هر چه بهمان باشد بر دیگران الْمَطْلُومُ عَلَى التَّسْبُوتِ وَ الْأَحْوَالِ
 آگاه بر همه کارها و عَالَمِ الْغُیُوبِ الْغُیُوبِ وَ الْقُرْآنِ از لغزشهای گناهان و عَطَا
 و عِبَادَتِهَا الْمَسَامَحَةُ الْخَوَاتِ شونده مر و ازها الْمَحِیْتُ بِاللَّذِّ عَوَاتِ قبول کننده
 دعاها را لِمَا یَشَاءُ لِمَنْ یَشَاءُ و اگر از هر خبری که خواهد هر کسی را که خواست چه چیز بر او
 لازم و واجب نبود و قبول کردن دعا بخواست او است و بفضل و کرم او بمن ظریف شایع
 وَ تَرَكْنِي كَيْفَ شِئْتُ وَ بَارَكَ دَاوِدُ اِنْ كَسَى اَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ نِعْمَ اللّٰهُ عَلَى الْعِبَادِ كَيْفَ تَرَى اَمَّا بَعْدُ
 از حمد و صلوة و تضرع و دعایس میگویم که نعمتها را خدا بر بندگان بسیار است و در بعضی نسخ
 فان نعم الله على كثيره و این نسخه انب است بجمعی که بعد ازین باید میفرماید که نعمتها را خدا برین
 بسیار است مَتَوَاتِرَةً بِهَمِّ آئِنْدَه است فی اَنَاءِ النَّبْلِ وَ الْخَرِافِ الْفَارِیَةِ در ساعتی
 شب و طرهای روز یعنی در شب و روز و السَّاعَاتِ وَ اللَّحَظَاتِ وَ الْخَطَرَاتِ و در ساعت
 و هر لحظه و هر خطر ساعت پاره از زمان و وقت که در وی باشی و عَطَا بِتَبَالِیْسِ مَرِیَسْتِ و خاطر

فمنقول کردن
 دعا خواند است و
 کسی عالمی رسد
 که با دستهای
 و تکرار کند

برگزیده شده است از میان تمام مخلوقات هر روز و کار خدای تعالی الملتفت من ترنیه چیده و برگزیده
شده از همه آفریدگان وی تعالی الدن فی جاء الحق و یجئ به انکه آمد و قرار گرفت دین راست
و ثابت بآمدن وی و ذیق الباطل لکھوید و رفت دروغ و ما چیز سده پیدا آمدن و سه
نقل است که در روز فتح مکه تنان که در دیوار خانه کعبه محکم بودند آن حضرت بچوبی که در دست شریف
داشت اشارت بجانب آنها میکرد و این آیه میخواند جا الحق و ذیق الباطل و تنان همه زدند و
خدا شده بر زمین می افتادند و اشرفیت الارض سنوید و روشن شد روی زمین و روشنائی علم و
دین وی نشو الصلوات الواحیات بستر و دوی ثمام و البزکات الطیبات
الکیات المبارکات و رکتهای پاک و ستوده افزون کرده شده علیه تأیید بر و سه
دوم بار یعنی مکرر و وائم و علی الطینین من الہ و آھلہ و یر پاکان و نیکان از فرزندان او
و یاران او و التالیعین لھم یا حسنین و پیروی کنندگان مرایشان را نه نیکی الا حسنین
لیرتھم فی غلایک و ترین خلق هر روز و کار را در کردار و الا قومین کہ قینا و راست و درست
ترین مردم را و در گفتار و الاھوین الیہ طریقاً و سنیلاً و راست و ترین اومیان
در راه رفتن و رسیدن بسوی وی و در بیخ بیان افضلیت صحابه است و تابعین و سنی و راستی
جستی در سائر امت شمر نفس عمای پس فرزندی کردن ما و دعاؤنا و دعا کردن ما و
رجوعنا و بازگشتن ما و جمیع اوقات و احوال الیہ بسوی خداست سرینا اوست پروردگار ما
و پرورنده ما و مصلحتینا و پیدا کننده و از عدم بوجود آورنده ما و خالقنا و آفریننده و
ایدار کننده ما و تارکنا و روزی دهنده ما و مطیعنا و مسقینا و خورنده و نوشاننده
و کاهنا و سود دهنده ما و حافظنا و نگهدارنده ما از آفات ظاہر و کالیفنا و نگهبان از مکارات
باطن و دنیا و آخره و تحمیتنا و دهنده گروانده ما بحیات جسمانی و روحانی و الثابت و الدائم

در بیان صحبت
معا و
بهمین
راست

المقالة الاولى

که قریب تر از همه است برای خواهندگان حق و طلبدارندگان آن مِنْ ذَٰلِكَ قَالَ بَسْ از جمله آن کلمات بارز از فتوح الغیب این است که گفت حضرت شیخ سرمدی اللَّهُ عَنْهُ وَآزْوَاجُهُ خوشنود و باو خدا از وی خوشنود گردانند و او را از خود وَالْمَقَالَةُ الْأُولَى لا یُکَلِّمُ الْمُؤْمِنَ فی سائر احواله چاره نیست هر مسلمانی را و تمام احوال خود مِنْ ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ از سه چیز أَمْرٌ یَسْتَلِیْهِ یکی امری و روکار تعالی که بجای آرد و فرمان برداری کند و او را و یکی یَحْتَشِبُهُ بوم نمی خدای تعالی که پیریز کند از آن وَقَدْ تَرَى صُلَى بِهِ و سوم قضا و قدر الهی که راضی باشد بآن فَأَقْلَّ حَالَهُ لَیَحْتَلُوا الْمُؤْمِنَ فِیْهَا پس کمتر حال بنده مؤمن نیست که خالی نباشد وی در همه احوال مِنْ أَحَدِ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ الثَّلَاثَةِ از هیچ یکی از این سه چیز که استعمال امر و اجتناب از وی و رضا بقدر است و در بعضی نسخ لفظ احذ نیست و این اظهر است و قدر بعضی احوال و بسکون نیز آید آنچه قضا شود و حکم کرد الهی تعالی از امور و در صرح گفته قدر بسکون و حرکت اندازد کرده خدای تعالی بر بده از حکم و باین معنی قضا و قدر یکی باشد و بعضی فرق دهند میان قضا و قدر و گویند قضا حکم ازلی و قدر وقوع آن در الازل و باین معنی قضا سابق باشد بر قدر و بر عکس آن نیز اطلاق یابد قدر معنی تقدیر ازلی و قضا حکم خلق کردن و پیدا گردانیدن بر وفق آن و امام غزالی گفته که حکم قضا و قدر حکم ازلی است و یکی است و قضا اسباب کلیه مثل افلاک و کواکب و عناصر و ملائکه و جز آن و قدر ترتیب حوادث بر آن و تعلیق آن بدان فَیَسْئَلُ لَهُ أَنْ یَلْزِمَ هَمَّهَا قَلْبُهُ پس بیاوردی سز که لازم گردانند بنده مؤمن قصد کردن این سه چیز اول خود را و دوم قصد آن باشد و یحذرت بها لنفسه و باید که حکایت کند باین سه چیز نفس خود را و همیشه در باین خود ترا بگزیند و بیندیشد و تکرار کند و یأخذ الجوارح بها فی سائر احواله و بگیرد و کار باین سه چیز اعضا و آلات خود را در همه احوال خود بداند که امر الهی تعالی و توابع است امر شریفی و امر را و

تفصیل قضا و قدر

اندیشید که در دل گذرد و جمیع الحالات و در همه حالتها کما قال الله چنانچه گفت دست
 خدای عزوجل وَإِنْ لَقَدْ وَاَلَيْهَ اللَّهُ لَا تُخْصَوْنَ اگر خواهید که بشمارید نعمتها خدای را
 نمی توانید بشمر و ضبط کرد وَأَنزَلَ قَوْلَهُ عَالِي وَمَا بَلَّغْتُمْ نِعْمَتِي إِلَيْكُمْ و هر چه با شما است
 از نعمت پس از خداست فَلَا كَذِبَ لِي بِهِ پس نیست توانائی و طاقت مرا که جان و کلام
 و نه دل و نه زبان کارگر فی اخصائها و اعتدایها در شمرن نعمتها حق و آماده کردن آن فلا
 یُنْبِرُهَا الْعُقَدُ ادب پس در نرسد و در نمیدانید نعمتهای خدای را شمرن وَلَا تُضَيِّطُهَا الْعُقُولُ
وَالْأَكْذَهَانُ و نگاه نمی تواند داشت آنرا عقلها و ذهنها و لا یُحْصِنُهَا الْجَنَانُ و شما نمی تواند کرد
 آنرا دل و لا یُعْزِزُهَا اللَّسَانُ و بیان نمی تواند کرد آنرا زبان فَمِنْ جُمْلَةٍ مَا مَكَّنْتَ مِنْ
تَفْسِيرِهَا اللسان و بعضی نسخ آکن پس از جمله انچه پای بر جا گردانید و قدرت داد و می توان
 بر بیان و تغییر آن نعمتها باز و اظهارها الکلام و قدرت داد و بر پیدا نمودن آن سخن را و کتبها
البکات و بر نوشتن وی انگشتها و تفسیرها البکات و بر پیدا کردن یعنی آن فصاحت را
 فی القصر بیان سخن پیدا و کشاده گفتن کلمات بر زبان کلمات بَرَزَتْ و ظهور یافت لِي
مِنْ فَتُوحِ الْعَلِيِّ سخنانست که بیرون آمد و پیدایش مرا از تنها که از عالم غیب شد فَخَلَّتْ
فِي الْجَنَانِ پس فرو آمد و جای کرد و در دل جمیع مخلوقات فَأَسْغَلَتْ الْمَكَانَ پس پر کرد
 جاس را یعنی تمامه دل را در گرفت فَأَنْجَبَهَا و آنرا حاصل داد فِي الْحَالِ پس آنجا را که در بر
 آورد آن کلمات را راستی حال یعنی راستی حال با صحت قال جمع شد فتوکی إِنْزَارُهَا
لَطْفُ الْمَلَكِ پس به خود گرفت بیرون آوردن آن کلمات را توفیق و عصمت خدای نعمت
 دهنده و رَحْمَةُ رَبِّ الْأَنَامِ و مهربانی پروردگار خلق فِي قَالِبِ صَوَابِ الْحَالِ در کمال
 گفتار راست که خطا در آن راه نیابد فَتَلَيَّيْدِي الْحَقُّ وَالطَّلَابُ از برای نمودن میان

و همین بخت محبوب از دروید به بیت دایم یاد تو در جان آلوده همیشه دیده امید در سرت
 مرا به و تو آخو و لا تقاد و او برادر و دوست باشید با هم و دشمن نمانید یکدیگر و اجتمعوا علی
 الطاعة و لا تنفروا و اگر دانیید بطاعت کردن حق و جدا نشوید از جماعت بیرون نیفتید
 و تخالفا و لا تعصوا و دوست دارید یکدیگر را برای خدا و دشمن ندارید برای نفس خود و لا یفترقوا
 عن الذنوب و پاک شوید با سبب اغوا گنا هان و لها لا تشکسوا و لا یطخروا و گنا هان برینا ک
 و آلوده نشوید و طاعة سر یکم قریب و با طهرمان برداری کردن پروردگار خود آراسته نشوید
 و عن کتاب مولایم فلا تفرحوا و در خدا و ممد و در شویدا شایسته بدوام حضور و العجا
 بآن اما اگر اثر می از قبول طاعت در روپیدا نشود و بدر زوید و ملول نشوید عن الاقبال علیکم
 فلا تتولوا و از توبه و روی آوردن بر خدا و بد تعالی روی نگردانید و برگردید اگر چه با و محنت
 مرستد بلیت بهر چه که آن میسکند از جامه حقیقی که ولداری همه ایشان یک مقصود و امتحان باشند
 و بالتوبة و لا تسوقوا و به توبه از گنا هان و برگشتن از غفلت تاخیر نکنید و عن الاعتذار الی
 حالکم فی الماء السیل و اطراف النهار فلا تمهلوا و از غرض خواستن گنا هان و تقصیرات
 باستغفار و اقامت عبادات و ساعات شب و اطراف روز ملول نشوید فلیسکم ترحموم
 و تسعدوا پس شاید که مهربانی کرده شوید و نیک بخت گردانیده شوید و عن النار تبعدوا و از
 آتش و نوح دور گردانیده شوید و فی الجنة تمتعوا و در بهشت نعمت دایم شوید و بر برگ
 و استه شوید و شاگردانیده شوید چنانچه در قرآن مجید میفرماید فیمتعون فی زوجة محببون و تسرهم
 نعمتها و بزرگوار و شاد و در بهشت و مقصود حقیقی در آمدن آن دیدار مولی است تعالی و تقدس
 بهیت رفت بر بوی سیر زلف تو حق چنین « ورنه کی بوی نسیم محری بود عرض « و الی الله توکلوا
 و بسوی خدای عز و جل بیوسگی چوید و یا للعلیم و افتخار فی الدار السلام

ف
 درم بخت نماند
 بهشت و مقصود
 حقیقی در آمدن
 آن دیدار مولی است

و طبقه عبودیت در مرتبه اشغال است و در امر او تسلیم دوی رضی الله تعالی عنه اشارت کرد بقول خود
 امرتکم و نهی بجنبه با قول و بقول خود و قدری رضی بنانی و حاصل تمام از ارباب لام و طریقه سلوک
 این دو چیز است قال رضی الله تعالی عنه وَأَمَّا الْإِصْنَاءُ الْمَنَالَةُ النَّاسِيَةُ إِنَّمَا وَكَلَّهَا تَبَتُّهَا بِرِوَا
 کید سنت را و پیدا کنید بدین را و درین که بنموده و وَاطِيعُوا وَلَا تَكْتُمُوا و فرمان برداری
 کنید خدا را و رسول خدا را و بیرون نیانید از حکم ایشان وَدَّجِلُوا وَلَا تَشْكُرُوا و یگانده و
 خدا را و شریک نگردانید چیزی را با وی بدانید که هر چه در عالم واقع می شود همه بقدرت و ارادت
 اوست نیست قادر و متصرف در حقیقت گرا و يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُحْكُمُ مَا يَرِيدُ وَ تَرَهُوْا
 الحق دور در این حق سبحانه تعالی از هر ناخوشی و پاک دانید او را از هر نقصت وَلَا تَسْتَهْمُوا و
 نعمت نه نپدید بروی سبحان یا نخی نشایسته درگاه الوهیت و صمدیت اوست و صَلُّوا وَلَا تَشْكُرُوا
 و گردید و یقین آرید بدین اسلام و شک نیارید و در گمان یغنیید وَاصْبِرُوا وَلَا يَجِيْ عُوا
 و شکیبائی کنید بر بلاهای حق تعالی و ناشکیبائی نیارید وَاصْبِرُوا وَلَا تَشْكُرُوا و بر جای مانید
 و گریزید و أَسْأَلُوا وَلَا تَسْأَلُوا و در خواست کنید از فضل خدا بپستوه نیانید و ملول نشوید از
 سوال کردن بحکم طبیعت و بشریت و دور انگاشتن مطلب اما ترک سوال از بسبب و تاوب
 درگاه عزت یا بجهت انکسار علم باری تعالی و تسلیم بقضای وی مقامی دیگر است بلند تر از سوال
 طلب و این قوم را اختلاف است که سوال و طلب راجح است یا سکوت و او بخت ندارد نیست که هیچ کدام
 کلیه نیست تا وقت چه اقتضا کند و گفته اند که علم و وقت هم در وقت حاصل گردد و این سه در بعضی
 مقالات آینه در روشن تر ازین گفته شود انشاء الله تعالی وَأَنْتَظِرُوا وَ تَرَقَّبُوا چشم دارید
 نگهبانی کنید تا وقت در رسد و اترجا بابت و عطا بنظر آید و شبانی کنید وَلَا يَسْأَلُوا و
 نشوید که و عدا بابت حق است و تو انچه که مرا چشم داشتن در راه مقصود باشد که بهین باعث بر آید

نسخه
المقالة
الاولی

نسخه
کتاب
العباد

و

و در حقیقت چون ولایت ظل نبوت است هر چه در شخص پیدا است در سایه نیز هویدا خواهد بود و خصوصاً
 ولایت کبری آن حضرت که ظل ظلیل شخص نبوت حضرت سید العالمین و نور علی زوال از آفتاب کمال
 اوست صلی الله علیه و سلم و هر جا که وی رضی الله عنه کلام کرده زبان نبوت کرده که منصب و مقام
 صدیقان است کلام الملوک ملوک الکلام تا آنرا نگردد چون وی رضی الله عنه این کلمات را بآن
 عظمت و سطوت و تضرع و در باطن داشت بر حاضران مجلس خود که بطائن ملک و ملکوت در آنجا حاضر
 میشدند القامی کرده باشند چه آنجناب و نورانیت که در ولایت پدید آمده باشد و چه جانشان که در بدن
 می آمده باشد و کما سیکله و از مجلس تشریف وی مرده بر میداشتنند بلکه بحیات غیبی زنده می انگاشتنند
 سبحان الله سبحان الله بیات ای لفظ خوش تو موج در بای کمال عالم ز جواهر سخت مالا مال
 یک لفظ تو با هزار معنی در بر و او نیست جوامع الکلم راست مثال گه زنده کنی هزار جان
 در نفس گه جان سری را کرشمه و ناز لبه به یحیی و یسیت تا توئی در عالم در هر دو جهان جز تو
 نداریم کس و بد آنکه آنحضرت باصل از دیار عجم است و هم در غفوان مشاب ببدن فکی صدق
 طلب بجدا در رفته و علوم ظاهر و باطن تحصیل نموده و در تعبیر و تفسیر و اللسانین و ذوالبیانین
 لقب گشته تمام اهل آن دیار فائق آمد و حسن و ملاحظ کتب و مورث صید و لیا شیران ملکات عرب
 مرده و تمام آن دیار را بسلطان ولایت خود تسخیر نموده قدم برگردان اولیا و وقت نهاد و این مضمون
 را صاحب قدر عالی و صاعده مرتبه متعالی شاه اله المعالی که از والهان و شیدایان راه و قبول
 و محرم گاه و بیگاه از آن درگاه است در لباس مجاز غلو تیان مجلس را از خود جلوه داده گفته است
 بیات آن ترک عجم چون زمی حسن طرب کرد بر پشت بمنت آمده و صید عرب کرد چون کاس گل
 ترکانه بر انداخت زمستی عارت گری کوفه و بغداد و حلب کرد و خوابان که ز غریب جو گل و لاله نوخته
 تا زان همه را ز بر قدم کرد و عجب کرده داری خبر ای پهلوی که معالی بریا و تو القادر

ف ۱
 لیا که لیا
 قلبی که لیا
 مرده بر میداشتنند

ف ۲
 هر کس که لیا
 لیا که لیا
 است ۱۳

ف ۳
 بیات و لفظ
 شاه و لیا

لَشَعْلُوا وَبَنَارَ وَنَعْمَتٍ وَنِيكُوْنِي وَنَكْسَتِي بِكَارِثِ بَكَرَانِ وَدُرِّشْتِ مَشْغُولِ شَوَيْدِ وَابْنِ اَرْعَافِ
 نَعِيمِ حَبْتِ اسْتِ چنانکه در دنیا هم از غرائب لذات است و یکی از آن موضع که عقل کوه اندر ایشان از
 حقیقت کمالیت آن محو نیست مباحثت و جماع بالانسانیت که آنرا در صورت نقصان تصور
 میکنند و از باب اهو و لعب می شمارند و این از نقصان فهم و اعوجاج طبیعت ربانیت است و تمامه افراد
 بشر را بقوت آن مباحثات و معاشرت بوده است و انبیا و رسل درین کار بو وند فوعل سید انبیا علیهم
 السلام و محبت شمس آن اس است و نظر بحقیقت جامعیت فعل و الافعال و تا فر و تا غیر که علت غائیهم
 بطور عالمست چنانکه در بیکار است و رکازی دیگر نیست و خود نعم و لذات حسیه در جنت همه مجالی
 و مظاهر صفات و کمالات معنویه و عقلیه اند قیاس آنها بلذات دنیا نموان کرد مگر در حق عرفاء
 اهل ذوق و وجدان و علی ذلک انکرا تخلفد و او برین ناز و نعمت و تمنا ضلالتا بد همیشه باشید
 و علی التَّائِبِ تَرْكِبُوا و بر سپان گزیده سوار شوید و یَجْزُوا الْعِلْمِ و بزبان سخت سفید
 سیاه چشم که در دوزخ مرگان سفید روی سیمین بدن کشاد چشم و انواع الطیب و بگونگون
 بودها خوش و صَوْنِ اَقْبَانِ و آواز کنیزگان سر و گوی مع ذلک التَّخْلِیمِ با آن ناز و نعمت
 و نیکوئی که مذکور شد با آن نعیم که در آن عالم است و مکنه صفات آن نموان رسید و تحبیر و نیکو حال
 کرده شود بدتجرب و اجماع معلوم و شرح آن گذشت و توانا مکنه بحیم بود از جبر یعنی نکسته بسن و نیکو کردن
 حال کسی را اگر رواست آن بصحت رسد و مع انکرا نیا و الصِّدْقِ یَقِیْنِ وَالشَّهَادَةِ وَالصَّلَاةِ
 فی عِلَّتِیْنِ تَرْكِبُوا و بایغیران و راست گفتاران و درست کرداران و جانبازان و نیکان
 بردارنده شود بد مراتب علیه و درجات رفیعیه بدانکه این کلام بر تومی است از نورانی مرتبه اوست
 بواسطه الکلم که احوال کلام حضرت خاتمه محمدیه است علیه من الصلوات التماسا و من التسلیمات اکملها و
 هر کلمه جامع ازین کلمات فاعده کلیه دستور العملی تمام است برای سالکان راه قرب و وصول

وی چاکر علم و معرفت دینی هم از نخست رجوع بدرگاه عزت حق کردی شَکْرًا لِّاَلْحَسَنَةِ بِحَسَبِ
عِندَ الْخَالِقِ لَصْرَةً پسر چون نیافت بنده از نزد خالق نیز یاری دادن را ویاری نداد وی تعالی
 او را یا بخت منزلی دادن بر تاخیر رجوع بجناب وی تعالی یا بصلحت منقطع گردانیدن او را از اسباب
 او علانی چنانکه بیاید استطرحت تَابَ يَدَيَّ و از وی افتد بنده پیش پروردگار تعالی مُنِيْمًا
لِلسُّوَالِ وَالِدُعَاوِ وَالْتَضَرُّعِ وَالتَّسَاءُلِ وَالْاِفْتِقَارِ همیشه کننده درخواست و خواندن
 و زاری کردن و ستودن و حاجت بردارن مَعَ الْخَوْفِ مِنْهُ وَالرَّجَاءِ بَاتِرْسِدِنِ از قزوی و امید
 داشتن از لطف وی سجا لَمْ يَعْزِزْهُ الْخَالِقُ عَزًّا وَحَلَّ عَيْنَ الدُّعَاوِ پسر تا توان می گرداند
 یا تا توان می یابد بنده را پروردگار تعالی از دعا و محارز تا توان گردانیدن و عاجز یا فتن کسی را
وَلَمْ يُقْبَلْهُ و قبول نمیکند دعا و او را حتی بِقَطْعِ عَنْ جَمِيعِ الْاَسْبَابِ تا آنکه گسته میشود
 بنده از همه پیوندها فَيَقْدِرُ فِيهِ الْقَدَرُ پس درین هنگام که اسباب از نظر حق و
 انقطاع الی الله حاصل میشود و ان میگردد و در سیر و در بند و فرمان حکم قضا و قدر الهی وَلَمْ يَفْعَلْ
فِيهِ الْفِعْلُ و میکند و روی تقدیر الهی تعالی کار خود را يَقْبَلُ الْعَبْدُ عَنْ جَمِيعِ الْاَسْبَابِ
 و الْحَرَكَاتِ پس نیست گرداننده را یا نیست میگرداننده از همه پیوندها و جنبشها و تیراکیها
 ترا و حَافِظًا پس می ماند بنده روح مجرد و پیر و داند وی اوصاف بشریت و هوا و هوس و
 آرزو و خواسته و می گردد و خصلت روح از ترک اکل و شرب و خور و خواب و مانند آن از حرکات
 جسمانی و می ماند قوام او بگر خدا و دور میگردد از وی انس و آرام محسوسات و پیدا میگردد و دور
 صفات روحانیت و ملکیت که مناد اوصاف جسمانیت و بشریت اند و ملاقات میکند با ارواح
 و ملائک و متصل میگردد و پدید آید فَلَا يَرَى إِلَّا فِعْلَ الْحَيِّ عَزًّا وَحَلَّ و چون پدید آید صفای
 باطن و نورانیت قلب متکشف گشت حقیقت کار پس بنی بنده مگر فعل خدا را عزوجل

قادر همه شیب کرده و در بیان صفت سیدائی و عاشقی خود کجانب وی گفته است بمیت این
 قاید اگر از حسن رخت شیدا بود بهو المعالیت که بخرس نوشید از تر دوست و آیس و تا ید از
 عاشقان حال با کمال و مریدان به واسطه آنحضرت و مقبولان درگاه ذوالجلال بود که ایشان
 فرمود و هموید آنحضرت **المقالة الثالثة** وَقَالَ رَحِمَى اللّٰهُ عَنْهُ وَاَرْضَنَا وَ
 اِذَا اُنْشَى الْعَبْدُ سَلَامَةً يَوْمَ مَبْتَلَاكَ وَاَنْتِ دَانِيَةً شَوْبَةً وَاَزْمَانُش كَرْدَه شَوْو اَو رَا
 به بلا می سخت تهراتك اَوْ لَاقِي لَفْسِهِ وَتَقْسِيهِ مِي جَنْدِ نَحْت در خلاص نفس خود بحول
 و قوت خود و طلب میکند علاج از پیش خود تا دفع کند بار از خود و ربائی یا بدلان بلا فغان
 لَمْ يَخْلُصْ مِنْهَا شَيْعَانٍ بَعِيْرُهُ مِنَ الْخَلْقِ پس اگر ربائی نیا بدلان یاری بخوید بغیر خود
 از خلق کما لَسَلَا طَلِيْمٍ وَاَزَابَ الْمَنَاصِبَ بِحُجْرٍ وَاَلْبَانِ وَاَخْدَوْنَدَانِ دولت و قدر و
 شرف و جاه و اَتْنَاءُ الدُّنْيَا وَاَصْحَابِ الْاَمْوَالِ وَاَنْتِ دَانِيَةً وَاَهْلُ الْاِطْلَاقِ
 فِي الْاَمْرَاضِ وَاَلَا وَجَاعَ وَاَطْبِيْبَانِ وَاَيْنَ دَابَلِيْكَ اِنْ جُنْسَ بِيْمَارِيَا وَاِنْ يَدُوْهَا بَاشَدَ فَاِنْ اَمَّ يَحْيَا
 فِي ذَلِكْ خَلَاكُمَهْ پس اگر سیافنت در یاری خواستن از بهار ربائی خود را از بلا و درد و رخ سرج
 جَنْدِيْدِي اِلَى رَبِّهٖ عَزَّ وَجَلَّ بِرَمِيْكَر وَاِنْ هَكَامِ بَسُوْی پُر و رَدِ گَا خُودِ بِالدُّعَا وَاَوْ
 النَّصْرُ نَجْرٌ وَاَلْتَّنَاءُ بِخَوَانَدِنِ وَاَزْمَانِ كَرْدَنِ وَاَسْتَوْدُنِ مَرِيْبِر وَاَكَا رَا بَصْفَاتِ لُطْفِ
 وَاَكْرَمِ وَاَسْتَوْدُنِ پُر و رَدِ گَا رَتَعَالَى رَا نِيْزِ قَوْمِي اَز دُعَا وَاَسْوَالِ اسْتِ بِطَرِيقِ تَعْرِیْضِ كُنَايَتِ قِيَمَا
 كَا اَمْرٍ يَحْيَا عِيْنَدُ لَفْسِهِ لَمْ يَخْرُجْ اِلَى الْخَلْقِ عَادَتِ اَدْمِي زَادِ رَا نِيْسْتِ كِه تَامِي يَابَدِ
 نَزْدِ خُودِ يَارِي دَاوَنِ خُودِ رَا بَا زَمِيْكَر وَاَبَسُوْی خَلْقِ وَاَرْوِي نَمِي اَرُوْ بَا نِيْشَانِ وَاَمَّا اَمْرٌ يَحْيَا عِيْنَدُ
 الْخَلْقِ لَمْ يَخْرُجْ اِلَى الْخَلْقِ وَاَمَّا كَلِمَةُ مِي يَابَدِ نَزْدِ خَلْقِ يَارِي دَاوَنِ رَا بَا زَمِيْ كَرْدِ
 بَسُوْی خَلْقِ وَاَمَّا دَرِيْنِ كَلَامِ كُنَايَتِ اسْتِ اَز حَالِ اَدْمِي زَادِ وَاَشَارَتِ اسْتِ بِجَمَلِ وَاَنَا وَاَنِي

الغاية الثالثة

سنویده اند خود حرکتی نیست و علی و شوری نه و اکثری فی صنوعه کان الفارسی و میگرد و همچو
گویی پیش جوگان سوار که میزند و میگرداند و از حالتی بحالی اینجا مبالغه بیشتر است چه گوید
جادوی است بحسب خلقت که صلاحیت علم و اختیار ندارد و محل توهم و گمان آن هم نیست
یقلب و یغیر و یبدل و یکلون و لا یحزک به که دانیده می شود بنده از حالتی بحالی
و از سستی بصفتی و از وضعی بوضع و از فعلی بفعل نیست حرکت و جنبش و اختیار و تدبیر و
فی نفسه و لا فی غیره نه در حق ذات خود و نه در حق غیر خود و هو عاقل من نفسه فی فعل

مؤکلا پس آن بنده ناپدید است از خود و فعل خداوند خود و لا یرى غیر مؤکلا و فیضیه
پس نمی بیند جز خداوند خود و فعل وی توحید افعالی نیست در کلام سلف و اکثر مشایخ اهل تکوین
اشارت جز باین توحید واقع نیست و چون این غالب آمد در نظر شهود و موجود و غیر حق مانند تحقیقات
معنی الله و لا سواه راست آید و بتوحید شهود و لا وجود بیکه در کلام بعضی مشایخ واقع شود این معنی
دارد و سبب رفت او از میان همچنین خدا مانند خدا به الفقر از او اتم هو الله اینست بدو الله علم

و لا یسمع و لا یعقل من غیره و می شنود و نمی فهمد از غیر حق ان البصر فلیصوبه الصبر
اگر به بیند بنده چیزی را پس از آن جت می بیند که کار خداوند است و ابر و کلمه آن که برای شک شود
است اشارت بآن تواند بود که شاید مجذوب و مستهلک طلق گردد و از دیدن شنیدن و دانستن

بارانند و ان سمع و علقه و اگر می شنود و کلامی را می فهمد معنی را فلیکلامه سمع و یعلمه
علم پس هر کلام حق را می شنود و معلوم و یرامی و ان معنی این کلام است که وی پیدا کرده در کلام
و معلوم است که وی ایجاد نموده و سمع و علم خود را نیز از آنجایی بآید و آن مرتبه قرب نوافل که مقام
قنای صفات است و نزد محققین اما حق ناشی ازین شهود و هر مقام است و در مقام تنفسه
و این بنده نعمت خدا را نمی شنود و یفرجه است و بنزدیکی وی بخت مند شود و یفرجه ایم تر یق

توحید فعال ۱۳

توحید نهی ۱۴

توحید نهی ۱۵

فَصَيَّرَ مَوْفِقًا مَوْجِدًا أَصْدَرَهُ بِسْمِكِ دُصَا حَبِيقِينَ وَتَوْحِيدَ حَكْمِ اضْطِرَارِ عَسَنِي مِي يَابِرِ
 اَتَرِ الطَّرِيقِ بِدَايَتِ وَوَجْدَانِ بِي اِخْتِيَارِ فِكْرٍ وَنَظَرِ اِكْرَاجٍ نَظَرٍ وَفِكْرٍ نَظَرٍ مِثْوَانِ يَابِتِ كَهْ فَاعِلِ حَقِيقَةِ
 وَهُوَ تَحْقِيقِي بَابِكِ ذَاتِ حَقِّ بَاشِدِكِ وَاجِبِ الوجودِ وَتَادِ مِطْلَقِ اسْتِزَارِكِ چُونِ ذَاتِ
 بِنْدِهْ وَوجودِ وِیْ وَاَسْبَابِ وَاَلَاتِ وَمِثْوَانِ فَعْلِ تَمَهْ اَنْحَقِ اسْتِ وَقُدْرَتِ بِنْدِهْ رَا دَرِ اَنْ
 دَخْلِ نَهْ فَعْلِكِ كِهْ صَادِرْ گَرْدَرِ اَنْ نِيزِ اَنْ حَقِّ اَشْدَثِ اَلْجِدَارِ نَحْمِ اَنْفِشِ مِثْوَانِ چِيزِ كِهْ وجودِ وَا
 سَخْوِ اسْتِ بَهْتِشِ نِهَادِ اَنْ زَخْرُومِ اسْتِ نَعْمِ اَوْرَا دَخْلِ اسْتِ بِطَرِيقِ مَحَلَّتِ كِهْ حَقِّ تَعَالٰی
 بِاخْتِيَارِ وَبَايَسْتِ وِیْ فَعْلِ رَا دَرِ وِیْ اِجَادِیْ نَمَايِدِ مَصْرَعِ دَسْتِ تَرَا اسْتِ هَمْدِ اسْتِ بِمِيقَاطِ
 اَنْ اَلْكَافَا فَعِلْ عَلَى التَّحْقِيقَةِ اَلَا اَللّٰهُ مِلْسِ مِزْمِ مِی كَنْدِ وَبِیَقِینِ وَشَمُودِ دَرِیْ یَابِدِ كِهْ نِیَسْتِ
 خَالِقِ وَمُصَرِّفِ حَقِیقِیْ دَرِ مَوْجُودَاتِ چِهْ اَفْعَالِ بِنْدِهْ وَچِهْ جَزَانِ مَكْرَ حَادِیْ عَزَّوَجَلَّ اِگَرِ چِهْ بِلَظَامِ رِجَا
 عَالَمِ مَاجَزِ اسْبَابِ بَسَابِیْ نِیزِ مِی كَنْدِ وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ اَلَا اَللّٰهُ نِیَسْتِ جَنَابِنْدِهْ وَآرَامِ
 دِهِنْدِهْ مَكْرُودِ اَلَا حَیْرٌ وَكَأَنَّكَ نِیَسْتِ نِی كِی وَنَهْ بَدِیْ وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ وَنَهْ زِیَانِ وَنَهْ سَوْدِ
 وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ وَنَهْ دَادَنْ وَنَهْ نَادَادَنْ وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ وَنَهْ كِشَادَنْ وَنَهْ بَسْتَنْ
 وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ وَنَهْ مَرْدَنْ وَنَهْ زِلْسْتَنْ وَكَأَنَّكَ وَكَأَنَّكَ وَنَهْ عَزْتِ وَنَهْ خَوَارِیْ وَكَأَنَّكَ
 وَكَأَنَّكَ وَنَهْ فُكْرِیْ وَنَهْ دُرُوشِیْ اَلَا بِسْمِ اَللّٰهِ مَكْرُ بَقْدَرَتِ وَفَعْلِ خَدَايِ عَزَّوَجَلَّ فَصَيَّرَ
 حَیْنِیَنْدِ فِی الْقَدْرِ اَبَسِ مِی گَرْدِ وَبِنْدِهْ دِیْنِ هِنْگَامِ وَرَسِیْدَنْ بَايَنْ مَقَامِ دِفْضَا وَقَدَرِ
 اَلِیْ تَعَالٰی كَا لَطْفِ الرِّضَنِیْمِ فِی بَدِ الْقَطْرِ اَمْحُوجِ شِیرِ خَوَارِ دَرِ دَسْتِ دَايِدِ شِیرِ دِهِنْدِهْ كِهْ تَدْبِیرِ
 وَاخْتِيَارِ وَنَظَرِ وَفَكْرِ دَرِ كَارِ وَبَارِ مَلَارِ وَكَأَنَّكَ اَلْعِیْسِیْلِ فِی بَدِ الْعَاوِیْلِ وَچُونِ مَرْدِهْ دَرِ دَسْتِ
 شَوْنِنْدِهْ كِهْ مِی گَرْدِ وَچُنَا نَكِهْ مِی گَرْدِ وَآيَنْ مَرْتَبِ فَوْقِ مَرْتَبِ طُفْلِ رَضِیْعِ اسْتِ چِهْ طُفْلِ رَا چُونِ كَرُوْنِ
 بَرَسِدِ وَگَرَسِنْدِ گَرْدِ كِهْ كِنْدِهْ دَرِ مَادِ اَوْبِزِ وَاِگَرِ چِهْ اِخْتِيَارِ نِهَادِ وَاَنَا كَرْتِیْ سِی كَنْدِ اَنَا مَرْدِهْ رَا دَرِ دَسْتِ

است
 این چیز
 عکس دارد

است
 این چیز
 عکس دارد

ترا در واقع و معالیه و الهام و اشارت و بشارت داده بشود و فضل و رحمت و توفیق بمقام بالاتر از آن و گفته می شود **رَحِمَكَ اللَّهُ** رحمت کند ترا خدای تعالی و **أَمَّا نَبُذَكَ** چون الهوی و تمیزی را تراوی نکند از هوای نفس و میل کردن وی به شهوت و لذات تا هوای همه تلخ حق گردد و واصل بر ابراه خلاف آن نرود

و **إِذَا أَمَرْتُ عَنْ هَوَاكَ قِيلَ لَكَ رَحِمَكَ اللَّهُ** و **أَمَّا نَبُذَكَ** عَنِ اسْتِزَادَتِكَ وَ مَمْنًا لَكَ

چون بگیری تو را بهوای نفس خود گفته می شود و هرگز رحمت نکند مرا خدا و بگیری تا تو از ارادات و خواہش و آرزوهای تو تاسیع خواستی و آرزوی در دل تو نماند یعنی ارادت و خواستی که از پیش خود بتیر خود و فکر و عقل محال اندیش برای خود باندیشی و اختیار کسی و آلا این مدیریت و اختیارات از وظائف عبادات و طاعات که شارع تعالی و تقدس برای بندگان خود ساخته و پرداخته است ارادت آن منافق طریقه بندگی نیست بنده را خواستی نیاید که گویند این معنی دارد و هویتی که موافق خواست حق است آن را خواست بنده است او خواست که بنده آن را نخواهد و امر کرد که نخواهد اینجا البته

بنده را آن باید خواست که حق خواست و امر کرد اگر خواست آن نکند بنده نباشد و مامور و محکوم شود و هیچ کس را به حسن شاذلی قدس الله سره العزیز میفرماید که یکی مختارات الشرع و تربیاتی پس ملک مثنوی اتقا بهو بتیر اندک فاسمع و اطیع یعنی تربیاتی که شارع نهاده و احمت باریانی له وی تعالی کرده تا در آنجا و حلقه نیست که آن مدیریت نیست که برود گا و تعالی و تقدس بر تو کرده آنرا بطاعت و اطاعت کن و فرمان بردار باش بهیست آنچه نماید که بکن آن بکن آنچه گوید که بگو آن گوید باطنی او به تن گوش باش و سوسه بگذارد بر پیشان گویند و قول سلطان باینکه بایستامی آری این را لایق بدینی بر نیست و آنکه اعتراض کرد که خواست نا خواست نیز خواستی است تا فهمید گفت

و ترجمان سلطان العارفین را نادانسته سخن کرده فافهم **وَ إِذَا أَمَرْتُ عَنِ الْإِمْرَادَةِ** و **هَذَا قِيلَ لَكَ رَحِمَكَ اللَّهُ وَالْحَيَاةُ** و چون بگیری و فانی شو

ف
سده را آن
باید خواست
که حق تعالی تو را
داند که اگر بخواهد
آن کس بنده
مانند و مامور
نگردد مامور

بمراتب علمیه پس از آن فرو نهاده و انداخته نمی شود از آن وَلَا تُحَقِّقُوا و بزرگ گروانیه می شود
 پس از آن فرد گروانیده می شود وَلَا تُحَقِّقُوا و پاک گردانیده می شود
 از همه آلودگی های بشریت و از عیب و نقصان پس از آن آلوده کرده نمی شود بدان
 حاصل که چون ظلمات بشریت بدر رفت انوار صفات ربوبیت در آمد و صفات ربوبیت لابد
 باقی و پابنده بود و در و ال را نشاید و اینجا معلوم گردد که الفاظی لایروالی اوصافه بیت
 مست جام عشق گشتیم باریانی چون کمن چلعت شاهی سوچیدیم گدائی چون کمن به بیت
 اگر ساکن محرم را ز گشت به بندند بر وی و بر ما ز گشت کسی به سوی گنج فارون نبرد
 و گر ندره باریرون نبرد و مشایخ گفته اند مارجع من رجع الاسن الطریق فیستحقق
هَذَا الْكَلَامَ پس درست و ثبات میگردد و در تو آرزو بایستی هر کس هر چه آرزو کند و هر مدعا
 و مراد که او خواهد از تو بیاید وَلَا تُحَقِّقُوا و کاف و نبل در است می آید در حق تو گفتار های
 مردم و هر چه در مدح و تنای تو گویند راست بود و فتکون کذبتنا احمر پس میگردد تو
 مانند گوگرد و سرخ که پس باین طل گردد یعنی از کمال به مرتبه تکمیل میری و در از آن نزدیک میگردد
 و مجوران را وصل و ناز و دامی کنی و کور از این نامی کنی و بیگانگان را آشنا و بدخنان را
 نیکبخت می سازی و از کلمات قدسیه دوست رضی الله عنه که أَشْفَعُ من یسعد الشقی بیت
 آنان که خاک را بنظر بکیمیا کنند آیا بود که گوشه چشمی بیاکنند فَلَا تُحَقِّقُوا پس نزدیک نیستی
 تو که دیده نمی شود و دریافته نمی شود و شماخته نمی شود از پس عزت مقام و علو شان و عزت حال
 تو و در حقیقت سری که اولیاء الله را بجناب عزت حق است بچسبند از ابدان را نیست کسی را
 بران اطلاع و نصیبه خلق از ایشان جز مشاهد بعضی صفات ظاهر مانند انوار استقامت
 و آثار که است نبود و دنیا لی تحت قبائی لا یعرفهم غیره کلمه عموم است یارب مگر وی جهان

فنا
 افاضی لا رود
 الا اوصافه

فنا
 پنج می رسد
 السی ۱۲

فنا
 ادبیاتی بحث
 نقلی لا رود

و خواہش تو کسبه شود و مر تر رحمت کند ترا خدا بندگان و زنده و باقی گرداند ترا بعضی بخود و ارادت
 خود چه فناء بقا لازم است و چون زنده از خود فانی گشت بحق باقی باشد و چون ظلمت رفت
 نور در آمد جبار الحق و زینق الباطل مشهور و مذهب الزور و باطن باشد و دخل التوریه و الممن باشد
 و از کلمات قدسیه و بهت رضی اللہ عنہ کہ نفیس ترین خواهش من از آن باین کہ عقل پیدا کردم
 و از حقیقت کار آگاه شدم اینست کہ مونی خواهم کہ در وی حیات نبود و حیاتی خواهم کہ در وی
 موت نبود یعنی موت از خود بکلیت کہ بقید از خواهش و ارادت در وی نبود و حیات بحق کہ رجوع
 از آن بنفس نباشد و این کلمات در بعضی از مقامات مذکور گشت عزای و دیرین شرح و بیان
 بیابد انشاء اللہ تعالیٰ فینینین پس درین هنگام کہ از ارادت خود در وی تَحْيَى حَيَوَهُ
لَا مَوْتَ بَعْدَ هَازِنْدَه اگر دانیده میشوی زندگانی کہ نیست مرگ پس از وی وَلْيُحْيِي
عَنَّا لَا مَقَرَّ بَعْدَهُ و تو اگر گردانیده میشوی تو انگری کہ نیست در وی پس از وی وَلْيُعْطِي
عَطَاءً لَا مَنَعَ بَعْدَهُ و داده میشوی و ادنی کہ نیست ندادن پس از وی وَلْيُؤْتِكُمْ رَاحَةً
لَا يَسْتَقَاءُ بَعْدَهَا و خوش و شاد کرده میشوی بخوشی و شادی کہ نیست عسَم و سختی پس از وی
وَلْيَنْتَعِمُوا بِبَعِيْنٍ لَا يُوَسَّ بَعْدَهُ و ناز و نعمت و نیکی و نرمی داده می شوی بناز و نعمتی کہ نیست
 محنت و بدی و سختی پس از وی وَلْيُعْلَمُوا عَلَيْنَا لَا جَهْلَ بَعْدَهُ و دانایندہ می شوی دانش را
 کہ نیست نادانی پس از وی وَلْيَكُونُوا مِنَّا لَا خَوْفَ بَعْدَهُ و بیم گردانیده میشوی
 بی بیم گردانیدنی کہ ترسانیدہ نمی شوی پس از وی وَلْيَسْعِدُوا فَلَاشَقَى و نیکبخت
 گردانیدہ می شوی پس از آن بدبخت گردانیدہ نمی شوی وَلْيَعْرِضُوا فَلَاحْزَنٌ و غم داده میشوی
 پس از آن خوار گردانیدہ نمی شوی وَلْيَقْرَبُوا فَلَاشَدِيدٌ و نزدیک گردانیدہ میشوی
 از دُفا که حق پس از آن دور گردانیدہ نمی شوی وَلْيُقَرَّبُوا فَلَاشَدِيدٌ و برداشته میشوی

فنا
 موت بعد از
 حیات بحق
 باشد

بیت هر جا که بعشق مشرب شیرین است ، در حضرت و محل رتبه تکمیل است به شیرین تر و والا تر و ان
 بهر نسبت قیلم من و قطب را مرتب نیست به و محل غیب الغیب بر وصول به رتبه ذات و اخفی
 یا اشارتست به مقام فنای قاجانکه در بعضی حاشی نوشته اند نیز صحیح است اما مناسب باقی
 کلام نیست و الله اعلم فیما یشاء و تکلون و اذ کل رسول و نبی و صدیق ۵ پس درین
 هنگام می باشی تو میراث خوار همه پیغمبران و صدیقان که آنجه از ایشان مانده از مرتبه علم و
 دین و منصب ارشاد و هدایت به تو میرسد چه ولایت ظل نبوت است و تالی آن مرتبت است
 و صدیقیت مرتبه ایست تا مرتبه نبوة که درین دو مقام مقامی دیگر فاصله نیست چنانکه مشهور
 و چون اعلا مراتب ولایت بود آنرا جدا از نبوت ذکر کرده اند بک تختة الاولایة به و بیان
 برده میشود و یا تمام و کمال کرده میشود یا حکمران میشود و در زمان تو مرتبه ولایت و کمال توفیق کمالات
 همه باشد و قدم تو برگردن همه افتد و آیتان تصدیرا لآبدال و لیسوی تو بازگشت میکنند
 بعد از ورود و بمقام خود می آیند ابدال که نام طائفة از اولیا است و اکلام وی ضی الله علیه
 که در مقامات آیند به بیاید معلوم گردد که مرتبه بدل فوق مرتبه اولی است و ابدال را واجب است
 که بر قطب بیایند و در بالا است وی باشد و گفته وی روند و او امر و احکام او را در خلق اجرا نمایند
 و ازین جهت او را قطب ابدال گویند و قطب ارشاد دیگر است که تعلیم علم الهی و راه نمودن بیان
 کار است و گاهی یکذات هم قطب ابدال بود و هم قطب ارشاد و بک تکشف الکروب
 و بهمت تو کشاوه می شود و در کرده میشود و بهما سه سخت که دم باز گیر و بک تشفی
 العنوت و سیرت تو دعای تو آب داد می شود و خلق را و فرستاده میشود و از آنها و بک سلب الرزق
 و بتور و باینده می شود و کشفها و بک قدکم الیک یا و الحق عن الخاص و العاقر و بامداد و اوقات
 تو در کرده می شود بلا و محتاجان تمام معروم خاص و عام و اهل الثغور و از غل و فندان هر چه

ن
 بیان در مرتبه غیب

ن
 ابدال نام طائفة
 از اولیا است

سران اطلاق بخشید و آگاه گرداند و در حقیقت معرفت اولیا برانند از معرفت حق است سبحانه
 و در حکم عطایه مذکور است سبحان من لم یجعل الدلیل علی اولیائه الا من حیث الدلیل علیه
 ولم یوصل الیه الا من اراد ان یوصل الیه و یخیر فی الامور و یشوی کرامی و ارجبند فَلَا تَسْأَلُ
پس مثل و مانند کرده نمی شوی تو کسی کسی تَوَدُّ فَرْدُکَ و می شوی تنها و یگانه فَلَا تَشَارِکُ
پس انباز کرده نمی شوی تو کسی اَوْ کُسی تَرَاوُجَ حَیْکَ و می شوی یکے و بے مانند فَلَا تَحْاَسِنُ
پس تحسین و به گویا کرده نمی شوی تو با کس و کس مَاتَ حَیْثَ کَمَ مَقُولُ است که وی رضی الله عنه در مرض
 موت خود می فرمود اِنَّ مَن دَرَا عَصَا کَلِمَ فَلَا یَقْسُو فی عَلی اَحدٍ و لا یَقْسُو اَحدًا عَلی و در حقیقت
 هر چه درین مقالات مذکور است بیان حال و سلوک طریقت خود فرموده است و اشارت بر سه
 مقام خود کرده است نخست آن باشد که سر دلبران بگفته آید در لباس دیگران و و قال فی
عنه فی ما یخبر عن حاله و مقامه شعر و هب لی الایام رونق معنوی فَحَلَّامِنَا هَلْهَا و طَلَبَ الْمَشْرَبَ
و غَدَاةً مَقْطُوبًا یَجْلُ کَرِیْمَةً لایستدی فیما اللیبیب و یخطف نَزَجَهُ لِلشَّاهِدِ الله تعالی عَرَفَ
صد شکر که ایام بجام است مرا دلبر بر و باده بجام است مرا باده بگی صاف و در لفاف هم صاف
با اهل صفاعیش مرا است مرا از لطف و کرم باده بجام کردند باده بجام چه باشد که بجام کردند
در ملک حقیقت بعد رسان قدم هم خطبه و هم خطبه بنام کردند فَرَدَ الْقَدْرَ می شوی یگانه
و تَرَا لَوِ تَرْتِیْنَاهَا و طَاقَ طَاقِ غَیْثِ الْغَیْثِ نَا بِیْدِ نَا بِیْدِ الْبَیْرِ نَهَانِ نَهَانِ یعنی
 و رعایت یگانگی و تنهایی و ناپیدی و تنهایی که هیچکس از اولیاء وقت مانند و انباز تو نتواند
 و قدم نه باید پیشتر و از حقیقت حال تو از سر که با خدا داری هیچکس آگاه نبود و مقام تو از
 همه بالاتر باشد اشارت بر تبه قطب الاقطابی و من بکلامه رضی الله عنه و ارضاه شعر مافی
 الصبابة منهل مستغذ الاولی فی الدلائل الاطیب مافی الوصال مکان مخصوصه الاولی فی الدلائل الاطیب و اقرت

خداوند تعالی خداوند فصل و کرم بزرگ است و حقیقت وی رضی الله عنه این همه احوال و مقامات
 بدایات و نهایت خود فرموده است و اولیا و اقطاب اتمت را در هر وقت و زمان نیز مینویسد
 خواننده این کلمات را که متوجه جناب ولایت اوست و در تجاوز و غیر است که خطاب با را
 همه راجع بجناب وی سازد و در مع و ثنای ذات شریف وی تصور میکند و در عشق و محبت
 و استمداد و استغانت میدهد بیت هر خانه که بر صغیر هستی را اندر عاشق همه زبان صفات
 جانان خوانند بهر جا که سخن ز حسن و خوبی گذرد و مجنون همه را صفات لیلی دانند **الْمَقَالَةُ**
الْخَامِسَةُ قَالَ رَبِّي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا رَأَيْتَ الدُّنْيَا فِي أَيْدِي آرِبَةٍ
 چون بینی تو دنیا را در دست خدا و مردان او پدید آید و آبا و اجدادها را
 که باطل و ناجیز اند و محالها و مکر و فریب او و مصائد و اسباب وی که بآن دلباس
 مردم را صید میکند و میراید و **ثُمَّ مَوَّاهَا الْقَتْلُ** و لذتهای او که مانند زهر می کشند و اند
مَعْلَيْنِ مَيْسَ ظَاهِرِهَا با نر می سودن ظاهر وی و **وَضُرَّكَتُهَا بِالْظُلْمِ** و در سختی
 باطن وی و **وَسُرَّعَتْ إِهْلَاكُهَا وَقَتْلُهَا** و زود ویران کردن وی و کشتن وی **لَنْ مَسْهُفًا**
بِهَا وَخُفِّلَ عَنْ رَأْيِهَا هر کسی را که سود او را و فریفت بوی و بجزیر شد از سختی و کار با
 سخت و در غرور وی و **وَفُتِّرَ بِهَا أَهْلُهَا** و حادها می وی با اهل وی و غیر یکسر غیب و قبح یا حادها می
 و هر قدر بعضی نسخ و غیرتها یعنی غیرت دنیا بر اهل خود و رشک بردن او با ایشان که بشکرت و
 با کرم میل کنند و بحق پیوند و بجزوی مشغول شوند و تقصیر عهدها و شکستن پیمان
 خود را و حاصل آنکه هرگاه به بینی دنیا را در دست خدا و ندان دنیا باین نقصها و قباحتها
 و **وَسَمِعَتْهَا قُلُوبُ مَنْ رَأَى إِنْسَانًا عَلَى أَعْلَى طَلَبِهَا** از پس باطن تو همچون کسی که
 وید آدمی را نشسته بر پیدی در جاسه قضا حاجت انسانی بر آید در اصل یعنی صحرا و قضا

التعلات
 الخاتمة

هرگاه کسی در دست خداوندان دنیا را بر نقصها و قباحتها
 بیند و از آنجا که او را از آنست بر پیدی در جاسه قضا

که بر آید کسی
 در جاسه قضا

فنا
و چون نیست
بجس بود
ملک و
حکمر فاعل

و ی تعالی و دخل نیست بجس را و ملک و ی حکیم و ی تعالی و عَنْ هَؤُلَاءِ بِأَمْرِ اللَّهِ وَفَانِ
شواز هوای نفس خود با هر خدا که بر زبان بشر لغت فرموده است تا تلج گرد و هوای تو چیر که آورده
است بغیر خدا صلوات الله علیه و سلم از پیش خدا یا امر او که فرموده است بظا هر بیان در قرآن
وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنَّ كُنْتُمْ مَوْءُونِينَ و بر خدا توکل کنید و بسیار یکبار بوی اگر استید
شما مسلمانان و این وجه مناسب تر است بسایق کلام در بیان علامت این فنا چنانکه بیاید
و عَنْ إِسْرَافِيلَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَفَانِ شَوَازِ خَافِشِ تَوَلَّيْهُمُ وَفَعَلَ خِلا وَجَرِ بَانَ ارادت و ی
در تو تاسع ارادت نمائند ترا جز ارادت او و نخواهی مگر آنچه او خواهد چه پس درین هنگام که فانی شو
از خلق و بهر ارادت تصمم آن نگوی و عَاءَ لَعَلِّمَ اللَّهُ قَابِلَ دَلَّيْنِ آن بشوی که باشی تو طرف
و محل مر علم خدا را و حاصل شود و مر ترا علم کنی و محفوظ ماند و تو آن علم فَعَلَا مَمَّةً فَنَائِلَاتِ
عَنْ خَلْقِ اللَّهِ انْقِطَاعُ عَنْهُمْ پس افرو نشان فانی شدن تو از خلق خدا بریده شدن
گسسته شدن است از ایشان و عَنْ التَّوَكُّلِ الْيَقِينِ و از آمد و شد کردن و باز گشتن
بسوی ایشان کَالْيَأْسِ قَائِي آئین نیست و نوسید شدن از آنچه در دست ایشان است
و طمع نکردن در آن بجهت آنکه آنچه مقدار است برای تو خواهی نخواهی میرسد تو و اگر نیست
قَائِدُهُ بَارِدٌ وَ عِلْمُهُ فَنَائِلَاتِ عَنْ هَؤُلَاءِ تَرَكَ التَّكَلُّبَ و نشان فانی تو از هوا
نفس تو گذارستن طلب کسب و تکلف و مبالغه در آن است و التَّعَلُّقُ بِالسَّبَبِ و ترک آویختن
بسبب دنیا و ی فی تجلبِ النِّفَعِ وَ دَفِيعِ الضَّرَرِ در کشیدن سود و زیان و درین کلام
اشارت است با آنکه اگر کسی سببی باشد تا تکلف در آن و مبالغه و تعلق بدان نباشد و صحت
توکل قاضی نبود و فَلَاحُ تَخَرُّكَ فَيَاكَ بَاکِ پس نه چنی و فکره کنی از براسه سود و زیان نفس
تو بند بر نفس تو و لا تَعْبُدْ عَلَيْكَ لَکَ و تکیه کنی بر دانش و تدبیر تو برای کار بار نفس تو

واسع بادیه سوتة در حالیکه ظاهر است اندام نهانی او و فایحه سراجیکه دیده مننده است
 بوی بد و فایه آنکس بصره عن سؤیة پس بدستی که تو میبوشی چشم خود را از اندام نهانی
 و کشد علی آنک من سراجیکه و ننگه و راه می بندی بر بینی خود از بوی ناخوش و گشت گی و
 فکله کذا کن فی الدنیا اذا رایتها یسبحین باش ذریع دنیا چون بر بینی مستاع و نیار را
 بر دنیا داران غصص بصره عن زینتها میوش چشم خود را از دیدن آرایش دنیا و ناسد علی
 الفک بما یفوح من زواجر شهواتها و لذاتها و بهند راه را بر بینی خود با نخچه می دند
 از بوی ناخوش شهواتی دنیا و لذتهای دنیا لتجو منها و من اهلها تا برهی از دنیا و سبها
 او و یصل الیک فتمت منها و برسد بسوی تو نصیب تو از دنیا و آت مهت بها و حال آنکه
 گوارا کرده شده است نصیب تو برای تو بختیت کرده شده تو بدان قال الله تعالی
 لَنَبِّیْهِ الْمُصْطَفَی گفته است خدا بر تعالی مرغیبر برگزیده خود را یصل الله علیه و سلم
 و لا تمسکنا عبدیک و از کن هر دو چشم خود را و منگر ب دیده آرزو و خواهش الی اما تمسکنا
 به بسوی چیزی که بهره منگر دانیده ایم بدان چیز آفرینا و اجازت فیهما اصناف کافران را و
 واده ایم ایشانرا از هر حرکت الجیوه فی الدنیا یعنی آرایش و تازگی و زیورگانی دنیا و الفتنه
 یبوتها و رفته بیندازیم و بیاوریم ایشانرا در می و در شرقی که تارک خیر و القی و رودیکه
 داده است ترا بروردگار تو از هایت و نبوت و آنچه نهاده است برای تو در آخرت بهتر و پابنده
 تراست بیت ای آنکه هوای خوش مذاقی داری از عشق بنان دل فراقی داری
 از خود دیده دل زمین فانی بر بند که می شود و چه باقی داری المقالة السادسة
 قال فی عن الخلق یحکم الله فانی سوار خلق حکم حد که قضا و قدر را دست تا بد است
 و بیانی که هر چه در عالم می رود و بتقدیر است تعالی شانه و نمی چند هیچ ذره مگر بقدرت

سنة سواة
 قوت و بوی
 در سازدن
 مرع و سفة
 افکوس و بوی
 و العالمة

المقالة
 السادسة

دی وصالی

از خواهنش تو میخواهی با خواست خداست و از پس حاجت و مرام از کماله کمال
 یَجِئُ بِفَعْلٍ اللَّهِ هَيْكَلٌ بَلْکَ رَوَانٌ مِیْکَرُ وَفَعْلُ خَدَاوَتُو بَعُو اسْتَوْفَعُونَ أَنْتَ ارَادَةَ
 اللَّهِ وَفَعْلُهُ وَچون نماند و رتو جزو است حق چیزی میباشد تو مبالغة عین ارادت خدا و
 فعل و سجد و تعالی سَأَلْنَا الْجَوَابَ رَحْمَةً أَرَامِدَهُ هُنَّ که بهر عاوده از جانروی مَصْطَفَى الْجَمَالِ
 آرا میدهد دل که بهر اندیشه پریشان نگر دی مَشْرُوعَ الصَّدْرِ کَشَادَه سینه که مزاحمت
 اغیار رنگ نیای و همه بار بار برداری و شرح صدر مقامی بس عالی است تمام و کمال جز حضرت
 سید السادات راحله الله علیه و سلم میسر نیست و دیگر از اذان بر اندازده تا بعت لصبی است و
 قول سجد و تعالی اَلَمْ تَشْرَعْ لَكَ صَدْرَكَ بِطَرِيقِ اِنْفِصَالِ بَشَارَتِ بَدَانَتِ و بعضی رسائل
 پاره اذان بیان کرده شده است اسجا باید نگریست مَنُورَ الْوُجُوهِ روشن روی که نغم و هم
 دنیا تیره و ترش روی نگر و عی غامر البطن آباد و درون که از مقام حضور جمعیت بیرون رفتی
 عَنِیَ عَنِ الْأَشْيَاءِ بِحَقِّهَا لِقَائِی نِیَازِ اَزْهَمَ چَیْزِ بَدَا کُنْدَهُ هَمَّ چَیْزِ اَزْهَمَ عِبَادَتِ و عبادت
 نیز معنی آنکه اعتماد بر آن کنی و نیاید منته نشوی جز بفضل خدا و کرم وی سَجَانَهُ نَقْلَهُ یَدُ الْقُدْرَةِ
 میگرداند ترا دست قدرت که عبارت از فعل حق و تصرف اوست در احوال و یَدَا عَمَلُكَ
 لِسَانُ الْأَزَلِ و میخواند تر از زبان مازل که اشارت بامر ارادی و حکم قضا و قدر اوست و نوا که
 مراد بلسان ازل کلام قدیم باشد که بدان امر و نهی میکند و اَللَّهُ اعْلَمُ وَ لَعَلَّكَ رَأَتْ الْمَلَائِکَ
 و می آموزاند ترا پروردگار عالم علمی که بدان حق از باطل شناسی و آراسته و پیرایه بیسان و ظاهر
 بعلم معامله و در بعضی نسخ رُبُّ الْمَلَلِ جمع ملت معنی دین و شریعت و این لفظ اولی و مناسب
 است بر عایت سَمِیعٌ وَ کَسُودُ الْوَارِثِیْنِ وَ اَلْحُلُکُ و می پوشانند ترا خلعتها به نور و
 طلبای معرفت از پیش خود منتظر و متجلی میگردانند مطن ز العظم مکاشفه و یَزِیْرُ لَكَ مَنَازِلَ

شرح صدیقی
 سجد

۲
 احادیث و کلمات
 شریفه و بزرگوار
 و از کلام بزرگوار

وَلَا تَذَلَّتْ عَنْكَ وَدَقَّ كُنْفِي وَبَارَ نَدَارِي اَز لَوْضَرِ رُوحِ خَالِفِ طَبِيعِ نَفْسِ رَاوُكَةِ نَصْرِ نَفْسَانَتِ
و یاری نهی و امداد کنی نفس تریه تدبیر و اختیار و حول و قوت تو لکن لکن ذلالت حُکْمَهُ
إِلَى اللَّهِ لیکن اسبابی این همه را بخدای تعالی دربر که وی سبحانه همه ترتیب و تدبیر کارهای
دُنیا و آخرت ترا کرده است بخلق اسباب رزق و وضع شرائع و احکام و هیچ حاجت بتدبیر
تو که از پیش نفس خود کنی نگذاشت لَآ تَهْتَفُتُ لَآ تَهْتَفُتُ لَآ تَهْتَفُتُ اَوَّلًا و اَوَّلًا و اَوَّلًا که بدستی که دینی تعالی بخود گرفته
است همه کارهای ترا خست عیناً و لا اِخْرَآ پس بخود میگیرد و آنرا سپس گماکان ذلالت
مَوْكُؤَلَا إِلَيْهِ چاکه بعد آنمه سپرده شده بسوی وی و بتدبیر و اختیار و لطف و کرم و حی
رَاقِ حَالِ كَوْنِكَ مُعِينًا فِي الرَّحْمِ در حال بودن تو ناپدید کرده شده در شکم ماور و کَوْنِكَ
سَرِيعًا طِفْلًا فِي مَهْدِكَ در حال بودن تو شیر خواره نوزاده و در گهواره و چون ترا در آن هنگام
که ترانه عقل بود و نه فکر و نه تدبیر و نه اختیار و نه قوت و نه قدرت پرورش تو کرد و پرورش داد و آموخت
و آفات شن و جان ترا مبتلا ساخت پنداری که اکنون نخواهد ساخت حاشا ای بیات فراموش
نگرد و این در آن حال که بودی لطفه مدفون و مدبوش و روانت داد عقل و طبع و ادراک
جمال و حُسْن و رای و فکر و پیش و ذمه انگشت مرتب کرد و برگشت و باز بویست مرتب ساخت پرورش
کنون پنداری اِتی نایز بهمت که خواهد کرد دنت روزی فراموش و آیین همه تدبیر و
عقل حیل و جوست و عقل باری کیست در جای که اوست و عَلَامَةُ قُنَائِكَ عَنْ
إِرَادَةِ تَأْتِي بِفِعْلِ اللَّهِ و نشان قنای تو از خواهش تو میباشد فعل حق تا که لا تَرْتَدُّ عَمَّا كَدَّ
قَطْرُ آبِهِ شست که تو نخواهی هیچ مرادی را برگردان که لا يَكُونُ لَكَ غَرْضٌ و نباشد مراد غرضی
و قصدی و آرزو و مندی و لا يَبْقَى لَكَ حَاجَةٌ و لا كَرَاهٌ و باقی نماند مراد نیاز مندی بچیز
و نماند هیچ مطلبی که لا تُرِيدُ مِمَّا ارَادَ اللَّهُ سِوَاهَا زیرا که چون نوبت آنی شد

بشری ایشان و در گردانیده شده است میلهای طبعی ایشان و باقی شده از بخت فاستو کنت
 لهم ارادة تامة پس از سر گرفته شده و خشنیده شده است برای ایشان و جو و حقان
 و ارادهای ربانی یعنی ارادت میکنند بارادت خدا که مقام بی بصرو بی سمع است و شهوات
 و وظیفه و پیداکرده شده است در ایشان خواهشهای روزمره که حکم کل بوم بود و فشان
 وی سبحانه اعدا می نماید یا خواهشها که استمرار عادت ایشان بر آنست اما نه ناشی از نفس
 و طبیعت بشری چه از باب معرفت و شهو و خطوط ایشان حکم حقوق بگیرد و کما قال الله
 صلى الله عليه وسلم چنانکه گفته است پیغمبر صلعم حبيب الى من الدنيا كمثل ثلث دوست
 گردانیده شده است بسوی من بقبل و ارادت حق نه بخواهش و میل شهوت خود و دوست
 میدارم از دنیای شما که بخواهشهای نفسانی و میل شهوانی آنرا دوست میدارید سه چیز
 الطيب و النساء بوی خوش و زنان و جوعك قرة عين في الصلوة و گردانیده شده است
 شادی و خوشی و روشنی چشم و آرام من و شهو و خاص من در حالت نماز فاصيفت
 ذالك اليك پس نسبت کرده شده محبت طيب و نساء بسوی آن حضرت و پدید آورده شده
 در وی صلى الله عليه وسلم بعد از آن خرم منه و زال عنه بعد از آنکه برآمد از آن محبت
 و دور شد از وی آن محبت که حکم طبیعت و شهوت بشری میباشد تحقیقا لما اشرنا اليك
 و تقدم از برای راست و ثابت گردانیدن بر آن حقیقت را که اشارت کردیم بآن پیش گذشت
 بیان آن بد آنکه قرة العين کنایه است از فرح و سرور و دریافت مقصود و نور بغیث مشتق از
 قریح قاف بمعنی قرار و ثبات چه دیده بنظاره محبوب قرار یابد و بیدار او آرام گرد و بجای
 نگیرد و در حالت خوشی و شادی ساکن و بر جای خود بود و نظر در غیر محبوب پریشان و در جانب
 دیگران و در حال حزن و خوف گردان و لرزان باشد تارة أعینهم کالتی یفشی علیه من الموة

مَنْ سَلَفَ مِنْ أُولِي الْعِلْمِ الْأَوَّلِ وَفَرَّوْهُمُ ارْتَوُوا فِي مَنَازِلٍ وَدَرَجَاتٍ كَمَا نَكَبُوا كَمُتَوَانِدٍ
 اَوْ خَسَدَانِدَانِ عِلْمٍ وَمَعْرِفَتٍ كَمَا بَشِنَانِدَانِ دَرْدِينِ فَتَكُونُ مُتَكَلِّمًا اَبَدًا اَبَسَ چُونِ حَاجِلِ شَد
 تَرِ عِلْمِ حَقِّ وَرُشَنِ شَدِ دَلِ تُو بِنُورِ مَعْرِفَتِ وَحَاصِلِ شَدِ فَعِلِ وَاِرَاوَتِ وِی سَجَادِ مِیَاهِشِ
 تَشَكُّسِ وَخَرَابِ هِمِشِدِ بِطَرِيقِ حَالِ فَلَا یَلْبِثُ فِیْكَ شَهْوَةٌ وَكَلَامُ ارَادَةِ اَبَسَ بِرِجَانِی مَانْدُورِ
 مِلِ وَتَخَوُّسِ كَا تَايَةِ مُتَسَلِّمِ الَّذِی لَا یَلْبِثُ فِیْهِ مَنَایِعُ مَانِدِ اَوِ تَرِ خَسَدِ شَدِ كَر
 نِی اِیستِ دَرِ وِی آبِ وَمانندِ اَنِ وَاَلَا كَلَمَرَةً وَنِی اِیستِ تِیرِ كِی وَكُثَاثِ كَمَا مِلَرِ اَبَسَ
 فَتَبْنُوْنَ اَخْلَاقِ الشَّرِّ كَمَا اَبَسَ دُورِ مِشْوِی تَوَازِیِ سِرِّتِهَا یُشْرِیْتُ فَكُنْ یَقْبَلُ بِاِطْنَاكَ
 شَیْئًا غَیْرَ ارَادَةِ اللّٰهِ اَبَسَ نِی بَدِیْرِ دُرُودِ تَوْحِیْدِی رَاجِزِ خَوَاسِ خَدَايَتِ اَلِ عَسْرَةِ حِلِ
 یَحِیثُ یُنْصَرَفُ اِلَیْكَ التَّكْوِیْنُ وَخَرَقَ الْعَادَاتِ اَبَسَ چُونِ فَاَنِ شَدِی اَزِ خُودِی وَنَمَانِدِ
 جِزِ فَعِلِ وَاِرَاوَتِ دَرِ تُو نَسَبِ كُودِ مِشْوِی دِیْهَوِی تُو پِیَا كَرْدَنِ كَا كُنَاتِ وِیَا رَهِ كَرْدَنِ عَادَاتِ
 بِمَنْیِ مُنْصَرَفِ مِیگَرِ دَانْدِ تَرِ اَوِ عِلْمِ بِخَوَاقِ وَكِرَامَاتِ هَبْرِی ذَلِیكَ مِنْكَ فِی طَاهِرِ الْعَقْلِ
 وَالتَّكْلِیمِ اَبَسَ دِیْدِ مِشْوِدَانِ اَفْعَلِ وَتَنْصَرَفِ اِذِ تُو دَرِ ظَاهِرِ عَقْلِ وَحَكْمِ وِی وَلِیكِنِ دَرِ بَاطِنِ نَفْسِ اَلِ اَمْرِ
 فَعِلِ بِرُودِ كَارِ اَسْتِ تَعَالِی چِی مَعْجَزِ وَكِرَامَتِ فَعِلِ خَدَايَتِ كَمَا ظَاهِرِ مِیگَرِ دُورِ دِیستِ بِنْدِ كَمِیَّتِ
 تَصْدِیقِ وَكِرِیمِ وِی نَهْ فَعِلِ بِنْدِ اَسْتِ كَمَا دَرِ مِیگَرِ دُورِ بَقْصِدِ وَاخْتِیَارِ اَوْشَلِ سَاوَرِ اَفْعَالِ چِیَا كَمَا
 فَرَسُودِ اَنْدِ وَهُوَ فَعِلُ اللّٰهِ وَارَادَتُهُ حَقَّاقِی الْعِلْمِ وَحَالِ اَكَمَرِ اَنِ كَمُورِ وَخَرَقَ عَادَاتِ فَعِلِ
 وَتَنْصَرَفِ خَدَايَتِ وَاِرَاوَتِ اَوِ دَرِ نَظَرِ عِلْمِ وَیَقِیْنِ بَا لَمَنْ فَتَدْخُلُ جَنَّاتِ فِی تَرْمِزِ مَرَقَةِ التَّكْلِیْمِ
 قُلُوبُهُمْ اَبَسَ اِزَانِ اَبِنِ حَالِ قَامَا مَقَامِ تُو مِشْوِدِ وَتَشَكُّنِ مِشْوِی دَرْدَنِ وِی دَرِ اَلِی دَرْدَنِ
 بِهِنَا مِ وِی گِرُودِ تَشَكُّسِ دَلَانِ وَفَانِیَانِ بِرُودِ جِیَاهِ اَسْتِ وَدَوَامِ الَّذِی بِنِ تَقَلُّسَرَتِ ارَادَتِ لَقَمِ
 الشَّرِّ یَا رِیْدِ اَوْزَنْیَتِ تَشَلُّوْا نَفْسُ الطَّبِیْعَةِ اَنِ كَسَا نِی كَمَا شَدِ تَامِ غَرَا شَهَايِ

فَا
 مَعْرِفَتِ كَمِیَّتِ
 مَعْرِفَتِ كَمِیَّتِ
 مَعْرِفَتِ كَمِیَّتِ
 مَعْرِفَتِ كَمِیَّتِ

حقیقی خود تا آنکه شکسته شود همه وجود تو هوای نفس و ارادت است که عده و شکست وجود بشریت
 شکست هوای نفس و ارادت قلب است وَإِذَا أَلَّكَ سِرَّتْ پس چون شکست یابد جمله تو و کم نیست
فِيكَ شَيْءٌ و بر جای نماند تو چیزی و کم لَصَلِّحْ مَسْجِدَ سُبْحَانَ و صلاحیت نداری و بکار
 نیایی مریخ چیز را بجز خدا و فنا تمام حاصل شود وَالْمَتَاكَ اللَّهُ تو پیدا میکند ترا خدا می تعالی
 بولا و ثانی و وجود حقانی تو در بعضی نسخ له زیاده است یعنی پیدا میکند و بسیار و ثانی خود
 و برای معرفت و اظهار تجلیات خود چنانکه فرمود برای موسی علیه السلام و صطفیایک نفسی
 و در مناقب و احوال وی رضی الله عنه آمده است که فرمود هر روز در خلوت خود میگویند
 صطفیایک نفسی است و لبران آئینه ساز نماز برای خویش خاص تا ناشای جمیع خود
 در آنجا میگذرد فَجَعَلَ فَيَاكَ ارَادَةً پس پیدا میکند وی تعالی در تو ارادت را از پیش خود
فَتَرَى بَيْنَكَ الْإِرَادَةَ پس اراده میکنی آن اراده که حق تعالی پیدا کرده و تو بخواه باقی حال
 هنوز مقام بقا بلند ترست برای تحقیق آن مقام می فرمایند فَإِذَا وَجِدْتَ فِي نَفْسِكَ الْإِرَادَةَ
 پس چون یافته شوی تو در آن اراده نبی هنوز بقایای وجود و مریخ از آن یافته شود چنانکه باید
 که این اراده هست در من پیدا شده و بدان میل و آرام گیر و چنانکه خواهد فرمود و در بعضی نسخ
 اینچنین آمده فَإِذَا وَجِدْتَ فِيكَ نَفْسَكَ الْإِرَادَةَ پس چون در تو یافته شود آن اراده أَشْأَكَ
 فیک که پیدا کرده شده است در تو کسر ها الْوَبَّ لَعَالِي میکند و از پروردگار تعالی وجود
 فیک از جهت وجود تو در وی فی الجمله فَتَكُونُ مُنْكَسِرَ الْقَلْبِ أَبَدًا پس چون این اراده و مریخ
 وجود تو همه رفت می باشی شکسته دل همیشه فَهُوَ پس وی عروجل كَأَيُّكَ پس
فَيَاكَ ارَادَةً همیشه تو پیدا کند در تو ارادت را لَا تَمُوتُ بِهَا عِنْدَ وجود فِيهَا پس
 مراد و میگردد آن اراده نو پیدا کرده شده را نیز و بقای شمه از وجود تو در وی چنانکه و

دلیل آنست و بامشتق از قر بصم بمعنی سرودی شیم و لذت وی در مشاهده محبوب بود و
گرمی و سوزش در دیدن اغیار و یابن معنی ولد را قره العین خوانند و آنکه فرمود فی الصلوة و
گفت الصلوة اشارت کرد بآنکه سرور و آرام وی صلی الله علیه و سلم بشاهده حق است که حکیم کاتب
نראה در حالت نماز حاصل است نه بنفس نماز و ثواب آن چه نزد مشاهده التفات بغيره و نماز غیر حق
اگر چه نعمت اوست و فضل او و فرح بفضل و نعمت حق نیز مقامی عالیت چنانکه فرمود
بفضل الله و رحمة فبذلك فليفرحوا اما دونه مقام مشاهده بفضل و نعم و فرح و سرور بذات اوست و مقام
آنحضرت علیه من الصلوة افضلها و من التسليمات اتمها و اكملها اعلی و ارفع است از هر که غیر اوست
و ازین جهت فرمود فليفرحوا و گفت فلتفرح تا خطاب بحضرت وی باشد یعنی باید که فرح و ای
محب خاص من و ای محبوب مخصوص من بمن باشد بفضل و نعمت من و اگر چه بعضی خاصان
است و وارثان است و پیران ازین مقام شرفی و نصیبی باشد چه قره العین بشهود و چه معرفت
مشهود است اما چون هیچ معرفتی مثل معرفت وی صلی الله علیه و سلم نیست هیچ شهودی
مانند شهود وی نبود و قره العین هیچکس مثل قره العین وی نباشد چنانکه الله مقام خاص است و
اگر چه دیگر نیز گویند حبیبنا الله اما این بدان نمایند اللهم صل علی محمد و آله و صحبه و خواص و اولیای
انته و ارباب مقامه و حاله و درین حدیث اوجیهت علم و روایت الفاظ تحقیقه است که محدثان
گروه اند و در شرح صراط المستقیم آنرا استیفاء نموده شده است و بالله التوفیق و باز در تحقیق مقام
منا و بقا شری و بسطی نماید و میفرماید قال الله گفت خدای عز و جل اَنَا عَبْدُ الْمَلَكِ
قُلُوبُهُمْ مِنْ آجَلِهِ مِنْ نَزْدِكِ كَسَانِي اَم كَمْ تَكْسَرُ شَدِيدُ اسْتِثْنَانِ اَرْحَمُ
مِنْ وَ شُهُودِ عَزَّتْ وَ عَظُمَتْ رُبُوبِيَّتُ مِنْ فَاللهُ تَعَالَى لَا يَكُونُ عِنْدَكَ حَتَّى تَنْكَسِرَ
حُمْلَتَكَ بِسْ خدای تعالی نمی باشد نزد تو و مشرف نمیکرد اند ترا بتمام قرب و عهدهیت

رضی الله عنه در وقت انکار بعضی مردم پوشیدن وی جامه نفیس را فرمودند که گفتن ایست و گفتن ایست
اجل و هذا بعد الف مئة مصرع یکبار میرود هر کسی بخیاره جامی بارها میت هزار بار بمری
صد هزاران بار هنوز مرده نه تا دمی ز تو باقی است ، هکذا الى ان يبلغ الکتاب آجمله
همچنین هر بار می میری تا آنکه برسد آنچه نوشته شده و تقدیر کرده شده است مدت خود را یعنی
تا وقت بقادر رسید فیحصل اللقاء پس حاصل میشود درین هنگام لغای پروردگار صرف
و خالص قال الله تعالى من كان يريد جوارحا و ربه فليعمل عملا صالحا و لا يتكبر بجوارحه ربه احدا
عمل صالح اشاره است باخچین فنا که شائبه از وجود و فرجی از بود و نابود و مانند هیچ احدی و نتایج
چیزی در وجود حق و شهود وی شریک نباشد صلح کارخانه وجود و سهاک در نیجاست
بمحصول آن همه فساد است هذا هو مغنی اما عند المکسر قلوا لله من اجل
پس اینست حقیقت معنی آنچه پروردگار عالم میفرماید که من بزرگ کسیانی ام که شکسته دل اند
از جث من و معنی قولنا و معنی سخن ما که گفتم عند وجودک فيها هو رکونک و کما لیتک
القیامیل و آرام شست بسوی الزوده منشاء و نظر و التفات باطن بد آنچه هر مقام و درگاه
نظر بران افتاد و ملتفت باطن گشت حجاب شد حقیقت فنا مفقود گشت والله اعلم سمیت
تا و تو ز پندار تو هستی باقیست ، میدان بریقین که بت پرستی باقیست ، گفتی بت پرستار
شکستم رستم ، این بت که تو پندار شکستی باقیست ، باز و تحقیق مقام فنا میفرماید که
قال الله تعالى افنته است خدای عز و جل فی بعض صایند گریه عنه یبینه و بعضی احادیث که
میکند و روایت میکنند از اهل بیتعالی پیغمبر و صلواته یعنی در حدیث قدسی که لا یزال عندی
المؤمن یقرب الی بالنوافل همیشه است بنده مؤمن من که نزدیکی میجوید بسوی من
بنوافل جلوات و زیارات خیرات حتی احببه تا آنکه دوست میدارم من که پروردگار جهانیا نام

[illegible]

از نور شمس است چنانکه مشهور است و الله اعلم یعنی منبع هر روشنائی شوی ذاتی و عرضی و درونی
و بیرونی چنانکه در دعاء ماثوره آمده که اللهم اجعل فی قلبی نورا و فی نفسی نورا و فی بصیری نورا و فی
سمعی نورا و فی لسانی نورا و اجعل عن یمنی نورا و عن شمالی نورا و من فوقی نورا و من تحتی نورا و
من امامی نورا و من خلفی نورا و اعظم لی نورا و اجعل لی نورا و نور هم اقدس است
تعالی شاء از پنج خواندگان هر دعارف این بیت را سه سر تا پایم خدای سزنا پاست
فَالْعَدَاءُ هَوَى الْمَنَى وَالْمُنْتَهَى مِیس همین فاست از روی طالبان و سالکان و
مطلوب و منتهای مطالب ایشان وَحَدِّ وَحَدِّ وَحَدِّ لَکِنَّ سَیْرَ الْاَوَّلِیَّاءِ وَنَهَایَتِ و
باگشت که منتها میگردد و بآن سیر و سلوک دوستان خدا و گفته اند که تمامی سلوک که عبارت
از سیر الی الله است بقناست و دروازه ولایت که چون در و درآید بشهر ولایت رسیدند
قناست و معنی انها اینست و منتهای آنکه باین مقام رسیده باشد و هرگاه تا اینجا رسیدند بکلیه
کمال متحلی گشتند بعد از ان بقا است و آئینهای سیر فی الله است و در ان مقام تجلیات
صفات حق تربیت یافته بمرتبه تکمیل برسند پس از ان سیر من الله است که برای تکمیل نقصان
از ان مقام فرود می آیند و بیت قاصدا از زیر آید از چرخ بلند تا خاکسته پاچگان بروی
تنه بد بعد از وی سیر دیگر الی الله است و الفطاع مطلق از خلق که اختراست از رفیق الاله
اشارت بدانست و بعد ازین سیر سلسله ارشاد و تکمیل منقطع است آنا امداد و اعانت بعضی از
خاص کمل اولیا را بوجود حیات معنوی باقی است مصراع قدمات قوم و هم فی الناس
بیت هرگز نبر و آنکه دلش زنده شد بعشق ثبت است بر جریده عالم دوام ما به و آیین امری
محقق است نزد اباب طریقت و ابل کشف و در قواعد و احکام شریعت چیز بسیار
آن نیست و در مواضع دیگر درین مقام زیاده بر این کلام واقع شده و در اینجا که مجال گفتگو

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام
على سيدنا محمد
والآله الطيبين
الطاهرين

مقام مقام

تفصیل تمام ولایت

در او آخر کتاب بیاید زیاده برین بسطی و تفصیلی بیاید که نشانی نباشد انشاء الله تعالی بعد از ان
 اشارت می نماید بجاصل و نتیجه فنا و بقا که ولی را در اقامت دار دنیا و معاشرت و مخالفت
 با اهل عالم حاصل می گردد و با خیال زندگانی میکند و میفرماید فَاِذَا آفَنتُ عَمَّاكَ
وَعَنِ الْخَلْقِ پس چون فانی شوی تو را تو را خلق و الخلق انما هو خیر و شر
 و خلق نیست مگر نیک و بد و کذا لک انت خیر و شر و همچنین تونیکی و یدی فَلَمْ تَشْرِحْ
خَيْرَهُمْ وَلَا تَخَافَ سَرَّهُمْ پس چون چنین بشوی که اسید ندارد، بلی ایشان را و برتری
 یدی ایشان را بقی الله و خدا که باقی ماند در نظر شهود خدا تنها و چنان نماید که نیست موجد و مگر
 وی که آنگاه قبل آن میخلق چنانکه بود پیش از وجود خلق یعنی قدس الله و خیر و شر
 پس در تقدیر خداست نیک و بدی و تعلق گزیده است قضا و قدر وی تعالی بهمینیک و بد
فَيَوْمَئِذٍ مِنْ شَرِّكَ پس ایمن گردانند ترا از شر قدر که تقدیر کرده اوست وَاَلَيْسَ بِكَ فِي
يَوْمِئِذٍ خَيْرٌ خَيْرًا و غرق گردانند ترا خدای تعالی در دریای خیر قدر و آنجا جز خیر در نظر شود و فانی
 بحق و خالقیت وی که بگذرد بی حکمت نبود و همه حسن و خیر است و قبح و شر اضافت به بنده است
 که فعل او متعلق نمی شده است و بحقیقت فعل شر تر است از خلق شر و هو العزیز الرحیم الذی
 احسن کل شیء خلقه که در قرآن مجید میفرماید اشارت باوست برست کفر هم نسبت
 بخالق حکمت است چون با نسبت کنی کفر آفست فَتَكُونُ دَعَاءً لِكُلِّ خَيْرٍ پس
 می باشی تو ظرف و محل هر نیکی و منبعا لکل نعمه و مشرور و مهور و نور و ضیاء
 و آقین و سکون و باشی تو چشم زاینده هر نعمت را و خوشی را و استی را و روشنایی و
 ایمنی و آرام را و نور و صیاهر و و بیک معنی است و در بعضی مواضع فرق نیز می دهند ضیاء آنچه
 مالاذات بود و نور آنچه بالعرض باشد چنانکه در قرآن عظیم شمس انصاف خواند و نور را نور که مقتبس

و اما کسب و
و قضا و قدر

و تفسیر السعید فی القرآن

وَعَلَيْكُمْ الْحَالُ وَالْكَاشِفَةُ وَجِبَتْ جَبْرُهُ شَدْنُ وَزَوْرُ آوَرُونِ حَالِ وَزَوْرُ حَالِ وَجِبَتْ وَجِبَتْ وَشَدْنُهُ
 جلال که سر رشته نگردد رعایت اعتدال و استقامت از دست و سپید بیدار گاهم الله
 تَعَالَى تَرْحَمُهُ بِالْمَدِّ كَرِيمَةٍ وَالْيَقْظَةُ پس درمی یابد ایشان را خدای تعالی بسبب مهربانی و
 لطف خود که بایشان دار و بیداری و هوشیاری و یاد دادن چنانکه آیه کریمه إِنَّ الَّذِينَ
 اتَّقَوْا إِذْ أَنْتُمْ مَلَائِكَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَكْذُرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ دلالت دارد بر آن که
 عَنْ ذَرَأَتِ پس باز میگردد از ان غفلت و فراموشی و استغفروا لَكُمْ وَطَلَبِ آمُرْش
 میکنند بر دروکار خود را از اشتراک در ارادت حق اگر چه بفراموشی و غلبه حال بود و الا مَحْضُ وَر
 عَنِ الْإِرَادَةِ إِلَّا الْمَلَائِكَةُ و اشتراک در ارادت حق بارادت خود از ایشان از جهت آن واقع
 میشود زیرا که نیست نگاه داشته شده از ارادت و خواستش و غریب گردانیدن آن باراده حق
 مگر فرشتگان که عَصَمُوا عَنِ الْإِرَادَةِ که نگاه داشته شده از اراده از جهت عدم وجود مشریت
 و لو ادرم آن در ایشان قَالَا نَبِيًّا عَصَمُوا عَنِ الْهَوَى وَبِعَمَلِ صَلَواتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ جَمْعِينَ
 نگاه داشته شده اند از هوای نفس و از اینجا لازم نیاید تفضیل ملائکه بر انبیاء تفضیل و بیجا نبی
 کثرت ثواب است و عصمت ذاتی و تجرد و بر تحقیق فی موضع کَلَيْفَةً أَخْلَقَ مِنَ الْحَيِّ وَالْأَسْب
 الْمَكْلُفِينَ لَعَلَّ عَصَمُوا مِنْهَا و باقی همه ظرائق از بریان و آدمیان که تکلیف کرده شده اند بشیر
 و او امر و نواهی نگاه داشته نشده اند از ارادت و خواست غیر آن الْأَوْلِيَاءُ يَحْفَظُونَ عَنِ الْهَوَى
 وَالْأَبْدَالِ عَنِ الْإِرَادَةِ وَلَا يَعْمُونَ مِنْهُمَا وَكَانُوا وَلِيَاءَ مَحْفُوظِ الْأَرْوَاحِ و اولیاء محفوظ اند از هوا و ابدال محفوظ اند
 از ارادت و لیکن مصوم نیستند اولیا از هوا و ابدال از ارادت علی مَعْنَى رَأَيْتُكُمْ جَوْزِي حَقِيقَتِهِمْ
 الْمَلِكُ إِلَيْهِمَا فِي الْأَحْيَاءِ عدم عصمت باین معنی است که رواست در حق اولیا سبیل هوا و در
 حق ابدال سبیل بارادت در وقتها که وقت غفلت و فراموشی و غلبه حال و زوهرت و حیرت است

از عبادت حق تا تحصیل ملائکه را میسر

در وقت و حق اولیا و ابدال و در حق ملائکه و در حق

تنگ است اینقدر پس است و این سخن در اولیاست اما البتة صلوات الله وسلامه علیه بحیات حقیقه
 دنیاوی می و باقی و متصرف اند و ریاض سخن نیست بعد از آن در شرح مقام فنا و هیچ
 آن سفری نیست و هو الا مبتغا مئة التي طلبها من تقدم من الاولياء والاكفاد ال
 تحلیهم السلام و فنا عبارت است از استقامتی که طلبداشته اند از کسانی که پیش رفته اند
 از اولیا و ابدال که سلاک هر اراط مستقیم اند و اشارت آذین النعمت علیه هم برایشانست و مقصود
 تکلیف هم گرفتاری آن نفس و هوا و فرورنگان در ورطه بعد و حیران و الضالین آنها که قصد سلوک
 این طریق میکنند و بناگاه بر سر خود نفس مشیطان در چپ و راست افتند و با جمله استقامت
 که سلوک هر اراط مستقیم و دوام و ثبات بر آنست و هر چه و آل و نتیجت آن فاست آن یقینوا
 عن ارادة تهم و تتبدل یا ارادة الحق عرق و تجل و مطلوب ایشان نیست که فانی
 شوند از اراده خود و بساید بجای اراده ایشان اراده حق و باقی شوند بدان فیر لیدون
 یا ارادة الحق پس نخواهند خواست حق عزوجل آبدا الى الوکات همیشه تا وقت وفات
 و رفتن ازین عالم که منتهای جریان احکام و اعمال و احوال کن و مکن تا آنجاست و لهذا
 سمو آبدا الا پس اندین جهت یعنی از جهت تبدل اراده ایشان با اراده حق نام
 کرده شده اند ابدال و از جهت آن نیز ایشانرا ابدال گویند که خالی نمی ماند از ایشان دنیا اگر
 یکی رفت و در بدل او دیگری آید و بعضی از عرفا گفته اند که از آن جهت نیز ابدال می گویند که
 بدن کتیب در بدل خود بجایگزیند و خود جای دیگر میروند یا برعکس قد ثوب لک و کلام
 الشاک ان یترکوا ارادة الحق یا ارادة تهم پس چون ایشان بمرتبه رسیده اند که
 گمانان و مردم دیگر از محاب مناهی آیدست و گمانان ایشان آنست که انباز گردان و انخواست
 حق را بخوابش خود علی وجه التهور و التبیان و آن نیز بطریق غفلت و فراموشی است

اما اینها کلماتی است که در کتابی در معرفت از آن

و هر کس بخواهد بداند

و عاقله

از در آمدن در دل از خیال معصیت و لایقنی و هر چه جز ذکر مولی تاملست و متعلق است بدان
 چنانکه ملکی در باز بر در می نشاند هر که امیر نماید که در آید میگزارد و هر که را می فرماید بنیاد می گزارد
 فَلَا تَدْخُلِ الْهَوَىٰ فِي قَلْبِكَ نَعْدَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْهُ پس نه در آید هوای نفس را در دل خود بعد
 از آنکه بیرون آمد هوای از دل با ایمان و تقوی و انابت چنانکه در آن در معصیت بجای نماند و بهشت تر
 و زیان کننده تر است چنانکه گفته اند انكسبت الي من المرض فاحترج الهوى عن القلب
 و تتركه متابعته پس بیرون آوردن هوا از دل بجا گفت هوای نفس و گذشتن بر او
 و است فی الاحوال كلها در همه حال و اذ خال فی القلب بمتابعته و موافقته و در آوردن
 هوا در دل به پیروی کردن هواست و موافقت نمودن آنرا فلا یزدر امر اذ لا غلبه
 را که نه پس خواست کن هیچ خواستی جز خواست حق عز وجل چه هر چه وی خواست
 و تقدیر کرد همان شود و غیر ذلک منك تمنی و خواست تو جز خواست حق آرزوی است
 از تو و هوای نفس و آرزو و باطلست و اثری ندارد و هو وادی الحقیق و آرزو و هوا و آواز
 بیعتلان و گولان است که در باد و به نفس حیران و سرگردان میگردد و فی حقیقت و هلاک است
 و افتاد و درین وادی سبب مرگ است و هلاک است و ظاهر و باطن و سقوط است همین
 عین و سبب افتادن است از نظر رحمت و عنایت حق و حجاب است عنه و پرده است
 باز دارنده ترا از شنیدن حق و معرفت وی پس باید که بتقدیر و ارادت پروردگار تعالی راضی باشی
 و خلاف آن ابراهیم و نینریشی و آرزو و جری و با وجود آن از دایره امر و نهی بیرون بروی
 چه وی سعاد و تعالی چنانکه قضا و قدر ساخته امر و نهی نیز ساخته چنانکه می فرماید احفظ
 البکرا احرص لا تنکح باءا و همیشه رعایت کن امر پروردگار خود را و انکح باءا انکح به و با آن
 همیشه نهی اول و یسئلم البکرا الیه مقلد و رفته و بسیار همیشه بسوس و می قدر کرده شده او را

افعال و در معصیت بجا نماند

و تتركه متابعته

فصل
 بگویند و
 آرزو و باطلست
 انكسبت الي من المرض

وچون از اسباب زلت و معصیت و نفوت تخریب شد امر که محمد الله پیوسته در بسیار ایشان را
 خدایتعالی عزوجل باین فکرة بر حمتیه بیداری و بیدارسی و در حرحه استغفار
 بر حمت خود و نیکزار و در نصرت دیگر و انذار ایشان را در آنحال پس فرقی که میان عصمت و حفظ
 عصمت آن بود که قطعا حفظ عصمت راه نیابد و حفظ آنکه اگر راه یابد به ایستاد و در و مدد و
 و بتوبه و استغفار و رحمت پروردگار رجوع کرد و دانست معنی آنکه بعضی آنکه گرفته اند که عصمت
 پیش از معصیت است و حفظ بعد از وی و آنکه انبیا معصوم اند و اولیاء محفوظ و الله علم
المقالة السابعة قال رضی الله عنه وارضاه آخرین من نفعک بیرون آ
 از هوای نفس تو در متابعت وی و فتح عتقا و یکسو شود از وی و در پی وی هر دو آن عزیز
 من ملک و بیگانه شود و بیرون آیی از ملک تو و خود و هر چه حکم و تصرف تو در آن شهر
 و تو آنکه ملک بکسر میم باشد تا غزل بکاک بضم میم مناسب تر هست و سلیح کل الی الله و
 بسیار همه را بخدای عزوجل تا هر چه خواهد بکند و تابع امر و حکم او باشی در احکام و او امر غیر از حق
 و در قهر تسلیم قتل تو آید علی باب قلبت پس بانش در بیان خدایتعالی بر در دل تو
 بنشین بر در دل بیت بر و بر در دل بنشین کانه لیر خرگاہی و وقت سحر آید یا
 نیم شبی باشد اگر چه نیز گفته است بیت مبر امید که عمرم بشود و یار نیابد که که آید وی و بگویم
 نه همه در سحر آید پس همیشه باید در بیان دل و با سببان وقت بود و آنکیل آخر کار و فراموشی را
 کن امر خدای را تعالی ستانند فی احوال و حق تبارک یا ذی خالهم دور آید و زدن کسی که میفرماید
 وی تعالی ترا بد را آوردن آنکس که در درون دل از ذکر وی و ذکر رسول وی و دوستان وی
 و او امر و نواهی وی و آنکه بقیه فی القید من یأمر الله بصدقه بمان بهان داشتن
 وی بجا و عمل کن بدان در باز داشتن کسی که میفرماید خدا تعالی بمان داشتن آن کس

وَالْآخِرَةُ وَمَا فِيهَا وَبَرَكَزِدِن تَسْت مایه ووردگار تو چیزی را که جزاوست اردنیا و آنچه در دنیاست
 و از آخرت و آنچه در آخرت است قَسَاوَا پس هر چه جز خداست و نیاز برای خداست عَزَّ وَجَلَّ
 عَزَّوَجَلَّ غیر اوست شیخ امام عالم عارف بالله علی متقی قادری شاذلی رحمة الله علیه در سالتین الطریق
 میفرماید معنی قرب حق بعد سالک است از غیروی و معنی وصل قطع از غیروی و غیبه منحصر است
 در نهی و مباح و مراد بباح اشتغال بملوقات از آسمان و زمین و کوه و دریا و سنگ و ذریت
 و اسباب معیشت و جز آن علوم متعلق بآن پس بعد سالک از منتهیات بی و بول وی از مباحات
 قرب نافع است و با و بول از مباحات قرب تام پس هر قدر که بعید و منقطع است سالک از غیر قریب
 و واصل است بخدای عز و جل بیت قرب بی بالا و پستی رفتن است « قرب حق از جس هستی
 رستن است » فَإِذَا كُنْتَ إِلَىٰ غَيْرِهِ فَقَدْ أَشْرَكَتَ بِهِ عَزَّ وَجَلَّ غَيْرُهُ پس چون
 میل کردی و ساکن شدی و آرام گرفتی بغیر حق پس تحقیق شرک گردانیدی بوی غیر او را
 بیت غیر حق یک ذره کان مقصود است « هیچ لا برکش که آن معصود است » فَأَخَذْنَا وَكَأَنَّ
 تَرَكْنَا پس برپه نزن و ساکن مشو بغیر حق وَخَفَّ وَكَأَنَّ آمَنَ و بزر و ایمن مشو و فَلَئِنْ
 وَكَافَرْتَ كُنْ حَقِيقَةً حَالِ خُورَاتٍ دَقَاتٍ وَخَفَايَا شُرَكَ بِيَابِي وَبِغَرِي دُرُودٍ وَكَأَنَّ
 وَغَافِلٍ وَبِخَيْرٍ مَبَاشٍ فَتَطَهَّرْ پس آرام گیری با سوای حق و رتبه که این آرام و سکون با سوای
 مخصوص بتمنیات و شهوت دنیا و طالب و مقاصد آن باشد بلکه شامل احوال و مقامات سلوک و قوت
 نیز هست چنانکه میفرماید وَلَا تَسْتَنْبِ إِلَىٰ نَفْسِكَ حَالًا وَلَا مَقَامًا وَنَسَبَتْ كُنْ بِسُوءِ نَفْسِ خُورِ
 حَالِ رَاوِدِ مَقَامِي رَاكِهِ حَاصِل شده است تَرَاوَدَ شَيْئًا مِنْ ذِلَالٍ و دعوی
 بکن چیزی را از ان حال و مقام سیاق کلام در آنست که نهی از این اضافات بطریق سکون
 و طاعتی بعد از ادعای احوال و مقامات و اعلام و اجبار بدان مرا غیای را بجهت منافات اوست

حاصل کار دین مسلمانان این سه چیز است خردمندی گردن فرموده الهی را و باز نماندن از ان فرموده و
 و راضی بودن بقضای وی تعالی چنانکه در مقاله نخستین ازین فتوح العیب فرموده لا بد لکل
 مؤمن فی سائر الاحوال من ثلثه شیا امر بمثل و نهی بجهت و قدر برضی به انتهی و لا تشیرک
 لشی من خلقه و ان باز مگردان خدایتعالی را بچیزی از پیداشده های وی تعالی فَاَرَادَ تِلْكَ
 وَ هُوَ اَنَّكَ وَ تَهْوَا اَنَّكَ كُلَّهَا خَلَقَهُ پس خواست تو و هوای نفس تو و میلها و آرزوهای تو
 همه پیدا کرده شده خدا تعالی اند فلا تیرد که لا تَهْوَوُا وَ لا تَشْتَهُوْا پس خواست مکن و دوستدار
 و میل چیزی مکن لِئَلَّا تَكُوْنُ مُشْرِكًا تا آنکه نباشی تو شرک آورنده بخدای عزوجل شرک
 حق آموخته و سوال از حضرت ربوبیت و انقیاد ارادت و شهنشست بلکه عبودیتی است که بنده
 بقصد انشال امر الهی سجاده و تعالی بجامی آورد همچنانکه نماز نبرد در آمدن وقت مامور بهست
 و عانیز نزد و رود بلا و خوف نزول آن مامور به است و لیکن نماز فرض است و دعا فرض نیست
 و دعائیز اگر بطریق شهود نفس و محبت بشری باشد چیزی نیست و با بطل اراده عبد اگر موافق
 اراده حق افتد و باراده وی و امر وی اراده کند بحقیقت اراده نیست و منظور باید که آن حیثیت
 باشد نه این فرد و دوست دارم خویشین را نه از برای خویشی بلکه برای آنکه دلبر دوست مبارک و همراه
 استغراق و اشغال و بگری است که اصلاً مشغور و او را ک نماند و الله اعلم قال الله تعالی گفته است
 تَعَالَى عَزَّوَجَلَّ مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَ لَا يُشْرِكْ لِيُعْبَادَهُ رَبَّهُ
 احدا پس کسیکه امیدوار و لقای پروردگار خود را پس باید که بکند کار نیک را و شرک
 نگذارد و عبادت پروردگار خود بکند یکی را لَيْسَ الشِّرْكَ عِبَادَةً اِلَّا ضَمَامٌ فَحَسْبُ شُرْكَ بَيْنَ
 پرستش بتان است و پس بَلْ هُوَ مُتَكِنٌ لِّهَوَاكَ بلکه شرک پروردی کردن نیست
 مبره های نفس ترا و آن ضَمَامٌ مَعَ رَبِّكَ عَزَّوَجَلَّ وَ جَلَّ شَيْئًا يَسْعَاكَ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا

حاصل کار دین مسلمانان این سه چیز است

دعا و سوال از حضرت ربوبیت اشغال نمودن
 و دعا و عبادت مگر در وقت است

بشری باشد چیزی نیست

شرک بپرستش بتان است

غیر ثبات و بقا که زوال و فحای آن حال و مقام است گمان فیه زیادۀ علم و معرفت میباشد
 و روی زیاده علم و معرفت بصفت حق از قدرت بر تصرف و تغییر و تبدیل و اعدام و افزای
 و سطوت و جلال و غیر آن از صفات قهریه و قوی و تمیظ و تادیب و بسیار زیادت در توانی
 که لازم و نتیجه علوم و معرفتست و زیاده بیداری و هوشیاری بجهت عبرت و استدلال و قیاس
 بتغییر و تبدیل اینحال بر جریان آن در سایر احوال و اوضاع و بسیار زیادت ادب کردن
 و سیاست نمودن مولی تعالی هر چند خود را تا بحال خود مغرور نشود و از قدرت و
 غافل نگردد و از مکر وی ایمن نشیند و زیادت بجهت آن فرمود که مؤمن از اصل این صفات
 غالی نبود و رود این حال موجب نما و زیادت آنها خواهد بود و زیادت نسبت بحال ثبات و
 بقا باشد چه در لطف و تجلی بصفت لطیفه و احتمال غفلت در کون بدان و اشتغال بنفس و
 راحت و آسایش و آرد بخلات قهر و ورود قهریات که آنجا تجرد و انفراد از ماسوی و تعبد بحیث
 بجناب حق بیشتر و قوی تر است اگر چه تعترف در هر دو حال موجود است و بحقیقت هر چه وارد
 و نازل میشود از جناب حق از قهر و لطف و مقصود وی تعالی از ایزاد و انزال آن تعترف
 و شناسا گردانیدن بنده است خود تعالی و تواند بود که مراد زیادت علم و معرفت و توفیق و
 تادیب حصول این معنی باشد که بداند و آگاه گردد و بداند که مقصود حیات عزت از اولاد و افتخار است
 و تادیب اوست نه قهر و غضب پس نا امید نگردد که آن حال یا بهتر از آن باز آید و عطا فرماید پس
 نزد ثبات و بقای حال و مقام ایمن نباید بود و در زوال و فحای آن نا امید نباید شد چنانکه
 میفرماید قال الله عز وجل ما تلتسم من آیه او نسیها نأت یخبر بها آو میثها
 آنچه منسوخ میگردد انیم آیتی از آیات قرآن را با قلم روشن گردانیم آیتی را از آن می آریم آیتی را بهتر
 از آن یا مانند آن اَلَمْ تَعْلَمُوا اَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ آیا منی دانستی که خدا استعالی

بمقام فنا و ترک ارادت و بهود و شهوت و لیکن از سیاق آن ظاهر میشود که این صحبت است
 مرسلک طریق کمال را بلا حظه و مراقبه قدرت و تصرف و تغییر و تبدیل وی تعالی شانه و احوال
 مقامات ابد را تا ثانی الحال خجل نگر و دروغ گو نه بر آید چنانکه میفرماید فَإِنْ أُعْطِيتَ
حَالًا وَاقِفْتَ فِي مَقَامٍ پس اگر داده شود ترا حالی یا استاده کرده شوی تو در مقام
فَلَا تُخَيِّرْ أَحَدًا اسْتِثْنَاءً مِنْ ذَلِكَ پس آگاه مگردان هیچ یکی را بجزیره از آن حال و مقام
وَإِنَّ اللَّهَ بِسُوءِ مَسْئَتِكَ که خدای عز و جل کل تو را در هر روز در کار راستی تغییر
 و تبدیل و تغییر دادن و تبدیل نمودن احوال و صفات مخلوق و محو و اثبات کائنات و وَأَنَّهُ
يُحَوِّلُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ و بدستی که قدرت خدا حاصل و حاجه است میان مرد و دل وی و دل
 و متصرف است بر آن بفسخ هم و نقص عزایم و تغییر مطالب و تبعید مقاصد فَأَيُّ ذَلِكَ عَمَلٌ
أَحْبَبْتَ بِهِ پس شاید که دور گرداند ترا از چیزیکه خبر داده و آگاه گردانیده مردم را بدان حال متجاوز
 و تغییر که عَمَّا خَلَقْتَ تَنَافُةً وَ لَقَاءً و تغییر و بدتر از حال و مقامی که خیال کرده تو بر جای بودن
 آنرا و ایم بودن آنرا فَتَحْصِلْ عِنْدَ مَنْ أَخْبَرَكَ بِذَلِكَ پس شرمند شوی نزد کسی که خبر داده
 و آگاه کرده او را بدی حال و مقام و ظاهر گردد کذب دعوی دوام و بقای آن حال و مقام و پیدا
 آید خفیت و خسران بعید خوف از قهر و عظمت جناب الهی تعالی و قدرت وی بر تغییر و تبدیل
 احوال بندگان مَنْ أَحْصَى ذِكْرَكَ ذِيكَ وَ لَا تَعْدُوهُ إِلَى غَيْرِكَ بلکه نگاهدار آنرا در باطن
 خود و متجاوز مگردان آنرا بسوی غیر خود و مگو با کسی فَإِنْ كَانَ النِّسَاءُ وَ الْمَنَاءُ فَتَحْصِلْ أَنَّهُ
مَوْهَبَةٌ پس اگر یافته بودی ثبات و بقا مر آن حال و مقام را پس میدانی که آن بخشایش است
 از حق و وَلَسَّالُ الذِّكْرِ فِيكَ السُّكْرُ وَ اسْتَوْدَاكَ تَهْ و سوال میکنی از خدا تو فیق مرشک را این
 نعمت و موهبت را و طلب ریاضتی آن که لازمه شکر است وَ إِنْ كَانَ غَيْرُ ذَلِكَ و اگر هست

التَّوْحُوحُ آنچه مذکور شد از تغیر و تبدیل در حق آنحضرت صلی الله علیه و سلم نسخ آیات و رفع و تبدیل
 آن و اثبات آیات دیگر بجای آن و ظاهری و دینی و شریعتی است که احکام آن منوط و مربوط آیات
 قرآنی است و تغییر از حال بحالی در ذات حضرت وی نیز بود چنانکه می فرمایند وَأَمَّا فِي السَّابِقِينَ
وَالْعَالَمِ وَالْحَالِ فَيُتَبَايَنُّهُ وَيُنَى اللَّهُ و اما تغیر و تبدیل در باطن آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و در علم متعلق بباطن و در حال و می که میان وی و میان خداست عز و جل فَكَانَ يَقُولُ بَيْنَ يَدَيْهِ
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اشارت میکند مان بپول خود وَأَنَّهُ لَيُبَيِّنُ عَلَى قُلُوبِهِ بدستی که نشان
 نیست که پرده کرده شود بر دل من و پوشیده میشود و غین بر رقیق را گویند که آفتاب را
 پوشیده فَاَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً پس طلب آمرزش میکنم خدا را در هر روز هفتاد و یک
 مرتبه و وی و روایت کرده میشود وَمَا كُنْتُ مَرَّةً یعنی استغفار میکنم خدا را هر روز صد بار پوشیده
 دل کنایت تغیر و تبدیل احوال است و استغفار هم از آن جهت بود چنانکه می فرمایند
كَانَ يُوَدُّ أَنْحَضَتْ صَلَاحُ مِنْ حَالِهِ إِلَى الْآخِرَةِ برده میشد از حالتی بسوی حالتی دیگر
 و در بعضی نسخ این لفظ زیادت آمده که فَتَبَدَّلَ بِحَالِهِ الْآخِرَةِ پس بدل کرده میشد و احوالات
 را بحالت دیگر و نیز آیه و برده میشود بِزَيْنِ برده میشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم فِي مَنَازِلِ
الْقُرْبِ وَمَنَازِلِ الْغَيْبِ و در منزلهای و مپدا نهایی غیب که ذات و صفات حق است و عوالم
 دیگر که بحسب سرنماید و تغیر علیهم وَالْأَنْوَارُ و تغیر و تبدیل کرده میشود و بر وی خلعتهای
 و لباسهای نورانی که عبارتست از تجلیات و کمالات که وی پوشید و احاطه میکرد و قلب شریف
 او را چنانکه خلعت بدن را می پوشید و از بعضی صوفی گفته اند که بِزَيْنِ الا نوار لا غین الا غیار و
 بحقیقت انوار صفات که برده و از تن بر دل آنحضرت کشف کرده میشد فَتَبَدَّلَ بِحَالِهِ الْآخِرَةِ
عِنْدَ مَا يَلْبَسُهَا حُلْمَةً وَفَقَصًا پس ظاهر میشد حالت نخستین که نخست در وی بود و نزد ظهور

بر همه چیز قادر است که هم نسخ می تواند کرد و پس ایس چگونه توان نست و هتر را نکه نسخ کرد و یا مانند
 آن هم می تواند آورد و پس نا امید چون توان شد بهیت ما امید ی برابر با طریقت کفر است
 گردی بسته شد ای دل و گری بکشاید به تو میدن باشی گرت آن یار بر اند گرت امر و زبانه
 که نه فروات بخواند که بطغم می نواز و که به نازم می کشد زنده می ساز و مر آشفوخ باز می کشد
 فَلَا تَحْزَنْ لِلَّهِ قَدْ كَانَ طَاس عَاجِزٌ مَدَانِ خَدَارِ اَوْ قَدَرْتُ وِی تَاگوئی که مانند آن حال و مقام
 رفته را باز نمی تواند آورد که وی بر همه چیز قادر است هم بر بردن و هم بر باز آوردن و لا تَحْزَنْ
 فِي الْقَدْرِ بِرِيحٍ وَ تَذَرِيحٍ وَ تَمْت مَن بَرُوى تَعَالَى در تقدیر و تدبیر وی تا گمان نبری که در بردن
 آن حال و باز آوردن آن خطا کرده و غلط کرده و تدبیر پایان کار نگردد لیکن و تقدیر اندازده کردن
 حکمی را بر بنده بهیت یارم کند غلط ستاری که کند جور می نکند و را اختیار می کند و لا تَحْزَنْ
 فِي قَدْرِ وَ تَك وَ شَبَه مَن جَرِ رَاسْتِ و عَدَهُ اَوْ كَدَرِ اَسَانِ گروانیدن و ستوری و کشادن بستگی
 و بردن اندوه و باز آوردن رفته کرده است فَلْيَكُنْ لَكَ فِي تَرْسُولِ اللَّهِ پَس باید که
 باشد ترا در پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم اَسْوَدَ حَسَنَةً حَصَلَتْ نَبِكُ که اقتدا و متابعت
 کرده شود در سوره نَسِجَتِ الْآيَاتِ وَ الشُّرُورِ النَّارِ لَهُ عَلَيْهِ نَسِجُ کرده شد آیه ها و سوره ها
 فرو دانیده بروی الْعَمُولَةِ لَهَا کار کرده شده بدان الْمَقْرُوءَةِ فِي الْحَارِيبِ خوانده شده در
 حَرِّهَا الْمَكْتُوبَةُ فِي الْمَصَاحِفِ نوشته شده در صحفها و نامها وَ رُفِعَتْ وَ دَلَّاتٌ و بر داشته شده
 و تَعْرِیْرَادَه شده و اَنْتَ غَيْرُهَا مَكَايَا و آورده شد آیات و سوره دیگر غیر آن آیات
 سوره های آنها و لَقْل و روده شد آنحضرت صلی الله علیه و سلم الی عَزَّهَا بِسُوی غیر آن آیات
 سوره با وجود این همه ثبات و قرار آنها و چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم معامله چنین رفته است آنرا که
 تابعان و پیروان او بیندیر همان متوقع و مترقب است از بیرون و آوردن هَذَا فِي طَاهِرِ

حالت دوم که متصل است اورا بمنزله تاریکی و نقصان از جهت قوت و شدت نورانیت حالت
دوم و منه تفصیلاً فی حقیقۃ الحدود و ظاهر می شود آنحال نخستین از آنحضرت بمنابه
تقصیر و سستی در نگاهداشت حدود و آوای با اعتبار علو مقام و منزلت آنحضرت صلی الله
علیه وسلم که چه در آنحال نخستین بود و توقف می شود و حاصل این وجه است که حضرت صلی الله
علیه وسلم در ترقی بود و تجلیات الوار متوالی بروی میگذشت بعضی بالای بعضی دیگر و بهر
تجلی فوق که میرسد از وقوف در تجلی سخت استغفار میکرد و چون تجلیات حق را نهایت نیست
ترقیات آنحضرت را نیز نهایت نه و این نه مخصوص این نشانست تا ابد آلا با د حال هم برین متوال
خواهد بود و میست اما کمال محنت ترا کمال جلال و می مباد که نقصان پذیرد این دو کمال
توجیه حدیث چنانکه محققین عرفا گفته اند این است x و بعضی علماء گویند که این غین برده
رفیق لطیف بود که بحکم لیسرت از ملائمت کثرت و اتمام همام دین و ملک بقدر ظرفه تعیین
فترتی و غفله بر دیده می نمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم می نشست و در آن دیگر متصل با قول
اشتغال باز و کز نور و نور وحدت محال می پذیرفت و آن حضرت صلی الله علیه و سلم از طریق این
این حالت و عروض حالت قدرت استغفار میکرد که حسنات الابرار سیئات المقربین در رساله
مرج البحرین کلام درین مقام زیاده برین کرده شده است آنجا باید نگریست که چگونه گفته
است پس بر تقدیر فیکفون الا استغفار پس تعلیم و تفهیم کرده می شد آنحضرت را
استغفار اگر چه ظاهر آن بنی از وقوع خطا و معصیت است اما این صحت بود و بلکه لایزال است
حال العبد از جهت آنکه استغفار بهترین احوال بنده است و القوة فی سائر الاحوال
و همچنین طارنوبه اگر چه در ظاهر گناهی نگزیده باشد بهتر است از بنده در همه حال الا فی
را عتراً فایده میدهد و قصور را زیرا که در توبه اقرار است گناه بنده و کوتاهی وی و محاسن العبد

وَأَن لَّكَ تَغْفِرُ لَنَا وَتَرْحَمُنَا لَسَكُونُ مِنَ الْخَاسِرِينَ پس گفت آدم علیه السلام بروردگار
ستم کردیم بابر نفسهای خود و تقصیر کردیم در حق تو اگر نیامد زی تو ما را و رحم کنی بر ما هرگز نیستیم
از زبان کاران حواء ثُمَّ آتَاهَا آدَمُ فَسَوَّاهُمَا پس آمد آدم را به تعلیم و تعریف آنی و نشانای راه راست
معاون حق تعالی أَوْ رَاوَعْلُوهُمُ اللَّهُ يَهْدِيكُمْ سُبُلَكُمْ وَأَمَّا ورا علمهای توبه و معرفت های آن که
توبه باید کرد و چگونه باید کرد و آداب و شرائط آن تا قبول افتد و الْمَصَارِحُ الْمَكْنُونَةُ
و حقها و آموختن مصلحتها و حکمت های که نهان کرده شده است در توبه یعنی منافع و ثمرات آن مآکان
عَابَثُوا مِنْ قُلِّ أَنْ عُلُومَ و معارف که پنهان و پست بوده و از آدم پیش ازین فَكُنْزُ غُلُوبِهَا
پس پیدا شدند علوم و معارف مگر بسبب توبه و تعلیم آن از اینجا معلوم شد که توبه از بسته
لی توفیق و الهام بروردگار تعالی توبه را بروی بوجود نمی آید چنانکه در کلام مجیدی فرماید لَا تَحْزَنْ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا و توبه جدا بر بنده عبارت است از رجوع بر حمت و توفیق توبه چون
الهام و تعلیم کرده شد آدم را توبه و توبه کرد و فَمَدَّ يَدَيْهِ إِلَىٰ تِلْكَ الْأَشْجَارِ و تغییرها پس بدل گردانید
آن را در وقت خلوص و محبت بوجو نفس و وسوسه شیطان از وی ظهور یافته بود و بغیر آن ارادت که
مواضع اراده الهی باشد و بگذشت آن اراده را و تالیف گشت اراده حق را و فَالْحَالَةُ الْآوَلَىٰ
ماخری و بدل گردانیده شد حالت نخستین که در وقت آن اراده داشت از ظلمت و کوریت
و بیکر که بعد از آمدن از اراده و توبه کردن از آن پیدا شد از صفا و نورانیت و جَاءَهُ ثُمَّ الْوَكَايَةُ
الکبری و آمد آدم را محبت بزرگ اراده نفس و تالیف شدن اراده حق و راضی شدن بقضای
وی و ولایت و باو شاهی بر سر انجست و السَّكُونُ فِي الدُّنْيَا و تشرار و آرام و سکونت
در دنیا تَمَّتْ فِي الْعُقَىٰ پسر در عاقبت نیز که عاقبت کار و آل و معاد بجانب اوست
فَصَارَتِ الدُّنْيَا لَهُ وَلَدًا رَئِيمًا پس گشت دنیا آدم و پسر زندان او را جای

که آدم کرد و علیه السلام و رَأَيْتَ تِلْكَ الْحَالَةَ وَرَفْتِ أَنْ أَدُمَ مِنْ تَرْكِ بَيْنِ ارَادَتِ وَصَفَائِ تَحَالَاتِ
 که داشت و اَنْزَلْتَ تِلْكَ الْوَلَايَةَ وَدَوْرَهُ وَرَفْتِ أَنْ وَلايَتِ که داشت فَانْهَبْتَ
 تِلْكَ الْمَنْزِلَةَ پس فرو افتاد آن منزلت و مرتبت که در درگاه عزت داشت و اَطْلَمْتَ
 تِلْكَ الْأَنْوَارَ وَتَارِكِ گشت آن نورها که در البود و نگذاشتی تِلْكَ الصِّفَاتِ وَشَدَّ أَنْ صَفَاتِ
 وقت که داشت یعنی زوال آن حالت و انحطاط مرتبت و عروض که ورت آنمه از جهت این ارادت
 و خواست بود که منیعت ندارد نفس نه بجز ظهور خطیه و معصیت و ظاهر آنست که وی علیه السلام
 در آنوقت نبی بود تا گوید انبیا را عزل نبی باشد یا گویم مراد بالانزال اینجا طلع لباس نبوت نیست
 بلکه ظهور نقصان در علوم مرتبت و منزلت و صفای قوت چنانکه صریح کلام مشعر به آنست
 اگر گویند که اراده خلود جنت و مجاورت درگاه حق امری محمودست پس اراده وی مذموم نباشد
 جوابش آنکه ارادت جنت و مجاورت در حد ذات حسن و محمودست اما چون فی کرده شد از اکل
 شجره و اراده خلود جنت که مرتب بر آنست مذموم و قبیح باشد و چون آدم صفتی علیه السلام
 بجهت آن اراده از مرتبه خود فرو افتاد و تقدیر الهی بر اجتناب و اصطفا فی او رفته بود و توبه و استغفار
 از خطای که رفته بود و توفیق داده باز تاج کرامت توبه و اجتناب بر سرش نهاده بطریق صواب
 بایست فرمود تا بماند که هلاک مرد و معصیت نیست بلکه در ترک توبه است چنانکه می فرمایند
 تَحَرُّتُمْ بِهَذَا لَمْ يَنْدَمْ عَلَيْكَ اَدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَذَكَرَ كَيْفَ صَحَّحَ الرَّحْمَنُ وَیَادُ ومانیده
 و بیرون آورده شده شد از ورطه غفلت آن دوست خدای مهربان اَقْرَبْتَ الْإِغْثَاتِ بِالذَّنْبِ
 وَالتَّيْسَانِ پس شناسا کرده شد آدم با قرار کردن بگناه و فراموشی و لَقِيَ الْإِقْرَارَ
 بِالْقُصُورِ وَالنُّقْصَانِ و تعلیم و تفهیم کرده شد او را اقرار بتقصیر و کوتاهی و سستی کردن در
 نگذاشت امر آئی و نقصان حال خود فقال اَدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَرِّبْنَا ظَلَمْنَا اَلْفُسَسَا

تاریخ

و افکندگی و توبه و اعتذار است که هر پیران قوم نیست چه جای دیگران ابیات حبذا
 قومی که دید حق بود دیدارشان محو باشد و شهوات حق آثارشان از خدا خواستند
 سر ذات خود در ذات او این بود ساعت بساعت سر استغفارشان بر صلوٰۃ الله
 سلامه علی الانبیاء و المرسلین و سید عالم و امام محمد بن ابی طالب و علی اکبر و صاحبزاده و ائمه
 سالکی طریق الحق و محیی علوم الدین المقالة الثامنة قال رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَارْضَاهُ
 اِذَا كُنْتَ فِي حَالَةٍ جَوْشَنَ بَاشِي تَوَدُّ حَالَتَهُ مِنْ حَالَاتِ كَمَالٍ يَنْقُصَانِ لَا تَحْذَرُ غَيْرَهَا
 اِخْتِيَارُ مَكْسٍ وَ مَكْنَسٍ مِنْ حَالَتِ رَاغِبٍ مِنْهَا وَلَا اِذَا لِيَ حَالَتُهُ رَاكِبٌ بَلَدٍ تَرْتَبِطُ
 اِزَانٌ وَ نَهْ حَالَتِي رَاكِبٌ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ
 وَ اَرَزُو وَ اَخْتِيَارُ حَالَتِ بَلَدٍ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ تَرْتَبِطُ
 شَاوُلِي صَاحِبُ كِتَابِ اَحْكَمُ مَكِيدٍ اِرَادَتِكَ الْاَسْبَابُ مَعَ اِقَامَةِ الْحَقِّ اَيَّاكَ فِي التَّجَرُّدِ مِنَ الْهَوَا
 الدِّينِيَّةِ وَ اِرَادَتِكَ التَّجَرُّدِ مَعَ اِقَامَةِ الْحَقِّ اَيَّاكَ فِي الْاَسْبَابِ مِنَ الشَّهْوَةِ الْخَفِيَّةِ وَ قَاتِلِ الشَّيْخِ
 الْيَوَالِصَاسِ الْمَرْسِيِّ بْنِ يَحْيَى حَتَّى يَنْقُطَ مِنْ شَهْوَةِ الْوُصُولِ فَرُودِ مَرْكَزِ وَاصِلِ نَكْرٍ دَوْلِي
 تَا اَنَّا كَسْتُهُ نَكْرٍ دَوْلِي خُودِ دَوْلِي اَرَزُو وَ خُودِ وَاصِلِ وَ شَيْخِ ابْنِ عَطَاءٍ اَنْتَ اَسْكَنْ رِي
 اَيْنَ كَلَامِي كُوَيْدِكَ يَنْقُطُ الْقَطَاعُ اِدِّ لَاقِطَاعِ مَلِّ يَمْنَى كَسْتُهُ كَرْدُو دَوْلِي مَشُو دَوْلِي
 اَرَزُو وَ خُودِ وَاصِلِ اِرْجَمْتَ اِدْبَ وَ شَهْوَةِ اِرَادَةِ حَقِّ وَ سَطُوتِ وَ عَزَّتْ جَنَابُ كَبْرِيَا
 اَوْ نَحْبِتِ مَالَتِ وَ عَدَمِ طَلَبِ وَ شَوْقِ مَحَبَّتِ جِهْ اَنْ اِطْلَابِ مَحَبِّ صَوْرَتِ عَدَارِ وَ وَ لَفْظِ
 شَهْوَةِ اِشَارَةِ مَقْصُودِ كَرْدِهِ اَسْتَ كَا اِذَا كُنْتَ عَلَى نَابِ دَارِ الْمَلِكِ لَا تَحْذَرُ الدَّجُولَ
 اِلَى الدَّارِ بِسِوَى جَوْشَنَ بَاشِي تَوَدُّ مَرْسَرَايَ بِاَوْ شَاهِ اِخْتِيَارِ مَكْنَسٍ وَ مَخَوَاهِ وَ اَنَّهُ زَوْدِ مَدَارِ اَيْنَ
 وَ رَفْتَنِ بَدْرُونِ سَرَايِ وَ رَاضِي بَاشِ بَدْرُونِ بَرْدِ چَانَكِهْ كَفْتِ مَصْرَعِ بَرْدِ مَشْنَعِ اِنْ اَرَا خَانَهْ

فرد آمدن که تا مدتی معین آنجا باشند پس ازان بدر روند و القیبه لهم مؤثرا و عمر حقا
 و خلدا و گشت آخرت او را و فرزندان او را جای پناه و بازگشت و پیشگی یعنی بجهت ترک اراوه
 و عدم مشارکت باراده حق برکت سعادت دنیا و آخرت حاصل گشت و هم اینجا و هم آنجا برکت
 و غیر دست آمد مصراع که خوبان بادشاهانند خواه اینجا و خواه آنجا **بلندی کس**
 یافت کوپست شد در پستی کوفت ناهست شد **فَلَا تَبْتَغُوا الْوَسْطَىٰ لِلَّهِ** پس مر ترا
 ای بنده مؤمن و ای ساکب راه حق قرب به پیغمبر خدا **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَمَّدٌ حَبِيبُ**
الْمُصْطَفَىٰ احمد محبوب و محب خدا و برگزیده او و آینه اده و پدر وی که او هست صلی الله
 دوست خالص خدا **خَصِرُ الْاَحْبَابِ** و **اَلْاَحْلَاءِ** که اصل و پدر همه دوستان خداست
 که انبیا و اولیاء و اسوة فی الاعزاف بالقصور و الاستغفار فی الاحوال کلها
 افتد است و اقرار بکوتاهی و طلب آفرینش در همه حال **وَالذِّلَّةُ وَالْاِتِّقَارُ فِيهَا**
 و اقرار بجواری نفس و حاجت و نیازمندی و بر جمیع احوال بیست بندگی نبود بجز انگدگی
 راست تا با خواجگی بابتی **مدانکه حبیب و طیل هر دو یعنی دوست اند و گفته اند که**
 حبیب آن محب که مقام محبوبی رسیده باشد و بعضی مقام خلعت را بالاتر از مرتبه محبت نهند
 و محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم را جامع هر دو مرتبت دارند و کلام در وی در مجلس مذکور است
 باید دانست که تسلیم و ترک ارادت منزل و مقام ثمانه انبیاست و ملت ابراهیم را که حضرت پیغمبر صلی الله علیه
 و سلم بها جنت و موافقت با وی مامور است عبارت از همین مرتبه تسلیم دارند که **اِذْ قَالَ لَهُ رَبِّي**
اَسْلَمْتُ قال **اَسْلَمْتُ** لرَبِّ الْعَالَمِينَ و تخصیص حضرت حبیب الله صلی الله علیه و سلم درین مقام
 بجهت تقرب و قریه و استغفار است از ایشان چنانکه عبارت شریف **وَالسُّبْحُ** بر آن با
 بجهت ذکر اول و آخر سلسله بتوت و اوساط و حکم آن خواهند بود و بالجمله و طیفه بندگی که خواری

تحقیق هذا حبیب و طیل

فی القیبه فی حبیب الله صلی الله علیه و سلم مذکور است
 حجت و قریه و استغفار است از ایشان چنانکه عبارت شریف

و طیل

وَقِيلَ صَبرْكَ وَامْكُيْبَا لِي تَوَسُّوْا اَدْبَاكَ وِلِي اَدْبَاكَ تَوَسُّوْا لِي اَدْبَاكَ
الَّتِي اَقِمْتَ فِيْهَا وَجْهْتَ نَاحِيَةَ نَوْدَى تَوَجَّاهْتَ لِي تَوَسُّوْا اَدْبَاكَ تَوَسُّوْا لِي اَدْبَاكَ
قِيَامَ فَيَا اَقَامَ اَمَلًا زَوَاجَاتٍ وَجْهْتَ سَالِكِ اِيْن طَرِيقِ اسْتِ وَبِرَّ اَمَلِ اِزَانِ وَخَوَاسْتِ نَوْدَى
خِلَافِ اَنْ يُّوجِبَ بِرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ رِضَا وَبَاحْتِ سَحْتِ وَغَضَبِ بِرَّ رُكَا رِغَالِي اسْتِ وَعِلَاسْتِ
اَقَامْتِ خِلَافِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
نَوْدَى وَوَصَرَجِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
وَدَخَلْتِ فِي الدَّارِ عَلَى هَذَا التَّوَجُّهِ بِسِ جَوْنِ حَاصِلِ نَوْدَى وَوَرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
جَبْرِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
بِشْمِ خَوْدَا مَنَادًا يَا اَدْبَاكَ هَادِرِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
فِيْهَا لَكَ هَادِرِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
دِرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
بِرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
لِسِيَّتِهِ الْمُصْطَفَى اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
كَيْفِيَّتِكَ اِلَى مَا مَنَعْنَا بِه اَزْ وَاَجَاءَ مَنَعْنَا وَوَرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
اَنْ جَبْرِيَّةً بِه وَرَّ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
الَّذِي لَيْفَتْنِي فِيْهِ كَرِيْمِ وَزِيْنِ وَتَوَازِيْ وَزِيْنِ وَتَوَازِيْ وَزِيْنِ وَتَوَازِيْ وَزِيْنِ
وَسَاحِجِ دَاوِدِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
وَدَاوِدِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
وَدَاوِدِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ
وَدَاوِدِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ اَمَلِ اِزْمَقَامِ

برایند بیت گفتیم بدستاب را آن چندان بنیت گفت که بخت بد را بدستی گذشت
 اَلَيْهَا جَبْرًا لَا اخْتِيَارًا اَنَا كَمْ دُرُودُهُ شَوِي وَبُرُودُهُ شَوِي بَدْرُونَ بَرُودُهُ بَاخْتِيَارًا
 وَاعْنِي بِالْجَبْرِ اَمْرًا عَيْنِيَا مَنِكُمْ اَمَّا مَنِكُمْ رَاوِي خَوَاهِمُ وَرَادُ مِيدَارِمْ بَحْرًا مَرْدُودًا
 ناسخا ساسی بار بار را یعنی تا بروز و بدستی مکرر امر کنند بدو آمدن مدای آنچنین است در نسخه که
 در نظر بود بعد از آن در نسخه صحیح دیده شد که بجای منکر امثال که واقع شده و این اظهار
 اصح و سبب است و این عدم اختیار و خول از جهت تواضع و انکسار و تادب و ترک اختیار است
 نه از جهت ابا از انتقال امر و استکبار است و ذلک ظاهر و مراد بامر یا صریح صیغه فعل است
 یا یقینی در سببی شوب و شبهه که در قلب صحیح سلیم دلی پیدا کرد و بدو فوایع متحمل است و
 کلام وی رضی الله عنه در مواضع دیگر هر دو ناطق است وَلَا تَقْتُمُ مَخْرَجَ الْاِذْنِ فِي
 الدُّخُولِ وَقَاعَتُ مَن بَهْتَنَّا وَشُورَى وَاوَدْنَ دُرُودًا مَن چنانکه در کتابند و مانع از این
 بر دارند نامی فرمایند که در آری لَحْوًا زَانٌ يَكُونُ ذَلِكْ مَكْرًا وَاحِدٌ يَعْلَمُ مِنَ الْمَلِكِ
 از جهت رد او بودن آنکه باشد این اذن بی امر میله و فریب و اذن از با شاه و امتحان آنکه
 کیست که خواهش میکند بشهوت نفس و قصد در آمدن بیجا بدو کیست که ادب می ورزد
 و موقوف امر می ماند لیکن اضایر حتی ثَجِبْرًا عَلَي الدُّخُولِ لیکن صبر کن و ادب ورز
 تا آنکه خبر کرده شوی بر درآمدن فَتَدْخُلُ الدَّارَ جَبْرًا اَحْضَا وَفَلَا تَسْ اَلْمَلِكِ پس
 و آورده شوی سر را بجز محض و به فعل و اختیار با شاه و نه در آئی بفعل و اختیار خود فتح
 لَا يَأْقُذُكَ الْمَلِكُ عَلَي هَلِهِ پس درین هنگام که با شاه ترا بجز فعل خود در آرد و عذاب و سزایش میکند
 ترا بر کرده خود و اما تَعْرِضُ الْعُقُوبَةَ لِحَوْلِكَ لَسْتُ اَمْرًا خَيْرًا و پیش نمی آید محنت و
 عذاب بسوی تو مگر از جهت شوی اختیار و خواهش تو وَ سَتَرْ هَكَ وَ هَكَ از نا که تو

پس آن رسید نیست متوجوهای یا نحوهای فلا یستغنی عن طلبه ان یظهر منک سوء الادب
و الاستغناء فی طلبه پس بنی باید و نمی متر که پیدا کرد و از توبی ادبی و آرزو مندی و طلب
و خواهش وی قیادت در آنک غیر محو شود زیرا که طلب چیزیکه نهاده اند و البته رسید نیست
ناپسندیده است فی ضیقة العقل و العلم و حکم عقل و علم زیرا که عقل حکم میکند آنچه البته
رسیدنیت طلب آن ضائع و بیفایده است و حکم تحصیل حاصل دارد و علم دین قاضی است
که بیدار و کار تعالی را قضا می و قدری هست که تغیر و تبدیل در آن نرود و مقرر در طلب آن
و سوی اوب در آن ندوم است و مراد آنست که هر چه واقع است می شود بقضای الهی
و آنچه میرسد به بنده احوال ظاهر و باطن او را بدین راضی باید بود و سعی و طلب و آرزو و خواهش
غیر آن بهوای نفس و متیر طبیعت ضائع و باطلست اما محل و متوقی ترقی احوال و مقامات علیه در
قرب و وصول بحق و مقتضای امر و بنی باید کرد و اراده آن را برین جنسیت که مولا تعالی
امر کرده بارادت آن و عمل بدان بطریق و جهت با استجاب لازم و مستحسن است و مذموم را رده است
که از نزول نفس بابت و هم چنین در جانب بنی و لهذا آنحضرت صلی الله علیه و سلم در وقت قول
صحابه نزد اخبار سابقه تقدیر یفهم العی یا رسول الله فرمود اعملوا کما یسیر لما خلق له و قضیه
امر و بنی منافی حکم قدر و قضا نیست بلکه از جزئیات او و احکام او است و امر و بنی از شرع و اقتضا
و در بنده قوت و فهم آن و قصد در آن پیدا کرده دیگر چیزی باید و از فوائد اعتقاد و قضا و قدر فایده
بده است از عمل خود و عدم استفاد و اعتماد بران یعنی چون همه بتقدیر اوست من و ربیان
نتیج نیم و این خود کمال دیگر است فافهم بان الله التوفیق و الاحوال و لا قوه الا بالله العلی العظیم
و ان کان قسمة غیرک و اگر هست اتحال قسمت غیر تو و برای غیر تو نهاده اند و برای تو
هرگز جو نخواهد رسید قلّم تنحب فیما لا تأکله و لا یصل الیک ابد پس برای چه برنج

و آنچه میرسد به بنده
احوال ظاهر و باطن
او را بدین راضی
باید بود

منته اوب گردن است از جانب خدای عزوجل بنبیّه المختار و پیغمبر برگزیده خود در این تحفظ
 الحال و التّصاّء بالنعطاء و رنگا داشتن احوال باطن و خوشنود بودن به بخشش باطنی وی
 و قیام در مقامی که اقامت کرده در آن لی ترقّب و تطلع در آن با و رای آن بقوله بقول وی
 سبحانه و تعالی که فرمود و رزق ربّک حلّی و البقی آمی ما اعطیتک من الخیر
 یعنی چیزیکه داده ایم ترا از نیکی و در بعضی نسخ ابن الفاظ زیاده کرده و التّشویّه و العلوه و القاه
 و العنیه و کلا یو الذی بی و العز و فیه و پیغمبری و علم و معرفت و رضا بداده حق و
 شکیبائی بر بلا و مصائب و دعوت خلق و با و شاهسی دین و کارزار کردن با دشمنان در آن
 یما اعطیتک غلیرک و آخری بهتر و نزدیک تر است به نیکی از آنچه داده ام غیر ترا و سزاوار
 تر است لشکر گردان بر آن فالحذیر مکلّ فی حفظ الحال و التّصاّء بها پس نیکی همه و رنگاه
 داشتن حالت و خوشنود بودن بآن و ترک الا لیتفات الی ما سواها و التفات ناکردن
 و نگر نیستن بسوی حالیکه عزامت ابیات باش راضی به غمتی که تراست و نگر سوسه
 لغت و گران بهم بحالیکه هست خوش میباش و بان مشو جانب و گران بدلا که لا یخافون
 اما ان تکلون قیتمک زیرا که آن حال دیگر که التفات بدان داری وی نگری خالی از این ستم
 قسم نیست یا بیانش بخش تو و بهره تو که برای تو نهاده ام لا و قیسمه علیک یا بخش و بهره و یک
 جز تو و الله لا قیسمه لاحد یا که نیست وی بخش مرید کس را و آن را و نصیب هیچ کس
 نهاده ام بلی اوحد لا الله معشقه بلکه پیدا کرده است از خدا اینعالی برای آرایش بندگان
 تا هر که بدان التفات کند و از مقام صبر و رضا و ادب بیرون آید و رحمت و بلا افتد و هر که التفات
 ننماید و حال خود را راضی بود و در مقام امن و سلامت متکمن باشد رفان کان قیتمک پس اگر هست
 آن حال دیگر قسمست تو که برای تو نهاده اند فکلوا و اصل الیک شئت ام کنیت

نقل از
 تذکره
 اکر

سنگ آمدن و تحمل نکردن عظمت آن مقام و نگه داشتن ادب آنرا و آنگاه تباکیها و فکاهیها و آرزو
 ممکن ثابت بودن و پاینده بودن آنحال را بطریق میل و رکوب در آن مقام و کلا تغییر
 و صفیها و آرزو ممکن دیگر که شدن صفت آنرا تا آسان شود و برنگی گردد که ترا خوش آید
 و موافق خواست تو گردد و و آت میهنها و حال آنکه تو در آنحال باشی باین صفت که و کلا
 لک فی ذلک اختیاراً الیته و نباید ترا در آن هیچ اختیاری قطعاً و آن ذریک
 کفر فی نعمة الحال زیرا که بدستی آن آرزو و هانا سپاسی کردیست مسمت حال را و الکفر
 یجلی لصاحبه الهوائ فی الدنیا و الاخرة و ما سپاسی کردن فردمی آرد ما سپاسی
 را خاری در دنیا و آخرت فاعمل علی ما ذکرنا آنکه پس کار کن بر آن وجه که ذکر کردیم
 از نگاهداشت ادب و عدم التفات و رکوب و میل و تمینان باحوال همیشه حتی ترقی الی
 حاله تصدیق لک مقاماً مقام فیه تبالا پرده شوی بسوی حالتی که بگرد و مری آنحال
 مقام که استلاده کرده شوی و ثابت و متمکن ساخته شوی در آن فلا شترال عنه پس دور کرده
 از آن مقام فتعلم روح آتیه موهبه پس میدانی در آن هنگام که آن مقام
 بخشش است از حق تعالی که باز نگیرد بعلامات و آیات نظیر بنشانهایی و ولیها
 که پیدا گردد و دلالت کند که این مقام ثابت و برقرار خواهد بود فتمسک به پس نگاه میداری
 آنرا و لا تنزل و دور نمی روی از آن اگر چه رد و عزل بر جنس اولیا جائز است اما وقوع آن
 کفایت چنانکه صد و بیصیت و زلل از اولیا جائز است اما وجود آن بطریق کلیه و عموم
 لازم نه شاید که مستغرق و مبشر گردد و بعدم رد و عزل چنانکه در احوال شریف و بی غی الله تعالی
 عنه نوشته اند بتبشیر یا عبد القادر فقد اتمک من الروا و کما قال فلا حوال لایا و
 الملقما شد لا یجد الی پس احوال مرا ولیا راست که متعیر و تبدل گردد و جهت ترقی و تزل

و مشقت میکشی در چیزیکمی توانی گرفت آنرا و نیز بسوی تو همیشه و آن گاه که لبس بپوشی و کلاه
 بپوشی و بپوشی و اگر نیست آن حال قسمت هر پنج کی را بلکه او را برای امتحان و ابتلا نهاده اند
 فکیف یرضی العاقل و یستحسن أن یطلب لنفسه فتنه پس چگونه خوشتر و گرو
 به پسند عاقل و نیکو شمر و نیکو دار و که طلب کند برای نفس خود چیزی را که سبب آزارش
 حق و بلاست و یستحب لها کما و یکشد و بخوابد فتنه را برای نفس خود فقد ثبت آن الحذر
 کلامه و سلامه فی حفظ الخال پس به تحقیق ثابت شد که نیکی همه و بے گزندی و ربانی
 از هر آفت و عیب در نگاه داشتن حال و نا آرز و مندی و بی التفاتی با سوا می اوست
 و اذ اریقت الی العرفه پس چون اردرون هر پرده میشوی بسوی بالا خانه تهر الی الشیخ
 پسترویده شوی بسوی بام خانه قل کما که گویا پس باش اینجا که فکر کردیم من الحفظ از
 نگاه داشت باطن از خواهش و آرز و فایده طراقی و سرفرو و انگشتن و خاموش بودن و آنکه
 و در مقام قرب نگاه داشتن و آرز و خواست نمودن کل یصناعف دلیک منك بلکمی باید
 که دیاوه شود و تحفظ و اطراق و آداب از تو که آنک افرت الی الملیک زیرا که نزدیک تری
 درین حالت با و شاه و اذنی الی الخطر و نزدیک تری به ملک شدن بسترک ادب
 چه خطر و بیم هلاک نزدیکان را بیشتر بود و نگاه داشت ادب و تعظیم جناب حق بر ایشان واجب
 و سخت تر و تواند که خطر یعنی بزرگی و بلند قدر شدن باشد یعنی تو در بحالت نزدیک تری
 که عظیم و بلند قدر شوی نزدیک شاه پس ادب و رز که قابل خدمت و لوازش شوی است
 حافظ علم و ادب و رز که در خدمت شاه بهر که را نیست ادب لائق خدمت نبوی و فلا تمس
 الا بقال منها الی اعلی منها پس آرد و کن قوت از آن حال که در غرض و سطح داری بسوی بالا تر
 از آن بخواست حرقی بکمال که فوق آنست و لا الی اذ ناکه و نه بیایان تر از آن است

ولطف فآلجلال والعظمة ثورثان الخوف المقلق پس ظهور جمال و عظمت می آید و هم را
 که بے آرام گرداننده است والوجل المنزعج وترس را که از جای برکننده است والعلمة
 العظيمة على القلب و می آید و قوی و چیره شدن حال را بصفت عظمت بر دل بماند و علی
 الجوارح بجزیکه پیدای می آید بر اعضا از آثار خوف و قلش و از علج گمنا روی عین التنبیه
 چنانکه روایت کرده شده است از پیغمبر صلعم کان لیسمنع من صدره ان یزکیر المرء حل
 فی الصلوة من یترک الخوف بود که شنیده میشد از سینه او و از جوش کردن همچو آواز کردن
 جوش و یک در نماز از سختی بیم حق می آید از من خلای الله تعالی از آنچه میدید آنحضرت از بزرگی
 خدای عزوجل و کشف له من عظمته و کشفه می شد مر او را از عظمت حق و تفصل
 مثل ذلک و نقل کرده شده است مانند این حال عن انراهم خلیل الرحمن و عمر القاروف
 علیهما السلام و اما مشاهدة الجمال فهو الجمال للقلوب یا لکوار و السوء
 اما مشاهدة جمال پس آن بسبب تجلی حق است مردلها را بصفتی که پدید کننده است روشنایها
 و شادیهارا و الا لطایف و زینها و توفیقها و لطف نرمی و نازکی در کار و کردار و لطف خدا
 به بنده توفیق و عصمت وی از گناهای و ملاطفه و نیکوئی نمودن و ملطف نرمی کردن و الکلام
 اللذین و الحدیث الا نبی و سخنان با مزه و حکایتهای آرام دهنده و البشارة بالموجب
 الحسام و مژده دادن بخشهای تناور و بزرگ و المنازل العالیة و بمنزلهای باریک
 و مقامات ارجمند و القرب منه و نیز یکی از جناب لطف و رحمت و می عزوجل و سیو ل
 امرهم الیه از آنچه سرانجام است که باز گردو کار ایشان بسوی آن واصل شود و ایشانرا
 زمان آید و حقیقه القلم من اقسامهم فی سابق الذهور و از آنچه خشک شده
 بدان قلم و مقدر شده از بخششهای ایشان در زمانهای گذشته گشته گنایه است از

از حالی بحالی و مقامات مراد بال راست که مستقر و محکم گشته است در ایشان بجهت عدم بقای
 حواشی و اگرز و تبدل اراده ایشان باراده حق چنانکه سابقاً در آخر مقاله سادس گذشت و کلام
 وی رضی الله عنه صریح است در تفضیل ابدال بر اولیا و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آلہ اجمعین
المقالة التاسعة قال رحمه الله عنه وأوصاه في الكشف والمشاهدة
 في الأفعال كيف دلغت كشادون و برهنه کردن و مشاهده و معائنہ کردن و بچشم دیدن
 و کاشفه در اصطلاح قوم عبارتست از ظهور بعضی از صفات و حقائق الهیه یا کویه مرئیه
 از وراء پردہ رقیق از پس حجاب شفاف از اسم الهی مقید بیکم و منحصر بوصف آما مشاهده ظاهر
 شدن آن حقائق فی نظر ولی صفت لیکن با خصوصیت و تمیز و فوق آن معائنہ است و آن
 ظهور حقائق است بخصوصیت و تمیز بلکه ظهور عین معین است کذا فی اصطلاحات الکبیر و
 اکثر استعمال کشف در کلام قوم در صفات آید و مشاهده در ذات و اینها هر دو افعال نسبت
 یافته اند از جهت دلالت آنها بر صفات و دلالت صفات بر ذات اول در جمال و ثانی در جمال و راه
 بجلال صفات قهریه است و بجمال صفات لطیفه و همانا که تخصیص انکشاف با قول و مشاهده ثنائی بجهت
 آنست که گویا در صفات جلالیه پرده از روی صفات برمی افتد پس آنجا خوبی و پسینی بجمال پرده
 سلطنت میکنند و در ظهور صفات جلالیه بنده بجهت شوق و نشاطی که او را در آن حاصل می گردد
 ویده محبت بدان کشاده مشاهده می نماید و فرح و شادی که قرۃ العین عبارت از آنست
 حاصل میکند و الله اعلم پس می فرماید **يُكْشَفُ لِلْأَوْلِيَاءِ وَالْأَبْدَالِ مِنْ أَعْمَالِ اللَّهِ**
 کشاده می شود و ظاهر میگردد و مراد اولیا و ابدال را از فعلهای خدای عزوجل **مَا كَيْفُ الْعُقُولِ خَيْرٌ**
 که علیهمین عقول را و شرفی **الْعَادَاتِ وَالزُّسُومِ** می دانند و باره میکند عادات و رسوم را و
 بر ما را قوی سنی **يُشْفِيهِمْ** پس آن افعال برو گویند است **جَلَالٌ وَجَمَالٌ** قهر است

حکیم است رعایت میکند و قائل مصلحت و حکمت را در همه افعال و احکام که جاری میگردد و از برندگان خود بگوید: وَاللّٰهُ اَعْلَمُ باحوال بندگان و دلهای ایشان بحسب قوت و ضعف و تحمل فقر و لطف و میداند که هر کس را چه می شاید و چه می باید لَطِيفٌ بِهٖمُ لَطِيفٌ و نرمی کننده است با ایشان و همه امور را وَقَدْ تَرٰ حَلِیْقَتَہٗ سخت بچشایند و مهربانی نمایند است بر بندگان را چه نیز بخشی مهربان است و لیکن رافت از رحمت بیشتر و مبالغه تر است پس تاجیر رحیم بهمت سبح باشد و اگر رحیم را مخصوص آخرت دارند و چه تاخیر ظاهر است وَلِهٰذَا اُرْوِیْ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم و ازین جهت که در مشاهدۀ جمال تجلی انوار و سرور و الطاف و بشارت است روایت کرده اند از پیغمبر اِنَّہٗ كَانَ یَقُوْلُ لِیَلَالِ الْمَوْذِنِ که بدستی بود آنحضرت صلعم میگفت مر بلال مؤذن را از اَرِحْنَا یَا بَلَالُ راحت و آسایش ده ما را ای بلال و خلاص کن از سحر و جنت طلب است اکنون و اشتغال بآن یعنی بِالْاَقَامَةِ میخواهد آنحضرت راحت بلال را بکسیر برآورد و برپا کردن نماز را و راحت باذان گفتن نیز احتمال اراده دارد و زود بفهمی در آید و عبارات بعضی شراح حدیث نیز ناظر در آنست و آنکه تفسیر باقامت بهمت آن باشد که غالب آنست که بلال نزد دخول وقت نماز اذان میگفت بی احتیاج با مر جددان آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم عادت بر آنست که بعد از اذان بهمت انتظار حضور قوم تاخیری در اقامت نماز پیروی پس آنحضرت بهمت غلبه تنوف حضور در نگاه طاقت آن نیاورده و امر میکرد بلال را که کسیر برآورد نماز برپا دارد و نمویاید این اراده است آنچه در بعضی احادیث صحیح واقع شده است که ارخا بالصلوة و اقامتہ متصل نماز است فافهم و یا شد التوفیق و بر سر تقدیر میفرمود ارخا یا بلال مقصودش آن بود که لِیَدْخُلَ فِی الصَّلٰوَةِ لِیَشَہِدَ مَا ذَکَّرْنَا مِنْ الْجَمَالِ تا در آیم در نماز از برکات مشاهده آنچه ذکر کردیم از جمال و تجلی حق بصفت لطف و لهذا اقال و ازین جهت

تقدیرهای ازلی فَصَلَّاهُ مِنْهُ وَرَحْمَةً از جهت فزونی دادن و میبوی کردن از خدای تعالی
و مهربانی نمودن و وَلَا تَبَايَاهُ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا و ثابت گردانیدن و بای بر جایی داشتن از
جانب حق مرایشان را در دنیا تا باین تجلیات و بشارات امیدوار شوند و در طلب و جد ثابت و
استوار و خوش دل و بنشاط باشند تا إِلَى الْبُلُوغِ الْأَكْبَلِ تا رسیدن مدت و هو الوقت
المقصد و مراد باجل الوقت است که تقدیر کرده شده و انداز نهوده شده و حق ساخته شده است
از او پیش از رسیدن آنوقت حصول مطلوب و وصول بمنزل مقصود و تسر نبود شعور و
سحاب الخیر لها مطر فاذا جازا لآبَاتِ نَحْيٍ * ابان بکسر همزه و تشدید موحده وقت معین برای
چیزی نیست تا در نزد نوبت هر کار که هست * سودی نکنند یاری هر بار که هست *
لَقَدْ لَعَنَّاهُ بِمَا كَانُوا يَكُونُونَ این ملاطفت و بشارت از حق برای این قوم جهت آنست
که نامفطر نکرد و در حد و رنگد و ایشان را محبت و من شد فی السَّوْقِ إِلَيْهِ از سختی آرزو نمیکند
بجانب قرب وی غر و جل فینقطع سرار و هجر پس شکسته شود قوتها و طاقتهای ایشان
از پس شدت اشتیاق و تعب فراق فیه لکوا پس هلاک شوند و میرند وَلْيَضَعُوا
عَيْنَ الْقِيَامِ بِالْقَبُولِ دَيْتَهُ یا هلاک نشوند و لیکن سست گردند از ایستادن و تهاجم کردن
به بندگی الی آن يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا الی الذی هو المکمل بما تمکله ایشان را بایده یقین که عبارت
از موت است فَيَفْعَلْ ذَلِكَ بِهِمْ پس میکند حق تعالی آن تجلی بصفات لطیفه را با ایشان
لَطْفًا مِنْهُ وَرَحْمَةً به جهت لطف کردن از جانب خود و مهربانی نمودن و مکررا وَأَكْثَرُ
لَقَدْ لَعَنَّاهُ بِمَا كَانُوا يَكُونُونَ از اراض باطن و پروردن و اصلاح کردن و لهای ایشان را
و مکررا لَعَنَّاهُ به جهت نرمی کردن و لهای ایشان را تا از شدت تجلیات قهریه که از هم نپاشند
و مثلاً نمی نشوند و تجلیات لطیفه بپایانند و خوش حال باشند إِنَّكُمْ كُنْتُمْ بدینیکه حق تعالی

مر خدا را است از روی پیدایش ملکیت اگر چه بظاهر مخالف حکم وی تعالی می رود و آفرینش نفس چنین
 واقع شده است وَلِلنَّفْسِ اِذْعَاءٌ و مر نفس را دعوی کرده نه است بر باطل و دروغ درستی
 و آثار آن چنانکه بعضی دعوی خدائی کرده در هر جای دعوهای دیگر و تمییزی و تفهوه و کذبه
 و تملا بستیها و نفس را آرزو و عهده و میل است با آنچه ملایم طبع او است و لذت و مزه است
 بدرهم آسختن شهوت و اذ اَفَقَّتْ اَحْسَنَ پس چون موافقت کنی تو حق را عسر و جل
 فی محالفة النفس و عداوتها در مخالفت نفس و دشمنی و سه فکلت لله خصما
 و لنفسك پس باشی برای خدا خصومت کننده و نزاع نمایند بر نفس خود و مطالبه کننده
 حقوق خدا را از وی حکما قال الله چنانچه گفته است خدا لَا اَدْعُوكُمْ لِدَاعٍ مردا و
 پیغمبر را علیه السلام یا اَدْعُوكُمْ لِدَاعٍ انا بدلك اللذی می داود من چاره کار تو ام و ناگزیر تو ام
 که چه نیستی از تو ولی من متوانی بسرمه و قال لَا اَدْعُوكُمْ لِدَاعٍ پس لازم گیر چاره خود را که منم پس بگرار
 نفس خود را تا از من دور نه افنی و بی من نشوی و از دائره رضای من بیرون نروی اَلْعَبْدُ كَيْفَ
اَنْ يَكُونَ لِي خَصْمًا علی کفایت حقیقت بندگی اینست که باشی برای من و از جهت من
 خصومت کننده بر نفس خود و تحقیقت چه مؤا لایک الله و عبودیتک له عز و جل
 پس ثابت و درست میگرد و درین هنگام که مخالفت نفس نمائی و موافقت حق کنی
 و خصم نفس بشوی و دوستی تو مر خدا را و بندگی تو مر او را و ائتلك الاقسام هینا صریحا
 می آید تر از قمار و سوره و معنوی و جسمی و روحانی که قسمت تو شده و نهاده شده است
 برای تو صافی و گوارا و طیب و پاک و حلال گردانیده شده بدانکه منق را قسم نهاده و میخون
 که رحمت عاتق من از من آن شده است برای هر روزی حیاتی و موعود که برای مقتیان نهاده
 و عده کرده که بیگمان و سبب پیچ برسد و مقسوم که مضمون و موعود هر دو همان قدر برسد که قسمت

حکمی

بسم الله الرحمن الرحیم

گفت صلی الله علیه وسلم و جعلت قرة عینی فی الصلوة و اگر دانیده شده است آرام چشم من و خنکی آن در نماز تشریح این در مقاله خامس گذشت و ازین کلام شریف ظاهر میگردد که حال آنحضرت در نماز مشاهده جمال بود و تجلیات در وی لطیفه بود ظاهر اغلب این بود و کشف جمال که موجب سماع ازین اوصاف شریف بود مانند ازین مرسل چنانچه گذشت نادر بود و الله اعلم تنبیه بتقریر یک مذکور شد مضمون ارضایا بلال با حدیث جعلت قرة عینی یکی آمده و مراد از جهت خلاص از تشنگی کثرت وجود و مناجات حق و شهود حضرت مجبوس شدن بعضی گویند که مراد آنست که اذان گویانماز کنیم و باوای آن از شغل قلب تعلق باطن که بوی داریم فارغ شویم و برای ذمه ازان نموده حق طاعت بجا آورده و اقبال امر نموده راحت یابیم و فرق در میان این دو معنی آنست که در اول راحت وجود نماز و شهود حق و در ثانی بفرار از ذمه از تعلق که بوی داریم و شتایان مابینها و المقام الاول اعلى و ارفع فافهم صلی الله علی حیر خلق محمد وآله اجمین **المقالة العاشرة** قال رضى الله عنه وارضاه انما هو الله و نفسك ليست متحقق منظر در دائره تشبیه و امتثال حکم مگر خدا و نفس تو که اگر طاعت و عبادت خدای کثی مخالفت نفس باید کرد و اگر موافقت نفس و طاعت او میکنی مخالفت امر آبی لازم می آید و انت المخاطب و تو مخاطب و تکلف کرده شده از جانب الله تعالی بکن و مکن شرع و النفس صد الله و عد و نه و نفس مخالف حق و دشمن و مغضوب و مستحط و می تعالی است چه رضای حق سجاء در امتثال احکام او است اگر چه ارادت او همه را شامل است و مو منازاد و دست خواندن و کافر از دشمن ازین جهت است و الا شياء كلها تايعة لله و همه چیز که در عالم است تابع قهر و ارادت خدا است چون همه پیدا کرده اویند و ملک او تابع او نباشند چه صورت دارد و النفس لله خلقا و ملكا حقيقة و نفس نیز در حقیقت

المقالة الخامسة

روغز

و زیاده از آن صورت ندارد و بیست چون قیمت تو کیست و ده میطلبی و آن ده بتو کی دهند
 خود قاضی باشی لیکن چون تقوی و رزیدی و موافق امر الهی شدی و مخالفت نفس
 کردی میسر شد بتو ارتقای مقصود گوار و پاک و حلال و آتش خیر مگر کم و حالیکه
 تو تقوی و راجبند و گرامی داشته شده و خدایت شک الاشیاء و جاگری میکنند ترا اشیا از آویسان
 و جزایشان با طاعت و انقیاد و نفاذ فعل و تصرف تو در آنها و عظمیتت و محمتت
 و بزرگ میدارند اشیا و میبایست می شمارند ترا چنانکه با متقیان و مطیعان و غافلان و متوهمان
 درگاه عزت و عده رفعت است که آنها را جمعاً تابعه لربها زیرا که اشیا بتمام تابع و پیرو
 هر قدرت پروردگار خود را موافقه آن موافق و سازگارند مفضل او را و در هر حال لیسوا و
 منشیها زیرا که وی تعالی سیدالکون و نوپدا آرنده تمام اشیا است و هی مقدره لیه
 بالعبودیت و همه اشیا اقرار کنندند اندر او را و بیدگی قال الله گفته است خدای عزوجل
 ان من شیء الا لیست بحمدی و نیست هیچ چیزی مگر آنکه بپاکی یا میکند خدای تعالی را
 استائش کردن وی را و او را و لیکن لا تفقهون شیئهم و لیکن نمی فهمید شما هیچ آن
 اشیا را آنی که ذکر کرده و تعبیر کرده یعنی ذکر میکنند اشیا خدا را و بندگی میکنند او را و هیچ
 و تحمید مستلزم اقرار به بندگیست و قال عزوجل فقال لها و لا الاض ایتب کلوا عما
 اوکرها پس گفت پروردگار تعالی مرا آسانها و زمین را بعد از پیدا کردن آنها بایستد مرا خواه
 بر غیبت و فرمانبرداری کردن و خواه بکار است و ناپسند داشتن قال لکننا طاعتین گفتند
 آسانها و زمین بدالت حال یا بصریح مقال آمدیم راغب و فرمانبردار و چون همه شیا بند
 خدا و طایع و منقاد و تابع حکم و تقدیر اویند ملاجرم و توبه و موافقت امر حق و مخالفت هوا
 نفس و دست و منده خاص وی و معترز و مکرم نزد وی تعالی گشتی همه اشیا نیز تعظیم و تحریم

وَقَالَ كُنْتُ بَيْنَ نَفْسٍ خُودِهَا بِمِثْلِ عِلْمِ اللَّهِ وَقَدْ رَأَى رَأْسَهُ وَدَوَّرَ رَأْسَهُ بِرَأْسِ
 كَلْبٍ بِنَفْسٍ خُودَهُ وَأَنَّ دُرَّ كَلْبٍ دُورٌ فَقَالَ بَسْ كُنْتُ الْبُؤْسُ دُونَ الْبُؤْسِ فَكُنْتُ نَفْسِي
 بَسْ بِيْرُونَ أَدْرَمَ مِنْ نَفْسٍ خُودِهَا تَشْتَكِي الْحَيَاةَ مِنْ جِلْدِهَا جُنَاكَ بَسْ بِيْرُونَ مَيَّ كَيْدَ مَا
 مِنْ بَسْ بِيْرُونَ مَيَّ وَتَلْعَلْ بَسْ بِيْرُونَ كُنَايَتُ اسْتِ مِنْ كَمَالِ لِي تَعْلَقُ بِنَفْسٍ وَ
 جَدَّ الْكَلْبِ مِنْ أَرْزَاوِ بَرَّادِنَ الْأَوْسَى فَإِذَا فِي الْحَيَاةِ كَلْبٌ فِي مَعَادِ أَرْتَهَا فِي الْجَمَلَةِ بَسْ الْكَلْبُ
 يَكُنِي هَمَّ وَدُشْمَنٌ وَاسْتَشْتَرَى نَفْسٍ اسْتِ وَهَمَّ امُورِي الْأَحْوَالِ كَلْبًا وَهَمَّ أَحْوَالِ فَإِنَّ
 كُنْتُ فِي حَالَةِ التَّقْوَى بَسْ أَكْرَهْتِي تُوَدُّ حَالِ تَقْوَى وَعَلَى دَرْزَاهِ تَرْتَعِلُ مِنْ غَيْرِ الْهَامِ
 بَاطِنٌ وَلَوْ فَرَسَتْ وَوَصُولَ بَحْقِيقَتِ تَخَالَفِ النَّفْسِ بِأَنَّ تَخْرُجَ مِنْ حُرَامِ الْخَلْقِ
 وَتَشْبَهَتْهُمْ بَسْ مَخَالَفَتِ كُنْ نَفْسٍ رَا زَمَالِ حُرَامِ خَلْقِ وَأَنْجَبُوهُ وَحَرَمَتْ دَاشْتِ مَا شَدَّ كَبْرُ
 مِنْ جَانِبِ الْإِثَانِ بَعْدَ وَفَقْتِهِمْ وَأَنْ اَحْسَانِيكَ نَسَبَتْ الْإِثَانِ بَعْدَ وَوَجُودِ آيِدِ وَتَرَا
 زَمِيرِ بَارِسْتِ كُنْدَ دَ الْإِثَانِ عَلَيْهِمْ وَأَدْبَرُونَ كَارُ وَبَارُودُ الْإِثَانِ وَاعْمَادُ كَرُونَ بِرَ الْإِثَانِ
 وَالتَّقِيَّةَ بِهِمْ وَاسْتَوَارَى دَاشْتِ الْإِثَانِ وَالتَّخَوُّفُ مِنْهُمْ وَالتَّرَجَّاءُ لَهُمْ
 وَبِهِمْ دَاشْتِ الْإِثَانِ وَاسِيدُ وَارِبُونَ الْإِثَانِ وَالتَّطْبِيعُ فِيمَا عِنْدَهُمْ مِنْ حُطَامِ
 الدُّنْيَا وَانْطَبَحَ كَرُونَ دَ أَنْجَبُوهُ الْإِثَانِ اسْتِ اَزَامُكَ مَالِ دُنْيَاوِي وَحُطَامِ بَصْمِ تَخْفِيفِ
 بِمَعْنَى رِيْزِهِ وَشَكْسْتِهِ بِحُزْنِي وَحُطْمِ بِمَعْنَى شَكْسْتِ فَلَا تَرْجِعْ عَطَاءَهُمْ بَسْ اَسِيدُ مَا دَاشْتِ
 الْإِثَانِ اَبْجَحْ وَجْهَ عَلَى طَرِيقِ الْحَدِيثِ وَالرَّكُوعِ وَالْصَّدَقَةِ أَوْ الْكُفَّارَةِ أَوْ النَّذْرِ
 اِقْسَامِ عَطَايَاكَ اِنْ خَلَقَ بِوَجُودِي آيِ طَرِيقِ اَنْ اِيْنَسْتَ وَفَرَّقِ مِيَانِ بَدِيهِ وَصَدَقَهُ اِيْنَسْتَ
 كَهْدِيهِ بِاَعْلَانِ اَفْرَسْتِ بِطَرِيقِ تَوَاضِعِ وَاعْزَاوِ اَكْرَامِ دِيْنِ وَصَدَقَهُ اَنْجَبُ الْفَقْرِ اَوْ بِنْدِ سَبِيلِ تَرْجُمِ
 تَلَطَّفِ وَكُفَّارَتِ اَنْجَبُ دِيْجَزَامِي مِيْنِ وَصُومِ دِيْجَزَامِي وَبِنْدِ نَذْرِ اَنْجَبُ لَزَمِ كَسْتِ بِرُخْوِ اَزَامِي

فرق میان بدیه و صدقه

ایشان را قادر مطلق و مستقل در افعال وائی گویند و معتقدند که دره باشی چه خالق مطلق جز معبود نباشد
 وَلَا تَقُلْ فِعْلَهُمْ دُونَ اللَّهِ وَكَوْنُكَ فَعْلُ الْإِنْسَانِ بِحُضْرِ قُدْرَتِ الْإِنْسَانِ هِيَ قُدْرَتُ
 خَدَائِكَ فَتَكُونُ قُدْرَتُ الْإِنْسَانِ كَقُدْرَتِ الْإِنْسَانِ وَبِأَشْيِ قُدْرَتِ الْمَذْهَبِ وَفِي الْمَذْهَبِ طَائِفَةٌ
 كَرَمِ مِیْکُونِ مِیْجِدِ خَالِقِ الْفَعَالِ خُودِ اسْتِ وَانْجِ صَادِرِ مِیْکَرِ دَوَازِیْ از حُرُکَاتِ وِسْکَنَاتِ بِقُدْرَتِ
 اَوْوَاقِعِ مِیْکَرِ دَوَازِیْ بِقُدْرَتِ حَقِّ وَاسْتِ اَدْعَالِ عِبَادِ حَقِّ تَجَبُّثِ اَقْدَارِ وَتَسْبِیْبِ اسْتِ وَآیْنِ قَوْلِ
 بِرَقِیْسَتِ وَبِغَاثِ شَنْجِ وَاسْتِ اَلِ اسْتِ بِرُورِ دِکَارِ تَعَالٰی دِرْ خَالِیْقِیْتِ وَزَوْدِیْکِ اسْتِ کَرِ مِیْجَرِ کُفْرِ
 گِرِ دَوِجِضِیْ عِلْمَا گُفْتِ اَمْدِ کَرِ اِیْشَانِ دِرِ زِیْقُولِ بِدِ تَرَاذِ اَزْ ثَنَوِیْهِ کَرِ گَوِیْنْدِ کَرِ خَالِقِ عَالَمِ دَوِیْ اسْتِ
 وَ اِیْشَانِ شَرِکَا اَزْ اِلْعِدْ وَا لِحِجْهَ اَقْبَاتِ کُنْدِ وِ دَوَاقِعِ کَرِ دَارِ اِیْیِ بِنْدِ گَانِ دَاخِلِ عَالَمِ اسْتِ
 وِچُونِ بِرُورِ گَارِ تَعَالَمِ اَوْسْتِ بِیَا کُنْدِ کَرِ دَارِ اِیْیِ بِنْدِ گَانِ نِیْرِ اَوْ بَا شَدِ وِ نِیْرِ چُونِ ذَاتِ
 وَصَفَاتِ بِنْدِ گَانِ وَ اَسْبَابِ وَاَلَاثِ هَمْدِ اَزْ وِسْتِ هَمْدِ کَرِ دَارِ اِیْیِ بِنْدِ گَانِ کَرِ اَشْرِ وِ نِیْجَرِ اَنْشِ اسْتِ
 نِیْرِ اَزْ وِیْ بَا شَدِ ذَاتِ وَصَفَاتِ بِنْدِ گَانِ هَمْدِ اَزْ حَقِّ وَا فَعَالِ اَزْ اِیْشَانِ مَعْقُولِیْتِ نَدَارِ وِ ثَبْتِ
 اَلْحَدِ اَزْ اَنْقِشِ بِسِیْتِ جِزِیْکِ وِجُودِ اَوْجُودِ نِیْسْتِ هَمْدِ نِیْشِ نِهَادِ اَوْخُودِ نِیْسْتِ هَمْدِ لَکِنِ
 قُلْ هِیْ اَللّٰهُ خَلَقًا وَّلَا یُعْبَادُ کَسْبًا وَّلَکِنِ اَعْمَالِ عِبَادِ مَرْدِ اَسْتِ اَزْ رُویْ آفَرِیْدِنِ
 وِ پِیَا کَرِ دِنِ وِ مَرِ بِنْدِ گَانِ اَسْتِ اَزْ رُویْ وِ زَرِیْدِنِ وِ گِرِ دَوِ اَوِرُودِنِ وَاِیْنِ مَذْهَبِ اِیْلِیْتِ وِ حِجْثِ اسْتِ
 وِ وِ سَطِ اسْتِ مِیْانِ حِیْرِ وِ قُدْرِ وَاِیْنِ اَشَارِ کَرِ دَا سَتَادِ اِیْلِ مَعْرِفَتِ اِمَامِ حَقِّ نَاطِقِ اَبُو عَبْدِ اَللّٰهِ
 جَعْفَرِ صَادِقِ عَلَیْهِ اَیَّامُ اَلْکَرَامِ اَتِجِیْهَ وَا لِسَلَامِ بِقَوْلِ جَعْفَرِ دَلَا حِیْرِ وَا لِقُدْرِ وَلِکِنِ اَمْرِیْنِ اَمْرِیْنِ
 وَتَحْقِیْقِ اِیْنِ کَلَامِ اَسْتِ کَرِ پِیَا کَرِ دِنِ بِرُورِ دِکَارِ تَعَالٰی اَسْتِ اِیْرَا وِ دَوِیْ عَسَا بِاَسْبَابِ وِیْ اَسْبَابِ
 وَا زْ اَسْبَابِ عَادِیْ خَوَانْدِ چَا کَلِ اَنْشِ بِاِیْرِ اِیْیِ گَرِ مِ کَرِ دِنِ وِ طَعَامِ بِاِیْرِ اِیْیِ سِیْرِ گَرِ دَانِیْدِنِ وَا بِ رَا
 بِرَا سِیْرِ بَا سَاخْتِنِ آفَرِیْدِ وِعَادِ اَلْکِیْ تَعَالٰی بِرَا نِ جَارِیْ شَدِ کَرِ سِتِیَاتِ رَا بِیْ اَسْبَابِ اَسْتِ

بیان قدرت قدره ۱۲

بیان قدرت قدره ۱۲

بیان قدرت قدره ۱۲

و جز کم بآنکه آن خاطر از یورنده شده از حرمت خداست قَالَ وَجَدْتُ فِيهِمَا أَيْحَةً مِنَ الْيَاسِي
تُورِ كِتَابَ وَسْتِ مَبَاحٍ گردانیدن آنچیز که لغو و ایت المباحین الْأَكْلُ وَالشَّرِبُ وَالْبَسُّ
الْمَلْبَسُ مانند شهوتها و میلها مباح از خوردن و پوشیدن و جمع کردن قاهره ایضا و لا قبله
 پس بگذار او را نیز و قبول کن و اعلم ان الله من التهام النفس و شهواتها و با آنکه آن از ظاهر نفس
 و اندیشه وی و میلهای و شهوتهای اوست و قد امرت بمخالفتها و عداوتها و تحقیق امر کرده شد
 بخالف نفس و شمس او و ان لم تجل فی الکتاب و السنة فحرمه و لا اناحة و اگر نیایی
 در کتاب و سنت نه حرمت آنچیز و نه اباحت آن كُلُّهُمَا حَرَامٌ بلکه آن کاست که نیست که نیایی
 تو و میدانی حکم آنرا از حرمت و اباحت تا بدانی که از شیطان است یا از نفس مِثْلُ أَنْ يَقَالَ لَكَ ائْتِ
مَوْصِعَ كَذَا او کند اما نه آنکه گفته شود و مرتزایا می بین و بین اقی فلا صلا و صلی علان
 مرد که صالح است و لا حاجة لك هناك و حال آنکه نیست ترا حاجت و نیاز مندی و موضع که در ظاهر
 افتاده است که انتخاب بدقت و لا فی الصالح و نه ترا حاجت و نیاز مندی است بلا قات آنرا و صالح
 لا شیئا لك عنه از جهت بی نیاز بودن تو از آن مرد و او که لا الله من تعجبه من العبد و لا یفرقه
 بسبب چیزی که داده است ترا خدا تعالی از نعمت علم و معرفت فَقُفَّ فِي ذَلِكَ و لا تبادر الیه پس
 استادگی کن در کردن آن کار و شتاب بسوی آن فَقُولْ هَلْ هَذَا إِلَّا لَهَا مِصْرَةٌ الْحَقِّ پس بگوئی تو
 با دل خود آیا هست این الهام از جانب حق عزوجل فاعمل به تا عمل کنم آن و نهوند یک بار تا نمل
 روم و در یافتن آن بسندگی کن و مشتاقی منما لانتظار الخیرة فی ذلک بلکه چشم و در اختیار
 و برگزیدگی را و آن وَفِعْلُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ و منتظر باش فعل خدا را تا ظاهر هر گرد و در تو که مختار و اعلی
 از حق که نام هست و وی تعالی ترا اختیار خود و فعل خود بکند و هم چنان میسر و گردون یا ناکار و لا یفتی
 و شهود خود و آن نفی و اختیار حق و فعل او و هر طریق معلوم گرد و میان بنگرند لَكَ إِلَّا لَهَا

همه مغلوب و محکوم و مقهور حکم او نیستند بلکه و آنست الحاکم پس مباش تو حاکم و گوئی که من
قدّم و بیرون تو یا ایشان و اسناد و اضافات افعال بر وجه انتقال با ایشان و دیدن بعض و
ضرر و غیره اثر ایشان مستلزم اثبات خلق و قدرت است و ایشان را و القدر سطلّمه و اعتقاد
و قدر و عوی اسناد و خالقیت و قاعدیت بر بنندگان سبب در آمدن تست و ظلمت شرک و بیرون ایشان
از توحید فادخل فی الظلمة بالانصباح پس در آیی در تاریکی بچرخ و هو الحاکم و چراغ حکم
است که فاصل است میان حق و باطل و امتداد آنها نیست نسبت بظلمت و نور کتاب الله و سنت رسول
حاکم کدام است کتاب خدا و سنت فرستاده او صلی الله علیه و سلم که هر چه عندهما بیرون میازد از
کتاب و سنت و ان حطوا خطاه او و وحد الالهام پس اگر بگزرد اندیشه و ضمیر تو یا بفتد با گاه معنی
دول تو فاعرض ضیقهما علی الکتاب و السنة پس عرض کن آنرا و مقایده کن بر کتاب خدا و سنت رسول
و بیروی کن آنرا که موافق کتاب و سنت است در کن آنرا مخالف آنست اعتبار و احتیاط و کن بران خاطر
والله اعلم اگر چه از جانب حق نماید اگر در واقع نیست خود غیر و اگر هست شاید که استلزام احتمال باشد از بیان
دارائی گفت قدس سره گاهی گفته اند مواجید این راه درون می آید و محسن و جلالی که دارد و خود را برین
قبول کنم و بجانب وی ننگم و گویم تا دو گواده عدل برستی و دوستی تو گواهی نمیدانم قبول کنان و گو
که لم است کتاب خدا و سنت رسول و محکم فان و حدت فیها خبر نیکو است پس اگر بانی
تو در کتاب و سنت حرام گردانیدن آنچه حلال کرده یا حرام نموده مثل ان تلهم بالزنا و التیاء و التیاء
مانند آنکه افکنده شود در دل تو که زنا باید کرد یا بایب خود را و نحو الخاطیة اهل العشق و العجور یا امیر
کردن یا فاسقان و بیرون آید ننگان از فرمان خدا و دروغ گوید گان و ثباپی کنند گان و غیر ذلک
من المعاصی و جز آن او گنا بان فادفعه عنک و اخرجہ و لا تقبله و لا تعمل به
س و در کن آنرا از دل خود و جدا کن و پسند و کار نمیدان آنرا و اقطع بان تمنی الشیطان الذی یحیی

ع چه که از دو ویران کسی خراج نگیرد و این بیان که گذشت در اجتناب از حرام و شبهه و بی احتیاجی
 که گذشت حکم کسی است که در مقام تقوی و اقتصاد بر نظام احکام و اعمال و عمل بها است اگر چه حفظ
 نفس نیز باشد و اما حال ارباب ولایت که از حفظ نفس مجانب اند و بر قدر ضرورت اقتصاد و از نازان
 بالاتر است چنانکه میفرمایند وَإِنْ كُنْتَ فِي حَالَةِ الْحَقِيقَةِ و اگر باشی تو در حالت حقیقت و عمل بر این غیر مقصر
 بر نظام اعمال و همی حَالَةُ الْوَلَايَةِ و این حالت ولایت و مقام اولیاست که در اعلی مرتبه تقوی است وَإِنْ خَالَفَ
هَؤُلَاءِ پس مخالف کن هوای نفس تَرَاهُ يَتَّبِعُ الْكَافِرَ فِي الْجَلَّةِ و پیروی کن امر نظام و باطن را تمام
 چنانکه میفرمایند وَإِتِّبَاعُ الْكَافِرِ عَلَى قِسْمَيْنِ و پیروی کردن امر را بر دو گونه است أَحَدُهُمَا أَنْ تَأْخُذَ
بِمِنَ الدُّنْيَا الْقُوَّةَ الَّتِي هُوَ حَقُّ النَّفْسِ یکی از آن دو قسم اینست که گویی از دنیا آنچه
 کفایت کند در قوام بدن که آن حق نفس است و ترک دادن آن ظلم است بر نفس و تَتْرَكَ الْخَطَا
 و ترک کنی خطای نفس را و زیاده بهره دادن امر از معیشة قبح و تَتَوَكَّلْ عَلَى الْقَرَضِ و او کنی قرض را و آنچه
 الحقی است بدان از سنن و تَسْتَعِينُ بِتَرْكِ الذُّلُوبِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ و مشغول شوی
 بگذشتن گناهان آنچه پیداست از آن مثل ذنوب جوارح و آنچه پوشیده است مثل گناهان دل و اخلاص
 و مکر و درین کلام اشارت بر زیادت اتمام اجتناب معاصی و استقصا در انواع آن محرمات و
 مکروهات تحریمی و تمیزی و افراد آنها بخلاف استقصا در اقسام نوافل عبادات که آن لی احتیاط در
 اجتناب سود ندارد و اگر یکی بود که بر فرائض و سنن و احوال و اقتصاد نماید و در اجتناب از محرمات و مکروهات
 باقصی الغایت بکوشد برسد بمقصود خود و از قرب و وصول بجناب حق تعالی و تقدس آما اگر در اقسام
 نوافل استقصا کند ممکن نمیشود که در آن و در ترک محرمات و مکروهات تقصیر و در این چیرگی نیست
 بر مثال بیماری که در احراز مبالغه کند و او به معاینه احتمال نکند امید شفا دارد اگر چه بعد از مدتی
 مدیة اتفاق افتد بخلاف آنکه او به بخورد و پیر میزند حاشا هر روز بنهادر گردد و اگر هر دو کنار باشد

اینجا از امر کلی است

۱- در این کلام اشارت به دو چیز دارد
 ۲- یکی در بیان احوال و عبادات
 ۳- و دیگری در بیان اقتصاد و احتیاط
 ۴- و در هر دو مورد استقصا و اتمام لازم است
 ۵- و در ترک محرمات و مکروهات نیز

باین طریق که مکر رشو و اختطاط و الهام و توهم بالشیء و امر کرده شوی بشتابیدن بسوی آن آو
 علامت ظهور لا عقل العلم بالله عز و جل یا به نشانی که ظاهر میگردد و مکرسانی را که خدای عز و جل
 معرفت نمیدهد بعلیهما العقل من الا ولیای می فهمد و می دریابد آن علامت را عقل از جمله
 اولیا که فهم عن الله دارند و الله تعالی صفائی و نورانی و دروهای ایشان پیدا کرده و نشانها و دلایل
 بر ایشان ظاهر میگردد و اندک بدان می فهمد که مراد وی تعالی چیست و التویدون من الا کمال
 و می دریابد آنکه قوت فهم و ادراک داده شده اند از نزوح سجاده و تعالی از میان ابدال و انزال
 ثبات و الی ذلک لا تعلم عاقبتهم و ما یؤمل الا کمال الیه و آنکه شتابانی باید کرد و زیاده
 آن جهت است که تو نمیدانی پایان آن کار را و چیزی که با میگرد و این کار بسوی آن چیز یعنی نمیدانی که
 عاقبت و آل آن رضای حق است یا سخط وی و ما کان فیهم فتنه و هلاک و مکر امین الله نمیدانی چیزی را
 که هست آنچه در آن کار در عالمی که آن چیز را داشت و هلاک و مکر است از عذای عز و جل و امتحان او در این
 فاضل و حق بگویند و میسر صبر کن تا آنکه باشد حق عز و جل الفاعل فیئک کارکننده در توفیق و اختیار
 تو فاذا لخصت حال العقل پس چون برین عالمی شود فعل حق از آفرینش فعل و اختیار تو و حجت است
 ههنا و بر داشته و برده شوی تو آنجا که در خاطر تو افتاده و در دل تو افتاده اند و استقامت
 فتنه و روی آوردن از آرایش و بلا گشت محمول و لا تحفظ علیها اباشی تو بر داشته شده و نگه داشته شده
 در آن فتنه گویا که تو سوار کرده و غالب کرده می شوی بفتنه بر دارنده آن و برین و در زیر آن یا محمل عیانیت
 و لطف الهی حاصل و عافا نیست پس نگه داشته می شوی از شر آن که الله تعالی لا یغایبک علی فعیام
 را که حدی تعالی عذاب میکند ترا بر فعل خود و بر چیزی که خود اختیار کرده است برای تو و اما بطریق التقویه خود را که در
 فی الشیء و راه نمی یابی بقوت و عذاب بوی تو مگر از جهت وجود تو و بدون تو داخل در چیزی و اختیار کننده
 آنچه را و چون تو در میان رفتی حق سبحانه و تعالی افضل خود برای تو کاری اختیار کرد و عقاب و عتاب هر چه باشد

این در دل از خود
 و دل را بر او بسته
 چون که در حق دل
 صاحب علم است
 از حق و امانت
 و عیان را بخواند

کرد و باز داشت از محل مونس آن نیز گاه داشت با افعالها الیک موهبة برساندن شهوت یعنی
 و سبکه قضای شهوت بدان توان کرد و آوردن آن بسوی تو بطریق بخشش و احسان مهنیا مکفیا و حالیکه
 تهیت و مبارکباد گفته شده تو و کفایت کرده شده از همه مونسها من غیر ثقلی الذنبا و لا تبعث
 فی العقبی بی هیچ گرانی در دنیا و عاقبت بد و در آخرت و چون پیدا کرده شود و تو شهوت بخل و صبر کنی
 با نظر کشا و کار از جانب آفریدگار سبکی ازین دو وجه سَمَّاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ صَانِدًا تَسْأَلُوا نَامُ مِکِن
 و بخواند ترا خدا تعالی صابر شاکر و صبر کند عنها ارجبت صبر کردن توان شهوت و شکر نفس تو گفت کشا و کار
 و حقیقت صبر شامل همه افعال طاعت است شکر و غیر شکر و همه طاعات از افراد صبر اند و ازین جهت صبر
 وجه شاکریت و ذکر نظر و و راضیا لبقیها نام مِکِن و بخواند ترا راضی بقیست خود و چون صبر طلب کردی
 و در پی تحصیل شهوت ندیدی می فراد که عَصِيَّةٌ و قَوْلُکَ پس نیاورد میگردد و اندوی تالی ترا گاه داشت از نصیبت
 و توانائی بر طاعت و فان کانت قَسَمًا سَأَلَهَا إِلَيْكَ مَكْفِيًا مَهْنِيًا و بعد از آنکه صبر کرده اگر آن
 شهوت و قسمت تو نداده اند نصیبت میرانند و میرسانند از بسوی تو و حالیکه سقی تو کنی منها فَيَقْبَلُ
 الْقَبُولُ شُكْرًا پس میگرد و صبر نکرد و حقیقت و و ام صبر و آخرت بختگر گردد و چون تلخی که صبر پیش باشد
 بیرون رود و مقام رضا حاصل گردد و مصرع صبر تلخت و لیکن بر فیضین دارد و اگر چه فوری نیست و صبر
 مطلوب نیز شیرین و گوارنده است و هُوَ عَزَّ وَجَلَّ و عَدَا الشَّاكِرِينَ بِالْوَيَاكُفِ فِي الْعَطَاءِ و
 حق تعالی نوید داده است سپاس گویندگان را از بفرزونی در بخشش قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَئِنْ شَكَرْتُمْ
 لَا زِيدَنَّكُمْ و بوعده زیاده بر شکر کفایت نکرده و بوعید کفران نعمت تا کید و تفریر آن نکرده است و گفتیم
 وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ لَئِنْ تَكُنْ قَسَمًا لَّكَ و اگر نیست آن شهوت قسمت تو و
 رسیدنی بتو نیست فَالْيَحْنَاءِ عَنْهَا يَفْلَحُهَا مِنَ الْقَلْبِ پس بی نیازی از او صبر کردن است و
 و ان شاء الله النفس اوانت اگر خواب نفس را نخواهی چه آنچه نصیبت در پس بدنی ز فکر کردن در آن خیال سیدن

مذبح العیب
 مونسها من غیر ثقلی
 الذنبا و لا تبعث
 فی العقبی
 بی هیچ گرانی
 در دنیا و عاقبت
 بد و در آخرت
 و چون پیدا کرده
 شود و تو شهوت
 بخل و صبر کنی
 با نظر کشا و کار
 از جانب آفریدگار
 سبکی ازین دو وجه
 سَمَّاكَ اللَّهُ عَزَّ
 وَجَلَّ صَانِدًا
 تَسْأَلُوا نَامُ
 مِکِن و بخواند
 ترا خدا تعالی
 صابر شاکر و صبر
 کند عنها ارجبت
 صبر کردن توان
 شهوت و شکر نفس
 تو گفت کشا و کار
 و حقیقت صبر
 شامل همه افعال
 طاعت است شکر و
 غیر شکر و همه
 طاعات از افراد
 صبر اند و ازین
 جهت صبر وجه
 شاکریت و ذکر
 نظر و و راضیا
 لبقیها نام مِکِن
 و بخواند ترا
 راضی بقیست خود
 و چون صبر طلب
 کردی و در پی
 تحصیل شهوت
 ندیدی می فراد
 که عَصِيَّةٌ و
 قَوْلُکَ پس
 نیاورد میگردد
 و اندوی تالی
 ترا گاه داشت
 از نصیبت و توانائی
 بر طاعت و فان
 کانت قَسَمًا
 سَأَلَهَا إِلَيْكَ
 مَكْفِيًا مَهْنِيًا
 و بعد از آنکه
 صبر کرده اگر آن
 شهوت و قسمت
 تو نداده اند
 نصیبت میرانند
 و میرسانند از
 بسوی تو و حالیکه
 سقی تو کنی
 منها فَيَقْبَلُ
 الْقَبُولُ شُكْرًا
 پس میگرد و
 صبر نکرد و
 حقیقت و و ام
 صبر و آخرت
 بختگر گردد و
 چون تلخی که
 صبر پیش باشد
 بیرون رود و
 مقام رضا حاصل
 گردد و مصرع
 صبر تلخت و لیکن
 بر فیضین دارد
 و اگر چه فوری
 نیست و صبر
 مطلوب نیز شیرین
 و گوارنده است
 و هُوَ عَزَّ وَجَلَّ
 و عَدَا الشَّاكِرِينَ
 بِالْوَيَاكُفِ فِي
 الْعَطَاءِ و حق
 تعالی نوید داده
 است سپاس گویندگان
 را از بفرزونی در
 بخشش قَالَ اللَّهُ
 عَزَّ وَجَلَّ لَئِنْ
 شَكَرْتُمْ لَا زِيدَنَّكُمْ
 و بوعده زیاده
 بر شکر کفایت
 نکرده و بوعید
 کفران نعمت تا
 کید و تفریر آن
 نکرده است و
 گفتیم وَلَئِنْ
 كَفَرْتُمْ إِنَّ
 عَذَابِي لَشَدِيدٌ
 لَئِنْ تَكُنْ قَسَمًا
 لَّكَ و اگر نیست
 آن شهوت قسمت
 تو و رسیدنی
 بتو نیست فَالْيَحْنَاءِ
 عَنْهَا يَفْلَحُهَا
 مِنَ الْقَلْبِ پس
 بی نیازی از او
 صبر کردن است
 و ان شاء الله
 النفس اوانت
 اگر خواب نفس
 را نخواهی چه
 آنچه نصیبت در
 پس بدنی ز فکر
 کردن در آن
 خیال سیدن

چنانکه میفرمایند وَأَنْ لَا يَكُونَ لَكَ إِرَادَةٌ وَهَيْمَةٌ وَأَنْ يَكُنْ بِشَاخِوَأَشٍ وَتَصْدِرَ شَيْءُ الْبَسَةِ
 ودر هیچ چیز قطعاً دنیا و تعلقی نه در اعراض دنیا و نه در اعراض آخرت نباشد فَيَكُونُ عِنْدَ الْمَلِكِ
 لا عيبك الملك پس مباحی تو باشد یا پادشاه نه بنده مادشاهی یعنی معامله تو بذات حق باشد و نه بنده او
 نه بافعال حق و عالم و وجودی عبد الامر لا عبد الهوى بنده امر حقیقی نه بنده ارادت و خواهش
 و امر طبیعی میباشد و توانی که الامر بلفظ اسم فاعل باشد كَمَا لِيَطْفُلٍ مَعَ الظَّالِمِ يَمْجُو بِوَالِدِهِ
 الفعیل مع الظالم و مجرورده ششده و دست نشینده و المرفوع المضاف علی حقیقت
 یعنی بدی الطیب همچو بیاری بیتاب و شیویش طیب فیما سوی الامر و الهی اما این قصه
 ولی را دانی و تسلیم ولی اختیاری در غیر امر نهی خواهد بود اما در اینجا امر نهی اق شده و طیفه فرمانبرداریست
 و البته می باید کرد اگر قصدی و لادانی در انثال خواهد بود آن نیز این چنینست خواهد بود که شارع اراده کرد
 که بنده را اراده کن و خواست که وی نخواهد و این نیز قسمی از محویت و فاست الْمَقَالَةُ الْحَادِيَةَ
عَشْرَةَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَضَاهُ إِذَا الْفَيْتَ عَلَيْكَ مَتَبُوءَةُ الْيُكَّاحِ فِي حَالَةِ الْفَقْرِ
 وقتی که انداخته شود بر تو و سپید کرده شود و در تو میل و رغبت جماع یا عقد زمان شوی و در حالت فقر و
 احتیاج و عجزت عن مؤنته و ناتوان باشی توان بر دامن بار و گرانی آن فصاحت عتبه
 پس شکیبائی و زری توان بخل منتظر الفقر من الباری چشم دارنده کساد غم و اندوه را از
 آفریدگار عزوجل آتاپر و الهی و اقل اعها عنك یا بدور شدن شہوت از تو و برگردان و باز شدن
 آفریدگار تعالی آن شہوت را از تو بگذرد به الی القاه عليك و احکها عليك بقدرت خود
 که انداخته است وی تعالی آن شہوت را بر تو و سپید کرده آنرا در تو یعنی چون در اول بقدرت خود آن شہوت
 در تو انداخته و آخر نیز قاده است که بر آرد آنرا از تو یعنی بک و یصونك من مؤنتها ایضا
 پس یاری دهد ترا و نگهدارد ترا از برداشتن آن بار و گرانی آن شہوت نیز و چون شہوت را از اصل دور

عالمیست بر ملک
 یعنی اگر عساکرت
 بدست خود را در تو
 در کارها محض

المقالة الحادية عشر

یعنی

خواهد بود و در بر وی او میبندد و بگذارد تا آمد و ظاهر شود که برای چه کار آمده و حکمت و کلام وی چیست
و کلامی که از من بگوید و فریاد و ناله کیسائی که من از آمدن میبندد و نزدیک شدن وی و ترس از آفت و کس
آخر نور ایمان و صبر و رضای نوران را باران خواهد گشت و سرگردانند و بطلب بقوت ایمان و صبر سلامت بخوابند
آن ملکس ما اَعْظَمُكُمْ نَارَ جَهَنَّمَ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ
آن و قد ثبتت فی الخبر المروی عن خیر البریه و حال آنکه تحقیق ثابت شده است در حدیثی که
روایت کرده شده است از بهترین خلق و خیر من آملته الا ارض و اطلتته السماء و بهترین
کسی که بر داشته است او را بر زمین و سایه کرده او را آسمان محمد بن المصطفی علیه السلام برگزیده شده از میان
مخلوقات صلی الله علیه و آله و سلم اِنَّهُ قَالَ بَدَسْتِکَ گفته است آنحضرت صلوات الله علیه و آله
بالمؤمنین که آتش و دوزخ میگردد بر مسلمانان و وقت گذشتن وی آتش برپا شد و آتش برپا شد و آتش برپا شد
فَقَدْ اُطْفِئُوا نَارَ کَیْنِ رَوَانِ بَغْدَایِ یَوْمَئِذٍ یَسْخَرُ مِنْهُمْ فَرُوسُ مِیْرَانِ نُوْرِ اِیْمَانِ نُوْرِ اِیْمَانِ اِنَّا اَقْبَلُ
کَانَ نُوْرُ الْمُؤْمِنِ الَّذِی اُطْفِئَ لَهٗ النَّارُ فِی النَّظَرِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ
در دوزخ الا الذی صحبه فی الدنیا مگر نوری که همراه بود او را در دنیا الذی میباید که من
اطعاً و عصى آن نور که جدا شده بودی طبع و عاصی و یکدیگر قطع فی هذا النور و هب البکوی
پس البته فرو میراند این نور ایمان زبان به کار و تیری نمی آید و لیکن بعد از ذکر صبر و موافقت
المکولی و فرو میراند و ساکن میگردد و اندر وی صبر و موافقت تو حکم مولی تعالی را و تو ای که فی طیف و بجهت
اعراف باشد و هو الاظهر و هم ما حلت بک من ذلک سوزش و آفر و تنگی چیزی را که فرو آمده است
بر تو از آن بار و منک دنی و نزدیک شده است از تو فالبکیه که نایک لبه کک پس برانیده
ترا برای آنکه هلاک کند ترا و لکنها نایک لبه کک و لیکن وی میاید ترا تا سوار یابد ترا
و تحقیق صحبه را یما نایک و ثابت گرداند و رضای ایمان ترا و تو یکن قاعد فایقینک و قوی

در حدیثی که از من بگوید و فریاد و ناله کیسائی که من از آمدن میبندد و نزدیک شدن وی و ترس از آفت و کس
آخر نور ایمان و صبر و رضای نوران را باران خواهد گشت و سرگردانند و بطلب بقوت ایمان و صبر سلامت بخوابند
آن ملکس ما اَعْظَمُكُمْ نَارَ جَهَنَّمَ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ وَ لَقَدْ نَزَّلْنَا نَارَ كَرِهُتُمْ لَكُمْ
آن و قد ثبتت فی الخبر المروی عن خیر البریه و حال آنکه تحقیق ثابت شده است در حدیثی که
روایت کرده شده است از بهترین خلق و خیر من آملته الا ارض و اطلتته السماء و بهترین
کسی که بر داشته است او را بر زمین و سایه کرده او را آسمان محمد بن المصطفی علیه السلام برگزیده شده از میان
مخلوقات صلی الله علیه و آله و سلم اِنَّهُ قَالَ بَدَسْتِکَ گفته است آنحضرت صلوات الله علیه و آله
بالمؤمنین که آتش و دوزخ میگردد بر مسلمانان و وقت گذشتن وی آتش برپا شد و آتش برپا شد و آتش برپا شد
فَقَدْ اُطْفِئُوا نَارَ کَیْنِ رَوَانِ بَغْدَایِ یَوْمَئِذٍ یَسْخَرُ مِنْهُمْ فَرُوسُ مِیْرَانِ نُوْرِ اِیْمَانِ نُوْرِ اِیْمَانِ اِنَّا اَقْبَلُ
کَانَ نُوْرُ الْمُؤْمِنِ الَّذِی اُطْفِئَ لَهٗ النَّارُ فِی النَّظَرِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ اِیْمَانِ
در دوزخ الا الذی صحبه فی الدنیا مگر نوری که همراه بود او را در دنیا الذی میباید که من
اطعاً و عصى آن نور که جدا شده بودی طبع و عاصی و یکدیگر قطع فی هذا النور و هب البکوی
پس البته فرو میراند این نور ایمان زبان به کار و تیری نمی آید و لیکن بعد از ذکر صبر و موافقت
المکولی و فرو میراند و ساکن میگردد و اندر وی صبر و موافقت تو حکم مولی تعالی را و تو ای که فی طیف و بجهت
اعراف باشد و هو الاظهر و هم ما حلت بک من ذلک سوزش و آفر و تنگی چیزی را که فرو آمده است
بر تو از آن بار و منک دنی و نزدیک شده است از تو فالبکیه که نایک لبه کک پس برانیده
ترا برای آنکه هلاک کند ترا و لکنها نایک لبه کک و لیکن وی میاید ترا تا سوار یابد ترا
و تحقیق صحبه را یما نایک و ثابت گرداند و رضای ایمان ترا و تو یکن قاعد فایقینک و قوی

روی گردانیدن تو از مشرف یافتن بطاعت وی تعالی را عین تامل کنی و بحال خود و آثار داریابی که سبب
 ناتوانی دل تو قوی چیست لعل دلائل یقینم دعا و نیت شاید که آن مجرب روی برگردانیدن بشو می و در هر دو
 کرد در قرب حق و وصول بمقامات علی بدو غریبی حجت و برهان یکنی و سوره اذینک بطاعتهم و سبب استقامت
 و طاعت حق و چنانکه باید ادا کردن و بر عتق نیت و سبب حماقت و بی و شتابی و سستی تو باشد و انکالک علی
 کمالک و قوتت و سبب اعتماد کردن تو بر قوت و قدرت و توانائی تو باشد و انجایات لعلک و سبب
 عجب نمودن و نیک بین داشتن تو عمل ترا و خولیتن منی تو باشد و شکر کت آیات و نفسیات و محلیت
 و سبب شریک گردانیدن تو حق را بخش خود و از خود و بهای وی شریک گردانیدن حق خلق بسته و ریا
 فصلک از عن یایم و عزاک حق طاعتیه و سبب خجسته پس رانده گیر و انبیا و نیالی ترا از خود و بیکار
 ساخت و بر آورد ترا از طاعت خود و جاکری خود و قطع همتک مدد تو قیقیه و بریده باز داشت تو
 مدد تو فقی خود را و ولی عتدک و جهة الکر کنه و بگردانیدن از روی خود را یعنی لطیف و منابت و کرم خود را
 و مضناک و فلاک و دشمن داشت و علم گرفت و بران ترا و سغاک سبک لک و نیک و هوک و لک و لک و لک
 و ممتاک و مشغول گردانیدن و در کار داشت ترا ببلای تو که دنیا می تو و همای تو و خوش تو و از روی شست و اینها
 آفتها و بلاهاست که گرفتار ساخته و در انداخته است ترا بآن از نگاه فریب و رضای خود و اما انعامک لک کل دلائل
 هشتمین عن مؤکلا که آید انی تو که دنیا همه باز دارند و است از خدا و اندو و مشیطه حق عین الکر
 خالقک و افکنده است از جفیم عنایت کسی که پیدا کرد ترا و نفاق و تربیت کرد ترا و آقا و از پیش تا انجام
 و حوکک و مالک گردانیدن ترا مال و مثال را و اعطاک و سبب انچه بخشید ترا نعمتهای و جزای اعمال تو و سبب
 دیگر بعضی موهبت بی جزای تعالی اخذ ترا لک یا بهیات بر سر تا مستغول نگردانند و بعضی منتفع از کفایت
 یعنی روی نگردانند ترا حق مؤکلا که علیهم مؤکلا که از خدا و نگار تو غیر خدا و نگار تو کل من سبب مؤکلا که
 عزیز و کسری که خبر مولای نیست غیر او و چون توجیه و اتفاق بغیر و برگزیدن آن بر ذکر و طاعت

در این صفت
 سبب استقامت
 سبب حجت و برهان
 سبب اعتماد کردن
 سبب عجب نمودن
 سبب نیک بین داشتن
 سبب بخش خود و از خود
 سبب شریک گردانیدن
 سبب گرفتار ساختن
 سبب در انداختن
 سبب آفتها و بلاها
 سبب هشتمین
 سبب خالقک و افکنده
 سبب مالک گردانیدن
 سبب دیگر بعضی
 سبب یعنی روی
 سبب عزیز و کسری

گروان بنیاد یقین ترا و التشرک باطلتها من مولاک و خبر خوش رساند ترا باطن حقیقت بلید از جانب
 مولا ای تو منماها که به یک بمفاخرت کردن مولا بود اظهار رضا و خوشنودی وی را از تو بصیرت قال الله تعالی
 وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ تَعْلَمَ الْجَاهِدِينَ مَكْلَمُهُ وَالصَّابِرِينَ وَهَرَأَنَّهُ مَبِيتًا مِّسْكِرًا و تخمیف
 میکنم شمار تا آنکه بدایم و ظاهر کنیم چها و کنندگان را از شما و صبر و رزندگان را بر محنت و شقت چها و و شکو
 اخبار کرده و بیان مایم چیزی که خبر دهد از غلای شما و ظاهر گردد حسن و قبح آن و اذنت مع الحقی
 ایما نکت پس چون ثابت شود با حق تعالی ایمان تو و اذنت فی فعلیه یبقینک و سازگاری
 منی تو حق را در فعل او یقین تو کل ذلک بتوفیق منک و صدق همه آن بتوفیق رحمت او فضل
 و نعمت و احسان اوست کلن چه آنکه صابر و اوفقا مسلم پس باش درین هنگام همیشه
 صبر کننده حکم او و موافقت نمائنده قضای او و قدیر و تسلیم نمائنده احکام او را کالتحید فیماک
 و لا فی غیرک حاد کما یأید اکن در حق خود و در حق غیر خود هیچ امری تو پیدا شده را خروج عن الک
 و التمی که بیرون ست از دایره امر و فی قاناکان آخرت پس هرگاه که یافته شود امر خدای عزوجل
 فستامع پس گوش بنده و تسارع و شتابی کن بفرمان برداری آن و سجد و قل و جلدی کن و قضا
 نما و شکرک و لا تشکرن و سبب و عمل کن و آرام کن و تکامل منمائی و لا تسهر للقدیر و الفعل
 و محض تسلیم باش تقدیر فعل الهی را بی سعی در عمل تا در وسطه جبر و نفی کن ایدک تطوفاک و فیه محمودک
 لتؤدی الی الامر بک و در باز طاقت و کوشش خود را برای آنکه او کنی امر حق را فان عجزت پس اگر نتوانی
 ادای امر تمام و کما عجز و قد و نکت و لا یفعل الی مولاک پس بگیر پناه آورده و خداوندگار خود
 عزوجل فالتمس الیه و تضرع و اعتدل پس پناه آری سوی وی و خواری و بزاری کن از سبب
 ناتوانی و عجز خود از تقصیرات خود و قلش عن سبب عجزک عن أداء الامر چه و کا و غش کن از سبب
 ناتوانی و تقصیر خود از ادای امر خدای عزوجل و صدک عن التشرع و بطاعتیه و سبب

له انما اضل
 بایز و گاهی از
 طالع و غش
 فتح نقوش
 و درین باب

روی

پس کافر شود یا کسی که پیدا کرده است ترا از خاک تربیت کرده شکرین لطفه پست برپا کرده است ترا از آب
مردی که در جماعت شکر خجسته است و پست بر برابر و محمل و قوی ساخت ترا و مرد تمام گردانید
و لا تزد غیر از من و لا تکره لا غیر نفی و خواه و خوش مایه را و ناخوش مایه را و اوقع من
الدنيا و الاخری بهذا المبدأ قال شوا و دنیا و آخرت با هم و که این است و اگر نه فیهما هذا المکره
و مکره دارد و دنیا و آخرت این مکره را که نمی آید است یعنی باید که در حکم دنیا که تکلیف عمل است و در
آخرت که ثواب است خوشی و ناخوشی تو با مروتی الهی و فرمانبرداری حکم او بجای درون عبادت او باشد پس
فکل ما یأمرک به ففعل هذا المبدأ و کل منکر و نفع لهذا المکره و یا پس هر امر از این امر باشد و هر مکره
مایل این مکره باشد از آنست منع امر چون باشی تو با مروت و فرمانبرداری او و کائنات الا کون فی آخرت
و یا مکره کائنات همه در امر تو و فرمانبرداری او و اگر هفت نفی که قوت و منفک المکره و چون ناخوش
و داری تا فرمانبرداری او را بگریزند از تو همه ناخوشی با این گفت و خللت بها که باشی تو و فرمانداری تو
قال الله گفت خدای عزوجل فی بعض کیفه بعضی کتابهای خود که به غیر این خود فرستاده یا این
ادم ان الله لا اله الا انا ای فرمانمادم منم خدایت هیچ خدای مگر من اقول لشي كن فیکون
میگویم هر چیزی را که میخواهم که پیدا کنم آید یا شو پس پیدا میشود و آنچه اطعنی اخلقک اقول لشي كن
کن فیکون فرمانبرداری کن مرا تا بگردانم ترا با من صفت که بگوئی چیزی را که شو پس میشود و آنچه بریر که تو چون
تاعت میکنی و تمام تابع امر و مملی شوی و فانی شوی از خود و باقی گردی بمن ظاهر گرد و انوار قدرت من و قوت
و پیدا گرد و آثار آن از تو و قال و گفته است خدای عزوجل یا دنیما من خدامی فاعبد منی و دنیا کسیکه
خدمت کند مرا تو خدمت کن او را و من خدامک فالعبدیه و کسیکه خدمت کند ترا در رنج و آوارا و اسجود
خود فادعاه بهینه پس بیایینی خدای عزوجل کن کائنات منکر فی المقامیل پس باش گو یا که
مستعبر با کرده شده است بندای آرام تو مستکن الخواتم آرامیده کرده شده حواس پنجگانه تو و بعضی

پس کافر شود یا کسی که پیدا کرده است ترا از خاک تربیت کرده شکرین لطفه پست برپا کرده است ترا از آب
مردی که در جماعت شکر خجسته است و پست بر برابر و محمل و قوی ساخت ترا و مرد تمام گردانید
و لا تزد غیر از من و لا تکره لا غیر نفی و خواه و خوش مایه را و ناخوش مایه را و اوقع من
الدنيا و الاخری بهذا المبدأ قال شوا و دنیا و آخرت با هم و که این است و اگر نه فیهما هذا المکره
و مکره دارد و دنیا و آخرت این مکره را که نمی آید است یعنی باید که در حکم دنیا که تکلیف عمل است و در
آخرت که ثواب است خوشی و ناخوشی تو با مروتی الهی و فرمانبرداری حکم او بجای درون عبادت او باشد پس
فکل ما یأمرک به ففعل هذا المبدأ و کل منکر و نفع لهذا المکره و یا پس هر امر از این امر باشد و هر مکره
مایل این مکره باشد از آنست منع امر چون باشی تو با مروت و فرمانبرداری او و کائنات الا کون فی آخرت
و یا مکره کائنات همه در امر تو و فرمانبرداری او و اگر هفت نفی که قوت و منفک المکره و چون ناخوش
و داری تا فرمانبرداری او را بگریزند از تو همه ناخوشی با این گفت و خللت بها که باشی تو و فرمانداری تو
قال الله گفت خدای عزوجل فی بعض کیفه بعضی کتابهای خود که به غیر این خود فرستاده یا این
ادم ان الله لا اله الا انا ای فرمانمادم منم خدایت هیچ خدای مگر من اقول لشي كن فیکون
میگویم هر چیزی را که میخواهم که پیدا کنم آید یا شو پس پیدا میشود و آنچه اطعنی اخلقک اقول لشي كن
کن فیکون فرمانبرداری کن مرا تا بگردانم ترا با من صفت که بگوئی چیزی را که شو پس میشود و آنچه بریر که تو چون
تاعت میکنی و تمام تابع امر و مملی شوی و فانی شوی از خود و باقی گردی بمن ظاهر گرد و انوار قدرت من و قوت
و پیدا گرد و آثار آن از تو و قال و گفته است خدای عزوجل یا دنیما من خدامی فاعبد منی و دنیا کسیکه
خدمت کند مرا تو خدمت کن او را و من خدامک فالعبدیه و کسیکه خدمت کند ترا در رنج و آوارا و اسجود
خود فادعاه بهینه پس بیایینی خدای عزوجل کن کائنات منکر فی المقامیل پس باش گو یا که
مستعبر با کرده شده است بندای آرام تو مستکن الخواتم آرامیده کرده شده حواس پنجگانه تو و بعضی

مرئی منع کرده اند فلا تفر علیک غیره پس برگردن هر دوی تعالی غیر او را فلا تفر علیک لکن زیر کمر دوی
تعالی پیدا کرده است ترا برای عبادت خود فلا تفر علیک نفسک پس ستم کن بر خود و مستقبل بغير حق
آخر پس ازین که مشغول شوی بغیر دوی روی گرداننده از امر دوی میدجلک بارک الله تعالی و قودها
الکاف و الحی و الا پس در او تراورانش خود که فروزیده او در میان سنگها انداختند و لا یفعلک الله
پس پشیمان شوی و سود نکند ترا پشیمانی و تلافی نتوانی کردن آنرا و اعتدیر فلا تقدیر و عذر دوی و
دشمن نشوی و شکی نیست فلا کفایت و قرباکی و فریاد سی کرده نشوی و استغیث و لا تقب و
طلب رضائتی و راضی کرده نشوی و شکر ترجع الی الدنیا لستند یرک و تعلیم فلا ترجع و طلب کنی
و از آمدن را بدینا ناداری و تلافی کنی آنچه از تو فوت شده و نیک گردانی چیز را که نباشد است پس باز گردانیده شود
بدینا از رحمت نفسک و استغیث علیها امری کن بنفس خود را و شفقت کن بر دوی و شعیب الا کلا
و الا کلا و ای اعطینا فی طاعة مولانا و بکار دوی دست افراز را که داده شد است ترا و بر دوی
خلود بدو من العقل و الا بمان و المعبره و العلیان دست افراز را عقل است که بدان فهم خطاب بشریع
توانی کرد و دلیل بر وجود ذات و صفات حق تعالی پیدا توانی ساخت و ایمان که بدان حکام و امر و نواهی الهی
توانی پذیرفت و معرفت که بدان ذات و صفات حق چنانکه بعقل دریافته و بایمان شناخته توانی دریافت و علم کتاب
و سنت که بدان سلوک طریق حق توانی نمود پس بایکسانند یا بکار فرامی و ضائع نگردانی استغیث یا تفرها
فی تعلیمات الا کلا و طلب روشنائی کن در نور الهی و شایسته و تار یکا حوادث عالم که بتقدیر الهی حادث میگردد و در
را بجز و مصائب مهالک تنگ و تیره بسیار و دوستی و دشمنی و جنگ و دزدان و بامر و نواهی و غیره
فی طریق مولانا و سیر سلوک کن بر او افتد امر دوی در راه قرب و وصول مطایق تو و سیرت مناسوا و احسن
الذی خلقک و انشأتک و با چیز پر که جز امر دوی است از احکام مقتضا و قدر یا احوال و احوال معاش
در امور دوی یکسکه پیدا کرده است و تو بدیده آمده است فلا تفر یا الذی خلقک من تراب و ریاک

الْمَقَالَةُ الرَّابِعَةُ عَشْرَةَ

در حکم تضاوت قدر فائز و تاج هلاک التشریفة پس بنوش این شربت با و شربت در زبان بطاعت دار و که تناول
باید کرد و نکند و بپزند و در و کن بین دار و و تغذیه بپزند و بپزند و خوردن و خوردن کن شود
باین خورش بنج و تسبیح و تعاقب کوار اگر داند شوی و شفا داده شوی و صحت داده شوی من امر
الذنوب و علی الاکھول از بیاریهای گناهان و عطشهای ملوی نشن از اند **المقالة الرابعة**
عشر قال رضى الله عنه وارضاه لا تدع حالة القوم يا صاحب الهوى و عوى مكن حالت
این گروه را یعنی طالبان حق را ای مصاحب هوای نفس آنت تغذیه اکھول زیرا که گوشتش
بندگی میکنی هوای نفس را و آنچه دوست میداری و نفس از او و هضم عید المولی و ایشان بنده گان خداوند
و پرستندگان او و ایمانت رعیتت فی الدنیا میل و خواهش تو در دنیاست تا مال و جاه آزا
بدست آری و رعیتة القوم فی العقبه و میل و خواهش این قوم در آخرت است تا اجر و ثواب
و نعیم آزا حاصل کنی آنت تری الدنیا نومی یعنی صورت این جهان را و دنیا نام میان آسمان و زمین است
مشق از تو یعنی نزدیک یا از دانات و هم و ر و ن رت الارض و السماء و ایشان می بینند پروردگار
زمین و آسمان را و آثار صنع او را که بی می برند از ان بوجود ذات و صفات وی و مشاهده میکنند آثار او را و حق
در آن و آنت انشاک بالخلق و انشای القوم بالحق و آرام تو بخلق است و آرام قوم بحق است آنت
قلبک متعلق بمن فی الارض و قلوب القوم ترتب العزیز دل تو آفریده کسی است که در زمین است
و اهل است بسطیات و دلهای قوم آفریده بر پروردگار عزیش است اصناف بعرض از برای تعظیم و توقیر
تعلق قلب بشود و عظمت و کبرای الهی خالق شانه باطن را علو و غلظت و کبرای الهی انجذاب
بجهت علوی افتد و در حقیقت این جهت باطن بنده راست نه وجود پروردگار را بصفت شایسته است و مشهود
اسیات رویت و دیده ام بگلستان در آدم زلف و یافتم شبستان در آدم یا و در تو کردم بر آسمان بخندم

والتماؤلا والتعادم والتفاني في القدر و خود را درده انگاشتن و معدوم پنداستن و فانی گردانیدن
در حکم تضاوت قدر فائز و تاج هلاک التشریفة پس بنوش این شربت با و شربت در زبان بطاعت دار و که تناول
باید کرد و نکند و بپزند و در و کن بین دار و و تغذیه بپزند و بپزند و خوردن و خوردن کن شود
باین خورش بنج و تسبیح و تعاقب کوار اگر داند شوی و شفا داده شوی و صحت داده شوی من امر
الذنوب و علی الاکھول از بیاریهای گناهان و عطشهای ملوی نشن از اند **المقالة الرابعة**
عشر قال رضى الله عنه وارضاه لا تدع حالة القوم يا صاحب الهوى و عوى مكن حالت
این گروه را یعنی طالبان حق را ای مصاحب هوای نفس آنت تغذیه اکھول زیرا که گوشتش
بندگی میکنی هوای نفس را و آنچه دوست میداری و نفس از او و هضم عید المولی و ایشان بنده گان خداوند
و پرستندگان او و ایمانت رعیتت فی الدنیا میل و خواهش تو در دنیاست تا مال و جاه آزا
بدست آری و رعیتة القوم فی العقبه و میل و خواهش این قوم در آخرت است تا اجر و ثواب
و نعیم آزا حاصل کنی آنت تری الدنیا نومی یعنی صورت این جهان را و دنیا نام میان آسمان و زمین است
مشق از تو یعنی نزدیک یا از دانات و هم و ر و ن رت الارض و السماء و ایشان می بینند پروردگار
زمین و آسمان را و آثار صنع او را که بی می برند از ان بوجود ذات و صفات وی و مشاهده میکنند آثار او را و حق
در آن و آنت انشاک بالخلق و انشای القوم بالحق و آرام تو بخلق است و آرام قوم بحق است آنت
قلبک متعلق بمن فی الارض و قلوب القوم ترتب العزیز دل تو آفریده کسی است که در زمین است
و اهل است بسطیات و دلهای قوم آفریده بر پروردگار عزیش است اصناف بعرض از برای تعظیم و توقیر
تعلق قلب بشود و عظمت و کبرای الهی خالق شانه باطن را علو و غلظت و کبرای الهی انجذاب
بجهت علوی افتد و در حقیقت این جهت باطن بنده راست نه وجود پروردگار را بصفت شایسته است و مشهود
اسیات رویت و دیده ام بگلستان در آدم زلف و یافتم شبستان در آدم یا و در تو کردم بر آسمان بخندم

و نوید باد آورد و چون پیش از دیدن اشیا مشهود ایشان حق است و فعل حق و مشهود حق موجب نور سوره
و حضوری ظلمت غم و اندوه نفسانی را اگر و سرسریده حال ایشان راه نباشد و سرور و حضور نشاء بهشت
پس تحقیق همیشه در بهشت باشند و دیدن حق پیش از دیدن اشیا یکی از اقسام مشهود است که ما را بهشت
اذا را بهشت الله قبله است و دیگر را را بهشتیثا الا را بهشت الله فیه است و یکی بعد و دیگر مع و اول آنم که است
و جوب و قیام سبق و ابر است از ما بهیت امکانی و حال مجذوبان و محبوبان و سابقان است و قول سیدکائنات
صلی الله علیه و آله ان الله سخرنا لک این تهود است بخلاف قول موسی علیه السلام ان می ربی غافم و باید التفوق
فیهم نبات الارض و السماء پس این قوم است پار جا بودن زمین و آسمان و قرآن المواتی و الا کتاب
و باید انست آرام و دکان و در دکان چه قرار مر دکان و در دکان به بقبر و ثبات زمین است و نو اند و الله اعلم که هر کس
و کافرو عاصی مطیع باشد جعل الله لکم فی الارض الذی ذلیم زیر که گردانید ایشان را با و شاه
و خدا و بدکار ایشان مانند یخما زمین را که گسترانیده است فکل کما تحل الذی رسا پس هر یک
از ان مانند کوهی است که اینساده است بر جای خود و فکل عن طریقیهم پس هر یک و بتوان راه ایشان و در کوه
طریق ایشان و او دکان احوال ایشان را و لا تراحم من اهل یقین لا عن قصده الا کما و الا کتاب
و ایوبی کن و تنگ مساجد و جای رایجی در میان و بری کن کسانى که عقیده نگر دانیدند و مشغول ساختن ایشان را
و یسران پدران از قصد و طلب حق و سلوک طریق و وصول و تهود و ی یعنی هیچ چیز و یکپس خصوصاً
پدران و سبیل از هم عزیز تر و محبوب تر اند و آنچه فرموده و مرضی اوست مانع نیاید از طلب رضا و اتمثال
امروى یعنی از احوال صحابه رسول الله صلی الله علیه و سلم و فی الله عنهم ظاهر است فیه خبر و حق حلق
که بی و نبش فی الا و فی و ذرا پس ایشان بهترین کسانى اند که پیدا کرده است پروردگار من و گفته
کرده و زمین و منتشر گردانیده است ایشان را و هر او خیریت بعد از انبیا و پیوسته صلوة الله علیه و آله هر یک
هر او بقوم که ذکر ایشان رفت انقیاد و اولیاست دارند و الا همه داخل اند درین عنوان با تفاوت مراتب و تنج

مَوَاقِفُ دَلَالَتِ پس چون گذاشتید رسوال کردن بر اینها فلا تَسْأَلُوهُمْ يَقُولُوا بَلْ سَوَّالُ تَحْتَنِيْد
 و طبع ندارد بر از مروح بدلهای خود قَاتِ السَّوَالِ بِالْقَلْبِ كَالسَّوَالِ بِاللِّسَانِ پس بدستیکه رسوال
 بدلی بچوسوال کردست بزبان اگر چنان همکار است و این نهان تَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي
 تَنَانٍ پست برانید که خدا تعالی در هر روزان و هر آن در کار است و در کار خانه خلق و قدرت و قیام و طویل نباشد
 پس از آن بیان شیوات الهی میکنند و میفرمایند فِي تَغْيِيرٍ وَتَكْدِيلٍ در گردانیدن احوال خلق و هر روز
 یکی را آوردن بجای او و دیگر را دفع و تحض و بلند گردانیدن مرتبه یکی را و پست ساختن مرتبه دیگری را
 فَقَوْمٌ يَرْفَعُهُمْ إِلَى الْعِلِّيَّيْنِ پس گروهی است بلند میگردد و مرتبه ایشان را و می بر و بسوی مکانهای بلند
 و مرتب ارجند و بعضی علیین را نام آسمان مرقم دارند بر این نام دیوان طاعت فقط که برداشته میشود و آنجا
 صاحبان و در قلموس گفته علیون جمع علی است و آسمان مرقم که ارواح مؤمنان بر آن صعود کنند و قَوْمٌ
 يَخْطُطُهُمْ إِلَى اسْفَلِ السَّافِلِيْنَ و گروهی دیگر فرو می افتند ایشان را بسوی مکانیکه پائین ترین بایستد
 خَوْفَ الَّذِينَ يَرْفَعُهُمْ إِلَى الْعِلِّيَّيْنِ پس ترسانید آنکسانی را که برداشت ایشان را تا علیین که يَخْطُطُهُمْ
 إِلَى اسْفَلِ السَّافِلِيْنَ که فرو دادند ایشان را بسفل سافلین و رَحَاهُمْ أَنْ يَتَّقِيَهُمْ وَ يَحْفَظَهُمْ
 و امیدوار گردانید ایشان را که پائین دارد و نگاه دارد ایشان را علی مَا هُمْ عَلَيْهِ مِنْ التَّوْحِيدِ بر جا که
 ایشان هستند بر آن حال از برداشتن بیکان عالی وَ خَوْفَ الَّذِينَ يَخْطُطُهُمْ إِلَى اسْفَلِ السَّافِلِيْنَ
 و ترسانیدن کسانی را که فرو دادند است ایشان را بسفل سافلین أَنْ يَتَّقِيَهُمْ وَ يَحْفَظَهُمْ عَلَى
 مَا هُمْ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ که باقی دارد همیشه دارد ایشان را بر آن حال که ایشان هستند در آن حال از
 خُورِ الْكَلْبِ سَپَايَ وَ يَجَاهَهُمْ إِلَى الْعِلِّيَّيْنِ و امیدوار گردانید ایشان را که بر دارد
 ایشان را بسوی علیین حاصل که صفات قهریه و لطیفه و جلالیه و جلالیه که هر یک از اینها را در دست دارند
 و خوف و رجاء می دارد و بیک حال نگیرد ارد و الايمان بين الخوف والرجاء ليست بهيت ايمان من شوكه و مركب

تجلی در بی غیب

ایشان و در توحید بتیمیر متکلم در بی رحمت با اختصاص مقام شریف وی رضی الله عنه بحجاب ربوبیت حق
 چنانکه وزیر سلطان که وکیل و قلیل نظام امور ملکی او مخصوص و ممتاز و منفرد و بقراب اوست می گوید
 که باو شاه من و سلطان من چنین گفت و چنین کرد و در حقیقت این کلام بطریق کنایت بصمیمیت بیان است
 و سقاقت اوست رضی الله عنه از حضرت سید زیل و غلاصه موجودات و سخن او زبان وحی صلی الله علیه و آله
 و نائب رسول الله و وارث کنایت از القاب شریف او و نیز رضی الله عنه که شایع وقت بدان او را و خطاب
 کرده اند امیات ای رفته قدم بر قدم شاه رسل در پیروی او شده با دی بن قُدْرَت بن الفصل
 بِمَا فَاتَ النَّاسَ مِنْ ذَلِكَ فَفَقَهُمْ وَمُجَاوَزَتْ أَلْفَنَ فَعَلَيْهِمْ سَلَامُ اللَّهِ وَتَحِيَّاتُهُ وَتُرْكَ كَانَهُ
 مَا دَامَتْ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ تَأْتِيهِمْ زَمِينَ وَآثَمَانٍ وَخُودِ بَقَايَ زَمِينَ وَآثَمَانٍ وَبِقَائِهِمْ وَتَقْدِيرِ
 الَّتِي مَنُوطٌ وَمَرْبُوطٌ بِوَجُودِ وَبِرَكَّتِ الْإِثَانِ اسْتِ الْمَقَالَةُ الْخَامِسَةُ عَشَرَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ وَأَصَاةُ رَأَيْتُ فِي الْمَلِكِ كَارِي فِي مَوْجِعِ شَيْءٍ سَمِعْتُ دِيدِمَ دُرُوبِا كُوبَا كَمِنْ دُرُوبَا كَمِنْ
 مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْمٌ مَقْطَعُونَ وَدُرُوبَا كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْمٌ مَقْطَعُونَ وَدُرُوبَا كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 الْإِثَانِ وَتَقْدِيرِ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 اِشَارَتِ كَرُومَ لِقَطَا نَافِلَانِ بَرْدِي اِزْصَالِحَانِ وَقْتُ فَاجْتَمَعُوا حَوْلِي بَسْ فَرَأَيْتُ أَمْدَنَ قَوْمَ كَرُومَ
 فَقَالَ وَاحِدٌ مِنْهُمْ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 لَمْ لَا تَتَكَلَّمُوا بِشَيْءٍ مِنْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 اَلْكَرَامِي مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 عَنِ الْخَلْقِ اِلَى الْحَقِّ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ
 النَّاسُ شَيْئًا بَا كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ قَوْلْتُ بَسْ كَمِنْ مَانِمَ سَمِعْتُ فِيهِ

تقریر در معنی
 جود در معنی
 در معنی
 و در معنی
 این که در معنی
 استی که در معنی
 در معنی

المقالة الخامسة عشر
 على سبيل الفصح
 وفيه قولان في تدبيره
 في شرحه و در وجه
 سبب القائل
 صريح القول ان ما روي

خفی فیما فیك عجز ما ان الاكل بالسنه ليس عقاب میکند و نرسیدیم تا بحکوم گردانیدن از کل
 بسنت الذی هو الکسب من خلال الدنيا که کسب کردن و بهیست آوردن زراعت از خلال دنیا
 تمم اذ اثبت عن القيام مع الخلق يستحق ثوبه کردی توان ایستادن با خلق و طبع کردن و سوال
 از ایشان و توجه نمودن بایشان و نیز کثرت زکات بفرموده و ثوبه کردی از شرکای گردانیدن بر و کار خود
 بخلق و رخصت الی الکسب و باز آمدی و روی آوردی کسب و اختیار کردی از افاضه الی الکسب
 و تمسک علی الکسب پس بخوری بسبب کسب و اعتماد کنی بر کسب نظر داری بر آن و تطبیق را بیه و ظاهر
 و آرام باری و روی بهت آری بسوی کسب و تنسی فی فضل الذی و فراموش کنی فضل و کرم و صفت زراعت
 بر و کار را قامت مشرک ایضا پس تو شرک آورده نیز یعنی این نیز نوعی از شرک است الا الله شرک
 آخفی من الاولی لکن این شکست خفی تر از اول که در آن نظر بخلق میدانی و بر ایشان عجا و بیکری
 و در صورت نظر از خلق برداشته و اعتماد بر ایشان نکرده و اکتفا بکسب نموده و لیکن چون در کسب نیز نظر داری
 و قوت نفس باقیست بحقیقت در روی اعتماد است بر خلق و خلق شامل است نفس او و غیر از اغایت آنکه چون
 بعضی افراد واسطه شده معنی شرک پوشیده نگشته و بر هر تقدیر چون شرک باقیست فیما فیك الله پس
 سرسید هر تر خدا تعالی و بحجبت عن فضیله و محجوب و محروم میگردد و اند تر از او فضل خود و اندایه به
 و از پادایت کردن بفضل و کرم بواسطه سبب فاذا اثبت عن ذلک پس چون ثوبه کردی و باز آمدی از
 اعتماد کردن بر کسب و از لست التترک عن الوسیطه و دور کردی شرک را از میان و رفعت الکماله
 علی الکسب و برداشتی اعتماد کردن بر کسب و نظر داشتن بر آن و المول و القوی و اعتماد بر جلیه و از انالی
 نفس و رأیت الله هو الزکاة و دانشی و دیدی بیده یقین که خدا روی و بهانه تجزیه و هو الکسب
 و المستحل و اوست سبب سازنده و آسان گرداننده سبب را و الموقفی علی الکسب و توانائی بخشنده
 بر کسب و الموقفی لکل خیر و توفیق دهنده هر نیکی را و ساز و آرا سازنده سبب را و انجا پیش بنده

مردان راه را در گمراهی بادی بی یار بریده اند یعنی بحکم سابقه در محصیت افکنده در راه و به شقاوت الهی خست
 بیت نوید هم مباش که در زمان باده نوش به ناگه یک خروش بمنزل رسیده اند یعنی توفیق نوید
 یافته بمقام سعادت در آمده اند ثُمَّ أَنْبَهَتْ پسر سپارندم زهی خواب و زهی بیداری که در هر دو
 تیرست و تلقین احکام دین و ارشاد و هدایت راه یقین مشغول است مصرع زهی مراتب خوابی که به ز
 بیدارست ابیات در خواب همیشه با خیال تو خوشم و در بیدارم بخت و حال تو خوشم الفصحی در خواب
 و بیدارم ای مردم دیده با جمال تو خوشم اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ
أَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ وَعَلَى سَائِرِ تَابِعِيهِ وَآخِرَاهِ هَذَا طَرِيقُ الْحَقِّ وَفَيْضُ مَعَالِمِ الدِّينِ
الْمَقَالَةُ السَّادِسَةُ عشر قال رضى الله عنه وَأَرْضَاهُ مَا حَبَّبَتْ عَنْ فَضْلِ اللَّهِ
وَاللَّذِي بِعِيقِهِ محروم و محجب نشده نواز زیادت و قزولی کرم خدای تعالی و بیواسطه سبب
 رسانیدن پروردگار تعالی ترا بنعمتهای وی تعالی يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ كُنْ عَلَى الْخَلْقِ كَرَامَةً تا درون
 تو بخلق در طلب منافع و دفع مضار کلاستباب و اعتماد کردن تو بر اسباب که وسیله آن حکم سعادت بمقام
 برسد و الضَّالِّغَةِ و اعتماد کردن بر کار باو پیشه باو الْكَسْبِ و طلبها و کوششها و تصرفها و الْجَلِّ گردانیدن
 رزق و جمع کردن و گرد آوردن آن وَالْخَلْقِ مُجَانِّكَ عَنِ الْكُلِّ بالسنه پس خلق و طبع کردن
 از ایشان پرده و مانع توانم از خوردن بطریق سنت و طریقه انبیاء سلف و هو الکسب و خوردن به سنت
 خوردن کسب و حرقت و زور بازوی خود است بی منت و طبع از خلق و حدیث آمده است که هر چه بر حرکت
 و حرقت من جهاد است فَمَا دُمْتُ قَائِمًا مَعَ الْخَلْقِ پس مادامیکه باشی توانستاده با خلق یعنی را لِحُجَّتِ
لِطَاعَةِ هَيْدَةِ امیدوارم به بخشش ایشان را و فَضْلِهِمْ و فرمودی که مردم و نیکوئی ایشان را سَأَلُوا اللَّهَ
 سوال کننده و خواسته از ایشان مسترد و إِلَى الْيَا بفرمود و رفت گفته بسوی درهای ایشان
فَأَنْتَ مُشْرِئٌ بِاللَّهِ خَلْقَهُ پس تو شرکاب گرداننده بخدا خلق او را در رزق و داون و عطایان و در شرک

بیت نوید هم مباش که در زمان باده نوش به ناگه یک خروش بمنزل رسیده اند یعنی توفیق نوید یافته بمقام سعادت در آمده اند

ثُمَّ أَنْبَهَتْ پسر سپارندم زهی خواب و زهی بیداری که در هر دو تیرست و تلقین احکام دین و ارشاد و هدایت راه یقین مشغول است مصرع زهی مراتب خوابی که به ز بیدارست

ابیات در خواب همیشه با خیال تو خوشم و در بیدارم بخت و حال تو خوشم الفصحی در خواب و بیدارم ای مردم دیده با جمال تو خوشم

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ وَعَلَى سَائِرِ تَابِعِيهِ وَآخِرَاهِ هَذَا طَرِيقُ الْحَقِّ وَفَيْضُ مَعَالِمِ الدِّينِ

الْمَقَالَةُ السَّادِسَةُ عشر قال رضى الله عنه وَأَرْضَاهُ مَا حَبَّبَتْ عَنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاللَّذِي بِعِيقِهِ محروم و محجب نشده نواز زیادت و قزولی کرم خدای تعالی و بیواسطه سبب رسانیدن پروردگار تعالی ترا بنعمتهای وی تعالی

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ كُنْ عَلَى الْخَلْقِ كَرَامَةً تا درون تو بخلق در طلب منافع و دفع مضار کلاستباب و اعتماد کردن تو بر اسباب که وسیله آن حکم سعادت بمقام برسد و

الضَّالِّغَةِ و اعتماد کردن بر کار باو پیشه باو الْكَسْبِ و طلبها و کوششها و تصرفها و الْجَلِّ گردانیدن رزق و جمع کردن و گرد آوردن آن

وَالْخَلْقِ مُجَانِّكَ عَنِ الْكُلِّ بالسنه پس خلق و طبع کردن از ایشان پرده و مانع توانم از خوردن بطریق سنت و طریقه انبیاء سلف و هو الکسب و خوردن به سنت خوردن کسب و حرقت و زور بازوی خود است بی منت و طبع از خلق و حدیث آمده است که هر چه بر حرکت و حرقت من جهاد است

فَمَا دُمْتُ قَائِمًا مَعَ الْخَلْقِ پس مادامیکه باشی توانستاده با خلق یعنی را لِحُجَّتِ لِطَاعَةِ هَيْدَةِ امیدوارم به بخشش ایشان را و فَضْلِهِمْ و فرمودی که مردم و نیکوئی ایشان را سَأَلُوا اللَّهَ سوال کننده و خواسته از ایشان مسترد و إِلَى الْيَا بفرمود و رفت گفته بسوی درهای ایشان فَأَنْتَ مُشْرِئٌ بِاللَّهِ خَلْقَهُ پس تو شرکاب گرداننده بخدا خلق او را در رزق و داون و عطایان و در شرک

در هر وقت که نیاز مند محتاج میشوی علی قدری مایه توافق حالک بر اندازند آنچه سازد واری میکنند
 حال ترا صلاح حال تو در انت و اگر چه بر غفلت و غیبت و کبر یا بی اوج و بی حیا باشد تا این از
 لطیفی است که بتو دارد و جزای انقطاع و انابت و التماس که جناب رحمت وی آورد و فضل الطینین الشیخی
 التوفیق الحیث لم یرض بحکم کردن طیب عاقل و مهربان رفیق و لطیف نمایند که دوست متبت بهیچیکه خود را
 بوی پیروده و روی نیاز بوی آورده است که هر چه موافق حال و صلاح وقت اوست بوی میدهد اگر چه با حکم
 طبیعت و جبل و دانی خود چیزی دیگر خواهد یا بیشتر خواهد حیاة منه عز و حل و تفریقاً لک
 این رسانیدن نعمت را بتو وی تعالی بفضل خود بواسطه سبب از جهت نگاه داشتن است از جانب
 وی تعالی و در داشتن مرتزاع النیل الی امن سواة از ایل کردن بسوی کسیکه جزاوست و
 یرضیک بفضل و راضی و خوشنود میگردد و اندر طریق دوام و تکرار بفضل و کرم خود فاذا
 یقطع عن قلبک پس اکنون که برداشته شده و در و گردانیده شد از نظر او سبب و وسایط و مانند
 میل باسوی حق و راضی شدی بفضل وی بگسلند دل تو کل ارادة و کل شهوة و لذة و مطلب
 و محبوب هر خواهش هر میلان نفس و مفر و مطلوب و محبوب جز حق و ارادت وی و طلب محبت و
 فلا یبقی فی قلبک سوا ارادته عن و کل پس باقی نماند در دل تو جز خواهش او تا نخواسته
 جز ویرا و جز آن چیز را که وی خواهد فاذا اراد ان یموت قلبک پس چون خواهد حق تعالی
 که براند بسوی تو و برساند توفیقک الذی لا بد لک من تناوله قسمت ترا و نصیب ترا که چاره نیست
 در گرفتن آن و البته جز رسیدنی است و لکن هو زفا که خدا من خلقه و هست آن رزق و نصیب
 مزین کبی را و خلق خدای عز و جل سواک جز تو او حکم عینک که شهوة ذلک التفسیر چه میکنند نزد تو
 میل و خواهش آن قسم را و ساقه الیک و میراند آنرا بسوی تو فبقا صلاک به عینا الحاجة پس
 پوسته میدارد و ترا رسیدن آن روزی نزد حاجت تو یوفیای شکرت و پسترتو فبقا میدهد ترا از برای

در هر وقت که نیاز مند محتاج میشوی علی قدری مایه توافق حالک بر اندازند آنچه سازد واری میکنند
 حال ترا صلاح حال تو در انت و اگر چه بر غفلت و غیبت و کبر یا بی اوج و بی حیا باشد تا این از
 لطیفی است که بتو دارد و جزای انقطاع و انابت و التماس که جناب رحمت وی آورد و فضل الطینین الشیخی
 التوفیق الحیث لم یرض بحکم کردن طیب عاقل و مهربان رفیق و لطیف نمایند که دوست متبت بهیچیکه خود را
 بوی پیروده و روی نیاز بوی آورده است که هر چه موافق حال و صلاح وقت اوست بوی میدهد اگر چه با حکم
 طبیعت و جبل و دانی خود چیزی دیگر خواهد یا بیشتر خواهد حیاة منه عز و حل و تفریقاً لک
 این رسانیدن نعمت را بتو وی تعالی بفضل خود بواسطه سبب از جهت نگاه داشتن است از جانب
 وی تعالی و در داشتن مرتزاع النیل الی امن سواة از ایل کردن بسوی کسیکه جزاوست و
 یرضیک بفضل و راضی و خوشنود میگردد و اندر طریق دوام و تکرار بفضل و کرم خود فاذا
 یقطع عن قلبک پس اکنون که برداشته شده و در و گردانیده شد از نظر او سبب و وسایط و مانند
 میل باسوی حق و راضی شدی بفضل وی بگسلند دل تو کل ارادة و کل شهوة و لذة و مطلب
 و محبوب هر خواهش هر میلان نفس و مفر و مطلوب و محبوب جز حق و ارادت وی و طلب محبت و
 فلا یبقی فی قلبک سوا ارادته عن و کل پس باقی نماند در دل تو جز خواهش او تا نخواسته
 جز ویرا و جز آن چیز را که وی خواهد فاذا اراد ان یموت قلبک پس چون خواهد حق تعالی
 که براند بسوی تو و برساند توفیقک الذی لا بد لک من تناوله قسمت ترا و نصیب ترا که چاره نیست
 در گرفتن آن و البته جز رسیدنی است و لکن هو زفا که خدا من خلقه و هست آن رزق و نصیب
 مزین کبی را و خلق خدای عز و جل سواک جز تو او حکم عینک که شهوة ذلک التفسیر چه میکنند نزد تو
 میل و خواهش آن قسم را و ساقه الیک و میراند آنرا بسوی تو فبقا صلاک به عینا الحاجة پس
 پوسته میدارد و ترا رسیدن آن روزی نزد حاجت تو یوفیای شکرت و پسترتو فبقا میدهد ترا از برای

از حصول این یقین ترک اسباب و مسامحت آن کیسان گردید که فرمود و الْوَرَقُ فِي بَيْدَةٍ و روزی
 بنی رگمان در دست قدرت و کرم اوست فَأَرَاكَ أَنْ أَوْحَاكَ بِطَوْرِ نَقِي الْخَلْقِ یکبار میرساند ترا و پیوسته
 میبارد و روزی را از ازل خلق و عطای ایشان عَلَى وَجْهِ الْمَسْئَلَةِ که هر روز به سوال کردن طلبیدن
 از ایشان فِي حَالَةِ الْوَقْتِ و این در حال مبتلا کردن حق ترا و مضطر گردانیدن بطریق حق تا نیاز یابد
 تا که صبر خواهی کرد و بر ضرورت خواهی استوار داید وَالْوَقْتُ بِاصْطِقَا در حال ریاضت و اذن نفس و
 راه گردانیدن وی یعنی نفس او بر تریاضت و گرسنگی میگزازی چنانکه طاقت وی طاق میشود و بهر چه
 میرسد و درین هنگام سوال کردن جائز میگردد و بعضی نسخ و ادب است بجای آن پس جمله مبتلاست یعنی مبتلا
 گردانیدن حق و ریاضت فرمودن وی يُنْصَرِفُ رَأْفَتُكَ سَوَائِلَ لَكَ یا میرساند ترا حق تعالی رفقه را نزد
 سوال کردن و دعا نمودن و درخواستن تَوَازِي سَخَرٌ و حل این دو قسم رسانیدن روزی بسوال
 خواه سوال از خلق یا از خلق و اُخْرَى بِطَوْرِ نَقِي الْكَسْبِ مخصوصه و بار دیگر میرساند به سوال
 بطریق کسب و متبک که در معنی عوض و اجر است بر فعل بند که کسی میکند و کسی می ورزد و خوش
 آن از جانب خالق که سبب اسباب است می یابد وَأُخْرَى مِنْ فَضْلِهِ و بار دیگر میرساند
 از محض فضل خود بی سوال و بی سبب غیر آن تَرَى الْوَسْطَةَ وَالسَّبَبَ بی آنکه بخواهی و بهرینه
 واسطه را و سبب را فَوَجَّعْتَ إِلَيْهِ پس باز میگردی از همه وسائط و اسباب بسوی حق و آنست که
بَيْنَ يَدَيْهِ و می انگیزی خود را در پیش وی عز و حل بی سوال و طلب پسندگی کند و بهر وی در رفع
 احتیاج جواب اذات است یعنی چون توبه کردی از نظر کردن بهیبت و شکی که رزق حقیقی حق است بهر حق
 روزی میرساند و حقیقتش معنی او کل که نعمت است بضامیت حق رزق بندگانش را حاصل گردی بر میدارد
بِرَدِّ رَأْفَتِكَ و باین فضل میان تو و میان فضل و کرم او وَبَادَاكَ و عند الک فضلهم و اهدا
 میکند ترا به واسطه دلی سبب و غرضش میدهد به تو افزونی نعمت و احسان خود عند کل حَاحَاتِهِ

سبحان الله
 و الحمد لله
 و انعم الله
 علينا
 و انزل
 من السماء
 رزقنا
 و هو
 اعز
 من
 ذلك
 و انزل
 من السماء
 رزقنا
 و هو
 اعز
 من
 ذلك

فصوص الغیب
در بیان اسرار
و احوال و عوالم
و اسرار و اسرار
و اسرار و اسرار
و اسرار و اسرار

آنکه کشف اسرار جز کسی که این و حافظ اسرار باشد ملایق و سزاوار نبود هر که کشف دهند و امانت نهند
اسرار بکن آنرا کشف و بال حال می گردد که راهی است که از جهت گرامی داشتن حق تعالی مرزا و اثبات کرامت
برای خود و تاجگذاری و از جهت بزرگ داشتن حرمت و تعظیم کردن هر که کشف القای معلوم خویش
رئو و فرده و اوان بوصول نعمتی از نزد وی تبارک و تعالی و فصل اول منه و منه و هدا ایه و ان جهت فزونی کرم و
نیکی از جانب وی تعالی و نعمت دادن و منت نهادن و راه نمودن الفضل و کرم و صفات لطیفه خود و بطریق
تعلیم و تحمیل دیگران که لازم علم و یقین و کمال است قال الله تعالی گفت حلی عز و جل و جعلنا فیهم ائمة
یهدون بالقرآن لعلهم یرجعوا و انما یرجعوا الا الی الله فیه یرجعون و گردانیدیم باز برین اسرار امان در دین کرد
می نمایم با هرگاه که صبر کردند بر سلوک طریق استقامت و پیوند که یقین میداشتند بآیات مایعنه
کتاب مایه لایل و امارات دین و ازین آیت معلوم بشود که صبر کنندگان بطاعت مولا تعالی و یقین دارندگان
با حکام ربوبیت می امان دین و مهدی و مهدی و مهدی بطریق یقین اند و قال و الی بنی حاهدا و ائمتنا
که یهدونکم سبیلکم و گفت آن کسانیکه مجاهد کردند و قوت و توانائی و کوشش را کار بستند و کارزار نمودند
چرا بطریق چه باغیروی از برای تقویت دین اسلام تحصیل معرفت و اسلوك طریق وصول با هر آنچه می توانیم
ایضا از راههای خود را و هدایت میکنیم طریق قرب و وصول را و زیاده و سیر و انما یشاء ربنا هدایت بطریق خیر و
توفیق سلوک طریق حق و قال الله عز و جل و اتقوا الله و تقوی که خدا تعالی را در نگاهداشت
امرونی او و تعبیه کلمه الله و میداند خدا تعالی احکام را که متعین مصالح شماست در دنیا و آخرت ازین
آیت معلوم میگردد که بر عمل و تقوی تعلیم الهی علوم را از نزد وی تعالی مترتب میگردد و انما آن علوم که بآن
تقوی توان کرد و خود سابق است زیرا که آنرا علم و راست خوانند پس علمی دیگر است که مترتب شود بر تقوی
که آنرا علم و دانش گویند و مقصود از عمل است و مرتب بر آن چنانکه در حدیث آمده است من عمل علی علم او شد
و شد علم مالم یعلم ثم یرد علیک التکوین بعد از آن رو کرده میشود بر تو و سپرده می شود بنو هست

[illegible]

اما در نور محمدی صلی الله علیه و آله و سلم نیز به یکسویه بر مقام اقا و اهدا رسیده و میفرماید که احتیاج به شیخ و مشرک
 در مرتبه سلوک برای کسروان الذی بهی و اواروت است که جهت ضعف باطنی که سالک دارد قوت بران ندارد و بر حسب
 آنها بر مقام فنا و حصول نیست و آنکه یافتن خدا که طفل شیرخوار بر حسب ضعف بدن تناول طعمه و اغذیه نمیتواند کرد
 و بعد از زوال و فنا می آید و اواروت که بیرون آمدن از سیئه بشریت کنایت از ان است و موقوف است
 بجرایان عادت بر تربیت و تصرف شیخ کامل و کمال احتیاج به شیخ ندارد و بدین آن شد که باریقت ملاج
 بر دمی بگوهر چو دست داد و بر ریاضه حاجت و بعضی از مجذوبان باتند که در ابتدای حال نیز
 اگر چه در محبت مشایخ و اهل تربیت باشند اما در حقیقت تربیت و تزکیه ایشان از جایی دیگر
 باشد چنانچه حال شریف وی رضی الله عنه بود که فرموده تا ما ربانی رسول الله و لیس لاحد علی منته
 بعد الله و رسوله و شیخ ابن عطاء الله اسکندری از شیخ مکین الدین به نقل کرده که گفت تا ما ربانی الا
 رسول الله علیه السلام و از شیخ عبدالرحیم فناوی آورده که گفت تا ما لا ائمه لاحد علی الا رسول الله صلی الله
 علیه و سلم با وجود آن رعایت ادب و حق نعمت شناسی و ولی نعمتی و فخر گذاری آن جاست و جامع و ناظر
 هر دو جانب است این دو بیت سیمت حافظ مرید پیام میست ای صبا برو و از بنده و سنگی هر سان
 شیخ جام رای دلاله اگر چه درشت کردار بود و در غلوت معشوق گران بار بود و بهر تقدیر وظیفه بعد از
 وصول لغی غیر و قطع از اسوای حق است چنانکه میفرمایند كَأَنَّمَا رَأَتْ إِلَى الْحَقِّ عَلَى مَا نَبَتْ
بِسُجُونِ رَسِيدٍ تَوَجَّحَ خِطَابُ بَيَانٍ كَرِيمٍ فَلَمَّ أَهْلًا بِكَ أَمْسَى سِوَاكَ بَسْ باش ایمن همیشه او که
 جزاوت عزوجل و ستقامت در زیر آن فلا تری العیر کا و جوداً الالبته پس نهی جز حق را وجود
 و قدره قطعاً لا فی القدر و لا فی النفع نه در میان رسانیدن و نه در سود کردن و لا فی العطاء
 و لا فی المنه و در دادن و نه در دادن و لا فی خوف و لا فی رجاء و نه در ترسیدن و نه در
 امید داشتن بل موعظه و محفل اهل التقوی و اهل العفوه بلکه خدای تعالی سزاوار آنست

سلطان محمد در
 کتبیه و ستوده
 در قلمرو ستوده

آن مرد و در کشیده و کشته شدن ذلالت تسلیم با پنج منجهای سلطان ازان سلاح قهلاً بچشمین لیس
 زای ذلالت پس آیانیکوی باشد کسی را که دید آن مرد و غل کرده و در کشیده تیر باران کرده و شده را آن
 بترک النظر الی السطاب آنکه بزرگوار و نظر کردن را بسوی آن بادشاه که چنین قادر و غالب قهار است
 و بترک الحوف منه و التبحال و بگزاردیم از سلطان و امیر از وی و یکتا من المصلوب
 بترک مینه و ترسد از آن مرد و در کشیده که مغلوب و قهر است در دست قدرت سلطان و امیر دارد از وی
 اکس من فعل ذلالت آیانست کسی که گذاشت بیم و امیر از سلطان و داشت بیم و امیر از آن صلوب
 یسلی فی قضیه العقل عديم العقل والا ذلالت که نامیده و شود و اور و حکم عقل بعقل ولی ادراک
 جزمی تا بهیمه غیر انسان دیوانه حیوان چهار پایش خروست و جبر آدمی فتوح بالله من الفتح
 بعد از صلیب پس پناه جوید از کوری چهل و نکته خصوصاً بعد از علم و معرفت بحصول ایمان و ثابت و
 القطن بعد از اصول و از برین پس از برین فی الصراح قطیعه بریدن غلشی را و الصد و لیه
 بعد الذنوب و القرب و از روی برگردانیدن پس از نزدیک آمدن و حاصل شدن نزدیکی بحجاب قدس
 و الصلا که تمام ایه و اگر هاشم بعد از راه راست یافتن و الکفر بعد از ایمان و از کفر
 پس از ایمان که سبب ترین و بدترین حالات است بعد از ان و تطبیق مثال بمثل میفرماید فالذنب
 کافهم العظیم الجوی الذی ذکرنا که پس و نیا مثال جوی بزرگ و راست که ذکر کردیم آنرا و مثال
 کل یوم فی ریاده ماء هار و زاین جوی در فرمودی آب لوت و هی شهواتی آدمی و لذت القهر
 فی قها و این زیاده و آب مثال زیاده و شهواتی آدمیان و لذتهای ایشان و نیا آلتی تصیبتهم منها که میسر
 این شهوات و لذات آسان از رویاد و روزی در روزی اند و کما الصها و انواع السلک و اتمام
 و سلاحه انیکه در ان مثال ذکر کرده شد فالبلایا الی تجری بها القدر الیکه مثال بلا یا و محتماست
 که در ان میگردد و آن تقییر الی بسوی او میان فالطالب علی بنی آدم فی الذنوب الیکه یا بسر غالب

لسان کبیر
 دیباچه مشی
 پر عسوی انوار

و درین طلبند و هرگز نیاید به راحت و فرج و وجود آن هر دو چیز در پشت نبود و شعر طلب الراحة في دار الفناء خواب من طلب شيئا لا يكون ، ومع طرد الاخبار والعيان و با وجود این خبرها و آنچه بعیان و مشاهد معلوم است کف یزد علی طیب عیش فی الدنیا چگونه خوانده شود و طریقه شود خوشی زندگانی در دنیا فاکراحة کل الراحة فی الاقطاع الى الله پس آسایش همه آسایش در بریدن از خلق هر وی آوردن بجناب الهی است عز و جل و موافقت و در سازداری کردن بحکم قضاء و قدر است و الا شطراحم بین کذب و انداختن خود در پیش حکم و ارادت وی تعالی فتکون بذلک خارجا من الدنیا پس بیاشی و سبب القطار الى الله بیرون از دنیا و تشبیه و تعلق بآن ثم تکون الدلال پس درین بهکام یا خد می شود و مانده قمار و حسن نظر رافة و راحة و کفلا و صدقة و فضلا از روی مهربانی و آسایش و نرمی و خیر و فوزی **المقالة الثامنة** قال رضى الله عنه وارضاه الوصية لا فتكون الى احد مما نزل بك من صير كلمة من بسوى حججی یکی از آنچه فرو داده است بخوارگزیند و زیان کا تمام من گان هر که باشد صدقاً کان أوعد و ا دوست باشد یا دشمن و کاشف هم الزور و تمسک من بروردگار را عز و جل فیما فعلت فيك و رانچه کرده است در ذات تو و آنزل بك من البكره و فرو داده است بر تو را بگفته و گمان بکبر که از اجابت شنید و بدو ای بتو کرده است شاید که دشمن آن حکمتی باشد که فائده آن بتو راجع گردد و در آن لطف نهانی باشد و الله اعلم بیت بهر جوری که آن میسند از جا هر حق که دلدار مر شاید که مقصود امتحان باشد ، بل اظهر الخبر و الشكر لملك طاهر كن شكرا فكذا بك باظهارك الشكر من غير غيرة عندك ليس دروغ گفتن بتو بظاهر کردن و تشکر را بی نیت نزد تو گمان تو خیر من صدقك و فی اخبارك جليلة الحال بالشكوى بهتر است از راست گفتن تو و خبر دادن تو از حال آشکارا بیکاست خود چون دروغ باشد که وجود نعمت متیقن است من الذي حلّا

تو را از این خبرها و آنچه بعیان و مشاهد معلوم است کف یزد علی طیب عیش فی الدنیا چگونه خوانده شود و طریقه شود خوشی زندگانی در دنیا فاکراحة کل الراحة فی الاقطاع الى الله پس آسایش همه آسایش در بریدن از خلق هر وی آوردن بجناب الهی است عز و جل و موافقت و در سازداری کردن بحکم قضاء و قدر است و الا شطراحم بین کذب و انداختن خود در پیش حکم و ارادت وی تعالی فتکون بذلک خارجا من الدنیا پس بیاشی و سبب القطار الى الله بیرون از دنیا و تشبیه و تعلق بآن ثم تکون الدلال پس درین بهکام یا خد می شود و مانده قمار و حسن نظر رافة و راحة و کفلا و صدقة و فضلا از روی مهربانی و آسایش و نرمی و خیر و فوزی

المقالة الثامنة

تو را از این خبرها و آنچه بعیان و مشاهد معلوم است کف یزد علی طیب عیش فی الدنیا چگونه خوانده شود و طریقه شود خوشی زندگانی در دنیا فاکراحة کل الراحة فی الاقطاع الى الله پس آسایش همه آسایش در بریدن از خلق هر وی آوردن بجناب الهی است عز و جل و موافقت و در سازداری کردن بحکم قضاء و قدر است و الا شطراحم بین کذب و انداختن خود در پیش حکم و ارادت وی تعالی فتکون بذلک خارجا من الدنیا پس بیاشی و سبب القطار الى الله بیرون از دنیا و تشبیه و تعلق بآن ثم تکون الدلال پس درین بهکام یا خد می شود و مانده قمار و حسن نظر رافة و راحة و کفلا و صدقة و فضلا از روی مهربانی و آسایش و نرمی و خیر و فوزی

و حقیقت اسباب و مسببات همه بقدرت و ارادت او واقع اند و موثر در همه است و قیوم هر چه و هیچ چیز را
 به یکس قدرت او را منازع و معارض نه که مقدم یا آخر نیست هیچ مقدم کننده و هر چیزی را که و سه
 پس اقله و کلامه و خیر لهما قد هر نیست هیچ پس اقله و هر چیزی را که وی پیش کرده قال الله
 عز وجل گفته است خدای بزرگ اَنْ يَّمُتَّعَ شَعْنَكَ اللَّهُ يُخَيَّرُ و اگر باید ترا و مبتلا کرده اند
 خدا تعالی بزبان و برساند و چیزی از ان فلا کاشف که الا هو پس نیست کشانیده و دگر و مانده و از
 مگر او اَنْ يَّرِيكَ شَيْئًا اگر نخواهد ترا به نیکی و برساند کنز ابوت فلا راد لفضله پس نیست کسی رو کند
 مفضل و کرم او را فان شكوت منه پس اگر گله میکنی از خدای عز وجل وانتقم معالي و حال آنکه تو
 عافیت داده و دگر کرده شده است از تو بلا و او که و هات را امراض و جز آن و عندك دفعه ها و
 تو هستی از نعمت است اگر چه اندک بود و طلبنا للزكاة گله که میکنی از برای طلب زیادتی میکنی و لغو میماند
له عندك من النعمة و العافية و بکلف کویا خشن خود را و نادان گشتن از آنچه خدا ایراست و تو
 او نعمت و عافیت است فما از بهت حقارت کردن و خوار داشتن آن نعمت و عافیت را غضب
عليك خشم بگیرد بر تو برود و کار تعالی و انزلناك عنك و دگر و دیگر و از آن نعمت و عافیت را از تو
و حقق شيكواك و راست و درست میگردد و اندک گله ترا یعنی شکایت از بلا و محنت میکنی با وجود نعمت و
 عافیت پس نعمت و عافیت را از تو بگیرد و تا راست گردد شکایت تو از برای زجر و الزام تو و جزای کفر
 نعمت تو و ضاعت کلامه و دگر و دگر و اندک بلای ترا و شدد عقوبتک و سخت میگردد و اندک ترا و محنت
 و خشم بگیرد ترا و فلا که و دشمن میدارد ترا دشمن سخت و انقطاع من عيتك و ای انداز ترا از نظر عافیت
 خود و اخذ الشكوى چنانکه و بریزد کن گله کردن را از خدا و احکام قضا و قدر ویران بشود قطع و
 قرض حیات بمقارن پس اگر چه پاره پاره کرده شوی و بریده شود گوشت تو بجانهای و کار و ایام و انقطاع
 قشیری گوید که استلوا علی و قلق یاد آخر عمر علت شدید شد و میفرمود از امارات و علامات تا ناید ای حفظ

دوم است و ارضی بالفعل و وافق ذاتی و خوشنود باش بالفعل آتوی و سازگاری کن بدان نیست
فی حالة البتة والحقبة والصدق ليقية وحالت بدست که فوق مرتبه ولایت است و قطبیت
و خوشیت که از ان بالاتر است و صدیقیه که از همه بالاتر و تلو مرتبه نبوت است و هی المنتهی و اینها
مراتب و اعلی مقامات است و سابقا در مقاله عاشق معلوم شد که این درام میاج است که از او فرج می
و واجب منی نیاز در تکبیر الزام مقام رضا و ترک شکایت بفرمایند فَتَحْتَ عَنْ طَرْنِي الْقَدْرَ كَسُوْنًا
رَاهُ قَدْرٍ وَ قَضَاءٍ كُنْ سَبِيلَهُ بگذر راه امر او معارض و مزاجم مشوار وَارْدَ نَفْسِكَ هُوَ الْكَرِيمُ
یگره روان نفس خود را از راه قدر و هوا و خواهش خود که مخرام طریق قدر بگیرد و وَكَلِّ لِسَانَكَ عَنِ الشَّكْوَى
و باز زبان خود را از شکایت کردن بخلق از نازل و حوادث تضاد و قضا وَدَلَّكَ بِسَ حُيُونِ
کشتی تو از این یعنی باز داشتن زبان از شکایت و راضی بودن بقدر الهی إِنْ كَانَ خَيْرًا أَلَمْ يَكُنْ قَضَاءُ
نیک موافق طبع و نفس همچو غنا و عافیت و فراغت و راضی دانستن آن از آنچه از باب لطف و رفیق است
وَأَدَّى أَلَمُ الْإِحْيَاءِ طَبِيبَةً وَ كَلَّمَ وَ مَرُّ وَ رَايَاهُ میگردد و اندر خداوند تعالی حیات خوش مزه و
شادی که همه آن فکر نعمت و رضا بقسمت و فرج و فضل و رحمت است و سهو و غم و پانماندن از آن شکی
بالاتر از ازلت و آن کان شتر او اگر باشد قضا و قدر یعنی مخالف طبع نفس مانند فقر و بلاء و فقر و ازم
و جزو آن از آنچه از اوای تهر و غم است و چون لطف حق در ضمن آن خواهد بود وَحَقَّقَكَ اللَّهُ فِي طَاعَتِهِ
وَبِهِ مَكَاهِدُ میار و خدا تعالی ترا در طاعت خود در بین حال و ازال عَنْكَ اللَّامَةُ و دوریگرداند از تو
مکوش را و فَقَدْ كَفَّ رَيْنَهُ و گم میگردد و ناب میگردد از تو در بین حال و در بی یابی الم و محنت آنرا
بجهت غلبه رضا و محبت و سهو و بی دوری بچنانیز زندگانی خوش خواهد بود حتی يُجَاوِزُ عَنْكَ مَا كَانُوا
أَنْ تَقْضَا لَوْ وَ يَحُلُّ عِنْدَكَ الْقَضَاءُ أَجَلَهُ و کوچ می کند نزد گذشتن مدت آن کما
يَنْقُضُ اللَّيْلُ جَنَانَهُ میگردد و شب فیسفد عین النهار پس دور میکند پرده را از روی روز

لعلی که در اول
سکون و آرامی و بی غم
و دوری از درد و طیار
قادر و در آن غم
بماند و در آن غم
غیاث است
جمع و صفت
و در آن غم
و در آن غم
و در آن غم
و در آن غم

و در آن غم

و پاک شوی از آلائش هر چیزیکه جز خداست عَزَّ وَجَلَّ وَاَعْطَيْتَ رِضَاكَ عَنِ اللَّهِ و داده شود زیرا
راضی شدن از خدا و وَعَدْتَ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى عَنْكَ و نوید دلو شوی تو بر ارضی شدن خدا را تَوَلَّوْا لِرَبِّكُمْ
و نیت با افعالِ اللَّهِ اَحْكَمَ و لذت داده شوی نعمت داده شوی بطلماهای خدا یعنی هر چه خدا بکند با تو از
نعمت و بلا منع و عطا هم را زیرا میفرماید نعمت انکاری نیست عاقبت بر لطف و بر قدرتی بجد این عجیب
عاشقی این هر دو صفت $\times$ فَمَنْ تَوَعَّلَ يُوْعِدْ پس همین هنگام وعده کرده می شوی بوعده برای امتحان حال تو
چنانکه فرموده اند فَاِذَا اطَّلَعْنَا لِيَكِيَهْ پس چون آرام و سکون یابی تو بآن وعده و شوق و وصول بوعده
و وَجِدْتَ فِيكَ اِمَارَةً اَرَادَ بِهَا و یافته شود و در تو نشانی از خواهش اگر چه آنک باشد فَقُلْتَ عَنْ دَلَالَةِ
الْوَعْدِ اِلَى مَا هُوَ اَعْلَى مِنْهُ برده می شوی از آن وعده بسوی وعده دیگر که بلندتر از وعده نخستین است
و صَحِرَتْ اِلَى اَشْرَفِ مِنْهُ و گردانی می شوی و برده می شوی بسوی وعده شریف تر و مرغی تر از آن که
كَوْنُ خُصَّتْ عَنْ الْاَوَّلِ بِالْاُخْرَاءِ عَنْهُ و عوض داده می شوی از وعده اول بسوی نیازی از آن و در بعضی نسخ
بالفناء یعنی بقانی شدن از آن یعنی بعد از فوت ایمان و یقین در حصول مرتبه استقامت و تمکین و حصول
فناوری و رضا به الحق و رضای حق از تو اگر وعده کرده شوی چیزی و ناگهان بشنوی و شوقی از ارادت و اطمینان
بآن وعده پیدا گردد و چون راضی و مرضی بجناب عزت شده و لطف و عنایت حق در کار تو کرده اند اخراج
تو از اطمینان بوعده و اراذل ناس طریق میکنند که وعده دیگر اعلا و اشرف کرده از وعده نخستین بی نیاز
یست و نموده ای دیگر و این نوعی از لطف و رفیق است که بعضی از مجربان و مقرران درگاه بدان عالم
میکشند و باین حسن اداسی لطف آمیز و محبت انگیز از میل بیا سوی بیرون می آرند و بوعده دیگرانند و خارج
بقدر و عنف و بجز طریق دیگر است و اندک اعلم فَلَمَّا هَمَّ بِرِضْوَانِ از وعده لطف و کرم دارد و خوشامی وصال
و بهجرات این مقامی دیگر است $\times$ باری دارم که جوهر لطفش بهم است $\times$ فی فی لطف دارد و جوهر کم است $\times$
و صلتش طلبم بوعده می اندازد $\times$ فی فی وصل دهد بهجرات این بهم کرم است $\times$ پس این لطف محبوب الهی را تو اثر

و تمام حکمت عبارت است از اطلاع بر حقائق امور و احوال موجودات بر وجهی که تحصیل کمال در جهان
علم و عمل و چون حکمت حاصل شد و فصاحت لسان بآن منضم گردد یا قییب مردان کمال تکمیل تمام شود و بوجه
ضبط و تصحیح معنی بتدریج آن بکتاب و سنت و صیانت لسان و حفظ وی و تلفظ باینها بیان مقصود و لفظاً
و معنی تمام افتد و کلام از اشکال و ابهام خالی ماند و الایضاً ضبط معنی ضلالت لازم آید و بی صیانت لفظ ضلالت
روی نماید چنانچه جماعت از متاخرین این قوم را پیش آورده و بسا باشد که محقق کامل اینکست قصود و لغات عبارت
از ادای معنی مقصود و کشف حقیقت بوجهی که از اشتباه و ابهام دور و در طریقه خلاف افتد و نیز وظایف بیان
عبارت پرستان منسوب بکفر و زما و اتحاد گردد و نعوذ بالله من ذلك انما نطمع در بارگاه حضرت سلطان
سخن مگو و در گوی اختیار بدست زبان مده باز دل سپرس هر چه بگوید جهان بگوید تا منسوبیت بدل کنی
دل بدان مده دل هم اگر زیاده تو چه هست شد بهشمار راست در کف دل هم عثمان مده بیرون دور
بخلق بر آئین خلق باش بکس را بسوی راز و رفتی نشان مده صد سر درین راه از پی کج رفتی و در مقام
باش بان هر خور و انگار مده وَفِي الْقَاءِ الْمُحِبَّةِ عَلَيْكَ وَافْرُوهُ يَشُوْد وَافْرُوهُ يَشُوْد وَافْرُوهُ يَشُوْد وافی القاء المحبته
یا دوستی خلق که اثر نتیجه محبت خالق است بر تو محبت محبوب الخلیفه آجتم پس گردانیده شوی
تو دوست داشته شده خلق همه تا همه دوستدار و پرستار تو باشند و لیکن هر یک برنگی که مناسب
حال است مثلاً آن با ستفاده علم و حال و نکر آن بقوت عبادت و جلال یا مرد و خلق اهل ایمان و صلاح
و ارباب انصاف باشند یا مقصود مبالغه است بحمل کل بر اکثر و حق آنست که سران محبت و خلق بر اندازند سران
سر ولایت و قوت و سطوت اوست همه یکی باشد که عالم را در گیرد الْعُقُلُیْنِ وَصَائِدِیْنِ وَاهْمِیْنِ وَالنَّاسِ وَجَرِیْنِ
که فرشتگان باشند و ملقب گردند بشیخ الجس و الانس و الملائکة و دیگری قلمی یا ولایتی یا شاهر یا آواز یا و کلمه
ماچنان مفهوم گردد که جمادات و نباتات نیز بخوبی که لائق حال ایشان شریک اند و فی الحدیث آمده و بیل
یحبنا و نحب و نیا و آخری در دنیا و آخرت اَذْهَبَتْ فَحُبُّوْهُ الْخَلْقِ دریرا که گشتی تو دوست داشته شده

آن چیز را ندیدیم و نیست گردانیده می شود و وفای یافت عنه و برگردانیده می شود تو از آن چیز فسخه
 نقطه فی الدنیا پس داود می شود و ترا آن مراد در دنیا و عووضت عنه فی الاخری و عوض
 داود می شود تو از آن مراد دنیا که دست نداد و در آخرت بما یریدک قرینه و رنقی الی اعلی الاصل
 سحر یکدیگر می افزاید ترا قرب و قدر و مرتبه خدا اعلی عالی تر از همه موجودات و ما انقرضیه عینا کفی العز و
 الاصلی و بحسب المادی و معجز یکدیگر دور و روشن میگرد و دو چشم تو و شاد و خوشحال میباشد از آن برشت
 که بلند از دنیا است یا بلند تر از بهشت های دیگر است بهشتی که بازگشت متقیان و صالحان با و است
 و از بجا معلوم میگردد که در مقام فنا و عدم ارادت گاهی را دتی نیز می کشد و ان كنت لخر تطلت
 ذلک و تامله و فرج و اگر هستی تو این صفت که می جوی آن مراد که نموده شده است جزو
 پیدا کرده شده است پس خواهش آن در تو و آرزوی کنی و امید نداری آنرا و انت فی دایر الدنیا الیقین
 هی دایر العناء و الشکالیف و حال آنکه تو در برای دنیا کنی که آن محل فنا است و جای تکالیف و مشق
 با دای حقوق و رعایت و مشروط و در گرفتن و نگهداشتن و صرف کردن قدرین کلام اشارت است بعلت
 طلب نکردن مراد و دنیا و ناخواستن آنرا بجهت وجود شت و مشقت و در وجود آن و ادای حقوق آن و با وجود
 این همه شت و مشقت آخرش فناست پس بی روی نیز در جهان و داشتن و گرفتن پس بختی و بگذاشتن
 کل راحه ک و انت فیها بلکه امید بود در حال بودن تو در دنیا وجهه الذی خلق و براءه
 ذات پاک خدای است که پیدا کرده آنرا از عدم بوجود آورده همه چیز را و منعم و اعطی و مدد و یاری
 داد و بگریه و بسط الارض و رفیع السماء و فرخ گردانید زمین را و بلند ساخت آسمان را اذا
 ذلک هو المراد و المملووب و المنانیر که خدای موصوف بصفات کمال و جامع جلال و جمال است
 که باید مراد داشت و طلب کرد و آرزو نمود و بکمال صفت عن ذلک بما هو آذنی من ذلک و
 و فله فی الدنیا بسا است که عوض داود می شود از آن مراد که نخواستی و طلب نداشتی آنرا بچیز

حق و الخالق قائل الحق و خلق همه تالیق حق انجل و علا و محبتهم منذ رجلة فی محبتهم و دوستی
 خلق و اخل است در دوستی حق نگار آن بخصه مندر رجلة فی تخصیه چنانکه دشمنی ایشان داشت
 در دشمنی وی تعالی یعنی چون خدا دوست داشت یکی را همه خلق او را دوست دارند و چون وی دشمن داشت
 همه دشمن دارند و از اینجا معلوم گردد که محبت خلق و عدوت ایشان اثر و ثبوت محبت خالق و عدوت است
 یکی از بزرگان گفته است که میخواهم که خلق را بمن رجوع افتد تا مرا دلیل شود بر محبت حال خود و این بعد از
 حصول فتاوی فی ارادت و وجود کمال است که مذکور شد یعنی بعد از حصول مرتبه ولایت و فنا گاهی باقیه
 مصیحت و حکمت خلق را محبت و رجوعی واقع میشود و ناگاه بر جا که رجوع خلق باشد دلیل بود بر وجود ولایت
 و باجمه اگر مردم دیدار و طالبان حق بی شبهه اغراض دنیا برای خدا دوست دارند و رجوع آزند و در نیایب
 موجب تعلق باطن و باعث هوای نفس مخلاف از جا و ده سلامت و شاعل از حق نگرود و بواسطه اسباب
 و حیل و وسائل ظاهر نباشد مارت حد حق عال و تمکین مرتبه ولایت است و الاسباب بال حال و خسران مبدء
 و آل است احوال و مقامات و کشف و کلمات اگر موجب تعلق باطن و مشغل خاطر گردد و موجب غلط و رجحان
 است چه جای بجوم عوام و حصول متاع دنیا و اشد اعلم و گذر آن و همچنین غالی را از ارادت نزد اطمینان
 وی بوعده و وجود امارات ارادت از وعده بوعده و دیگر نقل و صرف میکنند و باین طریق از تعلق بوعده و آثار
 سیکراند و میرساند گاهی باین طریق نیز میگذرانند که از دنیا با آخرت صرف و نقل می نمایند و در دنیا ازان
 منع کرده در آخرت عطا میکنند و در اینجا نیز لطف و رفی تمام است چنانکه میفرمایند اِذَا بُلِغْتَ هَذَا الْمَقَامَ
 الْخَيْرُ لَيْسَ لَكَ وَجْهُ ارَادَةَ شَيْءٍ الْبُتَّةُ چون رسانیده شوی درین مقام که نیست مرتزادان
 خواهش چیزی تظنا جلیت لَكَ ارَادَةَ شَيْءٍ مِنَ الْاَسْبَاءِ گردانیده میشود و مرتزاد پیدا کرده
 میشود و در تو خواهش چیزی را نموده میشود و توری را اذنا حَقَّقَتْ ارَادَتَكَ لَكَ لَكَ
 الشَّيْءُ پس چون ثابت شد و متحقق گشت خواهش تو مر آن چیز را از ذیل الشَّيْءِ دور گردانیده میشود

چون خدا دوست دارد و یکی را دشمنی باقیه

الحاصل آنکه
 دقایق حد و تمکین
 اندکی با درجه
 اگر در حق

در بیان
مطلب در این
موضوع در این
موضوع در این

از بریدن دل و سوختن آن و خاریدن و تلجانی کردن گماحاً و این که اگر از انفس کُوب
 بزه برنده و دلاست و در روی این دیگر آمده است که الاغم ماحاک فی القلب یعنی نشان بر شاختن اگر این
 فعل قبیح است که در روی بزه است آنست که در دل نردوی و تلجانی راه یابد و دل بدان طمیان گیرد و در
 نیابد و در اول تقدیر از لوث حصیث نیز بنویسند و ولایت است و با وجود آن اعتبار این قاعده و محل ثلثیه و
 اختلاف است نه در آنجا که نفس کتاب طینت و اتفاق علما و اختیار ایشان باشد و دلیل شرعی معتبر در یک جانب نبوده
 افعال المفسون فاستفت قلبک که آمده مکررین صورت مجتبر است و اذا تم تحمی فاصنع ما شئت بهم بر نمی محمول
 پس بفرمایند که چون انجین چیزی باشد فتوقف فیه پس توقف کن در روی و مبادت کن باز کتاب آن
 و انظر الاخر فیه و چشم در راه دار امر باطن و اشارت غیر او روی فَاِنْ اُمرت لثنا و لیه و کذا و کذا
 پس اگر امر کرده شوی بگریختن آن گیر پس اگر اذعان ممتنع گفت اگر منع کرده شوی و باز داشته شوی
 پس با نایست از آن و سابقاً معلوم شد که ملو با روئی صریح فعل و لا تفعل است با و از پیش که در طلب صبح
 علی پیدا کرد و وظایر سابق در مقام ناظر در ثانی است و کلام وی رضی الله عنه در مواضع دیگر صریح است
 صبر در احتمال و انظر علم و بالجملة چون منع کرده شوی قلبک کن ذلک عندک کَانَ لَمْ یکن و لَمْ یُجَد
 پس باینکه باشد آن فعل مر سب نزد گویند که نبود و وجود نشده و ارجع الی الباب و باز گرد بسوی
 در پروردگار و ان یبغ عندک رزق الزرق و طلب کن نزد پروردگار خود رزق را و کثرت کار را از وی
 و گیر ان صغف عن الصلوات او المواقف و الزمات و الفناء و این نیز بر تقدیر یک است و نا توانی از
 صبر کردن که ادنی پایه است با موافقت ارادت الهی و تسلیم قضای وی تعالی که بجهت ترا نشاید با فدا و گم شدن
 که از ان بالاتر است و ادنی نیست که طلب کنی و دوم تنی و صبر کنی و رضا کنی و غفلت شوی و فتنه زیرا که حق
 سبحانه و تعالی عز و جل لا یجتنب ان یتذکر حاجت مملو که یاد داده شود فلیکس بقای فی عندک
 و عن غیرک پس نیست وی تعالی بخیر از حال تو و جز تو هو عز و جل الطعم الکفار و المنا فیقین

اگر روان شود و رفته است تقدیر بروردگار تعالی ببردی فلا أقدرُ راعیةً إلى حذیرةٍ سرفرت ندارم
 من که تغییر دهم آنرا بجانب یکی و الفلکة الیه ویرم از السوی نیکی و این خود ظاهر است که این شیطان خیر
 نمی آید مقصودش توطئه و کشق و گیر است که گفت وإن جری بالخیر فلا أقدرُ راعیةً و الفلکة
إلی الشیر و اگر رفته است تقدیر بر یکی پس قدرت ندارم که تغییر دهم آنرا ویرم از السوی شتر و ای شیعیان
 و چه چیرست بدست من و قدر بخت من و این مذر و حیل است از ان لعین و بازداشتن مردم از نفس لعین و
 و عداوت وی و این عذر و محبت وی باطلست و فائده ندارد و زیرا که حکم الهی است که او را براند و کشت
 و شرع دارد و کشتن بجهت و سلطت وی در اضرار و هلاک نبی آدم چنانکه سائر مفسدان و موبار امیران و مملکتها
 مرتضی مقتول اند و وَأَنْتَ صَوْرَةٌ عَلَى صَوْرَةِ الْخَنَازِرِ و به صورت ابلیس را بر صورت خنازیر
 خشتی آنکه او را کت نزدی و ماوگی هر دو باشد و اما که این صحبت است که وی با زن و موی است و بیعت
 هر کدام بر آمده هلاک وی می نماید لیکن الکَلَامُ و دیدم او را ز من حسن و حسن گفتار و این با ضعیف
 و انکار و سبط سلطان ولایت وی فی الضعیف و حکم قوله تعالی إِنْ عِبَادِي لَنْ أَلْفِكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ
وَمَا كُنْ أَنْتَ السَّيْطَانُ یا چنانکه صفت سالوسان و حیل گران و بازی دهان میباشد که بنرمی
 سخن کسی را از جای می برند و مستنون الْوَجْهَ اگر در روی و بینی او درازی بود و فی طاقان شعر فی ذقنه
 در روی او چند تار می بود و در زخمیان وی حقیر الصُّورَةُ خوار و خرد و کل دَمِيمُ الْوَحْشِ
 زشت روی هلال جمله و دیدن ابلیس باین شتی و حقارت بجهت غلبه حقانیت و عزت دین وی فی الضعیف
 بود که چنین خوار و خوار نمود و اگر فرضا کسی او را بصورت خوب ویده باشد غالباً حال در انجا برعکس آن بود
وَأَكَاةُ يَنْتَسِمُهُ فِي وَجْهِهِ و گویند که ابلیس هر چندگی میکند در زیر لب خود در روی من نکست و خجل و در حال
 هر چند مرد و شیر مگس و تر شاگ وَذَاكَ فِي لَيْلَةٍ الْأَحَدِ ثَانِي عَشَرَ ذِي الْحِجَّةِ سَنَةِ اِخْدَى
وَالشَّعْبَيْنِ و آن بعباده بود و این واقعه شام و شب بکشد و از هم شهر علی الحار سال چهار صد و نود و یک

سلفه و غیره
 با این که منقول است از ابلیس
 یعنی با این که منقول است از ابلیس
 و در این دو معنی است
 مذهب را که در این معنی است

در صورت و خصوصیات

در صورت و خصوصیات

در صورت و خصوصیات
 در صورت و خصوصیات
 در صورت و خصوصیات

در صورت و خصوصیات

و میرسد او در جناب حق بلند تر و محبت حق مرور غالب تر و افراتر است از بنی و آل نبی بکلامه اعظمه
 مِنْ بَلَدِهِ الْبَدَلِ وَ بِنِی بِلَایِ اَوْ بَر کسنا از برای بدل و بکلامه السَّكَلِ اعظمه مؤن بکلامه الوبی
 و برای بدل بزرگتر است از برای ولی سابقا معلوم شد که بهایت مرتبه ایست و الاثر از مرتبه اصل
 و نهایت و کلامی بعضی الله عنده در مواضع متعدده صریح است و آن کُلُّ وَاحِدٍ عَلٰی قَدْرِ رُتَبِهِ
 وَ لَقِیْنَاهُ بِرَبِّیْ اَزْ رِیْلِ و انبیا و ابدال و اولیا مثلا اندر بر اندازده ایمان خود و یقین خود و اصل
 ذَلَالَتٍ و لیل و برهان آن قَالَ النَّبِیُّ حَدِیْثٌ یَغِیْبُ عَنْ عَمَلِی اَللّٰهُ عَلَیْهِ سَلَّمَ کَمْ مَرَّةٍ اَنَا مَعَاثِرُ
 الْاَنْبِیَاءِ اَشَدَّ النَّاسِ کَلَامًا مَّا کَرِهَ یَغِیْبُ لِنِی بَاتِفَاوَتِ مَرَاتِبٍ و درجات سخت ترین مردمان ایم
 از روی محنت و بلا چه آنچه باغبان در راه دین و دعوت خلق و مقام قرب انبیا است و محنت و رنج رسیدن
 یکی از اولیا رسید و آنچه سید رسل صلی الله علیه و سلم درین راه از خلق ایندا کشید هیچ کی کشیدند که آن مثل
 مَا لَا مَقْلُ بَعْدَ اَزْ بِنِی اِیْمَرِ که فاضل و برگزیده تر برای او سخت تر و بیشتر فدیتم الله تعالی السَّكَلَةُ بِمَنْ شِئْتَ
 و بیستم سهار و الله تعالی لای را طوع و کراه السَّادَةِ الْکَوَامِ مَرِیْنِ مَرِیْنِ بزرگ راضی بکنو تو
 اَنْبِیَا فِی الْحَقِّ نَکَلُ نَکَلُ بَاشَتْ عَیْشَةٍ و مجلس قرب و علوت حضور و لَا یَعْقُلُوْنَ اَنْ یَقْطَعُوا و یخبر
 نشوند از بیداری و هو شبدی از دوام شه و حق برو حاتم و کسل مقتضای محنت و انوار علی مقام
 و مرتبه ایشان مقتضای جلالت و بشرت که برای عکس که در ایشان گذاشته شده است از التفات بباروی اگر
 برای انشا و دعوت خلق حق باشد لَا تَقَالُ تَعَالٰی یُحِبُّهُمْ دِیْرَ که وی حق تعالی دوست میدارد ایشان را
 دوستی خاص که یک لحظه بحدائی و دوری ایشان از حضرت راضی نیست فَبَعَثَ اَهْلَ الْمُجْتَنِبَةِ وَ مَحْمُودِی
 الْحَقِّ پَسِ اِیْشَانِ اِیْلِ محبت و شایسته اند و دوست داشته شده حق از غر و جل و الْمُحِبِّ اَنْدَا
 لَا یَخْتَارُ اَعْدَیْ یُؤْبَدُ و دوست دارنده همیشه بر میگزیند و نخواهد بود بدون محبوب خود را چون
 اسبابی سوال بود که اراده قرب و حضور یافته اند و عطا یا که موجب ظهور و سرور و لذت و بجا صفت سبب

قال السید بن طاووس رحمه الله علیه و سلم انما هو من رتبته و رتبته السید

و این است از رتبته
 و این است از رتبته
 و این است از رتبته

الْقَلْبِ لِس قَوِيٍّ مِیْگردد و سوری و سوری دل قَصِیْرٌ اَوْ لَا یَهْدِیْهِ عَلَی الْحَاجِرِ سِرِّ الْیَسْرِ بِاَمِیْگردد
 با و شایسته تصرف بر اعضا و اناه ام سوری دل میرون می آیند از تصرف نفس و ظلمات آن پس منور میگردد و با و طلب
 منور با و اوصاف مذکوره باز در شرح تفصیل همین سخن میفرمایند که لَا تَلْبَسُ الْقَلْبُ یَقْوِی الْقَلْبُ وَ
 الْیَقِیْنُ زَیْرٌ اَکْثَرُ بَدَنَتِیْ بِاَقْوِیٍّ وَ حُکْمٌ مِیْگردد و اند دل را و یقین را و تحقیق الایمان و الْقَلْبُ وَ ثَابِتٌ وَ دُرَّتْ
 مِیْگردد و اند ایمان و صبر را و یَضِیْعُ النَّفْسُ وَ اَهْوَى وَ سَتٌ وَ نَاقِوَانٌ مِیْگردد و نفس و بهار با وجود
 نورانیت صفات قلب و عدم ظلماتیت صفات نفس وَ لَا تَهْکُمُ اَوْ صَلَ الْاَلَمُ وَ نِیْزَ اَرْجَبُ تَنْزِیْلُ
 هرگاه رسید و در بلا و مصیبت رَوَّجِدَ مِنْ الْمُؤْمِنِ الصَّابِرِ وَ الرِّضَا وَ السَّیْلُ الْعِلَّی الرَّبِّ
 و یافت شدن از مسلمان تنگیبائی برد و بلا و خوشنودی بقضای الهی و گردن نهادن مکرر در پروردگار را
 رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ وَ شُکْرٌ اَوْ خُشْنُودِی مِیْگردد و خدا از آن تومس شکر میگوید و او را وی تعالی یعنی جزای اعمال و
 در چنان زیاده سید و مخلوقه الْمَدْدُ هِیْ اَمِیْگردد و از جانب حق مدد و نورانیت و اَلْقَادِرُ وَ شُکْرٌ
 وَ التَّوْفِیْقُ و ساز و آری اسباب عمل قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَیْسَ شُکْرٌ تَحْکُمُ زَیْدٌ لَکُمْ اِذَا شُکِرْتُمْ مِیْگردد و
 زیاده میگویم نعمت را و مدد کنیم و توفیق میبخشیم و درین کلام رفرست با آنکه اصل وظیفه و نزول بلا شکر است
 بجهت نقصان وی الطاف خفیه و نعمت های باطنیه با صبر و تسلیم بل اوست و در بعضی از کلمات قدسیه و
 رضی الله عنه آمده و روقی که پرسیده شد از حضرت وی غنی شاکر فاضل است با فقیه با فرموده شاکر فاضل
 از هر دو و بعد از ذکر احوال خواص و عیال بر بیان بنیان شامل احوال عموم و خصوص در معارضت نفس و قلب
 مطالبه نفس شهوات را و اجابت قلب و عدم اجابت او و نفس را و نتائج و لوازم هر دو میفرمایند و اَلْحَاجِرُ
 النَّفْسُ یَطْلُبُ شَهْوَةً مِنْ شَهْوَاتِهَا وَ لَذَّةً مِنْ لَذَائِهَا مِنَ الْقَلْبِ چون مجذبه نفس و بر آید بصفت خود
 مبارز جستن خواهشی ز خواسته های خود و فرزه از فرزه های خود از قلب و اَلْحَاجِرُ الْقَلْبُ اِلَیْ مَطْلُوبِهَا
 پس با سخن و در نفس را قلب برسانیدن نفس را با آنچه بازمی جست از شهوات و لَذَّةً مِنْ عِلَیْهِ

فصل
 در بیان تقوی
 القلب و یقین

فصل
 در بیان تقوی
 القلب و یقین

و اولیا و ابدال اشکال ندارد و چنانچه محفوظان در محصور و در حق ایشان میل هوا و التفات باسواى
 احیاء ناجا بر است پس از آن حق سبحانه تبارک میکند بر جنت خود و بتوبه و لطف آما و حق انبیا و رسل صلوات الله
 علیه و سلامه بقضای جبلت و بشریت است بر وجهیکه مناسب علی مقام ایشان است و از ایشان باقی
 گذاشته شده است قاعده که قوم سببه اند آنست که حصه شیطنت از ایشان مطلق کشیده شده و سینه صافی ایشان
 از آن شسته شده است و از نفسانیت نیز کلیات آن بر آورده بعضی جزئیات بعت لطافت و نورانیت
 گذاشته شده است تا سبب صدور آثار آن باعث تشریع احکام و دریافت اُمرت شرف آسب آن گردد
 این قاعده ایشان حق مطابق علم است اما در حال سید المرسلین دم نتران زکوة حال و مقام و از مشابهاست
 و با علم تاویل الله حق آنست که وی ازین کلیه مستثنی و ازین قیاس بیرونست مصرع او برتر از آنست که آید
 بقیاس «و انما اعلم فتروى الشفوات» پس منقبض میشود و کشیده میگردد و نزول و دوام با غریبه
 و محبتها و اکراده و خواستها و امیل الی اللذات و میل کردن بسوی غره ها و الراحات با جمیع
 و آسایشها تمام دنیا و آخری در دنیا و آخرت الی مایلی النفس منروی میشود این صفات همه
 بجانب نفس نمیتواند پیش آید و سرایت کرد بجانب دل چنانکه شکری بیک حاسب افتد و فراموش آید
 و یصیر الشکون الی وغیر الحق و باز میگردد و آرام بوعده حق خروجی که صابران را کرده است
 و الوضای بقضایه و خوشنود و بودن بقضای حق و القناعة بعتایه و بسندگی کردن بهش و
 الصبر علی ملائمه و کلیبائی کردن بر آزمائش وی تعالی و الا لمن من تیر حلقه و این بودن
 از بدی خلق و بی تیرین از ایشان بتوکل و تفویض امر بوی الی مایلی القلب باز میگردد و این صفات
 بجانب دل یعنی مؤمن صاحب یقین کامل الایمان از صفات نفسانیه که ظلمات اند به جانب نفس می افتند و چون
 نفس بواسطی دمی نهمزم و تنگسر میگردد و این صفات تیر همراه او منتفی و محذوم میشوند و صفات حمید و طیبیه که
 از قبیل انوار بر بجانب قلب می آیند و بجنبه انوار تقویت و تائید وی می نمایند فتقوا سے شوکة

أَفَرَأَيْتَ لَكَ خَلْقًا وَمَنْ يَمْلِكُ الْأَمْرَ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
 و بی دستور و بی از جناب وی تعالی است امر و شهوت و لذت بیام است و در امر و اولی بطن است چنانکه می بینیم
 کلام ناظر در آن است و فرق میان امر و اولی آنست که در امر طلب است و فرمودن کمالیت بطریق تعجب
 باید و در اولی طلب نیست بلکه برداشتن مانع است از آن تا باعث پس بایز اولی قزو از غریبه امر است
 و این گفته اند که اولی قوت و اتحادی بخشد و امر غریب و وجودی آرد پس چون اجابت قلب نفس را
 بطلب وی بی امر و اولی حق باشد حَصَلَتْ بِكَ لَكَ خَلْقًا وَخَلْقَ الْخَلْقِ حَاصِلٌ میشود و پیدا میگرد
 بآن اجابت بخیری ارباب حق و بیشتر از پیدا میگرد و شرک پرستیدن نفس و اطاعت وی و مقصود
 و پیدا میگرد و گناه بارتجاب آنچه نفس طلب دارد از شهوت و لذت فَعَمَّهَا اللَّهُ بِسُوءٍ فرود میگرد و از آن
 هر دو از نفس را بجهت طلب شهوت قلب را بجهت اجابت نفس بِالْخُلُقِ که بفرود رفتن و باری نماند
 و توفیق باز گرفتن و التماس و بختها و آرزایشها و تسلیط الخلق و برگرداندن خلق را فَالْأَمْرُ
وَالشَّيْءُ نَافِلٌ و الا و کما و احوال و رجاء و افتها و در و با و بیماریهای فتنال کل و احوال و اولی
 و النفس حطاون ذلك پس بیاید و میگرد و هر یکی از قلب و نفس نصیب خود را از بلا و آفات تقدیم قلب
 گو یا از جهت آنست که مواخذه و عقاب بروی بیشتر و سخت تر است که اجابت نفس کرد و بفرمود وی رفت
 و بی با نیست کرد او را و نفس خود و بخاصیت خود و مقتضای ذات خود کرد و او را چه توان گفت و ظاهر آنست که
 مراد باین بلا یا که اینجا نگوید که است آن خواهد بود که بظاهر و باطن از قبیل قهر و غضب است متعین لطف که مقصود
 تربیت بنده و تزکیه نفس است بقرینه ذکر خدا و اگر اینجا بر نفس و زاری کند و نه ناله و التجا بجناب حمت آرد
 باز همان حکم دارد که گذشت فَإِنْ كُنْ تَحِبُّ الْقَلْبَ النَّفْسَ إِلَى مَطْلَبِهَا پس اگر اجابت نکند قلب
 نفس را برسانیدن نفس بطلوبش حَتَّى يَأْتِيَهُ الْإِذْنُ مِنْ قُلِّ الْمَغْنِ تا آنکه نیاید قلب را از جناب
 حق کتفا باذن از جهت اراده حق شامل امر است یا اشارت بکفایت اذن بی امر و بی نیاز اگر چه در بعضی

بعضی

[illegible]

است ۱۲ عیانت
در تیب انون سید
در جامع رشاد الکیلی
قرآن و حدیث
منیر علی نقیاسار
اسساط سائل
عمار استار
و اصطلاح فقها
راه صوفی
کوشش کردن
اعتقاد

وی و ولایت و قدرت وی چیزی نویاشده را که در آن دعوی هستی و قدرت و حول و قوت باشد پس است
و ناپیودگر و اندک ترا و تواند که مراد احداث بدستی و اعتقاد وی باشد در دین و ملت و این مایم تر است با حق میفرماید
که وَلَا تَقُلْ فِی دُنْیَاکَ فِیْهِ دِیْنُکَ و گوید در دین وی سخن مخالف حق بهیامی نفس خود پس هلاک گردانند
تا مانع از احداث و ابداع خلاف دین و شریعت گردد و یُظَلِّمُ قُلُوبَکَ و تاریک گرداند دل ترا و یُکَلِّبُکَ
ایمانت و بر باید ایمان ترا و مَعْرِفَتَکَ و معرفت ترا و لِیَسْلُطَ عَلَیْکَ سَبْطَانُکَ و برگمارد بر تو
شیطان ترا تا گمراه گرداند و در با وی و سوسه و ضلالت افکند ترا و لَعْنَتُکَ و برگمارد بر تو نفس ترا
تا گرفتار گرداند ترا تا بیرون اختیار و دعوی حل و قوت و هوایک و برگمارد بهای نفس ترا و در او بیعت و اتباع
و اعتقادات فاسده و تاویلات زالیغه بنیدارد و تَشْهَوَاتُکَ و برگمارد بر تو شهوات و محبتها و خواهشهای
تا و معاصی و قبیح و محرکات و گمراهات و هتافای لذات و آنها که در شهوات مغنی و آهلاک و جَزَاءُکَ
و أَصْحَابُکَ و احداثت و برگمارد بر تو کسان ترا و اهل و عیال ترا و هوسانهای ترا و ایلان و دوستان ترا
تا تشویش دهند و اندکند و مخالفت در زند و میگانگی آرند و جَمِیعَ خَلْقِکَ و برگمارد بهی خلق را از مردم و حیوانات
حتی عقارب داریک تا کز مردم های سرای ترا و حیوانات و ماران ترا و جَنَّتُکَ و پریان که در خانه سرای تو
می باشند و لَقِیَکَ و هوایکها و باقی خزند و گزند و بار که در خانه و سرای تو میباشند و مَنْعُکَ
فی الدنیا پس تیره گرداند زندگانی ترا در دنیا و یُطْلِقُ عَذَابَکَ فِی الْآخِرَةِ و در آخرت و در آخرت
و آخرت این همه بلا و محنتها و عذابها و تشویشها اجست گرفتاری نفس و دعوی هستی و افتاد و در آخرت
اعاذنا الله منه الْمَقَالَةُ الرَّابِعَةُ وَالْعِشْرُونَ قَالَ رَحِمَیْ اللّٰهُ هُنَّ وَاَصْحَابُ
أَحْذَرُ مَعْصِيَةِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ جِدًّا تَرَسَّ و پرهیز کن گناه خدا را البته که هروردگار است
و ولی نعمت است و بالذات سخی عبادت و این ابلغ و او که است اذ اکل گویند بر سر عذاب خدا که
بر معصیت خواهد کرد و چنانچه قبح و کراهت نفس معصیت و کفر از نعمت مهموم میشود و خود اگر ثواب و عقاب

له و بهایم و مع
مغنی و تشویش
اصل خلق را از مردم و حیوانات
باعتقادات فاسده و تاویلات زالیغه
بنیدارد و تشویشها و خواهشهای
تا و معاصی و قبیح و محرکات و گمراهات
و هتافای لذات و آنها که در شهوات
مغنی و آهلاک و جزاء و اصحاب
کسان ترا و اهل و عیال ترا و هوسانهای
ترا و دوستان ترا تا تشویش دهند و
اندکند و مخالفت در زند و میگانگی
آرند و جمیع خلق را از مردم و حیوانات
حتی عقارب داریک تا کز مردم های
سرای ترا و حیوانات و ماران ترا و
جنت و پریان که در خانه سرای تو
می باشند و لقی و هوایکها و باقی
خزند و گزند و بار که در خانه و
سرای تو میباشند و منع فی الدنیا
پس تیره گرداند زندگانی ترا در دنیا
و یطلق عذابک فی الآخره و آخرت
این همه بلا و محنتها و عذابها و
تشویشها اجست گرفتاری نفس و دعوی
هستی و افتاد و در آخرت اعاذنا الله
منه المقالة الرابعة والعشرون
قال رحیمی الله هن و اصحاب
احذر معصية الله عز وجل جديدا ترس
و پرهیز کن گناه خدا را البته که هروردگار است
و ولی نعمت است و بالذات سخی عبادت و این ابلغ و او که است اذ اکل گویند بر سر عذاب خدا که
بر معصیت خواهد کرد و چنانچه قبح و کراهت نفس معصیت و کفر از نعمت مهموم میشود و خود اگر ثواب و عقاب

الهه خواه اشارت بداشت و این برست و مقام قرب و عزت و کبریا ی حق و البته عقاب و عتاب مقرران
 را بران طوق است قال الله تعالى ان الله لا يعفو عنك لا يعفو عنك لا يعفو عنك لا يعفو عنك لا يعفو عنك لا يعفو عنك
 بدستیکه خدای تعالی نمی آمرزد و شرک آوردن را بوی می آمرزد و هر چیز بر آنکه بر شرک است مگر کسی که استخوان
 و جبینا تا که اشراک با ثبات دوی و بت پرستی عوام را در شریعت شرک است و حکم الهی آمرزیده نمی شود و این
 دعوی استی خود پرستی نیز در طریقت نزد خواص حکم کفر و شرک دارد و البته عتاب بران متوجه است کمال تعجب است
 و اهل قرب بدان مأمور و تقصیر بدان مأخوذ و محاسب این الشریک جبار و لا تقرب به پرستش و شرک
 البته و نزدیک مشوا نروا احتیبه فی حرکاتک و سکناتک و یکسو شواران در جمیع افعال توازن
 حرکت و سکون فعل و ترک و کلمات و تفاریک در جمیع اوقات توشب و روز فی خلوتک و جمعی
 خلوتک در تمامه احوال تو در نهائی و پیشینی و نهانی و آشکارا و اخذ در المعصیه فی الجملة و تبرس
 از گناه کردن در همه احوال و اوقات تو فی الجمله و روح و القلب در صفاء و در دل و اثرک و لا تم مظهر
 منه و ما یطعن و ترک کن چیزی را که موجب بره میشود آنچه پیدا است از آن و آنچه پوشیده است و لا تقرب
 منه و مگر نیز خدای عز و جل فیلد و کلمات پس درمی یابد ترا یعنی خیال کن که گریختن از عذاب و عیب
 مصحح بجای آن که از تو گریزد و بجای او و لا تقرب منه فی قصایه و مقصمات و کشاکش و خصوصیت کن خدای را
 بشدیر و احتیاط تو و ترک مبر و مصاد قضای خدای پس بشکند و پاره پاره کند و لا تقرب منه فی حکم فیلد کلمات
 و تمتت کن خدای را به حکم جدا بکنند و شکلیک در عدله او و احکام حیرت و حکمت و تقدیر او پس فو که از او ترا بپارند
 از تو توفیق نصرت را و لا تغفل عنه فیهنیک و عاف و بجز مشوا از یاد او پس فراموش کنند و محروم
 گیر و اندر از افضل رحمت خود و در بعضی نسخ فیهنیک پس یا گاه اند و تیار گردانند از آن غفلت و غرور و
 غفلت این نسخ سبب تراست باین قول که میفرمایند فیهنیک پس مبتدا گردانند و باز باید از بخت و
 بخت و تیار شوی و غفلت نورزی و لا تحذرت فی دار کایدته فیهنیک و فو بسیار در سراسر

این سخن به کمال
 و کمال و کمال
 و کمال و کمال
 و کمال و کمال
 و کمال و کمال

کردی و بهشت و دوزخ نبودی طاعت مولی تعالی با استحقاق ذاتی وی واجب بودی و تو نیستی و مافات
 وی حرام و اگر نه ناپاکه حقاً و لا ازم گیر و او را و جدا مشوا از ان به صدق و ثبوت و اَبْدَلُ طَوْ قَات
 وَ جَهَنَّمَ كَفَى طَاعَتَهُ و در بار تو گنهار توانائی و کوشش خود را در قرین بر داری و معتد را از غفلت
 از تقصیرات خود که چنانکه باید و بجای نمیتوانی آوردی چه گونه سر زنجالت را آورم هر دست بلکه خدمتی بهترا
 بر نیاید از توستم منصرف عازاری گشته و قبول کردن حق آری مُفْتَقِرٌ اَدْرِشِ و حاجتمند نه نمائیده
 بدرگاه غنائی و خاصاً مَحْضُوفٌ فروتنی نمائیده بهت و عزت و عظمت وی تعالی خضوع و خضوع
 بیک معنی است خضوع را بر ظاهر حمل کنند و خضوع را بر باطن و این جهت خضوع را بصیغه فاعل آورده اند اشارت
 با کلمه استقام با بر باطن غالب باید یا بجست آنکه خضوع در ظاهر بیشتر است بی تکلف و در باطن با تکلف
 و عملی نیز باید کرد و مَقَرُّ قَائِمٌ فَرَحٌ و جواباننده از طلب جمیع حضور علی باطن را حلقه نگاه کنند
 بجانب مخلوقات بمعده و یا در ظاهر و باطن و لا تَأْمُرْ بِلَهْوِكَ و پیروی نکنند بهوای نفس را بیکر و بهوای
 در ادای حق عبادت و لا طَائِلَ لَنَا لِدَعْوَايْضٍ دُعَا و آخری و طلب نمائیده عوضها را بر عبادت نه در دنیا
 بمحصول مال جاه و ثلور آثار عزت و کرامت و نه در آخرت بمحصول اجر و ثواب و نعيم حبت و لا تَقْبَلُوا إِلَى
 الْمُنَاقِلِ الْعَالِيَةِ وَالْمَقَامَاتِ الشَّرِيعَةِ و نه طلب کنند بر آمدن و بالا رفتن را بهر لهوای بلند و مقامها
 از چند در قرب حق و وصول درگاه که حظ نفس و بقای وجود را در ان دخل باشد اشارت بمقام صدق
 اخلاص که غرض و عوض را در آنجا مدخل نیست اللهم ارزقنا و اشارت بمحقق این مقام کرده می توانی که در مقام
 نَأْتِكَ عِنْدَكَ و جزم کن بدان که تو بنده اولی و العبد و معاملت را که لا و بنده و هر چه ملک است
 بنده از روی ظاهر و بدست اوست مراد او را راست که ملک حقیقی اوست لا یَسْتَعِثُّ عَلَيْكَ شَيْئاً
 مِنِ الْاَشْيَاءِ طلب حق ندارد و بنده مراد او را تعالی هیچ چیز را و حق نیست مراد او را بر روی سخا
 از اجر و ثواب و جاه و منزلت و انعمی و مراد او را حقیقی ظاهر است چه اسباب آلات از جوارح اعضا و قوت

فرق در خضوع و خضوع

این حدیث را
 درین عاصه
 بیان نموده

لازم حال تو باشد که درون و بیرون ترا در گیر و در میان آن دو مرا ماف و خواسته شده تو و جانسته بجوی
تو و شهوات و منافع و میل و محبت تو و آرزوی تو و تنال منه کل امری یا بی توازن کار
بمنه طلب و مقصود را و فصل به الی کل مقام و میری تو این روش بهر مقام و ترقی به الی
کل خیر و ترقی میکنی و بر میروی بسوی هر یکی و تعلیم و بهر کار و نعمت و طریقی بطایع مصله
و فایده مال تو و بر نعمتی تازه و سرور و بهر شادی و خوشی و قنقن و بهر چیز گرانیما قال الله تعالی
فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّنْ نِّعَمٍ أُنْزِلَتْ لَكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَبُّكُمُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
خدا صرف کند گزاینی عبادت جانی و مالی جا از دنیا گزاین قوتی آخبر از آنچه سبب سروری چشم
و راحت و آرام ایشانست خزانچه با کما تَوَاعَى لَئِنَّكُمْ أَزْوَاجًا لَّتَلْعَبُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
الْعِبَادَاتِ السُّمْنِ پس نیست هیچ عبادت کاملتر و مقرب تر از عبادت هیچگاه در ادراک آن خمس
اسلام است یا نماز یا سنجگاه بهجت مبالغه و فضیلت آنها و تروك الذنوب اجمع و اعظم و یا این
گنا یا آن همه بزرگترین اعمال است اشارتست با آنکه اهتمام طالب باید که بجانب اجتناب از منتهیات
محرمات و مکروهات بیشتر باشد از ایستادن عبادات امتثالیه از نوافل و مستحبات بر مثال بیماری که پیر میزند
اگر چه پنهان او دیده و معاینه نشافیه نکند امید رضا اگر چه چندگاه پس برفت دارد اما اگر او دیده و معاینه
و پیر میزند پیر و تیر تر گردد و اگر یکی از و رکض و واجبات و سنن و رواتب که در حکم آن متصل برانست
بجای آورد و استقصا و نوافل امتثالیه نکند اما از منتهیات بنام اجتناب نماید و وصول بمقصود که حصول قرب
الهی است تعالی شانه کفایت دارد و این معنی اشج علی تقی در رساله فی بیان طریق تفصیل بیان کرده است و گاه
حروف در زوالتیقین از ترجمانی نموده و لا اشرف و لا احب الی الله و نیست ستر لیت و بلند قدرت
و نه دوست و اشته شده تر بسوی خدای عز و جل و لا ارضی عندک و نه مرضی تر نزدی و لا
عما ذکر کت لک آنچه ذکر دم بر است و از اجتناب از معاصی و التزام طاعات و رضا بقسمت و عدم

ودر پی آن ستمی من طاعتی مولا که از فرمان برداری خداوند توفی و ثبات الحاضر در موقوف کمال
 و حاضر است و حال را غنیمت دان و که از رفیع راسخ و بالامن سرخورد و که لعل عنقک الی
 ماسوا که وائل گردان گردن خود را در چپ و راست بسوی چیزیکه فرمانبرداری خداوند است بگردد
 بجانب وی دیده بدور و متوجه باش قال الله تعالی لا تمسک بک عنقک الی ماسوا به از و جانب
 و نهنگ در کن نظر خود را بسوی چیزیکه بره مندر دانیده ایم بدان چیز اصناف کاثر از آن هر که
 الحیوة الدنیا که نادگی و خوبی زندگانی دنیا است لکن غنیمت قیمتی بسیار ما میم و در فتنه و بلا بندیم
 ایشان را در آن روز ز قارتک در روزی که آماده کرده است پروردگار تو برای نو در آخرت و آنچه داده
 ترا در دنیا از بدایت و نبوت حلیه و البقی بهتر و پانیده تراست فقد بها که الله عز و جل
 پس تحقیق نمی کرده است ترا خدا تعالی بطریق دلالت عی الا لیسفات الی غیره اما مالک فیهم
 و زکات من طاعتک از نگر بستن بجانب غیر آنچه استاد کرده و داشته شده است ترا در آن چیز
 و روزی گردانیده است ترا از عبادت و طاعت خود و اعطاک من فیسمتیه و در رفیع و فصل
 و آنچه داده است ترا از قسمت خود و روزی خود و بفضل خود و بیهک ان ماسوی د لالت و
 انگاهانیده است ترا که آنچه جز آنست فتنه افنتهم به ابتلا و آزمایش کرده و بیک گردانیده است
 ایشان را بدان و رصاصه بقیه بک حلیه و راضی بودن تو بقسمت تو و غضب تو بهتر است مر ترا
 و البقی و پانیده تراست و ابرک و افزون شونده تراست و آخری و اولی و سزاوارتر است
 بحال تو و اولی تاکید آخری است که هر دو بیک معنی است فلینکن هذا پس بیاید که باشد حذر از غیبت
 و اشتغال با طاعت و رضا بقسمت و ترک التفات به مساوی آن از زخارف دنیا و آفات عادت و کار تو
 و متقلک و متواک و جای بازگشت و سکونت و جای بودن تو و شعارک و د نازک و بانی شعار تو
 و د نازک شعار جامه که رتن شاید چون پیرا بن و اوار و جز آن و د نازک و جامه برتن فوق شعار سین

که در این فصل
 بعضی از اینها
 در این کتاب
 مذکور است

وَحَلَّيْنِي وَكُنَّامُ سَاحَتِ مَرَاوَلْمَرِّ فَمَزَكْرِي بَيْنَ الْخَلْقَةِ وَارْحَانِي وَبَلَدَنُكَر دَانِدَنَام وَاوَاوَا
 سِيَانِ خَلْقِ وِبراورانِ مَن وَاَسْبَلْ عَلَيَّ عَائِرِي لَعْنَةُ قَبْنِهِ وَفَرُورِ نَحْتِ بَرِغِيرِ مَن لَعْنَتِ رَا از غُورِ
 سَارِ لَعْنَةُ تَام وُفَرُخِ يَتَقَلَّبُ فِيهَا الْمَلِكَةُ وَنَهَارُهُ مَيَكُرُ دَا نَ غَيْرِ دَر لَعْنَتِ وَرَشِبِ خُودِ وَرُفُودِ
 وَفَضْلُهُ عَلَيَّ وَ عَلَيَّ اَهْلِ دِيَارِي وَفَزُونِي دَاوَاوَا بَرِ مَن وَبَرَا بِلِ وَيَا بَرِ مَن وَكَلَاكَ مُسْلِمَانِ
 مُؤْمِنَانِ مَرُودِوَا مُسْلِمَانِ وَگَرُودَنده بَدِينِ وَتَحْمَصَا اَمَّا حَوَا وَابُو نَا اَذْمُ وَفَرَا بَمُ وَرَدَا مَادِرِ
 مَآخُو وَاوَا پَرِ مَادِ اَدَمِ خَلِيلُ كَا نَا مَرِ بَهِتَرِ خَلْقِ حَبِثِ لَشْتِي وَنَسَبِ پَدَرِي وَدَرِ مِيَانِ فَرَزْدَانِ اَز
 كِبِ پَدَرِ وَاوَا رَا اِيْنِمَه تَقَاوَتِ چَرَا سَبْتِ مَصْرَعِ بِنْدِ گَانِمِ اِيْنِ كِيْ مَقْبُولِ وَاَن مَرُودِ وَجِيسْتِ
 اَكُونِ جَوَابِ اِيْنِ مَرُودِ فِقْرِي فَرَا بِنْدِ وَاَسْلِ مَسِيْهِنْدَاوَا رَا بَقُولِ خُودَا مَا اَنْتَ فَقَدْ فَضَّلَ اللهُ بِكَ ذَلِكِ
 اَنَا تَوَا مِي فِقْرِي مَحَلِّ اَكْرَسْتِ شَدْتِ خَرَابِ مَالِ اِيْسِ تَحْقِيقِ كَرُودِ اَسْتِ عَدَا سَ تَعَالَى بُوَا اَمَّا اَكْرَسْتِ
 طِيْنَتَاكَ حَرَّكَ زِيَا كَهْ كُنْ سَرِشْتِ وَخُويْ تَوْبَةِ رِيْگِيسْتِ وَتَلَا مِي رَحْمَةِ اللهِ وَفَرِي رَحْمَتِ خُدَا
 بِنِي رَطُوْبِتِ وَنَمِ وَطَرُ لُوتِ رَحْمَتِ اَوْ تَعَالَى مُتَدَلِّ لَكَ عَلَيَاكَ يَهْ وَرِيْجِي رَسْنَدِه اَسْتِ بُوْمِيْنِ الصَّابِرِ
 وَالتَّوَّابِ وَالْيَقِيْنِ وَالْمُؤَافَقَةِ وَالْعِلْمِ اَزْ صَبْرِ رَحْمَتِ فَعْمُ وَرَضَا لِيْقَضَا عَن وَفِيْنِ لِيْقَبَلِ وَفِي تَعَالَى
 وَسَاوَا كَارِي بَا مَرُومِي وَسَ وَعِلْمِ صِفَاتِ جَلَالِ وَسَ اَوَا اَزْ اِيْمَانِ وَالتَّوْحِيْدِ مُتَدَلِّ لَكَ كَدَا نَسْتِ
 وَنُورِ مَارِ اِيْمَانِ وَبِيْگَا نَدَا نَسْتِ حَقِ دَر فَا عِلْمِ وَفَا لَعْنَتِ بَرِ مَشِيْنَدِه وَگَرُودَنده اَنْدَزُو وَفَتْحُكَ
 اِيْمَانُكَ وَغَرُوشَا وَبَدَنُهَا اِيْسِ دَر خُستِ اِيْمَانِ تُو وَنَشَانِ اَن دَر خُستِ دَر مِيْنِ دَلِ تُو وَتَحْمَلِ خُستِ
 تَابَتُهُ پَا يِ رِيْجَا سَ اَسْتِ مَكِيْنَتُهُ مُحْكَمِ وَاسْتَوَا مَزُوْرَقَةُ بَرِگِ بِيْرُونِ آزَنْدِه اَسْتِ مُشْمَرَةُ مِيُوْدِه اَسْتِ
 مُسْتَزِيْدَةُ طَلَبِ زِيَادِي كَسْنَدِه اَسْتِ مُشْعَبَةُ شَاخِ شَاخِ سُوْنَدِه اَسْتِ وَنَاخَا يِ اُوْمَرِ مَرُوفَا
 مَرُطَلَلَةُ سَا يَرِ اَكْنَدِه اَسْتِ مُفَرِّعَةُ شَاخَا يِ اُو بِيْجَا نَبِ آسَا نِ رَفْتَهُ فَيِي كُنْ يُوْمَرِي زِيَادَةُ
 وَتُوْپِسِ اَنْدَر خُستِ هَر رُوْزِدِه زِيَادِي وَبَا لِيْمَن اَسْتِ فَلَا حَاجَةَ بَهَا اِلَى سَاطِيَةٍ وَعَلْفِ

لا
 فَتَحُ الْغَيْبِ
 تَوَا مِي رَحْمَتِ
 لَعْنَتِ بَرِ مَشِيْنَدِه

نعمت خورا فعل به ذلک کرده است بوی آنرا که آن محل ایمانیه از زمین سست و صحت
 از جهت آنکه محل ایمان وی که دل اوست و مشا بر زمین شود وستان و سنگستان است که لا یكاد یتثبت فیها
 الماء نر و یک نیست که بر جای ماند و آن زمین آب و شست آلاشجار و بر و بد روی درختان و یتزلی
 فیها الذریح و الفکار و در سست یا بد روی کشت و میوه با فصب علیها انواع ساطیه و غیرها
 پس ریخت بر آن زمین گوناگون خاک رو به را و در آن میثایرتی به الثبات و الا شجار
 از آنچه ترسیت کرده میشود بآن گیاه و درختان و حی الدنیا و حطامها و مراد بآن ملک و بطریق
 تشبیه دنیا و امثال و اسباب و نیاست حطلم یعنی شکستن و حطام در زیره شکسته هر چیزی و اندک مال دنیا
 لیتحفظ بذلک ما آتیت فیها من شجره الا لیماب تا شکا هار و آن حطام چیر اگر و یا نیده
 در زمین دل او از درخت ایمان و عمر من الاغمال و نهالهای اعمال که نشانه شده است قلوب قطع و
 عنها پس اگر برود و در کندان سباطه و جز آنرا از آن زمین تحت الثبات و الا شجار بر آید شک
 گرد و گیاهها و درختان و القطعت الیمار و بر طرف گرد و میوه فخر بیت الدنیا پس ویل
 میگردد و سرا و شهر را و میماند و جو و اغنیای مسلمانان در عالم که وجود ایشان و علی و ابابا وانی
 دار و هو عمر و جبل یرید حکار نکا و خدا تعالی بخواد آبادانی و نیا و دیار آنرا بر جو و انعام و هم
 فشیخه ایمان الغنی ضعیفه المثبت پس درخت ایمان تو نگرست است های و و حال
 حکا هو مشهور به بنجره ایمانک یا فقیر وشی است از چیز که بگرد و شده است
 بدان چیز درخت ایمان تو ای فقیر از صفاتی که موجب قوت و استحکام اوست قوتها و بقاءها
 ایمانیه عندک پس همانا و باینکه درخت ایمان تو انکو چیر است که میثایرتی نر و وی من الدنیا
 و انواع الیغیر از دنیا و گوناگون باز و نعمت ملو قطعها مع ضعیف الشجره جفت الشجره
 پس اگر برود دنیا و نعم آنرا با وجود شستی درخت خشک میگردد و درخت نکان کفر و حجو و ا

بیمبر صلی الله علیه وسلم از نزد پروردگار حبل و ملائکه تزلزل اراکونک و میناک پسترد و پیش تو و آرزوهای تو چیزیکه خواسته است حق تعالی از تو و نه نهاده است آنرا برای تو اشارت بموت است گاه که موت از خلق و بهو او را و دست چنانکه در بعضی مقالات گذشته تقرر یافت ففتنی عنین الا کون دنیا و آخری پس فانی و نیست شوی از همه بودنیها و هستیها از آنچه باطن خلق بداند و از باب خواهش و آرزو بودلی لاحتراق و شوق و جگریم وی سجان در دنیا و آخرت ففتنی که گاه مشکچه پس بگروی تو همچو آوند رخنه در کلابقی فیناک اراکه که عینک اراکونک باقی می ماند در تو خواهشی چیز خواست پروردگار تو چنانکه باقی نماند در کوندر رخنه و از آن آب و هر چه در دست از مائعات ففتنی بربک پس چون خالی شوی از خود و پر شوی بنور پروردگار خود و چون فانی شوی از خود و باقی شوی بوی تعالی چه بر تبار بقا لازم است بکلمه اخرج الله و دخل النور چون ملکات عفات بشریت بر تو بر نور ربوبیت و آید بیت خرج الله و اومن باشد و دخل النور و المعن باشد فلا یکنون بقلید ربک فی قلبک مکان و لا مدخل پس نباشد مرغی ام و رضا و اروت و یا و پروردگار ترا در دل تو جای بودن و در راه در آمدن و جویلت کوکب قلبک و گردانیده شوی تو در میان دل تو نگذاری کسی که آمد و روی بی او زن و رضای تعالی و اعطیت سیف النور حیل و داده شود ترا شمشیر و حید و یگانگی حق تا غیر او را قطع کنی و قادر و مقرر و متصرف ندانی و جز او را یا و نیای الوفا و الجبروت و داده شوی شمشیر شود و عظمت و کبریا حق تا در جنب آن همه چیز و همه کس قرار و خور و نما فکل من رایشه دما حق ساحت صد مرتک پس هر کس که بینی او را که نزدیک شد از قصه نامی سرای سینه تو را لی باب قلبت بسوی در دل تو تا و دیدن آنکه مرتک راسه من کاهلیم بر اندازی سر او را از میان و کوکت او و مجوز و نابود گردانی غیر حق هر چه کان مقصود است تیج لا بر کس که آن معبود است فلا یکنون لفساک و ههناک پس نباشد نفس ترا و میل شوی تا

که در این باب از دل
الهم انزل منک نور
منی و اوجع من نور

نزوان گهسانان از حق عزوجل کینا لا یخلص الخلق إلى القلب تاراه نیا بدخس خلق بسوی دل تو
 من الشیطان از شیطان و دوسواس وی و النفس و الهوی و نفس و هوی او و کاذب و کاذب
 الباطلة و خواستههای و آرزوهای نافع و الدعاوی الكاذبة و دعویهای دروغ و النشیة من
 الطباع و النفوس الامر فی الاستواء پیدا شوند انداد طبعهای و نفسهای و اینده بیدی و الصلوة
 النشیة من الاهویة و گمراهیهای پیدا شوند از هویهای نفس چون با ین مقام رسیدی بر تیر و ولایت
 مشرف شدی و در زمره اولیاد آماهی چرخ پس درین مقام که حقیقت توحید ربی و بشهود حقیقت و
 سلطان جبروت الهی از قلبی بخلق باسوی رشتی و محفوظ و حراست حق از غفلت و شیطان و نفس و طبیعت و آلات
 و امالی باطله و دعاوی کاذبه امان یافتی و مقام ولایت رسیدی انک کان فی القدر مخفی الخلق اگر زنته
 و رتبه بر آتی و من خلقت و تو انزلت کلمه الیک و ربه یکدیگر آمدن ایشان بسوی تو و کتابت بقیه
 نظایر بقیه علیک و پیای شدن ایشان و اتفاق کردن ایشان بر فضل تو و ولایت تو
 لئیسینوا من الالوهیة برای آنکه هستند و بیدارند نور پدید و روشن و علما
 الملیک و از نشانههای روشن و تابان و الحکم الملیک و از حکمتهای نیکو و رسان حکمت و از
 حقیقت هر چیزی و راست کرداری و راست گفتاری و یز و الکرامات الظاهرة و بهر بند
 گمراهیهای پیدا شود از اشتباه و التباس و حوارق العادات المستمرة و بهر بند غوارق عادات
 و پیوسته و مستمری محکم و استوار نیز آید از هر کسیر معنی قوت و تیزی و برتری اول از مرد و جاهل و بود
 حوارق عادات تفسیر کرامات است چه احوال و سنت الهی است که جاریست در کائنات و محتمل
 که او کرامات آفاقی باشد و حوارق عادات نفس و عادات محمول بر عادت دل باشد و یا مخرج
 عادات صغری که کماله و خلق عظیم که علامت و نشان و ولایت و کمال نفس اینها که در فرق معین مجزآت
 و علامات نبوت گفته اند و صدق این کمال کلام جل برکت انجم است و رضی الله عنه که ظهور کرامات

وَأَرَادَ لَكَ وَمَنَّاكَ وَخَوَاشِئَ وَأَرْزُوى تَرَادُّبًا لَكَ وَأَخْرَاكَ دُنْيَا مَيُوتُوا خَرْتُ تَوَعَّدَكَ لَكَ
 رَأْسُ مُنْتَالٍ تَرَدُّوسِ بِالْأَبْرَامَةِ عَنِ هَمَّهِ خَوَاشِئَ وَأَرْزُوى بَابُ وَخَلُوبٍ وَشَكُوبٍ بَابُ
 وَسَمَرُ تَوَاشِئٍ بِدَوَاكِئِ مَسْمُوعَةٍ وَبَابُ نَفْسٍ وَهَوَاؤُ خَوَاشِئَ وَأَرْزُوى تَرَادُّبًا لَكَ شَنِيدَةً شُدُو
 قَبُولِ كَرْدِ شُدُو دَوَاغَمَتِ نَمُودِ شُدُو دَوَاغَمَتِ رَأْيِ مُتَدَمِّعٍ وَبَابُ شَائِهِنَارِ رَأْيِ وَاعْتِبَارِى وَاعْتِقَادِى
 كَرْدِ اتِّبَاعِ وَبِزَوَى كَرْدِ شُدُو بِعَنِ نَفْسِ هَوَاؤُ خَوَاشِئَ وَأَرْزُوى بَابُ رَأْيِ وَتَسْلُطِى بِرُتُونَا مَدِ وَاتِّبَاعِ آن
 الْأَتْيَاعِ أَمْرُ الرَّبِّ مَكْرُ بِيْرِى فَرَمُودِ بِرُورِو كَارِ عَزَّوَجَلَّ وَأَوَقُوفٌ مَعَهُ وَاسْتَاوَنَ بِأَمْرِ
 بِرُورِو كَارِ دُورِو كَارِ شَتَنَ اِزَانِ وَالتَّضَاءُ بِهَضَائِمِهِ وَرَاضِى بِوَدِ بَقَعْنَامِى مِى تَعَالَى اِبْلِ الْفَنَاءِ
 فِى قَضَائِهِ وَقَدْ رَجَعَتْ بِلَكَةِ نَفْسِ شَدَنَ وَكَمْ شَدَنَ وَرَقَضَا وَقَدْ رَوَى كَهْ مَقَامِ آن بِالْأَتْرَاقِ مَقَامِ رَضَا
 كَهْ وَرَوَى شَوْبِ هَسْتِ وَاخْتِيَارِى هَسْتِ فَتَكُونُ عَبْدُ الرَّبِّ وَآمِرٌ بِسِى بَاشِى تَوْبِنْدِ بِرُورِو كَارِ
 وَتَابِى فَرَمُودِ مِى لَا عِبْدَ الْخَلْقِ وَرَأَيْهِمْ بِبَدَةِ خَلْقِ وَاعْتِقَادِى اِشْقَانِ وَارَاضِى بِرُورِو كَارِ
 مَعْلُومِ كَرْدِ كَرْدِ حَصُولِ مَرْتَبَةِ فَتَسْبِفُ تَوْحِيدِ عَظَمَتِ وَجِبْرُوتِ دُرُوسِ مَعْرُومِ بِهِنْدِ كَهْ بَدَانِ
 سَرَسَاوَى بِرُوبَا نَدَارِو نَفْسِ وَهَوَاؤُ اِرَادِو مَنَارِو بِرُورِو كَارِ وَچُونِ كَارِو بَارْفَاوَا مِى مَسْمُوعَةٍ وَتَكُونُ
 مَقَامِ شَتِيجَةِ آن كَهْ اِتْفَاى بِسَاوِو اِرَادِو نَفْسِ وَهَوَاؤُ اِرَادِو مَنَارِو بِرُورِو كَارِ وَچُونِ كَارِو بَارْفَاوَا مِى مَسْمُوعَةٍ وَتَكُونُ
 فَإِذَا اسْتَمَرَّتْ لَكَ مَرَفَاتُ كَذَلِكَ بِسِى چُونِ دَائِمِ كَرْدِو اِسْتَاوَرِ شُدُو اِينِ كَارِو تَوَاجُحِ نِى صَبْرِ نِى حَوْلِ
 قَلْبِكَ سَرَادِقَاتُ الْغَيْظِ زِدِو شُدُو كَرْدِو دِلِ تَوَسُّرِ بِهِنْدِ هَامِى غَيْرِ لِمَنِ مَحْبُوبِ اَلْهَى شَوِى وَمَحْبُوبِ
 اَلْبَيْتِ غَيْرِ بَاشِى بِرُوبَا نَدَارِو نَفْسِ وَهَوَاؤُ اِرَادِو مَنَارِو بِرُورِو كَارِ وَچُونِ كَارِو بَارْفَاوَا مِى مَسْمُوعَةٍ وَتَكُونُ
 مَسَاوِرِ كَهْ تَرَدُّبِ كَرْدِو دِلِ تَوَاجُحِ نِى صَبْرِ نِى حَوْلِ قَلْبِكَ سَرَادِقَاتُ الْغَيْظِ زِدِو شُدُو كَرْدِو دِلِ تَوَسُّرِ بِهِنْدِ هَامِى غَيْرِ لِمَنِ مَحْبُوبِ اَلْهَى شَوِى وَمَحْبُوبِ
 وَسُلْطَانُ الْجَبَرُوتِ وَعَلِيهِ وَقَهْرَانِ كَبِيرِ بَا وَحَقِّ عَجُودِ الْحَقِيقَةِ وَالدُّوْجَانِ وَكَرْدِو شُدُو
 وَلِ تَوَاجُحِ نِى صَبْرِ نِى حَوْلِ قَلْبِكَ سَرَادِقَاتُ الْغَيْظِ زِدِو شُدُو كَرْدِو دِلِ تَوَسُّرِ بِهِنْدِ هَامِى غَيْرِ لِمَنِ مَحْبُوبِ اَلْهَى شَوِى وَمَحْبُوبِ

مَكْرُوبِ
 خَرَابِ وَبَدْعَالِ
 دِشْقَانِ رَسِيدِ ۱۳۸

بِزَوَى
 حَصُولِ مَرْتَبَةِ فَتَسْبِفُ تَوْحِيدِ عَظَمَتِ وَجِبْرُوتِ دُرُوسِ مَعْرُومِ بِهِنْدِ كَهْ بَدَانِ

که پسندگی کند او را در کار و بار و معیشت وی و موت وی بر تو نباشد و این در احوال شریفیه و سه
رضی الله عنه مذکور است و تفکیک در ابتدای حال حاجت برین داشت و در تزیین و بیخ منتظر اذن حکم الهی بود
چنانکه در مقاله حاوی سفر گذشت و چون اینچنین ذی پیدا آید حفظت من شهرها نگه داشته
از شرف و افت آن زن و تنجیل آفتالها و از بر داشتن گرانها سه وی و اتباعها و اهلیها
و نگهداشته میشود از شرف تا بعد از و کسان و قرابتان وی و جل گرانیهای ایشان و صارت عین
مؤهبة و میگردد آن زوج نیز و توشش از جانب پروردگار مکتفا که کفایت کرده شده از توشش
و موت وی و کشیدن مشقت و تعب وی مهتا که مبارک و ساز و ارگردانیده شده منقفا که
لطیف و پاکیزه گردانیده شده مصصفا که من العین و صاف و خالص گردانیده شده از غش کبیر
عین خیانت و ناسرکی و کینه و کدر و الخب و از بلیدی و دلچسپی و احش سجاد محله مسوره و نو
ساکن بعضی نره و گناه و خلاف کردن هوگند و الد غل و از فساد و تباهی و و غا و الحقد و الخصب
و از کینه و از خشم چکینه و خشم از رسیدن خلاف مرضی و امری ناملایم طبع خیز اگر انتقام تو از یک غضب
از ورود و اگر نتوانست کشاید و خشم داشت کینه دل نشیند و الحیا نه فی الغیب و خالص گردانیده
از خیانت کردن و غیب این لفظ بقا بله تفسیر کریمه حافظات للخب و معنی دارد و یک آنکه و غیب مرد
در عفت و عصمت خود از زنا خیانت کند و دوم آنکه و مال و مالک مردی از وی تصرف نماید و نکون
مستحق که لک چه پس میباشد آن زن را و فرمانبردار کرده شده مرد را درین هنگام می و اهلیها آن
زوج و کسان وی همچو کله عنک مؤنتها برداشته شده و انداخته شده از تو بار و گران وی مدتی
عنک ادیتها دور کرده شده از تو رنجانیدن و آزار کردن وی تراوان قید و نهها و کذا اگر تفسیر
کرده شده باشد از آن زوج فرزندی کان صالحا می باشد آن فرزند یک و شایسته قریه طایفه
فرزندی پاک ادا لایش آب و خاک قریه عین باعث تنگی و آزار میهم قال الله تعالی گفت خدا تعالی

در حدیث
در حدیث
در حدیث

و خوارق عادات از حضرت وی چنان و چنان بود که از اولیا دیگر نبود و پیوسته و پیوسته ظهور می کرد و چنانکه
 امام عبداللہ باطنی گفته اند که از ائمه شہودہ بلغت حد التواتر و معلومہ بالاتفاق ما بلغ مثلہا من احد
 من شیوخ الاتفاق و آورده اند کہ بود کرامات آن حضرت مانند عقد ہائے مروارید یکہ ہم آیندہ
 و ظاہر یکشت کرامات گاہی از وی و گاہی از وی و گاہی با وی و در ہر ساعت و ہر لمحہ انواع کرامات
 و احوال و برکات منظر و ملحوظ میگشت کہ بیرون از حد تصور و احصاء بود و سمیت رخ نگار مراد از آن
 نگار نگاہ است، بزرگتر ہم ہر نفس ہزار نیز نگاہ است پس از ان اشارت میفرماید لہذا ہر روز کرامات
 بر خلق و ظهور آثار کمالات بر ایشان و نیز کادوا یدلک و تا افزون کنندہ خلق بسبب مشاہدہ کرامات
 و خوارق عادات من القریات و الطاعات انکار ہای کہ بدان نترسد یکے جویند بدرگاہ و
 فرمانبرداری ہای امر و نہی وی و انجا کلمات و الکلمات و افزون کنندہ مجاہدہ و کوشش و شہادتہا
 و سختیہا فی عبادتہ ریشہ در پیش کردن ہر روز کار خود و چون بعد از حصول مرتبہ فنا از خلق
 و بہ او ارادت منسلق رجوع آرند و اعقاد نمایند حیفظت عنہم اجمعین گمداست تیشوی
 از ضرر ایشان ہمہ و عن قیل النفس الی خواہا و گمداست تیشوی از میل کردن و غیب کردن
 نفس بسوی ہوا و دوستی خود و عجبہا و از غلبہ نفس و مساہاتہا و تقاضیہا بالکافر
 ریشہ و از غفلت کردن نفس و بزرگ شمردن و سے خود را بہ بسیار نمودن اتباع و تازیانہ بالیشان
 و لیسوا لہم لاث و بسبب پذیرفتن ایشان مرز او اقبال و جویہم الیک و بہ پیش آمدن
 ردیہای ایشان و توجہ ایشان بسوی تو و کذا لک ان قد تمحی و توجہ حسانہ جمیلہ و ہمین
 اگر تقدیر کردہ شدہ است آمدنی زنی نیک و خوب و حسین و جمال ہر دو معنی نسبی و خوبی است
 و اگر یکی را بر حسن اخلاق و دیگر را بر جمال صورت محل کنند صورتی دارد و لکافئہا و سائر مؤتہا
 آمدن آن زن بکفایت روزگار خود و ہمہ بار و گران و غویہی با وجود حسن جمال مال و مثال نیز و شہادتہا

خوارق عادات و کرامات چنان و چنان بود کہ از اولیا دیگر نبود و پیوسته و پیوسته ظهور می کرد و چنانکہ

در شان زکریا علیه السلام وَاٰصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ وَنَالَهُ مَوْلًى زَكًى و شایسته گردانیدیم زکریا را از دجه اورا برای ولادت و احسن
 آنرا گردانیدیم و وَقَالَ اللَّهُ تَعَالٰی و گفت خدا تَعَالٰی از زبان نبی بندگان خاص خود که دعا میکنند
 و میخواستند زوی و هب لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَكَرَّيْنَاكَ اُمَّةً اَخْلَیْنَ و بخش ما از زنان ما و از اولاد ما
 تنگی و آرام دیده را یعنی زنان و فرزندان آنچنان ده که بدین ایشان دیده های ما روشن شود و آرام
 یعنی باعث شادی و خوشحالی ما باشد و درین و در دنیا و اٰخْلَقْنَا لِمُتَّقِیْنَ اِمَامًا و بگردان ما را برای
 پیر و کارکن پیشوا یعنی آنچنان کامل بنیم و تقوی که متقیان با او افتد گفتند وَقَوْلَهُ تَعَالٰی و قول
 خدا تَعَالٰی از زبان زکریا علیه السلام که دعا کرد برای فرزندی که او حق تعالی طلبید و اٰخْلَقْنَا و رَبِّیْ
 و بگردان او را بار خدا یا مرضی خود و قول و عمل متکون هَذِهِ الدَّعَوَاتُ الَّتِیْ فِیْ هَذِهِ الْاٰیَاتِ
 پس باشد این دعاها که درین آیههاست مَعْمُولا بها کار کرده شده باین دعاها یعنی مُسْتَجَابَاتٌ
فِیْ حَقِّقَاتٍ پاسخ داده شده و قبول گردانیده شده و باره تو پس حاصل گردد و آنچه مقصود از این دعاهاست
اِنْ دَعَوْتَ بِهَا اگر دعا کنی باین دعوات او اَوْ كُنْتَ تَدْعُ یا دعا کنی یعنی چون اهل و شایسته رحمت و
 لطف و کرم حق گشتی و از حول و قوت و خواہش و آرزوی نفس برآمدی خواسته و ما خواسته آنچه صلاح
 بتو میباشد بنحوتهای ظاهر و باطن بتو نشاندی نمایان فِیْ حَقِّقَاتٍ و اَوْ اَهْلًا زیرا که این دعاها و این
 نعمتها که بر تو می ریزند بر تقدیر حصول این صفات و حالات و محل خود و بر حالت و در باب اول شایسته خوا
 شده است و فیض انعام بر گرد و دست سنت الهی تَعَالٰی برین جایست فَاَمَّمْ اٰوٰی مَنْ یُّعٰصِلُ
یَهْدِیْهِ اِلَیْقَةِ و سزاوارتر کسی که معصا گردد و شود باین نعمت و او شود و او را و یقینا یَهْدِیْهِ اِلَیْقَةِ
 کرده شود اِنْ مَنَ كَاثَ اَهْلًا لِیْلَیْهِ اَلْمَلِیْکَةُ کسی است که این و شایسته گردانیده شده است اِنْ مَنَ
اَقْبَلَتْ فِیْ حَقِّ الْقَامِ و سزاوارتر کسی که معصا گردد و شود باین نعمت و او شود و او را و یقینا یَهْدِیْهِ اِلَیْقَةِ
اَوْ اَقْبَرُ و تقرب و نزدیکی و گاه و گدای اِنْ اَقْبَلَتْ فِیْ حَقِّ الْقَامِ و سزاوارتر کسی که معصا گردد و شود باین نعمت و او شود و او را و یقینا یَهْدِیْهِ اِلَیْقَةِ

خواهید دید و شرم داشتن از سر برافراشتن و دعویهای دروغ کردن الْإِعْظَافُ الْإِعْظَافُ نیز
چشم خواهانید و عذابها کردن و بعضی لشخ الاطراق و الاطراف کثر نیامده الْحَسَانُ این کلمات اکثر
به طریق اغراض واقع شده بعضی بطریق تحذیر نیز احتمال دارد و مبالغه و تاکید و مقصود آنکه برین صفات
باش و این طریق باش حتی يَبْلُغُ الْكِتَابُ أَجَلَهُ تا آنکه برسد آنچه سر نوشت است مدت خود را که بر آن
و قوع وی نهاده اند یعنی صبر کن و انتقامت و زرتا وقت در رسد فَيُؤْخَذُ بِذَنبِكَ پس گرفته نشود
تو فَقَدْ هَرَسَ بَيْتُكَ آورده میشود وَيَنْزِعُ عَنْكَ مَا عَلَيْكَ و کشیده شود از تواری مخفی و مخفی
که برست لَتَكُونَنَّ فِي بَحَارِ الْقَضَائِلِ بستر فرو رده میشود در دریاهای فضايل و کمالات
خواص بدیدار و فرود شده بطلب هر وارید و الْمَدِينِ وَالزَّيْحَةِ و فرو برده میشود در دریاهای نعمتها و عطاها
و مهربانی حق تعالی و این اشارتست بقابل از فنا و پسیر فی الله بعد از نهایت سیر الی الله و تربیت بر کمال
الغالی رسیده خود را تجلیات و رسانیدن او را به مرتبه تکمیل و اشیاء خلق فَيَخْلُقُ عَلَيْكَ خَلْقًا الْأَوَّلَ
و الْآخِرَ پس پوشانیده میشود و بر تو خلعت نورها و سرها و خلعت طاهره و جز آن که کسی بزرگی پوشانند
الْعَرَابِ الْمَدِينَةِ و خلعتهای علمهای تو را آشنایان و حضرت حق غیر حاصل کسب و نظر فقرت پس در
گردانیده میشود از جناب عزت و وَيُخَدِّثُ و حدیث کرده میشود و جز او او میشود علام و الهام فی القلم
منتهی و او در دست گمان اشارتست بجهت تقدیران فَمِنْ هَلِكُمْ مَخْدُونٌ فان کافران فی حق منتهی و وَيُخَدِّثُ وَيُخَدِّثُ
بجملای که مناسب مقام قرب است چنانکه کریم و پاکان بیشتران بکلام الله و احادیث و احادیث اشارت بدین میکنند
وَيُخَدِّثُ او او میشود نعمتها و تغاوت و اگر بولی نیاز ساخته میشود بطنای قلبی و تشبیه و دلبر و در اندیشه
میشود و در آموختن و معاوضه و مبالغه و در تقویت دین و تائید حق و ترفع و بر داشته میشود بمقام عدلی
و بلند گردانیده میشود تا م وَأَوْرَثَهُ و وَيُخَدِّثُ و خطاب کرده میشود از جانب حق با آنست
الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِيرٌ این کلام که بدست می و راستی تو نزد خدا و تدبیرات و منزلت و مرتبت

عَلَى مَا يَقْضِي الْحَالُ بَرَانِ وَجَبَتْ قَضَائُ سَكُنَ مَالِ هَرِيكِ اِزین اِقَامَ مَكُورَ مَا لَا اَحْوَالَ تَكْتَسِفُهَا
 وَتَمْتَرُهَا بِهِنَّ اِحْوَالَ مِکْثَالِی وَظَاهِرِ مِکْنِی تَوَانِ اِحْوَالَ رَاوِجِدِ اَمِکْنِی اِزْکِیدِ مِکْرُومِی شَنَاسِی هَرِیکِ رَا
 عِیَانًا وَلَیْسَ اَلْخَلُوکَ لَمَعَانَةً وَنِیْسَتْ خَبَرُکِ اِزْ مَرُومِ شَنَیدِ مِشُودِ مَانِ مَعَانِیدِ کِدِ عِشْتِمِ خَوِشِ وِیدِ شُودِ
 بَعْنِی دِرْ کَشْفِ اِحْوَالَ وَتَمِیزِ اَنْ اِعْتَادِ وَاسْتِنَادِ بَرِ خَبَرِ مِکْنِی وَکُفْهِ مَرُومِ مَرُومِ شَیْخِمْ خُودِ بَیْنِ وَعِیَانًا دِرِ یَابِ
 وَظَاهِرِ اَنْتِ کِدِ مَرَا دِ بَیْنِ کَلَامِ اَنْتِ کِدِ اِیْنِ حَالَاتِ وَمَقَامَاتِ وَمَعَارِفِ وَحَقَائِقِ رَا شَنَیدِ مِکْنِی مِکْنِی
 بِخَشْتِمِ خُودِ وِیدِ وَتَحْقِیْقِ حَالِ رَسِیدِ بَیَانِ مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی مِکْنِی
 یَبَاشِی تَوَارِکِ رَا خُودِ بَرِ بِلَتِ وَحَالَاتِ وَخَصَلَتِ سَفِیدِ بَعْنِی رُوشِ وَصَافِ اِزْ ظَلَمَتِ شُکِ وِشُودِ وَصَافِ اِزْ
 کِدِ رُفْسِ وَهُوَ اَلْقَبِیْلَةُ لَطِیْفُهُ وَبَاکِیْرُهُ لَا عِبَارَ عَلَیْهَا نِیْسَتْ کِرْدِ اِبْهَامِ وَاِبْهَامِ رُوی وَاَلْطَبِیْسِ
 وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 وَکَلَامُکَ وَاَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 اَمَانِ خِلَافِ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 یَرَا اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 لَازِمِ کِرْدِ اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 کَلَامِی رَا اَلْخَمُودَ اَلْخَمُودَ نَزْدِکِ بَعْنِی خَمُولِ اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 نِیْسَتْ اَلْجَمُودَ اَلْجَمُودَ بَعْنِی خَمُولِ اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 سَکُوتِ وَجَاهِیْشِی اَلْخَدَّ اَلْخَدَّ تَرِ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 اَلْوَحَا اَلْوَحَا بَعْنِی خَمُولِ اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 کِرْدِ اَمِثَالِ اَمِثَالِ اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی
 اَلْاِزْ بَیْکَکَ وَنِیْسَتْ وَشَبِیْهِ اِزْ اَقْطَرِ وَبِیْهَانِ وَاشْتِنِ کَارِ بَرِ کِیْسِی وَاَلْخَلِیْطُ وَنِیْسَتْ وَفَسَادِ اَقْطَرِ کِیْسِی

و امانت دار گردیده شد و بر هر چیز از خزان ستموات و الارض و اسرار و علم و معرفت و خطاب سخن در وی گفتند
 و این اعتبار بحاله یوسف الصدیق پس درین هنگام اعتبار و قیاس کن حالت یوسف صلی
 را علیه السلام چنین خواست بهیچ خطاب به حکامی که خطاب کرد و شد باین خطاب
 یعنی ملک الیوم لایا مکین امین علی لسان ملک مصر بر زبان باو شاه مصر و عظیمیها
 و بزرگان و سرداران و مشیر اطلاق این اسم در امثال این مقامات در مکان ترین و مهمانان و فرزان
 سیاحتی که در حدیث و در منابع نبوت آمده الی علم بصری و الی عظیم التزم از برای تنزیل مرتبه ایشان از
 و سلطنت و فرعونها و فرعون مصر متعارف چنان شده که ملک مصر را فرعون لقب نهادند و فرعون
 بعضی شتمکار نیز آید و فرعونت یعنی کسی که تیزی خاطر و کینه بود و فرعون یوسف بعد فرعون موسی است
 کانت لسان الملائکة قائلًا و معیار الی هذا الخطاب بود زبان ملک مصر باین گونه و بیان کننده
 در این خطاب را یوسف علیه السلام و الخاطی هو الله و خطاب کننده بحقیقت خدا بود و عسقر و جل
 علی لسان المعرفه بر زبان اهل شناخت بآن معنی که حق تعالی خواست که یوسف را باین مرتبت مخصوص
 گردانند پس بیدار و آوازه آنرا در ملک مصر و جاری گردانیدند بر زبان وی و حقیقت همه بقدرت
 اوست و تصرف او و فعل او و تعالی چنانکه می بکشی بیامی رساند سلیمان علیه السلام و الملائکة الظاهره و سوره
 یوسف علیه السلام ملک و بادشاهی ظاهر و هو الملائکة المصرون و بادشاهی ملک مصر است و
 ملائکة النفس و سوره شد بوی ملک نفس و ملائکة المعرفه و العلم و ملائکة شناخت و دانش
 و انظر بکرم و اختصاصیت و ملک قریب و مخصوص و ممتاز شدن با سرار و الوار و علو المیزان و عباد
 و بلند مرتبه نزد عز و جل اعدان در بیان آن ملکها که آیات قرآنی مشتمل اند بر این بیان آن میفرمایند
 قال الله تعالی و کذبت مکه لیسف فی الارض انما فی الارض المصیر گفت خدای تعالی
 و تسلیم ملک مصر به یوسف علیه السلام و همچنین که مکت و مزلت و اویم یوسف را نزد ملک مصر مکت

یکی از آن دو شاخ می آید میوه شیرین را که عبارت از خجاست و الاخر مزار و شاخ دیگر آید میوه تلخ
 را که مراد آن شکر است فاشترک البیاد و الا فالیم کسین بان غمر بار و کشور بار و نوله حی الاض
 التي تحمل اليها و بیان کرانه های زمین را که برداشته و برده میشود بسوی آن هدیة القمار لما خود که
 من هدیة الشجره این میوه های شیرین و تلخ که گرفته شده اند ازین درخت که عبارت اند از انواع
 حیرت و شرور و ابله و منهای آهلیها و دورباش از آن کرانه های زمین و از اهل آن کرانه ها پشیمان
 استوی و در تن اول میوه های شیرین و تلخ بی تمیزی و بخی و بشیر و دم گرفتار بیائی مقصود احتراز از شر است
 و اقرب من الشجره و نزدیک باش از آن درخت که اصل و مرجع و مجمع هر دو شاخ است و شیر میان
 میوه شیرین و تلخ در اینجا آسانست و کن سالیستها و خاد مفا و باش نگهبان آن درخت
 و خدمت کننده آن درخت القایه عندها اسناده نزد وی و الترام کنند نزدیکی
 او را و عرف الغصن و النمر تین و الحانین و بشناس آن دو شاخ را و آن دو میوه را
 و آن دو جانب را فکر الی جانب النضین المتشیر مخلو پس شو مائل بجانب شلخ آرنده
 میوه شیرین را و یگونی عداؤک و قوتک منها پس درین هنگام میباشد خوردن و پرورش
 و آنچه بدان آرام بدن است همان میوه شیرین و احتیث ان لقد تم الی جانب الغصن الاخر
 و بر کرانه باش و دور شو از آنکه پیش روی بسوی جانب شاخ دیگر که شکر میوه تلخ است هنا کل من
 نمر فیه پس بخوری از میوه او و نه لک مزار فها پس هلاک کند ترا تلخی میوه و س فاذ ا
 اذمت علی هذا پس چون دایم و پیوسته باشی برین صفت کنت فی دعای و امس و
 سلامه من الا فای کلها باشی تو در راحت و آسودگی و ای دل گزینی از بهر فنها اذ الا
 و انواع البیاد یا نمر که آفتها و گوناگون بلاها تو کد من تلك الثمرة المرقه میزرا پدران میوه
 تلخ که کنایت از بدی و بدکاریست و اذ اعنت عن الشجره و چون غایب شوی تو از درخت

اول شاخ تلخ
 و دوم میوه شیرین
 و غایت الکاف

فی اجزاء جسدک و سرایت کند غیر این آن میوه در تمام بدن تو و آنست که بپا او سودمند شود
 بآن میوه شیرین و شیرزت و شاد و کرده می تو فلا یقیناً ذلک پس پسندگی نمیکند در آن
 یعنی خوردن یکبار فلا بد آن شاد و اول غیرها تا کنیا پس چاره نیست از گرفتن و خوردن جز آن
 مار دوم از میوه تلخ فلا تاصن ان تملک الثانیة من المنة پس ایمن نیستی از آنکه باشد
 میوه در بار دوم از میوه تلخ هیچ یک ما ذکر کرده است پس فرو آید به چیزیکه ذکر کردم برای تو
 از زبان و طایف و بلکه از خوردن میوه تلخ نیز آید و درین کلام اشارت است بآنکه در کار نیک و دام باید بپذیرد
 درست باید تا تحقیق معلوم گردد که کار نیک است خصوصاً در محلی که شهادت الناس است بدو نیک است
 و محرم فلا حیث فی العبد عن الشجرة پس نیکی نیست در دور بودن از درخت و الجھنم
 بتمسک بها و جاہل بودن میوه آن درخت و نیز نکردن در تلخ و شیرین وی و السلامة فی قریبها
 و الفیام معها و سلامت در نزدیکی درخت و اسعادن با وی تا نیز آسان باشد و دور بودن
 از آن سبب سرگردانی و حیرانی و غیره و وقوع در محله است ثلث اول میوه های تلخ فالخیر و الشکر
 الله عز و جل پس یکی و بدی هر دو تقدیر خداست و پیا کرده است و الله هو فارعلهما
 و محرم فیهما و خدا تعالی خالق و متصرف و روان کننده آنهاست و درندگان و تقدیر کننده آنهاست
 پس گویا شجره و الله المثل الاعلی مثال ذات مقدس حق است و در شایع مثال صفت جمال و جمال
 و هدایت و اطلاق است و میوه مثال غیر و شرکه باین دو صفت پیدا میشود و اول غیرین و ثانی تلخ و قرب
 بشجره کنایه از توبه و استمداد و حضرت صمیمیت و استفاذه علم و معرفت از جناب قدس وی تا بدان تمیز
 و تفرقه میان خیر و شر حاصل گردد و بهمان دریا و اقیانوس و نوا می ارض کنایت از وقوع و تفرقه کثرت
 و تعلق و تشک با حکام عقل و دهم و تدبیرات نفس و اداوت و امانی و شمولات نفس و بهو که باعث تمیز
 و سرگردانی و وقوع در جوی و محالک است و توانم که شجره مثال تقدیر الهی باشد که دو جانب دارد

و کار نیک و دام باید بپذیرد
 درست باید تا تحقیق معلوم گردد
 که کار نیک است خصوصاً در محلی که شهادت الناس است بدو نیک است

و کار نیک و دام باید بپذیرد
 درست باید تا تحقیق معلوم گردد
 که کار نیک است خصوصاً در محلی که شهادت الناس است بدو نیک است

و دورتی از وی و همت منی آفاق و سرشت و حیران شوی و در انهای زمین و قلم من یک نیک
 من تلك التماره ویش کرده شود و نهاده شود ویش توان میوه ها که نایب از نیکها و بدیهاست
 و هی فحشاء و حال آگاه آن میوه با هم نیستند غیر متمیزه الخ و من المهر جدا نشونده شیرین
 آن از تلخ مساوات منهایس بگیري از ان میوه با ناهجوری تو کما و هت یک علی المهر
 پس بسا که بقدر دست تو بر میوه تلخ فاکت نیکها من قیات پس نزد یک گردانی آن میوه تلخ را از
 و هن خود فاکت منهایس پس بخوری از ان میوه پاره را و مصفتك و سخا از ان قسرت
 المیزان را الی انما فی لیا و اتك پس مرایت کند و درود تلخی آن در اجزای کام تو و نا طین
 حلقك و دما غك و دردن گلو و مغز سر تو و خیا شینك و در بنای بینی تو فعیلتك
 قیات پس کار کن آن میوه تلخ در تو و مکت فی عروقك و در رو و در رگهای تو و آخر
 جسدك و در تمام اجزای بدن تو فعیلتك بها پس هلاک معنوی بآن میوه تلخ و خوردن
 و سرایت کردن و سه در بدن و ناسازگاری دی و طبیعت و لفطك الی من قیات و
 انما خلقن تو باقیانده را از بین تو و غسل اثره و شستن اثر و سه از دهن و کام و خلق
 لا بدفع عنك ما قد سری فی جسدك و دورنی کند از تو زبان جیستر یک سرایت کرده
 و در رفته است در بدن تو و لا یفعلك و سود نمی کند از این انما خلقن و شستن و دور کردن
 و در بن کلام تنبیه است که مجرب بدی کردن و مصیبت در زدن مرایت میکند اثر و سه در تمام
 وجود آدمی و هلاک میکند او را و پشیمان شدن از ان و ترک کردن آن بعد از سرایت سود مدار و از آنچه
 که پشت یارب مگر تبه تمام دست از ان دست و بد که حکم آن دارد که گویا نکرده است و وجود تو به
 صبیح یضوح بسی عزیز الوجود است خصوصاً از حقوق عباد آنچه موقوف بر و مظلالم است و ان
 اكلت ابتداء من المهر الخ و ماگر بخوری هم از اوّل از میوه شیرین و سرت حلا و نیکها

له صبح بالحق
 دعای صبح و دعا
 حال و توبه
 که بگوید
 و بر نام و در کلامها
 و لای میگوید و فتنه
 و در کلام او در
 سوی معنی که
 استار و ظاهر و باطن

و در مصیبت و در بدی مرایت میکند اثر و سه در تمام وجود آدمی

و قرب از شجره بطریق خدمت و ملازمت و توقف نزدی کنایت از فنا در قدر و جبریان بر مقتضای
 علم بآن و غیبت از شجره و پیمان در افاق کنایت از ارادت و شمول و اندک اعلم پس حاصل مضمون
 این مقاله اختیار از او التزام خلوت و توحید و حضور بجناب حق و ترک تفرق و انتشار بر ترک تدبیر و
 اختیار بجهت تخریب و دفع در مهادی شری و پیمان در مفاوئز هلاک و توحید بجناب حق که مقصد خیر و شر
 و سید اهرم اکوان و انار است و مشک بجناب خیر که مرجع امن و سلامت از آفات و محافاتیست
 و اندک اعلم پس از ان دلیل می آید که همه بخلق خدا و قدرت اوست و میفرماید **قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ**
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْلَمُونَ خدا پدید کرد شما را و علمای شما را و **قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ**
وَسَلَّمَ وَاللَّهُ خَلَقَ الْجَاذِرَ وَجُزْؤَهُ خدا بیعیالی پدید کرد و ذبح کننده گوشت را و محرکنده
 شتر را و پدید کرد و شتر و گوشت را که ذبح و شکر کرده میشوند پس ذبح و شکر کردن هم بخلق اوست گو یا کسی
 است بجا که کشتن حیوان را و عذاب کردن جا بدار می را پس فرمود همه بخلق و تقدیر اوست و کشته
 گشته شده همه پدید کرده اویند و چون ثابت شد که همه بخلق و تقدیر پروردگار است اشارت کرد
 بآن که بنده را نیز در ان وظیفی هست چنانکه مذنب اهل سنت و جماعت است پس می فرمایند
وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ خَلَقَ اللَّهُ و کارهای بندگان همه پدید کرده شده خدا ایند عز و جل و کسب و کسب
 بندگانت و کسب و ریختن و رزیدن و گرد آوردن این سخن مشهور است در اهل مذنب که خدا
 خالق است و بندگان کاسب و این را تحقیق است و محل خود مذکور و حاصل وی آنست که پروردگار تعالی
 اسباب پدید کرده و برای هر کاری سببی ساخته چنانکه آتش برای سوختن و آب برای تر کردن و مانند آن
 و قصد و اختیار بنده را سبب گردانیده است برای پدید کردن کار چون قصد از بنده بچو و آید و بکار
 تعالی فعل را انجام دهد و باینکه پدید شدن قصد از بنده نیز موقوف اسباب و آلات است که همه
 مخلوق الهی است تعالی پس آن نیز بایجاد حق باشد گویند قصد امری و وجودی نیست بلکه لامر و وجودی است

این معاد را بفرمود
 و کسر و دوایار کرد
 سارل و مقلات
 این معاد را بفرمود
 و کسر و دوایار کرد
 سارل و مقلات

قصد و اختیار بنده
 را سبب گردانیده
 است

از دوزخ بگردانند و دوزخ گوید زود و بگذرای مسلمان که نور تو گشت راه یافتن که یطی فی قمار
 البلاء فی الدنیا پس چگونه نیر اندامان توانست بلا غضب الهی را در دنیا از بنجا معلوم شد که ایمان
 و طاعت سبب لطفت و رحمت و ناز و نعمت است چنانکه از احوال بندگان مطیع و فرمانبردار نرزد و امر را
 و سلاطین کاسگارشاده می افتد و نیز مومنان محبوب درگاه الهی اند و محبوب هرگز محبوب
 خود را عذاب نکند اللهم الا ان یلکون العبد من المجد و منی بار خدا یا اگر آنکه باشد بنده
 از مجذوبان که کشیده است ایشان را حق تعالی بسوی خود المختارین اللو لایقه که برگزیده شده اند
 برای دوستی حاس و الا صیفا و برگزیده شده اند برای خلوص محبت و صفای مودت و الا اختصار
 و برگزیده شده اند بمراتب علییه و مناصب منیه و اجتناب و اصطفا هر دو یک معنی است فلا یلکون
 البلاء پس چاره نیست از بلا فرستادن بران بنده و یضی به من حدث الا هو ایتا صاف و خلص و دایم
 آن بنده ارجح بر الهی نفس چنانکه صاف و خالص گردانیده شود آهین از چرخ ویریم آتش و المیل الی الطبیع
 گردانیده شود و امیل کردن به مقتضای سرت آدمی زو و الزلزلون الی شقوق التفسیر و لکد الیها
 و امیل کردن و ساکن شدن بسوی خواسته های نفس و لذتهای وی و الطمانینه الی الخلق
 آسیدین بسوی خلق و الرضا بهی و خوشنود شدن نیز و یکی خلق و التکون
 الیه و آرام یافتن و ساکن شدن بسوی ایشان و التوین معهم و درجا بودن با ایشان
 و الفرج بهی و شادمانی یافتن با ایشان و این نیز در حق این حایف داخل حمایت و عنایت
 و تفضل و احسان و عافیت و نعمت و لطف و کرم است پس بخون بهر حال عمل انعام و ثنایست
 لطف و کرم است ظاهر باضی قیبت پس مبتلا گردانیده میشود و آزمایش کرد میشود و حتی
 یکدوبت جمیع ذلک تا بگذارد و بدرد و دهمه آلا یثما فیططف القلب حرو و چ الکمل
 پس پاک شود دل بر آمدن همه آلودگیها و چرکها و یثقی توحید الرب و باقی و پائیده مانده بماند

این را در حدیثی است که در حدیثی است

نفس بر جان عمل می کند و در حدیثی است که در حدیثی است

بغیر و شجب از شتر است و تنبیه کرد و بزرگوار که اگر چه جبر و شتر هر دو بتقدیر الهیست و لیکن بیا شتر غیر اسباب
 فضل و کرم و حمایت و عنایت و لطف و کرم ساخته است از دنیا و آخرت و از کتاب شتر اسباب خدا آن
 و این نیز تقدیر است تعالی فَاِذَا كُنْتَ طَائِفًا لِّلْجَنَّةِ پس چون باشی تو طایف و مقادیر حکم خدا مُتَنَبِّلًا
 لا مریه و فایز واری کشنده امر او را مُنْتَهَبًا لِّلْهَيْبَةِ ما را آید و قبول کنده می اورا مُسْلِمًا لِّهٖ غنی
 قدیر و تسلیم کننده امر او را و سپارنده خود را بوی در قضا و قدر و حاکم عن شتر و و گنجه در دوزخ را بیک
 خود که خلق کرده است و تَفَضَّلَ عَلَيْكَ خَيْرٌ و فرووی که کند بر تو بیک خود و حاکم عنی لَا سَوَاءٌ
جَمِيعُهَا گنجه در دوزخ از بدیها همه از بدیها دنیا و دنیا داردی و دین و دنیا اَتَاكَ دِيْنًا مِّمَّا مَقُوْلَةٌ اما از روی
 دین پس دلیل بر آن قول است عز و جل كَذٰلِكَ لِنُصَرِّفَ عَنْهُ الشُّوْءَ وَ اَلْفَحْشَاءَ همچنین محال
 کردیم بایوسف تا برگردانیم از وی بدیهه که تقدیرات خداست و دنیا را اِنَّهٗ مِنْ عِندِنا لَلْخَالِصِيْنَ
 بدیهه سیکردی از بندگان ماست که خالص گردانیده اند یا خالص گردانیده شده اند و اما دُنْيَا
 اما حایض از روی دنیا قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَدُوِّكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاَمَنْتُمْ چه کار دارد
 حق تعالی بگذار کردن شمارا بقتل و حبس و امثال آن اگر شکر گویند و ایمان آرید مُؤْمِنًا شاکر و
مَا يَفْعَلُ الْبَلَاءُ عِنْدَكَ مسلمان شکر گوینده چه میکند بلا زد او و هو اِلَى الْعَافِيَةِ اقرب
 و من الْبَلَاءِ دوی بسوی مافیت نزدیک تر است از بلا اِنَّهٗ فِي حَيْثُ الْمُرِيْدِ زیرا که مسلمان
 و در مقام زیاد است از نعمت اِنَّهٗ شَاكِرٌ زیرا که وی شکر گوینده است بر و در کار خود و شکر سبب
 مزید نعمت است نه موجب بلا و نعمت و عقاب محل آن کفر و کفران نعمت است قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی لَئِنْ
شَكَرْتُمْ لَّازِيْدَنَّكُمْ اگر شکر گویند بیشتر و هم شما را نعمت وَاِنْ كَفَرْتُمْ لَظَهَرَ لَهٗبُ
النَّارِ فِيْكُمْ اگر کفر کنید پس ایمان توای مؤمن می راند زاننده آتش را و آخرت آتی حق عاقبت كُلِّ
 عاجز آتش که آن سبب عذاب و سزای هر گناهگار است چنانکه در حدیث آمده است که چون مردم را

بسیار از این
 معنی و این
 از حدیث و این
 غایت از حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث

اگر وائیدن پروردگار و معرفه الحق و شناسا شدن بحق و مواردا الغیب و جابها در آمدن
 علوم غیب من انواع الاکسار و العلوم و انکوناگون سیرا و علمها و انوار القرب و شوینها
 نزدیکی حق تعالی که نه نیست که یسعه اثنا ب زیر که بدستی کرد دل خانه است که نمی گنجد و
 و کس چنانکه در قرآن مجید میفرماید مَا خَلَّ اللَّهُ لِرَجُلٍ قُلُوبًا فَنَفْسُ خَوْفِهِ نَكَرَ وائیده
 خدا تعالی بیکس را در دل و درون و مصرع یکدل داری پس بتانیکه دست ترا بد
 و نیز فرموده اِنَّ الْمُلُوكَ لَآدْخِلُوْا قَرْيَةً اَفْسَدُوْهَا وَ هَآبِدْ رُسُلَهُمْ بَاوْشَاءِمْ چون در آیدند
 و روی تبا و غریب گردانند آنرا و بچگونگی اَهْلُهَا اَدْلَلُّوْهُ و بگردانند گرامی و ارجند
 و سرکشان مردم آن قریه را خوار و نرم و رام فَاخْرَجُوْهُمُ الْاَعْمَرَةَ پس بیرون می آرند غریزان را
 عَنْ طَيْبِ الْمَكَارِلِ اتغوشی و خوبی بنر لها و لغیر العیش و از نال و نعمت زندگانی که
 بمقتضای طبیعت و حکم نفس بدان خوش و ساکن و مطمئن بودند و باز و نعمت میگردانند آنهمه
 برهم زده و در روز بر ساخته ستود بیت همچون برست را در خانه خود رده می آرند آخر ندانی اینقدر
 این شکم آن بکنیم کاست الولا یة علی القلب بود سلطنت و تصرف و حکم پیش ازین بر دل
 لِلْفِتَنِ هَاتِ وَاْلَهْوٰی وَاْلنَّفْسِ مِنْ شَیْطَانٍ رَاوِهُ وَاوْلَفْسِ رَاوِ الْجَوَارِیْحِ مَتَحَرِّکَةً بِأَمْرِ هُوَ
 و بود و جوارح و اعضا جنبیده بامر و مقتضای ایشان من انواع المعاصی و الا با طیب
 از کوناگون گناهها و ناقصها و الترهات و باطلها و ضلالتها و تیره بضم و تشدید را بهی که از راه
 بزرگ بیرون رود و قاری معرب و وره و معنی و ابیه یعنی حادثه عظیم و کار سخت و دشوار نیز آید
 فَاَلَتْ تِلْكَ الْوَلَا یة پس رفت آن تصرف و سلطنت که بود در نفس و شیطان را بر
 مملکت قلب فَنَسْكَتِ الْجَوَارِیْحِ پس آرام یافتند جوارح و اعضا از ان جنبشهای که بامر
 نفس و شیطان داشتند و فرغند دَاوْرُ الْمَلٰٓئِکَةِ الَّتِیْ هِيَ الْقَلْبُ و خالی شد سرا س با و شاهی

مَن يَأْتِيكَ بِهَا حَشَّةٌ أَمْ يَزَانُ بِغَيْرِهَا كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 نِيزَ أَتَى وَفَاحِشٌ بِرِدَى كَذَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 كَرِهَ وَفَاحِشٌ بِرِدَى كَذَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 أَن وَفَاحِشٌ بِرِدَى كَذَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 بِاللَّيْلِ سَبَبُ الْقَالِ الْإِشَانُ بِغَيْرِ صِلَةٍ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 بِهَيْمٍ مَنُورٍ اسْتَفْهَمَ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 وَفَقِيرٌ وَفَقِيرٌ بِرِدَى كَذَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 بِأَجْوَدَ أَنْ تَعْلَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ
 بِخَلْقِهِ أَوْ تَتَذَكَّرُونَ خَلْقَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 وَاسْتَفْهَمَ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ
 مُضْمَلٌ اسْتَفْهَمَ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ
 صَلَواتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَاحِشَةٌ كَمَا كَرِهَ وَفَاحِشَةٌ بَعْضُ رِثَا
 جَابِ رِسَالَتِ تَابِ غَابِتِ اسْتَفْهَمَ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ
 وَالْحَشْرُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَنْصَحَهُ أَنْ يُنَادِيَ الرَّاحَةَ وَالسُّرُورَ يَا مَعْشَرَ
 آسَائِشِ وَخُوشِي رَاذِلَةِ عَمَّةٍ وَالْجُودِ وَالسُّودِ وَشَاوِي رَاذِلَةِ آمِنٍ وَالسُّكُونِ
 وَابْنِي وَارَامِ رَاذِلَةِ الْعِلْمِ وَالذَّلَالِ وَنَارِ وَنَمَتْ مَا وَانْتَبَهْتُ فِي كَيْتَرِ السَّبَبِ وَالْتَدَرِ
 وَحَالِ أَنْكَ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ تَوَهَّمُ
 وَوَرِيرِ أَفِيدِنِ نَفْسٍ كَارِزِ كَرْدِ بَاهُوَ أَوَا زَالَةِ الْمَرَادِ وَالْأَخْوَاضِ دُنْيَا وَأَحْرَى
 وَوَرِيرِ كَرْدِ مَرَادِهَا وَخَوَا اسْتَفْهَمَ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ الْبَدْرُ

الْقَالَةُ الْقَالَةُ الْقَالَةُ

وانشاء من خلد من قوت من الملائكة تشتد خطرة وحذرها پس هر کسی که نزدیک است
 از پادشاه سخت است بملک رسیدن و ترسیدن و پرهیزیدن وی لکنه فی قزای من الملائک
 زیرا که وی در محلی است که می بیند و در پادشاه کا یحقی علیه تصاریفه پنهان نیست بر
 پادشاه گردانیدن او خود را در کار و بار و حرکات و پنهان نیست از وی جنبشهای او و عملهای
 او و الحیاطه و پنهان نیست نگرشهای او و چشم یعنی هر جا که میگرد و هر چه میکند و هر چه میگوید
 پادشاه بر همه مطلع است و احوال او را نگاهبان فان قلت پس اگر سوال کنی تو بگوئی که فال الحقیقه
 عند الله باجمعه کر حل الواجد پس خلق همه نزد خدا حکم گیر و دارند کا یحقی علیه و منهم
 تنبی پسندیده نیست بر صدای تعالی از خلق هیچ چیزی مآتی فایده لکن الکلام پس چه فایده است
 مر این سخن را که گفتند که احوال مقرر باز اسید اند وی بیند وی تعالی احوال تمام حقائق را میداند و
 می بیند و چه تخصیص مقرر بان چیست قبل لک گفته شود و مر تر در جواب این سوال و رفع این اشکال آنکه
 علم الهی به همه محیط است و همه را میداند و لیکن لئلا علّت مآثر لئله هر گاه بلند شد منزلت و حرمت
 مقرب درگاه او و شرف رتبه و بزرگ گشت رتبه او نزد حق عظمه خطره نزدیک شد خطره او
 لکنه و حب علیه شکرمه اولاده زیرا که واجب و ثابت شایسته وی شکر و تحمید و تعظیم کرد و هست حق سبحانه
 از این جسیم افعیه و فضیله از نعمتهای عظیم وی و فروزی کرم وی بقا ذی الا لئله است عن
 خد صیه پس اندک روی گردانیدن و چه و راست نگرش از چاکری حق تفصیل فی شکرمه کوتاهی
 کردن است و شکرمه تعالی و ذلک لئله ان فی طاعتهم و آن تعظیم کردن در خدمت
 کم کردن است و طاعت و بندگی وی سبب دایه خطر و حذر مقرر بان را این است و زیادت علم
 حق با ایشان کتابت است از زیادت اعتنا و کثرت مواخذه و دلیل بر عظم خط و کثرت مواخذه مر
 مقرر بان را این آیت است که قال الله تعالی گفته است خدا عز وجل یا ایها النبی

ما
 فی علمه و کثرت مواخذه و کثرت مواخذه

فَمَا دَامَ فِيكَ شَيْءٌ مِنْ ذَلِكِ بِسَ مَا دَامَ كَمَا تَوْجِيزِي اَزِيْن جِزِيَا سَتِ قَانَتْ فِي بَابِ
الْاِقْنَاءِ بِسَ تَوْجِيزِي دَر بَابِ قَالِي سَاخَن و دَر صَد و دَو ر گ ر و ا نِيدَن اَنِي فَا مَسْكَن حَتَّى يَحْصَلَ
الْفَنَاءُ عَلَى التَّامِّ وَالْكَمَالِ بِسَ مَا كُنْ تَوْجِيزِي بِجَايِ خُودِ بَاشْ وَ صَبْرُ كُنْ وَ دَعْوِي وَ صَوْلُ كُنْ نَا اَنَكُم
اَنَا كَر د و فَنَاءِ تَام و كَمَال و اَقْنِيَا نِ سَتِي وَ پِنْدَارِ تَا مَر فَخْرِي مِّنْ الْكِبْرِ بِسَ بِرُونِ آوَر دِه شُوي اَنِي
كُور دِه اَهْ سَ گِ رِي كِه اِنْدَا خْتِه و گِ دَا خْتِه شُدِه دَر اَن وَ تَكْلَلْ صَبِيَا عَتَا كَ وَ تَام سَا حَتِه شُود ز ر گِ رِي
تَوْصُوعِ دَر كَا لِبِدَرِ سَخْتَن گِ دَا خْتِه عِنِي بَعْد اَز گِ دَا خْتَن وَ قَالِي سَاخَن بِمَقَامِ بَا قِي گِ ر و ا نِيدَن وَ
نَا خْتَن آوَر دِه مِشُوي وَ تَكْلَلْ وَ آوَر سَتِه شُوي بِه بِرَا يِه وَ تَكْلَسِي وَ پُوشَا نِيدِه شُوي جَا بِه وَ تَطْيِيبِ
وَ غُشْبُو سَا خْتِه شُوي وَ تَجَوُّزِ وَ تَجَوُّزِ كِر دِه شُوي تَحْتَرِزْ عَنِ الْمَلِكِ الْاَكْبَرِ سَيِّدِه دَا شَتِه مِشُوي
بِسُوي بَا دِشَا ه بَز گِ رَا ز سَهْمِه بَا دِشَا ه اَن فَخْرَا حَبْ يَا نَا كَ الْيَوْمَ كَدَيْتَا مَكِينُ اَيْمَانِ بِسَ
خَطَابِ كِر دِه شُوي بَا يِنِ كَلَامِ كِه تُو تَز دَا خَدَا وَ نَدِ كُنْتِ وَ قَدْرَتِ وَ جَاهِ وَ مَنَزَلَتِ وَ اَمَانَتِي هَتُوَا اَنْسَ
بِسَ اَنْسَ وَ اَرَامِ يَافَتِه مِشُوي وَ تَكْلَا طَفَ وَ نَرْمِي وَ كُوْلِي كِر دِه مِشُوي وَ تَطْعَمُه مِّنَ الْفَضْلِ
وَ خُورَانِيدِه مِشُوي اَز خَدَا فَرْوَنِي لَطْفِ وَ كَرَمِ وَ مِثْنِه تَشَقُّقِ وَ اَز فَضْلِ نُو شَانِيدِه مِشُوي
وَ تَقَرُّبِ وَ تَز دِي كِ گِ ر و ا نِيدِه مِشُوي وَ تَقَلُّبِ وَ بَسِيَا رِ ز دِي كِ گِ ر و ا نِيدِه مِشُوي وَ تَطَاعِ عَلَى
الْاَسْرَارِ وَ مَطْلَعِ گِ ر و ا نِيدِه مِشُوي بِرَا سَرَا رِ وَ حَقَائِقِ وَ اَمُورِ وَ هِي عَنَّا كَ لَا يَخْفَى وَ حَالِ اَنَكُم
اَن اَسْرَارِ ز نُو اَصْلَا بُو شَمِيدِه مِشُود وَ تَام بِپَا يِه مِگِ ر و دِر بُو قَتْنِي بِمَا تَقَطُّعُ اَمِّنْ ذَلِكِ
بِسَ تُوَا نِ گِ ر و بِي نَا يَدِ گِ ر و ا نِيدِه مِشُوي بِجِزِي كِي دَا و دِه شُوي تُوَا ز اَن نَعْمَتَا هَا وَ مَرْتَبَاتَا عِنِ جَمِيعِ الْاَشْيَا
اَز هَمِه جِزِي كِه مَاسُوِي عِنِ وَ دِه بَا قِي اَوْ سَتِ اَز دَوْلَتِ وَ نَعْمَتِ دُنْيَا وَ اَخِرَتِ كِه مَنظُورِ دَر اَن وَ مَطْلُوبِ
بِرَا نِ حَقِ نَبَا شَدَا الْاَكْثَرِي اِلَى قُرْأَةِ الدَّحَبِ اَيْمَانِي عِنِي بِسُوي رِ بَزِه هَا يِ زَر مَنفَرَقَه
اَز هَمِ جِدَا اَفْئَادِه مُتَبَدِّلَه وَ رَا خْتِه شُدِه گِ هَمَا شَتِه نَعْمَتِه مُتَدَاوِلَه دَسْتِ بَدَسْتِ گِ ر و ا نِيدِه شُدِه

ملک صمد
والعظمیٰ نبی
و مهابه و ارایی
جبریا و تعجب
کنند و عجبنا
سعی خداوندین
عبادت

و به تحقیق باقی مانده است در توبقیه از مرادات و طلب اعراض ظاهره که لا یشک فیها و هوید است
چنانکه آثار آن از افعال و احوال و ظاهر میگرد و دو همه کس در میانند و اگر بر دیگران پوشیده است
تو خود و خودی با بی و بر تو پیدا است علی رسلک یا مستحق است آهسته روای شتابنده و پیش
مفلا مهلا یا مترقب آهسته باش آهسته باش و این همه تیزمر وای منتظر و چشم دارنده
فتح باب رالسائب مسند و حلال ذلک و بسته شده است تا هنگام ازاله مرادات و اعراض
تا آنکه باقی نماند از آن چیزی و قد اقبیت علیک منه بقیة و حال آنکه تحقیق باقی مانده بر تو
از آن بقیه و قبالت ذکر لا یغنی و در توفیر از آن هست الکاتبت عبدا ما بقی علیه و من هم
مکاتب بنده ایست تا باقی است بروی بگردم و مکاتب بنده که بهای خود را بر خود گرفته و نوشته داده
که هرگاه ادا کند آزاد شود و حکمی و شریعتی است که تا بنجام بیانی نشود آزاد نگردد و آنکه بگردم بروی باقی است
بهیروز بنده است بحسبین سالك این راه و طالب قرب درگاه تافره از طلب برادر و یقین از آثار هستی و خود خواهی
و خود کاهی در وی باقیست هرگز روی آزادوی نه بنید و بجزیت خالص رسد چنانکه می فرمایند کانت مقصد و قد
معن ذلک تو روی برگردانید شده از مقرب و قبول ما بقی علیک من الدنیا ما دام که باقیست
بر تو از لذات و تمتعات دنیا میقدار مقصود تا بر برگردی غرض خیر الدنیا هو الذک و نیا هو اسه تو
و مراد الذک و خواسته تو و ممالک و آرزوی تو و ذیبت لشی من الاشیاء و دیدن تو چیز را
از چیز را بطریق میل و محبت و عجب و نظر با سوس از مال و منال و اولاد و علم و فضل و طاعت و عبادت که
ظلمت لشی من الاشیاء و جستن تو مر چیز از چیز از لذات و شهوات و عزت و جاه و قدر و
مهرت بحظ نفس و حکم طبیعت و تشوق نفسی الی مکنی من الاغوائی دُنیا و آخری
و بر آمدن و گریستن نفس تو سوس چیزی از عوضها و اجرا بر عمل در دنیا و در آخری همان عمل و دنیا
قبول و حصول اخلاص حقیقی و عبودیت تحقیقی و نشان بقای هستی و خود پرستی است چنانکه میفرمایند

پس از گرد احسن و کوفتن فَهَكَذَا أَنْتَ يَا مُؤْمِنٌ پس همچنین تو ای مؤمن که راست دانسته و عده
حق را اذ أَصَابَتْ عَلَى غَارِي الْأَقْدَارِ چون شکبائی و رزی بر عایهای روان شدن تقدیر
انّی تعالی و رَضِيتَ بِالْقَضَاءِ فِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ و راضی باشی بقضای وی در همه حال
چه در فقر و غنا و چه در صحت و مرض و چه در شدت و رخا و مانند آن احوال تضاده و مستقیم باشی
بر طاعت و عبادت و امتثال اوامر و نواهی قوتت إِلَى مَوْكَلَاكَ فی الدُّنْيَا و دیکر دانیست
سبح خداوند و نیافتیم بِالْعُرْفَةِ وَالْعُلُومِ و الا سراسر پس نیت و اوده غوی و نشانی
ذات و صفات و افعال حق و علوم بطریق سلوک و وصول بجناب قرب وی و علم لدنی و اسرار و حقائق
و احوال موجودات و حکمتهای پوشیده و مطلق و ایجاد و تسکین فی الْآخِرَةِ و دار السلام و ساکن
و مقیم گردانیده میشود در آخرت و در بهشت مَعَ الْأَنْبِيَاءِ وَالصِّدِّيقِينَ وَالسَّهْلَاءِ وَالصَّالِحِينَ
با پیغمبران و صدیقان و شهیدان و صالحان فی جوار الله در سبب رحمت خدای تعالی
و در سراسر وی که مقام خاص باشد مرتضیان و مقربیه و در نزدیکی وی برز و یکی مشغول
عنایت حقیقی و الا نشاید و آرام یافتن بگرد و شهودی عز و جل این الفاظ از مشاهبات است
و مراد بیان معانیست مقترنه و مترادفیه تشبیه که بهشت تنگی عبارات و تفهیم خلایق بآن تعبیر کرده اند
فاصله پس صبر کن و لا تسرع و شتابی مکن و ارضی بالقضاء و راضی باش بقضای
که بتأخیر حصول مقصود و تأخر معین رفته است و لا تسرع و شتاب منته بر حق بر غل و عدم
اطلاع بر حال تو فینا لَكَ بِكَ عَقِوبَةٌ پس چون صبر کردی درمی یابد ترا سودی و راحت غفوی
و حلاوة معرفیه و شیرینی شناخت وی و لطیفه و گرمیه و صمیمه و لطف و کرم لغت وی
الْمَقَالَةُ التَّاسِعَةُ وَالْعَشْرُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَارْتَضَاهُ فِي
قَوْلِ النَّبِيِّ دِرْقُولِ پیغمبر صلعم کما دَا الْمَقْرُ أَنْ يَكُونَ كَقَرَّ أَنْزَلْ و یک است فکر

واکار آمد و لیکن تصویر فرموده اند از او در فقر بعد از غنا و در بلا بعد از نعمت و محنت و در محنت
 سخت تر و وقوع در ورطه کفر بیشتر فَمَنْ لَطَفَ اللَّهُ بِهِ پس بنده که لطف و نرمی خواهد خدای تعالی
 بوی که كَفَّ عَنْهُ مَا بِهِ بکشاید و دور کند از آن بنده چیز که با اوست از محنت و سختی که بدان در ورطه
 کفر و صدمات افتد و بی صبری کند و از جای ر خود خاد كَرَّهَ مَا لَعَنَ فِيهِ پس در یاد خدا تعالی آن بنده را
 بعافیت و سلامت از فقر و الْإِسْخَاءِ و بوی نگری و دفع حاجتمندی و وَفَقْرًا لِلشُّكْرِ وَالْحَمْدِ وَالْتِنَاءِ
 و توفیق و بدان بنده را برای سپاس داشتن و ستایش کردن و تنگن من مر خدا را فَسَيَذْكُرُكَ که ذی الشان
الْقَاءِ پس و انعم و محبت میدارد خدا تعالی آن عافیت و غنا را تا وقت مردن و وَمَنْ يُكْرِهْهُ اللَّهُ فَيُتْلِهِ
 و کسی که خواهد خدا تعالی آزمایش و ابتلائی او را و فتنه در صل و انداختن طلا در آتش تا بگوید او را و صاف
 گردد و مفتون طلا در آتش در آورده شده أَدَامَ بِلَاءَهُ و فقره همیشه میدارد و بلائی او را و فقر او را
فَيَقْطَعُ عَنْهُ مکه که ایمان به پس گسته میگرداند و از وی مردمان او يَقْطَعُ مَا لَا غِنَى فِيهِ
الْثَمَنَ لِلْحَقِّ پس کافر میگرداند و بسبب عیب کردن و نهمت نهادن مرق را و جعل بهیمل و سفوف
 و عداوت و الْكَافِرِينَ و عداوت و گمان و خلاف کردن در وعده حق و استوارند داشتن و وعده او را
 که در ایصال رزق و حاجت و عا و غاشط طعوف و کمرب کرده است فَيَمُوتُ كَأَمْوَالِ اللَّهِ پس
 بسیر و کفر آرنده بخدا و جَاهِدًا لایا کیمه و انکار کننده دلائل و علامات را که دلالت دارند بر کمال
 قدرت و رحمت و ثبوت علم و حکمت حق بآیات قرآن که ماطن اند و صدق و وعده و وَسَيُطْلَعُ
حَسْبُكَ عَلَى رَيْبِهِ ناراضی و شکمین بر پروردگار خود لِيَكُنْ شَارِدَ رَسُولِ اللَّهِ و بسوی این
 اشارت کرده است پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 بدستیکه سخت ترین مردم از روی عذاب در روز قیامت دُخِلَ جَمْعُ اللَّهِ که باین فقر الدنیا
 و عذاب الاخره مرویست که جمع کرده است خدا تعالی او را میان فقر و دنیا و عذاب و آخرت

الله ما دون ذلك
 و عذاب الاخره
 و عذاب الاخره
 و عذاب الاخره

سبب افتادن و کفر تقویٰ العبد بالله ایمان می آرد بنده بخدا و یسئلم الامور کلها
 الى الله و می سپارد کارها را همه بخدای عزوجل و یعتقد تسهیل الرزق منه و یقین میدارد
 در دل خود آسان کردن و رسانیدن رزق از خدا و آن ما آصابه کفر لیکن لخطیئه و اعتقاد دارد
 که هر چیزی که رسید او را نبوده که خطا کند و برسد او را و ما اخطا کفر لیکن لیصیئته و هر چیزی که خطا کرد
 و نرسید او را نبوده که برسد او را یعنی هر چه نصیب اوست و مقدر راست برای او البته میرسد طلبند یا نه طلبند
 و هر چه نصیب اوست هر چه طلب کند بر گزیند برسد او را قائله اعتقاد اول آنست که آنچه برسد نرسد که
 بسی من و نور بازوی من رسید و اعتقاد ثانی آنکه اگر رسید بر تا یافت آن حسرت نخورد و تأسف نکند
 و من یتق الله یجعل له مخرجاً و اعتقاد کند که هر که تقوی میکند خدا را آسان میگردد اندوی تقا
 و را بر بیرون شدن از همه تنگیها و تشویشها و یزرقه من حیث لا یحسب و روزی بسیار نلوا
 از آنجا که گمان ندارد و من یتق کل علی الله و هر که توکل کند به خدا و بسپارد کارهای را بوی و هو حسبه
 پس خدا پس است او را و محتاج نیگردد و بدست است اسباب و یقول ذلک و میگوید این بنده و اعتقاد
 میکند خدا و هو فی حال العافیة و حال آنکه بنده در حال عافیت و سلامت است بلا و محنت و فقر است
 تحمیه الله تعالی بستر مبتلا میگردد و اندوی آزما ید او را خدای عزوجل بالبلاء و الفقر
 بازمایش و فقر یا خدا فی السؤال و التضرع پس شروع میکند آن بنده مبتلا و بلا و فقر و محنت
 اوص و زاری کردن نزد وی تعالی تا دور گردد اندام از وی فلا یتشفعها عنه پس نمیکشاید و دور نمیکند
 خدا تعالی آن بلیه و محنت را از آن بنده پس میگردد و بنده از ایمان و اعتقاد وی که از خدا تعالی داشت
 دور و در کفر افتد و یحیی بنده یحقیق و قوله پس درین هنگام متحقق و ثابت میگردد و قول پیغمبر
 صلی الله علیه و سلم کاذب الفقر آن لیکن کفر از روی است فقر که باز گردد و بکفر پوشیده نماند که تصدیق
 و تقریر این حکم آنچنان نیز متصور بود که هم او آغاز مبتلای بلا و فقر گردد و بسبب آن در ورطه کفر و غلط

حتی ثابت ماند و بخار از رضای او پدید آمد و ای رضایا با همه آن در افعال و احکام پروردگار مستغرق گشت
 و المواقفة والقضاء فی فعل المولی و سازگاری بحکم و ارادت مولی و غائی و نیست شدن و فعل و
 ظاهر و سستی و جزا است و آرد و تمام بر آید و بر شرف و ولایت خاصه رسید و کنیز که یحیی بنی الحطای
 بعد از آن در می باید و در خداوند تعالی بدش بسیار و بیک الله و بنار و هست می پرورد و در فی انکار
 اللیل و الخراف و التفاه و ریا و عثمای شب و کر و نهایی روز فی الجلو و و اذ احلا و در حالت جلوت
 و غلوت فی الطاهر و مریکا و فی الباطن آخری گاهی در ظاهر و گاهی در باطن یعنی
 و عیاد و اورا مولی تعالی در ظاهر و باطن با انواع اللطیف بگویناگون توفیق و عصمت و فتون
 الحزینا و گوناگون نصیب و عطا فیقول له ذلک پس دایم و پیوسته می باشد هر اورا لطیف
 عطا فی جبین القام تا هنگام موت و پیش آمدن در حضرت مولی تعالی و یافتن و دیدار وی تعالی
 المقالة الثلثون قال رَفَعَهُ اللهُ عَنْهُ وَاَرْضًا مَا أَكْتَرَمَا فَقَوْلُ حُجَبِ
 بسیار است که بگوئی تو ای شی آغل چه کار کنی که مقصود برسم جدی مراد خود بپذیرم و کشایش
 در کار پیدا گردد و ما الحیل و همیشه چاره و دشمنان دین کار میقال لک پس گفته میشود ترا چهار گری
 آن وقت مکانک بایست بجای خود که مولی تعالی بر وفق رضا و حکم شریعت ترا در آنجا و استسماست
 و لا تخاف و رَحْمَتُكَ و در گذر از حد و از حد خود بند و نفس و چاره گری از پیش خود حتی بایاتیک القدر
 ما انکه باید ترا کائنات و من امرک بالقیام فیما انت فیها از جانب حق تعالی که امر کرده است
 ترا بایستادن و بجای که تو را آنجا قال الله گفته است خدای تعالی عزوجل را صبر و اصابه کنیز و شهنشاه
 طاعت و آنچه میرسد شمار از سختیهای راه دین و صاب و تو و غلبه و زور و دیدار عداوی دین و صبر کردن
 بر سختیهای جنگ علی الخصوص دشمن زین دشمنان که نفس آماره شاست در صبر کردن بر مخالفت هوا
 و می و در احوال و بر بندید بدان خود را و اسباب خود را در صبر و در اسلام بر ای جنگ بکفار و بر بنده

المقالة الثامنة

مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَرُوزِي مِيرَادُ اَوْرَا اَز آنجا که گمان ندارد چه روزی حتی جمالی و چه روزی عقلی
 روحانی وَ کُنْتَ لِصَبْرِكَ حَقِّي يَا نَيْفَ الْقُرَيْشِ وَمَيِّ بَاشِي تَوْسِيبِ مَبْرُكُونَ تَوَازِي مَبَارَكَاتِ سِهَابِ
 وَ تَرَكْتَ قَلْبِي وَ نَظْرَابِ تَابِيَا يَدِ تَرَكَشَايشِ مِنَ الْمُتَوَكِّلِينَ اَز جمله متوکلان و سپارندگان کار خود را با اختیار
 وَ تَدْبِيرِ مُفَضَّلِ مَنَانِ وَقَدْ وَعَدَكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِالْكَفَايَةِ وَ تَحْقِيقِ وَعْدِهِ كَرْدِهِ است ترا
 خدای تعالی بر صفت تو کُلْ بِكَفَايَةِ قَمَاتِ تَوْسِيبِ بَدُونِ کَرَمِ وَ عَنَائَاتِ اَوَا ز احتیاج تو با سبب و آلات
 فَقَالَ بَسْ كُفْتُ وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ وَ سَيَكُنْ بِيَارِ وَ كَارِ بَارِخُورِ بِنَدَا وَ اعْتِمَادِ كُنْدِ
 بروی پس وی تعالی بس ست اورا وَ کُنْتَ مَعَ صَبْرِكَ وَ تَوَكُّلِكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ وَمَيِّ بَاشِي
 تَوْسِيبِ اَز مَن اَوَکُ تَوَكَّلْ اَهْتِ وَ تَوَكُّلِ وَ عَنَائَاتِ اَوَا ز مَدَنیکو کاران و عبادت کنندگان مر خدا را نعمت
 شهود و حضور که حقیقت معنی احسانست وَقَدْ وَعَدَكَ بِالْجَزَاءِ وَ تَحْقِيقِ وَعْدِهِ کَرْدِهِ است ترا
 بِرَاحِسَانِ بِحَرَفِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ وَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ وَ مَحْمَدِينَ جَزَائِهِمْ اِحْسَانِ کُنْ بِيَارِ
 وَ تَحْيَاكَ اللَّهُ مَعَ دَائِكَ وَ دُوسْتِ مِیَادِ رُوحِ خدای تعالی دُوشِ خالص بوجو احسان کَلَامُهُ
 قَالَ اِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ زیرا که وی تعالی گفته است بدرستی که خدای تعالی دوست میدارد
 محسنان را پس معلوم شد که جبر شایسته چندین کمالات و سعادات است از تو کُلْ و احسان و کفایت
 وَ جَزَائِهِ مَحَبَّتِ حَقِّ تعالی فَالْصَّبْرُ رَأْسُ كُلِّ خَيْرٍ وَ سَلَامَةُ بَسْ مَبْرُكُونَ اَهْلِ هَر نِکَلِ وَ سَلَامَتِ
 دُنْيَا وَ اُخْرَى وَ دُنْيَا وَ اُخْرَتِ وَ مِنْهُ يَتَرَقَّى الْمُؤْمِنُ اِلَى حَالَةِ الرِّضَا وَ اَلْمُوَافَقَةِ وَ اَز
 مقام صبر الایمیر و دومی بر آید مسلمان بسوی مقام رضا و موافقت حَقِّ شَرِّ الْفَنَاءِ حَقِّ اَفْعَالِ
 اللَّهُ بَسْتِ اَز مقام رضا و موافقت نیز تَرَقَّى میکند بحالت فنا و گم شدن در افعال خدای تعالی
 حَالَةُ الْبَدَلِ اِلَى الْوَقْفِ فَنَاكَ مَالَتْ بِدَلِیَّتِ وَ غِیْبَتِ سَتِ وَ اِبْدَالِ رَایِجِ ارَادَتِ وَ تَوَاضَعِ
 وَ فَعْلِ وَ اخْتِیَارِ نَمِی مَانِدِ وَ غَائِبِ وَ فَنَائِیِ مَحْضِ اَمْرِ ارَادَتِ حَقِّ وَ فَعْلِ اَوْ تَعَالَى فَتَاخَذُ ز

نفسهای خود را بر طاعت و عبادت حق و خلاف هوای نفس بگردانند و انشاء الله و بر پیر کینه خدا را به برتری
 گردانند و دوری نمودن از نافرموده وی و از هر چه با سوای اوست بفرمان او ببالند و بگویند امر کرد ترا
 حق تعالی ای مؤمنان صبر کردن بالزام بر طاعت و خلاف نفس بفرمان او ببالند و بگویند امر کرد ترا
 و اما که از روزه بپشیمان گردید و به بالغه و صبر و بر بستن دل بآن و نگذاشتن بآن و ملازمت نمودن بآن حکم
 خدا را که عین نیکوترین سائید و از ترک کردن صبر فقال پس گفت وی تعالی و انشاء الله فی
 ترک ذلالت و بر پیر کینه خدا را دور کردن آن آبی که از کوه الصبر روان الخیر و السلامه
 فی الصبر یعنی ترک نسیب صبر را زیرا که نیکی دنیا و آخرت و امن و سلامت از هر شر و آفت و صبر است
 و قال المیثمی صلی الله علیه و سلم الصبر من ایمان کما ان الس من الجسد صبر نسبت
 ایمان مانند سر است نسبت تن به چنانکه تن سر بریده وجود بگیرد و بقا نه پذیرد ایمان به صبر کمال نیاید
 و صورت نه بندد و خود تمام عبادت و طاعت بلکه حقیقت ایمان از افراد صبر است که از اعضا و آنها صبر نبرد
 وجود بگیرد و صورت نه پذیرد و قلیل و گفته شده است و فضیلت صبر لکل شیء ذابته بمقدار صبر جزا
 پاداش با اندازه و حد است الا ثواب الصبر گر پاداش صبر فائده جزا است که بدستی که وی جزا است
 بضم جیم خرب گزاف یعنی بی حد و اندازه چنانکه تفسیر فرمودند انما بقول خود علیه مقداره اندازه کرده نشود
 کما قال الله تعالی انما یؤتی الصبر و ان اجر هغه یغیز حساب بسیار و تمام داده میشود و صابر از
 مرد با اسم ایشان بنمایاند و فلان الصبر پس چون بر پیر گاری کنی من را و در جمل فی حفظه الصبر
 در نگذاشتن نوم صبر را و محافظه الحذر و در مبالغه کردن در نگذاشتن حد و حکمها که وی تعالی
 تعیین نموده و مشروع ساخته است انما یؤتی الصبر و ان اجر هغه یغیز حساب بسیار و تمام داده میشود و صابر از
 جزا بیکه نوید داده است ترا در قرآن و هو قوله فان نوید قول اوست عز وجل و من یتق الله یجعل
 له مخرجا کما و سیکه پیر کند خدا را میگرداند و سید میگرداند و او را بر بیرون شدن از هر تنگی و دشواری و یزید

قال علیه السلام الصبر من ایمان کما ان الس من الجسد

بیت خوابان بسی بچشم در آید و بگذرند آن شوخ دیگر اندک در سینه جا کنند. فهم من فهم من بیان
و تفصیل در بعض و شومنی شخصی است و کذا لک اُفعل فیمن یحیی و یحیی بکن در شان کس
که دوست میداری و او را یقیناً آخرت اعطای علی الکتاب و البسنة یعنی عرض کن علما را
او را بر کتاب خدا و سنت رسول او قائل گشت محکومت و فیها فاحیبه اگر باشد علما می آن
شخص دوست داشته شد در کتاب و سنت پس دوست دار او را قائل گشت مشروطه فاحیبه
و اگر باشد علما می آنکس دشمن داشته شد پس دشمن دار او را کینا یحیی بهو الله تا دوست نداری او را
بهوای نفس تو و یحیی بهو الله و دشمن نداری او را بهوای نفس خود و احب الله و البسنة بکن گویند
ایست و قدری از اینجا گفته شد و تحقیق اگر کرده شد تو بخواهی کردن بهوای نفس تو قال الله
عز و جل و لا تلج القوی فیضاک عن سبیل الله و پیروی کن بهوای نفس را اگر اگر و اگر
از راه خدا که متابعت حق است المقالة الثانیة و الثلثون قال فی الله
ما اکتروا القول عجیب بسیار است که میگوئی تو کل من اجته لا تدوم محبتی که کسی
که دوست میدارم من را و در ایدم و همیشه بخیر یاری من را و ارفعال بیننا پس در مورد و
مانعی و میان ما ایضا باقی بماند شدن و ناپدید شدن محبوب آخر الموت یا بعد و
اول العدا و یا بوقع شدن دشمنی سید گیر و این در آموخت و در میان وقوع حیلوت و الفواع
میفرمایند که انواع الکفوال و کوناگون اما واقع میشود و حیلوت و روی بالتلف و القوای
منی الی هلاک شدن و در گذشتن و گم شدن از دست قبضه پس گفته شود و میان حب و
بر آن اما علم ما محسوب الحق انما یهدی الی وی دوست داشته شد خدا المعتبر بهم خواهش
و عنایت کرده شده و می شود که نظریات کرده شده بوسیله المکاره و حکایت کرده شده
بجست و می بر و دیگر آن که پیوسته و وابسته اند و می در شک کرده شده بروی تا بهیچ دیگر تو که خدا

المقالة الثانیة و الثلثون

المقالة الحادية والثلاثون

ان تتركه پس تیرس و سپهرین از ترک کردن ان خیال و ترقی ناکردن آن بقال تخذلک فی الدنیا و الاخری
 پس فرموده اند شوی انداخته شوی انچه تمام قبول و نصرت و توفیق در دنیا و آخرت و لیقولک خیرهما
 وفوت شود از تو یکی دنیا و آخرت المقالة الحادية والثلاثون قال رقی الله عنه اذا وجدت
 فی قلبک نقص شخص او حبیبه چون بیابی تو در دل تو دشمنی کی را یادوستی او را
 فاخرج من اعماله علی الکتاب والسنّة پس ظاهر کن کردارهای او را بر کتاب خدا و سنت رسول او
 فان کانت فیها معصیة پس اگر باشد که درهای او در کتاب و سنت دشمن داشته شده یعنی مخالف و نافرمانی قائل
 بموافقات الله ورسوله پس او را بسیار گاری تو مخرج را و غیر خدا را و شخص عداوت است شخص و ان کانت مخالفة
 فیها فخرجو به و اگر باشد که درهای او در کتاب و سنت دوست داشته شده یعنی موافق و رضی و انت تبعضه و تو
 دشمن میداری او را فاعلم انک صاحب الهوی پس بپرستی بدانکه تو خدا و نه هواست نفس
 تبعضه بهو الله دشمن میداری او را بهوای نفس تو ظالم له ببغضک ایا کسم کنده او را
 بدشمن داشتن تو او را و نه شده دشمنی را در غیرهای او و عاص بدو عرو و جعل و در سوال و بی فرمانی
 مخرج را و رسول الخالف لهما ناسازگاری کنده مرا ایشانرا بدشمن داشتن کسی که دوست میدارند ایشانرا
 اول فب الی الله من اخفک پس توبه کن و بازگرد بسوی خدا ازین گناه که دشمن داشتن است شخص را
 و اسأله و سجده از خدای عز و جل بجهت ذلک الشخص وستی شخص را و غیره و دوستی غیر او را من
 احباب الله و اولیائهم از دوست داشته شدگان خدا و دوست و داندگان وی و اصطفایه و الصالحین
 من عباده و برگزیدگان وی و نیکوکاران ازینندگان و سه لیکون هوا حقالة تا باشی موافق مخرج را
 عز و جل فی عینه در دوست داشتن خدا و عیال او شایسته با آنکه سلطان را باید که او را خدا را از خجسته که دوستان او
 دوست دارند و هیچ یکی را دشمن نباشد و اگر تعصب یا صحت انصاف دروید تا در ظاهر و در ذات نیست و حق و برتری و جلال و
 بایر خود و دل نیست خود و در آن یک است آنجا از غیر خدا و دشمنی چه گنجایش در صرع دیگر نه از بودی بر این گیت

مخرج را و اولیائهم از دوست داشته شدگان خدا و دوست و داندگان وی و اصطفایه و الصالحین من عباده و برگزیدگان وی و نیکوکاران ازینندگان و سه لیکون هوا حقالة تا باشی موافق مخرج را عز و جل فی عینه در دوست داشتن خدا و عیال او شایسته با آنکه سلطان را باید که او را خدا را از خجسته که دوستان او دوست دارند و هیچ یکی را دشمن نباشد و اگر تعصب یا صحت انصاف دروید تا در ظاهر و در ذات نیست و حق و برتری و جلال و بایر خود و دل نیست خود و در آن یک است آنجا از غیر خدا و دشمنی چه گنجایش در صرع دیگر نه از بودی بر این گیت

بَیِّنَاتٍ غَیْرِهَا لَیْسَ مِیْکَرُ وَ مَحَبَّتِ بِنْدَه اَنبَازِی کُردَه شَدَه مِیَان خُدا وَ جِزَوِی وَ شَرِکِ کُردَنِ
 غَیْرِ وِیَادِوِی وَ اَللّٰهُ لَا یَقْبَلُ الشِّرْکَ وَ خُدا نَی یَپَرِدَ اَنبَازِی رَا وَ هُوَ عَیُّوْرُ وَ وِی قَاسِ
 غَیْرِتِ بَرَنَدَه اَسْت بَرَبَنَدَه قَاهِرُ قُوًی کُلِّ شَیْءٍ غَالِبٌ اَسْت بِالَای بِرِجَنِزِ غَالِبُ لَکُلِّ شَیْءٍ حَیْرُ اَسْت
 مَرِ حَیْرُ اَوْ قَدَرْت دَارِ دُورِ بِرِجَنِزِ حَیْرُ اَسْت شَرِّکُ لَکَ وَ یَعْلَمُ مَا کُنْتَ بِسَیْئِی وَ کَمِ سِیْکَرُ اَنَدَ اَنبَازِ خُودِ
 کَر سَاحَتَه اَسْت اَنرَ اَنبَنَدَه وَ کَر فَتَه اَسْت اَنرِ مِیْشِ خُودِ وَ یَحْلِصُ قَلْبُ عَبْدٍ لَکَ مِنْ غَیْرِ شَرِّکِ
 تَا سَاده وِلی آئِشِشِ کُردَنِ دَل بِنَدَه خُودِ اَبَرِای خُودِی اَنبَازِ وِلی آئِشِشِ حَیْرِی دِیْگَرِ بَاوِی اَنجَا نَاشِ
 کَمِ کَسی رَا نَظَرِ سَاده کَر دَر شَرِع حَرَصِ وَ تَوَخِیْبِ بَرِ حَرِصِ اَوَلَا دَوَاقِعِ شَدَه بَلْکَرِ بَرِکَر وَ عَدَمِ اَن عَیْیَهِ
 یَا فِتْنَه چُنَا کَمِ حَیْثِ اَمَدَه اَسْت کَمِ تَخَصُّصِ دَر حَضَرَتِ رِسَالَتِ کُفْتِ کَمِ جِنْدِیْنِ فَرْزَنْدِ دَارِمْ وَ سِگَرِ اَنفِ
 بَوسِ نَکَرِده وَ دَر کُنارِ کَر فَتَه اَم اَن حَضَرَتِ مَلْعَمِ فَرْمُودَنِ لَای رَحْمَ لَای رَحْمَ اَو کَمَا جَاوِ اَبِشِ اَسْت کَمِ
 وَ مَرِ بَانِی وَاوِای حَقُوقِ اَبَرِ مَوَدَّه شَارِعِ دِیْگَرِ اَسْت وَ مَحَبَّتِ وَ تَعَلُّقِ بَا مَرِ اَنهَکَ شَتِغَالِ قَلْبِ اَن
 دِیْگَرِ اَسْت چُنَا کَمِ اَلْعَاقِبَةُ اَو دَاقِ وَ غَالِبِ اَنرِ اَنیدِ وَاَعِثْ تَرِکِ خُدا وَ دُوسَتِ دِی گُردِ مَنُوعِ وَ کُردَه اِن
 قِیَاسِ اَسْت وَ مَوَدَّه اَسْت حَقَا بَی کَمِ اَز اَمَامِ شَهِیدِ اَبُو عَبدِ اَللّٰهِ حُسَیْنِ بِنِ عَلِیِّ رَضِیَ اَللّٰهُ عَنْهُ اَمَدَه اَسْت کَمِ اَلشَّیْخَانِ
 اَز حَضَرَتِ اَبِی کَرَمِ اَللّٰهُ وَ جَهِرِ سَیدِ نَکَمِ شَمَا مارِ دُوسَتِ مِیْدَارِ دِیْ فَرْمُودَنِ چَرَا دُوسَتِ نَازِی کَمِ شَمَا اَسْت
 وَ دَر نَزدِ حَضَرَتِ رَسُوْلِ اَللّٰهِ صَلَّی اَللّٰهُ عَلَیْهِ وَ سَلَّمَ بَاشِیدِ بَازِ پَرِ سَیدِ نَکَمِ خُدا رَا سَجَا دَ دُوسَتِ مِیْلَیْدِ فَرْمُودَنِ
 چَهِ جَا یِ پَرِ سَیدِ اَسْت دُوسَتِی خُدا بِرِ سَیدِ مَقْدَمِ وَ مَخْتَارِ اَسْت کُفْتِ عَجِیْبِ دُوسَتِی دَر سَکِلِ چَکُودِه جَیْ
 اَمِ سَکَلَتِ وَ حِیرَانِ مَانَدَنِ بَازِ پَرِ سَیدِ نَکَمِ اَکَرِ شَمَا رَا خَیْرِ سَازَنْدَرِ وَ جُودِ مَوَاقِی اَمَانِ کَمِ اَمِ رَا اَخْتِیَارِی نَکَمِ
 فَرْمُودَنِ اَیْمَانِ رَا اَخْتِیَارِی نَکَمِ کُفْتِ اَسْت مَحَبَّتِ شَمَا مَخْصَرِ اَسْت وَ حَقِ سَجَا دَ اَنجَه بَا دَ ایدِ مَحَبَّتِ نِیَسْت
 شَفَقَتِ وَ مَرِ بَانِی اَسْت کَمِ شَمَا دَارِ دِیْ پَرِ حَضَرَتِ اَبِی بَرِ حُسَیْنِ نَمُودَنِ فَرْمُودَنِ کَمِ مِثْلِ اَیْنِ سَخَنِ جَزَا
 اَهْلِ بَیْتِ نَبُوتِ نِیَا یَدِ نِیزِ حَرِکِ اَن وَ قَطْعِ اَنزَانِ وَ اَبَتَدَایِ حَالِ اَسْت اَز بَرایِ تَخَصُّصِ تَحْقِیْقِ

حَقِ اَیْمَانِ اَز مِیْمَرِ اَبِی حُسَیْنِ کَمِ اَمَامِ شَدَه جَهِرِ

تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ غَيُورٌ أَيَاثِيهِ إِلَىٰ كَيْفَ يَشَاءُ أَلَمْ يَجْعَلْ لَكُمْ فِتْنَةً إِذَا تَدْعُوا إِلَىٰ غَيْرِ مَا بُدِئْتُمْ بِهِ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

برای خود که بن گئی اولاد با وی مشغول باشی و بغیوی نیز دانی و تروم آن گوی که بغیر چه میجویی
 که باشی جز او را و غیرت در اصل بغیر قلب انسانست و همان اوست بسبب مشارکت در چیزی که مخصوص است
 بوی و در حق تعالی عبارتست از ایزد شمن و بنده را از آنچه دور اندازد او را از جناب قرب و رحمت
 أَمَّا سَمِعَتْكَ قَوْلَهُ أَيَاثِيهِ تَقُولُ خَلَقَ لَكُمْ فِتْنَةً إِذَا تَدْعُوا إِلَىٰ غَيْرِ مَا بُدِئْتُمْ بِهِ خَلَقَ لَكُمْ مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

و نمی پرسند ماست گفتن که از آنچه میجوئید دوست میدارد و خدا ایشان را دوست میدارد
 ایشان خدا را و قَوْلَهُ وَنَسِيْدِي قَوْلِ أَوَّلِ مَا خَلَقْتُ الْإِنْسَانَ وَآلَا تُنْصَرِفُونَ
 و پسید انگر دم پری و آدمی را مگر برای آنکه برستش کند مرا و بشناسد مرا و متغول باشند بمن آقا می گفت
 قَوْلِ الرَّسُولِ أَيَاثِيهِ تَقُولُ بَعِثْ بَعْثًا مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ لَعَلَّكُمْ يَهْتَدُونَ

بغیر و نیکند از او و فرموده اذ احب الله عبدا ابتلا به چون دوست دارد خدا بنده را مبتلا
 میگردد و او را و آزمایش میکند او را فاق صبرا فتناء پس اگر صبر کردی آرد و نیکو میدارد و خود
 میگردد و امر او را برای خود و نیکند از او را و غیر خود قیل گفته شد یعنی گفتند شما به یا رسول الله و ما
 اقمنا که چیست معنی قول توانستاه و احتمال دارد که ملفظ مصدر باشد یعنی چیست اقمنا
 خدا را تعالی بنده را و بجهت طریق میباشد قال گفت آنحضرت اقمنا حق مریبند را آنچنان می باشد
 که کم یکنم که میگردد و مریبند را مالا و لا و لا مال و لا اولاد و همه را از وی باز می ستاند و فقیر
 مجبور و میگردد و لا مال که اگر ادا کان که مال و لا و لا و اقمنا حق مریبند را بنا کند استن
 مرا و مال و ولد از جهت آنست که چون باشد بنده را مال و ولد از جهت دوست میدارد مال و ولد
 مَسْكَنَتُكُمْ لَكُمْ لَكُمْ عَزَّ وَجَلَّ پس شایع شایع میشود و متفرق میگردد و دوستی بنده مریبند
 تعالی را شایع مَقْصُودٌ وَتَجَرُّبِي هَسْ كَمْ يَتَوَدَّ وَبَارَهْ يَشُو وَبَعَثَ فَتَقْصِدُ مُشْرَكَةً

عنه اقامه کرد
 و در آن کس و در
 و بجهت طریق
 و مریبند را

و در آن کس

نیز این طریقه مسلک است و در حقیقت کلام اولیا و اولیا اهل آن آفتاب و پر تو آن نور است و با جمله
میفرماید که دل چون از لوت شرک یک شود و لوت هیچ چیز را در وی جای ندارد لَا تَلْمِزُكَ لَتَأْتِيَكَ بِهِ اللَّهُ
زیرا که آن دل شکسته شد بفعل خدای عز و جل كَلَّمَكَ اللَّهُ خَشَعَتِ فِيهِ أَرْأْدَ لَا هرگاه که یک باشد و بر آید
و در دل خواهشی کسر ها فَعَلَّ اللَّهُ وَعَيْرُكَ شکست آن خواهش را فصل و غیرت او که بنده خدای
خود دارد و نمیخواهد که او را بغیر بگذارد و بیت گردست و کاری زخم بخیر ببرد و تمام نمیدارد و تمام نمی فرماید
كِرَامٌ شَبَّارٍ يَرْمُونَ فَخَسِرْتُ هَوَاهُ سِرَدَاتُ الْعِظَةِ وَالْحَبْرُونَ وَالْهَيْبَةُ بَسْ رَدَّ شَكَرُ
آن دل سر بر دای عظمت و قهر و بزرگی و ترس فرق است میان خوف و هیبت و هیبت در هیبت معنی
عظمت و سطوت است چنانکه از امر و سلاطین میباشد بجلالت خوف که مجر و ترس و دهر است
و کرامت است چنانکه از دند و دهنده ترسند و ترس و خوف را خطه نفس و وصول شود و می تواند منتظر
و در هیبت مجر و جلال و کمال محبوب نشود و گردد و وَحُفِرَتْ مِنْ دُونِهَا حَادِقُ الْكِبَرِ يَأْرَقُ
الْكُتُوبُ و کاهیده شد از پس آن سرادقات خند قهار بزرگ و سخت گرفتن و حمله کردن و قلعه
تَحُلُصُ إِلَى الْقَلْبِ پس ربائی می یابد و میرسد بسوی دل بشود و عظمت و کبر بای حق و سطوت
و جبروت وی تعالی اراده که شَيْءٌ مِنَ الْأَشْيَاءِ خواهش چیزی را چیز را لَا يَصْرِ الْقَلْبُ لَأَشْيَاءِ
مِنَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ وَالْأَهْلِ وَالْأَتْعَابِ پس درین هنگام زیان نمیکند و از او خلاصی افکند
و کارخانه جمعیت وی اسباب از مال و اولاد و اتباع و یاران که از اسباب و آلات دنیا اند و بیت
كَرَمَ الْمَجَاهِدِ است ضرع و تجارت و چو دل با خدا نیست فارغ نشینی وَالْكَرَامَاتُ وَالْحُكْمُ
الْعَبَادَاتُ و کرامتها و علمها و عبارتها که از اسباب و تعلقات دین اند و محبت تعلقی دل بدین از جمله
شرکاء و اندام شده اند و تقدیر لطافت قلب و فنا و ارادت وی بشود و کبر بای حق زیان نمیکند فَلَا تَ
يَجْمَعُ ذَلِكَ يَكُونُ خَارِجَ الْقَلْبِ زیرا که همه اینها برین تقدیر میباشند برین دل فَلَا تَلْمِزُ اللَّهُ

در بیان خوف و هیبت

در بیان کرامات و جبروت و جلال و کمال

و کرامات

که محل علم و معرفت و اسرار ربوبیت بود و هو العارض الغیر العینی و وی منسوب است به عام که خصوصیت
علم و عمل مخصوص نشده و غیر بکسر غین مجمله عامل ناآزموده کار از جبت پیدا نشی و بی تمیزی و جلال
عجبی نیز بهین معنی است و آنکه در حدیث در وصف مسلمانان واقع شده که المؤمن عر کریم بمعنی سلامت
صدر و حسن ظن خلق و ساده لوحی است که از ناخبره کاری و بی التفاتی بکار دنیا و اشتغال با مودرت
و نهی از زلاد آخرت و صفات سیننه و نیکوگمانی خیر و تقرینه ضم صفت کرم که مفهوم آن جامع صفات حمیده است
سفساف خرد و خوار و روی است لا یعبا الله به و زنی و قدری معنی نمدغای عز و جل او را و تنبیه
نمی گرداند و لا خیر فیها نیست هیچ نیکی در وی نه و ظاهر و نه در باطن هو و امثال له وی و مانند و
از آو میان حناله بضم های جمله و نای مثلثه بمعنی ردی و زدن از هر چیزی که نیکی و آن نباشد و مثال
در اصل بمعنی پوست جو و برنج و در ما که آنرا سبوس خوانند که ورنه که هر پوست قدر و اعتبار و ایشان را
درگاه حق الا ان یعتهم الله برحمته مگر آنکه در گیر و ایشان را خدا بعالی مهربانی خود میبخشد
قلوبهم لا ینان به پس راه نماید برای ایشان از توفیق و هدایای آن آرد و بخود و شیخه جبار
و عجباندا اعضای و اندامهای ایشان را بالطاعة که بفرمان برداری کردن مراد و عز و جل و برین
ازین پایه می برآیند و در حق قسم مذکور نمی مانند یا مرد و مرثیه اولی از ایمان و عمل باشند که ایمان و جاهلان ایشان
یعنی در همین قسم کسی باشد که فی الجمله ایمانی و عمل داشته باشد که بدان از خلوه عذاب و مزخ برادر اگر چه از کمالات
و درجات محروم و بعید باشد فاخذ و آن نگون و منه پس بر پیروز و برتر از آنکه باشی و ازین قسم
مردان و لا تلک پیغمبر و پناه گیر در میان ایشان و لا تكثر لهم و باک دارد و اعتبار و بکار ایشان
و لا تصح فیهم و ایست میان ایشان فایتم اهل العذاب و الغضب و التخطیر که
در شش ایشان خداوندان عذاب و خشم آتی و بی رضای او بند سگان النار و اهلها ساکنان
آتش و دوزخ و کسان او بند حق و بالله منهن پناه میجویم خدا از ایشان و از صحبت ایشان و از شر

پس غیرت نمی برد خدا تعالی عزوجل بسبب آن بر بنده دمار و اعدام آن از جهت عدم تعلق دل بنده
 بدان که سبب القطاع از حق و دوری از جانب غریب است نقل است که گاهی بعضی از اولاد
 آنحضرت صلعم وفات میکردند و آنحضرت مشغول به عطا و تمکیر بودی چون خبر فوت آنها میسرانیدند
 فرمودی بخیر و تکفین بکنید و بسیار پس نماز گذاردی و باز مشغول بتذکیر تیری پس مردم میگفتند ای
 محب بویح موت اولاد تاثیر نیکند در وی میفرمود و بعد از اقل از دل ایشان تیر و کمره ایم و ایشان را
 جای در دل نمانده تاثیر در دل او بجاگشتن آن نیکوئی جمیع دلائل کرامت من الله بفضله و بکرمه
 این همه شایب بزرگی از جانب خدا مرید خود را و لطف ایا هم و سبب نرمی و مهر وانی و فرمودن بویح
 و رزقا و العام و بخشایش و روزی و اودن بنده خود را و منفعة لاولادین علی و
 سبب نفع رسانیدن هر کسانی را که فرود می آیند و میسرند بر وی از فقر و محتاجان و توانا که نعمت روز قیامت
 نیز فرود آید را باشد فیکرمه و من هم پس گرامی داشته میشوند این واردان و نازلان بر وی باین شیوه و بزرگواری
 و رحمت کرده میشوند و محفوظات و نگارنده میشوند از حرمان و خذلان نقصان و آفات و دیگر لکن امانت
 علی الله و جهت بزرگ و گرامی بودن آن بنده بر خدا عزوجل که بوجود وی دیگر از این نعمت میسراند و بنا بر
 نعمت میدارد و بگوید خیر الکرمه پس میباشد آن بنده بدین و نگهبان هر ایشان را و شکر
 و کما تسمی حق برای کفایت تحت خلق و کففا و پناه و حیرت و اوجای اتوار برای پناه گرفتن و شفیع
 دنیا و آخری و در خانه گناه و تفصیل ایشان از دنیا و آخرت امام الوقت شیخ ابوالحسن شاذلی
 قدس الله سره العزیز گفت من چرا نامید نباید شما از خلق و حال آنکه نویسد شده ام از خود که خود انفع
 و چرا نامید نباید شما از حق و حال آنکه میباید که حق تعالی و دیگر از انفع رساند بواسطه اسم **الْمُقَالَه**
الثَّلَاثَه وَالْثَلَاثُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ النَّاسُ أَرْبَعَةٌ مُرَدُّهُمْ هَبْ بِهَا قِسْمَ امْرِئٍ رَجُلٍ لَا لِسَانَ
 لَهُ وَلَا قَلْبَ يَكْمُرُ دَيْسَتُكَ زَبَانَتُهُ اَوْ رَاكَ بَدَانُ بَيَانُ كَعْبُ وَطَقَ بِكَ كَيْدُ غَايِدُ وَ نَدُوْلُ

لله مدد و توفیق
 و سکون حال و دفع
 رنج و غم و کد

الْمُقَالَه الثَّلَاثَه وَالْثَلَاثُونَ
 مرد و زنده
 و کد و کد

و سیردن می آید در صفت جنگ جدارا بگنایان بزرگ درین کلام اشارت بانکه هر که قصد معصیت میکند
گو یا که بجنگ حضرت رب العزت می برآید معلوم است که ماقبت کار او جز ملک چه خواهد بود اذ احلک
دینک علیه تیاک چون و آید و خلوت با کسی گو یا اگر گیت که بروی جاهاست یعنی گو یا اگر گیت
در صورت آدمی و هو الذی حدیثه الله و است آنکسی که بر پیرانیده و نرسانیده است
از وی چیر صلعم یقول احواف ما اخاف علی امتی علی السوء میفرماید آنحضرت صلعم
ترسیده شده تر از هر چیزی ترسم من بر امت خو و از ان دانیان بدکارانکه مدار از تنگی می شناسد و
میکند یعنی علمای بی عمل که با اتباع ایشان مردم در رسالت می افتند اگر چه بزرگ تعلیم می کنند اما چون
خود عمل ندارند سخن ایشان در دیگران گیر نمیفتند و زبان آر و از سخنان او دم نباید که در معروف و بی
عمل شرط باند و لیکن بخلاف مقصود کنند و زبان آر و تعوذ بالله من هذا پناه میجویم ازین صفت
یا ازین مرد که این صفت دارد فاعلمک منه کس دور باش ازین چنین کسی و هر و سوز و گریز
از وی سیت ازین دیو مردم که دادم و دادم نهان شوکم هم صحتان برانده لئلا یخطفک و یکنایه
لسانیه تا نر باید ترا آنکس بر زبان شیرین خود و نمیکنند در دل تو دوستی معاصی و تهوالت را پس کنی توانا تر
فخر فاک انما معاصیه پس بسوز و ترا نش گنایان وی و یقتلک بتن کاطیه و قلبیه و بکشد
ترا بوی ناخوش و رول وی و دل وی و الرجل الثالث قلت بلا لسان و مردم سوم
دل است بی زبان که دل وی با تو ابر علم و معرفت روشن شده ولیکن زبان از تشریح و بیان آن
و قفل خاموشی بر دهان نهاده از مکالمات و محالطت خلق خود را کشیده است و هو مؤمن من ستره
الله عن خلقه و وی مومنی است که پوشیده است او را خدا تعالی از خلق خود و استسئل علیه
کفنه و فر و شست است بروی پرده و در آورده است او را در پناه خود تا بر حقیقت علم و معرفت و انیکه
و از خلق مطلع گردند و بکشد و یعیوب لغفیه و بناگر دانیده است او را حق اعلی ایستهای نفس را

و در حدیث است آنحضرت صلعم
عائش بن ابی بکر
عبد الله بن مسعود

در حدیث

گردوی در آن فِیْهِ بَلَدٌ لِلَّهِ لَیْسَ دَارُ الدُّنْیَا هِیَ تَعَالٰی لِسَبَبِ حَسَنَتِ وَثَقْنِ تَوَانِ مَرُورِ
 وَتَصْطَفِیْكَ وَرَکَزِیْنِ جَزَائِلِ حِلَاقَةٍ وَرَکَزِیْنِ رَمَزَةٍ اَحْسَنَ اَمَّا دُکْرُوهُ دُوسْتِ مَرَارِیْنِ بَادِیَتِ
 وَشَمِشِ کَانَ خُودِ وَخِیَارِیْنِ الصَّالِحِیْنِ وَدُکْرُوهُ بَنَدِگَانِ خُودِ که نیکامند و بیخ خلل و تباهی
 و سرکار و بار ایشان راه نزار و وصل حمرت عظمی است و جامع جمیع کمالات ظاهر و باطن است و لهذا حق
 سبحانه و تعالی در کتاب مجید اعیان را بیان وصف کرده بکثر گفته حاصل میگردد و این همه کمالات و صفات
 بر کشتان مرود صحبت او اِنْشَاءً لِلَّهِ تَعَالٰی اگر خواسته است خدای تعالی و اکثر استعمال این کلمه در
 مقام تبرک و اظهار رغبت است و الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ الْمَدْحُورُ فِي الْمَلَكُوتِ الْعَظْمَةِ و مرود چهارم که
 صاحب لسان و قلب هر دو خوابد و خوانده شده است در عالم ملکوت که عالم ملائکه و ارواح است بزرگوار
 کَمَا نَحْنُ فِي الْحَدِيثِ چنانکه آمده است در حدیث مَنْ تَلَعَّقَ کَسِیةً مَوْحَتْ عَلَیْهَا عَمَلٌ یَوْمَ الْقَدَرِ وَ کَانَ
 بِهَا نَوَاسِیْرٌ وَ اسْمُهَا مِکْرَانُ زَادَ عَمَلُی فِي الْمَلَكُوتِ عَظِیْمًا خَوَانِدَه میشود و نام کرده میشود و او را
 در ملکوت عظیم و هُوَ الْعَالِمُ بِاللَّهِ و این مرود و انانیت بخدا و آیاتیه و داناست بآیات الهی و بدلائل
 و امارات که دال اند بر ذات و صفات وی بآیات که شری اند و کتاب مجید وی است و در قلعه عراقیب
 علیه بمانت نگه داشته شده است در دل وی دانشهای غرائب ناورد که هر کس اندر و اطاعت الله تعالی
 استوار شود اَعْنَ عَیْرِهِ و واثق گردانیده است او را وی تعالی بر سر که نور دیده و پنهان و آشکار
 آن سر را از غیروی و اَصْطَفَا کَا وَ اَحْسَنَا کَا و برگزیده و بنواخته است مرور را بر خلق و بر مراتب
 علم و عمل وَ حَدَّثَ نَهْ اِلَیْهِ وَ هَذَا کَا وَ کشیده است او را بسوی خود و در مانده است او را بعلوم و حقایق
 وَ رَقَا کَا اِلَیْهِ و بالا برده است او را بپیکاه قرب خود و تَشَرَّحَ صَدْرُهُ لِقَبُولِکَ تِلْكَ الْاَسْرَارِ وَ
 الْعَالَمِیْرِ وَ کَشَا هِیَ است سینه او را برای پذیرفتن آن سرا و علمها و شمع صدره قلمی حالی است که عمل
 انفس را بعبودیت بافضل او تاراج و بیت بی آن جمع نگردد و کینونت باخلق و بیونیت این ایشان و استعداده

وَأَفَاتُ أَنْ وَلَوْ قَلِيلَةً وَرُشْنٌ كَرْدَانِيْدَه اسْتَعْلِلْ اَوْرَا مَعْرِفَتِ دَقَائِقِ عَجَبِ دِيَا وَعَسَرَ قَلْبَهُ
 عَوَّلَ لَمْ يَحْأِطْ لَهُ النَّاسُ وَشَنَا سَاكِرْدَانِيْدَه اسْت اَوْرَا مَحْتَمَا وَدَشَوَا بِرِهَائِي مَحَبَّتِ وَأَمِيرِشِ مَرْدَمِ رَاكِرْد
 اِيَّاكَ كَسْتِه اسْت وَشَوْمُ الْكَلَامِ وَالْمَطْقِ وَوَانَا مِيْرَه اسْت اَوْرَا مَابَارِ كِي عَمَن وَكُوِيَا لِي رَاكِرْد شَيْفَتِ اِيَّاكَ
 السَّلَامَةُ فِي الْقَمَةِ وَالْاَلَا تَزَادُ وَبَقِيْن دَا سْت اَسْت اَنْ مَرُو كِي كَزَنْدِي اَنْفَهَا وَخَامُوشِي وَكُوِيَا
 گيرِي و كِيخِ نَشِيْنِي سْت يَغْنِي خَامُوشِي اَنْ مَرُو بَا وَجُو عِلْمِ دَوَانِشِ اَز جِهْتِ اَسْت كِي دِي مَبْنَا سْتِه اسْت
 كِي سَلَامَتِ اَز آفَاتِ نَفْسِ وَرَخَامَتِي اسْت وَبِهِيْن جِهْتِ بَر گَرِيْدَه اسْت خُلُوْتِ رَا كِي بَاعْثِ اسْت بِرَخَامَتِي
 كَمَا قَالَ النَّبِيُّ چِنَا كِه مَرْمُودَه اسْت نَبِيْرُ صَلَّيْ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ صَمَتِ چِنَا كِه مَرْمُوشِي كَزِيْد
 بَر سْت اَز بَر اَفْتِ وَكَمَا قَالَ وَبِحَبَا كِه مَرْمُوشِي لِّلْعِبَادَةِ عَمَّتْ اَحْزَانُهُ مَر سِي كِه عِبَادَتِ رَا
 دِه مَر اسْت رِسْعَةُ مِنْهَا فِي الصُّمَةِ نَهْ جَرَا زَانِ خَامُوشِي اسْت اِيْن مَسَالَمَه اسْت وَكُرْتِ قَصِيْلَتِ
 خَامُوشِي بِرِغَالِبِ اَسْت كِه بِرِغَالِبِ وَاقَمِي كِي دُومِي رَا مِيْرَسِدِ دُرِيَا وَآخِرَتِ اَر رَا كِه زَبَانِ رَسِدِ وَرِجِيْدِ
 اَمْدَه اسْت كِه بِر رُويِ نِيْنِدِ اَز دُومِي رَا وِرْ اَتَشِ دُومِشِ مَكْرُو كِرْدِي هَائِي زَبَانِ هَائِي اِيْشَانِ هِيْدَا رَجَلِ وِلِي
 پَسِ اِيْن مَرُو لِي خُدَا سْت وَدُوسْتِ وِي عَزَّ وَجَلَّ فِي سَبْرِ اللّٰهِ وَبِر كِي بَا دَا وِرْ مَحْفُوطِ كِه مَشِيْتِه سْت
 اَر آفَاتِ نَفْسِ وَخَلْقِ وَكَسَا كِرْدُونِ سَرْدُوسْ كَلَامِكِي بِي كَزَنْدِ اسْت اَزِيْنِ اَفْتِ وَعَقْلِ وَافِيْرِ
 وَخُدَا وِرْ عَقْلِ ثَامِ اسْت جَلِيْسُ التَّوْحِيْدِ مَشْنِيْنِ خُدَا مَحْبَرَا نَسْت وَتَقَرَّبِ دِرْ كَا هِ اَو سْت
 مَنَعَمٌ عَلَيْهِ نَسْت دَا دِه سْتِه وَافَا نَسْت كِرْدِه سْتِه بِرُويِ فَاحْزَنُ كُلِّ الْخَيْرِ عِيْنُ كِي پَسِ نَكِي بِهِيْمِي
 اَزِيْنِ بَابِ نَزْدِ اَو سْت وَدُوحِبْتِ اَو سْت اِيْن مَسَالَمَه اسْت دُرُوجِ وَخِيْرُ دُومِي فَالْ وَنَاكِ دِهْ صَابَحَتِه
 وَحَا لِيْطَمَكِه وَخِيْلَهْ پَسِ لَازِمِ كِي اَو بِلَا بَارِي اَوْرَا وَا مِيْرَشِ اَوْرَا وَجَا كِرِي اَوْرَا وَالتَّكْبِيْرُ اِلَيْهِ
 وَوُشِي نُمُوْنِ لِيْسُوِي اَو لِقَضَا حَوَائِجِ شَيْخِ كِه بِرِ وَا عَمَن حَاجَتِ هَائِي اَو كِه عَارِضِ شُوْنِدِه مَر اَوْرَا
 وَبَسْبِ بِي زَبَانِي اَز اَنْ تَبِيْرِ نِيْمَتُو اَن كِرْدِ وَاطْمَا رَنُودِ وَا فَيِ يَرْفَعُ قِيَّتَهَا وَبِرِ وَا عَمَن مَنَفَعَتَهَا كِه مَشِيْتِه

قال طبرستان السلام على من قرأ هذه السورة بمائة الف مرة

بسم الله الرحمن الرحيم

در چیز نیست که می گوید وی و عِنْدَهُ و سلامت نزد اوست و الْهَلَاکُ و الْاَصْلَاحُ عِنْدَ غَیْبِهِ
و هلاک و گمراهی نزد غیر اوست که مغایر و مخالف است او باشد اَلْاَسْنُ بَوَاقِیَهُ اللهُ مگر سیکه توفیق و هدایت
خدای تعالی و یَمْدُکَ بِالْاَسْدَادِ و الرَّسْخَةُ و مد و کند او را بدستی و راستی کردار و کفایت و مهر بالی خود
در همه کار و بار و باز دار و او را از منافرت و مخالفت دی و هرگز داند از ان فَفَلَمَّا قَسَمْتُ لَكَ النَّاسِ
پس تحقیق قسمت کردم برای قائمه تو مردم را چهار بخش فَاَنْطَرْتُ لِنَفْسِکَ اِنْ کُنْتَ نَاطِرًا
پس نگاه کن و فکر و تامل نما برای نفس خود اگر هستی بطر و فکر کننده و قابل استعدان من مگویم که کن
با کنش و چه نباشد که تو خود دانی اگر عاقل و زیرک باشی و اخیر زبانه اِنْ کُنْتَ مُحْتَزًّا لَهَا و برین
و گمراه است کن من نفس خود را اگر هستی بهر چیز گمراه داشت کننده مراد از تحقیقا علیها مهر بالی کنده نفس
و ترسنده از رسیدن بروی هَذَا مَا لَیْسَ لَكَ رَاهِ نَمَیْدُ خَدَا تَعَالٰی مَا رَا و تَرَا لَمَّا مَحْبُوبًا و مَرْضَا
مر چیزی را که دوست میدارد وی تعالی آرد و خوشنودی باشد از ان دُنْیَا و اٰخِرَی در دنیا و آخرت هر یک را
فَاتِ شَرِیفِ حُورٍ و با مخاطبه تنبیه است بر کمال شرف و عظم این دعا و تکریم و تشریف اوست بشرف
قبول و اجابت و عاچون مراد هدایت اینجا زیادت و کمال اوست بر طبق اَبَیْطَرُطِ اسْتَقِیْمِ بِنَارِطِ
مر مخاطب را بحصول این در بر طفیل وی و چنانکه گفته اند چون همان عزیز است طفیلی نیز عزیز خواهد بود
اَلْمَقَالَةُ الرَّابِعَةُ وَ الثَّلَاثُونَ قَالَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَاَرْضَاهُ مَا اَعْظَمَ
تَسَخُّطَكَ عَلٰی ذٰلِكَ چه عجب بسیار است تا خوشنود و بون و خشم گرفتن تو بر پروردگار تو
و تَهْمَتُكَ لَهُ و تَهْمَتِ نَمَادَن تُو مَرَادُ عَزَّ و جَلَّ و جَلَّ و جَلَّ و تَهْمَتُكَ عَلَيْهِ و تَهْمَتِ نَمَادَن تُو مَرَادُ عَزَّ و جَلَّ و جَلَّ و تَهْمَتُكَ عَلَيْهِ
وَاَعْتَرَاكَ عَلَيْهِ و عیب گرفتن تو بر وی و اِنْ تَسَابَكَ لَهُ عَرَّ و حَلَّ بِالْطَّلَعِ و نسبت کردن تو
مراد از بسم و اِنْ تَسَابَكَ لَهُ عَرَّ و حَلَّ بِالْطَّلَعِ و نسبت کردن تو مراد از بسم و اِنْ تَسَابَكَ لَهُ عَرَّ و حَلَّ بِالْطَّلَعِ
و تَوَکَّلْ سَاخُنَ و کَشَفِ الْکُرُوبَ و اَلْکُلُوبَ و در و در کردن و کشادن او اند و همارا و اَلْکُلُوبَ و اَلْکُلُوبَ و در و در کردن و کشادن او اند و همارا

اَلْمَقَالَةُ الرَّابِعَةُ وَ الثَّلَاثُونَ

لحظه بعد از آنکه
و کسر بال و شادان
بسم الله الرحمن الرحیم
صح لیل و کائنات
و یحیی و یموت

و کرمه المشرق لک صدرک اشارت بان مقام است حصول آن تمام و کمال چیز در ذات یا کسب است
 کائنات معلوم می شود و در کل اولیا بر اندازه متابعت و محاذات بذات سترت و بی هر حسب تفاوت
 و جهات حاصل گردد و پیرایه این معنی در بیان جدا کرده شده است و حاکمه جبهه دنیا و گردانیده است
 خدا تعالی با و را دشمنی برگزیده و دعا عیال العباد و خواننده مرید کار السوی خیر و نیکو
 الهی و ترساننده مرایش از اثر و محبت و حجت فیهم و گردانیده است خدای تعالی او را لیل برانبات
 ذات و صفات و دین و ملت در میان بنندگان هادئاً را و راست نماینده است حلق بر این
 مفید تیار راه راست نموده است او را حق تعالی بخود شایعاً در خواست کننده گاهان خلق را در حضرت
 صمدیت مشفقاً قبول کرده شده در خواست و محبت کمال عزت و بی دران حضرت صادق
 راست گوینده مصدقاً راست گودالسته شده است نیکوایان و انبیاء که گردانیده است
 او را خدا تعالی طایفه و جای شین و مرجع این خود را علیه صلواته و تحیات و ترکاته بر غیر این
 در و دای و سلامهای وی و سرکتهای وی فهدا اهل العایه و المتهی فی نهای ادم پس این مردم که
 خدا تعالی او را دل و زبان هر دو عطا کرده است و باین صفات موصوفه کرده است پایان و نهایت
 کار پیدایش است در آرمیان لا مثله فوق منزله الا الشؤنه نیست هیچ مرتبت بالای مرتبه او
 مگر غیر از قطبیت به پس لازم که بر توانا و صحبت و وحدت و محبت و عقیدت او را اگر صحبت و خدمت
 دی دست و دهن و المراد و اگر نه عقیدت و محبت از دست مده که بیگانگی و دوری از وی موجب خسارت
 و حیران و انکار و مخالفت وی سبب اذیت و خذلان است اخذ مرآت مخالفت و شافیه بر برین
 از انکه با ساوگای کنی و گریزی از وی و نجانبه و تعادیه و کنار گیری و دور باشی از وی و شومی
 با وی و ترک القبول منه و ترک کنی پذیرفتن را از وی و التوجه الی قوله و لیس ختمه و ترک کنی
 باز گشتن بسخن و سعه و بصیحت و یرافان السلامه فیما یقول بر که سلامت ولی گزینده

می باشد بلکه هو عز وجل منفرد یا لا ذل پروردگار تعالی تنها و یگانه است بدیگری و هیچکس
و سنی الاشیاء و سابق است همه چیز را و خلقها و پیدا کرد همه چیز را و خلق مصالحها و مفاسدها
دید که ده است مصلحتها همه چیز را و مفاسدات همه را و صلاح و فساد و فساد و تباهی و صلاح و مفاسد
مصلحت فعلی اینها و اشیاء آنها پس است آغاز و انجام همه چیز را و انقیادها و عاقبتها و
سپری شدن همه را و پایان کار همه را و هو عز وجل حکیم فی فیضه و وی تعالی و اناست بحقیقت کار
ماست و اناست و کار خود متقین فی ضعیفه و استوار و نیکو در پابنده کار را و کارگری خود و لا یناقض
فی فیضه مساقتنه میکند و در کار خود یعنی کارهای او بقیض یکدیگر که یکی ابطال دیگری کند نمی آید بقیض
در اصل تسکین و مناقضه من بخلاف یکدیگر گفتن لا ینفعل عبثانی کند وی تعالی کار برپا نده را
و لا یخلق باطلا لایبدا و پیدا نمی کند باطل را باری و باطل ناجیز من حق بعضی درست و راست و ثابت
لا یجوز علیه التناقض و اناست بر وی ضعیف که عیب و در ملامت او و لا اللوم فی افعاله
و در راه است کوبیدن و کارهای او انتظار الصبر ان عجزت عن مواقیفه چشم دار کشا و کار را اگر بکشد
و عاجز می آید از موافقت وی تعالی در افعال وی و عن الوصا و از راضی و خوشنود و بودن بقضای وی
و انشاء فی فعله و از غائی شدن و نیست شدن و فعل وی حتی یبلیغ الکتاب احکمه تا آنکه برسد
سر نوشت مدت خود در این باید که موافق و راضی و غائی باشی در حکم و قضاء و فعل حق و اصلا محاسن
و محلی و ارادگی در تو مانند اگر هنوز باین مرتبه و مقام نرسیده اضطراب کن و تا امید باش و نظر باش
تا وقت و در رسد و کشاوی در کار می آید فتشیر الحاله عن حیدها پس اینجا است بلا و محنت
و امد و کشف کند و خبر و باز آمدن خود و متبدل گردد و بان یمر و الزمان بگذشتن زمان
و انقضاء الاجال و سپری شدن مدت ها که انقیاد انشاء فی فیضه عن القیف چنانکه بگذرد
و برستان و کشف میکند از وجود تا برستان و ینقضه الیل و یسفر عن النهار و بی پایان میسر

الله و اینست که
در هر کس که می بیند
است سبب و معلول
لایسبب و معلول
معلول و سبب و معلول
معلول و سبب و معلول
معلول و سبب و معلول
معلول و سبب و معلول
معلول و سبب و معلول

روزی نزد نرسد و فقر بر طرف نگردد و بلا و محنت دور نشود و کشاوری و کار و سودا بیاید اضطراب کنی
 و خشم گیری و ناراضی شوی و نا امید گردی و نباید که انجمن کنی أَمَّا تَعْلَمُونَ أَنَّ كُلَّ أَحَدٍ كَيْتَابٌ
 آیدیدانی که هر مدت را سر زشتی و نهانی است وَلِكُلِّ نَلِيَّةٍ وَكَزْبَةٍ عَالِيَةٍ وَمُنْتَهَى وَافِقًا و مرید
 را و هر زده را پایانی و آخری است و سپری شد نیست لَا يَنْقُذُكُمْ ذَلِكَ وَلَا يَنْخُسُ بَيْتِي بشود
 آن مدت و پس نرسد و اوقات البکایا لا یُنْقِلُکَ و قهلا با دیگرگون نمی شود و قصید و حوا فیا
 پس بگرد و ملا یا عافیتها وَوَقْتُ النَّاسِ لَا يَنْقُذُكُمْ و وقت سختی نمی گردد و وقت نرسد
 و حَالَةُ الْفَقِيرِ لَا يَسْتَحِيلُ غِنَاءٌ و حالت و رویشی بگردد تو انگری یعنی هر چیز در هر وقت
 که بمقدور است همان شود و خلاف آن توقع نباید داشت و خط و اعتراض بر کردگار نباید کرد و سبب
 کردگار را نماند که خود خواهد حکم بر کردگار نهوان کرد وَأَحْسِنِ الْأَدَبَ بگمارد ادب را و از رجم
 القنات و لازم گیر خاموشی را در هر فعل که حق کند و الصبر و شکایت را بر بلا و التواضع و ارضی
 را بقضا و لَمَوْافَقَةً لِرَبِّكَ و سازگاری بر پروردگار خود را عز و جل و ثَبَّتْ عَنْ سَخَطِكَ عَلَيْهِ و
 کن و باز گرد و از سخط تو بر پروردگار و تَقَرُّبِكَ إِلَيْهِ فِي فِعْلِهِ و نیت کردن تو را و او را در فعل و لَيْسَ
هَذَا لَكَ اسْتِيفَاءٌ نیست آنجا یعنی در درگاه باری تعالی تمام گرفتن حق از بندگان که ثابت است
 مرا و او را بر ایشان و لِإِقْتِظَامٍ مِنْ غَيْرِ دَنْبٍ و کینه کشی کردن بی گناه و وَعَلَى الظُّلْمِ وَبِقَضَائِ طَبِيعِ
 کینه و وَمَا جُودِي فِي حَقِّ الْعَبْدِ چنانکه آن در حق بندگانست بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ از ایشان را
 و حق بعضی بر بعضی پروردگار تعالی که فقرو اندوه و بلا بر بنده میفرسند برای آنست که حق نفسانی که او را
 آن لازم آید و بجز بند بر ایشان دارد و ایشان در حق وی قصیر میکنند می خواهد که ایشان را عذاب کند
 تا باین سبب حق خود را از ایشان بستاند و از ایشان انتقام کشد و از علم خشم خود را خالی سازد و
 و با طاعت طاعت باشد که له احتیاط بر سر نگاه بسند و الشان از آن کند چنانکه آه مسانه

اوقات الطول لا تقبل
 لعل العبد لا يفتقر
 وصال و سبب و سبب
 ارم و سبب و سبب
 سبب و سبب و سبب
 سبب و سبب و سبب
 سبب و سبب و سبب
 سبب و سبب و سبب

چنین

اِلَىٰ رَبِّكَ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ بِالْكَعَامِ وَالْكَشْرِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ
 عِبَادَةً بِرُورِ دَكَرْخُودِ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ
 اَمْرٍ بِرُورِ دَكَرْخُودِ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ وَرَأَىٰ مَكْنِي سُبُوِي بِرُورِ دَكَرْخُودِ
 مَرَاتِنَا اِجَابَتِ كَعْمَ وَتَقَبُولُ كَرْدَانِمَ دَعَايَ شَمَارَا وَتَقُولُهُ وَامْرُومِي تَعَالَى اِسْوَالِ وَرَقُولُ وَی دَا شَا اَلَا اَللّٰهُ
 مِنْ فَضْلِهِ وَبِخَوَاسِدِ وَطَلْبِیْدِ اَزْ خَدَا قَرْزُوْنِ نَعْمَتِ وَكَرَمِ اُوْرَا وَعَبْدُكَ اِلَکْ مِنْ اَلَا یَا اَلَا تَعَالَى وَ
 جَزَیْنِ دَوَاتِ اِنْبَیَا وَحَدِیْثُهَا كَهْ وَارْدِ شُدْه اَسْتِ وَرَا اَمْرٍ بِدَعَا وَسَوَالِ وَتَرْغِیْبِ وَرَانِ بِدَا نَمُكَ دَعَا بِعَمَلِ
 خَوَانِدِ سَتِ خُشَا نَمُكَ بِنْدَه بِخَوَانِدِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 بِاَسَحِ وَجَوَابِ وَادِنْ چَا نَمُكَ گُو یَدِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى لَبِیْكَ یَا عِبْدِی وَتَقَبُولُ كَعْمَ دَعَايَ اُوْرَا وَسَوَالِ بِعَمَلِ
 طَلْبِیْدِ وَدِرْ خَوَاسِدِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ خُشَا نَمُكَ بِنْدَه بِخَوَانِدِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 وَرَقُولُ اَنْخَضِرْتِ صَلَّی اَللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اَسْمُ اَلَا عَظَمُ اَللّٰهِ اِذَا دَعَا بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى اِجَابَتِ وَادَا سَلِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 كَهْ اِجَابَتِ وَاعْطَا شَفَا اِیْرَانِ اَنْدُوْرَا یَاتِ وَدِرْ اَحَاوِیْثِ اَمْرٍ بِدَعَا وَسَوَالِ هِرْدُوْرَا وَوَاَقَعِ شُدْه وَبَا اِجَابَتِ
 وَاعْطَا وَعَدَه كَرْدَه وَشَا یَدِ كَهْ اِجَابَتِ بِالْعَمَلِ تَعَالَى وَدِرْ اَعْطَا یَ نَاخِرِی رُوْدُوْرُوْدِ دِرْ رَقَامِ كَهْ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 مِی یَا یَنْدُوْرَا گَاهِی دَعَا بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى اِجَابَتِ وَادَا سَلِ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 وَهُوَ لَسْتِ بِخَیْبِ لَكَ وَرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى اِجَابَتِ مِی كَرْدَ اَعْدَا جِلْبَتِ اَخْلَیْهِ رُوْدُوْرُوْدِ دِرْ رَقَامِ كَهْ بِرُورِ دَكَرْخُودِ تَعَالَى رَا وِیْگُو یَدِ اَرِبِ وَدِرْ بِرَا اِرْكَنِ اِجَابَتِ اَسْتِ وَاجَابَتِ
 اِجَابَتِ وَدَرْتِ وَی وَآذَا اَزَادَه وَدَقْتِ كَهْ خَوَا بِدَا یَ تَعَالَى عَزَّوَجَلَّ نَهْ دِرْ وَدَقْتِ كَهْ تُو مِیْخَوَاهِی وَكَانَ لَكَ
 فِی دَا لَكَ مَضْلِكَةٌ دُنْيَاكَ وَآخِرَاكَ وَبَا شُدْه بِرَا سِی تُو دِرْ دَاوِنْ دَرَا نِ وَدَقْتِ صَلَاحِ حَالِ دُنْيَا وَآخِرَتِ
 تُو وَكَرْدِ جِزْرِی مِیْطَلِبِی كَهْ دِرْ دَاوِنْ اَنْ صَلَاحِ كَارِ تُو نَعِیْسِتِ نَا وَدِنْ تَرَا بِهَرِ بَا شُدْه اَزَادَه وَدَقْتِ مَضْلِكَةٌ مَضْلِكَةٌ
 دِرِیْنِ صَوْرَتِ عِیْنِ عَطَا بَا شُدْه بِمِیْتِ اَكْلَسِ كَهْ تَرَا نَمُكَ نَمِی كَرْدَانِمَ اَوْدِ مَصْلَحَتِ تُو اَزِ تُو بِهَرِ مِیْدَانِمَ
 چَا نَمُكَ دِهْ تَقَالِی اَزْ حَضْرَتِ سُلْطَانِی اَسْپِ تَا زِی طَلْبِیْدِ وَسُلْطَانِ اَنْزَا نَدِ بِهَرِ جِهَتِ اَكْمَدِ سَوَارِی اَنْ زِیَا نَدِ

شب پس اظهار رسیدن روز یعنی هر چه را وقت است تا وقت در رسد امید داشتن آن و طلب
 نمودن آن شش از وقت هر روزه است و گفته اند که اکثر قبض اینهای دنیا از دو چیز است پیش از قسمت
 طلبند و پیش از وقت خواهند و این هر دو محال اند فَإِذَا حُلُمْتُ ضَوْءَ الْفُجَرِ وَكَوْنُكَ كَأَنَّكَ
الْحُشَاةُ پس اگر طلب کنی روشنی روز را و ستیاع و پیرایمان مخرب و عشا که وقت ابتدای سبب است و هنوز
 گذشته که نقطه داوه نشو و ترا روشنی روز را بل نیز ذَلِكَ فِي ظِلْمَةٍ الْكَلْبِ بلکه زیاده میشود و ترا
 شب حتی إِذَا لَمَسْتَ الظُّلُمَةَ غَايَتَهَا و قنیکه برسد تا یکی شب نهایت خود را أَوْ طَلَعَ الْفَجْرُ
 و بر آید سفیدی آخر شب بِجَاءِ الْفُجَرِ پس بیاور و روشنی خود را طلبت ذَلِكَ وَكَوْنُكَ
 خواه بجوی روشنی را روز را و بجوای آنرا أَوْ سَكُنْتَ عَنْهُ و گرفته و یا خاموش باشی و بجوای و ناخوش
 داری آنرا فَإِنْ طَلَبْتَ إِيَّاهُ الْكَلْبُ پس اگر بجوی و بجوای باز آوردن شب را درین هنگام که
 روز روشن شده است لَمْ تَجِبْ دَعْوَتَكَ پاسخ داوه نشوی و قبول کرده نمیشود و عا و خواهش تو
 و لَمْ تَطْعَمْ و داوه نمیشود إِلَّا أَنْ تَكُنْ طَلَبْتَ التَّغْنِي فِي عِلَاقِ حَتِيْمِهِ و وقتی که تو طلب کردی
 چیزی را و غیر بنجام وی و وقت وی که تعیین کرده و نهاده شده است او را قَبْلَ حَتِيْمِهِ پس باقی بمانی
 تو در پنج خورنده مَنْ قَطَعَهَا بریده از مقصود و فرامانده و در آن مَنْ شَرِبَهَا خشم گرفته و ناخوش شود
 و بچند گشتنه بخود و خاموش و در وقت زده از شرم فَإِنْ هَذَا كَلَامُهُ پس بگذازد این همه را و اگر موافقه
 و لازم گیر سازد کار بر اجماع الهی و فعل او و حسن الظن بر ذات و نیک گمانی را به پروردگار تو که خواهان
 مقصود ترا در وقتش وَالصَّبْرُ الْجَمِيلُ و شکیبایی را که بروی یک شکایت مکنی ازین نه در دل و نه در
 زبان هَذَا لَكَ لَا شَكَّ فِيهِ پس آنچه نهاده شده است برای تو و نصیب تست را بوده نمی شود
 و باز داشته نمی شود و وَمَا لَيْسَ لَكَ و چیزی که قسمت کرده نشده است ترا لَا تَطْعَمْ داوه نمیشود
 اگر بی بر آید بقای من سَوْفَ تَمُوتُ إِنَّكَ تَدْعُو بدستی که تو میخواهی و میطلبی و تَهْتَبِلُ

اگر قبض شای و نیاز در هر روز

عنه بمنه ما لا نجو
 در عیادت الطلوع
 ایضا که در طلوع حکایت
 در وقت طلوع از غفلت
 عیادت

ف
اعادت و ما در
شبهه و دره اس

این لفظ و ما س آن و این را در جای میگویند که لفظ حدیث معلوم محفوظ از وی نیست و مضمون آن را بباری
و لفظی از پیش خود او میکنند و احثیا ظام میگویند اینست لفظ یا چنانکه واروده و گفته است اخضر صلیکم
و در حدیث اینچنین آمده است که امر دعا و اجابت آن دائر است و یکی ازین سکه خیر یا خیر خواسته است سید
میدین یا بلای را مانده آن دفع می نمایند یا برای ذخیره آخرت نگاه دارند و تحقیق این مطلب در رساله
تسلیم المصاب زیاده برین کرده شده است آنجا باید نگریست قُلْ اَخَوَايَا بَشِّرْكُمْ بِاَحْوالِ نَفْسِكُمْ که در کتاب
و عباد میگرد و بدان سو میگویند اِنَّكَ تَقْلُبُونَ ذَاكِرُ الْوَرْتَاك اینست که تو میباشی یا دکنده مر پرورگار
خود را بصفت رحمت و جود و فضل و کرم و امثال آن وَمَوْحِدًا لَّهِ و میباشی تو یکی و انده و بنیده
درین صفات مذکوره مر پرورگار را حَيْثُ تَسْأَلُهُ از جهت آنکه میخواهی از وی و لَمَّا سَأَلَ غِيَا
و نحوستی از غیر او و کمتر تدریج حاجتک را لِغَيْرِهِ و فرود نیامدی حاجت خود را بغير وی و غرض از اینست
اَلْحَالِيْنَ پس تو در میان دو حالتی فِي زَمَانِكَ كَلِمَةً در همه اوقات تو لَيْتَاكَ و نهاری که در شب تو
روز تو و صبحت و شب و سقایت و در تن درستی تو و بیماری تو و بُؤْسِيَاكَ و لغایت و در محنت و آسود و تو
ماز و محنت تو و بَشَرَّتَاكَ و در سختی تو و سستی تو و جمع این احوال و مانند آن را اَلْاَحْوالُ
كُنْشِيَاكَ غیر السؤال حال نخستین اینست که خاموش میباشی از سوال و درخواست و توفی و رانی
میباشی بقضای حق و تو اتفاق و تَسْتَرْسِلُ لِرِغْلِهِ عن و جمل و موافق و فرج و شسته میباشی فعل
خدا را كَا مَلِيَّتْ بَيْنَ يَدَيِ الْغَايِبِ مانند مرده در پیش شوینده و الطُّفْلِ الرِّضِيعِ فی يَدَيِ الْظَلَمِ
و بچو کو در شیر خواره در دست و آید و اَلْاَرَّةَ بَيْنَ يَدَيِ الْفَارِسِ و بچو گوی در پیش سوار و لِقَلْبِكَ
بِالْصُّوْلَانِ میگردانند آن سوار گوی را بچو گان فَقَلْبُكَ الْقَدْرُ كَيْفَ كَيْشَاءُ پس میگردانند
ترا تقدیر هر چه گویند که میخواهد و ترا اهل آن میباید بود و دست چه کند که گردن نهند فرمان را
چه کند گوی که تن در نهند چو گان را بِاِنْ كَانَ التَّعَاظُمُ فَمِنْكَ الشُّكْرُ وَالتَّنَاءُ اگر باشد تقدیر

اور یا در بدل آن گاهوی بیدار بیدار محبت و شفقت باشد و حق او بدیت بس دعا یا کان زیانست
 و بال یا در کرم می نشیند و نشان ذوالجلال یا اذوافق ذلک قصاءه و انتقاء اَحْسَنه یا
 موافق گردد و اجابت کردن دعای ترا و عطا کردن سوال ترا و عطا و تقدیر حق و با انجام رسیدن آن
 آن این عبارت تکریر و تکریر باین است و حال آنست که حصول مقصود را تقدیر الهی وقتی معین شده
 و مقرر مخصوص قرار یافته که وقوع آن پیش از آن وقت صورت ندهد و پروردگار تعالی هر آنست
 بر بنده و رعایت حکمت و صلاح حال او را در منع و عطا منظور دارد پس تاخیر در آن نه از جهت عدم اجابت
 و منع او عطا است و وعده با اجابت و عطا مطلق است و مقتضایست بوقتی که بنده خواهد بود و چه خواهد کرد
 در دنیا یا بدو آخرت خواهد داد چنانکه می فرمایند لَا تَقْتَضِي فِي تَأْخِيرِ الْأَجَابَةِ نَهْمَ مَنْ يَرْوَدُ الْكَافِرُ
 عَالِي الْمَدِينِ الْفُكْرُ الْفُكْرُ الْفُكْرُ وَلَا تَسْأَلُ عَنْ دُعَائِكَ وَبِسُوءِ مِيَاذِ عَاكِدٍ تَوْفَاقَاتِ إِنْ كُنْ
 تَرَجَحَ الْفُكْرُ نَحْبُذُ زَيْرٍ كَمَا بَدَسْتِي تَوَكَّلْ أَوْ كَرِهْتَ كَيْفِي دَعَاكَ كَرِهْتَ بَعْدَ حُصُولِ أَنْ بَرَوْفِي دَعَاكَ
 بهوای نفس تو و شره تو زیان هم نیکنی به حصول آن در مطن آخرت که محتاج تو نیازمند تر خواهی بود و
 چنانکه فرمود آن که تَجِبُكَ عَاجِلًا أَوْ آجِلًا أَوْ لَا أَجَلَ لَكَ إِنْ أَجَلَ بِدَاوُشِ
 میدهد و برنگ در آن جهان و این کلام بر سهیل تنزل و از حارث عثمان است نظر بهوای نفس داعی و الفسوخ
 آخرت که باقی و با پندیده است اجماع و اتم و اکمل است ارسود و نیای فانی فَقَدْ جَاءَ فِي الْحِكْمَةِ بَيْتٌ
 تحقیق آمده است و حدیث إِنَّ الْعَبْدَ يَدْرِي فِي صَحَابَتِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ بِدَرَسِي بِنْدَةٍ مَعِي بَسْتِ
 و نامهای اعمال خود در روز قیامت حَسَنَاتٍ لَا يَعْرِفُهَا عُلَمَاءُ نِيكَ كَمَا نَفِي شَمْسِ أَنْهَارٍ وَ كَرِهَتْ
 آنها را در دنیا پس حیران میشود و می پرسد که این علما را من نگذاشته ام از کجاست فَيَقَالُ لَهَا بَلْ سَأَلْنَاكَ
 فِي الدُّنْيَا بِسْ كَفَنَةٍ مَيُتُ وَ بِنْدَةٍ رَاكِبَةٍ عُلَمَاءُ مَوْعُظٌ مَوَالِمِي تَسْتَدْرِجُ دُنْيَاكَ لَقَدْ قَصَّاءُ هَافِيهَا
 که تقدیر کرده و نشود دادن مسئول و دنیا او را و زده چنانکه وارد شده است بلفظی و عبارتی که آمده است

در سال تصدیق بر کلام حق که در این عالم است
 ۱۲

ماز و نعمت پس مطلوب از تو سپاس و ستایش است و منته عر و سبل المیزید فی العطاء و خالص و صل
از خدا زیادت و بخشش است گنا قال چنانکه گفته است لیکن شکر شکر که زید فکرم اگر شکر گوئی
بر نعمتها هر آینه زیاده کنم آن نعمتها برای شما و ان کان الباساء و اگر باشد سختی و بلا و محنت و اندوه
قال الصبر و الموائفة منک پس مطلوب از تو صبر و بلا و سازگاری بفعل و ارادت اوست بتوفیق
و بتوفیق خدا اگر طبعیت بر جوع و مخالفت و شکایت است و التینیت و ثابت و برج و داشتن و التینیت
و یاری دادن و التینیت و دور و فرستادن و التینیت و مهربانی کردن مینه از خدا
عر و حل یقینا بفضل و کرم و نه گنا قال چنانکه گفته است خدا عز من قائل عزیز است وی از
هر گویند و با عزیز گویند و است و ان الله مع الصابرين و بدینست که خدا با صابرانست یعنی بالتینیت
یعنی معینی که حق تعالی راست با صابران یاری دادن و ثابت و برجای داشتن است و گنا قال ان تصبر
یصلک الله و یثبت اقدارک اگر یاری دهید شما خدا را و تائید و تقویت دین وی یاری دهید هر شمارا
و برجای میدارد و پاهای شما را در مقام هدایت و انتقامت و یاری دادن تو خدا را به التینیت و صبر و ثابت
و معیت است چنانکه فرماید انما نصرنا الله فی محالفة کون الله چون یاری دهی تو خدا اشغال را
و مخالفت هر امانت تو صبر کنی بان بترک الا عراض علیه بترک اعتراض کردن و عیب گرفتن از خدا
و التینیت و یقینا فیک و ترک خشم گرفتن و ناخوش و بودن بقطعه که میکند وی تعالی و تو و گنت
ختم الله علی قلوبک و ابش تو بیکار کننده برای خدا تعالی بر نفس تو سبباً قاله علیه السلام شکر
برای خدا بر نفس گنا خسرانست بکفرها و تیرکها هرگاه بجنبد نفس بکفران نعمت و ترک خشی که عادت
اوست جز زرت را سها ببری سرور بصبرک و موافقتک لربک بصبر کردن توازن و
موافقت کردن تو مرا بر سر و دگر ترا و الظمانیة الی فعلیه و وعدة که و رسیدن گویند با
بفعل وی و وعده وی تعالی و الرضا بهما و خوشنود بودن بفعل و وعده وی کان الله باشد

له احوال حاکمه
چیزی از منم
از نفس و از عمل
موفق باشد بر تقوی
می باشد

افضل است زیرا که دعا در حد ذات خود عبادت نیست پیغمبر فرمود صلی الله علیه وسلم الدعاء في العبادۃ وایمان
و قیام بعبادت افضل و اولی بود و ترک آن و ستر اجابت عوی حق پروردگار تعالی است اگر استجاب است آن
نصیب بنده گردد و بخط و بخواهش خود نرسد بصلان ندارد و چه بنده با آنچه حق ربوبیت بود قیام نمود و
از دعا اظهار فقر و فاقه و احتیاج عبودیت است و قد حصل طائفه گویند که سکوت و خمول و خست جریان
حکم اتم و رضا بسابقه قضا و اختیار مولی اولی است تحقیق فرمود رسول خدا صلعم که پروردگار تعالی
میفرماید هر کجا باز دارد و ذکر من از دعا و سوال بدینم و از افزون تر از آنچه بدینم سوال کنندگان را قوی دیگر
گویند بنده را باید که باین مبادی دعا باشد و بدل در مقام ضابطه جامع بود میان هر دو فضیلت و اولی آنست
که گفته میشود و اوقات مختلف است در بعضی احوال دعا بهتر از سکوت بود و در وقت دیگران باشد و در
احوال سکوت افضل از دعا گردد و در وقت دیگران بود و شائلی این معنی هم در وقت پیاپی چه علم وقت
هم در وقت پیدا آید پس اگر در دل خود اشارت بجای دعا یا بدعا اولی بود اگر اشارت بسکوت بود
سکوت اولی و اگر از دعا زیادت فوق و بسط و حضور در وقت دریا بدعا اولی بود اگر نظر بر دل خود
و در وقت دعا مثل خیر و فیض جبری و روی اساس کند ترک دعا در وقت اولی گردد و اگر نه زیادت
بسط یا بدونه قبض دعا ترک دعا بر بود و نیز اگر غالب بروی در وقت حکم علم بود دعا اولی است از
جهت بیرون وی عبادت و اگر غالب حال معرفت است سکون سکون اولی بود و نیز میتوان گفت که در هر مسلمان
را نصیب است یا من تعالی راضی است دعا و دعا اولی بود و در آنچه نفس را خط و نصیبی است سکوت اتم و حق
ترجمه کلام الاسماء و سبحان الله العظیم یا عالیا یا حی یا قیوم علیه السلام این عبارت در بعضی نسخ
در آخر مقاله واقع شده است و مناسب او بذكر دعا و سوال و تضرع و اظهار ظاهریست **المقالة**
الخامسة والثلاثون قال رحمه الله عنه **وَارْضَاكَ عَلَيْكَ يَا كَوْسَرُ**
سر نو باو که لازم گیری بر خود و سرع را تقوی و سرع هر دو یکی است یعنی پر پیز گاری از نافرموده حق

است

المقالة الخامسة والثلاثون
واری کسرت
خیات

جَعَلَ ذَلِكَ لَكَ مَسْتَرِيحًا وگر دانیده است پروردگار تعالی دعا و سوال کردن را در وقت و اقبال
بجانب قدس وی آوردن و انس مذکر اسما و صفات او گرفتن را محل آسایش نمودن و از تنگی وقت و سختی
خلق بر آمدن و رُسُوکًا مِنْكَ إِلَيْهِ وگر دانیده است دعا و سوال و مناجات را در رسول و پیامبر از تو
بسوی و تعالی و مواصلة و وسیلة لَدَيْهِ و سبب پیوند و پیوستگی و دوست آوردن و نزدیکی جستن
نزد حق اینها و امثال اینها فراید دعا است ولیکن بیشتر طریقت از الشَّعْطَةِ بِشَرِّطِ تَرْكِ نَهْمَتِ نَهَادِنِ
مرحق تعالی را و الشَّعْطَةِ عَلَيْهِ و راضی نشدن از وی و شتم نکردن بر وی تعالی عیند تا پذیرد آنچه بخواهد
إِلَى حَيْثُ يَتَوَسَّلُ اندر خشنی و اجابت دعا و عطا و جعالات او وقت و حدود که برای وی نهاده اند اعتدال
مَا بَيْنَ الْحَالَيْنِ قیاس و اندازدن فرق میان این دو حالت که دعا و سکوت و سوال و ترک سوال
و قیاس کن که کدام بهتر و بلندتر است یا فکر کن که هر کدام از اینها در کدام وقت و در چه حال است
و شروط و آداب هر یکی چیست و این مضمی اوفق است باین قول که میفرمایند و لَا تَحْتَاجُ وَحْدًا فِيهَا وَ دُرَّ
گمزد از نهایت و اندازد این هر دو حالت فائده لَيْسَ هَذَا حَالَةُ الْآخِرَةِ پس بدستی که تیان
اینست که نیست آنچه بجای در مقام تعبد و تقرب مولی تعالی حالتی دیگر و رای این دولت فَاخْتَارْنَا كُنُوزًا
مِنَ الطُّعْيَانِ السُّعْدَيْنِ پس بر پیر کن و تبرس از آنکه باشی از شتم کنندگان که نهاده اند چیز را در غیرو
او و در گذارنده اند از حد و قیاس پس هلاک کند نیست گردانیدن از خدای عز و جل و لَا يَسْبِغَانِ
و پاک مدار و از آنکه هلاک کند ترا که اَهْلَكَ مِنْ مَّحْضٍ مِنَ الْأَكْمَرِ السَّابِقَةِ چنانکه هلاک گردانید
کسانی را که گذشته اند از امتهای گذشته فی الدُّنْيَا يَتَشَدَّدُ بَلَكًا وَ دُرَّ و نیا سخت گردانیدن برای
خود و فی الْآخِرَةِ لَا يَأْتِيهِ عَذَابُهُ و در آخرت لعذاب و دردناک خود بد آنکه در دنیا هلاک است از استغفار
امام ابو القاسم قمیشی که گزارش از رساله الشَّيْخَةِ الْمُصَابِ نَقَلَ منوچه ایچ اینجانب نقل کنیم که مناسب مقام است
میفرمایند که این قوم را اختلاف در آنکه سوال و دعا افضل است یا سکوت و ریاضی بر آنست که دعا

و
 سبب آنکه در دعا و سوال و مناجات
 حدیث قدسی است

از کباب و صغایر یا کبابی فقط چ خلاص آدمی زلوا و صغایر متعدی است و بعضی مر جبر و جوع بالا اثر و نفوس
 مناه و الله تعالی را عبارت از اجتناب حرام میلند و قریح آنکه لا شبهه نیز بر پیوسته نمایند و بعضی بر عکس این
 اصطلاح کرده اند و ظاهر از کلام وی فی الله عنه که درین مقاله در میان قریح میفرمایند روشن شدن است
 بر هر تقدیر میفرمایند که نجات نوازی طالب و قریح است و الا فاما الهلاك و اگر نه عذاب و عقاب و خطا
 مراتب و درجات که موجب هلاک و نیستی است فی ریقاقت و در بند قیامت بر نیست نفس و رقیق بکسر را
 رس با گوشه ها که بدن بره و بر غایر بر بندد و رقیق گوشه ازان که در فی القرح ملامت کث پیوسته و چسبان
 شونده است مرزا که استخفافه اند آتشکاری می شود ازان همیشه الا ان یتبکک الله یرحمکم
 اگر آنکه بدو ترا خدا تعالی بمرایان و امرزش خود فقط ثبت فی الحدیث المزوی زیرا که بجهت تحقیق
 ثابت شده است در حدیثی که روایت کرده شده است از حضرت رسول صلوات الله علیه و آله
 الا زرع و هلاك الله الطمع بدینیکه اصل و داردین بر پیوسته است و موجب هلاک و نیست شدن دین و دنیا
 که باعث میگردد بر بیرون آمدن از حد نفوی و جوع و عجز از امر معروف و نهی منکر و هلاک امر فسخ و کسر چه یک
 بر باشد و آن امر بدان چیز و باین معنی قلب و هلاک عید میگویند و ان من حاکم حول الخلیف و ثبات
 ان یقع فیه و نیز ثابت شده است در حدیثی که هر که بگرد و گردی و نزدیکی آید بآن نزدیکیست که
 بیفتد ندوی و جمعی بکسر و تخفیف مهم معنوی چه گاه که نگاه میدارند از سلطان برای موافقی صدف
 و منع میکنند مردم را از درآمدن دران و جراتیدن ازان پس هر که ازان دور و صغیر الله الامین باشد از دران
 ندوی و هر که نزدیکی آید ازان تواند که بیفتد دران کلات از برای جنب الزرع یو شیک ان یبک فاما
 ایضا چه مستور چیده به پهلوی کشت نزدیکی است که در آن کشت و آن خود را بسوی کشت لا یبکاد ان
 یسکله الزرع منه نزدیکی نیست که سلامت ماند کشت از وی و این مثال است هر بر پیوسته است
 را که هر که گردان گرد و نزدیکی است که در حدیثی و تنبیه است بر احتیاط و مبالغه دران و قتل قال و تحقیق

فرد مصر و قریح

حدیث در جوع

هلاک و نیستی

بر کباب و صغایر که در نزدیکی است که در حرام اند

گواهی داده می شود و اورا بکار نیک و عمل صالح و حسن وقف علی الرخص و کسی باینده بر خستند و اگر
 بپندم الی العزیمه و پیش نرو و بسوی غریمت ان سلب عتق التوفیق اگر باز گرفته شود و از وی
 توفیق فقط عتق امداد فایس بریده شود و از وی مدد های توفیق الهی فقلب العوی علیه
 و شقوق النفس پس غالب آید و چیره گردد و هوا بروی و خواستهای نفس فتنه و اولی الحرام پس
 تناول کند و بگیرد و مقتضای هوای نفس و خواستش او حرام را خارج من الترتیب بیرون می کند و از حد شرع
 گرفتار میگردد و محصیت فصاحتی زمره الشیاطین پس بگیرد و می در آید و در و شیطانان آغلب الله
 و شمنان جار عرجل العذالین مکران از راه راست و شیطان نام هر سرکش و دشت بی و مال گشته
 از نفس و انس و ظواهر است که او را بجا شیاطین انس اند که هوای نفس و شهوات آن از فرو برداری محبت
 و گردن نهادن بکلم آن برآمده اند فان اذکته المیتة قبل التوبة پس اگر دریابد و برسد او را
 مگر پیش از توبه کان من اطا لکین بگیرد و از بکاک شود بکاک الا ان یتغمد الله برحمتیه
 و فضلیه مگر آنکه بپوشد و خدا تعالی بهر یاری خود و فزونی کرم و مغفرت خود فاحط کل الخطیئ
 فی القیام مع الرخص پس بهر آن نزدیک شدن همه در ستادون با رخصهاست و السلامة
 کمال السلامة فی القیام مع العزیمه و بی گزندگی و بی غمی در بی همه ارستادن و بر پا بخت
 بر غریمت که نوزع عبارت از است المقالة السادسة والثلاثون قال رضى الله عنه
 وارضاه ارجل ان راس مالک بگردان کار وین را که در آخرت ثواب آن خواهی بیا
 اصل مال خود و دنیا که رنجته و بگردان کار دنیا که به آن زندگی میکنی بود مال خود که زیاد و بر
 مال بایست می آید چنانکه اتمام تاجر در تجارت نخست بر تحصیل راس مال میباشد و چون آنرا به دست می آید
 پس از آن طمع بسود میدارد و اگر سود نیابد باری اصل مال از دست نرود و چنانکه بفرمانی از طرف زمان
 اولی محصل الخیر فک صرف کنی روزگار خود را نخست در کار کردن و بدست آوردن آخرت خود

تفسیر می نمایند

آلله العالی و السلام

از در سرای باو شاه پس این کس خیر مقرر و وقف علی الباب الاول الذی یلی البیته بهتر است اگر کسی
 که استاده است بر درخشین بیرونی که متصل درشت صحر است فاوله ان اغلق عنه و در شش صنف نسخ
 خَلَقَ الْبَابُ الثَّالِثُ کَمْ یُخْرِجُکَ پس بدستی اگر بسته شود و منع گردد شود از وی و در و در میان نادر و
 و هو من ذلک ما بین من ابواب القصر زیرا که وی از درای دو در دیگر است از درای کو تشک سلطان
 و رای یعنی پس و پیش هر دو آمده و هر دو معنی در بخا درستی افتد و من ذلک به خرافه الملک و جند
 و چون درون در آمده است فرود اوست گنجهای باو شاه و لشکر او و اما ادا کان علی الباب الاول
 فمطلق عنه و اما چون باشد بر در اول پس بسته شود آن در از وی یعنی فی البی و خذله باید میماند
 در درشت صحر است اخذته الذی یاب و لا عدا میگیرد و اورا اگر گان و دشمنان که در درشت و بیرون
 در باشد فکان من الکا لکین پس میگرد و آنکس از هلاک شود و گان این مثال عمل بعزیت و رخصت
 آنکه درون در و در و سوم در آمده و در در خانه رسیده مثال عامل عزیت است که بشرف قرب و در و ملک
 اختصاص یافته است و آنکه بیرون در است مثال صاحب رخصت از مقام قرب و اختصاص یافته
 و محبوب افتاده چنانکه غیر باشد ففکذا امن سلات العزیمه و لا ترها پس همچنین کسیکه
 سلوک نماید بطریق عزیت را و لازم گیرد و از او پیوسته عمل کند بآن ان سلب عنه مد الذی
 و الذی عاینه اگر برده و گرفته شود از وی و اما و لو فین و پاس داشتن حال و نگار داشت حرمت و القطعت
 عنه و بریده گردد و جدا شود رعایت و مد و عنایت از وی حصی فی الرخص حاصل می شود و
 باقی بماند آنکس در رخصتها یعنی از عزیت رخصت می افتد و بدان میماند و کما یخرج من الشرح و لکن
 دایره شرح بیرون می افتد و بار یکاب محصیت گرفتار نیگیرد و اگر چه از مقام قرب و در رخصت و در
 فاما الذی کلمه الیه پس چون در یابد او را و برسد مرگ و معین حالت کان علی الطاعة
 و الی باد که میباشد بر فرمانبرداری حق و پرستش برورد و کار تعالی یشهد که بخیر العمل

له فذلک
 هر دو یک معنی است
 فاما علی من ذلک

از ادای نماز همه و تواتر که مراد قضا یعنی مشهور باشد که گذاردن نماز است باین از فوت شدن سبب
 نماز در وقت نمیکنی و بعد از فوت شدن آن در وقت دیگر قضا هم نمیکنی حَقِيقَةُ بِنِ الْكَلْبِ می باشی
 مانند مرداری افتاده و شب بکلا بِأَلَا بِنِ الْهَارِ سگ را در روز تالفا لِأَهْلِيكَ و هَوَا لِکَ سِرْوِی کننده
 مر نفس ترا و هوای ترا و شیطان را و سیروی کننده مر شیطان ترا که مسلط است بر تو و جدیت است که
 با هر یکی از آدمیان شیطان همراه است و یکی شیطان امر میکند ببدی و محصیت و ملک امر میکند بیکدیگر و طاعت
وَأَمَّا الْخِرَازِیْکَ بِدُنْیَاکَ و بیاشی فرو شده دین باید نیای تو و تبدیل نمائنده و اختیار کننده
 این را بدان عَبْدُ النَّفْسِ وَمَطِیْنَهَا بند نفس و بارگی او و مَرِکَیْکَ و جای پرستیدن او و زرد کاس
 به طاف تفسیری مطیبه است و فرق آنست که مطیبه مخصوص بدایه است که بر پشت او سوار شوند و
 سجد و نیز رود و مطایفه یعنی پشت و جد و سرعت در سیر است و رکوب پرستیدن و مرکب جانشینی از
 کشتی و ستوراً مَرِکَیْکَ بِدُنْیَاکَ امر کرده شده نو بر سوار شدن بر نفس و مرکب خود ساختن او را
 و تقدیر نیکیا و امر کرده شده بهتر از نفس و اصلاح آن پاکد غافل گردانیدن او را از اخلاق بد و پادشاه
 پاک کردن درخت خرا از پوست یعنی شناختن و تیزی کردن درد و بدن نیز آید و بدلی نوعی از زین است
 پس اضافت تهنید بمرکب مناسبت تمام دارد و یَا حَتِیْکَ و بر ریاضت دادن و رام گردانیدن
 و نرم ساختن او را و این در فرس و ناقه استعمال یابد و السَّلَواکَ بِهَا فِی سَبِيلِ السَّلَامَةِ و سیر
 او را و رفتن بروی در راههای امن ولی گزندی و هیچ طَرَفِ الْخِرَازِیْکَ و طاعه مولاها و آن را بر
 که نفس بدان اسلامت بجانب آخرت رود و راههای که بقربانبری خدایتعالی که مولا می است بر او
 و در طرق جمع اشارتست بعد و طرق قرب و وصول بجانب حق چه هر عمل خیر که آنرا نواصل خوانند
 بعد از اقیان و واجبات و احتساب منیات طریقی است موصول بقرب و وصول هر که الترام آن کند
 و دوام بر آن نماید البته بقصد برسد و زیاده و زیاده و احتساب اقسام آن تطویر است طرق الی الله

و در سبب نماز آنرا سبب طاعت است

یا

یا

طایفه تهنید بمرکب
و سیر دادن

طایفه تهنید بمرکب
و سیر دادن

یا

که در حکم بدست آمدن راس مال است ثُمَّ انْ فَضَّلَ مِنْ ذَٰلِكَ مِمَّا نَبِئَ اَنْزِلَ بِهِ و از آن پس اگر زیاده ماند و از قول که
از روزگار تو چیزی اصرافه فی دنیا که صرف کن از زاد و نیای خود فی طلب معاشات
و چنین زیست تو را سبب زندگی تو چنانکه بعد از حصول راس مال طلب ربح میکنند و توقع آن را
و لا تجعل دنیاك راس مالك و آخرتك راحة و مگردان دنیا می خود را راس مال و آخرت
تو بپای ربح آن چنانکه اکثر اوقات و خلاصه صرف و تحصیل دنیا کنی فَضَّلَ مِنْ ذَٰلِكَ مِمَّا نَبِئَ اَنْزِلَ بِهِ
فَضَّلَ بستر اگر باقی ماند چیزی از زمان زیادی صرفتها فی آخرت که صرف کردی از زاد و کار آخرت تو
لَتَقْضَىٰ فِيهَا الصَّلَواتُ الْحَسَنُ کار آخرت همین مقداری که بگذاری در آن باقی مانده از اوقات
نمازهای پنجگانه را استبکها سبکة و احدا که میریزی نمازها را یکبار رختی و سبک گذارستی و رختن
در و نقره در بوجه سبک باره گذارسته شده از آن اما سبقت بقیه کاف بر با معنی رختن است و نمی نیز
مناسب مقصود و او را نماز رختن سبک بقیه ایم با معنی و این است مقام زیرا که در و نقره را در بوجه تا
زمانی حتی هست چنانکه معنی را مقصود است که میگذاری نماز را ساقط الا ذلک ان افتاده کنایه
و در کتب بضم ک را نه قوی از هر چیزی از خانه و جز آن چیزی بزرگ از آنچه قوت گیر و بوی کاری چنانکه امر را
ارکان دولت گویند یعنی عزت و قوت نیز آید و رکن مراد است آرمیده و مناسب ارکان نماز با معنی ظاهر
و کمال و تمام نماز در آن است که ارکان آن قائم و ثابت باشند و اختلاف کنایت از نقصان و ناتمامی آنها
مُتَمَلِّقَةُ الْوَاجِبَاتِ و میگذاری نماز را مخالف یکدیگر و اجابات او نه هموار و معتدل و متفق
چنانکه باید من عزیر کویع و سجد و رکوع و سجود و موافق آنچه فرموده اند و طمأنینة بین
الا ذلک ان ولی آرام و قرار میان ارکان این میان ساقط الارکان متعلقه الواجبات است که ایضا
الْغُثَّ و الا حیات اگر میگذاری نماز را این صفت گفته شد با صلا میگذاری و نمی آئی برگذار و
آن و در میرسد و درمی باید و می پسند ترا ماندگی و شفت و عجز و قنایم عَنِ الْقَضَاءِ حَمَلَةً پس غلب می کنی

دنیا بجهت آنکه بحکم وعده که متقیان کرده اند از غم و اندوه و غمی نجات میافتی و بوجهی بشت از آنگاه که
 نداری روزی بخودی و بحکم عقی و کرامتی که نصیب اهل ایمان و تقوی افتاده است معزز و مکرّم میشوی چنانکه
 میفرماید وَصَلَّ إِلَيْكَ فَمِنْكَ مِنَ الدُّنْيَا هَيَّا قَرِيبًا وَأَنْتَ مُصَافٌ مُكْرَمٌ وَ مِيرَسِيبٌ
 بتوانچه نصیب تست از دنیا خوشگوار و حال آنکه تو بگماشته شده از آفت و غماری و گردانی دهنده خیر و
 اَمَّا قَالَ النَّبِيُّ چنانکه گفته است پیغمبر صلی الله علیه و سلم إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُفْطِلُ الدُّنْيَا عَلَى بَنِيهِ
 الْأَخِرَةِ بِدَسْتِ خَدَائِعِهَا لِيَمِيدَ بِهَذَا دُنْيَا رَوْحِ رَاحَةٍ وَعِزَّتِهَا زَبَرِ قُصْدِ رَاوَدِ ثَوَابٍ وَكَرَامَتِ
 آخِرَتِ عَمَلِ كَرَمِ بَرَى كُنْ وَلَا تَحْطِلِ الْأَخِرَةَ عَلَى رَيْبَةٍ الدُّنْيَا وَنَمِيدَ بِهَذَا ثَوَابِ آخِرَتِ رَابِ قُصْدِ رَاوَدِ
 دُنْيَا وَكَارِ كَرَمِ بَرَى آن یعنی هرگز آخرت جوید هم دنیا باید و هم آخرت و هر که دنیا خواهد دنیا بدهد آخرت
 وَكَيْفَ لَا يَكُونُ كَذَلِكَ وَجَلُو دُنْيَا شَدَائِعِ بَعْدِ بَعْدِ وَبَنِيهِ الْأَخِرَةِ هِيَ طَاعَةُ اللَّهِ وَحَالِ الْكَرَامَةِ
 آخِرَتِ فَرَامُورِ خِدَايَتِ لَا أَلَيْسَ تَوْرُوحُ الْعِبَادَةِ فِي نَزِيرِ كَرَامَتِ حُكْمِ رَوْحِ دَارِ دَسْتِ عِبَادَتِ
 وَعِبَادَتِ هُوَ قَابِلِ اسْتِثْنَاتِ بَرَى چنانکه وجود طالب و قوام آن بی رَوْحِ شَدَائِعِ عِبَادَتِ بِلِ نَسْتِ
 مَعْتَرِ ثَوَابِ آن مَعْتَرِ هُوَ وَدَائِعِهَا بَلَكَمَ نَسْتِ ذَاتِ عِبَادَتِ وَهِيَ اَوْ حَقِيقَتِ اَوْسَتْ وَرِيحِ مَبَالِغِ
 بَشِيرَتِ فَذَا أَطْلَعْتَ اللَّهَ بِرُحْدِكَ فِي الدُّنْيَا وَطَلَبْتَ دَارَ الْأَخِرَةِ بِسُ جَوْنِ فَرَامُورِ كَرَمِ
 خَدَائِعِهَا لِيَرْفَعْتَ تَوَارِ دُنْيَا بِلِ غِيَتِ تَوَارِ وَبَطْلِبِ كَرَمِ تَوَارِ آخِرَتِ رَاوَدِ غَبْتِ نَمُودِ دَارِ
 كُنْتَ مِنْ حَوَاضِ اللَّهِ بِأَشَى تَوَارِ بندگان خاص خدا و اَهْلِ طَاعَتِهِ وَتَحْتِمْ دَارِ اَهْلِ طَاعَتِ
 وَحُبَّتِ وَی تَعَالَى وَحَصَلَتْ لَكَ الْأَخِرَةُ دَانَاوَدِ مِشْوَرِ بَرَى ثَوَابِ آخِرَتِ وَهِيَ الْحُسْنَةُ وَ
 حَوَارِ اللَّهِ وَآخِرَتِ بَعْدِ ثَوَابِ وَی بَشِيرَتِ وَبَسَائِلِ بِنَابِ قَرِبِ وَرَحْمَتِ وَی وَحَدِّ مَنَاقِ
 الدُّنْيَا وَجَاوَرِی كُنْدِ دُنْيَا فَيُفْقِئُكَ فَمِنْكَ الَّذِي قَدْ تَرَكْتَ مِنْهَا بِسُ مِيدِ بِهَذَا دَارِ كَرَامَتِ
 قِسْمَتِ وَتَغْيِيبِ تَرَكَ تَقْدِيرِ كَرَمِ هُوَ اسْتِ مَرْتَرِ از دنیا اِذَا الْكُلُّ نَبْعٌ لِحَالِهَا وَمَوْلَاهَا

بعد افاض انخلاتك كنه مشعر كثر انماست انكمن وارو و مرج و آل همه شربت است و اتباع سنت
 و اختلاف و تعدد و تكثير كه در طرق مشايخ و تسلیم مردان واقع است هم ازین بابست و مرج همه نیست
 قال بعضهم بان اسبیل اخیار فی السیر من خلاف وظلمتها پس ستم کردی تو نفس و فرزندشستی حق و
 یغفلون لها منتهای پذیرفتن طاعت از وی تا هر چه وی گوید آن کنی و سکت ز ما مفا الیها و پیروی
 همار نفس را نفس و کار و پیرا با اختیار وی گذاشتی و نتغتها فی شقوا یها و لذاتها و پیروی کردی از
 و رجاستهای و لذتهای وی و واقفتها و شیطا یها و سازگاری کردی بنفس و شیطان و
 كه سطا است بروی و تحقیق نفس بکیل و تحنه شیطانت در عالم انسانی و هوایها و موافقت کردی
 بهوای نفس پس گویا تو مرکب او شدی و سوار شده او بر تو و بر تو را هر جا كه خواست و در محل او مرکب تو بود
 معنی ظلم كه وضع الشی فی غیر موضعه است باین وجه است آید ففانك حیدر الدنیا و الاخره پس
 فوت شد و گذشت ترا نیکی دنیا و وقوع در ممالك و مادی ضلال و یکی آخرت بگرفتاری و طباب
 و وبال و حیدر لکنما و زیان کردی دنیا و آخرت را و از دست دادی هر دو را بمسدا فی خسر الدنیا و الاخره
 گستی و زیان زدگی دنیا خود و دنیا گذشت اما زیان زدگی آخرت باقی ماند بقیامت با خود و بدی نیانکه
 میفرماید قد خلت القیمة افلس الناس و اخسرهم دینا پس هر مادی مصداق قیامت است نفس
 مردم از محل و زیان زده ترین مردم مدین فلس بشین و افلاس چهر شدن یعنی بجای رسد که گویند فلس غار و
 کذا فی القصر و ما وصلت من ایتها الی اکثر من قسبک من دنیاك و رسیدی بسبب متابعت
 و موافقت نفس زیادت ترا و قیمت تو از دنیا و خسارت بالا ترا و زیان چه بالا ترا و زیان چه باشد که
 دنیا بدست نه آمد و دین از دست رفت و گوسلكت بها طریقی الاخره اگر می بروی نفس را
 و میرفتی برا آخرت و جعلتها راس مالک و میگرددانیدی آخرت را اهل مال خود بر آن چسبیدی
 مقاله نکه شد بخت الدنیا و الاخره سود میگردی دنیا و آخرت را سود و آخرت خود ظاهر است اما سودی

سلكه اخلاف الاول
 از میان و از میان
 که در یک سال باشد
 و در آن مختلف
 نفس

بآن در ذوق شان فرخ و حرّت روز افزون و عمر دراز فرمود و بجا تحمل خواست که چنان ایمان از زمین دل شان
 برکن نه شده و از نصیب ایمان نماند میگشته اند و باطن من و کلب و چون از مساق کلام باطن منافاتی و مطالبی
 میان دنیا و آخرت معلوم شد که نزد تعالی سعی و تحصیل یکی ازین و دیگری فوت پذیرد و اگر چه نزد اشتغال
 بطاعت و طلب آخرت دنیا بجز و قسر تابع گردد و دعوت کند و میفرماید که فَيَسْخَرُهُمْ كَيْدُكَ وَكَأَنَّكَ يُبْعَثُ
مَكْرُهُمْ و درین هنگام قول بغیر صلعم الَّذِينَ يَأْتُوا الْآخِرَةَ خَيْرًا مِنْ الدُّنْيَا و آخرت انبیا یکدیگر اند
 یعنی دوزن درین حال یکدیگر و آنرا يَسْخَرُهُمْ كَيْدُكَ وَكَأَنَّكَ يُبْعَثُ مَكْرُهُمْ اگر راستی
 گردانی یکی ازان در دوزخ و دیگری دانی بر خیزد و بگوید إِنَّ اللَّهَ خَرَّ وَجِلًا مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا
وَمَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ بعضی از شما کسی است که میخواهد دنیا را و بعضی از شما کسی است که میخواهد آخرت را
 و نشان اهل اعدا دل شده که آن حضرت صلی الله علیه و سلم جماعت تیر اندازان را در جایی گذاشته و امر کرده
 که رجای خود را بنهند پس بعضی بجهت نبوت براه خلاف امر رفته مرکز را گذاشتند و بعضی محافظت
 بر امر نموده با رجاء مانند بقال گفته میشود طالبان دنیا و آخرت را بجهت بودن ایشان مطلع و محکوم
 ماند هم هر یک ازان وَالَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ آمَنُوا پسران دنیا و پسران آخرت و در بعضی نسخ یعنی
 بجای بقال و برین تقدیر تفسیر بیان من برید الله بنا و من برید الله بنا و من برید الله بنا و من برید الله بنا
 پس برین و در باب که از کدام اینها یکی ازین دوزخ و از اینها دنیا یا از اینها آخرت و من
أَيُّ الْعَبِيدَائِينَ نَجَّيْتُ أَنْ تَكُونَ أَنْتَ و از کدام یکی ازین دو گروه دوست میداری که باشی تو
وَأَنْتَ فِي الدُّنْيَا و در حالت که تو در دنیا ایستاده ای إِلَى الْآخِرَةِ پسر چون باز میگردد
 و میروی بسوی آخرت آنجا نیز دو گروه خواهند بود وَفَقَرْتُ فِي الْجَنَّةِ وَفَرَّقْتُ فِي السَّعِيرِ
 پس گرویی و در بهشت و گرویی در آتش افروخته فَرَّقْتُ فِي الْمَوْقِفِ قِيَامُكَ فِي طَوْلِ الْحِسَابِ
 گرویی در موقف استاده از جهت درازی حساب فِي يَوْمٍ كَانَ مَقْدَارُهُ خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

مساق کلام
 جایی را که
 غایت احاطت
 معنی و تفسیر
 شرح و تفسیر
 و درین باب
 از حد و حد
 منتهی است
 معنی و تفسیر
 و درین باب
 که در این باب
 از حد و حد
 منتهی است
 معنی و تفسیر
 و درین باب
 که در این باب
 از حد و حد
 منتهی است

زیر که همه شایان عالم و حکوم اتم بر سپید آکنده خود را و خداوند خود را و حقو الله و خالق و مولی خدمت
 عزوجل و اشتغال با خیرت و نیت آن ره می میگردد و در روز دگار تعالی از تو برضای او سر به خلقوت اوست
 چه دنیا و چه آخرت همه حاصل میگردد و تو من المولی قاله الکمل که گفته اند این معنی دارد و آن اشعلت بالذنب و
 اعترضت عن الآخره و اگر مشغول شوی بدنیای روی گردانی از آخرت غنیمت الهی علیک و غنیمت
 برورد دگار تعالی بر تو فغانک الآخره پس فوت شود ترا و درگذرد و از تو آخرت و لغاصت الدنیا
 علیک و بی قرمانی و سر کشی کند دنیا بر تو و لغاصت و دشوار شود حصول دنیا بر تو و باسانی بدست
 و الیبتک فی ایصال قنبیک الیک و درینج و مشقت اندازد ترا در رسانیدن قیمت تو بسو
 لغصب الله علیک از جهت خشم گرفتن خدا بر تو که قنایا قنوا که زیر آینه دنیا مملو که خدایت
 و بندۀ اوست و نهین من عصا خوار سیدار کسی را که بغیرانی میکند خدا را و نکیر و من اطاعه
 و بزرگ و عزیز میدارد کسی را که فرمان بر داری میکند او را و این همه معامله با مسلمانانست که اگر طاعت کنند
 و انثال او امر و نواهی الهی جل و علا ثانی بپاداش آن چنانکه در آخرت و عده کرده اند و دنیا هم بپایند
 و نیاز و نعمت و جاه و عزت و شوکت باشند و اگر باده معصیت رو نمیدهند و بیای حق کنند و در ادای حق تقصیر نمایند
 سزای آن دهر و جهان بینند اگر چه ادنی تقصیری باشد از روی می آرند که موشی غلبین ویران کرد
 می نالیده میگفت آه چه گناه و چه تقصیر از من بوجود آمده که این سزای اوست اما کافران از دولت
 و سعادت ایمان محرومان هر چه خواهند از معصیت بکنند و هیچ ضرر و دنیا بایشان نمکند و سزایانند
 بلکه زیاده شود تا معزور شوند و باهمال و استدرج الهی بجای برسند که دیگر علاج پذیر باشد بر مثال طبع
 که در صحت بیمار نمید شود ویران بر نیز نفرماید و گوید هر چه خواهد بخورد و وقتی باین فقیر از حضرت شیخی سیدی
 قبله گاهی سنی کلیم اللهی قدس اندر ستره پرسید که در حدیث آمده است که خواب بجگای منع رزق کند
 تو زنا فقر و خواری بار و در روز دمار و معان خوردن جو از تو کی از آریاب و دنیا دولت گرفتار اند

در این سخن
 در سبب و سبب
 بدست حال
 در وقت مادت کار
 در وقت مادت کار
 در وقت مادت کار

خداوندی را که در دنیا

مگر گشتن ایشان و نیاز را و استغفار الهی بطلب آخرت و المکفی و مشغول شدن ایشان بطلب
آخرت و طلب خداوند تعالی و این علم ایشان بنازل و راه یافتن بی تنهایی کسی اگر چه با الهام الهی است
و لیکن استعداد آن نیز از کثرت توهم بدان و صدق طلب آنست که بدان نمون شد و معرفت یوسف ناسا
گردانید و هر که توجه است بجزئی و بی البسته راه می یابد و حاصل میگرد و بی و کهل و قحوا و الطائف
فی الحسب و آیا از نادانها تنجاست دیگر و حساب و انواع الشکاک و گوناگون بختها و الدل
و غوامضی الا لا شئنا الله الذی ما کرا وجه اشتغال ایشان بدنی و رعیتهم و بیها و اهل کرا
ایشان بدنی و رعیتهم فی الاخرة و فقرت ایشان از آخرت و قلة المبالاة امرها
و انما کرا عیله و اعتنا بکار آخرت و نشیانی یوم القيمة و فراموش کردن روز قیامت را
و ما سنبصیر الیه عتدا و فراموش کردن احوالی را که بازگشت خواهند کرد و آن فرود آمدن کرا
فی الکتاب و السنة از آنچه ذکرده خدا و رسول خدا در کتاب و سنت فالظن لیس فی نظر
مرئیس خود را نظر رحیم و شفقت مکرر است رحم و مهر بانی و اخیر لقا خیر القایان و المتیان
و برگزین برای وی صحبت و حالت کرده و بهرین این دو کرده که مشغولان بآخرت و عمل کنندگان برای اونی
کافر و جاهل اقرا السوء مرق شیاطین الکفر و الحیث و جداکن نفس را از یاران بدی که تمرد
و گنا بکاران از آدمیان و پریان اند و اجعل الکتاب و السنة و کبروان قرآن و حدیث را اما اهل
پیش خود و پیروی خود و شیعه و کس هر دو درست است و الطیر فیها تأمل و تدبیر و نظر و مثال
و بهر دو کتاب و سنت و اعمل بهما و کارکن بان و لا تفترقا بالقال و القیل و الهوس و
فریفته شو گفتگو از خود و از مردم و زیارت بی عمل و هوس و در کتب لغت گفتگو با هوس نوعی از بخت
و از کلمات قبیله ایشانست که فرموده اند لا تصوف ما اخذ من القیل و القال کن اخذ عن الجمع و ترک الله
و قطع المألوفات المستحسنات و رویم قدس مروه گفت بهر اهل الترویج و لا تنقل بترک الصوفیه

تجلی

بسیار از این است

در روزی که هست اندازده وی پنجاه هزار سال و در صحنی شش فی یوم کان مقدرا الف سنه و ما کان
 در روزیکه هست اندازده وی هزار سال از آن سالها که شمارید شما کما قال جبریل و علائقا گفته است
 پروردگار تعالی در قرآن مجید متفلسفان بجهت نگی حوصله فهم و عقل خود را بیل کنند از آنکه مرا و مبالغه و کثرت
 از روزی آن روز است که بحقیقت این مقدار راست و خدا و اناست بآن مسلمانی آنست که چون در میان
 خبر او را اعتقاد بآن بایک قدرت و دیگر بنگر که همین روز جماعت و دیگر که درازی و حسابان نیست و چنان
 بگذرد که در آن دو رکعت نماز بگذرانند و قِرْتَبُ فِي طَلْعِ الْغُرَيْقِ عَكُوفٌ و اگر وی در زیر عرش محل غرض
 عظمت و رحمت است بشیم شده و روی آورده علی الموائد علیها بر حواصنها که بران خواصا اطلبوا
 و انقوا کعبه طاهرا و مویهای پاک و حلال و خوش طعم و خوشبوی است و الله سدید و شمع انگبین آنست
 من التلج سفید تر از برف کما جاء فی الحدیث چنانکه در حدیث آمده است تخصیص عمل باکر
 بجهت امتیاز است از طاهرای دیگر بحال است که از صفات ایاست و از صفات وی بیاض را ذکر کرد و ذکر غسل
 بر نگمای و دیگر نیز باشد برای بیان صفات لطافت و این طهر حقیقت در عالم حسن و در آن متوطن و چون در آن
 آن اشارت اندید رجاء و عزت و قرب و همه مظاهر صفات الهی اند تعالی تا بهشتیان از صدقه سپید است
 جلال ذات که در ریت آن مستغرق و مستملک کرد و عزتانی بدان برسانید و در بحالی صفات غم و ننوده
 بحال خود بیایند مستعد تجلی دیگر شوند و یظنون ان الی منار لهم فی الجنة می نگرند و در موقف حساب
 بحساب منزلهای خود که در بهشت برای ایشان آماده داشته اند حتی ادا فرغ من الخلق الا انکم چون
 آخر رسانید و پروردگار تعالی حساب بندگان را خلق الجنة می در آید و مسلمانان بهشت را بهشت دوت
 الی منار لهم راه می یابند و بهیوی سفرهای خود می در آید و در آن بی آنکه کسی بدین یولی کند که کما
 یهتد فی احد من الناس فی الدنیا الی منار له چنانکه می در آید یکی از آدمیان در دنیا به
 منزل خود فکل و شرب و صلو الی هدا الا بترکهم الدنیا پس آید رسیدند ایشان باین مرتبه

از نزد من است نه از خواش و نفس است ما یَعُوذُ بِسِیْرِی کُنْید اورا شکر قَالَ پشتر گفته است
 عَنِ النَّبِیِّ قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحِبِّکُمْ اللَّهُ بِکُمْ اَوْ یُخْرِجْکُمْ مِنْ دُوْنِکُمْ اَوْ یُغْنِیْکُمْ مِنْ فَضْلِکُمْ اُولَئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
 امیدارید خدا را و میخواستید که بقریب و وصول درگاه وی مخصوص گردید یا میخواهید خدا را که شمارا باشد
 به شمار آورد و دوست دارد و فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحِبِّکُمْ اللَّهُ پس پیروی کنید مرا تا دوست دارد شمارا خدا را بطریقه
 و معنی آن بر وجه ثانی ظاهرست و بر وجه اول مقصود آن باشد که اگر شما میخواهید که محب خدا باشید و از ثواب محبت
 محب چه که محبوب او خواهید شد و عمارت وی رعی الله منته نیز که فرمود فَاتَّبِعُوْنِیْ اِنْ طَرِیْقُ الْمُتَحَنِّنِ
 از ثبات محبت بر دو معنی است پس بیان کرد حق سبحانه و تعالی که راسته که بآن محبت مولی برسد
 اتباع پیغمبر است صلی الله علیه و سلم قَوْلُهُ فَاَتَّبِعْکُمْ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُونَ در گفتار و کردار و هرگاه اتباع در قول و فعل
 اتباع در حال که اثر و ثمره آنست نیز خواهد بود که الواهب آثار المکاسب و محبت میل نفس و انجذاب
 دوست بسوی چیزی محبت کمالی که اعتقاد کرده است در وی بر وجهیکه باعث گردد بر تقرب بودی
 محبت حسن است یا احسان و هر دو خصوص است در ذات مقدس باری تعالی و دیگر هر جا که ظهور کرده از دوست و اجل
 مظاهر و انوار اشارت آن ذات پاک سید السادات است صلی الله علیه و سلم و بعد از وی و سبب تقرب است
 مراتب اتباع و مقامات و اولیای ائمت سرایت کرده و ظهور نموده است رحمة الله علیهم جمیع و حقیقت
 محبت همان میل و انجذاب است که مذکور شد و اطاعت و موافقت که سبب تقرب است لازم آنست
 ولیکن محبت ناقص است و دعوی کمال آن کاذب است اصل محبت باقیست لا معقود فاقه محبت الله و
 رسوله دلیل آنست و از جهت تفسیر کرده اند علمای محبت بنده را بخدا یا را و اطاعت و محبت خدا
 مرید را رضای او از وی که اثر آن لطف و توفیق است آنجا میل و انجذاب که از مقوله الفحال است
 امکان ندارد و بسببیت اتباع پیغمبر صلی الله علیه و سلم محبت الهی از آنست که هر که را اتباع میکند
 و الهی را قبول دارد و بقای رسد که او میرسد و او خود در مقام محبت و محبوبیت ممکن است پس تابعان او

و عمل کردن بکتاب و سنت بر سر دوپند بسوی حالت ولایت که محض زحمت است از انبیا و
 حالت یاریت که فانی و خالی گشتن از فعل و ارادت مولی تعالی و حالت غوثیه که حاکم و تصرف کننده است
 و حلق خدا با مر خدا و از بنجا معلوم شد که طریقه سلسله علیه قاریه اتباع کتاب و سنت
 و اجتناب از وقوع در مایه بدعت است پیرافرمود و رحمة الله علیه که در سلسله دیگر از پیروی
 و گیر پیر خدا تا درین سلسله از غیر نیست زیرا که تا ثمر نیست مظهر شکایت نکند از تو زنده قال الله و ثبتنا علی ذلک
 الطریقه المستقیمه المقالة السابعة والثلاثون قال رضی الله عنه مساك
أولک یا مؤمنین حاسبا لکارک چیست مرا که می بینم ترا ای ایمان آورنده بتقدیر الهی
 و قیمت الهی وی حسد کننده هر مسایه خود را تخصیص همسایه بزرگ و بخت آنست که بیشتر بر
 همسایه رود فی مطلقه و مشتریه و طعام وی و شراب وی و ملک و مملک و مسکن و
 و در لباس او و کسوت او که بیشتر و خوشتر از تو دارد و قلبه فی غنائه و یخبر مولا و
 حسد میری در گذشتن او از پلویه پلوی و تصرف کردن وی در تملک و او در غنای خدا و از او که مفضل
 گردانیده است او را بطن و قیمة الذی فی قیمة الله و در بخشش و نصیب او که قسمت کرده و بسبب
 گردانیده است پیرای او و درین اثبات خطا فاسد و نادانی وی که حسد بجنب کسی می برد چنانکه تفصیل در
 آن باید دید و آنکه حسد از زودخواهی زوال نعمت کسی است خواه آن برای خود خواه یا بخوابد یعنی آنرا بخود نخواهی
 تخصیص کرده و این مخصوص بخیر ظالمان است چه تنی زوال نعمت ظالم که اذن او را بدیگری رساند
 و بدو نم تواند آنکه خود را خواهد دانست آنچه دیگر نیست بی آنکه روی زوال آن از وی آرد و خطا خواهند که یعنی
 رشک است و این مدغم نیست و در تحت اطلاق عموم و اما لا یصلح فی غنائه و ذل است اما احسن
 ان هذا فیما یصحف انما قاله آیات الهی که این حسد کردن از قبل آن چیز است که شست و بشوید و
 ایمان ترا بجهت طریقان ظلمت این صفت و نیمه وجود و ایم و دیگر که در ضمن است چنانکه همین اگر دو

المقالة السابعة والثلاثون

سید

سید

و نفی که نیکی کرده است خدا تعالی بآن نعمت بران مرو و قد مر کماله و تقدیر کرمه است آن نعمت را
رای او و که میخست که احدی قیقا خطا و نصیبا و نکر دامیده است هر پنج کی را و که این نعمت بهره
هست نیکی و اولی که منیت میس که میباید در نگارند و که در نصیب دیگر که ترا میس و علی و این نیست
حسب میس و زوال بآن خواهی و انجیل و که نیسان و نجر و تر از او که در داود حق و خطای و خطای میس و
نگاه می آئی و آخرت که هست احمق تر و بسکسار تر از تو و در آنچه هیچ فایده ندارد و حالست میس و تر از
می بری و انقض غفلا منک و کم عقل تر از تو و آن حسد که علی قیماک و اگر چه میس و میس و
و نصیب تو و گمان می بری و تو هم می کنی که آنچه تر از او است نصیب نیست که بوسه و او و او
یا با مکان آنکه شاید که نصیب من میشد و من میباید که باین خیال حسد میس و فقط جهل
غایه الجهل پس تحقیق ناوالتی میس نیست نهایت ناوالتی بفرموده خدا و رسول خدا که فرموده اند که
کس دیگری نمیرسد و آن قیماک که خطای غلظت که نیر که بدیش نصیب تو و میس تو و او نمی شود
جز تر از او که یسفل منک الیه و نمیرود و نمیکند و از تو میس و او حسد است الیه یکی و تر از او که
از داود نصیب کی که تقدیر کرده است برای وی دیگر را و هرگز نمی کند وی سجاد و تر از او که الله تعالی
خدا می سجاد و تعالی ما یبدل القول لکنی تغیر و تبدیل و او نمی شود حکم تر از من و ما انا اظلم
العیب و نیست من تم کننده هر چند که از داود نصیب کی دیگری چنانکه در تفسیر این میفرمایند که
ان الله لا یظلمک بدرستیکه خدای تعالی ظلم نمیکند ترا فیاخذ ما قسمه و قد راک که پس بگیرد
چیزیکه قسمت کرده و تقدیر نموده است آنرا برای تو فیعطی غیرک پس بد هر چه تر از او که
منک و ظلم که انما یس این حسد کردن ناوالتی است از تو و هم است هر چه تر از او که شایسته همین
قسم ثانی باشد و ظلم بجهت سنا و کردن قسمت تو بری و ثمت نهادن بآن بروی باز بوی دیگر و ثمت
حسد و معقولیت آنرا تصور نموده می فرمایند که حسد که الا رضی الله عنی معادن الکنو عن

و حال نیکو گاهش که آنرا سید است در دنیا که آنرا می بیند طول حسابیه و مما قشوره از جهت آنچه
می بیند از درازی حساب خود و وقت کردن در آن و یکا می شمیرد الف مسئله و هشاون
پنجاه هزار سال فی حر الشمس فی القيمة در گرمی آفتاب روز قیامت که کل عیال شمع بر من
التعلیم فی الدنیا از جهت آنچه بهر من گذشت بدان از ناز و نعمت در دنیا و است فی تنفیل
من ذلک و حال آنکه تو در گوشه خجسته باشی ازین محنت و مشقت فی ظل العرش و پناه عرش
که محل رحمت و عزت الهی است ایلا شکاریا متعصا حونده و نوشنده شکر گنده فیهما مستور و
مستدر تحاشا دامن خوشحال آسوده بصیرت علی شد ائیل الدنیا از جهت شکایات و بیهوشی
در سختیهای دنیا و حقیقتها و تنگی وی و افکارها و آسیب های وی و فقرها و درویشی وی و بوسه ها
و حاجتمندی سخت وی و رضای لقیبت و از جهت خوشنود بودن تو نیست تو نصیب تو و مواظبت
لیرت و از جهت و افضی تر برود و کار ترا فیما ذکر و قضی در چیزیکه ندیده بودی و بر کرد و جسمکم کرد
من فقرک و غیا غیرک از درویشی تو و توانگری جز تو و سقمیت و عاقبت غیرک و بهار تو
و نارسایی جز تو و شدت ناک و رخاء غایرک و غنی تو و زری جز تو و ذلک و عرق غایرک
و خوار شدن تو و گرمی بدن تو جملنا الله و ایاک و من صبر علی البلاء و سکر
علی الشقاء بگوئید ما خدا می تعالی بوتر آنکه ساینکه صبر کرد و تدبر بلاء و شکر گفتند بر نعمت و سلام
الامر الی رب الارض و السماء و بعد است و سپرد کار خود را بسوی پروردگار زمین و آسمان
سپست کار خود را بخدا باز گذارد بیکت فی نیم این بهتر کاره المقالة الثامنة
و الثلثون قال رضى الله عنه و ارضا من عامل مؤلا بالصدق و الصلح
کسیکه کار کند با خداوند و در سلوک طریق طلب وی بر اصفی و خلوص بی آمیزش را و شکر
و صدق ظواهر اخلاص و مغیر است و در جمل اهل الانس که در آن قطعا شوب اغراض و خواص

المقالة الثامنة و الثلثون

به بندگان خود داده اگر همت بن دارو باین خسایین و محقرات نظر نیکن و طبع نکند و بداند که اگر نصیب
 می بود پروردگار تعالی قسمت وی میکرد همه چیز میرسد و چون قسمت و نصیب او نشد بهرحیه داده اند
 بدان راضی و قانع باشد و نظر بر قسمت مردم نیکنند و حسد بر او و همت بلند دارد و همت بلند را
 که نزد خدا و خلق باشد بقدر همت تو اعتبار تو به ایدان و تسلیم و تثبیت فقر و مساکین و ترک
 حسد بر تو انگران و دنیاواران می فرمایند ثُمَّ لَوْ عَلِمْتَ يَا مُسْكِينُ مَا سَيْلِقُ جَارِكَ عَدَا
اِيسَرَ اِذَا لَيْتَ اِيَّاهُ پس اگر بدانی تو ای مسکین چیزی را که زود است که در باید همسایه تو که بروی حسد میری فروای قیامت
مِنْ طَوْلِ الْحِسَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ از محنت درازی و سختی حساب روز قیامت آن که ممکن اطلاع
 الله اگر فرمانبرداری نکرده است خدا را عز و جل و نرفته است بفرموده وی فِيهَا حَتْلُكَ مِنْ
لِقَامَتِهِ در چیزی که داده است و مالک گردانیده است خدا تعالی او را از نعمت خود و آذای
حَقَّقَ فِيهَا و در گذاردن حق خدا تعالی در آن نعمت و وَأَمَّا نَسْلُكَ أَمْرًا و بجای نیامورده است فرموده
 خدا را وَأَتَمَّتْ فِيهَا و باز مانده است از آن فرموده او در آن نعمت که داده است و استقامت
 بهما علی عبادته و طاعتهم و یاری نخواسته بآن نعمت بر پرستش کردن مراد از فرمانبرداری او
 او را مَا يَكُنْ أَنْ لَمْ يُعْطَ مِنْ ذَلِكَ ذَرْفًا در میان همسایه تو چیزی را که از تو می برد به سبب وی
 که کاشک داده نمی شد در دنیا از آن نعمت و زره و کلاهی لَعَيَّا بَوْحًا قطع و نبرد یعنی راز و
 هرگز أَمَّا سَمِعْتَ مَا قَدْ وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ آیا نشنیده آنچه تحقیق آمده است در حدیث که أَنَّ
يَعْنِيَنَّ أَقْوَامًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ بدستیکه هر آینه آرزو بر نگیرد و بهار روز قیامت آن تقصیر که لَوْ كُنْ
مَالِقًا نصیب کاشک پاره پاره کرده میشد یعنی در دنیا گوشته های ایشان بجا نماند و آن صاحب
 البساک یا من الثواب از آنچه می بیند مراد و ندان بلا و محنت را او ثواب قیمتی جَارِكَ عَدَا
 پس زود باشد که آن زود برود و فروای قیامت همسایه تو که حسد می بر وی می کنی مَكَانَكَ فِي الدُّنْيَا بجای تو

المقالة الاربعون

هزار یار داشت بخلق و منظور داشتن است ایشان را چه بلا خطه آنکه ایشان مطلع هستند همه بر وجود او
و عدم هوا و شاید بگویند که بی امر گرفت و بهوای نفس گرفت و اتفاق و رزیدین است و از طایفه صدق
و اخلاص عاقل گشتن طالب صادق را باید که چون نیب صحیح و ستاد و کار کند و ملاحظه گفتگوی خلق
و خوف ملاست ایشان ندارد و چه جای آنکه امر بدان منعم گردد و بهیت کار جامی عشق و بخت است هر سه
عالی می کنند احکام او و همچنان در کار خویش **المقالة الاربعون قال**
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَاهُ لَا تَطْمَعُ أَنْ تَدْخُلَ فِي رَفِيقَةِ الرَّحَابِيِّينَ أَمْسِدْ مَدَارِ
أَرْزُوكُمْ كَمَا كُنْتُمْ دَرَجَاتِهِمْ وَأَنْ تَكُونَ دَرَجَاتِهِمْ كَمَا كُنْتُمْ دَرَجَاتِهِمْ وَأَنْ تَكُونَ دَرَجَاتِهِمْ كَمَا كُنْتُمْ دَرَجَاتِهِمْ
و با حکام روح و صفات ملکیت متصف شده اند بلکه روح مجرد گشته از صفات روحانی نیز مجرد و
منفرد و فانی شده از جمیع ماسوای حق گشته اند **حَقِّقْ لِقَاعِي جَمَلُكَ نَاثِقٌ وَ شَمْنٌ دَارِسٌ**
و مخالفت نمائی تمام وجود در احکام بشریت و صفات جسمانیت و تباین جمیع الجواهر و الاعداد
و جدا شوی در ارتکاب معصیت و آنچه مرضی حق بود بهر اندازه و جزوهای ترا که بدان کاریستی از چشم خویش
و زبان و دست و پا و شکم و فرج که هفت اندام آمد در زبان اهل تصوف و طریقت و کمال گشتن به
از معصیت و آنچه مرضی حق و طاعت اوست واجب است و منفرد و عن وجود و تنه شوی
از هستی تو و حُرُکَاتِکَ و سَکَنَاتِکَ و از جنبشها و آرامهای تو و سَمْعَاتِکَ و کَیْفِیَّتِکَ و
کَلَامِکَ و تنه شوی از شنوایی و بینایی و گویشایی تو تا نشنوی آنچه بایستید و نه بینی آنچه نباید دید
و نگوئی آنچه نباید گفت و ببطنیَّتِکَ و تنه شوی تو از گریختن بدست تا نه گیری آنچه نگرفتی است
و سَمْعِیَّتِکَ و از رفتن بپا تا آنجا که نباید رفت نروی و عَمَلِیَّتِکَ و از هر کسب و کار تو تا کاری کنی
که خلاف فرموده حق باشد و نه شایسته نگاه بود و بطش و لغت یعنی عمل کردن و سخت گرفتن بود و
سعی یعنی دویدن و دستا بردن لیکن اینجا مطلق گشتن و رفتن همراه بود و ذکر آن عبارت

فمن
مکملاتش در احکام
و جودها و اوصیای
و آنچه در حق
و طاعت اوست
واجب است

اولی مرتبه از آنست که از سمع و باریا خلق حاصل می آید

و دنیا و آخرت و حول و قوفت نفس و اسناد حرکت و مکتب بوی نباشد و اولی مرتبه اخلاص آنست
که از سمع و باریا خلق و اغراض و دنیا خالص باشد و اول مقام مقربان و احرار است و ثانی نصیبه متعبدان
و ابرار است استوحش حاسی و اندوگین و بی آرام گردان هر چیزیکه خواست فی المساء
و الصبح در شبانگاه و بامداد یعنی در همه اوقات پا و کمر نکند عواما لیکن لکن اسه گروه
صا و قان و طالبان حق و عوی تکنی عالی و مقامی بلکه نیست حاصل شمار و وحده و اولی تشکر و
و یکانه گردانیدن حق را و عبادت و انباز نکردن و انید چیز از خلق و نفس و دنیا و آخرت با وی و تهنه و
الهی مقام الهی بر او نشانه شود مرتبه برای قضا و قضا و نصیبتکم خذ شالا قلا کبر سربان تر
شمار بطریق خراش نه بر وجه گشتن و اگر کشیم زبان ندار که و متن کمان فی الله تلافی
و سیکه باشد درین خدا و طلب او و محبت او تلف و پاک او کان علی الله خلفه باشد واجب بر
و کرم و لطف خدا اجر و بدل و عوض او بیت غریبی از بره منصوص و قدم با و کش با و درین راه رود
بان توفیق المقصود المقالة التاسعة والثلاثون قال رضى الله عنه و
ارضا عنه اخذ مع وجود الهوى گرفتن مالی و زنی بلکه گرفتن مذبی و راسته و
فعله و قولی و هر کاری و همیشه بوجد هوای نفس و مداخلت وی مین عذر الا قریب امر حکم الهی
که در باطن بنور ایت قلب و صفای وقت و محبت حل سپیدی شود و چنانکه اولیاد ایمی باشد و این گویا
بیان و تفسیر وجود هوست عناق و اتفاق او را و راست برگشتن و خلاف حق گردنت و الاخذ
مع عذکم الهوى و گرفتن با هر بی وجود هوای نفس و فاق و اتفاق موافقت و سازگاری کرد
با حق و با حق یکیشدن و هم پیشی گردنت او را و در نغمه و دیگر بجای اتفاق انفسانی
واقع شده یعنی نفقه کردن و رانج و روان ساختن با دار یعنی رانج ساختن با دار علم و دین و نفقه
منابع اوست و الله اعلم و تکرر بیا و اتفاق و مامدن و گنداشتن آن با وجود امر عدم

المقالة التاسعة والثلاثون

گیرنده و داننده همه چیز را از من و مخالف مقصود و پرده بر روی مطلوب و تاریکی مانع از دیدن جمال محبوب
 كما قال ابراهيم الخليل حينما تكلمت ابراهيم و دوست خالص قد اعطيه الصلوة والسلام
 فالتفت عذوئي ايا رب العالمين به صتيك اين نشان و دشمنان اندر اگر بروردگار عالم كه تو
 من دوست و قال ذالك لا اضمن لك و گفت ابراهيم از انرا برای نشان فاجعل انت جنتك و
 اخراجك اصناما پس بگردان تو و اعتقاد كن مجموع وجود ترا و جزوهای وجود ترا بستان قطع
 سائر الخلق با همه خلق كه بشناسند تیرت انكار و لا قطع شيئا من ذالك و فرمانبرداری كن چیز را
 از وجود تو و خلق و لا تتفقه جملة و متابعت كن چیز را از ان سبیلارگی و اطاعت و اتباع ان خلق
 و تقید آنهاست بی آنكه وجه ذات حق و طلب رضا و طاعت او باشد هم تو من على الاسترا
 و العلوم اللدنيية پس درین هنگام امین و محرم ساخته میشود بر سر او و علمها كه حاصل میشوند از پیش
 حق بطریق فیض و الهام كه سب و تعلق و عذر كه تنها و بر اسرار و علوم نادرا آشنا چنانكه گفته اند سمیت
 چشم بند گوش بند و لب بند و گریز بینی ترا بر ما نموده و نزدك عليك التلوي و باز گردانیده شود
 بسوئ تو و سپرده میشود بتو پیدا کردن و موجود گردانیدن اشیا و خرقی العادات التي هي من
 قبيل القدر التي تكون المؤمنين في الجنة و در کرده میشود بسوئ تو پاره گردانیدن عاداتها
 كه از قبيل قدرت است كه میباشد در مسلمانان و بهشت بدانكه عادات ايجاد و اشپار است بتوسط اسباب
 چنانكه تا بخور بر سر نشویند و ناگهان زنده نمیزند و خرق عادات انكه امری بی سبب بوجود آید و اولیا را كه
 عادات نفس و رسوم خلق رسته و از مضیق عجز بشریت بقضای قدرت حق رسیده اند این مرتبت و
 كرامت می بخشند كه اشیا را بی سبب عادی بر دست ایشان ايجاد میفرمایند و این خرق عادات
 از قبيل قدرتی است كه باشد در همه مؤمنان و در بهشت كه عالم قدرت است و قدرت ايجاد و انكار است
 و حكمت پنهان بر خلاف این عالم كه در اینجا قدرت در حكمت پنهان است و كمال ان كه از عادات و رسوم

بطش سعی بحیث آنست که هر کار یکدیگر ای نفس و شهوات آن کنند بسبب شدت میل و غلبه بختی و شتابی که
 و نفس بجا صیحت خود در طاعت شست و آب نه رود چنانکه آیه کریمه لَا تَسْبِغْ و علیها ما اکتبنا اشار
 باین میکند تا اینجا بیان تقوی است که متعلق اعضا و حواس را از ناشایسته نگاه دارد و اینجا مرتبه دیگر است
 که بعد از انتقال او امر و اجتناب از راهی راه خواطر لبت گردد و در او راوت و اندیشه منحصر گردد در حق و اشیاء
 باین گروه می فرمایند وَعَقِلَاتٌ و تنها تقوی از دانش و اندیشه تو تا هیچ خاطر و اندیشه پریشان که
 تعلق با سودا و درد و نامرضی حق است راه نیابد بعد از آن هر چه تعلیم و حکمت می فرمایند وَحَسْبُنَا
مَا كَانَ مِنْكَ قَبْلُ وَبِحُجْرَةِ الرُّوحِ قِيَامٌ و تنها شوی همه چیز را که هست از تو پیش از وجود روح
 و در میدان آن در روز حواس و اعضا و مَا أَوْحَدَ فِينَا بَعْدَ لَفْجِ الرُّوحِ و چیز را که
 پیدا کرده شده است در تو بعد از در میدان روح از عقل و حواس از تمام این اشیاء و مقتضیات بیشتر از
 بزرگی و تنها شوی لَا تَجْمِيعُ ذَلِكَ بجا بآید عَنْ رَبِّكَ زیرا که این همه چیز را پرده تو باز دارنده تو
 از پرده و گارتو و قرب و حصول بوی عز و جل فَالْكَافِرُ كَرُوحًا مُنْفَرِدًا پس هر گاه که بگردی تو
 روح تنها و مجرد از صفات جسمانی و روحانی و معتر از علالتی صوری و معنوی چه بچنانکه جسم و جمادات
 مجانب روح و صفات وی نیز همین حکم دارند اول مجانب لسانی و جسمانی و ثانی نورانی و روحانی که آن
 سبعین اله مجانب من ظلمه و نور و متکثر و غیب القیب بگردی تو پوشیده پوشیده و نهان پنهان یعنی
 در غایت پوشیدگی و نهانی از چشم اخبار و مراقبه حضور پرورگار با وصل بمرتبه سر سر که خفی و اخفی است
 و فانی در غیب هویت ذات مَكَانًا لِلْإِسْتِغْنَاءِ فِي مَدْرَكٍ جَدِيدٍ بگردی جدا و بریده از همه چیز
 و سر تو البته از حیث اتصال سر ذات حق تعالی و تقدس و اتصال مرید و قربان را دایم است اگر چه
 در محل و مقام محبت است گاهی جسمانی و تعلق قلب و نفس جدا افتد و اختلافی که در میان خود و
 نسبت به عدم دوام آن واقع است محمول بر بختی است مُتَّخِذًا أَلْفَ كُلِّ عَدُوٍّ وَاجِبًا بَابًا وَظُلْمَةً

پس می شود سمع اول بصیر او جمیع اعضای بدن می شود و بدن می بنید الی آخره و ایشان بی سماع
و بی بصیر را برین معنی حل کنند و مرتبه دیگر است که آنرا قرب فرایض می گویند که او عمل بفرایض
حصول می پذیرد و چنانکه آن نیز از سابق حدیث مذکور معلوم میگردد و گویند که فاعل در اینجا
حق است و بنده است و این مقام قنای ذات است و آن الحق بنطق بلسان عمر درین مقام
و مقامی دیگر است جامع مرتبتین و ماریت اذیمیت و لکن الشری اشارت بدانست و مفاسد
دیگر است در قرب که ارفع و اعلی مقام است و در اینجا شهود و عبادت مقرب هیچ یک از فعالیت و آسب
مقید نیست و نهایت و کمال این مقام مخصوص بمرتبه تالوت و خاتم القیامین است صلی الله علیه
و سلم و آن مقام غداوت و اتحاد است و این آئین بیابانک انما بیابان الله فوق یکم
و این سطح الرسول فقد اطاع الله اشارت باوست و این اصطلاحی جدید است از بعضی متأخرین
این قوم و کلام می رسی الله عن اشارت بحمل مقام قرب و مطلق است بی ملائطه و اعتبار این تقسیم و
مخصوص نیست بشی ازاں که آنرا این قوم قرب نوافل نام کرده اند و مفهوم بی بصیر و بی سماع صریح و
مستحکمست درین قسم بلکه معنی وی حصول فنا و توحید است و انداختن رب ماعلمه را این را که فطرتی
غیره وجود بالانرا این چه باشد و لفظ حدیث نیز نفس نیست و اختصاص آن بعمل نوافل بلکه در آنست
که حاصل میشود این مقام بفرایض با تنمیم و تکمیل آن بنوافل چنانکه بنظر در سابق و سابق حدیث
ظاهری گردد پس توهم کرده نشود که آنچه حضرت ایشان فرموده اند بعضی مرتبه فناست نه کل و آن اولی
مراتب اوست قافیه بالله التوفیق می فرمایند این حالت وقتی معتبر و صحیح افتد که جمیع مشو و مع حفظ
الحکم و بالکمال داشت حد و در شرع و احکام آن و لزوم الاوامر و التواهی و لازم بودن
و جدانشدن امرهای و نهیهای تشریعت فان التشریع فیک شیء من الحکم و در پس گریه کرده
و کم گردد در توجیزی از حدود و احکام شرع فان علم انک مفلوکی ما لک تو در دست و

گذشته و فانی شده اند امر و زرقید و زشت و ظلم و قتل اسم القدر گشته اند و در اصطلاح انجمن کسری
 عبد القادر خوانند چنانکه میفرماید قَتْلُكَ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ كَأَنَّكَ أَحْيَيْتَ بَعْدَ الْمَوْتِ
 فِي الْآخِرَةِ پس میبایستی تو در بحالت گو یا که تو زنده گردانیده شد پس از مردن به موت ارادی و گذشتن
 از احکام و رسوم این عالم و برده شده در عالم آخرت قَتْلُكَ قَدْ رَأَى پس میباید همه وجود تو
 منظر قدرت الهی تعالی بکمال عین قدرت مبالغه شمع بالله میشنوی بخوار و تقوی بالله وی بنی بخوار و تقوی بالله
 و میگوئی بخوار و تقوی بالله و میگیری بخوار و تقوی بالله و میروی بخوار و تقوی بالله و می نمی بخوار و تقوی بالله
 و کشتن بالله و قرار می یابی و آرام میگیری بخوار و تقوی بالله و همه کار را و همه چیز را منظور و موجود و نظر شود و تو
 جز خدا و قیومیت وی نمانده و تو فانی مطلق شده هست بی بصیرتی هیچ بی طیش بی شکی سرایت بی غرض
 تدبیر و لا اله الا الله قَتْلُكَ سَوَاءٌ بَعْدَ الْمَوْتِ کَوْنُكَ شَوِيءٌ اِنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ اَوْ شَرٌّ مِنْكَ وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى
 و قَتْلُكَ تَرَى الْغَيْرَ وَ جَدَّكَ اِنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ اَوْ شَرٌّ مِنْكَ وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى وَ لَوْ كُنْتَ تَعَالَى
 او زبیران همین خدا مانده خدا را انظر و اتم فهو الله انیت به میت توانوش روی ولی اگر چنانکه بی جله برسی
 که تو قوی بر خیزد و این مقام فانی التوحید است که وجود بنده و فعل ذات و صفات وی فانی شده و در
 انظر شود وی جز حق ذات و صفات فعل وی نمانده و این مرتبه اعلا و اکمل و نهایت مراتب قرب و توحید
 و شامل است جمیع مراتب و اقسام آنرا و بعضی از مشاخرین صوفیه مراتب قرب را بر چهار قسم نهاده اند
 اول مراتب قرب تو افاض گفته اند که بنده در آنجا فاعل است و حق آنست یعنی شهود بنده در وی چنانست
 که اشارت ندارد و بجز پر ذات خودش است اما شهود فاعلیت وی از نظرش ساقط گشته و
 این مرتبه فناء صفات است که از مواظبت و مداومت بر توافل خیرات و مرصیات حق حاصل میگردد
 چنانکه منطوق حدیث نبوی است صلی الله علیه و سلم که حق تعالی میگوید که چون آینده مراوت
 و مواظبت بر توافل می نماید و تقرب می جوید بدان پسوست من دوست می دارم من دورا

باز انداخته شده و رفته است عقل تو و کم کرده راه راست را متلاعبة يا كاشيمايان و بازی کنه
 جوشیطان و هم و خیال با گنندن در ورطه معصیت و تنگنا شرعیت و سقاطه را و نفس و طبعیت
 قازحجج الى حکیم الشریع پس باز گرد بسوی حکم دین و شرعیت و آریمة و لازم شود آنرا وجدان شود
 از این و دَعْنَا اَلْهَوَی و همان از خود بپوش و در کتب یافت گفته اند که هوس نوعی است از
 حیوان کُلِّ حَقِيقَةٍ لَا یَشْهَدُ لَهَا الشَّرْعُ فِی زَنْدَقَةٍ حَقِيقَةٍ که گواهی ندهد و ثابت نگرداند
 او را شرعیت پس آن حقیقت زعمه است یعنی کفر و الحاد و انکار دین و آخرت و اهل احکام ربوبیت
 و امید است که حقیقت امری مباین و مخالف نیست شرعیت را بلکه حقیقت حقیقت شرعیت است تا انچه
 بدان ایمان آورده اند ایشان آنرا بیان در یابند و بحقیقت و می برسد و اگر کسی را چیزی کشف شود
 که مخالف شرعیت است دروغ و باطل باشد و اگر آنرا اعتقاد کند کافر گردد و ابو سلیمان دارانی رضی الله عنه
 گفت بسا باشد که کند از مواجید این راه برین کشف گردد و بدین و جمالی که دارد در خود را جلوه دهد تا قلبش
 و گویم تا و گواه بردستی و راستی تو گواهی ندهند قبول نکنم آن دو گواه کدام است کتاب الله سنت
 رسوله و بدانکه شهود و توحید با حفظ حدود شرعیت مقام صدیقان و عارفان از اهل تحقیق است و بعضی
 مردم را درین مقام جزیرانی و سرسبکی نبود و بعضی خود را زنده اسلم میروند و اندوین اثر
 دست دادند و گفتند چون توحید است با شرعیت حدیث و دیگران گویند نعم شرعیت برای پاسبانی و نگاه
 خلق و انتظام کارخانه آباء و انی است و از سیمای حال بعضی این عقاید ظاهر شود که مقتضایان که در حدیث
 بحفظ حدود و شرعیت میکنند برای این غرض میکنند و اوقات را بیهوده میهند اگر نه ضروری نیست و
 نباشد ضروری ندارد حاشا و کما لغو با شدن الزیغ و الزلل و جماعت دیگر که خود را در لباس تحقیق نمایند
 گویند حفظ مراتب شرط است مصرع اگر حفظ مراتب نکفی از یقینی و گویند بهر جهت نیز از حیوانات
 و اعتبارات وجود است این عبارت با صطلح اهل وحدت وجود درست است اما بزرگان شرعیت

کلی حقیقت را از شرع امر از حقیقت

عَلَیْهِ بِسْتَرِجِدْ اَز رَوِزِ گادی که شکست یافت نفس او و صلاح پذیرفت مهرائی کرد و بادشاه برو نظر کرد
 بِعَیْنِ الرَّأْفَةِ وَ الرَّحْمَةِ پس دید بجانب وی چشم میخوردن و مهرائی کردن فَاَمْرٌ بِاِخْرَاجِهِ مِنْ الْحِمْشِ
 پس امر کرد بادشاه به بیرون آوردن وی از بند و اِلْهَاسِ اِلَیْهِ و امر کرد به یکی کردن بروی القلعة
 عَلَیْهِ وَ مَجْلَعِ پُوشانیدن بروی و زَرْدَالُوکَ اِلَیْهِ و باز گردانیدن ولایت و حکومت را بسوی
 وَ مِثْلَهَا مَعَهَا و باز گردانیدن مانند آن ولایت را بآن ولایت یعنی آن ولایت که داشت نمیشد
 و غیر نیز بروی افزود و جَعَلَهَا مَوْجِبَةً و گردانیدن آن ولایت را بخششی بزرگ بی سابقه استحقاق
 که با وجود گناهان و تقصیرات که داشت از هر در گذشت بخششهای دیگر نیز برافزود و قَدَامَتْ لَهُ
 پس همیشه شد آن ولایت مرورا و لَقِیْتُ مُصَفَّاهٌ و پدید شد آن دولت صاف کرده شد از کدر
 نفس و هوا و عجب و غرور و نخوت بجهت پاک و صاف گردانیدن او ازین رذائل که دولت مَلْفَافَةٌ
 کفایت و کارگزاری کرده شده مُهَنَّا که اگر کرده شده یا تنبیه گفته شده بران ازینها یا از تنبیه و
 بعلنان که حال آن تو مگر بیان نمودند حال مؤمن بیان می نمایند بزرای روشن گردانیدن تشبیه و تمثیل میفرمایند
 قَدْ لَیْتَ اَلْمُؤْمِنِ سِمْحَیْنِ سِتْ حَالِ مُسْلِمَانِ اِذَا قَرَّبَهُ اللهُ تَعَالٰی اِلَیْهِ چُون نزد یک گردانند
 او را خدا بیغالی بسوی خود و اجتناء و برگزیند او را معرفت و کرامت قُبَالَةَ عَیْنِ قَلْبِهِ می کشاید
 رَوَابِرِ وَ حُجُومِ بَدَلِ وَی بَابِ الرَّحْمَةِ وَ الْمِلَّةِ وَ اَلْاَنْعَامِ و در رحمت و نعمت بخشش را فَاِیْرَ اَمِ
 لِقَلْبِهِ مَا لَا عَیْنَ رَأَتْ وَ لَا اَذُنٌ سَمِعَتْ پس می بیند و درمی یابد بدان مؤمن بدل خود
 حیرت بر آنکه هیچ چشم ندیده و نه هیچ گوش شنیده است وَ لَا اَخْطَرَ عَلٰی قَلْبِ بَیْتَرٍ و در خطر کرده و
 گذشتند است بدول هیچ آدمی چنانکه در باب نعمتها بحث واقع شده است و لیکن آنجا نعمتها
 حتی از ماکمل و متعارف و مشاکم است و نعمتهای معنوی نیز باشد و اینجا معانی و معارف و احوال است که
 وارد میشود بدول عارف مِنْ مَطَالَعَةِ الْعُیُوبِ اِذْ وَرَکَ لِسْتِنْ و مطلع گشتن بر چیزهای نیکو عالم

وَالْطَّبْلُ وَالْبُجْدُ وَبَدِيدُ رَاكُوسٍ وَدَبْلُ وَشَكَرَ فَيَكُونُ عَلَى ذَلِكَ بَرَهَةً تَمِينُ الزَّمَانِ
 پس می باشد آن مرد و حامی بران وضع و مال بتنی در تاز و زکار حتی إِذَا أَظْمَأْتُ إِلَى ذَلِكَ تَأْوِيكَ
 آر می و میل کرد سوی آن و قرار یافت و اِخْتَفَلَ بَقَاءُكَ وَتَبَاكَهُ و یقین کرد و دل خود را بیدگی
 آواز و بر جانی بودن آنرا و عجب به و نیک بنداشت آنرا و خوشترین بنی کرد و لَسَى حَالَتَهُ إِلَّا وَهْلَةً
 و قرارش کرد حالتش بنشین خود را که نفس و بی الو بود و لَقْصَانَهُ و فراسوش کرد و کمی قدر و مرتبه خود را
 و ذَلِيلُهُ وَخَوَارِی خورا و فقره و درویشی خود را و خَمُولَهُ و گناهی و سبیدی خود را و ذَا خَلَّتْ
 الْفُتُوحَةُ وَ الْكِبْرِيَاءُ و راه یافت و در آمد نفس و س ناز و تکبر و بزرگی چون چنین کرد و عَاذَهُ الْعَزَلُ
 مِنْ الْمَلِكِ آمد و را جدا ساختن و دور کردن از عمل و ولایت از جانب پادشاه فی اسیر ما کان مِنْ
 الْقُوَّةِ و شکست و تر و خوشتر و قتی الکاروی چنانکه مضروب کریمه می اذ افرجا با آئینا هم اخذ ما هم
 اعتد است لَقَدْ طَالَمَهُ الْمَلِكُ حَمْرًا لِيُصْنَعَهَا بِشَرِّ بَزْجُشْتِ کرد و او را پادشاه گستاخان که کرده است نهاده
 و اَعْلَى امْرَأَةً وَ نَهَيْتُهَا وَ تَجَاوَزْ کرده فرمود و تا فرموده پادشاه را دران جرایم یا دران ولایت
 خَفِيسَةً فِي أَصْبَحِ الْحَبُوسِ وَ اسْتَلَّهَا پس باز داشت و بند کرد او را پادشاه و رنگترین بند را
 و خَشْرَمِ آن و طَالَ حَسْبُهُ و دراز شد زمان بندوی و دَامَ حَمْرُهُ و دایم شد گزند و زیان او
 و در نسخه صُرِّه بفتح بیم و سکون ضاد و حاضر ترش زبان گیر معنی تلخی شش او در نسخه دیگر صبره و ذَلِيلُهُ
 و فقره و دایم شد خواری او و درویشی او و ذَابَتْ حَقْوَتُهُ و کَبُرَ بَأْسُهُ و گداخت ناز و تکبر او و بزرگی
 او و اَلْكَسْرُ بِنَفْسِهِ و شکست نفسانیت او و تَحَدَّتْ نَارُهُ هَوَاكَ و فر و مر و آتش مهای
 نفس او و کُلَّ ذَلِكَ بَعَيْنُ الْمَلِكِ و عَلِمَهُ و همه آن در حتم پادشاه و بدانت است یعنی
 پادشاه این همه خواری و زاری و محنت و شدت او را می بیند و میداند و لیکن چون صلاح وقت علاج
 حال او در نیست تغافل میزند و او را به بران حال میبرد و همچنین میگنارد لَقَدْ تَطَوَّلَ الْمَلِكُ

بِرَهَةِ مَمَاتِ الزَّمَانِ مَتَى وَلَزَّازِ رُوزِ كَارِ حَتَّى أَطَاكَ الْعَنْدُ إِلَى ذَلِكَ تَأْزِمَانِي كَمَا رَسَيْدُ بَنَدِ
 وَأَعْتَرَيْتُ بِهِ وَفَرَيْتُ بِدَانٍ وَأَعْتَقَدَ وَأَمَنَهُ وَاعْتَمَدَ وَرَبِّهِ لِي أَوْ رَفَعَ اللَّهُ كُنْشَا وَخَدَى تَعَالَى
 عَلَيْهِ بِرَانِ بَنَدِ الْبَلَاءِ وَرَبِّهِ أَوْ رَأَيْتُ رَأَى الْأَوَاجِ الْمَحْنِ وَكَوْنًا كُونِ مَحْنَهَا وَآزْمَانِهَا
 فِي النَّفْسِ مَرَاتِ وَيَ الْأَمْرَاضِ وَالْأَمْرَاضِ وَهُمُومِ وَالْكَمَالِ وَدِرَالِ الْأُتْلَفِ وَتَقْصَانِ
 وَالْأَهْلِ وَالْوَلَدِ وَدَرْسَانِ سِرِّهِ وَيَ وَفَرْزَنْدَانِ وَيَ مَوْتِ وَأَمْرَاضِ وَسُوءِ اخْلَاقِ وَجَبَتْ وَتَقَلُّقِ
 بِالْإِثْنَانِ وَوَكْرِشْدَانْدِ وَكَامَرِ فَيَنْقَطِعَ عَنْهُ جَمِيعُ مَا كَانَ قَدْ أَلْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ مِنْ قَبْلِ بَرِيدِ
 وَكَسْتِهِ مِغْرَدِ هَرِجِ بَخْشِشِ كَرَمِ بُوْدِ بِنِیَالِ بَرُوِي بِشِشِ اَزِیْنِ فَيَنْفِیْ مُخْجِرِ آبِیْنِ بِنِیَالِ آنِ بَنَدِ كَسْتِ
 حَسِرًا مَانَدِ شَدِهِ وَوَرَمَانَدِ شَدِهِ مِیْنَالِ اَوَزِ دِیْنِ مَنَكْسِرًا اَنَكْسِرُ دِلِ مَقْطُوعًا
 بِهَ بَرِيدِ كَرْدِ شَدِهِ بَاوِیْ حَسِرِیْ یَارَانِ دُورِ شَانِ خُوشِشَانِ هَمَزِوِیْ هَمِیْدِ تَقَطِیْعِ نَمُودِنِ نَظَرِ اِلَى
 ظَاهِرِ رَاوِیْ بِهَ مَا نِسْوَةً اَكْرَمِ گَاهِ مِیْكَنَدِ لُطَافِ سِرِّهِنِ خُودِ وَحَالِ خُودِیْ مِیْنَدِ خُودِ جِزْرِیْ كِهَ بَرِآیْدِ حَالِ
 گِرْدِ نَمُودِ اِنْ نَظَرِ اِلَى قَلْبِهِ وَبِاطِنِهِ وَاَكْرَمِ مَاحِظِ كُنَدِ وَفَكْرِ كُنَدِ بَحَابِ دِلِ خُودِ وَبِاطِنِ اِهْوَالِ خُودِ اِیْ
 مَا نَحْزِرُ كُنَدِ مِیْ بِنَدِ جِزْرِیْ كِهَ اَنَدِ مِیْ گِیْنِ بَیْگِرْدَانِ اَوَرِ اَوَانِ سَالِ اللَّهُ كَشَفَ مَا بِهَ مِنْ الْغُیْبِ وَاَكْرَمِ
 وَبِحَوَالِ خُدَايِ تَعَالَى كَشَادِنِ وَدُورِ گِرْدَانِ دِیْنِ چِزِیْ كِهَ بَاوَسْتَ اَزْ زَنْدِ وَزِیَانِ كُنَدِ تَرِ اَحْبَابِ
 نَبِیْنِ وَتَبَا بِقَبُولِ دَعَا وَجَوَابِ دَاوِنِ سَوَالِ اَوَرِ اَسْمِیْتِ مَنِ اَزْ سَرِ زَنْدِ گِرْدِ مِ گِرْدِ تَوْبَاتِ مَنِ
 تَوَسُّلِ اَنْحَرِ مَكُونِیْ لِكِیْكَ مَنِ كُفْتَارِ مِیْ گِیْمِ . وَ اِنْ طَلَبَ وَغَدَا حَسْبُكَ وَاَكْرَمِ جِویدِ اَزْ دَرْ گَاهِ خُودِ
 نُویدِ دَاوِنِ خُوشِ كِهَ بِدَانِ اَسِیْدِ اَوَرِ گِرْدِ وَكُنَدِ بَحْدِ تَخَسُّرِ لِعَانِیَا بِدِ وَعَدِ كِرْدِنِ رَا زُودِ اِنْ تَوَعَّدِ
 بِتَسْمِیْ وَاَكْرَمِ عَدِ كِرْدِ شُدِ فَرْضَا بِچِزِیْ لَمْ یُعَاذِرْ عَلَی الْوُكَاةِ بِهَ اَطْلَاعِ دَاوِدِ شُودِ بِرُو فَاَكْرَمِ دَاوِنِ
 وَعَدِ وَ اِنْ رَاوِیْ لَمْ یُظْهِرْ تَخَسُّرِهَا وَتَصَدَّقْهَا وَاَكْرَمِ مِیْنَدِ خُوابِیْ رَا كِهَ نَاظِرِ دُخُوشِ
 كُشَادِ كَا رَا شَمِیْرِ وَزَنْشُدِ شَعْبِیْرِ اَنْ خُوابِ وَرِاسْتِ گِرْدَانِ اَنْ اِنْ رَا مِ الرَّجُوعِ اِلَى الْخَلْقِ

تا پدید است من مملکوت السموات والأرض از مجانب و غرائب آسمانها و زمین که مجالی در
 مقام هر نظر در پست و ذات و صفات و افعال حق اند و مملکوت صیغه مبالغه است یعنی ملک عظیم
 و تقریب و نزویک گردانیدن بجانب لطف و عنایت و کلام کنید لطیف و سخنان با مزه نرم و
 نازک و وعده چمنی و لذایذ خوش امید بخش و کمالی بفتح ناز کردن و محبوبی نمودن از آنجانب یا
 از اینجانب و حاجت دعاء و قبول کردن و عاود پاسخ دادن و سوال او را و تصدیق و راست گویان
 او را و آنچه گوید و جبردها عطا کردن حق تعالی او را حقیقت تصدیق ایمان و کمال آنرا برگزیدن و
 آنچه از جانب حق دار گردد و وعده و قائم و وعده کردن و عهد بستن وی بجانب حق در اختیار عمل
 و سلوک طریق حق و بسر بردن آن یا توفیق دادن حق تعالی او را باین وعده و وفای آن یا وعده
 حق سبحانه را او را بمواهب و عطا یا و کلمات حکمتیه و سخنان که فائده و پند و انش حقیقت هر چه
 در است کرداری و راست گفتاری را از حق تعالی إلی قلبه انداخته میشود آن کلمات و الفاظ میشود
 بسوی دل وی قد فایق مکان بعید انداختنی از جای و در که مقام عزت و عباد و کبریا
 حق است یا بعید از وصول مخلوق و افهام ایشان بدان استظهر علی السانیه پس پیدا میگردد
 الفاظ و میشود آن کلمات بر زبان او و مع دلالت و با وجود این نغمهای باطن تنبیح علی
 ظاهر کمال و تمام میگردد و بروی نغمهای ظاهر را علی جسته و بجواریه برتن وی و اعضای
 مثل تندستی و دستی و غولی و غولانی فی الماکول و المشروب و المنکوح الحلال که این
 اشیاء حلال باشد بروی عزیمت و التناج و بر طریق رحمت و حفظ الحذر و العبادات الظاهر
 و محاسن احکام دین و عبادات و اعمال ظاهر که بخواهد و اعضا تعلق دارند مید نیتر
 الله پس همیشه میدارد و خدای عزوجل دلالت آن مذکور از نغمهای ظاهر و باطن را بعید المؤمن
 الجذب و ب برای بنده مسلمان خود که غلبه شده است بجانب وی تعلق سجاویه لطف و عنایت

و اگر بگوید باز گشتن بسوی خلق تا در او را دوا کنند و کار او را دیر می نمایند لَمْ يَجِدْ إِلَىٰ ذَٰلِكَ سَبِيلًا
 نیاید بسوی بازگشت بخلق راهی و مجالی یعنی درست نباشد بقبولی شریعت که بر او و بجانب ایشان و
 در آید در میان ایشان یا نگذرد و قدرت خداوندی که تواند گشت گرد ایشان یا اشارت نیاید
 بدان از جانب حق وَإِنْ ظَهَرَتْ لَهُ رُخْصَةٌ فِي ذَٰلِكَ فَعَمِلَ بِهَا و اگر پیدا کرد و در او رخصت
 در حکم شریعت یا توفیق و اشارتی از جانب حق پس کار کند بر رخصت و اشارت تَسَارَعَتْ الْعُقُوبَاتُ
بِخَيْرٍ بهشتا بد خدا بهما برای این بازگشت بجانب وی وَلَسَلَطَتْ أَيْدِي الْخَلْقِ عَلَىٰ جَنْبِهِ
 و برگماشته گرد و دستهای خلق بر تن او و ظاهر حال او وَالسَّنَدُ هُمُ عَلَىٰ عَرْشِهِ و برگماشته گرد و زبانهها
 خلق بر آبروی او وَإِنْ طَلَبَ الْإِلَاقَةَ تَحَافُذًا دَخَلَ فِيهِ مِنَ الْحَالَةِ و اگر بگوید از خدا را ندان
 و در گذشتن از آنچه تحقیق در آورده شده است در وی که حالت محنت است إِلَىٰ الْحَالَةِ الْإِلَاقَةِ
قَبْلَ الْإِحْتِبَاءِ بسوی حالت نخستین که پیش از برگردیدن و مقرب گردانیدن نعمت ظاهر و باطن او است
لَمْ يَقْبَلْ پذیرفته نشود یعنی اگر گوید یکاشته بهمان حال نخستین از جهل و تعد و افلاس بودی و
 این نعمت و دولت و مرثیت نیافتی تا بزوال آن و انزال از آن باین بلاهای سخت و نعمتهای غریب
مِثْلَ الْكُثْمِ و وَإِنْ طَلَبَ الرِّضَاءَ وَالطَّيِّبَةَ و اگر طلب کند خوشنودی و خوشی را وَاللَّعْنَةُ لِلْبَاطِلِ مِنَ
الْبَلَاءِ و خوشحال بودن و در ساختن محیر می که با دست از بلا که قطع این هم داده نمی شود چنان منزله
 صابران و شاکران و راضیان بقضاست و اگر این حالت بخشد خود عین و نعمت و ذوق و سرور و
 حضور است و این حالت که او دارد محض ابتلا و امتحان و وحشت و خذلان است و در صورت او را با او
 بالشریت آدمی گذارند و علی علیه السلام چون از مصر بیاض شوق و طلب بگردین رفت در روز گذشت که هیچ نخورد
 و آشامید و هنوز تازه و سیراب بود چون در سفری که طلب خضر رفت چون ابتلا داشت و او را با و
 که نه بود و چون گام نرفته بود که گرسنه شد و طعام طلبید و با بخل چون راه نشاط و آسایش از هر سو بسته شد

برورد و اگر تعالی است و بدست قدرت اوست و پس وَاِذَا مَلَكَ دلالت علی اللقاء و همیشه گردانید
 برای بنده خود این نعمتها را تا وقت موت و احوال برزخ نیز داخل و تابع آنست لَتَكُنْ جُلَّةً فِيْهَا
لَا عِلْمَ لَكَ و اِذَا سَمِعْتَ و لَا خَطَرَ عَلٰی قَلْبِكَ بیتی که می در آید و آن بنده را بعض فضل و کرم
 خود در حالتها و نعمتها که هیچ چینی دیده است و هیچ گونی شنیده و نه گذشته بر دل و اندیشه هیچ آدمی
 کما قال چنانچه گفته است نوی حق و عدا فلا تعلم لنفس ما احیی لکم من قرۃ اعلم من می داند
 هیچ ذالی چیزیکه بدست بنده و اعنة شده است در عالم آخرت مرا بشمارا ازا پنجر روشن گردان چشمت هائی
 ایت ترا و شاد و خوش گرداند و هائی ایشان جبراء بما کالوا یعملون از جهت پا و اش و ادون
 بعلمهای که میگردند تفسیر این کریمه در مقاله از مقالات سابق گذشته است فَلْيَتَذَكَّرْ
الْثَّانِيَّةُ وَالْاَلَرَجُونَ قَالَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ النَّفْسُ لَهَا حَالَتَانِ لَا تَارِكُ لَكُمَا
 نفس آدمی را دو حالت است که سوم نیست هر آن دو حالت را و خالی نیست از آن حَالَةٌ
عَافِيَةٍ وَحَالَةٌ مُّبْلَاةٌ یکی حالت عافیت است و دیگر حالت بلاء است معنی عافیت سلامت از
 بلا یا و شدا بد و هر کرده ظاهر و باطن و این شامل تمام خیراتست در دنیا و آخرت و امنیت مراد و آنچه
 حدیث واقع شده است که بهترین چیزیکه خواسته شود از خدا عافیت است و نزد این قوم عافیت سکون
 آرام دل است با خدا و این معنی شامل بلا نیز باشد بسبب آن کسانی که راضی باشند بآن و در وی شهو و کی کنند
 و در عرفا یعنی صحت و تندرستی و سلامت از امراض و اعراض و اسقام و آلام و مریخ و آسایش در سبب
 و آلات دنیا آید و مراد در اینجا این معنی است و بلا مقابله عافیت است بهر معنی که باشد وَإِذَا كَانَتْ
فِيْ بَلَاءٍ پس چون مبتلا بشد نفس در بلا حاضر می پس کار نفس بی صبری و تابشکبائی است وَالْتَوَكَّلْ
 و گله کردن از حق خلق و التوکل و تاراضی بودن از قضا الهی و گرد و پنداشتن و ناخوش داشتن
 تقدیرات او را و التوکل معنی کم شمرن عطا و جابجا بردن آن نیز آید و وَإِلَّا غَرَضٌ و در امتداد

الْثَّانِيَّةُ وَالْاَلَرَجُونَ

در بیان چیزیکه در اولت خود را عافیت است

و در ایامی زارفت خود را و رافت بخت بخشودن و هر یانی کردن و لطیفه و مکتبه و وریا با سه
 توفیق و عصمت و نعمت خود را یعنی چندان بارانید که دریا باشد و اضافت بجایا محو این امور را عبادت کنند
 تا از هر یک بحری باشد یا هر یک را بخار باشد و این ابلغ است فلحا که پس زنده گردانید و بتعالی او را
 در وجه نعمت رانی راحت و رحمت و بادشهم و لذت و لذت که خیر خوانند و طلب مهر و نیت و زنده گردانید و خوشی تناسل
 خود و قافله علوی و بدالشهای بار یک خود و فتح علی که آیات نعم و یکشا و بروی در این نعمتهای ظاهر و
 باطن خود را که لایه و ناز و محبت خود را و اطلاق آن آید یعنی آیه و یکشا و دشمنای مردم را بجانب بالبدل و اطلاق
 بدربار خن و خشنیدن مال و مثال و الحمد لله و چاکری کردن و جنگی نمودن فی سائر الاحوال و در هر حال
 متکلی و قرضی و خواست و نامخواست و گاه بیگانه و الا لنس بالحمد و التنا و یکشا و زبانهای مردم را بستر
 و ستایش کردن و تکرار زاری او و الدکر الطلب و یاد کردن بخوبی و خوشی فی جمیع الاحوال و در هر جای و
 همه وقت در مجالس خاص و عام و در کوفات و ملاقات مردم و مخالفت ایشان و الا رحل بالرحال
 و یکشا و با هم مردم را کتوف کردن و آمدن نزدی و ملاقات کردن و شرک جستن و قائم هر صفت از صفت
 و دلال له الرقاب و رام و طیار گردانید برای وی گردانهای مردم را با طاعت و مصرف و آوردن
 و سخی که الملوك و الا کزبات و رام و فرمانبردار گردانید برای وی با دشمنان را و خداوندان دولت
 و مکت و محتر و استع علیه نعمه ظاهریه و باطنیه پس کامل و تمام گردانید بروی نعمتهای خود
 نعمتهای ظاهر و باطن از آنها که شمرده شد و جز آن و توفیق تربیت ظاهر و باطن و خود گرفت پرور و
 اصلاح نمودن ظاهر او را بخلق و لغو به پیش خود و نعمتهای بیدانش خود و با بخل و قات خود و
 نعمتهای که او جانب ایشان برسد که آن نیز حقیقه است و جانب دوست و استقامت تربیت باطنیه و باطنیه
 و اگر چه و بخود و خود و دافع و مستبد شد تربیت باطن او را بلطف و کرم خاص خود و اشارتست با آنکه
 اگر در اصلاح نعمت ظاهر خلق را بخلق است اما اصلاح و تربیت باطن بمحض لطف و کرم

مسئله اول
در تفسیر این حدیث

و خوشحالی و خوش قتی و خوش نماندگان را بموجب وعده عطا حیوة طیبه بر عمل صالح و التوفیق و اللطف
و میبانت سازگاری سبب خیر و لطف را که معنی توفیق است قسم آرد السلامه فی الدنیا
و الاخره پس هر که خواهد این گزندی در دنیا و آخرت فعلیه بالصبر و الرضی و ترک الشکوی
إلی الخلق پس بروی او که صبر کند بر پایداری مولی و راضی باشد بقضای وی بجا و گفته نکند از حق بسوی
او ترالی خواججه بر لبه عز و جل و فرو آوردن حاجتهای خود را بر پروردگار خود بدعی و سوال فرمایان
قال و حال بایستقیم گفتا بعلم و تدبیر و کرم و افضال وی و لزوم طاعت و لازم گرفتن طاعت و عبادت
وی و انتظار الفرج و چشمداشتن کشادگی را از وی عز و جل و الا لقطاع الیک و بریده شدن
گشته شدن از علائق خلق بسوی وی عز و جل اذ هو خیر من غیره زیرا که وی تعالی بهتر است
از عیون و خود و فرو آوردن حاجتهای بسوی بهتر است از فرو آوردن آن بغیر وی من جمیع خلقه از همه
خلق وی عا لدا بهتر است آن در مودت که اگر دوست با سبب و وسایط رسد و مشهود مسببت حق را
حکما بدارد و حصول نعمت از وی انکار نماند آن نیز بهتر است و لیکن قطع اسباب و درخواست حاجات به واسطه از حضرت
رب الارباب بهتر است بهیت با جود و فیض دست نماند بر بغیر و بحری چنین محیط کجا حاجت ده و هرگاه عطا
محروم شدن از حق و نایافتن نعمت بالفعل و حقیقت عطا است چه در آنچه گفتههای و صلحتها خواهد بود که منتفع آنجا
کمال بنده با بر میگردد و و شاید که در وقت دیگر بیشتر و بهتر از این دهد که الان از این باز و دست و از دست حصول آنکس را نیکم
انا عند المسکسرة قلوبهم محل وجود و قرب و عنایت حق سبحانه و تعالی است و وجود و ضراعت و فقر که موجب
تعلمهم یتفهمون مطلب وی تعالی است از بنده گان خود و چه چیز فاضلتر و بهتر از آنچه مولی تعالی برای بنده خود از اختیار کند
من احسن من ان الله حکما لعلهم یفهمون خواه منع بود یا عطا بدست گیرد و مالی نبود باشد بغیر از حق تو ختم هم فراق تو را که حصول آنرا
عقوبته نعم عذاب کردن و منرا دادن ولی تعالی بنده نعمت است که سبب آن را از این محبت پاک سازد و حق فعل چنین کرد
بالله و اولی و اولی تعالی و در اول محبت همین جهت گفته شده و عذره گفته شده که در آن او که خواهیم داد و عطا است

مسئله دوم
در تفسیر این حدیث
مردن ۱۱

عزیز فی شیع حاکم الله و تسکناهم در همه جنبهها و آرامهای خود پس حاصل امر مسلمانی بهمین ذکر خیر آمد
 انتقال و تسلیم یعنی عبادت و عبودیت آنچه فرمایند بکنند و آنچه نکرده باشند بپوشانند و بپوشانند و بپوشانند
 با قرار تو و در گنجین علت از کار تو بهر بیست وزن چون و چه آدم که بنده مقبل قبول کرد و بجان
 هر سخن که جانان گفت و تستغنی هذا به الجملة و تکیه میکنند و باز میگردد این همه که گفته شد الی
 حدیث عند الله ابن عباس رضی الله عنه و هو ما روی عن عطاء عن عائش و آن حدیث
 که روایت کرده شده است از عطاء از ابن عباس آنکه قال که گفت ابن عباس بنیانا انار دیقت
 رسول الله و اثنای آنکه من سوار بودم در پی پیغمبر صلعم اذ قال فی ناگاه گفت آنحضرت مرا
 یا غلامم احفظ الله ای کوکب نگاه دار حق خدا را باقتضای او امر و لوازی و تسلیم قضا و قدر بحفظ
 الله تا نگردد وی تعالی را بر همت و محضرت و نصرت احفظ الله نگاه دار خدا را براهی علم و حقیقت
 و معیت او تحید اما مکتب بای تو نصر و عون و امداد و اسعاده و امداد و اسعاده و امداد و اسعاده
 الله پس چون خواهی که سوال کنی در خواست غائی حاجتهای ترا سوال کن و در خواست از خداوند از غیر او
 و اذ استعنت فاستعن بالله و چون خواهی که یاری جوئی و مدد خواهی در کارها تو پس یاری جو و مدد
 بخدا حق القلم و کتاب و کائنات شک شد قلم که آن تقدیر و احکام قضا و قدر نوشته اند و کتب
 جهاد العباد ان ینفک لشیء لم یقصد الله لک و اگر کوشش کنی و بجاقت رسانند همه
 زندگان برای آنکه سود رسانند ترا بجزیره قضا کرده و تقدیر نموده است خدا تعالی برای تو و تقدیر
 علی قدر قدرت نیاید و توانائی نیارند بر آن و لو جهاد العباد فان یضروک شیء لم یقصد الله
 علیک که یقید روا و اگر کوشش کنی بن گان که زبان رسانند ترا بجزیره که تقدیر کرده است
 از خدای تعالی بر تو قدرت نیاید بر آن فان استعنت الله بالصدق فی الیقین
 پس اگر میتوانی که کار کنی بر اسم خدا برستی در یقین فاعمل پس بکن آن کار را و ان

ما
 حاصل از حدیث
 همین پیغمبر است

ما
 استعنت
 بکلمه حق

ما
 برای ارسال
 کسی حاجتنامه
 تقدیر می

العیقة فیها ویسبغ علیه وارجمندی در دنیا بطاعت و حضور و ترک طمع و حرص و دور و صبر و تقوی و انوار و
 امیر آران و در آخرت کهرای بن اعمال و احلاق و احوال ترجمه الله بحسب حق فضل وی عز وجل المقالة
 الثالثة والا یعون قال رضى الله عنه وارضاه ما سأل الناس من سأل
 سوال مکرر مردم را و نخواست از ایشان هر که سوال کرد و خواست بطریق غفلت و حکم طبیعت الا
 لعلهم بالله مکرر از جهت نادانی او بخدا و ناشناسی او مر او را عز وجل و ضعف ایمانه و معرفت
 و یقینیه و قلت صدیقه و محبت مستی ایمان وی و شناخت وی و یقین وی و برتر اقیست حق و
 کم صبری بوی چه اگر ایمان و معرفت و یقین وی قوی و محکم بودی و صبر و زهدی و سادگی کردی حق سبحانه و تعالی
 و از خلق سوال نکردی و مضطرب و پریشان نشدی شیخ اجل اکرم عالم عارف بالله علی متقی رحمه الله
 و بعضی اند سائل خود را آورده که طالب را باید که این پنج علم را بخود مکرر کند تا در ذهن وی قرار گیرد و در
 حصول توکل گردد و اول آنکه بداند که علم حق همه خلق را شامل است و باحوال ایشان محیط بحلاف آدمی که در
 فقر و در شهر و در عالم باشد که نداند و نشاند اگر چه سخی بود و چون نداند چگونه بدیده آدمی حق تعالی را است
 رسانیدن رزق و عطا بهر جا که فقیری و محتاجی است اگر چه در اقصای عالم بود و آدمی این قدرت ندارد
 تواند و چون نتواند چگونه رساند نوم لیسان و فراموشی بر پروردگار تعالی رواست بخلاف آدمی که چیزی را
 پس از آن فراموش کرد و بها باند که فقیر را بر بزر و نباشد و وعده کن یا از درون خانه چیزی بر آید
 فرستد یا بیارد چون درون خانه رفت فراموش کرد و چهارم حق را ملال و کمال نیست که کاری بکن و از آن است
 و مانده شود و بخلاف آدمی که بنشیند تا بخلق خدا عطا کنی بکنند زمانی نگذرد که ملول گردد و مانده شود پس بخیر
 و بگذار و پنجم جزئی آنی تعالی را فنامی و نقصانی نبود و میری نگردد و بخلاف مال آدمی که بدارد و نخواهد کرد
 سیری شود و مکرر در و ما لعفف عن ثلاث الا لوقر علیه بالله عز و جل و پارسائی نکرد از
 سوال او و خواستن از خلق خدا و نایستاد مگر سبب بسیاری و فنامی علم و معرفت وی بخدا و صفات وی و قوت

المقالة الثالثة والا یعون

سوال مکرر مردم را و نخواست از ایشان هر که سوال کرد و خواست بطریق غفلت و حکم طبیعت الا لعلهم بالله مکرر از جهت نادانی او بخدا و ناشناسی او مر او را عز وجل و ضعف ایمانه و معرفت و یقینیه و قلت صدیقه و محبت مستی ایمان وی و شناخت وی و یقین وی و برتر اقیست حق و کم صبری بوی چه اگر ایمان و معرفت و یقین وی قوی و محکم بودی و صبر و زهدی و سادگی کردی حق سبحانه و تعالی و از خلق سوال نکردی و مضطرب و پریشان نشدی شیخ اجل اکرم عالم عارف بالله علی متقی رحمه الله و بعضی اند سائل خود را آورده که طالب را باید که این پنج علم را بخود مکرر کند تا در ذهن وی قرار گیرد و در حصول توکل گردد و اول آنکه بداند که علم حق همه خلق را شامل است و باحوال ایشان محیط بحلاف آدمی که در فقر و در شهر و در عالم باشد که نداند و نشاند اگر چه سخی بود و چون نداند چگونه بدیده آدمی حق تعالی را است رسانیدن رزق و عطا بهر جا که فقیری و محتاجی است اگر چه در اقصای عالم بود و آدمی این قدرت ندارد تواند و چون نتواند چگونه رساند نوم لیسان و فراموشی بر پروردگار تعالی رواست بخلاف آدمی که چیزی را پس از آن فراموش کرد و بها باند که فقیر را بر بزر و نباشد و وعده کن یا از درون خانه چیزی بر آید فرستد یا بیارد چون درون خانه رفت فراموش کرد و چهارم حق را ملال و کمال نیست که کاری بکن و از آن است و مانده شود و بخلاف آدمی که بنشیند تا بخلق خدا عطا کنی بکنند زمانی نگذرد که ملول گردد و مانده شود پس بخیر و بگذار و پنجم جزئی آنی تعالی را فنامی و نقصانی نبود و میری نگردد و بخلاف مال آدمی که بدارد و نخواهد کرد سیری شود و مکرر در و ما لعفف عن ثلاث الا لوقر علیه بالله عز و جل و پارسائی نکرد از سوال او و خواستن از خلق خدا و نایستاد مگر سبب بسیاری و فنامی علم و معرفت وی بخدا و صفات وی و قوت

تفصیل آن بی چون و چاه عالم نداند و ملول شود و مانده شود و بزرگوار است

لعلهم بالله مکرر از جهت نادانی او بخدا و ناشناسی او مر او را عز وجل و ضعف ایمانه و معرفت و یقینیه و قلت صدیقه و محبت مستی ایمان وی و شناخت وی و یقین وی و برتر اقیست حق و کم صبری بوی چه اگر ایمان و معرفت و یقین وی قوی و محکم بودی و صبر و زهدی و سادگی کردی حق سبحانه و تعالی و از خلق سوال نکردی و مضطرب و پریشان نشدی شیخ اجل اکرم عالم عارف بالله علی متقی رحمه الله و بعضی اند سائل خود را آورده که طالب را باید که این پنج علم را بخود مکرر کند تا در ذهن وی قرار گیرد و در حصول توکل گردد و اول آنکه بداند که علم حق همه خلق را شامل است و باحوال ایشان محیط بحلاف آدمی که در فقر و در شهر و در عالم باشد که نداند و نشاند اگر چه سخی بود و چون نداند چگونه بدیده آدمی حق تعالی را است رسانیدن رزق و عطا بهر جا که فقیری و محتاجی است اگر چه در اقصای عالم بود و آدمی این قدرت ندارد تواند و چون نتواند چگونه رساند نوم لیسان و فراموشی بر پروردگار تعالی رواست بخلاف آدمی که چیزی را پس از آن فراموش کرد و بها باند که فقیر را بر بزر و نباشد و وعده کن یا از درون خانه چیزی بر آید فرستد یا بیارد چون درون خانه رفت فراموش کرد و چهارم حق را ملال و کمال نیست که کاری بکن و از آن است و مانده شود و بخلاف آدمی که بنشیند تا بخلق خدا عطا کنی بکنند زمانی نگذرد که ملول گردد و مانده شود پس بخیر و بگذار و پنجم جزئی آنی تعالی را فنامی و نقصانی نبود و میری نگردد و بخلاف مال آدمی که بدارد و نخواهد کرد سیری شود و مکرر در و ما لعفف عن ثلاث الا لوقر علیه بالله عز و جل و پارسائی نکرد از سوال او و خواستن از خلق خدا و نایستاد مگر سبب بسیاری و فنامی علم و معرفت وی بخدا و صفات وی و قوت

و اهل خوف قرب از طمع سکر و علبه حال و اقدام بر بساط و انبساط و از زین بصیر و ادنی التفات با مسوی و حق
منتهی بیان از خروج و انقلاب نفس از قید و سلاسل سیاست و احتیاس با ستر سال و توسع لذات و شمول
و تزکیه نوازل خیرات و رضا بر ضد خوف در جمیع مراتب و خوف و رجاء در جمیع احوال و مقامات و انبی می باید فانی
انگه معنی رجاء غالب و انتم و ترجیح نمایند که مشعر بآنست و محبت است و تنگ نبذیل رحمت دارند و بعضی شام
بجوف بیشتر دارند که طالب بدیعت نازد یا بهیم تر تر و دو کار بیشتر کنند و با جمله هر دو باید تا کار کشاید نظم آنها که
خواص در که نگریم اند بر وحشت نه دکان عالم تسلیم اند - نو می شود که رحمت حق عام است بر مفر و مشو
خاصگان در عجم اند و بعضی گویند که تا مدت حیات خوف غالب باید و نزد و نزول موت رجاء و بنجاید
نشان سعادت نیست و آنکه گویند عارف از مضیق دایره خوف و رجاء آمده و بسته است مبارسته
بیش نیست آنجا بسبب و آنست بجای خوف و رجاء بسته است گویند که در خوف و رجاء ملاحظه کرده و محبوبیت
و صاحب این مقام در محلی صفاتست و در آنست و بسبب نهی مانتا است و طوطا ذات است و آنچه فرمودند
که خوف بر حالت و رجاء بچالین است شامل آنهمی نیز تواند بود فالعارف مقرب و خاله و مقامه
ان کلا یرید شفا مسوی الله پس عارف نزدیک گردانیده شده است بحضرت حق و حال
او و مقام او اینست که نخواهد چیز بر از ان مسوی حق عزوجل و کلا یوکن و کطعنات الی اغیرة و میل کند
و آرام گیرد و بجز خدای عزوجل و کلا یرید شفا مسوی الله پس و آنست و آرام گیرد و شادان گردد و بغیر و
فطنته یراجع الیه سوال پس در خواستن عارف و جواب و ادن حق سوال او را از براس قبول کرد
و دعا و ادن مراد و دعای او را و الوفاء بهیچین و طلب کردن او و کار کردن حق سبحانه و تعالی را که
کرده است غیر ما هو یصلدیده و کلا یرید شفا مسوی الله چیز آن چیز نیست که در عارف را او آن و نزدیک
بدانست و آن چیزی که منزه او است بحال وی که نفی با مسوی و قطع نظر از دعا و عدم التفات
بجز خداست اگر گفته شود که دعای عارف و دعای او و حصول بخدا و قرب بوی خواهد بود و باقی مسائل و

یعنی معنی
رجاء و طمع
ناله و تپیدن
قلب و تنفس

و
تفاوت حالت خوف
و رجاء

و
قال بعض العارفين
لله ان و بعضی توفیق
بود و حال است

ولیکن عصمت نیست شاید که درین وسطه فتنای از تکاپ آن کردی و این حکم شرک دارد پس راه اجابت را
 علی العموم بر بست از جهت نگاهداشت وی از وقوع در ورطه شرک و طلب ماسوی و ابطعی است که باید از جناب
 خود دارد و چون وجود شرک و از تکاپ آن اعراف مستبعد است از برای دفع این استبعاد و غیر اینها و التذلل
 کثیر فی الاحوال کلها و وجود شرک خفی بسیار است در احوال همه احوال و الا فلام جمیعها و بسیار است
 و قریبها که طالبان و عارفان در راه حق میزنند هم اقدام و المقامات یا سایر مقامات بسیار است و مقامات
 همه مقامات ولیکن مناسب هر حال و هر قدم و هر مقام چنانکه گفته اند حسات الابرار سیئات المتقرین انچه مقرین
 از شرک و بریان نام میکنند دیگران آنرا عین توحید و اخلاص میدانند اینهمه که مذکور شد در وقتی است که عارفها
 و سوال کس از پیش خود بی امر آئی و اذا کان سؤال یا مرفق یا لک یا مرفق یا لک قریبا و چون باشد
 سوال با مرپس آن از منس چیست که افزون بگیرد اند عارف را قریب بجا که لا صلوة و الصلوة
 و غیرهما من الفرائض و التوابع مثل نماز و روزه و جز آن از عبادات فرض که امر در اینجا لطیف
 اجابت و فضل که موردی بر وجه استجاب است یا که یکنون فی ذلک فمتیلا لا لایمیرا که عارف بسیار
 در سوال کردن با مرپس بر داری کننده ملام را خزانکه در آن احکام ظاهر است و این در احوال باطن
 و هر دو حق است بتبیین اشکال در اینجا نیست که فرمودند و عده که لعارف از درگاه معلومی میرود گاهی
 آن وعده وفا کرده نمی شود و آن موعود ایشان رسیده نمیشود پس اینجا خلایق در وعده حق لازم می آید
 آن مایه اتفاق را و موعود و ابش آنکه شاید که آن وعده در واقع موقوف بر وقتی دیگر باشد در دنیا یا در آخرت
 و اگر در وقت معین نیز وعده کرده باشند تواند که مشروط و مقید باشند بشرط و قیودی که بنده را بر این طایفه
 نداده اند اگر چه خود آن مشروط همین باشد که سوال نکنند و نخواهد و لازم نیست که هر چه در عالم الهی نقالی باشد
 رسد را بران طایفه بخشد و لا یخفیون انشی من علیهم الا انما نقال بسا که حکمت بالغه و مقتضای سیر و کتمان
 آن کنند بحسب البقاعی سطوت ربوبیت در نظر بنده و استیغای احکام عبودیت بروی چنانکه تأدیب کرد

سوال
 در این مقام
 بسیار است

بغیر لازم نیاید جوایش آنکه مراد او بخاطر خواست بعضی از مدعیات ظاهر از شهود و مباحث خواهد بود
 یا گوئیم در مقام گفتن مطلق ماسوی است طلب و سوال قریب و وصول نیز وبال و معلول است تا کار
 بعضی عارضین این یصل الولی حتی یخرج منه شهوة الوصول نعم آن مرتبه عالی است آنفا و ترک خواست
 مطلقا عالی تر از آنست و اگر دعا و سوال نظر بامر و ارادت الهی است خود هر چه طلبین و خواهند منافات
 بدان ندارد و چنانکه در آخر مقاله می فرمایند یعنی دلالت پس سبب در عدم اجابت دعا و سوال عارف و علم
 و ظاهر و عده که دره شود آخر آن امتحان و وجهی است احدی حال لا یحسب علیک الرساء و الغیر
 و تمکیر که می آید تا غالب نیاید بروی امیدواری و غافل شدن و در بعضی موارد استدراج بر و گرا
 فیفعل عن الیقین بالکذب پس گول و خیر گردان استادن بآب و بجای آوردن حق آن فیکذات
 پس هلاک گردد بزرگ ادب و الا کجاست که زینب ع و محل و دیگر سبب در اجابت نکردن خوف و
 ترک کردن است پروردگار خود و انباز گردانیدن او است تعالی بیتی می آید که بجز یکبار از آنچه جزا است
 الا لا معصوم فی العالم الظاهر بعد الانبیاء زیرا که نیست معصوم در عالم حسب ظاهر هیچکس
 بعد از پیغمبرین علیهم الصلوٰة والسلام یعنی آنکه عصمت بر ظاهر باشد و بقطع و یقین حکم کسیم بدان
 و لامبیانیت و بر دیگری جز ایشان قطع بدان خواهد کرد اشارت فی الظاهر باین می است فلان یحییة
 و لا یحیی که پس اجابت نمی کنند تعالی مر عارف را و سرخی بر درای وی و عده او را کیلا یسئال عاده
 تا سوال کنند بطریق عادت و یزید که طبعا و خواهد از روی طبع و سرشت بشریت که لا یتکالا الا کما یریدون
 فرمایند واری کردن امر که بعدا کردن واقع شده است لعل فی ذلک من الیقین اجابت ناکردن و وفای
 برای اینکه تا عباد دعا و سوال بطریق عادت و طبیعت باشد از جهت چیزی نیست که در آنست از ترک و انباز کردن
 شهود طبع و اراده نفس را باین عز و جل و علا یعنی اگر همه دعا و سوال عارف مقبول و مستجاب گردیدی و نشستی
 که با این طریق عادت و واقفای طبیعت نیز دعای و سوالی کردی اگر چه این در نشان عارف است

این سخن را در محضر حضرت امام رضا علیه السلام فرموده اند

خلیل الرحمن علی بنیا وعلیه الصلوٰۃ والسلام اول یقوم خود گفت وَلَا آخَاثَ مَا تَشَاءُ کُونَ بِهٖ جَزْمٌ فُطِحَ
 بوعده حق بعد خوف رسل ووجوب نصرت ایشان بر اعدای دین پس ازلان استغنا کرد و فرمود
 اِنَّ اَنْ تَشَاءُ رَبِّیْ شَیْئًا سَبَبُ الشَّعْءِ عِلْمُ بَارِیِّ تَعَالٰی و عدم اطلاع مندره و احاطه وی بعلم حق سیر گرفت
 و وسیع ربی کل شئی علما از برای دفع توهم عدم وثوق بوعده صادق و تحقیق نظر باشباع علم و سه تعالی و
 از نیاحت که گویند خوف انبیاء و مشرکان بجهت خوف حکم الالهی است نه بجهت عدم وثوق بوعده
 که بهم تعالی قاضی و بانه التوفیق و بهم بجهت نظر و رجوع باشباع علم باری تعالی بود که سید رسل
 علیه السلام در روز بدر گفت اَللّٰهُمَّ اَنْتَ اَكَلْتَ اَهْرَاقَ الْعَصَاةِ مَنْ تَقْبَلُ عَلٰی وَجْهِ الْاَرْضِ خَدَاوَةً اِلَّا رِبَّهَا
 مسلمان را هر روز پاک کردی و مخدول ساختی و غیر عبادت تو بر روی زمین از آدمیان که خواهد کرد و بیجا
 او بیکر صدیق که مقرب درگاه و محرم گاه و بیگاه است جناب بود روی صلی الله علیه و آله و سلم آمد و گفت
 بگذار یا رسول الله مناشدات پروردگار خود را و سوال کردن از وی و خاطر جمع و ابر که تحقیق وی تعالی
 و عده کرده است تر نصرت بر اعدای و اعلامی دین تر بر اربابان امام محبب الاسلام ابو حامد غفر الی رحمة الله
 علیه میفرماید اول یعنی حال رسول صلعم اتم و اکمل است یعنی تو هم نکنی و خود چه گنجایش این تو هم است
 که مگر وثوق و یقین ابوبکر صدیق بصدق و عده حق بیشتر از رسول خدا ابو صلی الله علیه و سلم حاشا
 بلکه مناشدات رسول صلعم از معانات تا و ب و نظر باشباع علم حضرت عترت و خوف الالهی و سه بود وصل شانه و
 عظم سلطان و این مقام علی و ارفع و اتم و اکمل است در معرفت صفات حق و ملاحظه حقیقت مقام معرفت
 و حال درگاه عترت اَلَا یَسْأَلُ عَمَّا یَفْعَلُ وَلَا یُعْزِزُ عَمَّا یَقُولُ لَیْفَعَلَ اَللّٰهُ مَا یَشَاءُ و یحکم ما یرید کذا و ذکر
 بعض المحققین من علماء الصوفیة سمیت نوشته بر سر الی فعل الله بجز او چون کجا گنجد دین را که
 و این نکته را در رساله تسلیمه المعاصی بیشتر ازین مشرح و بسط کرده شده است و این جمله نیز از اجابت
 و الله اعلم الْمَقَالَةُ الْخَامِسَةُ وَالْاَرْبَعُونَ قَالَ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ

این را که در
 کتاب تفسیر
 از آن است
 که در حدیث آمده
 و در کتب معتبره
 است

اتفاقاً الخ

حلاوتها حتی تکمیل مراد آنها نرسد و در پیشانی آن ثمره با و نیات آنکه بایشان تلخی آنرا فشان
 ببلع الشهداء الا بالنسقه پس هرگز نرسد و بشهر خوردن و راحت یافتن مگر زهر آشامیدن و
 محنت کشیدن من صدق علی بالله پس کسیکه شکم پاره و زرد بر ملا می و نیاحل له الخیر کما حل
 و میسر گردد و باید برای وی نعمت دنیا انما یعطی الا حیارا جرحه لعل عرق حبیبیه را درونی شود
 مزدور را عذر دینی او گیر پس از غمی پیشانی و شقت او و تعب جسدش و مانند شدن تن و
 در کمال و کرب و غم و اندوه و بدین جان او و ضیق صدر و به تنگ آمدن سینه و
 در تنگای قوت و در فتن زوروی و اذلال نفسیه و خوار کردن وی نفس خود را و کسر هوا و شکستن
 وی هوای نفسانیت و برانی حد متجاوز میثله در چاکری آدمی مانند و سس پس چه گونه
 در خدمت مولی القالی و کار کردن برای اخذ طلب محسن عاقبت نکند بیت نابروه پنج گنج
 میسر نمی شود و مقرر آن گرفت جان بر او که کار کرد و فلانما یخرج صدقه المکرر کلها پس هرگاه بایشان
 مزدور بان مرد این تلخها را همه اعتقدت که طیب طعام از پس میار و این تلخها برای و سس خوشی
 طعام را و ادا می و خوشی ناخوش را و قاطعه و میوه و لیساپ و پوشش و ناحیه و سر و پاره و
 و خوشی و کواقل قلیل و اگر چه کمتر از کم باشد چه قدر غیش و سرور دنیا و غایت کونایی است فالدنيا
 اولها مرقه پس دنیا نخست و می نخست و محنت و شدت است كالصفحة العليا من عسل
 في ظرف سحج کرانه بالا تراشیده که در آن نیست متون که یغوا در آن میخه شده است آن کرانه
 بالا تلخی فلک یصل الا کل الی قرار الطرب پس نرسد خوردن آن شهد بسوس قرار گاه او وند
 مگر آن کرانه پایین است و تناول الخالص و نه و نرسد بگرفتن و خوردن خالص از شهدنا آنچه تلخی
 الا بعد تناول الصفحه العليا مگر پس از گرفتن و خوردن شهد خالص از کرانه بالا که تلخ است
 فاد اصغر العبد اداء علی اوامر الله عز وجل و انتماء فواهیته پس چون صبر کند

و شکی است که رهنده و گریزان نمی باشد پس درین کینه آنرا بشکر قشکر نعمتهای الهی الا غفرک الله
 المتعجل المتفضل پس بشکر نعمت مال اقرار کردنت آن نعمت و سپیده و نیکی کننده را هو الله
 منتم منقطع حلاست غر و مل و المتعجل بقا النفس و معیش کردن بوجود و حصول آن نعمت از هر
 نفس خود چنانکه آیه کریمه و اما یغفر ذنوبکم و یغفر ذنوبکم و یغفر ذنوبکم بدان ناظم است فی سائر الاحوال و در همه حال قلت و کثرت
 و قبض و بسط و جمع و تفرق و رزق و فطیله و ملتیه و دیدن و دانستن افزونی کرم و نعمت خدا را غر و مل
 این معنی مشترک است در همه شتاهال و جز آن و آنچه مخصوص است بشکر مال نیست که میفرمایند و آن که
 یغفر ذنوبکم علیه و بشکر نعمت مال بآن است که تعلم ملکیت و فوقیت و بکثر کند بر مردم بنابر وجود مال چنانکه
 طاعتیان و قمر و ان کردند یا کمتر و کمتر و نکرد بر پروردگار تعالی بسبب نعم مال در عایت حال ترک سبکی
 و شکستگی و لا قنیا و رخصه و عیب و در گذرد و عدم حکم خدا تعالی را در مال و لا یترک امره فیه و نگذاشت
 در آن تحصیل وی از وجه حال و عدم کمترین و افراط در جمع و تحصیل آن و ترک اسراف و بنزدیر در بل آن
 لغت یا کلاه حقوق بعد از آن شکر نعمت مال بگزایدون حقهای مال است یا حقهای خدا را در مال و است
 الزکوة از زکوة دادن بشکر لطمه نموده و دفعه و الکفارة و مالیکه در عین صوم و انظار و قتل خطا و بند
 و التذکر و ریزند ما که بر خود مالی برای خدا لازم گردانند الصلوة و صدقه فطر و هر چه بفقیر بدهند و ایضا
 الکفو و وفرا در سیدان مظلوم فریاد خواهد آمد و گمین و در شرف و دیگر اعانه معین ممل و ثون است و اقیقار
 از نیاز الحاحات و باز پرس کردن احوال خدا و ندان حاجت را و اهلها فی الشک و اهل حاجات
 و در حقها یعنی کسانی که محتاج شده اند بجهت افتادون بر سستی و عند تقلب الاحوال و در گذشتن از حال بحالی
 و تبدل الکسب و التبدل و تبدل یا فتن نیکیها به بدیها اغنی مساعی الغنی و الرجاء
 یا لئلا سوء و الصلوة و غیر اینها هم به شمول حسنات به بدیها متبدل شدن زمانهای نعمت و فراخی زمانهای
 به سختی و گزینی و شکر نعمتهای الهی فی الجواریم و الاغصاء و شکر نعمت تندیش و سدر می در اندامها

بسته هرگز نرودن فرمودهای خدا و باز داشتند وی و تسلیم و تقویٰ و گردن سپردن خود را
 بخدای تعالیٰ قیام بجای می‌دهند و تقدیر و چیزی که روان میشود بوی تقدیر و تجزیه سراسر ذلالت
 و بیانشان بجهای آنرا و غفلت آنرا و بزرور بردار و گرانهای آنرا و خالف هوا و نامرکزی
 هوای نفس خود را و ترک فرمانبرداری و بر داری و ترک مراد و بگذارد خواست خود را عقبت الله
 بدلائل طیب العیش فی آخر عمره بسیار و او را خدا تعالیٰ اورا از پس مخالفت نفس و ترک
 مراد غرضی و زندگانی در آخر عمر وی یعنی اگر چه در اول بلا و محنت و سخت بنید آخر خوشی و راحت یابد
 والد کال والرحمة والبرکة و ما زاد آسایش و غلبه و ارجندی و بیکو کال و بکیر و کار او را خدا تعالیٰ بر لطف
 کرم خود میت بقدر نیشی یکدور و زه خوش میانش که یار و روزگرم عذر خواهد مگرد و بختیاریه و خورن
 و پرورش کند و او را کما یعدی الطفل الرضیع چنانکه خوش داده میشود و پرورش کرده می شود بحسب
 شیر خوار میت غلبه کلف منه و تحلی مؤنة و تنعت فی الدنیا و فی الاخرة و فی النکمة و در شقی
 با یکشاید و کار خود گرفت و بارگانی خود با بر داشت و عاقبت بدو دنیا و آخرت باید و یعتب بفتح تا
 ثمة و کسری بای بوجه عاقبت بد کما یبتل ذاکل المؤمن الصفة العلیا من العسل چنانکه مزه می باید
 خورنده از طرف بالا از شمار کلمه می آموخت باند با کلام من قرأ الطرف بسبب خوردن عهد از تم آوند
 فیتبعی للعباد المنعم علیه ان لا یامن من مکر الله پس می باید مر بنده را که نعمت او در شفا
 اورا که این نشود از کمر و فریب و استند راج خدا تعالیٰ یفتقر بالنعمة پس فریفته شود و نعمت بخور
 بلان و یقطع بد و اعمها و جز نم کند همیشه آن بطریق حال و عدم جریان مقتضای فنا و زوال و
 یقول عن شکرها و گول و غیر گردد از شکر نعمت و بر نی قیدها و مست و بر کند بند نعمت را
 و ترک لیسکرها بگذاشتن و ماندن او مکر از شکر از چه شکر فی صید نعمت است پس کل آن سبب دل آن
 عیب بود قال النبی گفته پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نفقت بها بالشرک نعمت مثل جانود

درویش سراب است که ناید و نموبلی بود است و قیاس از آن که در دو بنگر و با نخی روشن میشود
 و در دو قانی میگردان و از خوبی وی مانند خوشیدن برق بر آسمان و قاصبت من نیستیم اولی آنها را
 قیاسها و با نخی می باید در آغاز رسیدن دنیا از فوق و لذت و پایان کاری که شدت و محنت است چنانکه
 می و زو با و سرد و نرم و اول روز تابستان سخت گرم و قیاس قاف و سکون بای نشانی و طایفه نگرانی
 تابستان و محنت گرم شدن روز و نمودن جلوه حیاتیها و عقاربها و نبرمی و تادگی متاعهای وی
 که در نظایر خوش و طایف می نماید و در باطن درشت و گزنده است مانند نرمی پوست مار و کر و نرم و غفلت
 عن سمومها القاتلة المودعة في اعماقها و گول و خیر شود از دهر برای کشنده دنیا که نهاده اند
 در خاک وی و باطن وی و نمکاید ها و ار کر و حلیه و جنگ و بدگالی وی و مصائبها و از خوبها
 و لذتها و شهواتهای وی که مانند دواها است که بدان نیکار دل مردم میکند و المصنوعه کافیه و
 خیریه و هلاک که استاده کرده است از آن دواها برای گرفتن طالب دنیا و در بند انگشت وی و هلاک
 و سلب همتا و بالتی پس گو که مبارک با و گفته شود و در بهلاک و فرو افتادن از کوه استعلا و استکبار
 و در جهل و تنزل و ادب که دعا قبت کار خواهد شد و التیغیر العطب و گو که بشارت داده و خبر خوش بماند
 بهلاک و الفقر العاجل مع الذل و الطوائف في الدنيا و بدروشی و محتاجی شتاب با خواریه و
 سبکساری و امانت و حقارت در دنیا اگر دولت رفت و فقیر شد و اگر نه خواری و زاری و نکو ساری که برگ
 یابد و در آخرت می بیند صید نیست و العذاب الا جلی فی النار و نعلی و بعد از آن جهان و
 آتش و دوزخ و زبانه نوی و در کز نیست و بشارت برین سخن و استمر است چنانکه فی تشریف یوم یبعث اب
 انبیا احوال مردم علیه بیان یافت اگر شکر کند آن مراتب و درجات یابد اگر شکر نکند در حال و در کفایت
 و اما البشای و آثار وی که در عالم افکنده شده و در محنت و آزارش در آورده شده است چند قسم است
 قناری و یغلی حقو به پس یکبار بستانا اگر دانه میشود از جهت سزا دادن و عقاب و محسوس نیست

اینکه اینها را در دنیا و آخرت می بیند و در کفایت و در حال و در کفایت

و از برای بدین از دست و پا می خیزم و گوش و حیران بالا می آید تا آنکه بهائی الطاعات بیاری جشن و مددگار
 یافتن آنها در قسام طاعت و غیر آن برداری حق و الکف عن الحرام و باز ایستادن و باز نشستن آنها را
 و التکیفات و از میوه ها و انگور و آلاء کلام و از بزه با فلان کفایتی انعام عن الرخصة
 و الدکاب پس شکر موجب بشک کردن و باز داشتن نعمت است از کوچ کردن و رفتن و سقی شجر و نه
 و موجب آب دادن و زینت نعمت و پروردن ایست و تزیینت اعصابها و آرایشها و بالیدن و برادر
 شادمانی و زینت نعمت و رنگهای اوست و تحسین مکررها و عیو کردن و آراستن میوه آن خوش
 و حلوا و طعمها و موجب شیرینی مزه آن میوه است و سلامه عاقبتها و موجب بگزندی و
 پایان کار میوه اوست و لذت و صفا و خوش مزگی حسابدن اوست و سهو که
 بکمال و آسانی مرور و اوست و تحب عاقبتها و از دنبال رسیدن سلامت و درستی میوه است
 و در نیکیها فی الجسد و موجب زیادت کردن و نشو و نما یافتن آن میوه و در بدن شکر ظهور برکتها
 علی الجوارح بیشتر موجب بدیدار شدن برکت و فزونی آثار اوست بر اندامها من انواع الطاعات
 و از گوناگون طاعتها و القربات و کارها بلکه موجب قرب خداست و آلاء کار و ذکر این آثار و الزام
 بر کار و خیرات شکر نعمت است و در نیکیها دخول العبد ذلک فی الاخره پستراتر و جسر ای
 شکر و بدین بنده است بعد از آن و آخرت فی رحمة الله عز و جل و برکت که محل ظهور رحمت حق است
 و انشود فی الجنان و همیشه بودن در بهشت با مع النبیین و الصدیقین و السلف کرام
 و الائمة الطاهیه همراه این بندگان خاص عن و برافتن ایشان و حسن اولیایک رفیقها
 و سبک و رفیقان و همراه اند ایشان همان نعمت بفعول پس اگر نکست مرد شکر گزاری و اغتر
 و کماله من رفیقها و قریب خورد و مغرور گردد و با نچه پیداست از آرایش دنیا و ذوق قدس لکالها
 و چه میدان خوش مزگی و اطمینان بر نیکی صراحتها و آرام گیرد و مائل گردد بهتری و تادری و ظاهر وی که مانند

و تجرید و فنا و انقیاد و اظهار آنچه در باطن است از احوال و عارف و متائق و جمیع آنها آنرا آخ
 الحاکم و مابعد و بر ایشان بسبب بلاها گوناگون علمها را بصفت قهر جلایه بکلیطیفه جالبه نیز و لیکن مخفی
 و اکامرا و گوناگون نگهتا و در برابر پوشیده که در عالمی شغولی نیست کشف مکر و واکا آنرا و روشنیها که
 لازم علم و انکشاف است فلما اخلصوا فی الظاهر و الباطن پس هرگاه که خالص گردیند از آمیزش
 شرک و دعوی اتفاق و آشکارا و پنهان و تکلّف کثرت سرائر و کثرت و پاک شدن سرهای ایشان و در او بر بالیده
 مدک است یا باطن و حال درون است جمیعهم من الخالص الخواص گر دانید ایشان را از خلصان
 که خاصان درگاه اند من اصحاب السّدّة و خلصاء الرحمن از جمله کسانی که ملازمان در درگاه و
 همنشینان مجلس رحمت اند دنیا و آخرت در دنیا و آخرت فی الدّنیاء یلقون لیه و دنیا بهای ایشان
 و فی الآخرۃ باجسامهم و در آخرت سدهای ایشان و حقیقت کمال ملازمان هر کمال که در آخرت
 از نعیم حیات و رؤیت حضرت عزت بید در ظاهر حاصل شد نیست و دنیا بدل و باطن حصول پذیرد اینجا
 بچشم سر برینید و اینجا بیدید دل اینجا کمالات روحانی حاصل آید و آنجا التّاریج بمانی نیز حاصل گردد اینجا کمال
 ترازه است و آنجا آنکه ترازه گردد و دنیا پرده در میان است که بآن ظاهر از باطن جبهت چون پرده رافت
 ظاهر و باطن یکی گردد و بصیرت بصیرت یک حکم گیرد و آنکه گفته است طریقت امر و چون حال قبولی پرده ظاهر
 در حیرت که و عده فرار برای طریقت درستی و غلبه و بتیزی است و در نظر پوش و تمیز طریقت پرده در میان است
 و لیکن از غایت صفات لطافت چنان نماید که پرده نیست طریقت حجاب چهره جان می شود و عیار تمام
 خوشاومی که ازین چهره پرده برنگنم در بحیث الامرار می آید که غریب از مریدان وی فزونی اند
 و عوی کرد که من خدا را بچشم سر می بینم این حکایت چون بجزرت وی رسید منع کرد و زجر فرمود تا بار دیگر
 ازین عالم دم نزنم عرض کردند که منع و زجر و نهی بخت بالی دیگر است سخن در است که وی درین دعوی
 محقق است یا بطل فرمود و تحقیق مشتبه است وی حقیقت را بیدیده بصیرت دیده است و از بصیرت و س

آن و بعد از آنکه از سوال و قرض و کسب که روجه منظر را میگرد و نگاه داشت بچنین این هر سه کار را بر چه
امر و ایجاب و اجبار از بنده بوجود می آورد و قیل و نه السؤال للحق پس الهام میکند حق سبحانه و تعالی را
وی اندارد و دل وی از جانب خود سوال کردن از خلق و یا هر که با امر باطن و سعی فرما پدیدار را
بسوال کردن بامر که در دون مؤمن پیدا میگردد و چنانکه نشان این قوم است و مکرر گفته شده است که
آن صریح صیغه افضل است یا یقینی که در قلب صحیح دلی پیدا میگردد و وظاهر این عبارت که می فرماید فَلَمَّا
وَنُفِرَ لَهُ میداند می شناسد مؤمن آن امر را در باطن خود یا میداند یا می شناسد وی تعالی بنده را
ظاهر و خفای است و الله اعلم و یجعل عباد الله فیه و میگردد و وی تعالی عبادت مؤمن را در فرمانبرداری
آن امر و معصیت فی ترک که و میگردد و اندر گنگاری او را در گذاشتن آن امر لیز ذل بذلک هو ا
و تفسیر نفس و این امر کردن بسوال بطریق جبر و ایجاب برای آنست که تا دو سبب آن
هوای نفس مؤمن و شکست یا بدینسانیت وی بجهت ذل و انکسار که در سوال کردن از خلق می یابد
و حی حالة الیرایة و اینجا الی است که بدان ریاضت میدهند حق سبحانه و تعالی مؤمن را و ارام می گرداند
نفس او را و لا یملین امر در حالت منحصه و اضطراب خواهد بود و اگر نه امر بسوال حرام صورت ندارد و میگوید
سواله علی وجهه ایجاب پس میباشد سوال مؤمن در بحال بطریق جبر و تدون و امر کردن برود و کار
تعالی پدیدار بدان لا علی وجه التبرک بالحبارة بر وجه تبرک تجدد و انبیا و کردن شمره طبیعت
و هوای نفس را بوی تعالی چنانکه سابق بود و تفریق عین ذلک پشتر نگاه میدارد و از سوال
امر کردن بدان و راضی نیگردد و بدان و یا امر که بالقرض و منه و امر میکند او را بوازم کردن از طرف
امر جز ما امر کردن بقطع که بر احتمال شک و شبهه را لا یجوز ترک که که در سنیست ترک آن
و نتوان بی فرمائی کرد آنرا کالسوال من قبل همچو سوال کردن از خسلق که پیش از بس امر کرده
بدان مجرم و قطع تفرقه و من ذلک لیست از جامی بر او را از قرض و امر کردن بدان

وَأَمَّا مَا فِي قَوْلِ النَّبِيِّ فَمُرُودُهُمْ قَوْلَ غَيْرِ صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ كَرِهَتْ يَدَاكَ
 وَصَدْرُكَ قَدْرِي أَرْبَعٌ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ دَكْرِي عَنِّي مَسْأَلَتِي كَسَيْمِكَ بَارِ وَرُوشِ
 ذَكَرَ قَلْبِي يَأْسَانِي أَرْبَعٌ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ دَكْرِي عَنِّي مَسْأَلَتِي كَسَيْمِكَ بَارِ وَرُوشِ
 السَّائِلِينَ سِيدَهُمْ أَمْسُ رَابِعَةٌ وَفِيهِ تَرْجِيحٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ
 وَأَمِنْ أَرْبَعَةٌ أَيْسَتْ كَسَيْمِكَ بَارِ وَرُوشِ ذَكَرَ قَلْبِي يَأْسَانِي أَرْبَعٌ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ
 وَرُوشِ ذَكَرَ قَلْبِي يَأْسَانِي أَرْبَعٌ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ دَكْرِي عَنِّي مَسْأَلَتِي كَسَيْمِكَ
 الْحَمْدُ وَالْبَلَا كَيَا مِي آتِي بَارِ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ دَكْرِي عَنِّي مَسْأَلَتِي كَسَيْمِكَ
 عَوَاضِلُ رُكَايَا مَرَضٍ وَالْأَمْرُ وَاضْطَرَّةٌ فَيَقْبُرُكَ بَعْدَ الْغَنِيِّ بِسْ مَرِيشِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ
 بِسْ أَرْبَعَةٌ وَرُكَايَا مَسْأَلَةُ الْخَلْقِ فِي الرَّزْقِ وَبِحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 بَشَرِي أَوْ أَلْبَسِي سَوَالِ كَرُونِ أَرْبَعٌ وَرُكَايَا وَخُذْ عَرُودَ جِلٍّ مِّنْ شَعْلَاكَ دَكْرِي عَنِّي مَسْأَلَتِي كَسَيْمِكَ
 وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي
 مُؤْمِنِينَ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي
 بَرَّانِ قَيْضُكَ إِلَى الْقُرْبَى مِنْهُمُ بَرَّانِ بَحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 أَرْبَعٌ وَرُكَايَا مَسْأَلَةُ الْقُرْبَى مِنْهُمُ بَرَّانِ بَحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 قَيْضُكَ إِلَى الْكَسْبِ بِسْ بَحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 رُوزِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي وَرَابِعَةٌ رَزَقِي كَرَمِي
 فَيَا كَلَّ بِالْكَسْبِ الَّذِي هُوَ الْمَسْئَلَةُ بِسْ رُوزِي مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 بِأَرْبَعَةٍ وَرُكَايَا مَسْأَلَةُ الْقُرْبَى مِنْهُمُ بَرَّانِ بَحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا
 قَيْضُكَ إِلَى الْكَسْبِ بِسْ بَحَارِهِ مِغْدَرٍ وَدَعَا كُنْتُ نَارًا وَذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا

حوائج لم یسأل کردن و فرض گرفتن و سب نمودن کو یخطر می آید یا خطر کند و بگذرد در دل و سینه
 قیلوله پس بر خود بگوید کار او را پروردگار عز و جل و هو قول الله اینست معنی گفتار وی تعالی
 که در قرآن مجید از زبان پیغمبر خود صلی الله علیه و سلم میفرماید إِنَّكَ وَلِيُّ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابُ
 بهرستی که دوست من و متولی همه کارهای من خداست که هر ستاده است قرآن را که در وی کفایت جمیع مقامات
 و تعلیم همه احکام قیاد و مصلح کرده است وَهُوَ يَكُونُ الصَّاحِبَ الْحَيِّ وَخَدَايَ خَالِي بِرِطْفٍ خَوْفٍ يَكْبِرُ
 کار همه تنگواران را از این تحقیق هر قول الله پس ثابت و درست میگردد و درین هنگام که مؤمن از سوال
 و طلب مطلقاً بیست وادهمه سبب باطل مطلق گشت و پروردگار تعالی متولی همه کارهای او شد
 تمام مصلح و حوائج وی بی سابقه طلب و سوال مهیا داشت معنی قول صلی الله علیه و سلم که گفت باطل و حق
 حکایت از پروردگار عز و جل و علا قول تعالی من شغلته ذکر من مسالمتی عطیت افضل ما عطى السائلین
 وَهِيَ حَالَةُ الْعَتَاءِ الَّتِي عَلَيْهِ أَحْوَالُ الْأَوْلِيَاءِ وَالْكَدَالِ دَائِنٌ بِإِزْمَانٍ بَيَّادٍ مِنْ أَسْوَاطِ الْوَلَدِ
 حوائج حالت فنا و نیستی است که آن نهایت احوال اولیا و ابدال است و نهایت تر دین قوم عبارتست
 از فنا فی الله یا تنها و سیر الی الله یا محلال صفات بشریت و محور سوم خلقت و چون باین مرتبه رسید و در
 دروازه ولایت درآمد و متولی شد و کامل گشت و جمیع بعدالفرق مشرف شد پس از آن ابتدا سیر فی الله است
 و در اینجا تجلیات صفات حق تربیت یافته و بسیر من الله افتاده یفرق بعدالجمع میرسد و تکمیل دیگران میکند
 و لمحی ازین معنی در شرح بعضی مقالات سابقه نیز گذر نموده است ثُمَّ قَدْ يَرْفَعُ إِلَيْكَ التَّكْوِينُ بِشَرْعٍ
 رسیدن بمرتبه فنا و ولایت و بدلیت گاهی رو کرده میشود و سپردن میشود و بوی سپردن است و به تصرف
 در احوال که عبارت از خرق عادت و کرامت است فَيَكُونُ يَجْمَعُ مَا يَنْتَاجُ إِلَيْكَ بِإِذْنِ اللَّهِ بِشَرْعٍ
 تمام آنچه احتیاج کرده میشود بسوی آن بدستوری خدا و قدرت وی عز و جل یعنی آن در حقیقت فصل
 حق است که بروست ولی ظهور یافته چنانچه معجزه بروست نبی صلی الله علیه و سلم و در کلام قدس شریف است

و در اینجا
 تجلیات صفات حق
 تربیت یافته و بسیر
 من الله افتاده یفرق
 بعدالجمع میرسد و تکمیل
 دیگران میکند

المقالة السابعة والأربعون - المقالة الثامنة والأربعون

المقالة السابعة والأربعون قال رضي الله عنه سألني رجل شيخ في المنار
 يسيد امرؤي يروى خواب فقال آتي لثني يفتكر به العكس إلى الله چه چیز است که نزدیکی جود
 بوسه که آن چیز بنده بموسوی بخدای عزوجل نقلت پس گفتم من در جواب وی قلد لا یسأل الله و انتها
 القرب بجانب حق را یا آن چیز را که بدان القرب نمایند آقا زاست و انجام و ابتداء عا لویع پس گفت کار می
 و برع و تقوی است که عبارت از احتساب محرات و مکر و با شجرا انکه تواند و انتها عا الرضا و التسلیم
 و التوکل و انجام وی راضی بودن بقضا و قدر آبی فقال یروون خود را با حکام ارادی وی و گذشتن کار
 بوی تعالی بیت رضاده بقضا و از چنین گره کشا که برین و تو و انیا که شاه است مصرع ما سر تسلیم
 منها ویم تاقدر چیست المقالة الثامنة والأربعون قال رضي الله عنه
 ينبغي للمؤمن أن يشتغل أولاً بالفرائض می باید و سوزد و مسلمان را که کار بند و نخت چیز ای که
 فرض و واجب گردانیده است حق تعالی از عبادت که ترک آنها آثم و معاقب میگردد و فاذا فرغ منها اشتغل
 بالسنة چون بر وازد از فرائض مشغول گردد و بستانای را بشمار که معین و موکده شده است هر دو فرائض و ترک آن
 سبب اسارت و عتاب است ثم تشتغل بالنوافل و الفضائل پس مشغول گردد و بجا و تمامی ثاقله که زیادت
 ران فضیلت دارد و فعل آنها ثواب است و ترک آن آثمی و اساءتی فاما کم یفسخ من الفرائض
 فالا فاشغال بالسنة ثم و رعونته پس ما دام که بر وازد از فرائض و تمام نکند آنها را
 پس مشغول شدن بستانها نشان اجل و بے خودی و سبک عقلی است چه ترک انچه لازم و ضروری است
 و اتهام با نچه ضروری است از قاعده عقل و خود دور است چه دفع ضرر ایست بر عاقل از عجب نفع
 بلکه حقیقت نفع درین صورت منفی است و باین قیاس کردن نوافل با ترک فرائض نیز نامقبول و
 باطل است چنانکه میفرماید که قال اشتغل بالسنة والنوافل قبل الفرائض پس اگر مشغول گردد
 بستانها و نفعها پیش از اتمام فرائض لم یفصل منه و اهمل در پذیرفته نشود

مجلس سبک
 در وقت صبح
 سال ۱۱
 در روز دوشنبه
 در شهر اصفهان
 در محفل وصال
 سال ۱۱
 اول ماه ذی القعدة
 ماه دوازدهم
 سیم بهرست ۱۳

با آنکه مقرر کرات و خرق عادات لازم مقام ولایت و شرط آن نیست باشد هم نباشد اگر باشد برای
 مصلحت ارشاد و تحصیل یقین مریدان خواهد شد و تواند که برای مزید یقین و تنبیه و ترقی ولی نیز باشد
 کلام درین مقام در رساله انوار طلبیه تفصیل واقع شده است و اینجا باید طلبیه و هو قولہ فی بعض
 کتب و این رد کمترین و اعطاء تصرف در کائنات ثابت و مذکور است بقول حق سبحانہ و تعالیٰ و بعض
 کتابهای وی که بر غیر این خود فرستاده باین ادم انا الله ای فرزند آدم منم خدا لا اله الا انا
 نیست خدا غیر من اقول للشیء کن فیکون کن میگویم چیزی را بشو فیکون پس پیدا می شود و آن چیز
 اطعنی لقول للشیء کن فیکون اطاعت و فرمانبرداری کن مرا میگوئی تو هر چیز را بشو میشود
 و سر درین است که چون بنده اطاعت و فرمانبرداری حق نمود و از اختیار خود آمده از طاعت صفات
 بشریت فانی و خالی شد و هر قدر از بقای و هر خلای را طاعتی لازم است لاجرم با اوصاف ربوبیت باقی و
 متکلی است و آثار قدرت حق زیورین بوده اسباب و عادات ظاهر نمید و چون بنده ارعادت خود بر آن متکلی
 نیز عادت خود را خرق نمود تا بنده در ضیق طاعت مقتدر گرفتار باشد چنان عادت آتی تعالی نیز برقرار
 خود باشد شیخ ابن عطاء الله اسکندری شافعی در کتاب الحکم می فرماید شکر کف یحرق کف التوابع
 و انت آخر قسطنقفسک الوائید به بیت تو که مرا می طبیعت نمی روی بیرون به کجا بگو می حقیقت
 گذر توانی کرد به تنبیه پوشیده نماید که ظاهر معنی حدیث مذکور آنست که اگر کسی دعا کند و حاجات
 نفس را از درگاه رحمت در خواهد و دیگری از طلب حاجات روی گردانیده بذر حق مشغول باشد فضل
 و رضای حق از ان بحدیث که ذکر را چندان عطا کند که سائل را نکند و این تصویر تمثیل با تفصیل که
 بیان فرموده از طبق حدیث و حقیقت معنی اوست و میان فرد کامل از آنست و معامله کاملان تا اینجا
 که مطلقا راه طلب و سوال باین طریق و متوال بر ایشان مسدود میگردد پس از ان ابواب
 فیوض و فتوح مفتوح یسارند و هو علی کل شیء قدیر المقلالة السابعة والا رجوع

فصل
 در کلمات و خرق عادات
 در مقام عادت و ترقی
 و تنبیه

در بیان اولیای
 و باطنی را که در طاعت
 باطنی خود را در طاعت
 و عبادت حق را در طاعت
 سستی کند و در طاعت
 بطنی را در طاعت

در بیان عادت
 و تنبیه

المقلالة السابعة والا رجوع

را نیک وی انگشت بچرا تا تمام از محکم و جبهه نبیند و این مشت کشیدن است بیفایده زیرا که چون قبول
نیفتاد آن لواقل جهت عدم ادای فرائض حاصل شد و آن حاصل را هیچ و مشتقت بیفایده چنانکه حاصل
آن زن حامله که مدت بدیدگذاشت و مشتقت کشید و فائده که حصول ولد است بران منسوب نگشت و بعضی
از مشایخ اهل عصر در تئویر تصور بر این تشبیه در حاشیه نوشته اند که فرض بر مثال ولد است که هر دو مقصود با لایق
و نقل بر مثال حاصل است که هر دو مقصود با نقل تکمیل فرض است چنانکه مقصود از حمل و ولد
ولد است و هر که مشغول شد بر فاض و نگذاشت فرائض را در اوقات آن بجا نیاورد چنانکه حاصل است که بار بار و خدا
و چون وقت ولادت رسید اسقاط کرد حمل را و نرسید و جبهه تشبیه انتظار مقصود حاصل مقصود و بعضی
هر دو زیرا که چون گزارد لواقل را بی فرائض و قبول نیفتاد و فرض شده نقل فرض حقیقه و نقل حکما
چنانکه حاصل مذکور را نه حمل شده و ولد حقیقه و حمل حکما و همدین معنی ظاهر است این عبارت که میفرمایند
فلا هی ذات حمل پس در آن زن خداوند حمل است باعتبار انشاء مقصود که ولد است و لا هی
ذات ولاد و نه خداوند ولادت است جهت اسقاط حمل و کذا لایک المصلی و لا نقبل الله له
نافله حتی یؤدی الفریضة و همچنین مصلی نگردد نمی پذیرد عدا می غلطی مراد از آن نقل را تا آنکه بجا آید
فرض را پس نه فرض شد مراد از نقل و مثال دیگر مصلی نقل را بی ادای فرائض مثل ناجر است که
سود میخواهد بی سرایه چنانکه میفرماید و مثل المصلی که مثل التاجر و حال مصلی مذکور حال
سود اگر است که لا یحصل له ربحه حاصل نمی شود مراد از سود در سود و حتی یا حنن
ز اس مایه تا آنکه بگیرد سرایه خود را فلذا لایک المصلی بالتوافیل لا نقبل له نافله حتی
یؤدی الفریضة و همچنین مشغول شونده بنواقل پذیرفته نمی شود مراد از نقل که بفرمان سود و است
تا آنکه او کند فرض را بجا نیاورد است بهیت حافظ هر آنکه عشق نوردید و حمل محبت و احرام
احواف کعبه دل بر مقصود نیست و این کلمه گزارد کاسن و لواقل است با ترک فرائض همچنین گزارده

و بعضی از مشایخ اهل عصر در تئویر تصور بر این تشبیه در حاشیه نوشته اند که فرض بر مثال ولد است که هر دو مقصود با لایق و نقل بر مثال حاصل است که هر دو مقصود با نقل تکمیل فرض است چنانکه مقصود از حمل و ولد ولد است و هر که مشغول شد بر فاض و نگذاشت فرائض را در اوقات آن بجا نیاورد چنانکه حاصل است که بار بار و خدا و چون وقت ولادت رسید اسقاط کرد حمل را و نرسید و جبهه تشبیه انتظار مقصود حاصل مقصود و بعضی هر دو زیرا که چون گزارد لواقل را بی فرائض و قبول نیفتاد و فرض شده نقل فرض حقیقه و نقل حکما چنانکه حاصل مذکور را نه حمل شده و ولد حقیقه و حمل حکما و همدین معنی ظاهر است این عبارت که میفرمایند فلا هی ذات حمل پس در آن زن خداوند حمل است باعتبار انشاء مقصود که ولد است و لا هی ذات ولاد و نه خداوند ولادت است جهت اسقاط حمل و کذا لایک المصلی و لا نقبل الله له نافله حتی یؤدی الفریضة و همچنین مصلی نگردد نمی پذیرد عدا می غلطی مراد از آن نقل را تا آنکه بجا آید فرض را پس نه فرض شد مراد از نقل و مثال دیگر مصلی نقل را بی ادای فرائض مثل ناجر است که سود میخواهد بی سرایه چنانکه میفرماید و مثل المصلی که مثل التاجر و حال مصلی مذکور حال سود اگر است که لا یحصل له ربحه حاصل نمی شود مراد از سود در سود و حتی یا حنن ز اس مایه تا آنکه بگیرد سرایه خود را فلذا لایک المصلی بالتوافیل لا نقبل له نافله حتی یؤدی الفریضة و همچنین مشغول شونده بنواقل پذیرفته نمی شود مراد از نقل که بفرمان سود و است تا آنکه او کند فرض را بجا نیاورد است بهیت حافظ هر آنکه عشق نوردید و حمل محبت و احرام احواف کعبه دل بر مقصود نیست و این کلمه گزارد کاسن و لواقل است با ترک فرائض همچنین گزارده

و بعضی از مشایخ اهل عصر در تئویر تصور بر این تشبیه در حاشیه نوشته اند که فرض بر مثال ولد است که هر دو مقصود با لایق و نقل بر مثال حاصل است که هر دو مقصود با نقل تکمیل فرض است چنانکه مقصود از حمل و ولد ولد است و هر که مشغول شد بر فاض و نگذاشت فرائض را در اوقات آن بجا نیاورد چنانکه حاصل است که بار بار و خدا و چون وقت ولادت رسید اسقاط کرد حمل را و نرسید و جبهه تشبیه انتظار مقصود حاصل مقصود و بعضی هر دو زیرا که چون گزارد لواقل را بی فرائض و قبول نیفتاد و فرض شده نقل فرض حقیقه و نقل حکما چنانکه حاصل مذکور را نه حمل شده و ولد حقیقه و حمل حکما و همدین معنی ظاهر است این عبارت که میفرمایند فلا هی ذات حمل پس در آن زن خداوند حمل است باعتبار انشاء مقصود که ولد است و لا هی ذات ولاد و نه خداوند ولادت است جهت اسقاط حمل و کذا لایک المصلی و لا نقبل الله له نافله حتی یؤدی الفریضة و همچنین مصلی نگردد نمی پذیرد عدا می غلطی مراد از آن نقل را تا آنکه بجا آید فرض را پس نه فرض شد مراد از نقل و مثال دیگر مصلی نقل را بی ادای فرائض مثل ناجر است که سود میخواهد بی سرایه چنانکه میفرماید و مثل المصلی که مثل التاجر و حال مصلی مذکور حال سود اگر است که لا یحصل له ربحه حاصل نمی شود مراد از سود در سود و حتی یا حنن ز اس مایه تا آنکه بگیرد سرایه خود را فلذا لایک المصلی بالتوافیل لا نقبل له نافله حتی یؤدی الفریضة و همچنین مشغول شونده بنواقل پذیرفته نمی شود مراد از نقل که بفرمان سود و است تا آنکه او کند فرض را بجا نیاورد است بهیت حافظ هر آنکه عشق نوردید و حمل محبت و احرام احواف کعبه دل بر مقصود نیست و این کلمه گزارد کاسن و لواقل است با ترک فرائض همچنین گزارده

مثال در حدیث

مثال در حدیث

ارادیت آنچه فرماید کردن و چنانچه دارد بودن
 الْأَرْبَعُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَاهُ مَنِ اخْتَارَ النَّوْمَ عَلَى السَّهْرِ الَّذِي هُوَ
 سَبَبُ الْبَقَاةِ كَسَى كَبْرِيَا فِي خَوَابٍ رَابِعٍ بَدَارِي كَمَا أَنَّ سَبَبَ الْكَاهِي مُشَارِبَتِ فَقَدْ اخْتَارَ
 الْأَلْفَصَّ وَالْأَفْئِيسَ تَحْقِيقَ بَرَكَةِ جَزِيرَةٍ كَثُرَ وَمُزَارَاةَ بَدَائِي وَأَلْحَقَ بِالْمَوْتِ وَبَرَكَةِ
 يَسْئَلُ رَابِعُ دُكَّانَ عَنْ جَمِيعِ الْمَصَالِحِ وَبِجَهْرِ اِزْتِمَانِهِ كَارِهِي نِيكَ لِأَنَّ النَّوْمَ أَخَ الْمَوْتِ
 زِيرُكَ خَوَابُ بَرَادِ مَرَكٍ وَمُشَابِهَتِ بَانَ وَتَوَطُّلِ جَوَارِحِ وَقَوِي وَلِهَذَا لَا يَجُوزُ النَّوْمُ عَلَى اللَّهِ وَارِثِ
 حَسَبِ رَوَايَتِ خَوَابٍ وَمَكْنِ مَيْتِ بَرَخْدَايَ عَزَّ وَجَلَّ كَمَا دَرِئَانِ دَرَكَا رَيْتِ لِمَا أَتَى عَنْهُ الْفَالِصُ
 أَجْمَعُ أَرَحْتَ بَدُونَ صِفَتَهَا يَكُ مَوْجِبُ نَقْصَانِ هِمَّةِ اِزْدَاتِ كَامِلِ صِفَاتِ وَي وَكَيْدَا لَيْتِ
 الْمَلَكُةُ بِمَا قَرَّبَ لَوَا مِسْهُ عَزَّ وَجَلَّ وَبَحْنِ مَرْتَكَبَانِ هَرَا كَهْ نَزْدِيكَ اِذَا زَجَابِ قُدْسِ وَي دَوْرُهُ
 وَتَجَرُّ وَازْصِفَاتِ بَشَرِيَّةٍ وَاسْبَابِ فُطْرَتِ لَيْعِي عَنْهُمْ النَّوْمُ دَوْرُ كَرْدِهِ شَدِيدٌ اسْتَ اِذَا اِشَانِ خَوَابِ
 وَكَيْدَا لَيْتِ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَبَحْنِ مَرْتَكَبَانِ لَمَّا كَانُوا فِي اِزْفِجِ الْمَوَاصِحِ هَرَا كَهْ مَسْتَنْدِ دَرِ
 لَمْنَدِ تَرِينِ جَابَا اِزْ رَوِي شَرَفِ وَمَرْتَبِ وَأَطْهَرُهَا وَالْفَسْهَاءُ وَكُرْمُهَا وَبَاكِ تَرِ وَكَرَانَا يَزِيدُ بَرَكَتِ
 جَابَهَا لَيْعِي عَنْهُمْ النَّوْمُ دَوْرُ كَرْدِهِ شَدِيدٌ اسْتَ اِذَا اِشَانِ خَوَابِ لَكُونَهُ لَقْصَا فِي حَالِ بَقَاةِ اِزْصِفَاتِ
 خَوَابِ مَوْجِبُ نَقْصَانِ وَحَالِ اِشَانِ جَسْبِ خَوَابِ كَسَلِ وَفُطْرَتِ كَسَلِ وَفُطْرَتِ عَطْلَتِ قَوِي
 اِزْصِفَاتِ هَسْتِ وَغَالِبِ سَبَبِ اَنْ بِلِ مَتَوَقِي وَبِلِ حُضُورِ سَبَبِ مَرْتَكَبَانِ دَائِمِ وَطَرَاةِ صِفَاتِ وَتَبَدُّلِ
 ذَاتِ حَقِّ دَرِ مَتَوَقِي وَذَوَقِ حُضُورِ وَكَاهِي اِذَا خَوَابِ اِزْجَابَا رَاهِ يَابِدِ مَصْرَحِ اَيْنِ حَقِّ بَرَكَةِ اِذَا اَوْشَانَا
 خَوَابِ نَيْتِ مَا لَيْكِرُ كُلُّ الْخَيْرِ فِي الْبَقَاةِ هَسْ نِيكَ هِمَّةِ نِيكَ وَبِدَارِي وَبَشَارِي اسْتَ
 وَاللَّهُ كُلُّ الشَّرِّ فِي النَّوْمِ وَالْعَفْلَةِ مِنَ الْمَصَالِحِ وَبِدِي هِمَّةِ بَدِي دَرِ خَوَابِ وَتَجَرُّ اِزْ كَارِهِي

افضل است با ترک نشن که اصل و عمده است نسبت بفصل چنانکه می فرمایند و لکن آنکه من ترک الستة
و همچنین است حال کسی را که گذشت سنت را و اشتغال بالانوار فی الدینی که ترتیب صنع الفرائض
و مشغول شد بوافل که رایت و وظیفه دایمی نشده است با فرائض و کم نیص علیها و شرح کرده شده است
از جانب شارح بر آن که اگر گد امواتها و استوار کرده نشده و قصد کرده است نه است شأن و
یعنی مراد بوافل اینجا و رای سنن می گوید که راجع هر روز اند با فرائض اول هر چه فرض است
او را افضل می گویند و گاهی قوافل را نیز سنن زود می گویند و چون وصیت فرمودند که فرائض را برین افضل مقدم
باید داشت و قوافل بی لای آن صحیح و معتبر بیان فرائض می کنند و می فرمایند فقیه الفرائض ترك الحرام
پس از جمله فرائض است ترك آنچه حرام است اگر چه فعل آنچه واجب است هم از فرائض است و لیکن اتمام ترك حرام
است و اقوی است و رعایت جانب احتیاط اهم و مقدم است از رعایت امثال بحکم آنکه دفع ضرر از هم طلب
نفع چنانکه سابقا در شرح مقاله رابع و عشرين در شرح قول مغریف و ترك الذنوب جمع و عظم است بیان یافتارین است
بخصوصی که ترک حرام کرد و خود فعل واجب شد ترک حرام است و ترک حرام مستلزم فعل واجب که ضداست
و التیرون بالله عز و جل خلقه و از فرائض است ترك مشرک گردانیدن خلق را بجدای تعالی با ستم
افعال با ایشان بر وجه استقلال و استبداد و اعتماد بر اسباب و واسطه و الا غرض علیک فی ذریع
و قضایه و ترک اعراض کردن و عیب گرفتن برضای تعالی و تقدس در قضا و قدر و سوسه و رنج
با حکم آن و اجابة الخلق و طاعتهم و ترك اجابت خلق و فرمان برداری کردن
ایشان در نصیحت و نامرضیات حق و الا غرض عن امر الله و طاعتیه در و سوسه
گردانیدن از فرموده خدا و طاعت و سوسه قال النبی صلی الله علیه و سلم
لا طاعة للخلق فی معصية الله و انیست فرمان برداری کردن مخلوق را
در سوسه فرمانی حق تعالی حاصل کار مسلمانی امثال او امر شرعی و استسلام احکام

در بیان فرائض و طاعت

در بیان فرائض و طاعت

در بیان فرائض و طاعت

وَالْحَرَامُ ظَلَمَةٌ فِي ظَلَمَةٍ وَحَرَامٌ خُورِدَن سَبَب تَارِكِي دَوَّارِ کِی مَسْتِ اَکْرَجِ کَمْ خُورِدَن سَبَب تَارِکِ مَسْتِ دِن
ایمان و محدث ذنوب و معاصی که بر ظلمات انداخته اند و فی سبب بیست دران فَا تَحُلُ الْحَسَنَاتِ الْعُشْرَ
وَعَلَى الْأَمْرِ كَمَا كُلُّ الْحَرَامِ فِي الْجُمْلَةِ بِس خُورِدَن حَسَالِ بِهَوَايَ نَفْسِ حُورِدَن اَمْرِ اَلْجَمْعِ خُورِدَن
حرام است مجمل مستحب است لِمَنْ تَمَّ شَمْعُهُ وَآمَزْدَه است مَرُوحَابِ رَا فَلَاحِیَرِ فِیْنِهْ بِس نَبْتِ سَبَبِ کِ
دران پس اینجا چار قسم آمد کم خورن از حلال اگر چه بهوای نفس و بسیار خورن از ان با مرد و حکم نبت
و بسیار خورن از حلال بهوای نفس و کم خورن از حرام مرد و یک حکم دارند و بسیار خورن از حرام از همه
بدر است و کم خورن از حلال اگر بامر باشند از همه اصفا و اعلى باشد **الْحَقَالَةُ الْخَمْسُونَ**
قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَا تَجْلُوا أَمْرًا مِنْ شَيْءٍ ثَمَنٍ شَان تُو وَحَال تُو وَ دُو قِسْمِ أَمَّا
أَنْ تَكُونُوا عَائِلًا مِنَ الْقُرْبِ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِأَعْمَدِ بَاشِي غَاسِبٍ وَ تَپَیْدَ از قُرْبِ بَعْدَ اَوْ قَرِيبًا
مِنْهُ وَ اَصْلًا اِلَيْهِ بِبَاشِي نَزْدِکِ از اِزَارِ سَیْدِهْ بِسُویِ وَی قَالِی فَاَنْ کُنتَ عَائِلًا عَنْهُ بِس
اگر هستی تو غائب از حق و قُرب وی فَمَا تَقُوْدُ لَكَ وَلَوْ اَبَیْتُکَ بِس حَیثُ سَبَبِ شَمْعِنِ طَلَبِ مَحْرُومِ
و سستی و تقصیر نمودن تو عَنِ الْحِطِّ الْوَاقِعِ از طلب قُربِ حق که سَبَبِ نَفِیْسِ بسیار و تمام است
وَالْعِلْمُ وَالْفِعْلُ الدَّائِمُ وَ سَبَبِ نَعْمَتِ وَ عَزَّتْ بِمِشْهْ وَ الْكَفَايَةُ الْكَبْرَى وَ سَبَبِ
کارگزاری کردن و بَسْنَدِهْ نمودن در مقام بزرگ و السَّلَامَةُ وَالْعِنَا وَالْكَوَالُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
و سَبَبِ بَرِکَتِ دُو اَنگَرِ و نَازِ نِیْ در دنیا و آخرت فَقَهْرُ وَ اسْرَاجُ فِي الطَّيْرَانِ اِلَيْهِ بِس بِرِغْرِ مِثَالِ کِن
در پریدن و تیز رفتن بسوی و نگاه حق عَزَّ وَجَلَّ بِحَسَابِ حَیَاتِ بِدَوَا زُویِ فَا تَحْدِثُهَا تَرْكُ الْكَذِبِ وَ السَّهْوَاتِ
یکی از ان دُو با دُو ترک کردن لذتها و شهواتی نفس است الْحَرَامُ مِنْهَا وَ الْمُبَاحُ خَوَاهِ لَذَّتْهَا وَ شَهْوَتِهَا
حرام باشد یا مباح و الزَّاحَاتِ اَجْمَعُ و ترک کردن مَایِشْهَا همه و الْاَحْرَاقُ الْاَذَى وَ الْفُتُورُ
و بازوی و دیگر برداشتن و کشیدن آزار و رنج و سختیها و ناخوشیها و اَلْکُوبُ الْفَرِیْقَةُ وَ الْاَسْتِیْلُ

و
المقالة الخمسون

تکلیف است و چون غالب موجب خواب کثیر طعام و شراب است در احتیاط از آن و ترغیب بر تعقیل و تفصیل
 انواع و احکام آن می فرماید که گفتن اکل بجهت افسوس و شکر و طبعیت بی ملاحظه و
 احتیاط اکل کثیر از خوردن بسیار و شرب کثیر از و چون بخورد طعام بسیار می نوشد آب بسیار
 ققام کثیر پس خواب میکند بسیار و دراز و فاته الخیر کثیرا و در میکند و و از دست میرد او را
 یکی بسیار از طاعت و عبادت و تفکر و اعتبار و من اکل قلیلا من الحرام و سیکه بخورد که طعام از حرام
 کان لم یأکل کثیرا من البیاض لئلا یبشاد و بسیاری خواب و غفلت و غفلت و کثیرا بخورد بسیار از طعام حلال و
 نفس خود یعنی کم خوردن و طعام حرام فایده ندارد و در حکم بسیار خوردنست بلکه بتر از آن پس از حلال باید خورد و کم باید خورد
 و برای آنکه از حرام خورد و بسیار خورد لکن الحرام یطی لایمان و یطی لایمان که حرام خورد و همیشه حال ایمان را در آن یک
 میگردد و از آنست آنرا که خیر یظلم العقل و یطی لایمان چنانکه شراب خوردن تار یک میگردد و عقل را می پوشاند آنرا و
 در حکم همانین و بهائیم میگردد اند و خمر از آن جهت گویند که می پوشد عقل را و خمر دلت بمعنی پوشیده نیست
 فاذا اظلمت الایمانات پس چون تار یک شد ایمان و رفت نورانیت آن ملا صلو و کلا عباداته
 و کلا اخلاص پس دان نماز است که فاضلترین عبادتها و احکام ایمانست و شریح عبادت و اخلاص
 خود را کجا باشد که نه عقل درست ماند و نه شعور و نه او را که و من اکل کثیرا من الحلال یا لا مفسر
 و سیکه بخورد و طعام حلال بسیار و لیکن با امر الهی که در باطن خود می باید نه بهوای نفس و شکر و طبعیت
 چنانکه بعضی از مستهینان از نفس اسیر ایشان شده است بحال اوسع و شکر و بعضی مباحات می پندهند
 کان کنت اکل صیئة قلیلا باشد همچو سیکه بخورد و از حلال کم فی التشاط فی العباد و و العتوة
 در شادمانی یافتن و ذوق گرفتن و عبادت و تقوی شدن بر آن فالحلالی نور فی نور پس طعام حلال
 خوردن موجب روشنائی در روشنائی است اگر چه بسیار خوردند و لیکن با امر نه بشکر و طبعیت و غفلت
 بهجت پیدا شدن نورانیت ایمان و باست شدن بر طاعات و عبادات که همه آنها را اند بالای یکدیگر پیدا شده

پایان خوردن

خوردن طعام حرام فایده ندارد و اگر چه زیاد باشد

ملاحظه شود که در این باب
 و کلا عبادته و کلا اخلاص
 خود را کجا باشد که نه عقل درست ماند و نه شعور و نه او را که و من اکل کثیرا من الحلال یا لا مفسر
 و سیکه بخورد و طعام حلال بسیار و لیکن با امر الهی که در باطن خود می باید نه بهوای نفس و شکر و طبعیت
 چنانکه بعضی از مستهینان از نفس اسیر ایشان شده است بحال اوسع و شکر و بعضی مباحات می پندهند
 کان کنت اکل صیئة قلیلا باشد همچو سیکه بخورد و از حلال کم فی التشاط فی العباد و و العتوة
 در شادمانی یافتن و ذوق گرفتن و عبادت و تقوی شدن بر آن فالحلالی نور فی نور پس طعام حلال
 خوردن موجب روشنائی در روشنائی است اگر چه بسیار خوردند و لیکن با امر نه بشکر و طبعیت و غفلت
 بهجت پیدا شدن نورانیت ایمان و باست شدن بر طاعات و عبادات که همه آنها را اند بالای یکدیگر پیدا شده

نفس

ولیکن در اصل جبلت آدمی این دو صفت کامنست و بعضی جزو ثنویق و بعضی و غیره ثنوت عقلیه بر ثنوت
 غضبیه و شهویر این ظلمت برآمده و قوله تعالی وَكَانَ الْإِنْسَانُ نُجُورًا و هست آدمی سخت و شتاب
 در کارها و وَاحْفَظْ قُلُوبَكَ مِنَ الْإِلْتِفَاتِ تا مازگفته و اگر چه از مقربان و اصلاص درگاه الهی
 تعالی نگاه شده و او را حل و هواد ارادت گشته و از قیود و تعلقات بشریت رسته ولیکن هنوز غافل بهایش
 و نگاهدار دل خود را از میل کردن بجانب چیزی که نداشته از امرات الخلق و الهوی و الا و کذا
 از گرفتاری بخلق و نهوای نفس و خواست ماسوای حق و التخییر و التذیر و اختیار کردن و برگزیدن
 چیزی را از فعل و ترک و تدبیر نمودن برای نفس و دنبال کارها رفتن و فکر کردن در آن و ترکت
 الصبر و الموافقة و الرضا عند نزول السلام و بی صبری نمودن و سازگاری نکردن و چهره
 نمودن نزو و فرو آمدن بلا اگر چه ازین دو نام و در فاضل بشریت بجایده و ریاضت گذشته و نجات یافته
 دل چون جبلت بشریت بران واقع است از یک نفس آگاه باید بود تا میلی و التفالی به آن نکند و ازین نجبا
 معلوم گردد که منتها نرا با وجود تمامی سیر و ملک از سیاست نفس و پاسبانی وی غافل نباید بود که
 نفس در دست ایشان اسیر است و درین افتاده اند اگر مرده و تمام معدوم شده است و اسیر اگر از وسع
 خبردار نباشند و آنکه بر خود و یا معاونت غیر برادر خود بگسلند و بدرد و فطم نفس و ارام که بر نفس مگردند
 گویم که ریاضت و پیش بر گردود هر چند بجهت لاغر شدن گردانم و از یک سخن فصول فریه گردود و نیز منتهی اگر
 بر چند بزرگ زیادت و فاضل خیرات و عبادات از حالی و معنای که دارد نیست و بیرون نیاید لیکن از فرید و ترقی
 و مقامات قرب که لا یدعو الیه صحت با نماند به جبلت ای برادر به نهایت در گویا هر چه از خیر و نفعی باشد
 بایست بر پس جیل سلامت و رسیدن بمقام تکلیف است که بکوش تا هیچ اثر و هستی و خود پرستی نماند و مطلقا غافل
 و طرقتش آنست که میفرماید کل استطرح یث یث یث بلکه افکندگی و افتادگی کن درین حضرت حق
 عز و جل تا ترا هیچ فعلی و اختیاری و تدبیری و کاری نماند کالکون تا یث یث یث الفار من یقلبها

منتهی است و از این تا بهر که در این کتاب است

له کلین مایلون
 و با عیال که در این کتاب
 قدر دارد و با عیال و کثرت
 نام یک از مقامات
 سالکان

و سوار شدن یعنی کردن سوار و از تر و فاصله سخت تر از عمل و الخس و فح من الخلق و الهوى و
و الا را د ق و ا لى د نيا و اخرى و بيرون آمدن از قيد و علق خلق و بيرون آمدن از هواى نفس و
از خواستها و از روى دى و نيا و آخرت حتى تطهير بالوصول و القرب تا فيروزي يابى نبرد كي از جناب
حق در رسيدن بان فتح عند ذلك جميع ما تمنى پس بهايى تو نزد آن همه آنچه آرد و دارى و بگفت
لك الكرامة العظيمة والعزة الكبرى و حاصل گرد و مرتزاري و جلال الهوى و نبله و ارجمندى برگز
و بيشتر از آنچه بخو اى و آرد و دارى و ان كنت من المقربين الواصلين اليه و اگر هستى نوارز و ديگان
در گاه حق در رسيدگان بوى عز و جل ميثن اذكر كنه انبياءه از ان كسانيكه در يافت است
ايشان از عنايت و محابست الهى و سئلتهم الوصاية و فر گرفته و رسيده است ايشان از پاس دادن
و حرمت نگاه داشتن وى تعالى مرا ايشان را و جد سقم المحبة و كشيده است ايشان را دوست داشتن
حق مرا ايشان را و ان اللههم الرحمة الزاخرة و در يافته است ايشان را امر بايى بخت بخشودن وى تعالى
فاحسن الادب پس نيكو نگا دار ادب در گاه و سطوت ربوبيت را و لا تفتر بما انت فيه و قرفينه مشو
بما التيكه و در آنى قفصر في الخدمة پس كوتاهى كنى در خدمت و تقصير كنى در اداء حقوق بنود
و لا شتى الخدمة و بدين خدمت را و تقصير كن در ادواب آن و لا تخجل الى الرعوية الا هيكلة
وسيل كن بسوى سبكي و گوييكه در اصل حليت بشر است من الجهل و الظلم و البخله از نا دانى
پريشاني كار و عاقبت آن و ستم كردن بر نفس خود و شتالي كردن در كار بايى تا مل و توقف كردن بوى
مجهول برانست چا كه آمده است في قوله تعالى عز وجل و حكمها الا انسان انه كان ظلو ما ج و لا
و بدو شت اما انت الهى را كه عذرت از طاعت اوست و را و امر و نواهي بديست كيه هست آدمى ستم كننده
بر نفس خود و بدو هم و ماى آن عهد و نگاهداشت آن اما انت فلان لعاقبت كار و اين و صفت است
مخفى را اعتبار اكثر و اغلب و الآرين بيان آدميان هستند كه اقربين و وصفت از انسان باطن و ناه

لِيَصْنَعُوا لَهَا بِحُجُوكُومِي دَرِيش سوار که میگردد و می برد او را از طالی بجای بچوگان خود و اَلْمَيْتَ بْنَ يَدِي الْقَائِلِ
 و بچوگرده در دست نشویند و الطِّفْلِ الرَّصِيعِ فِي خَيْرِ آتِهِ وَطَائِرِهِ و بچو بچو شیر خوار در کف را در فرو
 و در این فرو و ذکر این اشک را بنجا بسپار مثل است از اعلی ما و فی یعنی اگر آنچنان نباشد این چنین خواهد بود بعضی
 از مقالات بر وجهی نیز مذکور شده اند تعالی عَمَّنْ سِوَاكَ کور سازی خود را هر چه جز حق است غرض
 فَلَا تُرَى لِقَائِهِ وَوُجُودًا وَلَا خُفَا وَلَا تَقَا وَلَا عَطَاءً وَلَا مَنَافِيسَ نه می جز حق را بسنی و بند آید
 و ریش و بصیرت تو و نمای جز او را وجود نه آثار و صفات وجود از زبان و سود رسانیدن و بخشدن و نه بشید
 اِبْتِغَالِ الْحَقِيقَةِ وَالْأَشَابِ عِنْدَ الْآذَانِ وَالسَّلْبِ عِنْدَ الْوَجْهِ و گردان و بدان خلق را و سبب را
 که در وجود اشیا دخل دارند نزد آنرا رسیدن و بلا فرو آمدن بتوان جانب اشیا کسوطه و غیره
 و چون از این حق بصر یافت به میزند در ابدان و ترا در طریق طلب و تقریب حجت تو و چاکاک تو میگردد اندک این
 آنراست که قوت یقین دارد و نمیداند که میل حق است و او را در آنجا حکمت است و صلاح دیدی درین است
 مانند آنست جلد نزد که بنایان درون جلد تر و تند تر گردد و آنکه بدین صفت است باوی و بلاست سرگرد
 و پست برود و مانند اسب حریف چنانکه در کتاب مجید میفرمایند و آن اصابته عَذَابِ الْقَلْبِ علی وجهه و
 عِنْدَ الْبِقْمَةِ وَالْعَطِيَّةِ كَيْدٌ يَلْفَحُكَ لَهَا و گردان خلق و سبب را از نعمت دادن و عطا
 باشد بدان ایشان بر تو موجود است قدرت حق که همه مدد آن می اندازد در ابدان و بپلا و عطا فاعل حقیقه
 خدا را وانی و وسایط و سبب را وجود نمی مقاله **الْأَحَدِ وَالْخَمْسُونَ**
 قَالَ رَحِمَ اللَّهُ عَنْهُ الذَّاهِدُ يَبْطِئُ سَبَبُ الْأَمْشَامِ مَرَّئِينَ لَهَا که نفرت کرد از دنیا و خفت نکرد
 در لذات آن و ترک کرد آنرا پس از آن میگیرد چیزی از آن اچ نصیب اوست و ثواب داده میشود او را
 بهم در ترک و هم در عاقبت ثواب داده میشود بسبب این قسمتها و بار فی ترکها اگر که در ترک کردن آن
 نخت فَلَا يَأْخُذُ بِهَا وَوُفَّقَهُ النَّفْسَ پس میگیرد دهبوی خود و سازگاری نفس خود

نفس که در دست است
 و سبب که در دست است
 و سبب که در دست است
 مقاله اولی و آخری

والربوت اور داخل نیست و هر دو با مرض و فعل است و هر دو حالت مثاب و با جور است اینست معنی سخن آن
 عارف که گفته است اگر هست غم نیست و اگر نیست غم نیست چون هوای نفس و خواست آنرا داخل نباشد غم
 اندیشه نیست برای چه باشد این همه محنت و اندوه از مرز محض است یعنی کریمه الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم
 ولا هم یحزنون الذین آمنوا وکانوا یتقون هم انست وان قتل کیف اطلقت القول بالثواب پس اگر گفته شود
 و سوال کرده شود که چگونه ذکر کردی تو قول بواب و ادین من تعالی لمن هو فی المقام اکابر الذین
 ذکر کرده کسی را که آن کس در مقامی بزرگتر است که ذکر کردی تو از امن آنکه اَدْخِلَ فی رَحْمَةِ الْاَبْدَالِ
 الْعَارِفِینَ مقام اکابر است که آن کس در آورده شد در گروه ابدال و عارفان الْمُقْبُولِ مِنْهُمْ پذیرفته شده است
 آن کس از جمله ایشان و بعضی نسخ فَهَمَّ الْقَارِئُ عَنِ الْخَلْقِ وَالْاَنْفُسِ ابدال و عارفان که صفت
 ایشان است که نیست و فانی اند از خلق و نفسهای خود و اَلَا هُوَ یَبْقَى وَاَلَا رُکُّهُ وَاَزْمَ مَوَابَا وَاَزْمَ هَشْمَا وَا
 لَمْ یُطَوِّطْ وَاَلَا مَبَانِی وَنْصِیْبَهَا وَاَزْمَ وَاَلَا عَوَاصِی عَلَی الْاَعْمَالِ و فانی اند از طلب عوضها بر علما و دنیا
 و آخرت الذین یَرْوُفُ جَمِیعُ طَاعَاتِهِمْ وِعِبَادَاتِهِمْ وَلاَ یَمُنُ اَللّٰهُ اَنْ کَسَانِکُمِیْ یَنْبِیْدَ و سید اند همه
 طاعتها و عبادتها و خود را فصل سید شده اند از ذل و لغت و رَحْمَةً وَتَوْفِیقًا وَتَسْخِیرًا یَنْبِیْدُ و می بیند طاعات
 عباد خود را بیکوئی و در یابی و سازگاری ایجاب مقصود و آسان گردانیدن از خدا و عمل یعنی می بیند که هر متوفیق و
 تیسر است یعنی است که کفر فضل و کرم و رحمت خود بر ایشان افاضه و انعام کرده بهر چه است از اسباب و آلات و فضل
 و قدر و رحمت همه خلق است و ایشان را در آنجا قدرتی و تاثیر نمی و یَعْنَقِدُ وَنْ اَللّٰهُمَّ عَبِيدُ اللّٰهِ
 و اعتقاد می کنند که ایشان بندگان خدا اند عسرو جَلَّ وَاَلْعَبْدُ لَا یَسْتَحِقُّ عَلَیْ مَوْلَاةَ حَقًّا
 و بنده استحقاق ندارد و برخاوندگار خود هیچ حق را که لازم باشد بروی اذ هو بِرَقَبَتِهِ و حرکات
 و سکنات و اَلْاَسْأَلُ بِهِ زَیْرُ که بنده حکم و الله خلقکم و ما تعملون بذات خود و جنبتهای خود و اَعْمَالُ
 خود و بکارهای خود و اَلْاَسْأَلُ بِهِ زَیْرُ که بنده حکم و الله خلقکم و ما تعملون بذات خود و جنبتهای خود و اَعْمَالُ

کتاب فی الجلاله
 بر آنکه در مقام
 ایجاب نیست
 ایشان در این
 اند و بگویند که
 حق را از حق

اسماء و آلات و فضل خود و بکارهای خود

إِنَّمَا يَسْتَبَلِي اللَّهُ طَائِفَةً مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ أَخْبَارَهُمْ وَلَوْلَا بَرُّهُ وَلَا عَفْوُهُ فَتَرَى فِيهِ مَن يَكْفُرُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ
 گروهی از مسلمانان را که دوستان او و یاران خداوندان و لایق و معرفت لایق و همکاران بکارهای
 السؤال مکرر برای آنکه بازگرداند ایشان را به سوی سوال کردن و در خواستن از جناب وی آنکه
 فَيُجِيبُ سَوْأَهُمْ بَيْنَ دُوسْتِ مِيَدَارِ دُورِ گار ثعالی سوال کردن ایشان را از حمت و دوست داشتن
 دوست توجیه و اقبال دوست را بوی و سخن کردن و رانندگی گفتن بوی و نیز وی تعالی رحیم و کریم است
 و کریم را خوش آید سوال متحابان از وی تا به ایشان را هر چه خواهند حاجات و گفته اند که همان آنست که
 اگر از وی سوال کنند بدو و رحیم آنکه اگر سوال کنند و غم آنکه قَدْ اسْأَلُوا يُجِيبُ إِجَابَةً يَرْضَاهُ
 چون سوال و دعا کنند دوست میدارد پاسخ دادن ایشان را و قبول کردن و عطا نمودن سؤال ایشان را
 رَاضِي الْكَرِيمِ وَالْحَيُّ ذَا الْجَلَالِ عَابِدُ صِلَتِ كَرَمِ وجود را که حقیقت آن مخصوص ذات کامل الصلوات
 دوست حق این دو صفت را که اجابت و عطا است لَا يَمْنَعُ الْإِنْسَانُ عَنْهُ وَالْجَلَّ جَلَالُهُ سَوْأَ الْمُؤْمِنِينَ
 بِالْإِجَابَةِ زِيرَ که این دو صفت باز حمت میکنند بر وی و گار ثعالی را نزد سوال و طلب آوردن
 سَوْأَ مِنْ اجَابَتِ و قبول و عطا و فاضله عطا یعنی تقضای کرم وجود اینست که گدایان سوال میکنند تا ایشان
 بظهور آید منشوی وجود میگوید گدایان ضعیف و بچو خواران کاینه جویند صاف به روی نوبان را زیند برایشان
 روی احسان انگذاید میشود با نگی آید که ای طالب بیا به وجود محتاج گدایان چون گدایان پس گدایان
 آینه جو و حقید و آنکه با حقید نور طلقت به و صفات خدا و کلام او را در حضرت و سه مجال
 سخن و میدان شفاعت فراخ است و در حقیقت خود خود در سخن است و خود از خود و شفاعت می نماید
 تعالی نشان در حدیث آمده است که سورۀ تبارک الذی بیده الملك مطالبه می کند حضرت صمدیت با
 بخشیدن کتابان خواننده خود را و میگوید که اگر او را نمی بخشی هر از کتاب خود بیرون کن الخ حدیث
 و دوست داشتن حضرت حق سوال را از بنده غاص خود بجایست که گاهی توقف میکند در اجابت وی

له توجیه و
 کبری آید و
 نصای حاجت و

صحت را و رحیم

شیر خوار است که نیست جنبش در وی و در صلبها نفس خود و هو محمد آل بفضل الله فان بحم شیر خوار
 بناد و نعمت داشته شده است بفرقی که هم ای عزوجل و رزقه الداء علی یکتی والدیه و برزق
 که ریخته است بروی برو و دوست دارد و بدوستی الی کلین الی علی بن ابی طالب و حکم وکیل از جانب وی و همان
 رزق و شد و چنانچه طفل رضیع نماید و اختیار ندارد در پروردگار خطا بدو دارد و بروی مهران باخیز و مکتول و رزق
 گردانیده است بچنین فانی چون از مصالح نفس و طلب حظ و عویر و لطف و کرم آبی تربیت او میکند و قول رافضی
 رحمت خود گردانید چنانکه فیما بیننا سلب عنه مصالح نفسه پس هرگاه که بر او برود و انزال و بر طرف گرداند
 از فانی مصالحهای نفس بر اعطاف قلب الخافی علیه مهران گردانید و باقی خلق را بروی او و جبر حسمه و شفقتی فی
 الطوائف و سیدگار این عیثا نش و مهران خود را برای وی در دما حتی کل احد یزحمة تا انکه هر یکی از خلق جنبش و
 مهران می کنند و او بتعطف علیه و بل می کند بروی دیگر و شکلی و احسان می کند و ارفقه کذا الکلی فکان
 عاصی سوی الله پس بچنین مهران فانی را از هر چه خواست عزوجل الی الی لا ینخر که غایب امیر آن کس که
 نمی جنبانند و احرار خدای عزوجل اگر در مرتبه تقوی و اتباع شریعت است او فواید با جز فعل و ابدیت
 وی جل و علا اگر در مرتبه ولایت و اطلاع بر حقیقت رسیده است مواصل بفضل الله می شود و هر که رسیده و سلمه
 و مهران می ننوده شده است بفضل خدای عزوجل دنیا و آخرت می در دنیا و آخرت مکرر است و مهران بناد و نعمت
 داشته شده است در دنیا و آخرت مد فوج عنه الا ذی دور گردانیده شده است از وی آنرا بد هر چه
 مکرده است متوجه گرفته شده است کار او بفضل حق و کرم وی قال گفته است خدای عزوجل و اهر کرد و تا
 بحسب خود و علی الله علیه و سلم که بگوید و اعتقاد کند که ان و لی الله الذی نزل الکیات بر بنو سید و تا
 من و یاری و پنهان من جبر لطف و کرم خود کار گیرند من خدای است که فرو فرستاده است قرآن که در وی علم و حجت
 می کند و است و در کارهای دنیا و آخرت و هو یولی المصالحین و وی تعالی دوست میدارد و صالحان را و بر لطف خود
 می گیرد و همه کارهای ایشانرا **المقالة الثانية والخمسون** قال رضى الله عنه

المقالة الثانية والخمسون

و تحقیق آنست که دعا جمود و یقی است که نزد نزل بلا یا خوف نزل آن بنده بدان مأمور است چنانکه بیاورد
 و روز نه نزل و دخل وقت آن بی ایجاب و الزام و قبول و اجابت آن در اختیار پروردگار تعالی است و بخواهد
 کریم بدان رفته و وعده او صادق آید و چنانکه مختار است و صلاح بنده در آن است که دعا بگوید و
 اجابت و قبول آن بچنین باید گذشت سمیت ای ناخی و ستاد دعا گرون مدارد با اجابت مارد
 اویت چه کاره و اگر ساکت نشیند و بی علم و تقدیر وی اکتفا نماید و ادب و رزد آن نیز مقامی است عالی
 ای دل صبور باش که در بارگاه دوست خاموشی تو عرض تنهایی دیگر است x و اگر بگذری مشغول
 و بواسطه عادت نرغالی ترا زهمه است و مفریان درگاه را که مزاج مستناسان وقت احوال
 مختلف است در هر حالی و هر وقتی آنچه لایق و مناسب باشد بکنند و گفته اند که علم وقت هم در وقت صبر
 و الله اعلم و سخن درین باب در رساله تسلیم المصایب وافی ترا زین کرده شده است از اینجا باید جست
 فلیتأدب العبد عند نزول البلاء پس باید که ادب و رزد بنده نزد فرو آمدن بلا و یقینش عن
 ذنوبه و باید که کوشش کند از گناهان خود که چه واقع شده بی ترک الا و امر و از کتاب المناهی
 و آنکه درین فرمودهای حق و کردن تا فرمودهای او و ماطهر منها و مانتق و آنچه پیدا است
 از گناهان و آنچه ناپیدا است یعنی گناهان بیرونی و درونی و المناهی و القدر و از ترکش کردن
 و تقدیر پروردگار تعالی و گفتن که چون شد و چه باشد که این نیز گناهی عظیم است و خود اگر بطریق برود
 اعتراض باشد کفر است و اگر بطریق عادت و مسأله و عدم احتیاط بود و نرزد این قوم این نیز گناه است
 و شرک و دعوی استی است سمیت مزین بچون و چرا و م که بنده مقبل قبول کرد بجان هر سخن که
 جانان گفت اذ الحالب علیه انما یبتلی بادلک مقابله زیرا که اکثر آنست که مبتلا گردانیده نمی شود
 بنده به بلا سه مگردم مقابلهت گناه او و معاقبت بران پس باید که توبه کند و ثابت بجانب
 حق نماید تا آن بلا از وی کشاده شود و بر طرف گردد و فان انکشف البلاء بس اگر کشاده یافت

و تحقیق آنست که دعا جمود و یقی است که نزد نزل بلا یا خوف نزل آن بنده بدان مأمور است چنانکه بیاورد
 و روز نه نزل و دخل وقت آن بی ایجاب و الزام و قبول و اجابت آن در اختیار پروردگار تعالی است و بخواهد
 کریم بدان رفته و وعده او صادق آید و چنانکه مختار است و صلاح بنده در آن است که دعا بگوید و
 اجابت و قبول آن بچنین باید گذشت سمیت ای ناخی و ستاد دعا گرون مدارد با اجابت مارد
 اویت چه کاره و اگر ساکت نشیند و بی علم و تقدیر وی اکتفا نماید و ادب و رزد آن نیز مقامی است عالی
 ای دل صبور باش که در بارگاه دوست خاموشی تو عرض تنهایی دیگر است x و اگر بگذری مشغول
 و بواسطه عادت نرغالی ترا زهمه است و مفریان درگاه را که مزاج مستناسان وقت احوال
 مختلف است در هر حالی و هر وقتی آنچه لایق و مناسب باشد بکنند و گفته اند که علم وقت هم در وقت صبر
 و الله اعلم و سخن درین باب در رساله تسلیم المصایب وافی ترا زین کرده شده است از اینجا باید جست
 فلیتأدب العبد عند نزول البلاء پس باید که ادب و رزد بنده نزد فرو آمدن بلا و یقینش عن
 ذنوبه و باید که کوشش کند از گناهان خود که چه واقع شده بی ترک الا و امر و از کتاب المناهی
 و آنکه درین فرمودهای حق و کردن تا فرمودهای او و ماطهر منها و مانتق و آنچه پیدا است
 از گناهان و آنچه ناپیدا است یعنی گناهان بیرونی و درونی و المناهی و القدر و از ترکش کردن
 و تقدیر پروردگار تعالی و گفتن که چون شد و چه باشد که این نیز گناهی عظیم است و خود اگر بطریق برود
 اعتراض باشد کفر است و اگر بطریق عادت و مسأله و عدم احتیاط بود و نرزد این قوم این نیز گناه است
 و شرک و دعوی استی است سمیت مزین بچون و چرا و م که بنده مقبل قبول کرد بجان هر سخن که
 جانان گفت اذ الحالب علیه انما یبتلی بادلک مقابله زیرا که اکثر آنست که مبتلا گردانیده نمی شود
 بنده به بلا سه مگردم مقابلهت گناه او و معاقبت بران پس باید که توبه کند و ثابت بجانب
 حق نماید تا آن بلا از وی کشاده شود و بر طرف گردد و فان انکشف البلاء بس اگر کشاده یافت

و دومی و هر مطلب او را تا بسیار بنمود و عا و سوال او را مستثنوی نالم او را ناله
خوش آیدش نه و از دلو عالم ناله و غم بایدش نه ناخوش او خوش بود بر جان من نه دل فدای یار دل
نجان من نه خبر آمده است که خبرش بدرگاه عزت گوید خدا و ناله فلان بنده تو حاجتی میخواهد حاجت او را قضا
کن فرمان آید بگذارد بنده مرا که سوال کند که من دوست میدارم که بتبذیرم آواز او را و حقیقت توقفت در
اجابت نیست اجابت حاصل است که گفت قبول کردم اعطای مسئول و بر بستن مقصود در گره طالب
موقوف وقت دیگر است که صلاح و بد در آنست گویا اشارت باینم کنی کرده میفرماید وَقَدْ تَحْصُلُ
الْإِجَابَةُ و گاهی حاصل میگردد اجابت وَلَمْ تَحْصُلِ النِّقَاطُ وَالْإِقْدَادُ و حاصل نمی گردد و دادن
مقصود بالفعل لِغَيْرِ الْإِقْدَارِ مرا از دست باز داشتن و منع کردن تقدیر الهی است که حصول آن در وقت معین
رفته است لَا عَلَى وَجْهِ عَدَمِ الْإِجَابَةِ وَالْحَزْمَانِ در وجه قبول نکردن و ارا در حیران ماندن
او اجابت و نیز باشد که صلاح و وقت در ناخیر باشد و ذوق تصریح و تذلل و نیاز و مناجات و لذت نشن و
شنیدن را بدرگاه و کار ساز بی نیان بیشتر حصول مقصود باشد و شاید که ذخیره گردانیدن از براسه روح
آخر که فقر و احتیاج در آنجا بیشتر است بهتر بود و نیز و عده اجابت مطلق است که فرموده و عوسنه
اشتباه کنم و مقتید وقت دعا و خواهش بنده نه و وی تعالی صامن شده است اجابت را در وقتی که خواهد
روحی که خواهد در آن وقت که بنده خواهد که بروی یکدیگر خواهد و گذشتن حق تعالی آنرا بر اختیار خود نه با اختیار
بنده عین صلاح است که وی نادانست نمیداند که صلاح و وی چیست و در چیست و گاهی اجابت با عطای
شمل مسئول بود که صلح است بهال سائل مثلاً و تعالی در حضرت سلطان آید و اسپ تازی طلبد و سلطان بگوید
گناه و رعایت عطا کند بگویند که سلطان اجابت او نکرد که و بهتر آنچیز است و گاهی اجابت بهاد گردانیدن
بدی مانند آنچیز طلب کرد و نیز باشد و تامل این معانی احادیث وارد شده و اگر فرضاً اجابت نکنند بنده را
بدان راضی باید بود طبیعت پس دعا با کان زیانت و وبال انکر می نشنودشان ذوالجلال و تعالی

مهری خبر ناله در قصای حاجت سالکان ۱۲

دی تعالی صامن شده است اجابت و عار ۱۲

و گفته اند که از صفات بنده هیچ صفتی نیست که در مقابل آن مصفتی از حق باشد الا ذکر و محبت که چون بنده خدا را یاد کرد خدا او را نیز پاکیزه چون دوست داشت او را و نیز دوست دارد و فاکر و فی الا ذکر کم و بهکم و بجزو نازل است و در محبت سبق از اجمالیست که سبب جذب شده است و چون منجذب شد محبت شد و چون محبت شد فاکر شد و چون فاکر شد دیگر شد فَمَنْ أَحْبَبَهُ اللَّهُ طَهَّرَ لِقَائِهِ فِي الدُّنْيَا وَكَانَ فِي الْآخِرَةِ قَدْ بَسَّ كَسْبُهُ دُونَ او را خدای تعالی عذاب نکند او را نه در دنیا و نه در آخرت و لیکن آنست که یهود و نصاری دعوی محبت کردند و گفتند نحن انبیاء الله و احبائه در رد و ابطال دعوی ایشان آمده که قل ظلم بکم الله بلایکم یعنی اگر حال اینست پس چرا عذاب میکند شما را خدای تعالی رگنایان شما را بیخای معلوم شد که دوستی بعد از جمع نکرد پس چون بنده که راضی است بقضای حق محبوب حق است او را عذاب نمود و خود عذاب الم و اذله است و چون وی تسلیم شد الم و آزار را که او بدست قاضی هر چه پیشوای بی حیز از زمین بود اگر که شمشیر بر فرقه می آید آنست وَقِيلَ لِلنَّاسِ بِاللهِ در رضا و قیاس و سن است عذاب قیس حق عز و جل وَالْوَصُولُ إِلَيْهِ و رسیدنست بدگاه وی وَأَمَّا أَنْ تَشْرِبَهُ و آرام گرفتن است بنکروی چه رضا و منا ناظر اند در اتفاق و اتحاد و جوهر و پیوستن یکدیگر و رسیدن بدیگر و امن لازم آنست جدائی و دوری و وحشت از مخالفت و دوی خیز و بر حال بخدا مشغول باشید وَلَا يَسْتَغْلَوْا بِطَلَبِ حَظْوَةٍ وَتَحْوَلِ نشود بطلب خطا و نصیبهای نفس و افسار کم نفس أَوْ قِسْمَتِ در بهره یا بخششها که قسمت کرده نشده یا قسمت کرده شده است حاصل خطاب آنست اغنی نصیب و قسمت شماست بطلب هیچ کدام مشغول نشوید و مشغول بآن از مشغول بخدا باز نماند فَإِنْ كَانَتْ كَفَرْتُمْ پس اگر هست که قسمت کرده نشده است فَالِاسْتِغْثَالُ بِطَلَبِهَا حَقٌّ وَرَحْمَةٌ وَجِهَالَةٌ پس اشتغال بطلب آن اقسام بی فردی و کولی و سبکی و نادانی است چه رسیدن آن ممکن نیست پس طلب آن از قبیل طلب محال باشد وَهُوَ أَشَدُّ الْعُقُوبَاتِ و انگه بدین در طلب آنچه قسمت نکرده نشده است

و سائر کسایه بجنبشهای بنده و آراهای او و کیمیههای و کارهای او و انبند و ماملک و کواکب
 و بنده و هر چیز که بظاهر و کاس بنده است و در دست دارد و حقیقت ندارد و راست و ملک اوست
 کفایت چگونه همه کیمیهها و کارها بنده ملک مولی تعالی نباشد و قد بینا فی غیر موضع و حال آنکه تحقیق
 بیان کردیم در چند کتاب ان العبادات یا سائر اعماله من الله بدست حق و عبادتها که بنده میکند
 همه آن نعمتی است از جانب خدای عزوجل و فضل منه علی عبده و وفرونی کرم است از وی
 تعالی بربنده خود را و وقفه آنها را که توفیق داده است بنده بیان و اقدار که علیها و قادر
 گرداید و این و چون عباد و تمام نعمتهای حق است عوض طلبیدن مستقویت ندارد و فی شتغال
 بالتشکر به خیر و اولی پس مشغول بودن بنده بعباداتها بقصد کثرت از برای مرید و کار خود را بهتر
 سر و آرزوست من طلبه منک الاغراض و انجزا علیها از طلب کردن و سه از پروردگار
 عوضها را و جز این را بر عباد و تمام و هنوز وظیفه شکر تمام نیست و سلسله آن منتهی به چون عباد و تمام نعمتهای
 من است عکس بران عباد و تمام دیگر واجب و نعمتهای دیگر نیز همین حکم دارد و چنانکه مشهور است و خود و خود بنده
 نعمتی است که همه نعمتها منصرف بر آنست پس از عهده شکر آن که رأیت بالتشکر نعمتهای دیگر زبان کشاید
 بسیت من شکر چون کنم که همه نعمت توام به نعمت چگونه شکر کند بر زبان خویش و اگر چه در
 حقیقت اطلاق و رعایت صدق در آن ترک اغراض و اغراض دنیا و آخرت معتبر است و لیکن اصل
 خلاص و پاینده نشین می ترک اغراض و حظوظ دنیا و اقرار بمع و بر باست و چون طلب آن محل در هیچ
 در تقصیر آن و تحذیر از آن می فرمایند شکر کفایت تشغیل بطلب الحظوظ پس چگونه مشغول میشوی
 اے طالب حق بخواستن حظوظ نفس و دنیا و قد ترعی حلقا کثیرا و حال آنکه می بینی
 مردم بسیار را کثرت الحظوظ عندهم چندانکه بسیار شود و حظوظ دنیا نزد ایشان
 و کواکب و تالعت اللذات و الیعم و الاقسام الیهم و پای و در پی یکدیگر می آید

من طلبه منک
 و الاغراض و
 و عبادت ۱۲

محبت ترین غذاهاست کما قبل چنانچه گفته شده است من استأثرت العنقوبات طلب ما ألتهم
 یعنی سخت ترین غذاها طلب کردن چیز است که قیمتش گران شده است آن چیز درازل می دیند قدرش
 اولی از قیمتش گران شده است و آن کانت مقسوماً و اگر باشد قیمتش گران شده و بی اشتغال
 انما شرک و غیره پس در مشغول شدن لطلب آن اثرنازک شدن و از منته شدن است
 و مشغول و محض هر دو بیک معنی است و مقصود طلب است و ذکر آن فی باب العبودیة و المحبة و الحقیقة
 و شرکست در باب عبودیت و محبت و حقیقت یعنی آنچه حق تعالی بر اوست و بی نها و قیمتش گران شده است
 لطلب کردن آن گوید دعوی می کند من بیدار می کنم آنرا و این خلاف عبودیت و شرک در ربوبیت است
 و مطلوب محبوب میباشد پس طلب کردن محبت داشتن است و مقتضای شهود حقیقت آنست که ماسوا
 را طلب ندارد و شرک نگراند چنانچه میفرماید که لان الاستغفال لعلی الله عز وجل شرک زعموا که
 مشغول شدن بغير خدا و طلب کردن لغيره شرک است و طالب الحط لیس بصادق فی تحذیر
 و لا یقرب و طلب کسده خط و نصیب نفس راست گویند در دعوی محبت حق و یاری دادن او را
 فمن انشأه مع الله غیره فهو کذاک پس کسیکه برگزیند با خدا جزا و راپس آنکس دروغ گویند
 و دعوی محبت و طالب التوضی علی عملیه غیر تخلص و خواهنده عوض بر عمل خود صاحب
 حقیقت خلاص و عمل نیست و انما التخلص من عبداً لله ليعطى الربوبية حقها تخلص حقیقه
 و صادق در خلاص نیست مگر آنکه برستند خدا را بجهت آنکه بدد صفت ربوبیت را حق و سه پر ربوبیت
 اقتضای آن میکند که ربوب عبادت رب کند یعنی آنکه تعبد لله للربوبية و الحقیقة عبادت کند
 حق را از جهت مالک بودن و سزاوار بودن او و عبادت را لان الحق عز وجل یملککم ویراکم فاعبدوا
 مالک است بده را و یستحق علیه العمل و الطاعة و حق ثابت دارد بر و عمل کردن و فرمانبرداری
 و او را از حقیقة که بر آنکه همه چیز بده مرع ساجده تعالی راست بخسرت کاظم و سکا و نه و

محبت ترین غذاها طلب کردن چیز است که قیمتش گران شده است

مشغول شدن بغير خدا و طلب کردن لغيره شرک است

وَمُسْكُونٍ وَكَوْكَابٍ وَرِيَّاسَةٍ اَزْهَرِ شَيْءٍ كَهْوَلِ لَذَاتِ جِسْمَانِي وَنَفْسَانِي اَمْدٍ وَطَبَقَةٍ
 فِي عِلْمٍ مِنْ صَوْنِ الْعِلْمِ وَوَجْهِ وَتَرْقِي وَرَعْلِي اَنْزَلُوا كَوْنِ عِلْمِ لِمَنْ اَلْفَقْهُ فَوْقَ الْعِبَادَةِ اَلْحَمْدُ
 زَنْفَقَهُ وَكَيْسَنَ زِيَادَهُ بِرَحْمَتِهَا وَتَهْمَايَ بَعْجَكَ نَكَمَهُ مَرَادُ بَانَ بَخْشِ كَرْنِ مُسْلِمَايَتِ يَانَا دِي بَعْجَكَ نَكَمَهُ بَغْدَادِ
 ضَرْوَسِتِ مَرْفُوعِ رَاوَجْتِ دُنْيَا وَتَوْبِ اَنْ دَرَانِ مَضَلِ نَدَارِ دَوَايِنِ دَرْفَقِ مَرْفُوعِ دَوَايِدِ بُوَدِ كِه تَجَارَتِي عِيَالِ
 وَدَكِرِ تَطْلُقَاتِ كِه عِلْمِ حَلَالِ وَحَرَامِ دَرْبِ خَافِضِ اَسْتِ نَدَارِ دَوَرْ وَآيَةِ اَلْحَدِيثِ وَرَوَايَتِ كِرُونِ اَحَادِيثِ
 بِطَرَفِ وَاَسَانِي خَانِكُمُ مَحْدَثَانِ كُنْتُمْ. وَفَرَاءَةُ الْقُرْآنِ تَرَوَايَا تَعْرِفُونَ قُرْآنَ بَرَوَايَتِهَا چنانكه
 قَرَاءَةُ دَارِنْدَةِ الْحَقِّ وَالْحَقِّ وَالْفَصَاحَةِ وَالْمَدْلَاغَةِ وَتَعْلُمُ خَوْلَعَتِ وَتَعْلُمُ مَعَانِي وَبَيَانِ كِه بَيَانِ
 فَصَاحَتِ وَبَلَاغَتِ مَكْنُوتِ وَتَعْلُمُ بَعْدِ تَعْرِضِ لَعْلُمُ كَلَامِ مَجْتِ اَنْتِ كِه عَقْدَانِ مَرْوِيَاتِ وَتَرَوَانْدِ
 وَتَعْلُمُ عِبَادَاتِ خَمْسِ زَنْفَقَهُ دَارِنْدِ زَوَاوِدِ دَكِرِ كِه كَلَامِ مَتَا خَرِيْنِ شَتْمَلِ اَسْتِ بَرَانِ اَزِ بَعِيَاتِ اَسْتِ كِه مَقْتَبَابِ
 اِثْنَانِ وَاجِبِ اَسْتِ وَرَوَايَةِ اَلْفَقْرِ وَوَحْدِ الْغِنَاءِ وَدَوَرْ خَدَنِ دَرْوِشِي وَبَاغْتِ شَدَنِ تَوَاكُلِ
 وَدَكْرَابِ الْبَلِيَّةِ وَرَفْتَنِ بِلَا وَتَمَنَّتِ وَحُجَّيْ اَلْعَافِيَةِ وَآمَنَتِ تَعْدِ رَسْمِي وَسَلَامَتِ وَفِي الْجُمْلَةِ
 اَلْكَشَافِ اَلْظَهْرِ وَحُجَّيْ اَلنَّفْعِ وَتَعْلُمُ اَنْ اَنْتِ كِه تَامَجْتِ وَتَوَاضَعْتِ كَشَادَه شَدَنِ وَدَوَرْ شَدَنِ
 دِيَانِ وَرَسِيدِنِ سَوْدِ بَطْرَقِ هَوَايِ نَفْسِ وَتَمَجَّتِ دُنْيَا اَزِ هَرْ جِزِ وَهَرْ قِسْمِ كِه بَاشَدِ عَمَلِي اَزِ عِلْمِ دِيَانِ
 طَالِبِ بَاقِي اَسْتِ فَلَيْسَ بِزَاهِدٍ حَقًّا اَسْتِ زَاهِدِ رَاسِتِ وَدَرْسِتِ لَآنِ كُلِّ وَاحِدٍ قَرِيْنِ
 هَذِهِ الْاَشْيَاءِ وَبِرَاكِهِ هَرْ كِي اَزِ بِيْرَافِيَةِ لَذَا اَلْاَنْفُسِ وَتَوَاقُفِ اَلْهَوَايِ وَرَاحَةِ اَلطَّمَعِ
 دَرْوِي مَحَالِ لَذَتِ نَفْسِ وَشَهْوَتِ اَوْدِ وَتَوَاقُفِ هَوَايِ نَفْسِ وَاسَايَشِ طَبِيعِ اَسْتِ وَتَحَبُّبِ اَلْمَوْتِ
 وَاشْتِنِ اَسْتِ مَرَاتِنَا اَنْفُسِ وَطَبِيعِ وَكُلِّ ذِي اَلْكَرَمِ اَلدُّنْيَا وَهَمَّ اَنْ اَزِ جَمْلَةِ دُنْيَا وَتَمَلُّعِ اَوَسْتِ
 وَتَوَاقُفِ اَلْبَقَاءِ فِيْهَا وَازِ جَمْلَةِ حَيْرِ اَسْتِ كِه دَوَسْتِ مِيْدَارِ دَخْلِ وَرِسْتِنِ وَزِيَادَتِ كَرْدِنِ وَتَمَلُّعِ
 اَبْنِ حَيْرِ اَوْدِ وَتَوَاقُفِ اَلْبَقَاءِ فِيْهَا وَتَمَلُّعِ اَلطَّمَعِ اَلدُّنْيَا وَتَمَلُّعِ اَلطَّمَعِ اَلدُّنْيَا وَتَمَلُّعِ اَلطَّمَعِ اَلدُّنْيَا

جَعَلَنَا اللَّهُ وَإِنَّا كُنْهُنَّ رَضَا بِالْقَضَاءِ بَكْرٍ وَنَحْنُ عَدَايَ تَعَالَى مَا رَأَوْسُهُمَا رَأَى أَنْ كَسَا سَعَى كَرَضَى
 شَدِيدَ لِقَضَاءِ جَعَلَ سَوَالَهُ ذَلِكْ وَبَكْرٍ دَانِيَهُ سَوَالِ وَطَلَبَ حُورٍ رَضَا بَقَضَاءِ وَالدَّوَادِ وَرَضَا
 قَضَاءِ فَعِلَ وَارَادَتْ حَقَّ وَحِفْظَ الْحَالِ وَنَكَاهُ شَتْنِ حَالٍ رَأَى تَادِرَ حَالِ كَرَضَا حَالِ دَارِ نَدَرِ
 مَحْفُوظَ بَاسْتِنَا زَوْجَتِ شَرَكٍ وَبَدَا خَلَّتْ نَفْسُ وَهَوَا وَرَحْمَتِ اغْيَارِ وَالتَّوْفِيقِ بِلَا مَحْبُوبَةٍ وَنَفْسُ
 وَدَوْرٍ اسْتَنْدَ تَوْفِيقِ دَاوُدَ عَنِ مَرَاثِيهِ رَاكِدِ دَوَسْتِ دَارِ دَوْرٍ وَرَاضِي سَتِ اِزْوَاجِ الْمَقَالَةِ
 الرَّابِعَةِ وَالْخَمْسُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ أَرَادَ الْأَجْرَ لَا فَعْلِيكَ بِالزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا
 سَكِينَةَ خَوَابِ أَخْرَجْتَ رَوَافِدَاتٍ وَوَجَّهَاتِ أَنْزَالِ بِسَ بَرْدِي بَادِرُكَ كَرْدِ دُنْيَا لَوْ فَعْلَتِ بِلَى عَقْدِي خِلَافِ دُنْيَا وَنَهْوَ
 وَمَنْ أَرَادَ اللَّهُ فَعْلِيكَ بِالزُّهْدِ فِي الْأَجْرِ فَكَيْفَ سَكِينَةَ خَوَابِ أَخْرَجْتَ رَوَافِدَاتٍ وَوَجَّهَاتِ أَنْزَالِ بِسَ بَرْدِي بَادِرُكَ كَرْدِ
 أَخْرَجْتَ بِطَرِيقِ شَهْوَتِ نَفْسِ بَدِيلِ وَفَاتِ تَطْلُقُ بِهَيْتِ بَوَى مَعْدِيكَ دُنْيَا لَا الْأَجْرَ بِهَيْتِ بِسَ بَرْدِي بَادِرُكَ كَرْدِ
 غُورِ الرَّحْمَتِ أَخْرَجْتَ خَوَابِ أَخْرَجْتَ رَوَافِدَاتٍ وَوَجَّهَاتِ أَنْزَالِ بِسَ بَرْدِي بَادِرُكَ كَرْدِ دُنْيَا وَنَهْوَ
 مُتَعَلِّقِ بِيَادِ بَرْدِ دُكَارِ مُسْتَعْرِقِ مَحَبَّتِ اِدْوَادِ بَدِيلِ دَلِ بِجَانِبِ دِيكَرِ نِيْزِ دَوْرٍ اِنْجَا بَغْتِ اِدْعَا بَعْدِ غَرَبِ فِي الدُّنْيَا
 غَرِيبِ فِي الْآخِرَةِ حَيْرِ بَدَلِ بَرْدِ حَانِيَهُ مَرْدِ بِمَحَابَّتِ كَرْدِ دِي دَاغِجَاتِ خِيَا كَرْدِ كِي بِطَاعَتِ هُنَشِيرِ بِهَيْتِ وَوَلِشَ بَحَايِ
 وَبَكْرِ سَتِ بِسَ عَابِدِ كَرْدِ دَلِشَ مُتَعَلِّقِ بِأَخْرَجْتَ اِكْرَ بَرْدِ ظَاهِرِ دَرِ دِيَا وَبَابِلِ دِيَا سَتِ بِهَيْتِ دَرِ مِيَانِ اِشْيَانِ بِهَيْتِ
 بِهَيْتِ بِهَيْتِ غَرَبَاتِ وَبَحْبَحِينَ دَلِ عَارِفِ بَعْدِ مُتَعَلِّقِ بِدَاغِجَاتِ حَقِّ مُسْتَعْرِقِ بِدَاغِجَاتِ اِكْرَ بَرْدِ ظَاهِرِ دَرِ دِيَا وَبَابِلِ
 غَرِيبِ وَبِيَا نَدِ سَتِ بِهَيْتِ بِهَيْتِ كَرْدِ وَجُودِ حَاضِرِ وَغَائِبِ شَدِيدِ بَسَ دَرِ مِيَانِ جَمْعِ وَدَلِ جَا بَسَ وَبَكْرِ سَتِ
 كَمَا دَامَ فِي قَلْبِهِ شَهْوَةٌ مِّنْ مَّشْهُوَاتِ الدُّنْيَا وَالْذُّكُورِ لَذَائِقِهَا بِسَ تَأْكُلُهُ وَرَدِ طَالِبِ
 خَوَاسِثِ وَبَحْبَحِينَ رَاحِثِ دَاسِ اِلَيْهِ اِذَا سَالَفِهَا دِيَا وَنِيَا بِحُطِّ نَفْسِ وَتَقِ بِتَمَاعِ دُنْيَا بِطَرِيقِ شَهْوَتِ
 وَلَمْ يَدْرِكْ مِنْ سَائِرِ الْأَشْيَاءِ اِنْ هِيَ خَيْرٌ مِّنْ مَا كُوِلَ وَمَشْرُوبٍ وَمَلُوسٍ وَمَسْكُوحٍ

له ومنت باقی
 حبس از باطن

المقالة الرابعة والخمسون

ح
 ع

وقرآن بجانب دنیا فینعی ان تجاهدنی فی اخرج جمیع ذلک عن القلب پس باید وی منور که گوشه کند
 و قوت بجای بندد و در بیرون آوردن محبت و تعلق همه آنها از دل و یا خد نفس به باز آن ذلک
 و قلب را و لازم گیر و مواخذ که نفس را به و گردان آن و برکندن بیخ آن از زمین دل تا بشوید
 آن از ذکر حق غافل نگردد و گرفتار محبت نفس و دنیا نشود و التماس بالعدو و الا فلاس و لازم گیر
 نفس را بخرسند کردن نیستی و بی چیز بودن و الفقر الدائم و بدر ویشی و محتاجی همیشه فلا کشف
 فی قلبه من ذلک مقدار مصلحت کما فی پس باقی نماند در دل وی از محبت و لذت آن
 اندازه کمیدن خسته خرا به فخلص ز خد فی الدنیا تا ساده و بی آسیرش و صاف گردد زنده
 بی رغبتی او در دنیا نیست و عوی دهد تو آن روز مسلم دارند که روی بر سر آن کوی و هشیار آری
 بهشیا آمدن از کوی و دنیا این معنی دارد که مست و گرفتار محبت وی نشود و آلوده نگردد و فاد استحر که
 ذلک پس چون تمام گردد و درست آید زنده در دنیا و ترک لذت آن زالت الغموم و الا حزات
 من القلب و در گردن و غما و اندوهها از دل و الکرب عن الحشا و دور گرداننده سخت
 که دم باز گیر و اندرون تن و در بعضی نسخ عن الاشیاء بلفظ جمع و حاء التراحات و الطایب
 و الا کشف بالله و بیاید آسایشها و خوشی و آرام نبرد خدا و قرب وی عز و جل کما قال السبکی
 چنانکه گفته است پیغمبر خدا صلعم الزهد فی الدنیا یریح القلب و الجسد زهر کردن در دنیا
 و ترک دادن آنرا آسایش می بخشد دل را و تن را یعنی ظاهر و باطن را سر و مخطوط میبارد و آسوده
 و خوش میگرداند و فیما دام فی قلبه شیء من ذلک پس تا آنکه در دل وی چیزی از لذت نفس
 و موافقت هوا و راحت طبع است فالغموم و الخوف و الوحل قائم فی القلب
 پس اندوهها و غما و غم و بیم از آفات و کمرواها ایستاده است در دل خوف و وحل هر دو یک معنی
 یکی را بر نفس حمل کنند و دیگری را بر آفاق یا یکی را بر مال و دیگری را بر جان یا بر معلوم و مظلون

۱- بکلیس
 ۲- و در خوف و وحل

و کمال مشایخ و اولیای دین مشغول بودند و بر این برضی الله عنه در سهال بود از علوم الهی و جز آن و منبع از
 طلب بهشت و نعيم و درجات آن چنانچه در تحقیق صدق و اخلاص میگوید نیز بطریق طلب لذات و
 شهوات نفس است و الا چون امر شرعی بطلب آن و خواست آن و رغبت در آن واقع شده است
 ازین حیثیت مطلوب و محسن است و بالجمله آنچه باقیاع بهوای نفس و محبت و نیاست در موم است و آنچه
 انشمال امر و طلب برضای حق است محمود است و وطن برای تو گیرم سفر برای تو جویم بخشش برای تو
 داشته‌ام سخن برای تو گویم و فوق آن رتبه فناست که در اراده حق و فعل وی اراده و فعل خود را گم کنند
 و همه اشیا را قواب و منظار افعال حق بنمید و جز فعل او و نظیرش شود و ثناء و تحسین بصیرت آنرا در باید و
 از روی نفع و ارا و خود را خود معتر گرد و تدبیری و اختیاری در خود برای خود نیابد و قایل گردد بقدر
 آنی مانند مرده در دست مرده نشوی و گوی بیش چو گان چنانچه در آخر مقاله آیت باید و طریق حصول
 این مرتبه را آن شرط است که از محنت و تلقی همه چیز که ماسوای حق است خالی گردد و هیچ چیز تعلق
 باطنی نه نماید چنانکه بیان یافت **المقالة الخامسة والخمسون قال**
رضی الله عنه تترك الخطوط تلك مرة ترك کرده می نشود خطها سے نفس تبار
 و ترك آنرا سه مرتبه است اول ترك حرام و شبهه و تناول مباح بكم شرع و بیان آنست که
 می فرایند **لاولى يكون العبد ما را في عشتوا** و نخستین بار آنست که می باشد بنده گذرنده
 و ره روم و در تار یکی جمل طبیعت خود و **مختطها في يد دست و باز ننده و بی راه روم و گزیندن**
مختصرا في بطن و تصرف کننده در کار با بطین خود که بر هر طبع او خواست کرد و بی جمیع احوال و
 حالهای وی و فضل و ترک و اخذ در دو منبع و عطا و جز آن **من غير تعبك لربك** بے بدگ کردن
 و نفس را بنده گرفتن برای پروردگار خود و **لا زمام في التمرج** و نه تعلق بهاری و شرع که
 ترک کند و باز و از انصرف کردن بطین و **لا حيلة من حله في ينهي اليك من حكمه**

التمالة الخامسة والخمسون
 ترك الخطوط تلك مرة ترك کرده می نشود خطها سے نفس تبار
 اول ترك حرام و شبهه و تناول مباح بكم شرع و بیان آنست که می فرایند لاولى يكون العبد ما را في عشتوا و نخستین بار آنست که می باشد بنده گذرنده و ره روم و در تار یکی جمل طبیعت خود و مختطها في يد دست و باز ننده و بی راه روم و گزیندن مختصرا في بطن و تصرف کننده در کار با بطین خود که بر هر طبع او خواست کرد و بی جمیع احوال و حالهای وی و فضل و ترک و اخذ در دو منبع و عطا و جز آن من غير تعبك لربك بے بدگ کردن و نفس را بنده گرفتن برای پروردگار خود و لا زمام في التمرج و نه تعلق بهاری و شرع که ترک کند و باز و از انصرف کردن بطین و لا حيلة من حله في ينهي اليك من حكمه

پس میگردد و بنده مسلمان صادق یا تسلیم کننده از اسلام یا تسلیم قاطعاً مع الشرح است و با شریع
 قاطعاً عین الطبیعیت و سپری شونده از احکام طبع فیترت حرام الدنیا و شتهتها پس ترک
 حرام دنیا را و تبه نه از زمین الخلق و منتهای خلق را یعنی حرام و شهید را هم کبیرا میگردد و بعد از آنست
 که از خلق میکشد و بار یکدیگر در اومی نهادن تا چیزی از ان بهم میرسد یا خد مباح الحق پس
 میگردد و پنج مباح گردانیده است حق عزوجل و رخصت کرده است نه تناول آن و حلال الشریع
 و آنچه حلال است در اصل حکم شریعی فی ماکله و مشربه و ملبسه و منکبه و مسکنه درین امور
 و جمیع احوالیه و در همه حالهای او و ماکله بدینیه و آنچه جاریه و جدائی نیست از ان لیتحفظ
 البینیه تا گاهی بیانی کند نه از غایت من را و تقوی علی طاعة الرب و تا اگر دو بر فرماوردی
 پروردگار و عبادت عزوجل پذیرد که چون از تناول حرام و مکروه بملاحظه حکم شریع بریزد و باز نماند
 پس اگر از حلال و مباح تناول و کند بدن کار نکند و از عبادت باز نماند و لیستوی قسمة المقسوم له
 و نیز تا تمام گیر و نصیب خود را که قیمت کرده شده و نصیب ساخته شده است رای او از رزق الدنیا اختیار
 آن چیز را که در نمی گذرد و خطای نمی کند و اورا البته بوی رسیدنی است و لا یسئل الی الخروج من الدنیا
 قبل تناوله و التلبس به و راه نیست بسوی بیرون آمدن از دنیا پیش از گرفتن آن و آمیزش با
 و استیفاءیه و تمام گرفتن آن یعنی با قطع نظر از حفظ ضمیمه و قوت بر طاعت هر چه رسیدنی است
 از رزق البته باید که بر اگر چه پیش از آن قوت و قوت باشد فیسئل علی مطیة المساج و الحلال
 بالشریع فی جمیع احوالیه پس سواری شود و میرسد بر بارگی مباح و حلال حکم شریع در همه احوال
 و همیشه حکم شریعت کار میکند و اتباع آن بنیاید و طاعت و عبادت مولی تعالی میکند الی آن یفتی به
 هذیه المطیة الی عبیة الولاة تا آنکه برساند او را این بارگی در آخر کار تا استانه و ولایت
 و الدخول فی زمرة المحققین و الخواص و در آمدن در گروه اولیای محقق که صاحبان درگاه

مباد و طاعت
 بر بارگی

و نه تقیید بجای از حد و شرع که نهایت رسد بایستد آن بنده بسوی آن از حکم طبع خود یا منتهی گردد
 تصرف او بطبع بسوی آن حد از حکم شرع و تواند کرد هر حد شرع نباشد یعنی تصرف طبع بے نهایت
 میسر و بجای نمی آید مقصود و مبالغه است در غلبه احکام طبیعت فی التصراح حد باز دارند و بازداشتن
 و نهایت هر چیزی و اندازہ کردن و اندازہ کرده خافیهین ما هو علی ذلک یَنظُرُ اللَّهُ إِلَیْکَ یَعْنِی
 الرَّحْمَةُ پس در آئینای آنکه آن بنده برین حال بود که تصرف می کرد بطبع خود مقید نمی شد بحکم
 شرع می بیند خدای تعالی بسوی وی بعین رحمت و عنایت فیکشف الیک و اعطاه من خلقه
 پس می فرستد بسوی آن بنده پند گوینده را از مخلوقات خود بمن عباد و الصالحین از بندگان
 صالح خود و یثیبه بواعظ من نفس و دو تا میگرداند آن پند گوینده را به پند گوینده از
 ذات آن بنده یعنی سکه خود آن پند گوینده از بندگان صالح بود پند گوینده دیگر از ذات بنده
 پیدا میگرداند و آن ملوک است که حق سبحانه و تعالی آنرا ذات آدمی آفریده است که اکثر غیر
 می کنند و با آن ملوک شیطان نیز آفریده است که اکثر غیر میکنند و چون میخواهد که خیر بر وجود آید
 ملوک را غالب می آرد و ملوک را و اعطاهن فی ادراج الحق نیز می گویند و عده ایمت و پند گویندگان
 نیز بر تقدیری نافع و مؤثر است که این و اعظم موافقت کند و بعضی نسخ فیه به از تنبیه یعنی گمانیدن
 فیتظافروا عیسان علی نفس و طبعه پس فی روزی یا بعد ازین هر دو و اعظم بر نفس بنده
 و طبع وی که حکم و تصرف بر خلاف شریعت میگرداند فتعطل المؤمن عظمه پس سبک
 این بنده کار خود را و تاثیر میکنند در بنده فتبین عندنا عیب ما هی فیه پس بیان میکنند
 و طاهر میگردد و اندر نفس زشتی کاری که نفس در آن کار است من رکوب مطیة الطبع
 از سوار شدن بارگی طبع و الخ لفة و ناسازگاری حکم شرع فتنبیل الی الشرح فی
 جمیع تصرفاتها پس میل میکند نفس بسوی شرع و هر تصرفات خود فیصله العبد مسلما

این ملوک
 که در حق خلق است
 متعالی است و
 میگرداند
 و

و بسوی خطمای نفس وارد آید فِي هَذَا الْمَقَامِ پس چون در آید بنده در مقام فنا و توحید و صدق
 ارادت که مذکور شد و تحقیق الوصول و راست و درست و ثابت شود رسیدن بآن مقام جلاله
 الخلق مِنْ قَبْلِ الْحَقِّ می آید و او را علمتها از جانب حق غروب و عیشته أَلْوَارِ الْمَعَارِفِ وَالْعُلُومِ
 و می پوشد او را و او را می سحر قها و علمها و انواع الفصل و گوناگون فزونی کرم و نیکی فَيَقَالُ
لَهُ تَلَسَّسٌ بِالْبَيْعَةِ وَالْفَصْلِ پس گفته میشود مرا در ملائمت و مخالطت کن بنعتها و فضل و کلا
تَسْمِي الْأَدَبِ بِالزَّيْدِ وَكَرَّكَ الثَّابِتِ و بی ادبی مکن و از دست مده محکم داشت حد بندگی
 و شکر نعمت را بر دگر کردن این حکم و ترک کردن این تلبس لَا تِي رَدَّ لِحَمِّ الْمَلِكِ اِقْتِنَاءُ تَلَعَا
الْمَلِكِ نِيَا که در دگر کردن نعمت او شاه اقیات است برباد شاه و استحقاقا لِخَصْرَتِهِ و سبک و
 حضرت او را مالد اکتفا و بعضی مسح بقاف و یا شناه تختانه میان دو نانو قانیه است یعنی اقتدار
 و توانائی و مقیت که از اسما را آتی است یعنی توانائی و قادر بر قوت رسانیدن هر کس و یعنی نگهدارنده
 و گواه و حاضر گیر گفته اند و بعضی شمع اقبانان است مانند بقاف و نای فوقانیه و نای موحد و نون قنیه
 بعضی القاص و انزع آید و تواند که اعتنا نماند از نعت یعنی اعجاب و اختیار و اثم و الله اعلم و چنین شد
يَتَلَسَّسُ بِالْفَصْلِ وَالْقِسْمِ بِاللَّيْلِ پس درین هنگام تلبس و اختلاط می کند بنده بفضل حق و قسمت
 او که عطا کرده است و حالتی که فایست از خود و آتی است بخدا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ هَوِيَّةً بِي أَنْ كُنْ
 بنده باقی و موجود و درین تلبس وَمِنْ قَلِّ كَانَ يَتَلَسَّسُ بِهَوَا كَا وَنَفْسِهِ و پیش ازین در مره
 اولی بود که تلبس میکرد و هوای خود و نفس خود در مره ثانیه اگر چه بنفس و هوا و با مر بود و سود و کسب
 فضل که نه اصل در میان مانشد و نبود و درین مرتبه ثالثه بعض فصل است و لیکن تلباه و اشکال در آن
 که درین قسم ثالث نیز ماست چنانکه فرموده فَيَقَالُ لَهُ تَلَسَّسٌ بِالْبَيْعَةِ وَالْفَصْلِ و انش است
 که باین قول که فرموده اند مراد آن نیست که امر کرده میشود بتلبس بلکه مراد آنست که او را علم

قرب حق تعالیٰ اهل العزیمه خداوندان عزیمت که عمل و ادبی بکار می بندند و مؤید الحق خواهند گشت
 حق که هر چه بکنند برای خدا و طلب رضای او قرب و بی کنند قیام کل با کلامی پس چون بر تبه و ولایت رسید
 میخورد با هر حق که در باطن اهل ولایت پیدا می گردد و این مرت و دوم و مرتبه ثانی است از ترک حظوظ که درونی
 سباحت که حکم حضرت شرع اند میگرد و در ترک خواست و اتباع هوا اصلا نخواهد ماند و کارهای با اتباع
 امر باطن خواهد که هیچ فی سیمع الیقین من قبل الحق پس درین هنگام می شود خواندن از جانب حق
 عز و جل من باطله از ورنه خود اثر ترك نفسك و تعالی بمان نفس خود را تمام و پیش آلی و این
 مرتبه ثالثه است از ترک الحظوظ و الخلق و بمان خطای و بهره های نفس را خلق را با
 از دست الخالق اگر می خواهی پیدا کننده را و اخلق تعلیات و بیرون کش تعلین خود را دنیاك و
 آخر اك و نیای خود را و آخرت خود را طبع است بطن کریمه و اطلع فطرتک انکب بالواد المقدس طوی
 که خطاب بوسلی علیه السلام است و خبر داد عن الاکوان و الموجدات و می شود دنا باطن خود که خبر شد
 از همه پند ها و موجودات و متعلق و گرفتار سبش بآن و ما سیدو جدد و مجر و شود آنچه پیدا خواهد شد
 تا در تخیل و توهم آن نفی و الا کما فی با سیرها و مجر و خالی شود از همه آرزو ها و لغو عن الجنیع و غیره
 و بی تعلیق شود از همه کائنات و در بعضی نسخ و فقر و وافق عن الکلی نیست و پس می شود از همه چیز جدا
 و تطیب بالتوحید و ترك الشوک و پاک و خوشحال با ش بیگانه می حق و ترک شرک و
 آنها و گردانیدن جزوی با وی و خلق فعل و عبادت و خواست و صدق الا اراده و خوشحال پس صدق
 ارادت و هر حق که هیچ چیز و ظاهر و باطن و عمل و حال جزوی نخواهی شد ادخل و طاء الهیاط بالاکان
 بسته در آلی جای نهادن قدم و بی سر کردن بساط قرب را با ب و مطهر و عا موش و
 سر فرو و انگنده لا منتظر یمننا الی الاخره خواه مکن بجانب راست بسوی آخرت و لا یسأل ال
 الدنیا و بجانب چپ بسوی دنیا و لا الی الخلق و نه نگاه کن بسوی خلق و لا الی الحظوظ و

میزبان

میزبان

این کلام
 سنی و سنی
 منسوب و معطل
 بل منسوب و معطل
 در کلام منسوب و معطل

در کلام

بالصَّلاحِ وحالِ بَرِّهِ بِسَبَبِ الصَّافِ بِحَقِيقَتِ صَلَاحِ هِست که فساد را در آنجا هیچ گونه مدخل نیست
 فَلَا يَكُنْ صَالِحًا عَلَى الْحَقِيقَةِ إِلَّا مَنْ وَصَلَ إِلَى هَذَا الْمَقَامِ پس امید نهی شود و صلاح
 بروح حقیقت مگر کسی که رسیده است بهیوی این مقام و هُوَ قَوْلُهُ وَابْنُ سِنَا مَرَادُ بَقُولِ حَسَنَائِی
 عَزَّ وَجَلَّ إِنَّ وَلِيَّ اللَّهِ الَّذِي تَرَكُ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ بدستنی که دست من و
 برفضل خود گیرنده کار مرا خداست که فرد فرستاده است قرآن را روی پوست میدارد و بخود میگرداند
 صاحبان را و لهذا انبیاء مرسل را در قرآن جامع خوانده و در شب معراج خطاب و ترجیب انبیا بسید مرسل
 صَلَوةُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ بِلَفْظِ صَلَاحٍ واقع شده و از آنجا معلوم است که صلاح مرتبه عظیم است که فوق مرتبه
 ولایت است فَهُوَ الْعَبْدُ الَّذِي كَلَّمْتُ يَدَا عَنْ جَلْبِ مَصْلَحَتِهِمْ وَمَنَافِعِهِ پس دست بنده که
 باز داشته شده است دست او را کشیدن و حاصل کردن مصلحتهای او و منفعتهای او و عَنْ رَدِّ
 مَضَارِئِهِ وَمَقَاسِدِهِ و از باز گردانیدن مضرتهای او و مفسدهات او و کَانَ لَطْفُ الرِّضْوَانِ مَعَ
 الظُّلَمِ تَجَمُّعُ بَعْضِهِمْ خَوَارِجُ بَابِهِ وَالْمَيْتَةُ الْغَسِيلُ مَعَ الْغَائِلِ قَدْ مَجْمُوعُهُ شَمْسٌ شَدِيدَةٌ بَاسْتَوْدِهِهِ
 فَيَتَوَلَّى يَدَا الْقَدَرِ تَرْتِيئَةً پس متولی میشود دست تقدیر پرورش او را بمن غایب آن گوی که
 اِخْتِيَارٌ وَتَدْبِيرٌ بَعْضُهُ بَابُهُ مَرَاوِرُ اِخْتِيَارِي و برگزیدن یک جانب فعل و ترک بر دیگر
 و تدبیر و مبال کار رفتن و فکر کردن که چه باید کرد و چه خواهد شد غَايَةُ تَجَمُّعِ ذَلِكَ خَالِي از بهر آنکه
 تَكْوِينُ شَيْءٍ كَالْحَالِ وَلَا مَقَامَ وَلَا أَرَادَةَ نیست او را حال و نه مقام و نه خواست که برای خود داشته باشد
 و بخود استوار کند همه چیز ندارد و این معنی که نمیداند و نمی بیند لَقَدْ هَمَّ دَرَسَاتُ زَمَانَتِ بِيْرُونِ
 و اِضَافَتُ اِضَافَتِ بِيْرُونِ آنرا که فنا شده و فخر آئین است «نی علم و یقین نه معرفت نی درین است»
 رفت او در میان همه خدا ناز و غلبه فقر از اتم هوا شد این است «بَلَى الْقِيَامُ مَعَ الْقَدَرِ»
 بلکه حال او ایستادن و موافقت بتقدیر الهی است همچنانکه میدارد و میباشند تا آنکه یَبْسُطُهُ كَالْهَامِ

حجۃ

می بخشد بآنچه در قدرت از قیمت او پس گویا که امر کرده میشود و گفته میشود و لبس کن بجهت فلفل و اند
 اعلم و باجملة ترک حظوظ راسته مرتبه است اما تناول از چهار حالتست چنانکه می فرمایند فله اربع حالات
 فی تناول الحظوظ و الاقسام پس مرتبه را چهار حالتست در گرفتن خطها قسمتها اولی بالقطع
 حالت اول بحکم طبع است چنانکه پیش از آنکه تقید شود و بزمام شرع و حدود آن و تعبیر کند بدان و هو الحرام
 و این قسم از حظوظ مشتمل بر حرام خواهد بود یا مستحب آن و الثانیة بالمتفرع و حالت دوم تناول
 است بحکم شرع و هو المباح و الحلال و الثانیة بالامر و حالت سوم تناول است و امر طبع
 و هی حالة الاولیة و ترک الهوی و این حالت ولایت است و در وی ترک هوای نفس است
 که بحکم آن تناول نمی کنند ولیکن ارادت و حواس باقی است و فانی مطلق حاصل نشده و التالیة
 بالفضل و حالت چهارم تناول بحسب فضل الهی است و هی حالة روال الا رادفة و این حالت
 دور شدن خواست است که هیچ چیز نخواهد بود نمیکند بلکه فانی است در فعل و ارادت حق و حصول
 التبدلیة و این حالت حاصل شدن بملیته است که فوق مرتبه ولایت است و گویند مسرا د
 و بدون اوست مراد که تعلق گرفته است ارادت حق بوی و بفعل وی نه مرید که تعلق گرفته باشد ارادت
 بفضل قائما مع القدر الدینی هو فعل الحق استاده با قدر که آن فعل حق است پس در حالت
 تناول بحکم شرع بقای هوای نفس و بقای ارادت هر دو متصور است و در حالت ولایت هوای نفس لنگ
 ولیکن وجود ارادت فعل باقی است و در حالت بدلیت اراده فعل هر دو زایل است ارادت حق است
 و فعل فعل وی تعالی و هی حالة العلم و حالت بدلیت حالت علم است بقدر الهی و انکشاف فعل اوست
 که چه تقدیر کرده و چه میکند و در حالت ولایت امر و ارادت و ارادت است ولیکن تقدیر و ارادت الهی شکست
 و امر گاهی برخلاف ارادت نبوی باشد چنانکه در امر شرعی غایت آنکه چون امر باطنی است اسباب بگوید است
 و ظاهر است که موافق ارادت باشد و در حالت بدلیت علم بقدر فضل و ارادت الهی نیز شکست است و الا لضاف

مادول حظوظ العیوب را بر چهار حالت است ۱۲

در حالت ولایت به امر خاص زایل است ولیکن وجود ارادت فعل باقی است ۱۳

دران مگر اشارت بامید و سبیل هیچ قول امام ابوالقاسم قشیری بعد از آنکه حکم کرد بر حفظ و قبض و سبیل بیان
معنی آنها را تا آنکه گفت گاهی قبض می باشد که مشتبه دیگر دو صاحب آن سببش می باید در دل خود
قبضی که درستی یا بدی که همیشه موجب آن و سبب و سبیل صاحب این قبض تسلیم است تا بگذرد آنوقت
ریر که اگر تکلف کند نفسی آنرا و استقبال کند وقت را پیش از هجوم وی بر وی ناخستار خود را داده بگیرد و آنرا
و قبض خود را بدید که شمار کرده شود آن از سوء اوب و چون تسلیم کند هر حکم وقت را ندیده است که برود
از وی قبض زیرا که حق سبحانه و تعالی گفته است و الله یقبض و یبسط و کما هی می باشد سبلی که دارد و می
ناگهان و درمی یابد صاحب خود را یکایک و نمی شناسد صاحب آن مر آنرا سبب می جنبانند و صاحب
و سبک میگردد و اندک و اندک سبیل صاحب آن بسکون و آرام و مراعات او است زیرا که در بنیوقت
مر او را خطر عظیم است پس باید که ترسد صاحب وی مگر نیانی را چنانکه بعضی ازین طائفه گفته اند که گشتاده
بروس در می از سبب پس اغریزم اغریزم پس محجوب گشتم از مقام خود و انتهی کلام الامام ابی القاسم قشیری
و گفته است شیخ ابوالحسن شافعی ثقفی و سبب کم است که خالی باشد ربنده از آنها و این هر دو می آیند
در لی یکدیگر و هیچ در لی یکدیگر آمدن شب و روز و رصای حق سبحانه و تعالی از تو عیود است و دران
هر دو پس هر که باشد وقت وی قبض پس خالی نیست که میدانند سبب آنرا یا نمیدانند و اسباب
قبض سه است یا گناهی است که او بدید کرده آنرا یا دجیای است که رفته است او تو یا کم شده است مر آنرا
یا ظالمی است که ایامیکند ترا در نفس تو یا در آبروی تو یا نسبت میکند ترا بغیر دین و جز آن پس چون
وار گردد قبض بر تو از یکی ازین اسباب پس عیودیت آنست که روح کنی بسوی علم و عمل در آن
بوجهی که امر کرده است ترا تا دگانه بتوبه و انابت و ربانی جستن از ان و اما دلخیز رفته است از تو از دنیا
یا گم شده است پس تسلیم و رضا و طلب ثواب و اما آنچه دران ایذا کرده است ترا ظالمی پس صبر و طلب ثواب
و بریز از آنکه ظلم کنی نفس خود را یعنی بی صبری و حزن و فزع کنی پس مجب گردد بر تو ظلم غیر تو بر تو ظلم تو

بسط می کند و در فرخ میگرداند و خوشدل میسازد و او را آخری بقیضه و گاهی تنگ و قبض میگرداند و تنگ
 میسازد و او را قناری یعنی و گاهی تونگر و بی نیاز میگرداند و قناری که یقین و گاهی درویش و نیازمند میگرداند
 و لا یختار و اختیار نمیکند و بی هیچ چیز بر او کائناتی رواست ذلالت و فقر و آرزو نمک و در شدن آن حالت را
 که دوست و تغییر و تبدیل از ازل الی الابد بلکه حال بی خودی بقضا و قدر الهی است همیشه و التوافق که کمال
 و سازگاری بفعل و در استحقاق و ایمانی این احوال بتقدیر الهی و فعلی بر می میگردد و وی از همه بی
 وفائی و حق باقی و خوف فانی و قدس سر و گفته نخست قبض است پس از آن بسط و بعد از آن
 نه قبض و نه بسط چه قبض و بسط در وجود باشد نه بافتا و بقا هر دو همین است که گفته شد و الله اعلم بقوم
 آخر ما بینهم الیه احوال الا و لیا و الا بد الی پس رضا بقضا و موافقت با راد حق آخر
 جز نیست که منتی بشود و آن احوال او لیا و ابدا و در ابدا و اتم و اکمل است تبیینه بخانجه معلوم است
 بداند که قبض و بسط و لفظ مشهور است میان قوم و معنی قبض در لغت گرفتگی و معنی بسط ضد آن و قوم این
 و وصف را از احوال قلب میدارند که عارض میشود بواسطه محبت چون محبوب بدست آمد دل منبسط شد
 و اگر نیا منقبض گردید و در قرآن مجیدی فرماید و الله یقبض و ینبسط و تحقیقت قبض و بسط از
 منفرحات خوف و رجا و انس و هیبت است و گفته اند که تا قلب تحت محاب نورانی منسوب است
 قبض و بسط است و چون حقی کرد از محاب برآمد و از وجود غلام شد لغنا و بقا پس نه قبض است و نه بسط
 چنانکه از قول فارس گذشت و کاتب حروف در بیان آن کلامی یا و نه خط شیخ امام علم عارف بانند
 علی متقی فادری شاذلی رحمه الله و اعاد علینا من برکاته و برکات علومه که نقل از شرح حکم شیخ ابن عباد
 نوشته اگر چنان کلام دراز است اما فائده تمام دارد و کلام شیخ عبارت عربی آنرا ترجمه کردم می فرماید
 بسط میگرداند نفس را و خط خود را بوجود فرج و قبض حقی نیست مریض را در آن و اما در قبض و بسط
 پس نمیدانم الا آن کسی را که نهیفا کرده باشد سخن را در آن از علمای صوفیه و متفان ایشان و نیا فتم مرا این را از

باز نفس و بسط ۱۳

هر نفس ترا پس اگر کنی آنچه التزام کرده بدان ز صبر و احتیال پاداش میدهد ترا کثرت و صبر را تا آنکه عفو کنی
 نه در گذری از گناه و می و بسا که پاداش دهد ترا و در عین حال رحمت کنی بر آنکه ظلم کرده است و پس دعا کنی
 یا حاجت کرده شود در حق او دعا می تو و چه عجب نیکی است آنچه رحمت کند خدای تعالی بسبب تو کسی را
 که ظلم کرده است ترا که آن را ز در جات حدیقان و رحمت کند گنا گناست و تو کن علی الله ان الله یحب المتقین
 و اما وقتی که وارد شود بر تو قبض و ندانی مر آنرا سبب پس بدانکه وقت دو وقت است شب است و روز
 و قبض شب به ترجیزیت لبش و بسط شب به ترجیزیت برو پس چون وارد گردد قبض بے سببی که
 مر آنرا تو آنرا پس واجب بر تو سکونت و سکون از تنه چیز یا بد از اقوال و حرکات واردت پس اگر کنی
 تو آنرا پس بد نزدیکی مر و در تو شب بطلوع روز یا بر آمدن ستاره که راه راست یابی بدان یا مایه که بدش
 شود یی بدان یا آفتابی که می بینی بآن و ستاره ستاره علم است و ماه و ماه و توحید و آفتاب آفتاب معرفت و
 اگر چه بی نور و تاریکی شب پس کم است که سلامت مانی از هلاک و قیاس بر گیر آنرا از قول خداوند تعالی یومین
 ترجمه جعل لکم اللیل و النهار لعلکم تتقون و لیبتغوا من فضله و لعلکم تتقون پس اینست حکم عبودیت
 هر دو قبض یعنی قبض سبب ولی سبب و اما کسی که هست وقت او بسط این سیر خالی نیست که بعد از آنرا
 سبب یا نیاید مر آنرا سبب و اسباب آن سه است افزونی و طاعتی یا بخیر شستی از جانب کسی که طاعت
 میکند او را و آنچه علم معرفت و سبب و مریا و لی از دنیا کسب یا کرامت یا سببه یا صله و سبب ثالث بهر دو
 شناسی از مردم و روی آوردن ایشان بر تو و طلب کردن دعا از تو و بوسیدن دست تو پس چون وارد گردد
 بر تو سببی از این اسباب پس عبودیت تقاضا کنی کند که بینی از نعمت و منت را از خدا بے تقاضا
 بر تو پذیر کن از آنکه به معنی از آن چیزی برای نفس تو و نگه داشت او باینست که لازم گردد در ترس سبب
 و نوال چنانکه الغام کرده بدان بر تو پس باشی تو دشمن داشته خدا و جانبین طاعت و بخشش از خدا
 و نریا و خدا و نیایس آن نیز نعمت است چنانکه نخستین بود و ترس از آنچه نهانست از آفتهاست

یعنی سبب را در دو وقت سکون یا تنه چیز یا بد از اقوال و حرکات واردت پس اگر کنی

از ان وعده که وفای آن باشد و درین عبارت اشارتست بآنکه تنفی ظهور و فاعده است در اصل وجود و
از جهت عدم جواز خلف در وعده حق چنانچه میفرمایند که لَانَّ الْغَيْرَ یَقُولُ قَدْ رَأَیْتُ رَبَّیْهِ لَکُمُ الْعَذَابُ
میان ارادت بنده و حق زایل شدن نام و اگر ارادت حق بحسب حصول منافی و ال الهوی و الا اراده
و طلب الخطی و ظهور شدن هوای نفس و حواس بنده و حسیتن و خطای نفس خود را قصار فی
نفسیه فعلی الله عز وجل و اراده که یس گشت بنده در ذات خود فعل خلو ارادت وی باشد
و حقیقت است که میفرمایند و مراد الله و گشت بنده مراد خدا را عز وجل و نام بنده را ارادت
و مرادی قَلَّ یُنَافِ اِلَیْهِ وَ عَدُوًّا حَلَفًا پس نسبت کرده نمی شود بسوی بنده در پاوت و وعده و
خلاف و وعده لَانَّ هَذِهِ صِفَةٌ مِّنْ لَّهِ هُوَی و اراده که زیر که تصور وعده و خلاف وعده و در پا
آن صفت کسی است که مراد او را هوای و خواهشی باشد تا دریا بکه چیزی بخوانش و هوای وی وعده کرده بود که
وجود نیاید و فی ذلک فی حقیقه مع الله پس میگردد وعده درین هنگام و حق بنده نسبت
با خدا می عز وجل باعتبار و در شدن غیره و تأمین و در نظر شود که چنانچه عز وجل علی فعلی شیء فی نفسیه
و گویا که بچون فعل مراد که عز وجل کرد و در چیزی در ذات خود و نیت کرد و آن کار را الله صَرَفَهُ اِلَىٰ غَیْرِهِ
بعهد و آن گردانید عز وجل را بسوی جز آن کار و کالتا سبج و التمسوج و دیگر و در وجود این وعده از جهات
حق و عدم ظهور و فای آن مثل حکمی که ناسخ میگردد و مرکبی دیگر که منسوخ میگردد بدان فَمَا اَوْحٰی اللّٰهُ وَ نَحْنُ
و حق فرستاده است خدای عز وجل اِلٰی بَنَاتِنَا مُحَمَّدًا سَوٰی یُغَیِّرُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ و سلم قولہ و اس
این قول خداست عز وجل مَا مَسَّحَ مِنْ اٰیَةٍ اَوْ بَدَّلَ اَنَّا تِ بِحَیْرِتِنَا اَوْ قَبْلَهَا اِیْمًا سَبَّحَ سُبْحَانَ
ما آیتی را از قرآن یا فراموش میگردد و انهم آیتی را می آریم بهتر از آن آیت را در نفع و صلاح حال
بدانگان می آریم مانند آنکه تَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ آیا میدانی تو ای محمد که خدا بر
همه چیز قادر و توانا است و بطریق تشبیه وعده و عدم ظهور و فای آن بحسب و در شدن هوای ارادت

و نعمة الله تعالى و يتقلب في نعمه و میگردد از حال بحالی و از نعمتی در نعمتهای وی تعالی
و فتح علیه ابواب رحمته و میگذارد درهای تعالی بروی درهای بخشش و مهربانی خود را و وعده که
آن که لا یعلقها عنه ابداً او نوبد میماند آن بنده را که بر بندگی او نماند و آن دربار او منع نمکند از وی همیشه چه
نعمتهای بهشت تا ابد باقی است و کجاست که مراد و امان آن نعمت در دنیا باشد که از راندن و نعمت داده باز
سندین این گرداند اگر چه رود و غزل بر او لیا جائز است و لیکن ممکن است که بعضی از خواصان محبوبان
و رگه را این نیز میگردانند بابت چنانکه در احوال شریف وی آمده که گفت قد انتک یا عبد القادر
فیختار العبد چه الله عز و جل پس اختیار میکند و بر میگزیند بنده درین هنگام که محبت غالب آمد
و محب و محبوب الهی مشا خداوند تعالی را بر همه چیز خود محبت همین اقتضا میکند لایمکه محبت و محبوبیت
از هر دو جانب بود و بریند یا را که عز و جل و خواست میکند بنده بخواست حق و همان میخواهد
که وی میخواهد بنده را خواستی از نفس خود منی ماند و یک تریتند بلیر و تدبیر میکند بنده تدبیر پروردگار
تعالی و پسندگی میکند بتدبیر کردی سحانه تعالی برای وی کرده و تدبیر و لغت و نبال کاری گرفتن و نجات
کار را در شیدن و لیتاء بمشیت و مشیت میکند بنده بمشیت خدا را در و بمشیت یک معنی است
انگار اینجایی حاکم است یا اول محمول است بر خواست در افعال و احوال خود و توانی در احوال غیر خود از خلق و بر صبی
رضای و راضی میگردد بنده به هر چه خداوند تعالی بآن راضی است و یکناتل امره دُونَ عَیْبِهِ
و غیر مایه واری میکند امر پروردگار را نه امر غیر او را از خلق و نفس و کلا یزیری لغیره عز و جل و چو خدا
و کلا یفعل و نه یفعل غیر خود و هر چه حق سبحانه و تعالی را هستی و نه کار و نه هر چه در نظر شود وی ناچیزی نماید
و هر چه بجز آن یَعِدُ اللَّهُ یُؤَدِّی پس درین هنگام رواست که وعده کند او را خدا تعالی بوعده خود
و لا یطهر العبد و فله یلک استیظا هر گاه دو مرتبه را بر سر بردن آن وعده و راست کردن آن
و لا یبلغه عاقلاً و هو له من ذلک و ترید او را چنانکه تحقیق او چشم کرده است پسندم آن را

بحکم ناسخ و منسوخ می فرمایند که لما کان الیسی هرگاه که بوی غیر صلوات الله علیه و سلم منزع
الکوی و الاراد یکشیده شده هوای نفس و خواست بشریت سیوی التواضع الی الی ذکرها الله عز و جل
فی القربان چه در چند جا که یاد کرده است آنهم از عذای تعالی در قرآن من الاشرار یوم یذکرکم
کفار اهل که در روز وقوع بدر و سر دادن آنها روایت است که چون اسیران بدر را بحضرت نبوت آوردند
آن حضرت روی مشاورت باصحاب آورد که چه باید کرد ابو بکر صدیق گفت قوم توانند اهل قویانی دار
ایشان را شاید که توبه کنند و ایمان آورند فدیہ گیر از ایشان که قوت گیرند بدان اصحاب تو عمر فاروق گفت
گردن زن ایشان را ایشان میشوند ایان کفر اند تحقیق بی نیا گردانیده است ترا پروردگار تعالی از
اموال ایشان امر کن مرا تا گردن بزخم فلان را فوطی را از خود گفت که در میان اسیران بود و بفرمان علی را
که گردن بر نه عقبیل را که برادر علی است پس آنحضرت را صلی الله علیه و سلم قول عمر عنده خوش نیامد پس محبت
گردانید صحابه را پس همه فدیہ اختیار کردند این آیه فرود آمد فَرِیدُونَ عَرَضَ الدِّیَارِ وَاللَّهُ یُرِیدُ الْآخِرَةَ
میخواهید شما امتع دنیا را و خدا میخواهد ثواب آخرت و اگر از دین و قمع اعدای آنرا لولا که کتابت من الله سبق
لنستکفم فیما احد لشهد عذاب عظیم یعنی اگر نبودی سابقه حکم ازلی که مجتهد را بر خطا عقوبت کند یا حکم او
که اهل بدر را عذاب نکند میرسد شمارا در کفن فدیہ و ماندن اسیران عذاب بی بزرگ پس آن حضرت فرمود صلعم
اگر عذابی نازل شدی بجات نیافتی از کسی الا عمر ایضا علیا گفته اند که این گفته داشتن اسیران و فدیہ گرفتن از
ایشان باجتها دارا آنحضرت بود صلی الله علیه و سلم نه بومی و انبیاء را اجتهادات می باشد و گاهی خطای می افتد
ولیکن ایشان را بر خطا مقرر نمیدارد و البته تنبیه میکند و اعلام می نماید که این اجتهاد و خطا بود و گاه احوال
و عذای که چنانکه این حکم در اسیران بدر از آن حضرت صلی الله علیه و سلم باجتهاد و رای بود بعضی احکام
و بگذریم بود چنانکه حرام گردانیدن غسل واریه بر خود و جزآن و هو مؤزاد الحق و آنحضرت مراد
مغی و حبل و محبوب وی بود که قطعاً او را بمراد نفس و هوای آن گذاشته که بگذر که علی حاکم و احد

سجده حضرت باصحاب با برادر

لما فتح النجف
عنه صلوات الله علیه و سلم

و بعد از آنکه حضرت باصحاب با برادر
سجده کردند و در آن وقت که حضرت باصحاب با برادر

هزار نقش بر آید ز کاک صنع و لیک: بدل پذیرد نقش نگار از سر و فشان الله با حسنه و اجماله و کماله
صلی الله علیه و سلم از اینجا معلوم شد که نهایت اولیا بدایت با نبیا است باین وجه که مذکور شد و اینجا کلام است
موهبم خلاف حق که از بعضی ازین قوم صادر شده و معلوم نیست که مصدر آن کیست گفته است که نهایت نبیا
بدایت اولیا است توحیش آن کرده اند که انبیا علیهم السلام نخست واصل میشوند و بعد از وصول سلوک
میکشند برای تعلیم و ارشاد خلق و وصول بتفصیل مواجید و درجات که وعده کرده شده اند بآنها پس سلوک
نهایت انبیا باشد و آن بدایت حال اولیا است و آئینا است که یکی در بارشنگار دیده و از آن گذشته بسیار
و بدان منتهی گردد و دیگری نخست بر سر ساحل آید تا بهدایا آید و شنا کند باین تاویل گویند که نهایت نخست
اول بدایت مرد دوم است و عبارت دیگر نهایت کار انبیا وضع شرائع و احکام است که در آخر عمر آنها تمام گردد
و ولی الله کار برینها میکند تا با وجود تاویل و توجیه انتقال بس سخن نگفته به موهبم ماطل و مستعد و از این نظر
گرد و یکی دیگران سخن مشهور است که الولاية افضل من النبوة اگر چه توجیه آن روشن تر است اما اگر گویند بهر حال
نخست مرتبه ایمان است پس از آن درجه علم بعد از آن ولایت و بدایت و صدقیت و هر چه بپند درجات
و مراتب ولایت پس از آن نبوت و رسالت و اولو العزمیت و بعد از پنجمیت و محمدیت و پس و را العبادان
مرتبه نهایت کمال بشری تا اینجا است بعد از آن الوهیت است و آله یکی و محمد نیز یکی است خداست و بنده خدا خداست
و بنده محمد دیگران همه طبعی اویند پسیت مخوان او را خدا از بهر امر شرع و حفظ دین و دیگر هر وصف کنش
میخواهی اندر حق انشاک: استعاره و ادعیه انصاری فی بنیم و احکم بانشئت مدحافیه و احکم
عالم الی ذان بانشئت من عتق واسب الی قدره بانشئت من عظم و از بهجت انتهای درجه
کمال اوست که فوق آن درجه نیست که او را معراج فوق عرش برزند که انتهای مقام و مراتب احرام است
چنانکه حسد شریف او را فوق جمیع اجساد و اجرام صوری برود و روح اعظم او را فوق مراتب و درجات
معنوی رساید تا در آنچه بچکس را ماوی شکرکت تا غنیمت بر او نه ملک را نیست چنان گرم و درجه قرب

[illegible]

محافظت کرده شود و امر کرده شود و بنگاه داشت آن و رعایت اعتدال در آن و علامته آن آنکه العبد
 داخل فی مقام القدر والفعل والبسط آنکه یومر بالسؤال فی الخطوط و نشان آنکه بنده در
 در مقام قدر و فعل و حاصل شد و البسط اینست که وی گاهی امر کرده میشود بسؤال کردن و طلبیدن بعضی
 خطوهای نفس از درگاه حق بعد از آنکه یومر بکلماتها والرهید فیها بعد از آنکه امر کرده شده بود و ترک خطوط
 و ناخاستن آن و مقبوض بود در آن که آنکه حلایا لئنه من الخطوط زیرا که هرگاه که تپه شد
 در سینه وی از خواستش خطوط و میل بدان و کلماتی فی غیر الترتیب و باقی نماند وی جز بر و گاه و
 قویک البسط کرده شد و لطف و عنایت کرده شد بر وی قایم بالسؤال پس امر کرده شد بسؤال خطوط
 و التسمی و بطلب کردن بعضی شهود و خواستههای مبالغه نفس و طلب الاشیاء الثقیه فی قیمة
 و طلب کردن چیزهای که آن قیمت وی و نصیب وی بود و لا بد من تنازلها و چاره نیست اگر نفس
 و التوصل الیه بسؤال و از رسیدن بسوی آنها بسؤال و طلب وی یعنی آن چیسر نهاده شده
 قیمت کرده شده بود برای وی و لیکن برای مصاحبت تربیت وی از آن بار داشته و احقر موده بود و تاملات
 و شهود از جناب قرب حق و در رفیق و چون همان و حاصل شد و سلامت طلب حال کرد و لطف و رحمت است
 اقتضای آن کرد که امر کرده شد که سؤال کند و بخوابد تا بوی بدین بر مثال معامله طلب با مریض بعد از حصول
 تسکینی و اگر نمی طلب چون باین نصیب وی بودی طلب نیز میرسد و لیکن امر کرده شد بسؤال لایحقق کرا منه
 عند الله تا آنکه ثابت گردد و بزرگی و گرامی بودن او بر نزد مدای غر و جل و صدق لئنه و ثابت گردد و مرتبه
 و حرمت او و امتنان الحقی عن و حل علیه و عطا کردن و دست نهادن حق سبحانه و تعالی بر وی
 یا جابیه الی ذلك بیاخ و دادن بسوی آن و قبول کردن دعا و سوال وی در آن و الاطلاق بالسؤال
 و اعطاء الخطوط و برپا کردن بنده و کشاده دادن زبان او را بسؤال کردن خطوط و اکثر علامت
 البسط بعد الغیض از همیشه ترین نشانها بسط بی قبض است یعنی بسط را نشانها بسط

و در غلبه محبت خوف صلال می باشد و با جمله احوال قیدی و قضی هست و خنای مطلق نیست
 لَا تَقْتُلْهُ يَوْمَ الْمَوْتِ فِي الْحِفْظِ لِأَنَّهُ يَكُونُ مَحْفُوظًا زَيْرًا كَمَا أَنَّ مَحْفُوظًا يَكُونُ مَحْفُوظًا
 و رعایت احتیاط و احتیاس در آن و كَلَمًا يَكُونُ مَحْفُوظًا فَهُوَ قَبْضٌ و هر چیز که امر کرده میشود
 محافطت در آن متضمن قبض است که او را مطلق العنان نمیکذارند و این تقید و تحدید و امر محافطت
 در مقامات بیشتر و ظاهر تر است زیرا که هنوز طالب در سلوک است و لیکن که اول درجه ولایت است مرسیه و
 احوال بعد از ولایت نیز عارض میشود و گویا که از جهت این معنی احتیاز بر آن مقرر میوند و در آخر کلام ذکر مقامات است
 میرواقع شده است وَالْقِيَامُ مَعَ الْقَدَرِ لَسَطُ كُلِّهِ وَاسْتَادَنَ بِالْقَدْرِ أَلَيْسَ وَثَقُوا أَنْ وَفَانِي حَذَرَن
 بدان و بر آمدن از فعل و ارادت و حول و قوت خود مبطل است همه که لَيْسَ هَذَا شَيْءٌ يَوْمَ مَوْتِ
 محفوطه زیرا که نیست آنجا چیزی که امر کرده شود بنده محافطت آنچه وی مطلق از خود بر آورده و چیزی از او
 با وی نمانده پس وی گوید مَوْجُودًا فِي الْقَدْرِ جَزْءًا بَلَدًا وَهُوَ فِي الْقَدْرِ بِمِثْلِ مَا فِي الْقَدْرِ بِمِثْلِ مَا فِي الْقَدْرِ
 و تصرف میگرداند و وی بی روست فعل و ارادت از خود و فعلیه آن که میارزد فی القدر پس لازم است
 بروی از برای تحصیل این نسبت و شوق اینجا را اگر سهو بر تبه خنای مطلق وصل نشده و برای بقا و دوام
 این نسبت اگر وصل شده است که نزاع نکند در احکام تقدیر علی یو اقی بلکه بخواهد گفت که و لا یبذل ع
 فی جمیع مآبخری علیه و شکاش نکند در هر چه که می رود بروی مَا يَحْتَكُو وَيَسْرُ مَا يَنْفَعُ شَيْءًا مِنْ قَوْلِهِ
 و لطف و مهرت چنانکه واروده شده است است بالشد و قدره و حیره و فتره و میره بریت بر
 ارادت ما آستان حضرت دوست که هر چه بر سر می رود ارادت دوست است الْأَحْوَالُ مُحَدَّدَةٌ وَدَوَائِلُهَا
 محدوده و مقید است بدوی که اگر از آن تجاوز کند در حد و بسلامت بیرون رود و فَا مَرَّ بِحِفْظِ حُدُودِهَا
 پس امر کرده شد بنگاه داشت حدود آن تا از حد بگذرد و از دایره اعتدال بیرون نیفتد وَالْفِعْلُ الَّذِي
 هُوَ الْقَدَرُ فَلَيْسَ مُحَدَّدًا وَفِي حِفْظِ وَفَعْلُ الَّذِي كَانَتْ تَقْدِيرًا وَهُوَ حَدِي وَنَهَائِي مَعِينٌ نَادِرٌ مَا أَكْثَرُ

ملاحظه فرمایید
 در این کلام
 در بیان
 در بیان
 در بیان

و انقیاد
 و انقیاد

در آنچه زشت است در شرعی وی و دینی وی بَلْ يَصْحَبُكَ مِنْ جَمِيعٍ مَا ذَكَرَ بَلْ كَاهٍ سِيدَارٍ وَجْهِ سَجَانٍ
ولی خود را بر همه آنچه ذکر کرده شد ارجح و وَلْيَصْرِفْهُ عَنْهُ و باز میگرداند از وی و وَيَحْطِطُ لَهُ وَكَاهٍ سِيدَارٍ
اورا و گوید که حفظ نفسی بعصر است چنانکه مشهور است که انبیاء علیهم السلام معصوم اند و اولیا محفوظ
و فرق میان عصمت و حفظ آنست که در عصمت گناه راه نیابد و حفظ آنکه گناه نماید و ضروری
محفوظ ماند و عصمت بیش از گناه است و حفظ اعدای وی و اگر مراد از عصمت معنی اخوی دارد یعنی حفظ
و عصمت یکی گردد و وَيَنْتَهِي عَنْهُ وی اگر باز اورا و نیگذارد و در ورطه غفلت و ضلالت و وَيَسْتَدِينُ
لِحِفْظِ الْحُدُودِ و راست و درست گفتار و کردار میگرداند و او را برای نگهداری حد و رعایت
احکام دین و سد او را با استقامت و توسط میان افراط و تفریط تفسیر کنند فَيَحْتَصِلُ الْعِصْمَةُ وَتَحْفَظُ
الْحُدُودُ و پس حاصل میگردد نگاه داشتن از گناهان و محفوظی ماند حدای شرعی مِنْ غَيْرِ تَكَلُّفٍ مِنْهُ
و مشققتی بی تکلف و زور کردن از وی و حتی کشیدن از وی وَهُوَ عَنْ ذَلِكَ فِي غَيْبٍ بَيْنِي الْقُرْبِ
مِنْ رَيْبَةٍ عَرَّ وَجْهِي و آن ولی از حصول عصمت و حفظ حد و و غائب است در قرب
بر و به کار خود یعنی چون لطف بر و روگار میثولی امر او شده است و او را از ماضیات نگاه میدارد و
در قرب و شهود بر و روگار چنان در و رفته است که از آن خبر ندارد و این طریق که در ذات وی حالتی پیدا
میکند که تکلف و مشقت و مجاهدت که پیش ازین میکشید حاجت نمی افتد و اِذَا حَصَلَتِ السَّاهَةُ رَفَعَتِ الْحَاجَةَ
که میگویند این معنی است نه بمعنی رفع تکلیف و اباحت که هر چه خواهد کند معاذ الله قال گفته است خدای
عز و جل در شان یوسف علیه السلام در حفظ و عصمت او از آنچه او را غریب از وی میخواست که لَا يَصْرِفُ
عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ همچنین نمودیم یوسف علیه السلام را بر این و در دفع تم قهدها باز داریم از او
و بهی که کلمات از مقدمات و دوائی تر است و معشار که مراد بدان و نا است اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِينَ بر تنیک بر یوسف علیه السلام از بندگان ما است که خالص گردانیده شده اند برای قرب

۱
فوق عصمت و حفظ

۲
و احصای ذات بر آن حفظ الحاکم

ترا فائز و فانی حاصل گردد و فتح یقین بر قلبی که فضل الله اعظمی پس درین هنگام
 کشاده شود چشم دل تو نظری بجانب فضل خدا که عظیم است فاذا انما عینک راسک اذ ذاك
 پس می بینی توان جهت را بهر دو چشم سر تو وقتی که فانی و محو شود و پند می چشم از هر سو یعنی چنان نیست نبود
 که گویا چشم سر می بینی چنانکه میفرماید استعاج نور قلبک و ایمانک و یقینک می بینی بدو رسیدن
 روشنائی دل تو و ایمان تو یقین تو فیض نور محمد ذی القدر و نور من با طیبک علی طاهرک
 پس پیدا میگردد و مرد و آنحال روشنائی از درون تو بیرون و کونور الشمعة التي فی النبی
 المظلم فی البیئة الظلمة همچو روشنائی شمع که در خانه تاریک است در شب تاریک میباخت است در وجود
 روشنائی چه هر چه تاریکی بیشتر روشنائی افزون تر و خود تاریکی طبیعت و نفس و غفلت دنیا متعدد است تطهر
 من کوی النبی و منافذ پیدا میگردد و روشنائی از ریزهای خانه و سوراخهای که در گذشته است
 از دیوار خانه قشر طاهره النبی شود با طیب پس روشن و تابان میگردد و بیرون خانه بروشنائی
 درون خانه همچون روشن میگردد و ظاهر وجود تو از حواس و تمامه جسد از روشنائی دل که بنور ایمان یقین
 روشن شده است و درون و بیرون را در گرفته است بیست از درونم نیروی بیرون را در رفتی و در
 و بیرون را غشک النفس و اشیاء رخ پس چنانکه دل بنور یقین روشن است نفس و جوارح که میل
 و تعلق با دنیا و تعلیقات دارند زیر ساکن و آرامیده میشوند الی و علی الله و عطا الله عن عطاء غیره
 و و علی عذیه یسوی و عده خدا و بخشش او روی گردانده از بخشش جز خدا و عده جزوی عز و جل و
 ارحم قلبک و لا تظلم و مهربانی کن و به بخشش بر نفس خود و نعم کن بروی و لا تلقها فی طلمات حلمات
 و رجوع نیت و میدارد از نفس خود در تاریکیهای نادانی خود و گوی و دست را می خود قنطر الی الحیات
 پس نظر کنی بجانب های متعدد و مختلف الی الخلق و الحول و القوة و الکسب و الا سبایب
 سوسی خلق و افعال ایشان و بسوی حلیت و توانائی خود و کسب و کار و اسباب و آلات فتکمل علیها

آنکه چون او را وی گفتی باینست و صحبت دار و کتاب نامشروع است بوی مناسب نباشد چنانکه میفرمایند و گفت
 قولا قلیلاً و گفتی منی منی چون آنکه بزرگ در شاعت قباله اینده الهمیم الخسیسة السدینة
 زین با و در آنک مرین همشای فرومایه ناکس را و العقول الناقصة البعیدة و این عقلمای کم دور
 از کار را و الاراء الفاسدة و المختلقة و رایهای نباله پذیرا که نه نمند و این عقلمای و این عقلمای و این عقلمای
 الله و الاخوان پناه و خداوندی تعالی را و برادران از من الضلالة المختلقة از گمراهیهای مخالف
 یکدیگر و اختلاف معنی آمد و شد کردن نیز آید لقد ترقی الشایعة بتوانائی وی که در گیرنده است همه را
 و الکافة الکاملة و لطفا و لطفهای وی که کامل اند و رحمة الوداسعة و مهر بالی وی که فراخ
 است و نجیده است و همه جا و ستر را با استار التامة و پوشا و مارا به بردهای حفظ و عصمت
 وی که تمام اند اما لایعة الحامیة منع کننده گناهان را از رسیدن با نگا هارنده مارا از ان و ریتا نا
 یغتمیه الشایعة و پرورش کنایه و مارا به همشای وی که تمام و کامل اند و صائله الذائقة و نفسیاتها
 و فروزیههای گرم او که همیشه اندیشه بهجت و احسان وی و این بشارت است هر اخوان که اجتماع ایشان
 با ذات شریف وی در دعا و طلب خیر بدرجه اجابت و قبول برسند چنانکه مشهور است که چون همان عزیز است
 طفیل نیز غریز خواهد بود **المقالة الثامنة والخمسون** قال رضي الله عنه
 تمام عن الجهات كلها كور ساز خور از همه سوار مساوی حق و لا تنصص على شئ منها وحشم كشما
 بر هیچ چیز از ان جهات و هیچ سود منگرفی القلب تبصیر چشم باز کردن سگ بچه نوزاد و قها دمت تنظر
 الى واحد في منها پس ما دام که نگاه میکنی بسوی چیزی از ان لا یفتح لك جهة الى فضل الله
 کشاده می شود و در ترازوی سوی فضل خدا عز و جل و قربه و نزوی و و تعالی فستد الجهات جميعا
 پس به بندجت بارادها بهار همه بتوحیدك بیکه دانستن تو یکی دیدن تو حق را و انما انصك
 و هر که داند نفس ترا شرف فائز و حوكم و عجلت بستر محوگر و ایندن فای ترا و محو ترا و دانستن

المقالة الثامنة والخمسون

بنگینا لی کردن بزور و خود را بکثرت بران داشتن و تحصیل آن بانفس جدا کردن و هُوَ الْاَدْنٰی وَ
تصبر و درین پایه ایست در ادای حق بلا اَوْ الْقَصْرِ وَ هُوَ اَعْلٰی مِنْهُ و باز جست کرده می تنوی مصر
ولی تکلف صابر بودن اگر آن تلخی که در صبر میباشد موجود بود و مصر تنجیع داعیه حق بر داعیه هواست
بی جرم و فزع و سهل شتری گفته صبر انتظار کشا و کار را حق و گفته که آن بالبدن نفس است تا سرگرد و در تمام
لَا تَقْرَأُ الرَّحْمٰنُ اَعْمَالَكُمْ اِلَّا بِسِرِّهِمْ و در صبر با حجت کرده میشود برضا و موافقت بودن با فعل حق و حقیقت رضا
سکون قلب است تحت جریان حکم و ذوالنون گفته رضا سر و قلب بطنی فضا تَقْرَأُ اَعْمَالَكُمْ اِلَّا بِسِرِّهِمْ و باز جست
کرده میشود بقضا و گم شدن در فعل حق و ناله و گشتن از ادوات و اختیار خود و در رضایز اگر چه فنا می هست
ولیکن شعلی از اختیار وجود باقیست و لابد این مرثیه بلند از ان خواهر بود وَ هُوَ الْاَدْنٰی الْاِلٰهِ وَ فَا
ثابت است مراد ال را که از افعال و ارادت مطلق منسلخ شده اند و فانی گشته اند و اولیا را رضا است
و مومنانه صبر و الْعَارِضِينَ اَهْلَ الْعِلْمِ بِاللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ و فنا حاصل میباشد مرگ عارفان را
که خداوند علم شهودی بخیر و ذات و صفات او نیند و اِنْ كَانَتْ لَمَعَةٌ فَتَطَاوَتْ فِيْهَا الشُّكْرُ عَلَيْهِ سَا
و اگر باشد حالت ثلوث است پس باز جست کرده میشود بشکر کردن بران و الشُّكْرُ بِاللِّسَانِ وَ الْقَلْبِ
و الْخَوَارِج و شکر میباشد بزبان و بدن و باعضا از دست و پا و چشم و گوش و جیز آن اگر چه زبان نیز داخل
است و لیکن او را جدا نمرد و باز جست عمده بودن وی و کار شکر و ترجمانی دل و لهذا اقرار از زبان
ساخته اند و اَعْمَالُ اللِّسَانِ فَيَا اَعْرَافَ بِالْبَعَةِ اَكْبَرُ مِنَ اللّٰهِ تَاشْكُرُ بِزَبَانٍ پس اقرار کردن
سمت کرات از خداست عز و جل و لابد چون زبان و چراغ دل است در دل نیز همچنین خواهد بود و چنانکه در شکر
قلبی خواهد فرمود وَ تَزَكَّى اِلَّا ضَافَةً اِلَى الْخَلْقِ نسبت ناکردن آنرا بخلق بطریق حقیقت و حکم
واقع اما تنگم و نفوذ بدان باعتبار وساطت و مجاز و حقیقت شکر قس^{۹۲} مکن و گاهی باشد که بعضی مقرران
بدان مافوق و معاتب گردند و خلق اینها شامل نفس و اعتبار است و لهذا میفرمایند لَا اِلٰهَ اِلَّا لَفَيْسَاتُ

مفتی محمد رفیع الدین صاحب

100

مجلس شورای اسلامی

سید محمد علی

کتابخانه عمومی

مفتی محمد رفیع الرحمن

۱۰۰

کرم و کرم

کی دولت صد سالہ مانند
دولتِ عثمانیہ

وہم کہہ رہے ہیں کہ

استقامت و استقامت

دستور

بمطابق

پس اعتماد کنی بران و بگذاری کارهای خود را بران قَسِدُ عَنْكَ الْجِهَاتِ پس بسته گردان تو را بجهت ها
و جانیها که نظر بران داری و اعتماد بران میکنی بقدرت الهی و جبر بران سنت وی تعالی در عقوبات عاصیان
و عاقلان و نیز بشوی توجیه بغير و اعتماد بر ماسوی حق چنانکه میفرماید وَلَمْ يَفْتَحْ لَكَ جَهَنَّمَ فُضْلُ اللَّهِ
و کثافت و دشواری حاجت فصل خدای عزوجل محقوبه و مقابله لیسزکوک بالنظر الی غیره از
جهت ندادن و در برابر کردن شرک و سبب نظر بر جز خدای عزوجل پس ندو نیا شود و ندین و دان
یابی و ناین فلان اَوَحَدَثَهُ پس و فیکه بیکانه گردانی خدا را و وجهه بجهت احتمال دارد یعنی و فیکه بیایی
خدا را عزوجل و شناساشوی بوی و روی آری بیگانه بوی وی و نظرت الی فصلیه و بطریقی و متوجه
شوی بسوی فصل و گرم وی و روحیه دُونَ عَذِیْبِهِ و امید داری او را و رحمت او را نه جسد او را
و تقاضای عطا سیوا که و کور سازی خود را از هر چیزیکه جز او است قَرَأْتَ نَزْدِیکَ گِرْدَانِیْهِ وَ
أَذْنَاکَ دَسِیَارِیْهِ زِدْ بَیْکَ وَانْدُرْ وَرَحْمَاکَ وَرِثَاکَ و میربانی کند ترا و پودش کند ترا و اطعمات
و سَقَاکَ و بخوراند و بنوشاند ترا طعام و شراب همان و روحانی و کَلَاوَاکَ و عَافَاکَ و داند و کسرت و نهدنی
بمشقت از امراض و آفات ظاهری و باطنی و اعطَاکَ و اعَاکَ و بخشش کند ترا و تو را نگر و بی نیاز گرداند
ترا بهمال و قلب و خُصْرُکَ و دَلَاکَ و یاری دهد ترا و دوست گرداند و بسیار و کار باران تو را کم و دیگر داند ترا
لَمْ یَخْلُکَ عَنْ الْخَلْقِ و عَنْ نَفْسِکَ و أَفْنَاکَ بِطَرِیقِهِ و پاک گرداند ترا از خلق و خلق و از نگر و نگر و نگر
بفس تو نیست و نابود گرداند ترا از کل ماسوی قَلَا تَرَى بَعْدَ ذَٰلِکَ لَا فُقْرَکَ وَلَا غِنَاکَ پس
یعنی و ندانی بعد از آن در پیش خود را و نه توانگری خود را و فانی شوی از خود و صفات خود اَلْمَقَالَةُ
الْثَّاسِعَةُ وَالْحَمْسُونَ قَالَ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ لَا تَخْلُوحَا لَنَکَ أَمَّا أَنْ تَكُونَ
نَیِّفًا وَ لَوْ لَعَمَلُ مَا لَیْسَ هَلْ تَوَازِنُ دَوَّالْتِ یَا مَبَاشِدًا یَا لَعَمَلِ وَإِنْ کَانَ تِلْکَ
فَقَطَّ الْبَیْتَ فِیْهَا یَا لَتَصْبِرُ لَیْسَ اِکْرَ حَالَتِ تَوَلِّیْهِ هَسْتُ بَسْ یَا زَجَبْتُ کَرْدَه می شوی دران

و تکرار است و تکرار است و تکرار است

و تکرار است و تکرار است و تکرار است

ما حل حقیقی است عاقل باشد و اما الشکر بالقلب کیا لا اعتقاد الذی استمر تا شکر گفتن بدل پس
 بریقین دانستن است همیشه و العقول الوثیق السبلید المتبرکیم و بعقد قلبی محکم استوار است
 جمیع ما بآتش من النعیم و المسامح و اللذات که هر پنج بآتش از نعمتها و منفعتها و لذتها فی الظاهر
 و الباطن و ریاض و بهمان و بیرون و درون فی حرکاتک و سکوناتک و جنبشهای تو و آرامشهای تو
 من الله عز وجل لا من غیره از خداست نه از خبر وی و یكون شکرک بلیسایک معاثر
 عما فی قلبک و باشد شکر گفتن تو زبان تو و اقرار تو بان بیان کننده از چیزی که در دل نشسته
 یعنی تها زبان نباشد بی وجود معنی آن در دل تا اتفاق گردد و قد قال و تحقیق گفته است خدای عز وجل
 و ما یکنون نعمته قیس الله و هر چیزی که باشد است از نعمت پس از خداست و قال و گفته است و تعالی
 اسمع علیکم نعمه طاهره و کاطنه و تمام و کمال گردانیده است حدایتعالی بر شما نعمتهای خود را بیرون
 و درونی و قال و گفته است و ان تعدوا نعمة الله لا تحصوها و اگر شمار کنید نعمتهای خدا ضبط
 نتوانید کرد و از وضع هذا لا یقی لمؤمن منعمه سیوی الله پس با ثبوت ان معنی باقی فی مادموسج
 مسلمانان را نعمت دهند خبر خدای عز وجل پس دانستن آن ببلای و اعتراف بزبان لازم باشد و شکر نفع شین
 بمعنی پریشان پستان از شیر و بر میدن شام از بن درخت و مناسب آن بمعنی شکر ظاهر است گو یا که
 دل از شناسنت نعمتهای الهی پریشو و تابیر و بی آید از زبان و و عرف گفته که معنی شکر و رفعت گفتن
 و اظهار است و این بمعنی شکر لسانی مناسب تر است و مستلزم معنی شکر قلبی نیز است و اما الخواارج
 و ان یخیر کما و یستعملها فی طاعتیه و اما شکر بخارج پس بآنت که جنبانی آنها را و در کار و داری
 و خدمت و فرمان برداری خدای عز وجل دون غیره من الخلق نه طاعت جز خدا که خلق اند فلان
 یجبت احدا من الخلق فیما فیته اعراض عی الله پس پاسخ ندی هیچ یکی از خلق را در چیزی که در آن
 چیزی را بدین است از خدا و هذا لیس النفس والهوی و الاوراد و الامار و الحسن شامل

در حق نعمت را شکر و در بیرون آن شکر

و این شکر

و در گیرنده است نفس را و بهر او خواستهارا و آرزوهارا و سائر الخایفة و تمامی مخلوقات را پس باید لطافت
و فرمانبرداری اینها و گذشت بجز و فرمانبرداری حق و بیانش است که میفرماید: تَحُلْ طَاعَةَ اللَّهِ أَصْلًا
وَمُتَّبِعًا وَآمَنَّا بِكَ و آن فرمانبرداری خدا را اصل و پیروی کرده شده و متبوعا و متابعا و أَسْرَعًا
وَأَبْلَغًا و ما موافق و الی خطاعت خدا را سریع و بیروین رودان فعلت غیر دلائل پس اگر کسی تو
چنین کار را کنی جَاءَ لَكَ طَائِفَاتٌ مِّنَ الْأَنْبِیَاءِ یعنی انبیا می آیند از رحمتی ستم کننده بر نفس خود
و حکم کننده بجز حکم خدای عزوجل الْمَوْصُوعِ لِعِبَادَةِ الْمُؤْمِنِينَ حکم می دهد و وضع کرده شده و بهاء شده است
مریدگان اول که مسلمانان اند وَسَائِلُ الْعَالَمِ سَبِيلُ السَّالِحِينَ و بی باقی رنده هزاره صالحان
قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ آن کسانی که
حکم نکنند بر خلق و بر نفس حکمی که فرود فرستاده است حاکمانی پس آن کسان کافرانند و فی آیه و در آیه
دیگر واقع شده است وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ و فی الاخری
و در آیه دیگر آمده است هُمُ الْفَاسِقُونَ اگر مراد ظلم و فسق بیکفر است پس مدلول بیعت کیست و اگر
کفر باشد حال و صحاف خواهد بود و ظلم و فسق بی آن فَيَكُونُ إِشْتِهَائِكَ إِلَى النَّارِ آتشی پس میباشد
نهایت کار و بسوی آتشی که وَقَدْ هَمَّتْ النَّاسُ وَالْجَارَةُ فروزید آن آتش آو میا شد و سنگها
مراد بیان نشان اند که می برستند و کافران آنها را یاد کوهاست و مقصود بیان بندی و سختی نفس
و وضع است و آنست که لَا تَصْبِرْ عَلَى حَتَّى سَاعَةٍ فِي الدُّنْيَا و تو نسیبائی نیستی و الی کرد و در شب یکساعت
دری حاشا و أَقْبَلَ شَيْطَانُهُ وَشَرَّارُهُ مِّنَ النَّارِ فیها و صبر نداری بر کتر باره آتش که بجهنم و در دنیا
کلیف صارت که عَلَى الْخُلُودِ فِي النَّارِ و بهر آنکه با آنها پس چگونه صبر تو بر همیشه بودن در
آتش و دروغ با دوزخیان الْجَا الْجَا سَحِيمَ الْوَحَا بجای محلله و این دو کلمه در حاشی اطلاق کنند که
اشک بر سر قومی تجار و غارت و هلاک ناحت آورد و جلالت و ایشان را بیاگاهانند و حمر و اگر دانند تا نگردد

در این حکم با انزال آیه

۱۰
الاصحاب

دارای ایشان را و متعلق باشی بل با ایشان بر وجه مذکور و اَلْهَمَّ لَكَ لَيْسَ بِكَ مِنْ اللَّهِ شَيْءٌ زَكِرَ بِكَ بِرَقِي
 ایشان سرگردانده نمیدهد و از انچه خواسته است بتو خدا و رفع نمیکند از قصای وی چیزی را بَلْ اَلْزَمَ الْقَصْدَ
 وَ اَلْزَمْنَا وَ اَلْمُؤَافَقَةَ وَ اَلْفَنَاءَ فَعَلِمَ عَرَّ وَ حَلَّ مَلَكُهُ لَزِمَ كَبِيرُ صَبْرًا وَ رِضًا وَ مَوَافَقَتًا رَا دَمَارًا
 در فعل خدا که نه تو کند بَلْ حَرَّمَ ذَلِكُمْ كُلَّهُ پس اگر محروم گردانی و ستوی تو از ان همه یعنی از صبر
 و رضا و موافقت و فنا و گرفتار کرده شوی بر بی صبری و تاخر سندی بوشی فَعَلِمَكَ بِالْاِسْتِعَاذَةِ اَللَّهُ
 یس بر تو باد و فریاد کردن بسوی خدای عز و جل و التَّضَرُّعُ و زاری نمودن و اَلَا عِزَّتُكَ بِاللَّذْوَبِ
 واقف گردن برگشتن آن که بشوی و ظلمت آنها محروم گردانیده شده ازین حادثها و ازین و اَلتَّطَلُّعُ مِنْ
 شُغْلِ الدُّنْيَا و فریاد کردن و داد و خواهی نمودن از بدی و تا مبارکی نفس و تَرَاهُ حَقَّ و اَقْرَارُ كَرُونِ
 بیای کی حق عز و جل و دور بودن وی تعالی از شما بِنَفْسِ و ظلم و اَلَا عِزَّتُكَ لَكَ بِالْمُؤَجَّبِ اَللَّهُ اَلْعَزِيزُ
 واقف گردن مرعای را بگناه دانستن او از نعمت و بعضی نوح و المِیم و التَّكْرِيْمُ مِنَ التَّزَلُّو و بزرگتر
 نمودن از شرک جمعی و طَلِبُ الصَّابِرِ وَ الرَّضَى وَ اَلْمُؤَافَقَةِ و طلب کردن و در خواستن از خدا صبر و رضا
 و موافقت را اَللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ اَلْكِتَابُ اَحْلَهُ تا آنکه برسد بحدی نوشته شده و تقدیر کرده شده است مدت
 خود را بعضی داده شود و این مقامات اگر نصیب شست فَنَزُولُ الْبَلِيَّةِ فَتَنْكَبُفُ الْكَرْبُكَةُ پس درینود
 ملا و کشاید مانده و محنت و اَللَّهِ اَلْعَزِيزُ وَ اَلْجَبَّارُ وَ اَلْقَرِيبُ وَ اَلشَّهِيدُ و بیاید نعمت و مراستی
 و شادمانی و خوشحالی کما كَانَ فِي حَقِّ نَبِيِّ اللَّهِ اَبُو ت جَاكُنْهُ بود و در حق پیغمبر خدا اَلْوَبَّ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
 و السَّلَامُ که چندین ملا و نگی و غم مثلا گردید و چون صبر در میان همه است و فراخی و شادی مهمل گردید
 اَللَّهُ اَيُّ هَبِّ سَوَادِ اللَّيْلِ يَا قَاتِلَ بَيَاضِ النَّهَارِ جَا نَحْمِدُ سِرِّ و سیاهی و تاریکی عجب و می آید نفسی
 و روحانی روز و یک هَبِّ بَزْدِ اَلْبَيْتَانِ و میر و سردی و زمستان و بَا قِ اَلْسِيمِ الصَّدْفِ وَ طَبِيبُهُ
 و می آید از نم فصل تابستان و فونی و ن لان لَكُلِّ شَيْءٍ حِلٌّ اَتَجَلَّازِیرَ که هر چه را چیز است

و تعالی امر عبد را که اختیار کرده است و او را هر چه فضل است و تو بهم کرده نشود که این مخالف ضرب اهل سنت و
 جماعت است که می گویند اصل واجبیت بر پروردگار تعالی چه وجوب دیگر است و اختیار آن بعصل
 کرم و دیگر چنانکه رقی و قبول توبه و ثواب هیچ کدام واجب نیست بر وی تعالی اما البتة میکند تفضل و تکریم
 نیز این مخصوص است باولیا و ارباب العباد رگانه حق که با طاعت خود مقولی امر و صلاح حال ایشان
 شده است چنانچه در کتاب مجید فرموده وَ هُوَ يُؤْتِي الصَّالِحِينَ وَ هِرَجَ بِإِشَانِ مِیکنند از بلا و عطا صلاح
 حال و بهبود کار ایشان در آن است و در حدیثی که آنرا حدیث الولی گویند آمده است که پروردگار تعالی فرمود
 که از بندگان من مؤمن کسی است که صالح نمیکرد اندامان او یا مگر غنا و اگر فقیر گردد ایمان او را فاسد گردانم ایمان او را
 از فقر و از بندگان من مؤمن کسی است که صالح نمیکرد اندامان او را مگر فقر و اگر غنی گردد ایمان او را فاسد گردانم ایمان
 او را و از بندگان من مؤمن کسی است که صالح نمیکرد اندامان او را مگر صحت و اگر بیمار گردد ایمان او را فاسد گردانم ایمان
 او را و از بندگان من مؤمن کسی است که صالح نمی گرداند ایمان او را مگر بیماری و اگر نترسد گردانم او را
 فاسد گردانم ایمان او را و بدین معنی که من میگویم کار بندگان خود را موافق علم من باحوال قلوب ایشان و بدین معنی
 که من دانام باحوال بندگان و خبر دارم از ایشان فَلَا تَدْعُهُمْ بِهَمَّتِكَ إِلَى أَحَدٍ مِّنْ خَلْقِهِ
 فِي مَعَاذِكَ پس بر همت و حالت خود را بسوی هیچ یکی از خلق حداد دفع کردن بلامارت و فذلک
 أَشْرَ الْفِتَنِ فَهُوَ پس آن شر آورد دست از تو بخدای عزوجل لَا یَمْلِكُ مَعَهُ مَالٌ نِیست
 سخدای عزوجل فِي مِثْلِهِ أَحَدٌ تنیاد در ملک آدم هیچ یکی هیچ چیز را لَا ضَارَّ وَلَا نَافِعَ نیست گزند
 رساننده و سود دهنده وَلَا نَافِعَ وَلَا ضَارَّ و نیست باز گرداننده بلامارت و باز گرداننده عطا را وَلَا
 مُسْتَقِمْ وَلَا مُبْتَلِی نیست بیمار سازنده و ملا رساننده وَلَا مَعَاذِي وَلَا مَبْرِئِي و نترسد برستی و نترسد
 فدایی نیاز سارنده غلبه جز خدای عزوجل فَلَا تَسْتَعِزُّ بِالْخَلْقِ پس مشغول مشغول با خلقی الظاهر
 در ظاهر که اعتلا کنی و محبت داری با ایشان به رای خلقی معزورت وَلَا فِي السَّاطِی و در باطن که دوت

و معتاد طبعیت است بسوی آنچه حکم کرده است بان شرع تعدد المقدور بعد از آن بیرون آمدن بسوی
 آنچه نصا و قدر آتی بان رفته است فتحریر خروج الی المعهود بعد از آن بازگشتن به آنچه معهود طبعیت بود
 بشرط عطف الحد و انما بشرط نگهداشت حدود و احکام شرع و در آمار مقتضای طبعیت بود
 چنانچه میسر باشد که فقیر حج من معهود که من المناکول و المتسروب و الملبوس و المناکح
 و المناکول و الطنج و العا ذل الی امیر الشریع و الهیة پس بیرون می آئی تو از معهود طبعیت
 که این سیاست میگردی ایها را بحکم طبع دعوات بسوی امر شرع و فی وی تنبع لکات الله
 و ستة رسوله پس بیروی میکی تو کتاب خدا را و سنت رسول او را صلی الله علیه و سلم
 کما قال الله من اجل کفنه است خدای تعالی و ما اناکم الرسول لحد و که در چیزی که او را
 شمار او آورده است پیغمبر پس گیر میان او عمل کنید بدان و ما نهان که عنه فاستهوا و هر چه می
 باز داشته است پیغمبر شمار از آن جبر پس باز آید و قال و کفنه است وی تعالی قتل ان کشته
 تحبون الله فاستعونی گویا محمد با امت خود اگر هستید شما که دوست میدارید خدا را پس بیرونی
 مرا یحیی الله ثاد و دست و در شمار او از مرتبه محبت مرتبه محبوبیت رسب فتعنی عن هواک
 و لهیک و رعوتها پس قالی گردانیده منوی تو از بر روی تو و نفس تو و گوئیهای و سکیمهای نفس تو
 در ارتکاب نامسرورات و نامرضیات فی ظاهیرک و باطیبتک در بیرون تو و درون تو و جان تو
 فلا یكون فی باطیبتک غیر کجید الله پس باشد در درون تو و جان تو و فرنگی حد و باووی
 و فی ظاهیرک علی طاعة الله و عبادته صها امر و نهی و نباشد بیرون تو جز فرما بر داری خدا
 پرستش وی از آنچه فرموده و باز داشته است و حاصل آنچه دعوت کرده اند ابیا علیهم السلام همین و چیز
 یاد و نشتن خدا را و حدت کردن او را بران و همیکه فرموده است فیکون هذا اذ انک و شعائرک
 و دنارک پس باشد این یعنی طاعت و عبادت خدا و ظاهر و باطل کار تو و میانه تو و پرستش درونی

حاصل آنچه در کتاب و احادیث و تفسیر است یاد است خدا را و فرستاده است

در قدر راجع به احکام شرعی که وی تعالی تکفل و متولی امر است بیز لازم می آید و گفته اند که حق سبحانه و تعالی
 حفظ و صیانت تورات و انجیل را به علما و اجداد گذارده است چنانکه فرمود بما اتخفظ اس من کتاب الله بتبیل و تحریف
 بان راه یافتم و حفظ قرآن را خود تکفل شد و بر خود گرفت و فرمود و اتان له الحافظون لا جرم از تفسیر و تبیل
 محفوظ و مصون ماند و قال و گفت خدا می عز وجل کند لک انصرف عنه السوء و الکفشاء
 و همچنین کردیم تا برگردانیم از یوسف علیه السلام مدبرا و رانارا انک من عبادنا المتحسين
 بدستی که وی از سرگهان مخلص است پس معلوم شد که حق سبحانه و تعالی کسی را که دوست میدارد و بخواهد
 میکشد از معصیت و امراض نگاه میدارد و طینت صحت الحفظ و الحیة پس واجب و لازم می باشد
 آنکس نگاه داشته و بر پیر را از خرق قواعد شرع و زندقه و الحاد الی سائر المعاصی و محرمات الهیه تا وقت
 موت بر صحت حدای عز وجل و انما هی اقسامک معک لک و نیست این مذکور شد که معهود طبع
 ایمان ماکول و مستروب و ملبوس و جز آن مگر بخششها و هر دوی تو که آید و کرده شده اند برای تو بخشش شد
 و فی حال سیدک فی طریق حق پس مع کرده شده و باز داشته شده نماز تو در حال سیر کردن تو در راه تو که
 میروی بطلب حق و سلوکک کما فی الطبع و سلوک کردن و رفتن تو در صحراء طبعیت و معاد و
 الهوی و المعهود و بیابانهای هوا و معتاد و معهود طبع و قطع کردن آن تا منزل مقصود که قریب
 جاب جن است برسی و حسن کردن آنها و بار داشتن از آنها مصلحت نیست در وقت سیر و سلوک
 و انما انقال و احوال زیرا که این معهودات طبع گر اینها و بارها است که راه رفتن با آنها دشوار است
 فار یجت عنک لئلا یثقلک پس دور گردانیده شدند نماز تو تا اگر آن نماز تو را اقتضای حق
 پس مستگردانند ترا و یثقلک عن مقصدک و مظلومک و مشغول گردانند و بار گردانند
 ترا از جای قصد تو و از مطلوب و مقصود تو الی جایی الاصول الی غلبه الفناء تا بشکام رسیدن
 باستانه رفقا و هو الاصول الی قرب الحق فاسبب رسیدن است تقریر جاستی عز وجل

و انقال غفلت
 و جعل علی عباد و احار
 حدیث است
 محض قرآن مجید
 رو گردان از
 قریب سلامت

آنحضرت هم برای محضر تعلیم و محضر تشریف بودی آنکه در نفس شریف وی از ان الوار کلمات پیدا گردد و نعم نبوت
و مقامات او همه و هیت محض و صفا بود و کسب و ریاضات را در آن مدخلی نی و لیکن بر و از سر و ظهور
اتقوا فی لیل و نهار ترتیب بر او را و افکار متوالی و متواتر بود و در عوارف در شرح حدیث عائشه صدیقہ
رضی اللہ عنہا که گفت کان خلق القرآن میگوید که نفوس مجبورند بر غرائز و طوائف که از لوازم و ضرورت طبیعت
تشریف از آن صفات بهیست و سبقت و سبطانته و حق سبحانه و تعالی بلطف و عنایت خود نصیب شیطانی از ذات
جیب خود صلی اللہ علیہ وسلم مطابق بر آو و طلب شریف او را از ان مطهر و مسود ساخت و لیکن نفس را که در
برابر مد نفوس بشریه با بعضی از جنایات صفات و اخلاق جبلت نعمت لطافت و نورانیت نه کلیات آنرا
و نه جزئیات را بوضوح کثافت و ظلمت باقی گذاشت تا ظهور آن باعث تزییل آیات و تشریح احکام
و نفوس امت که بمنزله ظلمت و کثافت مخلوق و مجبورند از الت فرمایند و این رحمت خاصه بود و آنحضرت
را و عاقله امت را که و اما رساند آن آثار رحمة العالمین اثبات آن میکند و دلیل بر وجود آن صفات در نفس شریف
دی قول رب العزت است و کذا کذا التبیان به قو کذا و تثبیت بعد از تزلزل بیانات و ذکر سیریه با عیون
احد بر نوعی از انفس در حال شریف وی صلعم یافته شد تا فرمود قوم حصیوا و جنیمهم الحمدیث پس خوان آمد
لینس الکس من الامر منی اذ یعد بهم و یتوب علیهم و فرمود آن حضرت صلعم اما انسی التمسس پس
ظهور صفات نفس شریف که امتثال آیات میگردد و در تحقیق برای تا ویب و تزکیه و تهذیب نفوس
و او را صلی اللہ علیہ وسلم نیز از ان نصیب بود این حال کلام عوارفت بعد از اقتصار و تنقیح و قرا در تکلم
در احوال و صفات ذات شریف وی و تحقیق آن حرجی تمام است که آن تشابه ترین تشابهات است
نزد من که تا بدیل آن بچسب فرمدا نداند و هر کسی هر چه گوید بر حق بر و اندازد و فهم و دانش خود گوید و او را
علیه السلام و دانش تمام عالم بر در هیت مصرع او بر تر از آنست که آید بخیال و او را چنانکه هست بجز خدا
کسی نشناسد چنانکه خدا را چنانکه باید جز وی کسی نشناخت همیشه تر چنانکه توئی بر نظر کنی تا بیند بطلان

صلح محمد و
سوم بای و
مصدق آورده
و طی و صحت از آن
۱۲

مع راجعات
نسخه چاهان
که من کتاب و دیبا
بنت و این مع
را به اسبای
اولی در دست کتاب
است در

و انسی

و درنگ است بجهت انتظار امر و علم گو یا غالب بجهت آن فرمودند که گاهی چنان باشد که پیش از آمدن قسم
علم حاصل شده است که در فلان وقت و فلان جای عمومی از طلال آمدنی است پس در حالت آمدن قسم
توقیف نخواهد بود و فی الثانیة الغالب علیه الذناؤل والاخذ والتلبس بالمفتوح و در حالت
دوم که حالت آخری است غالب بروی گرفتن و مخالطت است با آنچه فرغ کرده شده است بی توقیف و انتظار
امر و علم و اطلاق غالب درین قسم بیش از کلمات قسم اول است و الله اعلم بشئ یأتی الحاله الثالثه
پستری آید حالت سوم فالتقاؤل المخلص والتلبس بنما یفتح من النعمه پس دومی که فرغ جمع است
و ملاست و مخالطت بچیز دیگر فرغ کرده میشود و از نعمتها من غیر اعتراض احدی الاشیاء الثالثه
بی وجود اعتراض یکی ازین تسخیر و منع آنها و عدم التفات بدان و بی تردید در آن که اگر اعتراض نباشد گیرد
و اگر باشد بگیرد و بلکه اینجا خالی است ازین تردود و اصل الحقیقت و بی حقیقه الکفایه و در اینجا حقیقت
تمام کمال اوست که موقوف بر هیچ چیز نیست نه بر ملاحظه حکم و نه بر امر و علم و نه بر ملاحظه اعتراض و نه در آن
تکون المؤمنین فیما تحفظون الکافات پس بیایند سلمان در اینجا تکلم داشته شده از همه
اسباب و خرق حد و الشریع و از باره کردن حد برای شریع مصداقا مفسره و فاعنه الا سنوابع
و حکما و حقیقت و در برگردانیده و دور کرده شده از وی بیها کما قال الله تعالی کذابا لمصرف
عنه السنوابع و الفحشاء الله من عباده المخلصین و تفسیر این یکدیگر یکدیگر گزیده شده است
میسیر العبد مع الحفظ من خرق الحد و پس میگرد و بنده با نگاه داشتن از باره کردن حد
شرع و احکام آن کما مفضول الیه و بجهت آن که پیروده شده است کار با بسوی وی آسا ذون که
اذن کرده شده برای او از جانب مولی و المطلق که فی الا باحاث و اطلاق کرده شده و در این
داده شده مراد از جمع قبود و موقوف و در میان گردانیدن اشیا و تصرف کردن در آن المیسر که الخیر
آسان گردانیده شده برای وی نیکی که هر چکن و هر چه خواهد همه موافق رضای خداوند است و صبر و صلیح است

در این قسم که در این
در این قسم که در این
در این قسم که در این
در این قسم که در این

يَقِفُ عِنْدَ كُلِّ قِسْمٍ مِنْ مَأْوَلٍ وَمَشْرُوبٍ وَمَلْبُوسٍ وَمَنْشُورٍ بِسَلْمَانِ بْنِ اسْتَبْرَاءِ
 تَحْقِيقَ وَتَفْتِيشِ زِدْهِرِ قِسْمِ اطْعَامٍ وَشَرَابٍ وَلباسٍ وَنَحَاحٍ وَسَاعِي الْأَشْيَاءِ الَّتِي يُعْفَقُ كَهْ وَزِدْ بَاقِي
 جِيرَا كَهْ كَشَاوِشْ وَرُودِي وَرَسَانِيْدَهْ مِشْوَدِي فَلَا يَأْخُذُ حَتَّى يَحْكُمَ لَهُ بِجَوَازِ الْأَخَذِ وَالْإِتِّاُولِ
 الْحُكْمُ مِسْ نَسْ كِيرِ دَنَا أَنْكُهْ حُكْمُ كُنْ بَرَايِ اُوْبِرُو اُوْدُونِ وَكَرْفَتَنِ أَنْ حُكْمُ شَرْعِ إِذَا كَانَ فِي حَالَةِ التَّقْوَى
 اِبْنِ بَرْتَقِيرِي كِهْ بَاشْدَ مُؤْمِنِ وَحَالَتِ تَقْوَى وَتَوَقُّفِ بِحُكْمِ شَرْعِيَّتِ بِي وَجُوْدِ اِمْرَأَتِنِ اَزْ جَانِبِ خُنْ أَوْ
 حَقِّ يَحْكُمُ لَهُ بِذَلِكَ الْأَمْرِ يَأْتَا أَنْكُهْ كُنْ مَرَاوِرْ كَرْفَتَنِ أَنْ اِمْرَأَتِنِ بِطَرِيقِ الْهَامِ يَادِرْ شَامِ يَأْتَا تَقِ
 بِاصْحَاحِ اِمْرِ رَقِيقَةٍ بِحُصُولِ يَقِيْنِ بِصَحْتِ أَنْ إِذَا كَانَ فِي حَالَةِ الْوَلَايَةِ وَتَنِيكِهْ بَاشْدَ مُؤْمِنِ وَحَالَتِ
 وَمَقَامِ وَلَايَتِ وَتَقَرُّبِ رِجَا هُجْ أَوْ حَقِّ يَحْكُمُ لَهُ اَلْعِلْمُ يَأْتَا أَنْكُهْ حُكْمُ كُنْ مَرَاوِرْ تَقِيرِ عِلْمِ اَلْمِ
 كِهْ بَرَايِ اُوْثْمَانِدَهْ اَنْدِيكِي اِلْطَرِيقِ مَذْكُورَهْ إِذَا كَانَ فِي حَالَةِ اَلْبَيْتِ لَيْتَهْ وَاَلْقَوِيْمَةِ وَتَنِيكِهْ بَاشْدَ
 وَحَالَتِ بَدَلِ اُوْدُونِ وَغُوثِ شَدْنِ وَاَلْعَمَلِ الَّذِي هُوَ اَلْقَدْرُ اَلْمَحْضُ وَحُكْمُ كُنْ فَعْلِ اَلْهَى كِهْ اَنْقَدِرْ
 مُحَضِّسْتِ بِي اِرَادَتِ فَعْلِ بِنْدَهْ وَهِيَ حَالَةُ اَلْقَنَاءِ وَاَيْنِ حَالَتِ بَابِيتِ وَغُوثِيتِ مَالَتِ فَنَاسِ
 مُحَضِّسْتِ كِهْ قَطْعًا وَجُوْدِ بِنْدَهْ رَاوِرْ اَنْ دَلِيْلِيْتِ تَحْمِيْلِيْتِهْ حَالَةُ اَلْأُخْرَى بِسُتْرِي آيْدِ مُؤْمِنِ رَا
 حَالَتِي دِگَرِ يَتَنَاولُ كَلْمَا يَابِيْتِهْ وَيُعْفَقُ كَهْ وَأَنْ اَيْسْتِ كِهْ مَسْ كِيرِ وَبِهْ جَزِيْرَهْ يَدِ اُوْرُو كَشَاوِشْ وَجُوْدِ بَرَايِ
 وَیْ عَلِ اَلْاُطْلَاقِ بِي اَنْكُهْ مَقْدِرْ دَامِ وَحُكْمُ لَكِيْنِ مَا لَمْ يَعْتَرِضْ عَلَيْهِ اَلْحُكْمُ اَوَّلًا مَرَّةً اَوَّلًا اَلْعِلْمُ مَا دَامَ
 كِهْ اَعْتَرَضَ مَعْنَى بَرُوِي حُكْمِ شَرْعِيَّتِ يَا اِمْرَأَتِنِ يَا عِلْمِ اَلْقَدْرِ وَنَسْ كَلْمَا اِرَانِ فَإِذَا اِلْعَتَرَضَ اَحَدُ قِسْمِ
 هَذِهِ الْأَشْيَاءِ لِسُتْرِ حُجُونِ اَعْتَرَضَ كُنْدِيكِي اَزْ بِنِ سَهْ جَزِيْرَهْ اَجْتَنَعَ مِنْ اَلْمَتَنَاولِ وَنَزْ كَهْ بَا زِيْ اِيْمِ
 اَزْ كَرْفَتَنِ وَتَرْكِ مِلْهَادِ اَرَا جِيْ صِدْ اَلْأَوَّلِيْ بَسْ اِنْجَالَتِ حِلَافِ وَبَاهْتِمَائِي حَالَتِ نَحْسْتِيْنِ بِتِ كِهْ لَمَتِ
 فَنَاقِيَامِ بَا عِلْمِ وَتَقْدِرِ مُحَضِّسْتِ اَمَّا قِيَامِ بِحُكْمِ شَرْعِيَّتِ جَاوِزِ اِيْرَانِ فِي اَلْأَوَّلَةِ اَلْغَالِبِ عَلَيْهِ
 اَلتَّوَقُّفُ وَالتَّكَلُّفُ بَسْ وَحَالَتِ نَحْسْتِيْنِ كِهْ بَسْ اَزْ بِنِ خَالَتِ اُخْرَى مَذْكُورَهْ غَالِبِ بَرُوِي تَوَقُّفِ وَتَالِ

سَلَامَةُ اَلْمَسْكُوْرَانِ
 وَقَالَ اَلْعَلَمِي
 وَبَسْمِ اَلْمَسْكُوْرَانِ
 اَوَّلُهُ كِهْ اَلْعَلَمِي
 اَوَّلُهُ دِهْ اَلْعَلَمِي
 حُجْ جَزِيْرَهْ

آیا میدانی که بدستی وی تعالی کیست در صفات و ذات خود که انبار و بهشتان دارد و وَكَانَ الْوَاحِدَ الْحَقَّ
الْوَحْدَ انْتَهَى فِي الْحَقِّ و میدانی که یکی دوست سید روی را در دوستی و محبت الْوَحْدَ فِي مَحَبَّتِهِ
 و دوست سید روی را که یکی است و یگانه است و محبت و س و امانت نگه دارد و دیگر را در محبت و بی امانت
 بطریق غیر و خفیه نزدیک گرداند و خدا تعالی بفرموده است وَإِنْ تَرَوْهُ فَقَدْ جَاءَكُمْ مِنْ غَيْبٍ خود را
 برساند تا بر دست غیر خود ظاهر شود و آن ملائکه که نور شک می بر روی میزدان راه رسیده
 و او دست اخبار رسیده است فَقَضَتْ فَخَنَّتْ لَهُ كَمْ كَمَرَ و دوستی تو در خدا عز و جل و تشعبت و
 پرانده شود و منقسم گردد و محبت تو میان حق و بی روی تعالی فَوَلَمَّا ذُكِّرْتَ الْمُبِلَّ إِلَى مَنْ ظَهَرَ
لِلْوَاحِدَةِ وَالْغَيْبَةِ عَلَى يَدَيْهِ زیرا که بسا است که در آید و راه یابد تو میل و محبت بسوی کسی که پیدا
 شده است چون کردن نعمت و او را در دوستی فَيَنْقُصُ مَحَبَّةَ اللَّهِ فِي قُلُوبِهِمْ پس کم بگیرد و محبت
 خدا در دل تو بمقدار یکم بپاشد است محبت آن در دل تو و هو عز و جل وَلَا يَجِبُ شَيْءٌ
 و خدا تعالی غیر ناک است و دوست سید را و نیاز را در محبت فَلَمْ آيِدِي الْغَيْبِ عَمَّا
بِالْوَحْدَةِ پس باد داشت حق سبحانه تعالی دست های جز خود را و تو به یونکر دن وی با تو با نعمت و حال
وَلَسَانَهُ عَنْ حَيْدَرَ وَتَنَارِكَ و نگاه داشت بر آن غیر را از ستودن تو و شائش کردن تو و در حلیه
عَنِ الشَّيْءِ إِلَيْكَ و نگاه داشت پاهای او را از رفتن و دیدن بسوی تو که لا تستعمل به عنده
 ما مشغول شوی غیر و باز تعالی از خدای عز و جل أَمَّا عَمَّتْ قَوْلَ النَّبِيِّ یا شنیده گفته پیغمبر صلی الله علیه و آله
حَبْلَاتِ الْقُلُوبِ عَلَى مَحَبَّتِ مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهَا پدید آمده و لها بر دوست داشتن کسی که
 نیکی کرده است بجانب آنها و لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى النَّاسِ إِذْ أَنْشَأَ إِلَيْهَا و دشمن داشتن کسی که بدو محبت بسوی آنها
فَقُوْا بِسَآنِ خَدَائِ عَزَّ وَجَلَّ یکتا الخلق عن الإحسان اليك من كل وجه باز می دارد
 مرد و مرا از نیکی کردن بسوی تو از هر روی و هر سوی و هر چیزی که باعث پیوندش و حتی تو حبل و

لجميع ما يات من قسمة المصطفی له پس همه انجمن آید و من را بخش و بهره اوست که صاف و پاک کرده شده است برای وی من الالفات و الکذورات و النعيات في الدنيا والاخرت و انما سبها و غیرها و ما عجبتهای بد و در دنیا و آخرت و المواقف لایراد و الحق و سارکار و عوالت حق را عزوجل و قد صا و فقیله و مرضای فحل اول و لا حالة فو قها و نیست هیچ حالت مر او لیا می خدا را بالای آن و هی العایة و نیست نهایت کار و هی لسا د ا ف ا و لیا ء الکبار و این حالت نهایت است مرهتران اولیا می خدا که بزرگ اند در میان اولیا المخلص خالص و صاف بی ثوب ارادت و فعل و منازعت اقدار اصحاب الاسرار خداوندان سرا و مطلع بران که هیچ بران چیز مشتبیه و پوشیده نداشته اند بر ایشان از قضا و قدر و درین باب الذین اشرقوا الی عبثة احوال الالفیاء آن کسانیکه مشرق و مطلع و برآمده شده اند بر آستان احوال یغیر بران صلوات الله علیهم اجمعین و بعد ازین مقام ثبوت و درجات اوست که اولیا را بدان راه نیست و مقام ولایت اولیا و درجات آن ملائکات المقالة الثانية و الستون قال رضى الله عنه ما اكثر ما نقول معجب بسیار است گفتن تو این قول را که قریب فلان قریب دلت نزویک گردانیده شده است بعزت و حرمت فلان و دور گردانیده شد من یعنی مردم او را نزویک میخوانند و اعزاد می کنند و مراد ویرانند و تخیر میکنند و همچنین در سایر فقرات و اعطی فلان و حرمت و داده شده ناز و نعمت فلان ملا و محروم گردانیده شد من و اعطی فلان و افقرت و تو انگر و بی نیاز گردانیده شد فلان و در پیش و محاج گردانیده شد من و عوفی فلان و استقممت و مندرست گردانیده شد فلان و جای ساخته شد من و عظمه فلان و حقرت و بزرگ گردانیده شده است فلان و خرد و خوار گردانیده شد من و حجل فلان و دقمت و ستوده شد فلان و نکوهیده شد من و همدلت فلان و کذب و نیت و راست گرد ساخته شد فلان و دروغ گرد ساخته شد من اما اقلما انه لو احسدت

المقالة الثانية والستون

و صبر کردی و در محنت مولی تعالی بکنش گشتی تا آخر خراجی خواهد داد و حیدان خواهد داد که از حد صبر و احصار
 بیرون است یا مردانست که بعد از آنکه در این نعمت عطا کنند بی ادلی مکن و انبساط نماد از حد صبر و فقه
 نعمت شناسی تجاوز مکن و از دائره محبوسین و احتیاط و احتراز بیرون مرو صریح ای یا بزرگوار
 پسندین رایا و داره و در حقنی بیان ادب است که می فرمایند الظفر علی من یسطر الیک نظر کسی که برایت
 حق و مکارهاست ادب بسوی کسی که نظری کند بسوی تو با قاصه نعم و عاده کرم و آن بروردگار است
 تعالی که در جمیع احوال و اوقات نعم و بر تو متواتر و متوالی است و اقل علی من اقتبل علیک
 و روی آری بوجه و طلب و امید کسی که رسته آورده است بر تو بر حمت و کرم و عطا و احب
من یحبتک و دوست و در بخت و طاعت کسی را که دوست میدارد در برابر طبع و توفیق و استیجاب
من یتوکل و اعانت کن و پاسخ ده کسی را که بخواند ترا بخیر و دنیا و آخرت و اعطایک و من یتوکل
من سخطک و در دست خود را کسی که بر جا میدارد و از افتادن تو و در بعضی نسخ من پیشمک
 و و من یرد ائمتک و یحسبک و من ظلمات حقیقتک و بیرون می آرد و از تاریکیهای نادانی
و یجیبک من هلاکتک و میراند ترا از هلاک شدن تو بحفاظت از ملایا و آلام و انزال مغرور و نکام
 و بلکه نفع با و لام و بضم و بسکون لام نیزه است و یفسلک من انتخابک و می نشوید ترا از
 بیدیهامی تو بوفیق ایمان و اعمال صالح و و یطفک من اوساحک و پاکیزه گرداند ترا از چرکها
 و در بهامی تو به تبدیل احلاق و اوصاف و و یخلصک من خیفک و و یخلصک و خلاص میگردد و
 ترا از نفس تو و از هوا و نفس تو و حیفه مردی بوی گرفته را گویند و متن بوی ناخوش و و من
همیک الیه یتوکل و خلاص می گرداند ترا از قعد با سه تاه تو و در بعضی نسخ بی و او است و برین
 بیان انجاس و اوساخ و حیفه و متن حوا به بود و همچنین بالعروی و و یفسک الا مآثره السوء و از
 نفس تو که مکر کند و است به بدی و و اوانک الضلال المضلین و بیوستانگان تو که گمراهان گمراه

خود چنین کنم و چنان کنم و چنین شود و چنان شود فقال رجل الى جنبي ما هذا الكلام پس گفت
مردی که در پهلوی من است چیست این سخن و چیزی دارم و قفلیت هذا نوع من المعصية پس
گفتم من این نوعی از شناخت حق است چه در این شناخت بر سلوک و تحصیل فنا و موت ارباب است و
حصول آن بقنای نفس و خلق و ارباب است چنانچه در مقالات سابقه شرح آن گذشت یا مراد آنست
که صدور این معنی و دریافت آن و تنبیه بر آن نیز قسمی از معرفت و شناخت حقیقت کار است با قطع نظر از
حصول آن و الله اعلم **المقالة الرابعة والستون** قال روى الله عنه
وارضاه صاقي الامم كيوما تنك آورو مرارا من روى فخر كبت النفس تحت
حجابها پس جنبه نفس من زیر بار آن حالت و متواتر است بروایت آنرا و صبر کرد و طلبت الزاخرة
و الخرج و الفرج چیست نفس آسائش و بیرون آمدن و گشتن و از آن قفسی که بی ما در آن زند
پس چون دیده شد از من تنگی نفس و طلب راحت گفته شد مرا چه می خواهی بگفتم اری در
موتة لا حیاة فیها پس گفتم میخواهم مرونی را که نیست زندگی در وی و حیوة لا موتة فیها
و میخواهم زندگانی را که نیست مردن در وی فقيل لي ما الموتة الذي لا حیوة فیها و فیها پس گفته شد
مرا چیست موت که نیست حیات در وی و ما الحیوة التي لا موتة فیها و چیست حیات که نیست
در وی قلت الموت التي لا حیوة فیها مولي عن جنبي من الخلق گفتم من موت که نیست
حیات در وی مردن من و فانی شدن من از جنس من از طریقی که آری لهم في الضمير و الفرج پس
نه بینم خلق را در میان و سود و همه از تقدیر حق بنیم و مولي عن نفسي و هوای و اذكري و تالي
و فانی شدن من از نفس من و هوای من و خواست من و آرزوی من في دنیاي و آخری در دنیا
من و آخرت من در هر دو جهان از لذات و تمتعات آن خواستی و آرزوی که بهای نفس خود و کیم باشد
فلا احيي في جميع ذلك ولا اوحى پس زنده نباشم در همه چیزها و یا نشوم بستی و شربت

کنندگانند شیاطینک که شیطانان تواند و هوائی نفس تو و آخلایک الجہسکال و
 دوستان تو که جابلان اند قطاع طریق الحق را در زمان حق و جل الحارثین بیکت و یکت کل
 انفس و نفوس و عزیز و در میان افنا و گمان و پرده شوندگان میان تو و میان هر چیز گرانمایه و
 گران بهائی و از جمله که عبارت از سعادت و بیکت دنیا و آخرت و معارف و مقائق ذات و صفات الهی
 نقل است إلى متى العاد تا کی بقید رسم و عادت إلى متى الخالق تا کی گرفتاری بخلق
إلى متى القيوم تا کی متابعت هوائی نفس إلى متى الرعونة تا کی گوی و سبکی إلى متى الدنس
إلى متى الآخر تا کی خواش و دنیا تا کی خواش آفرین إلى متى ماسوی المولى تا کی نوحه ناخیه
 جز مولی است این است من جال لا شیء المکون کل شیء کما لی تو دور افتاده از سیدالکند همه
 چیز و هست کننده همه را اکاقل نفس باعتبار وجود اکاخر نفس باعتبار وصول ما قول باعتبار الذات
 و آخر باعتبار ادیت بحسب ذات الظاهر سید از حیثیه الظاهر سید از حیثیه الظاهر سید از حیثیه
بوشیده روح المرجع والمضد بالله خدا که با دست همه بسوے اوست و از پیش است
قوله القلوب و مرا و راست و در قدرت و تصرف اوست و لها و طمانین الارواح و باوست
 آرام جانها و مخطا الانفال و مرد و لطف و کرم اوست فرد آدم ما روا والعطاء والاکام المتن
 و او راست بخش و نعمت دادن و بعضی مسح الانفال و المتن بمعنی یرید و کم کردن نیز که جنا که
لهم چیز میسور المقالة الثالثة والسبتون قال رايت فی الماء کأنی اقول ویدم در
 خواب گویم که من می گویم یا مشرک کأنی اقول ویدم در خواب گویم که من می گویم یا مشرک
خود در درون نفس خود بد عوس هستی و انیت و نسبت افعال خود و طریق استعداد و
استقلال و فی ظاهر که بخلق و مشرک آزنده به پروردگار در سرو و خود مخلوق و باضافه هر و
تفع و غیر و شر بایشان و خوف و بر جائز ایشان و فی علم باز آزاد که و مشرک آزنده در عمل خود و بجاست

المقالة الثالثة والسبتون

و جواب ظاهر آنست که این سخن پیش از حصول آن مقام گفته که هنوز خواستی دارند ولیکن خواست آن دارند
 که این خواست نماز و این جواب سلم است و غلبه نا و ائمان و کور و لان المقالة الخامسة
وَالسُّنُونُ قَالَ رَفِي وَأَرْضَا كَمَا طَلَا الشَّيْخُ عَلَى رَيْكَ چیست این اظهار به رضای
 و کر است و کم پیدا شدن عطا و ناپسندیدن آن بر پروردگار و تو غرض و مل لا بجل تاخیر اجابته
 الذی عا از بر پس انداختن پروردگار تعالی قبول کردن دعای وَأَقُولُ حُرِّمَ عَلَى السُّوَالِ
الْمُخْلِيقِ میگوید حرام گردانید بر من سوال کردن مخلق را و باز داشت مرا از خواستن حاجات از ایشان
 و واجب علی السُّوَالِ که واجب گردانید بر من سوال کردن مملو و غرض و مل و امر کرد و بصر کردن
 دعا و سوال و روی و آقا دعوت و هو لا یجیب من یسألهم او را و سه جواب نمیدهم هر مشکل
 افتاده پاس رفتن و نه پاس بودن مصرع پیوستن و جدائی مشکل فَقَالَ لَكَ
أَخْرَجْتُكَ أَمَّ عَبْدٍ پس گفته می شود ترا که این سخن می گوئی خالی نیست که آیا آزاد تو بر خود پانده
 کسی فَإِنْ قُلْتَ أَنَا مُخْرَجٌ فَانْتَ كَافِرٌ پس اگر گوی که من آزادم و بر خودم و در بند کسی و در حکم
 کسی نیستم پس تو کافر می دانم فَإِنْ قُلْتَ أَنَا عَبْدٌ و اگر می گوی من بنده و در فرمان پروردگارم فَقَالَ لَكَ
أَتَيْتُكَ أَنْتَ لَوْلِيَاثَ فِي تَأْخِيرِ اجَابَةِ دُعَائِكَ پس گفته میشود مرا آیا تهمت نهنده تو فرموده
 خود را در تاخیر اجابت دعای تو که نسبت به مل میکنی که ندانست با شنید یا نه بیان که شنید و سه
 فراموش کرد یا یادداشت ولی بخل و زبرد یا جو دست ولی بی حکمتی و بی مهری کرد و تشخیص بعضی ازین
 وجوه نموده می فرمایند و شالشی حکمتیه در حکمتیه پلث و رشک و نزد و کنند و در حکمت و بی
 و هرانی وی تعالی با تو و بجمع خلیفه و یا همه خلق می و علمیه با حق الهی و در دانستن و سه
 احوال خلق را تو غیر متهم کن یا تهمت نهنده مرقع را و جل بدان فَإِنْ كُنْتَ غَيْرَ مُتَّهِمٍ
لَكَ پس اگر هستی تو نیست نهنده مرخص را و جل و متهم حکمتیه و آرا دقت و مضحکته لَكَ

المقالة الخامسة والسُّنُونُ

و

لكنه لا بد
و من غير ان يكون
و قد و مسل
و بعد ان و بيان

لَنَفْسِكَ بِحُزْنٍ كَيْفَ تَسَارُكَ سِرَّتِ تَرَاوُغِهَا نَفْسُ تَرَاوُغِهَا كَانَتْ فِي الظَّاهِرِ مُفْسِدَةً
 لَهَا وَكَأَنَّهَا بَسَتْ فِي ظَاهِرِهَا خِلَافَ مَصْلَحَتِهَا فَعَلَيْكَ بِالسَّكْرِ وَالصَّبْرِ وَالْمَوَافَقَةِ وَالزَّعَا
 بِسَ بِرُتُوبَا وَتَاخِيرِ اجَابَتِ وَرَمِيعِ احوالِ شُكْرِ كُذَارِي حَقِّ كُرُونِ نَظَرِ بِالطَّافِ خُفِيهِ وَصَبْرِ كُرُونِ بِرُ
 بِلَا هَامِي اُو وَمَوَافَقَتِ نَمُودَنِ بَهْلُجِ اِرَاوَتِ وِي وَرِضَا بَقَضَا وِي تَعَالَى وَتَوَكَّلْ عَلَى السَّخِيحِ وَالْهَمِيَّةِ
 وَتَرْكِ كُرُونِ اَهْلَا رِخْطِ وَبِرِضَا وِي وَكِرَامَتِ وَتَهْتِ كُرُونِ بِرُ وِوَكَا رِغَالِ رَا بِخِجْمَةِ لَانِ جَنَابِ قُبُوسِ
 وَكِبَرِ يَالِ اَوْسَتِ وَالْقِيَامِ مَعَ رَعُونَةِ النَّفْسِ وَتَرْكِ اسْتَاوَنِ بَاغُولِ وَتُسْكِنِ نَفْسِ دِرِ كِتَابِ اِيْنِ
 رِوَيْلَتِ وَهَوَاهَا الَّذِي يُصْنَعُ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَاسْتَاوَنِ بَاهُوِي نَفْسِ كِهْ مِرَاهِ مِي كِرُوَانْدِ اُو
 رَاهِ دِيْنِ خَا تَلْمِيحِ اسْتَا بَقُولِ تَعَالَى وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَعَلَيْكَ بِدَوَامِ
 الدُّعَاءِ وَبِرُتُوبَا وَكِهْ هِمِيْشِهْ كُنِي دَعَا اَكْرَجِهْ دِرِ اجَابَتِ تَاخِيْرِي رُوْدِ وَصِدْقِ الْمَجْدِ وَحُسْنِ الطَّرِيقِ
 مَرَاتِكَ وَبِرَاسْتِي بِنَاهِ حُسْنِ بِنْدَاوْگَمَانِ بِيَكِ دَاشْتَنِ بِرُ وِوَكَا رِخُو دَعْوِ جَلِ وَانْتِظَارِ الْفَرَجِ مِنْهُ وَ
 چَشْمِ دَاشْتَنِ كُشَادَاوِ اَزْ وِي وَالتَّصَدُّقِ بِوَعْدِهِ وَاِيْمَانِ اُوْرْدَنِ بِوَعْدِهِ وِي تَعَالَى وَرَاسْتِ دَاشْتَنِ اُو
 وَالحَيَاءِ مِنْهُ وَشَرْمِ دَاشْتَنِ اَزْ وِي وَرِاسْتِ اِجَابَتِ اَلْمَوَافَقَةِ كَا مَزْمُومِ وَسَادَا كَارِي كُرُونِ
 مِرَامِ اُوْرَا كِهْ فَرَسُوْدِهْ اسْتِ وَعَا كُنْهِي وَرِعَايَتِ كُرُونِ طَرِيقِ سَدَا كِي دِرَانِ بَسِيْتِ اِيْ اَمِي دَسْتِ اَزْ
 وَعَا كُرُونِ مِلَا هِي بِاَقْبُولِ بَارِ وَاَنْتِ چِهْ كَارِهْ وَحِفْظِ تَوْحِيْدِيَّةِ وَبِرُتُوبَا دَا كُنْهِي اسْتِ كُرُونِ بِيَا لُغِي حَقِّ رَا
 وَرِوَيْلَتِ وَصِفَاتِ اَنْ وَالتَّسَارُّعِ اِلَى اَدَاةِ اَوَامِرِهِ وَاسْتَا بِلِي كُرُونِ دِرْگَزَارِ وِنِ وَبِحَا اُوْرْدَنِ مِرَاهِ
 اُوْرَا وَالتَّقَاعِدِ مِنْ اَزْ كِتَابِ نَهْنِيْمِ وَتُسْكِنِ كُرُونِ اَكْرَدَنِ اَنِيْمِي كِرُوْدِهْ اسْتِ اَزَانِ
 دَا لَمَّا وِي عِنْدَ تَزْوِيلِ قَلْبِهِ بِكَ وَفَعْلِهِ فَيَاكَ وَمُرُوْدِهْ اَمَّا كَشْتَنِ خُو دَا رِزُو فَرُوْدَا مَنِ تَقْدِيْرِهِ
 بِرُتُوبَا كُرُونِ وِي وَرُوْدَانِ كَانِ لَانْدَا اَنْ تَهْتَمُّ وَتُسْكِنِ الطَّنِّ وَاَكْرَهْتِ شَانِ كِهْ چَاهِ
 نَسِيْتِ اَزْ بِيَا يَهْتَمُّ كُنِي وَبِيَا كَانِي كُنِي مَفْسِدَتِ الْاَمَارَةِ السُّوِي الْعَا جِيَّةِ لَكِرْتِهَسَا

در وقت دعا
 بر روی سجده
 چشم را بزمین
 می بندد و می گوید

و هستی اقرار کنند که حکمت او را و ارادت او را که مستلزم علم نیز هست و مصلحت او را برای توفیق تاخیر
 ذی القدر تاخیر کردن اجابت دعا فعلیک با الشکر که پس بر تو باد و شکر گفتن مر خدا را و غرض لا تات
 اختار لك الا صلیح زیرا که وی شاید که در تاخیر اجابت دعا برگزیده باشد برای تو آنچه بیکو تراست
 نسبت به حال تو و صلاح حال تو به همین باشد و الغناء و دفع الفساد و برگزیده باشد برای تو نعمت
 و دیگر دانه تباری را از حال تو تاخیر اجابت دعا بلکه شاید که عدم اجابت صلیح باشد و حال تو چه حاجی تاخیر
 بهیست پس دعا ها کان زیانست و وبال از که می نشود نشان ذوالجلال و لیکن چون وعده
 با حاجت رفته است اگر تاخیری واقع شود تا وقتی معین خواهد بود در دنیا و آخرت و ان كنت ممنه ما لك
 فی ذلک و اگر هستی تو نعمت کنند و مر خداوند خود را و تاخیر اجابت دعا و شک کنند و حکمت او را و
 فانت كافر بهتمت لك انه پس تو کافری بسبب نیت کردن تو را و الا نك بدل لك لست
 الي الظلمه زیرا که تو بسبب آن نیت کردن نسبت کردی مرا و ایسوی تم کردن و در گذشتن از حد
 حکمت و انصاف و هو ليس بظلام للعبيد و وی تعالی نیست مکنتمه مر خدا را که لا يقبل
 الظلمه نمی پذیرد ظلم را و يستحيل عليه ان يظلم و محال است بر وی که ظلم کند بر تو و خلق را و هو
 مالك و مالك كل اشیی زیرا که وی تعالی مالك است و مالك هر چیز است و المالك له الله و
 فی ملكه کیفیت گشاده و مرا و راست گردانیدن از حالی بحال در ملك خود هر چه که خواهد فلا ینطق علیها
 اسم الظلمه پس گذاشته نشود بر وی نام ظلم و انما الظالم من يتصرف في ملك غيرك و نیست
 ظالم مگر کسی که تصرف می کند در ملك غیر خود یعنی را و به بی و ستوری آن غیر را که بدستوری وی گنای
 ظلم بود این قید برای آن زیاد که در دنیا حد ظالم تمام گردد و فاسد ذعلیک پس بریند بر خود و در بعضی
 نسخ فاسد پس بنگر و بد برئوسین الشیخ علیهِ را به رضائی و کریمت و غم کردن بر خدا
 عز و جل فی صلیه فیک در کار کردن وی تعالی و در ذات تو یا محالف طمک و شهوة

و بخوان این قول را إِنَّ اللَّهَ لَا يُطِيعُ النَّاسَ شَيْئًا بدینکه خدا از طاعت مردم را هیچ چیز را
وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسُهُمْ يُطِيعُونَ و لیکن مردم تقسمهای خود را خود طاعت می کنند و غیره از آیات
و کلمات بخوان و بخوان نفس جز این آیات و دیگر را و حدیثها را تا بدانی که وی سبحانه و تعالی از ظلم مترو و مبتدات
کُنْ خَاصًّا لِلَّهِ عَلَى نَفْسِكَ باش بپیکار کننده برای خدا بر نفس تو و مجاهد لا لَهَا غَنَةٌ و خصوصیت کننده
مرغش را از جانب خدای عز و جل و محاربا و سببا قاله و جنگ کننده و شیر زننده و نفس شیعیلان و
اعدای دین برای خدا و صاحب جنید و دشمنگری و باش صاحب حشم و لشکر و ابر بر نفس شکسته
قَالَهَا أَعْدَى عَدُوِّ اللَّهِ ویرا که بدستی نفس دشمن ترین دشمنان خداست عز و جل که هرگز از میفرمائی
کردن و کثرتی ندون و خلاف و وزیدن باز نیاید گر کمال قدرت حق بخلاف شیطان که بیک ذکر کردن
بیکبار را شد گفتن بگریزد و نفس هم از حفظ خود گیر و دریا و زرد و خود نمائی کند گویند که هیچ خلق عظیم تر از
نفس آمریده نشده است تا بحدیکه دعوی خدائی کند و هیچ مخلوقی جز نفس این دعوی نکرده و بعد باقی
به سبب نفس را مقصود است و هر سری را از فراز عرش تا تحت الثری قالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا دَاوُدُ أَهْبِ
هَؤُلَاءِ اِیَّیْ و و بدانی کن از هوای نفس تو فَإِنَّهُ لَا مَنَازِعَ بِنَازِعَتِی فِی مَمْلَکِی حَبِیرَ الْهُوَى
ویرا که بدستی کشاکش نمی کند و در ملک من جز هوای نفس و موافق نیست آنچه در قرآن مجید میفرماید
که هم بد او و علیه السلام گفت و لا تتبع هواک فیضلک عن سبیل الله و اگر چه متابعت نفس و هوا از
انبیاء و رسل نیاید و لیکن مقصود از جو من امت است و تعریض است بایشان با آنکه حسنات الابرار
ستات المقربین و ایشان بزرگ اولی و فضل و خطرات نیز را خرد و معاتب شوند با وجود آن اود بانش
که اگر مولی تعالی ایشان را عتاب کند ایشان بدگاه عزت و تواضع و انکسار نمایند ما را نشاناید که در آن خل
کنیم و در آن حرکت جوئیم صاحبان را با نزدیکیان ده گاه و نزدیکان را با صاحب خود نازی و نیازی است
که و بگزارند در آن محال گنج نیست نظم ای محرم باز در زندان دای میوش جانمندان و چشم کرم

و بخوان
و کلمات
و حدیثها
و کلمات
و حدیثها

عمر و کل نفس نوکمه اگر نکرده است به بدی گناه کننده است مرر و در کار خود را اَوَّلِ بِيَهْمَا
 نز و یکتر است با کلمه متهم داری اورا و بد گمان باشی بوی و لِسْتُنَاكَ الظُّلْمُ إِلَيْهَا اُخْرَى و نسبت کردن
 تو ظلم را بسبوی نفس مرر و از است که بر خود ظلم می کند بی قرانی کردن بر و در کار خود مرر مؤکلا که
 از نسبت کردن ظلم خداوند که گرد سر پرده عزت وی ظلم را نه دار و فاحشاً و موافقتاً و مؤکلاً لَهَا
 پس بر سبب موانعت نفس را و دوست گرفتن اورا و الزامی بفعالها و و کرها و غرضمند بودن بکار
 که نفس کند و بسببی که وی گوید فی الاحوال کلها در همه احوال لا تهاعد و الله زبر که نفس شمن حدیث
 عز و جل و مخالف فرمان او و عَدُوٌّ تَمَلَّکَ و شمن تست که ترابی مرانی می بخواند و در معاصی می انگیزد
 که سبب عذاب و بعد و خطر رب الارباب است و مؤالیه لَعْدُ و الله و عَدُوٌّ تَمَلَّکَ الشَّيْطَانِ الرَّبِیْمِ
 و نفس دوست مرر شمن خدا را و دشمن ترا که شیطان رانده شده است بهی خلیفه النفس نفس
 جانشین شیطان است در ملک بدن آدمی و جاسوس شده و جاسوس شیطان که برگماشت حدیث
 اورا برای تفحص احوال آدمیان و رسانیدن اخبار بوسه و مصافحه و دوستی و صافی است
 الله حدیث حدیث خدا را و عذاب اورا شفع الله بستر حدیث خدا را اَخَذَ اَخَذَ زَبْرٍ مِّنْ
 بر سبب نالنجای از و بشتاب زو و بشتاب و خلاص کن نفس خود را از عذاب انهم بها شمت کن
 نفس را بعد از آن اگر چه نصیحت و و توبی نماید شمر و خالف النفس و شیطان و عصمها و ان بها
 محض الی المنع قاتم و ان نسب الظلم الیک و نسبت کن ظلم را بسبوی وی و اقرب علیها و کله و بخوان بر نفس
 این قول خدای عز و جل مَا یَعْلُ اللهُ لَعْدًا لَّكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاَمَّا شُكْرُكُمْ جَمِیْ کُنْ خدای و چه کار دارد
 بعد از آن کردن شمار اگر شکر گویند خدا را و ایمان آرید و کله و بخوان این قول خدا را عز و جل ذَلَّالًا
 قَدْ مَتَّ اَیْدِیْکُمْ اِنَّ اللهَ لَنَسِیْ لَطْلُمٍ لِّلْعَبِیْ اِنَّ عَذَابَ سَبِّ عَلَمًا سَتَ کَ بِشِ فرستاده ایشان
 و مانید که نیست خدا ظلم کننده و مرند گار از نادان عدل وی ترسان باشید و از فضل اولیاء و اولیاء عز و جل

این حدیث را
 در کتابی که در این
 باب است
 در باب
 در باب

نوعین ناز است نازی که در و دو صد نیانه است و بعضی مردم که بعضی محل آیه انکس لا تهدی من
احیبت خوانند بر این هستند ضعیف چنان گران آید که گو یا گشای و حضرت رسول بر روی مبارک او کرده باشند
آنکه تهدی الی صراط مستقیم خوانند لغو و بالشتین بود الاوب **المقالة السادسة**

وَالسُّئَالُ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَا تَقُلْ لَا أَذْعُو اللَّهَ مَكْرُومًا وَسُئَالُ نَكْمٍ حَسَنًا رَا
عز وجل **هَاتَ كَانَ مَا أَسْأَلُهُ مَقْسُومًا لِي** پس اگر هست آنچه می کنم قیمت کرده شده و
نموده شده برای من خستیا نیانی پس دوست که باید و برسد و این سَأَلْتُهُ أَمْ أَسْأَلُهُ الْكَوْنُ
یا سأل نكمت و ان كان غير مقسوم فلا يعطيني يسوأل و اگر قیمت کرده شده است پس نمیدهد
در سوال کردن پس برای هر سوال كنم این چنین مگو **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ** کن خدا را عز وجل
جمع مآثر و نكمتها و احتیاج الیه و هر چه بنامندی بدان من حایر الدنیا و الاخرت
از نیکی دنیا و آخرت اشارت است باینکه سوال و دعا باینکه جامع و شامل باشد همه حاجات و خیرات را چه دوزخانه
برورد و گاه تعالی نمی نیست همه چیزی باید طلبید از وی **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ** و مفسد ما و امکنه بنا
در سوال امری که حرام کرده شده است در شرع و آنچه مصلحت نیست در آن اگر چه حرام نباشد چنانکه کثرت
اصول و اتباع اگر خوف ضرر و فساد باشد در آن **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ** زیرا که بدستی خدا می عز وجل **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ**
محشوا الیه امر کرده است بسوال کردن مرا و او را بر نگخته است و ترغیب کرده است بندگان را بر آن
و قال و گفته است **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ** و عا کنید مرا و بخوانید از من اجابت كنم شما را و قبول می كنم
دعای شما را و سپیدم سوال شما را و قال و گفت وی تعالی و **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ** و سوال كنید خدا را
و بخوانید از فرزنی خود و كرم او و امر کرده سوال و در سابق آیت می کرده است از منی بقول خود عز وجل و **يَا سَأَلْتُ لَكُمُ الْكَوْنُ**
ما فضل الله بعضكم على بعض یعنی چیزی نیست و از آن چیزی بدست نیاید عمل می باید و سوال کردن
او و خواستن از پروردگار تعالی نیز عمل است و قال الشیخ و گفته است پیغمبر صلی الله علیه و سلم

المقالة السادسة في السؤل

توبی بسوال کردن

توبی است سوال آنچه در شرع حرام باشد

خدای تعالی در همه احوال تو را آراک حوائجی که به وفرو آوردن حاجت‌ها را بخند او در خواستن آن
 از وی مقرب و جل و این باعث و توجیه و اقبال بخت و عزت و جلال حق و موجب غل و مکر و مناجات و قرب و کلام
 اوست و در اصل باید که مقصود و مطلوب در دعا همین باشد و بهمت مقتصر بر حصول دعا نباشد تا موجب
 از وی و محبت گردد و تیری استیج ابو الحسن شاذلی قدس الله سره و الغریبی فرماید که حفظ و نصب تو در دعا و زوا
 و فرج بمناجات محبت باید نه فرح بقضای حاجت و حصول مطلوب تا بهمت از منعم محبوب نماند
 مضمونی دل ز حرص مدام غالی شده و ذوق بجزوبینگی عالی شده و اگر اجابت کرد نشان فهو المراد به
 ورنه باید پاد نقد آید شاید هیچ نه بود از دعا مطلوب نشان به جز سخن کردن بآن تیرین زبان به کوفت و
 لذت آن تیر تر به تفسیر سخن بار دیگر و آن که تکلن مفسو ما لک و اگر بنا شد سؤال تو مست
 کرده شده براس تو اعطاک العشاء عنه و الرضا عنه عز وجل بالفقر سید هر حق تعالی ترا
 بعم حصول آن بعد از دعا تو انگری و بیازی از ان راضی و چه پسند بودن از وی تعالی در اختیار فقر
 برای تو و یقین دانستن آن که حکمت و صلاحت تو در آن بوده است و آن کان فقرا او مرضا ارضا لک
 بهما پس اگر باشد حاصل فقر و مرض بدفع ناکردن آنها بدعا راضی میگردد و نیز فقر و مرض و حال میگردد
 بحصول مقام رضا که اعلی و ارفع مقامات است چیزیکه اعراض و انفس است قائم آن از وجود و صحت
 و آن کان دنیا و اگر هست و امی که دعا کردی تفسیر او می آن و تجابش دعا قلب قلب صاحب
 الدین سنت الهی و تخریر اهل معامله بران جاریست که بر میگردد و اندر پروردگار فعال عوض اجابت دعا برای چه
 خاطر تو دل خلو نده و ام لا من شوء المطالبه از بدی مطالبه و دشتی کردن و آن الی الرزق بک
 بسوی نرمی نمودن بنو و التاجیر و التسهیل و پس افکندن مطالبه و آسان گردانیدن الی حیثین
 میسر تر است تا وقت فراخی و دستگاه تو که آسان گردد و او ای دین در وی اذ الشقا طه عنه یا کف
 و ام از تو و در گذشتن از ان اذ لفقه به یا کم کردن و ام فان لم یسقطه عنک و لم یترک

این حدیث را
 سکون با
 و در حدیث
 و در حدیث
 و در حدیث

زنده می گرداند و او را خدای تعالی بحیات معنوی که عبارتست از علم و معرفت ذات و صفات حق و در یافتن حقیقت کمال
 و ارغفتک و طلبت منك الشهوات واللذات و کناکشی میکنه نفس ترا در عین مجاهده بحکم عبادت
 که در ابار و سرکشی دارد و میجوید از شهوات و لذتها را الجاه و منها المباح حرام و شهوات و لذات و
 حلال از آنها و جناح بمعنی اتم و نزه است مغرب گناه و عباد اینجا حرام است که سبب آنست لتعود الی
 الجاهد و المناقبة تا باز گردی بسوی مجاهده کردن و در گذشتن و پیشی نمودن و زور آوری در آن انگشت
 لك ثوابا دائما بنسب و ثابت گردان حق تعالی برای تو ثواب همیشه را و هو معنی قول البقی و همین جاهد
 با نفس معنی جاهد اکبر است که واقع شده است در قول غیر صلح رجعتا من الجهاد الا صغیرا الی الجهاد
 الا کبر باز گشتیم از جاهد خرد تر که کارزار کردن با کافرانست بسوی جاهد اکبر از ادب مجاهدة النفس
 مراد است نه آن حضرت صلی الله علیه و سلم جاهد اکبر مجاهد نفس را لذاته و استمرارها علی الشهوات
 و اللذات از جهت همیشه بودن نفس بر شهوات و لذتها و انها کما فی المعاصی و وقوع رفتن نفس و حاج
 کردن و گنایان و مقصود تنبیه و ترغیب است بر التزام و استقامت مجاهده نفس و اشتهام و اعتنا بدان که تفرغ
 در آن از آن بعد از فراغ از جاهد کفار باشد چه این همیشه بود و در ضمن جاهد کفار نیز بود و خود مقصود از تمام عمل
 و عبادات و طاعات مجاهده نفس است تا در توحید و عبادت حق مستقیم گردد چنانکه میفرماید و هو معنی قوله و همین آن
 و استمرار مجاهده نفس از جهت دوام و استمرار وی در شهوات و لذات مراد است از قول عن عز وجل و اعبد
 ربک حتی یأتیك الیقین و بر پیش کن پروردگار خود را تا آنکه باید بدی از موت مراد الله و مراد خود را
 عز وجل لم یبیه مرئی خود را صلح بالعبادة لعبادته خود و بی مخالفة النفس و آن عبادت مستلزم
 مخالفت نفس است لان العبادة کلها تا باها النفس زیرا که عبادت همه قسام آن سرش میکند
 اقلع می آرد و از آن نفس و ترکید جنگ ها و میخاهد نفس خلاف آن را زیرا که سرشت نفس همین رذیلتی است
 و حیث وی بطلب شهوات و لذات عسیت و عبادت خدا آنست الی ان یأتیه الیقین تا آنکه

بجای آنست وی که نفس و هوا برایشان توانا و چیره و در مقام زبان رسانند و اند اگر مجاهد نکند و قطع قطع نماید
 زیانمند شوند و اگر خطاب با حضرت با اعتبار وجود اصل نفس و هوا اگر چه مغلوب و مقهور است بکنند بر و دست
 عایش آنکه بے تعب و مجاهدت بوجو و خواهد آمد و از آنست بشقت و مجاهدت بالنفس و هوا فاد اَدام المؤمن
 علی الخاهد که هید پس چون همیشه باشد مسلمان بر مجاهدت بالنفس الی آن یایاته الموت تا و تنبیه
 سیار و ارموت و یکنی بر کله و پیوند و در رسد بعد از موت بدرگاه پروردگار و عر و جل بسیف منکول
 شمشیر آخته مسلح بکیم النفس و الهوی الموده سخن نفس و هوا اعطاک ما صین لمن الجنة
 سید به حدیث ثمالی اول چیزیکه پذیرفته است برای وی از بهشت لقوله از بهشت گفتن وی عز و جل و امان
 حاف مقام رقیه و آنکسی که نرسد خدا را باستان خود را و حضرت وی و نفی النفس عن الهوی و باز دارد
 نفس خود را از بهایات الجنة هی اما وی پس بدستیکه بهشت بناه جای اوست و جای بارش شریعت و ادا
 ادخله الجنة حمله اذ اذک و مفرک و مصیبه پس چون در آرد حق سبحانه و تعالی مسلمان را و بهشت
 و بگرداند بهشت را برای وی و آرام جای وی و بارگشت وی از من التحویل عنها ایس گردان گشتن او
 و بیرون آمدن از بهشت و الثقله الی غیرها و انتقال کردن بجای دیگر جز بهشت و انوار الی
 دار الدنیا و از روی بازگشتن بسوی سرای دنیا جند که کل یوم و کل ساعة من الیوم یبکی
 و میباید برای وی پروردگار هر روز و هر ساعت از گوناگون نعمتها و تغیر علیها انواع الخلیل و الخلی منغیر و
 متبیل میگردد و هر زمان روی گوناگون ملها و زیور را الی مالا یفایه له و لا غایه و لا فاد تا خیریم
 نیست آنرا و روانه مسافت و پیسری شدن کما جند دهوی الدنیا کل یوم و کل ساعة و لخطبه
 فجا هده النفس و الهوی چنانکه نوسمگردانند مؤمن در دنیا هر روز و هر ساعت و هر خطه محاهد النفس و الهوی
 خطه گشتن بدینال چشم و لطفه بیکبار نگریستن و مر و بان زمان اندک است و اما الکافر و المنافق و العاصی
 الماتوا مجاهدة النفس و الهوی فی الدنیا اما کافر و منافق و گنهار هر که ترک کرد مجاهدت

کلیه فوج العیب
 کین در دنیا و آخرت
 راجع به نفس و هوا
 و الهوی است
 و در دنیا و آخرت
 و در دنیا و آخرت
 و در دنیا و آخرت

بیاید اور یقین یقینی الموت میخورند خداست تعالی از یقین موت را و یقین از اسماء و موت است باعتبار
 آنکه شک و شبهه بدان راه ندارد و کان فی کل کیف تالی نفس رسول الله اگر گفته شود سوال کرده اند
 که چگونه با آن نفس پیغمبر صلی الله علیه و آله عبادت را و کفو و حال آنکه وی علیه الصلوة و السلام که هوای الهی
 نیست هوای نفس را و او را و نفس وی تمام متابع حق و موافق امر است قال الله تعالی و مما یطیق عن الحق
 ان هو الا و حی و قوی نمی گوید آنحضرت هیچ سخن از هوای نفس فرو نیست این سخن گروشی که فرستاده شده است
 بسوی وی حق یا جلی و چون هوای نفس از وی در احوال منفی باشد در افعال نیز چنین خواهد بود و از اینجا معلوم شود
 که مراد مطلق نطق است چنانکه ظاهر عبارت نیز همین است و اگر مراد نطق بقرآن باشد خود استدلال بآن
 ساقط است و جواب بر تقدیر تسلیم بود که میفرماید و یقال انه پس گفته شود در جواب این اشکال که خدای
 عز و جل مخاطب نبیانه میفرماید لا الخطاب خطاب کرده است پیغمبر خود را باین خطاب که عبادت کن پروردگار
 خود را و وقت موت انتقر ذیبه الشرع تا که قرار یابد بدان حکم شرع چگونه عبادت کن آتی به پس باشد آن
 حکم گرفته همه امیان است وی را ای ان لقوم الساعة تا آنکه برپا گردد و قیامت یعنی این خطاب اگر خطاب
 پیغمبر است صلعم و لیکن بحقیقت مراد بآن آیت است و مقصود تاکید و سباحت است در آن چه هرگاه که آنحضرت
 محب و محبوب درگاه است مأمور و محکوم باشد دیگران بطریق اولی خواهند بود و این مسلک بسیار است در
 قرآن مجید چنانکه لئن اشرکت و ان کننت فی شک و جز آن زیرا که آنحضرت معصوم است و ابای نفس از عبادت
 و وقوع در شک و اضرار از وی متصور نباشد و اگر چه حکم جبلت بعضی احکام طبیعت نفس برای حکمت و صلحت
 تشریع و انزال قرآن و حریت و ترقیب وی صلعم باقی گذاشته شده است چنانکه گفته اند و لیکن حکم عصمت و طهارت
 ظهور آثار و کسری نفس از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم و مقصود است چنانکه میفرمایند ثم هو جعل اعطى نبیه القوة
 علی النفس و الهوی میترحق تعالی داده است پیغمبر خود را زور و توانائی بر نفس و هوا که اگر چه مایل باشد
 کند نفس و هوا را و لا یجوز حاکم الی الجاهل و نسیا و غفلت و اندام او را بسوی مجاهد و مجتهد

۹
 عزت است که در
 و در آن حدیث
 عبد الصمد بن عبد

و دیگر بجای وی سید الکنز که تبار او عبارت قرآنی همین است نیز مذکور می نماید و چه عذاب و حقیقت نفس را
و عاصی اوست بپوست حکم جاوده و در او کذا قبل یفعل عمر و جعل له ذلک می کند عذای افعالی باینسان
آنرا و جزای دین بآن کما و افقوا انفسهم و اهواءهم و ما نفع و منالبت کردن و نفسهای
خود را و نهادهای خود را فی الذنبا فی معاصیه و دنیا و معصیه های عذای هر روز و هر لحظه و هر
و گیر و در لباس و گیر شهادت میرانند و لذت میگیرند و عهد های میش و کامرانی را تازه و نومی ساطعند فاهل
التاریخ کذا لهم کل وقت جلودا و نحو ما پس و در خیانت و دیگر داند چه درگاه عالی را ایشان را چه فرست
پوشته و گوشه ها را ایصال العذاب و الا لام الیه و از برای رسانیدن عذاب و در و با بسوی ایشان
فاهل الجنة یجد دلهم کل وقت النعم و بشتیان نو و تازه میگرداند و ایشان را هر روز و هر لحظه
لیتضاعف النعم و الذات کذا لهم تا زیاده در چه کند و شود و تمام و ایشان را چه کلام دادم
و قمار الطاعت و عبادت و ذکر حق و معبود بپوشش عذاب و ثواب آخرت بر وفق گناه و طاعت و دنیا است
چنانکه میفرماید و سب ذلک مجاهدة النفس و موافقتها فی دار الذنبا و سبب آن مجاهدة نفس است
از اهل ایمان و طاعت میگردند و موافقت نفس است چنانکه با و ران و عاصیان گردانند و هر روز و هر لحظه و هر
حزاء و قافا قول رسول وی علی الله علیه و سلم لما نذین نذات بپاداش که دارد و میرسد و هذا معنی قول النبی
و اینست معنی قول پیغمبر علی علیه و سلم انما امر رعاة الاخر لا دنیا کشت زراعت است هر چه اینجا کار بد آنجا بدوند
بسی است از دین و سبب و بخت خوش است ای مولی و چه سبب و مقاب چه باشد چه کار می بدوی بدو
علم المقالة الثامنة و البسوتون قال فی الله عنه اذا احیای الله عبد اما سالة
و فیکم اجابت کند عذای تعالی بدو را و نه در خواست بدو را و اعطاک ما طلبته و بدو بدیده
نه آنچه طلبید آنرا آنچه بخواهم بدینا کذا که پاره نمی شود و برنگرد و بجهت آن ابروت و جان و کلام
و کلاما حقیق به القادر و نه آنچه شک شده است بآن فلم تقدر و سبب به العلم و پیشرفته و گذشته است

و اینست معنی قول النبی
علم المقالة الثامنة و البسوتون

کلی عاقل
کلی عاقل
نرسد و در
وین دایره

که آن حاطر عاقل گدازم، لطیفی کنی ای خاک درت تاج سرم، و دایه کائنات الله عز و جل لا یجیت علیه
لا یخلف حق و آن نادر آمدن در بهشت بلبل و عدم استحقاق بندگان آن در درگاه عزت ارباب است که در بهشت
همست بروی تعالی مرتجع یکی راضی از بهشت عدم احصای نعمتها و بی نهایتی آای وی و بودن اعمال و افعال
بندگان همه بقدرت و توفیق وی و لا ینکرمون له الاواء یا لعنه و لازم نیست حق تعالی را بسبب بودن
همه و وعده ارباب غلذاتی و لا ابالی درگاه وی و اگر چه بفضل و کرم خود چیزی حید را برای بندگان
ضامن شده و بر خود گرفته است چنانکه رزق رسانیدن در دنیا و ثواب و ادن و آخرت انا بروی واجب و لازم
نیست که اگر کنند روی اعتراض لازم نیست که رگ را آن کند که خود خواهد حکم بر کردگان نتوان کرد و بل یفعل
ما یرید بلکه میکند هر چه میخواهد یفعل من یشاء غلب یکدیگر را میخواهد و یغفر لمن یشاء و می آرد و دیگر را
میخواهد و ینسخ من یشاء و می بخشد و مهربانی میکند هر که میخواهد و ینسخ من یشاء و الغام میکند هر که میخواهد
فقال لهما یریدن که نکرده است هر چیزی که میخواهد که یسأل عما یفعل بر سیده می شود و از آنچه میکند و نمی رسد
کسی را که بگوید چون کردی و چرا کردی از بهشت قوت تحت ربوبیت او و همگی یسألون و بندگان بر سیده می رسد
و میرسد بر ایشان الزام بسبب محبوبیت عبودیت ایشان یزرق من یشاء و بعد از حساب فصل است
و مینتبه و زمی میدید هر که میخواهد بشمارد در دنیا و آخرت بهر زنی رحمت و نعمت خود و ینسخ من یشاء
یعنی بهر وضع میکند و باز دارد در هر دو همان هر که میخواهد بعد از و داد و خود چه ظلم و تقصیر بندگان در ادای حق
ربوبیت آنقدر نیست که اگر بر سر عدل و حساب بدست حق تمام غلبها و کمالها باشند و حق عبودیت و ربوبیت آنقدر است
که در ظاهر و باطن تمام وجود خود را صرف شکر گداری نعمتهای او کنند و یکدم جز در حرمت وی نشاند و یک
لمح از باطن عاقل نشود بهیست کسی که غافل از حق بگزینانست و در ایمم کافراست اما نهانست و اگر حقش میخواهد
در اسلام بروی بسته بودی بفضل و کرم او است که در سبک رود و یکدیگر و کیفیت لا ینکرمون له الاواء و لا ینکرمون له الاواء
حقیقت حال چنین و الخلق من لدن العرش و حال آنکه پیدایش انزوعش که فوق جمیع کائنات است

کبریا و جود و قضا مخصوص به معانی باشد بکبریا و جود و قضا سئل آن شده روضه سکن یا یعنی جواش آنکه
 گویند چنین است که گوشتی و این معنی مخصوص به معانیست و لیکن این از برای بیان فضیلت دعا و ترغیب بر آن
 تخصیص نکرده اند بلکه در توحید این حدیث همین است و بعضی از علما و وجه دیگر گفته اند یکی آنکه مراد
 بقضا درین حدیث امری مکرره است که می رسد بنده از نزول آن و چون توفیق یافت بنده بدعا دفع کنی
 آنرا برود و کار خالی از روی تسمیه و بقضا مجاز است و دوم آنکه مراد حقیقت قضا است و مراد پرو دعا
 آسان ساختن آنست آنرا بر بنده پس گویم که قضا نازل نشده است در جوع این کلام نیز بجا باشد
 که همه قضا است فافهم و کذا لایق و بجا نکه همه بقضای الهی است و دعای بنده که فعل است نیز جمل
 دارد در آن و آن هم بقضای اوست همچنین است این علم که لا یدخل أحد الجنة فی الاخرة لیعمل
 بکلی برحمة الله و منی آید هیچ کی در دست عمل خود بلکه در می آید بفضل و رحمت خدای عز و جل که
 یعطی العباد الذر جات فی الجنة علی قدر اعمالهم لیکن وی تعالی می دهد بهر گان را برابر
 و درجات و در بهشت هر قدر عملهای بندگان و این نیز بفضل و رحمت اوست و قد ورد فی حدیث ما نشه
 و تحقیق آمده است در حدیث که روایت می کن آنرا عا نشه صلیقه شی الله عننا انما سألنا الله فی کماله
 پرسید پیغمبر صلی الله علیه و سلم را هل یدخل أحد الجنة لیعمل بکلی برحمة الله پس گفت آنحضرت درنی آید هیچ کی بهشت را
 بعل خود فقال لا بن برحمة الله پس گفت آنحضرت درنی آید هیچ کی بهشت را بعل خود بلکه درمی آید
 بر رحمت خدا فقال پس گفت عا نشه صلیقه آنحضرت بهیست طلب تحقیق علم و مجال سخن که او را و حضرت
 وی بود و لا آت و تو نیز درمی آئی بهشت و اگر بر رحمت خدا بود و چندین عملهای عظیم و رفیع فقال پس
 گفت آنحضرت و لا آت و من فی هذا یم بهشت را بعل خود و لا آت یتقن فی الله رحمة مگر آنکه بهیست
 خدای تعالی را بر رحمت خود و در آرد و وضع کند کما علی هاتین و اما آنحضرت دست مبارک خود را بر سر خود و بر سر
 قبول امر الهی و اظهار امتنان از رحمت وی سجاده چنانکه عادت است که می گویند یا اتراس و العیوب است منکب نام

السلالة وکلبانی نمودن بر پادشاهی و الشکر علی جریل البقاء و الطماء و شکر کردن بر نعمت های بسیار و عطای حق سبحانه و تعالی تحت المواقف بخانه الحیدر بعد از آن رسیدن بخانه خیر که درون برایش و الحکوم و مالک ببناء و الصداقین و الشهداء و الصالحین و رسیدن و بهم شدن پسران و صدیقان و شهیدان و صالحان و در یافتن ایشان و احسن احوال و تحقیق و مکی و مکرمان و هم سطران ایشان و کلمات منه التي ساء طلب کن و مخواه از خدای تعالی دنیا را که نه مژده در پس و سبب ثبات و توام آن بود و که کشف الفقر و بیکشادون و دور کردن فقر را که سبب غل در دین و افتادون و در کفر و حصیت گرد و السلالة و کشف بار را که نه موجب جزع و تحط پروردگار تعالی گرد و الی الهماء و العاقبة و طاعتی که میل و جمع کننده بسوی تو است و سلامت و نرسیدی و خواهنده آنها را که الی التصلی بها قسم و دتر بلکه طلب کن و خواه از خدا فرستی یا بنجه قیمت کرده و تدبیر نموده است ترا اگر چه فقر و بلا بود و انشاء الله الحفظ الدائم و سوال کن خدا را که بپای تو و گمانی کردن همیشه ثابت داشتن علی ما اقامت بغير برعالتی و متعالمی که استاده کرده و بر پا داشته است ترا در آن و احکامات و فرود آورده است ترا قانینا و بعدا که دانیده و کارانش نموده است ترا الی ان یفعلک و منه الی غیره تا آنکه سر آمد و بر تو از آن حالت بجاتی دیگر و فضل و کمال و دیگر که ضد و خلاف آن حالت است اما ترا باید که با اختیار و تدبیر خود و قصد بر آمدن از آن نکنی و برای خود فکری و تدبیر کنی او پیش نفس خود نه بر انگیزی که لا تعلم الخیر فی الیهما زیرا که نونی دانی نیکی و صلاح حال خود که ام یکی ازین دو حالت فی الفقراء فی البقاء فی السلالة اوفی العاقبة و در فقر یا در غنا یا در عاقبت طوی عمتک علی الاشیاء و پیچیده و زود زوده است وی تعالی از تو علم یقینت حال اشیاء و صلاح و فساد آنرا و قدر و کمیت آنرا و بکناست وی عز و جل بمصالحها و مفاسدھا با علم مصلحتها و مفاسدھا اشیاء بجهت حکمتها که و پرست عز اسمه و در آن از بقای سلطت و سلطان بر بویست و انکسار و تقاریر و عیوض و عدم و انکسار بر کسب و اعمال و عدم یاس بر تقدیر و تقصیر و اجمال و اجزآن و قد ورد عن عمر بن الخطاب و یحیی

لما کان فی الشیبه
۱۴۳
مفتاح الغیب

إِلَى الثَّرَى الْفَنِجِي الْأَرْضُ السَّابِغَةُ السُّفْلَى سَاخَاكَ فَنَاكَ كَدَانِ زَمِينِ فَمِثْمُ هَتْ كِه بَايَانِ تَرَانِ سَمِ اسْت
 مَلَكُهُ وَصَنَعُهُ مَلِكِ اوست و کارگیری و ساختن اوست لَا مَالَاکَ لَهُمْ عَزْرُ لَا نِیْسَ مَالِکِ مَرِ بِنْدِ بَکَانِ رَا
 جَزَلُو وَلَا مَالِغَ لَهُمْ عَزْرُ لَا نِیْسَ سَیْدِ اَکَنْدَهُ مَرِ ایشَا زَامِرِ اَوْ قَالَ اللَّهُ وَگَفْتَهُ اسْتِ خَدَايَ عَزْرُ وَجَلِ
 هَلْ مَرِ خَالِقِ عَزْرُ اللَّهُ اَیَا هَسْتِ سَیْحِ سَیْدِ اَکَنْدَهُ مَرِ خَدَا و قَالَ وَنِیْسَ کَفْتَهُ سَیْحِ اللَّهُ مَعِ اللَّهُ اَیَا خَدَايَ سَیْحِ
 هَسْتِ بَا خَدَا و قَالَ وَگَفْتَهُ اسْتِ هَلْ اَقَلَمُ مَلِکُهُ سَیْمِیَا اَیَا سَیْدِ اَنِی مَرِ خَدَا اَیْمَنَا سَیْمِیَا و رَا خَدَا نَامِ مِیْتَرَانِ کَرْدُو
 اَزْ عَزْرُ بَ قَدَرِ تِ اَمِی عَزْرُ تَا و عَظْمِ بَرِ بَانَدِ اسْتِ کِه سَیْحِ کِی اِنِ نَامِ نِهَادِ نَشْدَه شِیْ مَشْرُکَانِ بَتَانِ خُودِ اَکَنْدَهُ
 اَللَّهُ لَکَفْتَهُ و فَرَعُونِ اَنَا نَزِکِیْمِ کَفْتِ وَگَفْتِ اَنَا اَللَّهُ و بَعْضِ اَزْ اَهْلِ عَرَفَانِ و تَوَحِیدِ نِیْزِ اَزْ اِنِ عَالَمِ دَرِ اَللَّهِ اَیْمَنَا
 هَسْتِ اَزْ هَسْتِ ظُورِ سُلْطَانِ اَحَدِیْتِ دَرِ بَرِ اَنِ اَلْوَهِیْتِ کِه اَصْلُ التَّوْحِیْدِ و مِکَا بَرَهْ دَرِ اَنِ گِنِجِ نَدَارُو و قَالَ وَگَفْتَهُ
 اَللَّهُمَّ بَکَوَايَ عَزْرُ بَا خَدَا اَیَا مَالَاکَ اَلْمَلَاکَ تَوَفِی اَلْمَلَاکَ مَن تَشَاءُ مِیْدِیْ مَلِکِ رَا هَرِ کَرِ اَمِیخَوَايَ قَلْبِیْ عَزْرُ
 اَلْمَلَاکَ مَن تَشَاءُ و مِکَشِیْ و مِیگیرِیْ مَلِکِ رَا اَزْ هَرِ کَرِ اَمِیخَوَايَ و لَعَزْ مَن تَشَاءُ و عَزْرِیْزِ مِیگیرِ دَانِ هَرِ کَرِ اَمِیخَوَايَ
 و بَرِ اَلْمَلَاکَ مَن تَشَاءُ و عَزْرِیْزِ مِیگیرِ دَانِ هَرِ کَرِ اَمِیخَوَايَ سَیْدِ اَلْخَیْرُ اَنَاکَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرُ و دَرِ دُوسْتِ قَدَرِ
 اسْتِ بَکِیْ دُنْیَا و آخِرَتِ اِلٰی قَوْلِهِ تَا قَوْلِیْ سِیْجَانَهُ و تَعَالٰی و تَرَزُّفُ مَن تَشَاءُ بَعْدِ حِسَابِ
 اَلْمَمَالَةِ النَّاسِ سَعَةً وَ اَلِیَسْتَوُونَ قَالَ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ لَا تَطْلُبَنَّ مِنَ اللَّهِ
 عَزْرُ وَجَلِ شَیْئًا حَتَّى سَوَالَ و طَلِبِ اَلْجَنَابِ عَنِ اَقْبَاتِ مَطْلُوبِ و سَوَالَ مِیکنَدِ لَا بَدِیْانِ بَا یَدِ کَرْدِ مَطْلُوبِ
 چِیْسَ و مِی اَیْطَلِبِیْسَ مِیفرمایند کِه طَلِبِ مِکُنِ اَزْ خَدَا سِیْجِ چِیْرِ اَسْوٰی اَلْمَغْفِرَةِ لِذَلِّ لُؤْبِ السَّالِقَةِ
 جَزَاهُ زِیْدِ مَرِ گَنَاهَانِ گَنَشْدَه رَا و اَلْعَصْمَةُ مِنْهَا فِی الْاِیَّامِ الْاَلَمِیَّةِ وَ اَلْاَحْقَاقِ و گَمَسْدِ اَشْتِنِ اَزْ گَنَاهَانِ
 و رِیْ اَیْ اَیْمَنَدِ و رِیْسَمَدِ و اَلتَّوْفِیْقُ الْحَسَنُ اَلطَّلَاعَةُ وَ جَزْ تَوَفِیْقِ و اَدَبِ دِیْ تَعَالٰی بَهْ نِیْکَا کَرْدِنِ طَاعَتِ
 و اَیْمَنَالِ الْاَمْرِ و فَرْمَانِ بَرِ دَارِیْ کَرْدِنِ مَحْرُودِ مَشْرَعِ اَنَا کَا اَنْتِهَا عَزْرُ عَزْرِ اَلتَّوْحِیْدِ و بَا زِ مَانَدِنِ اَزْ هَمِ
 اَلْمُحْرَمَاتِ و اَلزَّوْجَاتِ عَزْرُ اَلْقَضَاءِ و اَمِی بُوْدِنِ بَعْضَايِ مَلِکِ کِه مَخَالِفِ اَنْفُسِ طَبِیْعَتِ اَیْدِ و اَلْقَصْرُ عَلٰی اَلشَّهَادَةِ اَللَّهُ

اَلْمَلِكُ السَّابِغُ وَ اَلْاَبَدِیُّ

حقیقت طلب

و بیرون آید کائنات و تعلقاتی که با ایشان است از دل تو و کلامی فی قلبک تبین میوی الله تعالی پس
 باید همانند در دل تو بیج چیز جز خدا قیامتی قلبک حب الله پس بر شود دل تو دوستی خدای عزوجل
 و نصیحتی از ادا تات فی طلبه و راست و درست گرد و خواست تو در طلب خدای عزوجل و صدق از دست
 که هیچ چیز از اغراض و اعراض دنیا و آخرت گرد و صرا برده دل تو گرد و خلاص حقیقی روی نماید و گفته اند که حقیقت طلب
 آنست که اگر عقلا همه با اتفاق حکم کنند که این عالم و محال است و هرگز نیست شدنی نیست و رسیدن آن ممکن
 بگفت و گوئی ایشان از راه جست و جو باز پس نهند این حال اگر هست طلب است و الا همی نشین نیست ثنوی
 این طلبکاری محجبات جنبشی « این طلب در راه حق مانع کشی « این طلب محتاج مصلوبات نیست « این نشان
 دولت و آیات است « این طلب همچون خروسی در صبح میکشد افغان که می آید صبح « اگر این نوع صدق
 واردت و اخلاص و وحدت و جهت تحقق و ممکن گشت و فزای کل حاصل شد عین ذلالت اگر ادا
 پس رو کرده می شود و بسوی تو و باز داده میشود و ترا خواست با امر که در دل تو می خواهد طلب حقیقت
 الخطوط بحسن انضیبی از نصیب ما دنیا و ثبته و آخر و ثبته نصیب دنیا و باشد یا خدوی و بعضی نسخ دیگر
 بطلب خط و مراد یا امر اعرافنی هست که اولیا را میباشد چه سألک عن ذلالت پس درین مقام سوال میکنی از
 خدای تعالی آن نصیب را از خط و ثبته و طلب میکنی آنرا و میسازد که هر چه در حالیکه فرمان بردارنده او و بر او موافق
 و سازگاری نمایند و مراد را آن اعطاک شکر تله و تلباست ما اگر میدهد در اختیار میگویی او را و ملاست و محالست
 میکنی آن داده شده و آن معات که نشخاط علیه و اگر نمیدهد شرم نگیری و اظهار میکنی بر آن که است
 ولی رضای را و کم تغییر علیه فی ناطیات و متغیر و از حال رضا گردانده میشود بر وی تعالی و دل خود
 و کاشفانه فی ذلالت و شرم میکنی جدا گردان و دان و بکل و جز آن از آنچه نه شباهت حضرت دوست
 لا تات که تگن حکمت بهو الله و ارا در تات زیرا که برستی تو طلب نکرده آنرا و هوای نفس تو و خواست
 تو لا تات خارج القلب عن ذلالت زیرا که تو حق دلی از ان علیم میگرداند ارا ده نمکند و مراد را بهوا

وار شد و دست و آزار را بخارامیر المؤمنین عیسی الله علیه و آله قال که وی گفته است لا ابالی علی انی
 حال آنچه با منیدارم و آنه بشنوی آرم که بر کدام حال صبح کنم و با شتم علی ما اگر کار بران حالیکه کرده و
 ناخوش میدارم آنرا بحکم نفس و طبیعت مانند مرض و فقر و بلا و علی ما ایبت یارب حالیکه دوست دارم و خوش دارم
 هیچ صحت و غنا و نعمت را نیکی لا اری الخیر فی الله ما یراک من در نمی یابم و نمیدانم بکنی که در کدام سبک
 ازین دو حالت است و در وجه محبوب یا دقوع کرده و قال ذلک گفته است این سخن را رضی الله عنه الحسن
 رضا که بتدریس الله از جهت نیک به دن خوشنودی او بتدبیر خدای عز و جل و الطمأنینة علی اختیار
 و قضایه سخن و آرام یافتن و قرار گرفتن برگزیدن و حکم کردن او و راضی بودن بقضای او
 قال الله تعالی کتب علیکم القتال نوشته شده و فرض گردانیده شده است بر شما جهاد و قتال با کافران
 و هو کذا لکمه و حال آنکه آن قتال کرده و ناخوش آئینده است مرثما و عسلی ان تکرهوا
 شیئا و هو خیر لکم و نزدیک است که کرده پندارید شایسته چیز را و حال آنکه آن چیز بهتر است مرثما و عسلی
 ان یجئوا شیئا و هو شر لکم و نزدیک است که دوست دارید چیز را و حال آنکه آن چیز بدتر است مرثما
 و الله یعلم و انتم لا تعلمون و خدای و اند و شما نمیدانید شیخ ابوطالب سنی و تفسیر این که میفرمایند
 کرده و در فقر و گناهی و صیبت را و حال آنکه آن بهتر است مرثما و در آخرت و برضد آن دوست دارد و غنا و ثروت
 و مال و عاقبت را و توانم که آن بدتر بود و مراد را بحسب عاقبت و مال و معنی است علیکم تعظیفا و باطنیه فرموده و مراد
 باینکه آنکه نعم آخرت اند پس هر چه بدتره را از جانب بولی برسد نعمت است کن علی هذا الحال باش برین حال که در دنیا
 از طاعت و عبادت و صبر و شکر و رضا و تسلیم و تکیه تدبیر و اختیار را ان یزول هو الک ما ان زمان که بر وفق موی
 و تنگی نفس است و شکسته که در نفس تو فتاکون ذلیلة پس بگرد و خوار و نرم و رام مخلوبه نماید
 از بون کرده شده پیروی کنند و مخالفت نکنند و او امر و نواهی الهی تعالی را که چنانکه گفت نفس طمأنینه است شکر
 نزول اوداد تک و اما انیک پیروی و گرد و خواست تو آرزو با سه تو و شکر هیچ الا کوان من قلبک

بند به این حدیث و باری است

استغفار

وخواست تو بگویم **مَثَلُ الْكَافِرِ كَالشَّوَالِ** بلکه طلب کرده قصد فرمان برداری امر حق که بسوال کرده است
و تغییر و تحوّل فرستاده ای نفس و ارادت قلبی است **وَالسَّالَامُ** و سلامت با و بر هر ماسر دارندگان امر حق و بر آیدگان
از هوا و ارادت خود قائلند و دانند که قیام فیما اقام الله مقامی است که واجب است ایستادن بنده در آن و شرط است
که به او ارادت خود و آرزو و خواهش بر آید از آن نکند و صبر کند که تا خود مولی کریم او را از آن بر آرد شیخ
ابن عطاء الله اسکندری در کتاب تو میر فی اسقاط الندبیری نویسد که روزی شک آمد وقت بر من و با خود گفتم
تا چند لطفه نایم و دقایق و قال عمر گندم اگر در غلّت نبرم و بجهت شغول باشم بهتر است بین خیال در خدمت شیخ
ابو العباس موسی و شیخ طاهر و در بایت و در موعود من هر چند بخواهم که سالار مسلمانان سازم تمام مسلمانان می شنود تو ببنده
ترا چه کار که گوی لطفه کنم و بندگانم و بنشینم بهم و آنچنان کنم تا اختیار و بگذارم در اختیار حق باش اگر خواهی ترا خود را
می بر آرد قدم حبث اقامه کند پس از آن حاضر مطلق بار باطن من بدر رفت و بسیار سوختم و باید دانست که لسان
اقامت حق بنده را در کاری است که حقوق و ادب آن کار که در شریعت آمده است از دست آید و بطریق مرضی حق
و چون در حقوق شرع احلال و اجمال راه یابد باید دانست که قیام در آن مرضی حق نیست و بین تقدیر لغیر موده
حق از اراده خروج از آن بکند اما با وجود آن اضطراب نکند و دعوی حول و قوفه و استبداد و استناد و بقدرت خود نماید
و تقویض امر بر پروردگار تو کلیل دی از دست مدهد و گفته اند که برین تقدیر مبتل کاری که در دست بیرون آید چنانکه
اگر از حرفت زراعت تنگ آید تجارت رود و اگر تجارت مواضع مرضی حق از دست نیاید بحرفتی که مناسب میدان و نیست
دست زود تا معنی خروج کمتر باشد و الله اعلم **الْمَقَالَةُ السَّبْعُونَ** قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
كَيْفَ يَكُونُ مِنْكَ الْعُجْبُ فِي أَعْمَالِكَ چگونه نیکو باشد از تو خوشیست بینی در عملهاست تو
وَرُؤْيَا نَفْسِكَ فِيهَا وَدَيْنُ نَفْسٍ تَوَحُّلٌ وَفَوْتُ تَوَدُّ أَعْمَالٌ وَطَلَبُ الْأَعْوَابِ عَلَيْهَا وَطَلَبُ كَرَمٍ
عَوَصَهَا وَتَوَهَّبَهَا بِرَأْعَالٍ وَجَمِيعُ ذَلِكَ بِتَوْفِيقِ اللَّهِ و حال آنکه همه اعمال متوفیق و تیسیر خداست
غرض دل و خویش و باری کردن او و قوت و توانائی او و کار آردن و خواست او و وصیای او و فزونی لطف

تجلیات صواعق عطا الله

الْمَقَالَةُ السَّبْعُونَ

در نمی باختی و نمیدادی بیکه از ان مال تو کف تجزیه خرد خرد چگونگی نشانی می کنی تو و نسبت
 میدی عمل را بخود بر نه فعل تو و کسب تو یعنی عمل که از تو واقع شده و بوجود آمده خلق اسباب و آلات آن و توفیق و
 تیسیر آن و پیدا کردن آن عمل همه از خلد بقدرت وی تعالی است چیزی که از جانب است و قصد و حرکت است که
 از فعل و کسب گویند و اختیار که از ثبات میکنند آنرا برای بنده عبارت از اذانت و مبادی فعل همه از جانب حق
 که ترادوان اصلا اختیار نیست و آنکه در فعل مذکور فرموده که شجاعتی زد و در دشمن تو و تو تمام کردی قل او را اشارت
 بهمان قصد و کسب بنده است که فعل بدان تمام میشود و قدرت حق بجهان منت وی تعالی بعد از وی بفصل
 تعلق میگردد و خلق میفرماید که باوجود آن کریم و باب چندان ثواب آن میدهد و عوض آن کرامت می فرماید و بطبع
 دران و اعتماد بران عملی میکنی بجز و اینقدر حرکت که از دست چه می نازی و عجب میکنی احسن حالک اللهکر
 وَاللَّيْلَاءُ عَلَى الْمَعْيَانِ سَمِعْتَنَ حَالَ تَوْسِاسٍ وَ سَمِعْتَنَ هِتَ بَرَضَاكَ بَارِي دِهْنَدَه وَ تَوْفِيقَ حَسْبَدَه است
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يُسَوِّدُ لِي وَرَأْسِي بِمَنْشَرِهِ وَاضَافَةً ذَلِكَ إِلَيْكَ وَنَسَبَ كَرُونَ آن عمل از جهت توفیق
 بدان و خلق آن بسوی وی فی الاحوال كلها و همه احوال الا الشَّرَّ وَالْعَاصِي مگر در بدی کردن و گناهان
 وَاللَّوْمَ وَ دُرُكُوشَ وَ كَارِي علامت آنده فَإِنَّكَ تَصِفُهَا إِلَى لَهْسِكَ پس بدستی می باید که نسبت
 بدی شَرَّ و معاصی را بسوی نفس خود و نسبت بهای الظُّلْمَ وَ سُوءَ الْآدَبِ و نسبت کنی نفس خود را بسوی
 ظلم که بر خود میکنند و اولی که بجا حق می نماید و نسبت بهایم و نسبت کنی نفس را بآن غیبي اَحَقُّ بِذَلِكَ
 پس نفس هنر اوار تر است بآن که انعاما وی کل شَرِّ ریا که بدستی نفس جای باش هر بدی است و اَمَارَةُ
 لِكُلِّ سُوءٍ وَ ذَا حِیَّةٍ و امر کننده است بهر بدی و کار سخت و دشوار و اِنْ كَانَ هُوَ عَزَّ وَجَلَّ خَالِقًا
 و اگر هست خدا پیدا کننده تو و خالق افعالك و پیدا کننده کارهای تو مَعَ كَسْبِكَ باوجود کسب تو و فصل تو
 اَنْتَ الْكَائِبُ وَ هُوَ الْخَالِقُ تو کسب کننده خدای تعالی خلق کننده است پس فاعل تو لی و خالق تو است
 كَمَا قَالَ لِنَفْسِ الطَّنَائِدِ مَا كُنْتَ كَعْتَهُ اَمْ بَعْضُ عِلْمَاكَ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِحُجَّتِي بَعْدَ اَوْ قَدَرَتِ وَی می آید

والا فاسأله ان يهبه من ربه سحر كما سحره اهل النار واليه فاستجاب له
 وانهم به جاريه ووردوا ونجوا بها ولا يفارقوا الى الخلق والبريات ونجا به عشرة منى من احبهم
 خلقوا فيه كان فداهم في يوم القيمة المخلصين المواتين من در آورده منى ونگر و محبوبان
 که بنام او نعمت داشته شده و خواسته شد گمان درگاهند وان گشت مراد اولا انتم من الحق وانتم منى تو
 مراد محبوب پس تمت کن خدا را عز وجل في انزال البليّة بك ايضا در فرستادن بلا بر تو نیز یعنی
 گمان مبر که مرادیت محبوبیت منافات دارد بخت و طرادان که حق تعالی با انزال بلیت نشان محبت از تو
 برداشت و برگرفت چنانکه میفرماید ولا تشك في منزلة كتاب وقد ركب جندك وشك كن در مرتبت
 و حرمت تو و انداز که کار تو نزد خدای عز وجل لانه قد ينزل بك ليلتك من اهل الجنة انما انزل
 گاهی در بلا می آید و در آثار برساند ترا آنجای که مردمان این راه میروند و بزرگ منزلتت را به انزال آلاء و
 والا فداك و بلند گرداند مرتبت ترا از مرتبه های اولیای و ابدال که فانی شده اند از بهای نفس طار وجود خود و
 تبدیل یافته است از اوت ایشان را در حق منى من ترا عظیم و گرین دان کنم تا که از چشم بدان
 پنهان کنم بزبان بچشمم که مگر در منی بلکه تا گیری تو فوق جاشی در این حدیث شریف می گویم ترا تا از تخمها
 سرود تویم ترا تو ز منی چون همه پر چون منی پس ز تخمها همه بسیر و منى ما تحت ان تحت
 منزلتک عن منازکهم آیا دوست میداری که خردانه شود در مرتبه تو از مرتبه های ایمان و در جنت
 عن کربهم و پاره تو از پاره های ایشان وان تكون خلقتك والوارك و یغفرك ذون ما لهم
 و دوست میداری که باشد لباس نوازش تو در و شنائی های ایمان و معرفت تو و ناز و نعمت تو
 فرود بخیزد پس مراد است ان رخصتته انتم باله و فی پس اگر رخصت شوند منى تو به پس مرتبه محبت
 جل و حکم نفس طبیعت و نادانی بعبادت خالق عز وجل لا یرضی بذاک پس حق تعالی راضی نشود
 رای تو آن از جهت رحمت و عنایت و محبت که متوارد و علی که میسوی عاقبت حال تو دارد و قال الله تعالی

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاسْتَخْلَفُوا عَلَيْهِمْ وَفَدَّاهُمْ بِلَدْنِهِمْ خَيْرٌ وَفَدَّاهُمْ بِلَدْنِهِمْ خَيْرٌ وَفَدَّاهُمْ بِلَدْنِهِمْ خَيْرٌ
 مشررا خیر عتقا و می کنید بختا را لاشا که اعلی و الا نسبی و الا ذفع و الا حکم به سبب نیند برای تو آنچه علی است
 در دنیا و آتی است در دین و دفع است در آخرت و نیک و منیر است بحال تو دانست یا بی و تو ایا داری ازان و
 نینخواهی آنرا یا آنکه این هر چه بر لفظ بیک می آید و سنا بدیدی و بقصر و شنائی است و مگر گفته ایم که الفاء مشررا
 درین کتاب مغرّف بسیار واقع اند مقصود بان ناکید است تا هر یک متعلق است بخیری دیگر و محمول است بر اهر که
 معارف و دیگر است چنانچه در انشای مرجع اشارتی بان کرده شده است فان قلت کیف یصح انبت لدر المراء
 پس اگر گوئی تو و انکال آری که چگونه درست آید مثلا اگر دانیدن کسی که مراد و محبوب است مع هذا التقسیم
 و البیان باین تقسیم که کردند و بیانی که فرمودند مع ان الا بلاء انما هو للنجاة ما کنه ابتلا نیست مگر برای
 محب و طالب که محنت و بلا و مشقت و محبوت لائق بحال اوست تا تربیت و تهذیب و تادیب او بدین محال گردد
 و المذلول انما هو للنجاة و تاز و نعمت داشته شده نیست مگر محبوب پس چون روا باشد که گفته شود
 اگر مرادی نیز بلا فرستاده میشود بر تو يقال لک گفته میشود و مراد در جواب این سوال ذکر نما الا غلب
 او لا ذکر ویم اقلا آنچه غالب تر و بیشتر است وجود و وقوع آن و ستم نای النار المکن کاینجا و حکایت یکدیگر
 شامیا با آنچه تا و الوقوع است و ممکن است وجود آن و تکرر و لغت افسانه گفتن است و از گفتن سخن ناقلین الوقوع
 بیان کردند که لا خلاف ان النبی صلی الله علیه و آله در آن نیست در آنکه غیر صلی الله علیه و آله و سلم کان سید
 المحبوبین بود و بهتر و محبوبان حق و کان است الناس بلاء بود و سخت ترین مروج از روی بلا و قد
 قال و تحقیق گفته است وی صلی الله علیه و آله و سلم لقد احفقت فی الله ما لا یخاف احد و تحقیق
 ترسانیده شده ام من در دین خدا و تقویت و طاعت آن با آنچه رسانیده نشده است هیچ یکی چنانکه همیشه مشرکان
 و منافقان در مقام مبع و اخراج و قتل و اهلاك آنحضرت بودند و صلعم و لقد اودیت فی الله ماله لیکون
 احسن تحقیق آنرا کرده شده و رسانیده شده ام در عبادت خدا و دین وی آنچه نیک کرده نشده است هیچ یکی را

بلا فرستادن و صبر و رضا و موافقت بآن نمودن کشاد میشوند و دود و گرد و انید میشوند و از ایشان بلا و کواصل
 بالعلیم و الفضل و الدلال و یوسته گردانیده میشوند و نجات و نیکو و نازکی الیقاع ایلد الالباب و
 تارسیان بدرگاه حق و پیش آمدن بوی تا خزانهای بی نهایت بیت بقدر فیتی یکدور در خوش
 میباش که یار خود ز کرم عذر خواه ماکر و دود بیت و شوم کرش داد تویدی که معالی غافل نیل حاصل
 تو عنک نباشی **المقالة الثانیة والسبعون** قال رضى الله عنه الذین
 یدخلون الاسواق من اهل الدین و العساکر کانی که در می آید باز باران اهل دین و
 عبادت فی محرم جهنم الی اداء امر الله تعالی من دلتوا الجمعة و الجمعة و وقت بر آمدن
 ایشان بسوی گذردن فرمودهای خدا از نماز جمعه و ریاضت با عتمای نماز و سجده که در جانب بازار
 باشد و قضای حاجت تعرض لهم و لها برای روگردن حاجتها که عارض میگردد و از ایشان در بازار با غلی
 اضرب بر خنک و نه آنکه در این مکان و بازار منتهی من ایدخل الشوق و رای و هیو من اذاج
 الشکوات و الدیات بعضی از ایشان کسی است که چون می در آید بازار را می بیند روی گوناگون میشود
 و از عداقت بپا برسد میشود آن و غفلت بقلیم می آید و آن شهوات و لذات بدل می فاشش
 پس در فتنه و آزمائش می افتد میرود و قتل وی و کان ذلک سبب هلاکهم و سبب دوان و آن سبب هلاکشان
 بوقوع در شهوات و خلق بآن و تزلزل دینیه و تسلیه و سبب گذشتن دین وی و عبادت و سبب
 الی موالفقه طبعه و ابتاع هموا که سبب بازگشتن وی بسوی سازگاری طبع و پیروی کردن هوای
 او و الا ان یقدر الله مکره دیا با او را خدای عز و جل و عزمه و عزمه بهرانی خود و گاه بشن
 خود آن کس را از موافقت طبع و اتباع هوا و اختیار ایتا که عتقا و صابر گردانیدن خدای تعالی او را از آن
 شهوات و لذات قینهم پس سلامت می ماند از موافقت طبع و اتباع هوای نفس و منتهی من اذ
 رای ذلک و بعضی از ایشان کسی است که چون بنید و در بازار لذات و شهوات را و کاد آن یهات بپا

الانوار الثانیة والسبعون

در این محرم

در این محرم

در این محرم

مردو ایمان از روی محنت و بلا و آزارالش حتی کمال عقل کمال عقل بعد از انبیا می هر که فاضله و گرامی تر
و غیر نزدیک تر بلا و محنت و ریاضت و سختی تر و افزون تر و قال صلی الله علیه و سلم انا اعرفکم
بالله و اشک کفینه خوفا من شمس ترین شما امجد و سخت ترین شما ام و در سیدین از وی تعالی
و در حقیقت خوف و هبیت از معرفت خیر و بصفا حق که لا اله الا الله و هرگز این خوف با وجود
سوا عید صدق بیرون نرود و هبیت که شمای تو از بس که هست رنگه خیز و شستی تو و اندکی در جنگ تر
فکلف یثقی المحبوب و یخلف المذلل المراد پس معلوم شد که چگونه بنابر که دانیده می شود کسی که محبوب
درگاه اوست و ترسانیده می شود و آنکه نیاز و نعمت پرورده شده است و مراد و مطلوب حضرت اله است
و کفر یکن ذلک الا لما استقر نالیه من تلویح المنازل العالیة فی الجنة و نیست آن استلزام
و تخویف مگر از جهت انچه اشارت کردیم بآن از سیدین و متهای بلندی و قرب و وصول نزد خدا تعالی و اگر در
و ظهور آن اوقات و تاخیری رد و وجود آن در بهشت متیقن متعین است لکن المنازل فی الجنة لا یقتضی
و لا ترشح الا اعمال فی الدنیا زیرا که مرتبت با و بهشت بر او رفته نمی شود و بنابر دانیده می شود و مگر
که در دنیا که در عالم بهشت و درجات و کثرت زیاده تر و هر چند اعمال صاف تر و پاکیزه تر و درجات بلندتر
و برافراشته تر از دنیا و رتبه الاخری و دنیا کثرت را بر آخرت است هر چه اینها بکار می و اینها بکار و سه
و اعمال الانبیاء و الاولیاء بعد از انکه اکو امیر و انبیا و الصالحین و الرضاء و المؤمنة
فی حاله البلاء و کارای غمخیزان و دیگر دوستان خدا که پیر جان ایشان اند پس آنکه در دنیا و بجا آوردن و
خدا و با آمدن از ان امور و ای و اینها صبر کردن و راضی بودن و موافقت نمودن و حالت بلا و آزارش
خدا بجهت این صفات نیز واجب از چنانکه نام برده و واجبات دیگر زیرا که امر به امر واقع شده و عید بر ترک
آنها و ابرگشته و منعی و وجوب و فضیلت همین است و لیکن مراد با و او را می و اینها اعمال جمیع است ششم
یکشفت عنهم البلاء بعد از ان که شد الهی فخل و کرم نماند می و تعالی را ان چارچست که بعد از

در سیدین از وی تعالی

و کثرت زیاده تر و هر چند اعمال صاف تر و پاکیزه تر و درجات بلندتر

پس نمی شنود از جزوی عندک که شغل علی النظر الی غیر محبوبه و اشتیاق به نزوی مسخولی و باز این
 است از نظر کردن بسوی غیر محبوب و از خواستن و خوش داشتن غیر محبوب قهوی معزول عتس
 العالم فیه پس وی در دوری و بیکار است از چیزیکه اهل عالم در آن فدا راکنه و قد حل الشوق
 فسا لته حار الی فی الشوق پس چون نمی تواند احوال آن تحقیق برآید است از راهی پس تراها
 از چیزیکه دیده است و باز از لیل ما رأیت نسیم می گویند دیده ام من چیز را که هم قدرای
 الا شیا آری تحقیق دیده است آن چیز را که این را لیل را لیل بصر را سیه لیکن دیده است آنها را که
 سر خود را بصیر قلبه نسیم دل خود و نظر هانظره فجا که و نگاه کرده است بآن نگاه کردن ناگهانی
 لا نظر تهو فجا که در نگاه کردن میل و محبت نظر مورو لا نظر معنی نظر و بدل صورت و دیدن
 نظر الظاهر لا نظر الما طین نظر ظاهره نظر اطن میطاهره نظر مانی الشوق پس نظر خودی بینی
 بسوی چیزیکه در باز است و بقلبه بیکار الی ربه و بلی خودی بینی بسوی محبت برورد و نگاه خودی
 الی جلاله تا زمانی که بسوی صفات جلالت و قهر وی و در یاب از یکبارگی و الی اجاب سار که
 آخری و بسوی صفات جلاله و قهر وی تعالی بار دیگر بشاید از او فارغان این صفات و میهم من اذاکه
 الشوق امتلا قلبه بالله عز وجل رحمة لهم و بعضی از ایشان کسی است که چون در آید باز را
 هر یک و دول او فبل خدا و اوقات او از روی مهربانی و شفقت عاقل سوق را غشغله الرحمة لهم پس از این
 او را مریالی کردن در الشا و اعین النظر الی ما لهم و لیکن آید بهم از نگاه کردن بسوی چیزیکه مرا ایشان است
 و بعضی ایشان است فیه من حین دخله الی حین من وجه پس وی از زمان در آمدن و سه نماز مان
 بر آمد وی فی الدعاء و الاستغفار و شفاعه اهل و در کردن و آفرینش و عرض و عفو بخش گناهان است
 و شفقت و رحمة و در مهربانی کرد و دست مرا ایشان را در کار دنیا و آخرت از جهت قبول بودن ایشان بر بیع و تجارت
 و حساب و کتاب معاد و دنیا و باز آمدن بآن از ذکر حق و تضرع و تضرع برای آن چنانچه غالب احوال اهل سوق

و نزدیگست که ملاک گردوبان شهوات و لذات و میل کردن بدان رجوع الی عقیده و دینیه با دیگر و دوسوی
 عمل خود و برین خود و تقصیر و تکلف و بزور و بیکنند و خود را بران سیدار و صیقل و مزارع ترک نماید و شهادت
 الهی کند این شهوات و لذات را فیهو کما لجا بهدایه صرکه الله تعالی علی نفسیه و طبعیه و هو الا و شهادت و توبه
 پس آنکس بچهره و جهاد کسده است باری سیدها و او را خدای تعالی بر نفس وی و طبع وی و دمای وی و شهوات
 و تکلف الله الکتاب الخیر فی الاخره وی لویه برای وی ثواب بسیار و آخرت کما حاء فی بعض
 الاخبار عن النبی چاکر آمده است در بعضی اخبار از پیغمبر علیه السلام قال که وی فرموده است یکتب للمؤمن
 یقر له شهاده و توبه و در شهوات و لذات بر شهوات نفس عند العجز عنها او عند القدره علیها
 شود و رانده گی و الا انانی ان شهوت یا نزد انانی وی بران سببون حسنه هفتاد و یک اولا قال
 یا انسان کی که فرموده است آن حضرت و نوزده حسنه است بجز شهوات و قدرت خود و ظاهر است اما نزد پیغمبر و اولاد
 کمال فضل در حسب اوست و نیز فقر و تنگدستی و عدم تعلق بآن است اگر چه بعضی وجود ثواب آورده و ظاهر آنست که
 شهوات اینجا شامل مباحات نیز باشد که اگر آنرا بیهوشی و نزد و دنیا ترک کند ثواب و درم یابد و در اصل مسلم
 کتاب خود را و شهوات مباحه است چنانکه در میان ضرب ثالث ظاهر میگردد و در وقتهم من یبذلها و لیسها و
 یتکسب بها و بعضی از ایشان کسی است که بگیرد آن شهوات و لذات را و محافظت میکند بآن و یخصلها
 بفضل الله و حاصل می کند از القرون کرم و نعمت خدای عز و جل اگر کسی عند الامن سعه لذت
 و المال نعمتی که نزد اوست از فراخی و بدار مال و یشکر الله عز و جل علیها و شکر میگوید خدای عز و جل را
 بران شهوات یا بر نعمت و یا مال و در وقتهم من لا یزلی و لا یشتر بها و بعضی از ایشان کسی است
 که نمی بیند آن شهوات و لذات را که ضایع است و دور از دین و تقوی و خدای عز و جل است
 پس آنکس در آن مشغول است باید خدا کفایت است از هر چه جز خداست و بگوید یا کبریا انان فلا یزلی
 غفیره پس بیاید جز و بپرا و اضمع عما سواها فلا یستمع من غیره و گریست از چیز دیگر جز اوست

بسم الله

الحمد لله

بر این واقع است اما و چون مراد آن که لایموم تجارته و لایموم من ذکر الله تعالی نادر است و نیز و بر سنویت این
 و اگر لایموم لایموم و لا شریک له المملک طه احمدی آفره نزد و آمدن باز این چنین گفته اند که گویا بجای روبر
 ذکر و نور و حیث و غایت که نفوذ و ظلمت غفلت می رود و می زنداید و قلبه فخری علیهم و کلمهم
 پس دل این مرد سوزنده است بروی ضرر و برای طلب نفع ایشان و عینة مغرور و چشم وی اشک
 ریزنده و مساک است از جهت ایشان که در وسط غفلت و مفارقه و پشت افتاده و سرگردانند و لیساست
 این تا که و حمد لله و زبان وی در تالش و ستودنت مرعایه و جل بیا اولی الکافه من لغفه
 و قلمه بسبب عطا کردن بر و در کار تعالی همه اهل سوق را بلکه همه خلق را از نعمتهای او مطلع و فهدا
 ایستاده شخصه المکره و العباد پس این شخص نامیده میشود و گماشته حق بر شهرت او بر بندگان از برای هدایت
 امتداد و صلاح امور ایشان و مرد و اول اگر چه بیک حق موعود و رهبر و استحقاق است و در مقام جمیع مساکین
 اما از تربیت خلق و هدایت ایشان غافل نیست و این ممکن و صاحب فرق بعد از حق است و خلقه حق و نائب
 رسول او است معلوم چنانچه میفرماید و ان یتحدث فتسمعون و اگر خواهی تو نام کن این مرد را بدین ناما که
 این همه اسما و صفات روی صلاقی امد و دوری سپید عارفان از جهت شناسایی او بذات و صفات و افعال حق
 و ادراک و حق شناسی نسبت بخلق و یکدلا و از جهت تبدیل کردن صفات بشریت را و برگردان از مواد او را و است
 و در این جهت ترک داون او و نیار و نفرت او از لذات و شهوات آن و عا لهما و جهت داشتن و عظمایا
 ظاهر و باطن و مطلق و مبالغ و خلق غنی و یکد غائب و حاضر و در نسخه دیگر عینا و بیلا و در معاینه و دست بست
 یعنی هر معلوم معائن مستحضر است لولا و انشد علم محض و با و هر ادا و است داشته شده و در او است شده او
 و نائبانی الا از حق علی عباد و خلقه عباد در زمین بر بندگان وی و سفیر او و لقا پذیر و میانجی میان حق
 و خلق و رساننده علوم و احکام و فیض از جناب وی بایشان و حقیق و شیرین ببلین و هادیا و مهتدین و
 و راست نمائنده خلق را و راه را راست نموده شده از حق کالاً و جاهلی کننده و سزاستی و راه برنده و

طایفه از این جمیع
 و این که در تالش
 و در مقام جمیع

طایفه از این جمیع
 و این که در تالش
 و در مقام جمیع

سیرونی و دورنی و کیفی و کیمی التوحید مع الشریک و چگونه دعوی کرده شود و توحید با وجود شرک
و الشریک کفر مبعده عن قرب الله و شرک اگر چنانچه باشد کفر طریقت است که دور اندازنده است از حق
قرب حق و هو صفاته العذبة و الشیطان العالین و شرک صفت دشمن خدا است که شیطان رانده شده است
و دور انداخته شده از درگاه رحمت است و المنا فیقین المقطوع لهم یا الذمیر لک الا سفل
وین النار و صفت منافقان است که قطع و جزم حکم کرده شده است برای ایشان بانداختن در
کتاب پایان زرد و سرخ و الخلو و فیها قطع کرده شده است همیشه بودن در دفع و چون سناق شریعت را چای
در اسفل نار است منافقان طریقت را نیز طایفه در اسفل درکات قطعیت و بجزان خدا بدو میگریخته
لسان الولی ذکر عیوهم و افعالهم الخبیثه پس روان میگردد و بر زبان آن ولی ذکر عیوهای آن مدعی
و کارهای عیوهای خود قاحتیه بعرین دعائویه و ادعائیه احوال الصدیقین و ذکر غایب شیری او
بدعویهای بین و دعوی کردن وی احوال مردانی را که در غایت راست گفتماری و راست کرداری اند و عزت آید
للفانین فی قلوب الله و قلوبهم و المرادین و نبوی کردن و در آمدن و شرکت جستن او با وجود بقای نفس
و بکار مرگالی را که غانی و بیست شده اند و قدر خدا فعل وی و مراد محبوب و محبا حق اند علی وجه الغایبه
الله عز و جل و کل عز و جل روان میگرد و ذکر قبایح و عیوب او بر زبان ولی خدا گاهی بر و بر غیرت برای خداست
دین او که چون نه چنان تنگ عظمت حق و حرمت دین کرده شود و علی وجه الکمال لکالیه و الملو عظمه که
آخری و گاهی بر طریق منکر شدن مراد که بر این قباحث و وقاحت میکنی و بپند دادن مراد که مناسب
و لائق نیست از تو این کار و علی وجه الغلبه یغنی الله عز و جل و ارادیه و شدت غصبه علی
الکذاب المکذیب آخری و گاهی بر طریق غلبه سلط و تمسک و انشد البعل خدایوارادت او و حتی ختم
بر آن دروغگوی نسبت بدروغ کننده احکام دین را و المکذیب بفتح و ال احتمال دارد که کذب کرده شده است
از باب حق و خلق و نشان او است که کذب کرده و هو فیصاف الی ولی الله عز و جل غیبته

مقامات
مقامات و مذکور
است این بی شک
در بیان معنی و مقام
بسیار دارد و در
مقامات

باب مقادیر و اوقات

مقامات و مقادیر
مقامات و مقادیر
مقامات و مقادیر
مقامات و مقادیر

الْقَائِلُ الْكَافِرُ وَالْمُسْتَكْبِرُ

خفط دین و حمایت حق و نصیحت خلق چنانکه صورت حرج و تقایل نظر غالب بی شبهه شخص محمود است غایت آنکه
 طریق علم بان و نیجا کشف و یقین دلی است و گوید که انما راه صراط مستقیم همین طریق توقف و تسلیم است که طریق آن
 توسط و اعتدال است چنانکه گفته اند اسلام تسلیم و التمسک و این کلام را تحقیق است که در سیالیه من العین
 به تمیل گفته شده است فلیطت ثم و بانند التوفیق **المقالة الرابعة والسبعون**
قال ربي الله عنه اول ما ينظر العاقل في صفة لنفسه سخت نظر و تامل کردن عاقل در
 احوال ذات خود است از تغییر و تبدل و اختلاف احوال و اوضاع و احتیاج و سایر لوازم امکان و وحدت و تکرار
 و در ترکیب وجود بدن خود که بر غرضی و برای چه نهشته و برای کاری تعیین یافته و نفس حکمهای غریب و قوی و محکمها
 عظیم نفس آمده و تفرقی جمیع الخلقات و المبدأت بعد از ان نظر و فکر کردن در همه افریدگان و
 نوپا و دروگان قیست کند لَیْذَیْکَ عَلَی خَلْقِهَا و مبدعها پس و لیل هر چه بود و صفت خود و در
 صفات مخلوقات و مبدعات بر وجود افریدگار و نوپا بداند و ایشان صفات وی را که فی الصنعة
 ذَلَالَةٌ عَلَی الصَّالِحِ بَر که برستی و کار پویشی و اذیت است بر وجود کارگر و پویشی و در فی القدره الحکمة
 اِیَّةٌ عَلَی اَفْعَالِ الْحَکِیْمِ و در وجود و مقدورات که استوار و متین و یقین انداید قدرت محکم که ثابت می شود
 بپایل اتقان و احکام مقدورات نشان است بر وجود فاعل که حکیم است و طاعت حکمت میکند در افرینش بسیار
 حکمت مستلزم جمیع صفات است از حیات و علم و قدرت و ارادت و جرات فَانْ اَلْاَشْیَاءَ کُلَّهَا مَوْحُوْدَةٌ
 بِه زیر که بدستی هر چیز بر وجود است اصبح حکیم و قدرت و قویست وی و در فی معضاه ما ذکر عن ابن عباس
 رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا و معنی اینست آنچه نقل کرده شده است از عبد الله بن عباس رضی اللّٰهُ عنهما و فی
 تفسیر قوله در بیان مراد قول خدای تعالی که نیست و سخر کلمه کما فی السَّمَوَاتِ وَ مَا فِی الْاَرْضِ و معنی
 مَنَّهُ و فرمان برادر و امار و انبیه است بر دروگای تعالی برای شایع زیر که در آسمانهاست و چیز را که در زمین است
 همه از خود و فقال لیس گفته است ابان عباس فی کل شیء اسم من اسماء و هر چه نامی است از نامها

لایعین بلع
استاده و حکام و کبار
اسماء و اسماء و اسماء
عبد و اسماء و اسماء

بالطن وظاهر فیکون قرضه فیها السکوت و التسلیم فیس میباشد واجب و وقت آن مگر روی خاموش بودن
و اعتراض نکردن و تسلیم نمودن چه توقف و سکوت و محل نزود و حیرت است و طلب المسامح لذاتک
فی الشرع و الجواز و حیرت تاویل و توجیه که آنرا صورت جواز در شرع پیدا کند که الا غایر اص علی الذین
و الذین الظلمات لا یقرانهم و کذب به اعتراض کردن بر پروردگار تعالی و بر روی که طعن و انکار است و
افترای آن تدعی و دروغ اوار که و حقیقت سبب اعتراض بر پروردگار و اسخطا و مسکود و قتل نمکین در اداء
سبب الا قلاعه و کتبیم و گاهی میگردان و گردون ولی و قبیح و معائب و دعای باطله آن تدعی سبب
از شیخ بر آوردن شجره نفاق و کذب وی و توبه کردن و از ان نه رجوع به سخن خفایم و حیایرت و سبب بازگشتن
آن تدعی از جهل خود و حیرت که در کار خود دارد و تواند که این ضامرا راجع بکار بود که انکار ولی میکند و غیبت و
و کرم معائب و ذلک اشاره بسکوت و تسلیم است یعنی شاید که سکوت و تسلیم و توقف سبب بر آمدن و توبه کردن
از انکار ولی گردد و قنوت کثره للولی پس میباشد ذکر قبائح حمله کردن و جهاد نمودن از ولی در دین خدا
و انفعالا للمغفوره لعلک لا یغفر ذنوبک و غفر ذنوبک و می باشد سبب نفع مر این مغفوره نفس را که پاک
شود و است بفرموده و حاکم و سبکی خود و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم
و خدای تعالی رهنائی می کند کسی را که می خواهد بسوی راه راست اشارت بخوش و خفای این سکه و اخیال
بودن وی و جای لغزیدن اقدام و حیرت اقدام و غیبت کردن ولی آن تدعی را بحکم علم و کشف خود و اطلاع
بر ضمیر باطن و نیت وی و انکار کردن مردم بر آن ولی و خطا و صواب ایشان در این و درین کلام تنبیه است
بر منع از عبادت برود و انکار بر افعال و اقوال اهل تحقیق و ارباب احوال اگر چه بظاهر و در فهم نیاید و مکتوما و مکتوبا
توقف و سکوت و تسلیم و دان و توجیه تاویل و تطبیق آن بظاهر شریعت زیرا که ایشان را در آن نیات و
مقاصد است که از غیر عوام نهان است اگر چه اتباع آن پیش از ظهور طاعت و موافقت شرع نیز جاریست
و خود در این فیه وجه آن ظاهر است چه غیبت و ذکر عیوب و نقائص را محل و موافقت است که در آنجا جائز است از آنجا

عنه عنده
مستحب
بردن و درین کلام
مستحب

بمحل که مرا و حرکات وجود و حدوث نامی اشیا باشد یعنی خروج از قوه البطل و این معنی شامل شریعت و احکام
 الصنعة و الصنعة و نهان کرد و کار خود را کرد و در آن ظاهر الصنعة پاک کرد و در دیگر و این معنی
 بر ادب خود چنانست و جو و افعال را در دست است و هو باطن فی عیب و می سماند تعالی باطن است و غریب
 ذات خود و ظاهر فی حکمت و قد مر به و ظاهر است بطور ظاهر حکمت و قدرت وی نیست که مثلاً
 نبی نیست مانند او هیچ چیز را نشاند به تفرید و جبریت دان و هو السميع البصير و اوست شنوا و بینا
 اشارت است بطور ظاهر صریح او در علم شهادت و لقد اظهر فی هذا الكلام من اسرار المعروفة
 و تحقیق ظاهر کرده است این قبایس و در کلام از اسرار معرفت ملاً بظهر الکلام من تشکک و فیها
 محسبات ظاهر گردد و مگر او سینه که در وی دل روشن است تلخیص است که بر این اندک نور الشهود و الارض مثل
 نور کشفه فیها مصباح که تمثیل است مظهر نور حق را در دل و من امر که رفیع پیدا انحصار
 یا بیجا لسان ابن عباس بر دانتن دست عصمت است که کنایت است از دست مبارک حضرت زین العابدین
 صلعم بدعا و تضرع برای ابن عباس در زمان صغیرن وی که فرمود اللهم فقهه فی الدنیا و علمه القابول
 خافه و نگردان او را در بین تعلیم کن او را تاویل قرآن تاویل گاه یعنی صرف کلام از ظاهر آن بمقابل تفسیر و
 گاهی یعنی باوّل الیه که حقیقت معنی که مراد خداست چنانکه فرمود و یا تعلم تا و یله ان الله انما الله معکم
 عطا کند یا رضای تعالی که نهی این قوم را که اصحاب رسول الله و تابعان ایشانند و انما بان دین و دینانندگان
 اشارت کلام ربانی الله و حشرنا فی ذکر نعم و بر آنکه برانند و اگر در ایشان در رحمت الاسرار بعدی که گاه
 شایع و اردی آنکه در وی قاری آیتی القوان مجید و مجلسی در بر خواند پس وجهی در تفسیر آن بیان فرمود
 وجهی دیگر و دیگر تا بدو وجه و تلاوت با علم حاضران مجلس همراه بود بعد از آن در بیان وجود دیگر شروع نمود تا
 اربعین و جاثقه فرمود و هر چه استدی بالشمال و ساندید بر هر چه بدلیلی و بر دلیلی الفیض و آنکه موجب تعجب
 و تحیر عامر نگر و بعد از آن فرمود معنی القبال رجعت الی حال لا اله الا انت محمد رسول الله این کلمه

که در دست مبارک
 و در وقت سحر
 و این معنی شامل
 شریعت و احکام
 است

خدای یعنی هر چیز منظرهای است از اسمای الهی و هر اسمی مبداء تعین هر چیز است که علی او است و اسم هر
 کل شیئی من اسمیه و نام و نشان هر چیز اثر است از اسم وی تعالی قالنا انک بتین اسماء به
 و صفاته و افعال پس منشی لو فکر اثری پیدا شده میان اسمای حق و صفات او و افعال او باطن افعال
 پوشیده و قدرتش حق که در مرتبه امکان و ما هیست است و ظاهر آنجا که پیدا و پدید در حکمت وی که در مرتبه
 وجود است ظاهر صفاته و کلمات و کلمات ظاهر است حق سبحانه و تعالی صفات خود و باطن است در مرتبه ذات که در
 بطن آن نرسد بحجب الذات بالصفات پوشیده است ذات خود را بصفات خود چسبفت پرده ذات است و
 او را که ذات بی صفت ممکن نیست بلکه در همان صفت است و ذات بهم پیل اسباب و زمین آن منظور شود و منظور
 قادر است که مراد از قدرت و عالم آگاه را و علم است و که پس مشار الیه ذات است و او در جمیع صفات کی است که
 چیز را به بینی چه درمی بایی سیاه است یا سفید است دراز است و کوتاه است نرم است و سخت است این همه صفات
 ذات آن یکی که آنها محمول میشوند بر آن غایت آنکه یکی را نظر بصیرت و توجه باطن بر آن یکی است و اگر نظر است
 و تعداد این قیومات از نظر شود و اسقاط و اگر محوط است بر تنجیل خواهد بود و دیگری همین که است و تعدد و کثرت
 است و ملا حظ ذات به تنجیل دارد و شخص اول اگر نشود و عالم سمیع بطریق خبر همان یک ذات را محوطه و افعال
 این قیومات اسقاط و دوم را که نظر قصیدی بر همین قیومات متعده باشد و ملا حظ ذات تابع و رضا اگر نه سابقه علم بود که
 اینها صفات یک ذات اند و امید داشت که اینجا ذات متعده باشد و در هر دو صورت صفت پرده ذات است و ممکن یکی را نظر بر
 پرده است و دیگری را بر آن پرده است و نشان با نیما و بحجب الصفات بالافعال و پوشیده است صفات را با افعال و افعال
 صفات ساخته و صفات کشوف میگرد و از افعال چنانکه ذات شود و دیگر دوازده صفات و کشوف افعال که از افعال
 و کشاده نموده است علم را با ذات چه علم انفسی است کسی را بران اطلاع و چون چیزی را را در او در وجود آنکه کشوف
 که علم او این بود و ظاهر آنکه از افعال با کشوفات جدید گردانیده از افعال که عبارت از افعالندگان و کشوف
 مخلوقات است چه از او نیز معلوم نمیشود و مگر از افعال ایشان که هر چه کرد و ندانم که از افعال حق این بود و

کشوفات
 از افعال
 و کشوفات

پس ترک تقرب لازم نیاید و الله اعلم کاتب حروف گفت عفا الله عنه که در حدیث بخاری و مستدرک آمده است که
 نزد آن حضرت صلوات الله علیه می نشینید یا آب پاش بخور و از آن شیر و جانب راست وی حلی الله علیه و سلم بپرس بود
 خمر و ترین خمر در روایتی آمده که آن ابن عباس بود و پیران در جانب دست چپ پاش فرمود آن حضرت
 صلوات الله علیه دستور می میدی که این بله پیران در هم آن غلام گفت من هرگز اینبار نمی بخشم که از تو ماده بیج
 یکی را یا رسول الله پس قبح را هم آن غلام داد پس شنید آن حضرت برای آن بود که اگر وی اذن دهد و راضی گردد
 و دست باشد پس از اینجا و اینها و مضوم گردد و در قربات چنانچه دل پس خورده آن حضرت صلوات الله علیه از انفس
 قربات عظیم پرکات است مگر آنکه گفته شود که آن حضرت آدم را از امور و نبویه اعتبار فرموده است و این نبویه ظاهر آن
 شیر است که بدان تشیع و نبوی حاصل گردد و چون دید که ابن عباس شش شمر شد بودن آن طاعت و تقرب
 دیگر تحلیف گردانید و باینکه تقرب فرمود و او را بر ترک آن فاهم و نجاشه الا ذکر او و صیت میکنم ترا بیکسو شدن
 و برگردان بودن از ذخیره کردن مال و ذکر صحیبه من لیس فی طبعه و ترک دادن باری کسی که
 میست در گرد و سبک آن راه و طالع بان درگاه و حق و المعاول و فی امر الدین و الدنیا و باری کردن
 مسلمانان را و کار دین و دنیا بشرطیکه حرام نباشد و زیادت و بدین نمار و حقیقه الفقران لا تقفیر
 الی من هو مثلك و حقیقت فقر است که محتاج نشوی بسوی کسی که آنکس مانند است از او و میان که محتاج
 بنماید از یعنی فقیر بقبحی که فقر بدان توان کرد و فقر الی الله است و حقیقه القنی ان تستغنی عمنما
 هو مثلك و حقیقت تو نگری بی نیاز شدن است از خلق بحجت نیاز مندی بعد از حقیقت غنا
 بنماید است از هر چه باسوی اوست یعنی از اعمال و طاعات یعنی غم اعتماد و اتکا بر آن و التمسون منا
 اخذ من القلیل و القلیل و لغفوت که عبارتست از غلبه افلاک و فزکله نفس و ترک التقات
 باسوی الله و تقرب به هر چه موی و دول و بفر روی تعالی و لغفوت گرفته نشد است اگر غفوتی
 علم و کین اخذ من الخیر و کین گرفته شد به استغفار سستی و ریاضت نفس در تناول طعام که بیک

و اما شایسته و در کتاب
 فی شرح حدیث ابن عباس

و اما در حدیث ابن عباس
 فی فقر و فقر الی الله

وَلَيْسَ الْقَوِيُّ بِالْمُجَسِّدِ لِبَاسِ مَوَدِّ غَالِبِ شَيْئِهِ مَوَدِّ وَخَرَقَهُ مَرَجٌ وَدَرَشَتْ بَهَائُ فُطْرِهِ بِشَيْءٍ وَكَانَ لِبَاسُهُ
 اِحْتِشَاقِي عَيْسِي عَمَلِشُهُ رِيَا حَتَّ بُودِي وَبِرْدِي زَمِينِ شَتِي وَبِایِ مَعِينِ وَطَنِي خَاصِ بَرایِ خُودِ زَارَشْتِ وَلِهَذَا كَلَّمَ
 عِيسَى عَزَّ وَكَلَّمَ بِالْفَقْرِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَدَرِشْتِي وَدَرِگَدِ شَتَنِ زَمِجِ
 مَاسُویِ اَللَّهِ مَرَاوِشَادِ عَامِ قَدَسِ رَاكِدِ مَحْدِ اسْتِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَظَمَ نَبِيَّ سُلْطَانِ دُرُوشَانِ عَالَمِ سُلْطَانِ وَ
 دَرِشْتِي سَلَمِ مَجْمُوعِ عَرَبِ شَاهِ شُورِ لَوَاكِ بَغْفَرِ فَرَحِ كَنْدِ بَاوِجُوسَا لَارِي * **الْمَقَالَةُ السَّادِسَةُ**
وَالسَّبْعُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَذْهِبَكَ أَنْ تَصْعَبَ الْأَغْنِيَاءُ بِالْتَّعَزُّزِ وَصَبَّحْتَ كَمَنْ تَرَى
 كَرِ حَبِثِ دَارِي تَوَكَّرَانَ وَوَنِيَا دَارَانَ رَاكِرِ اَلتَّفَاقِ صَحْبَتِ اَتَمِّ بَعَثِ وَغَلِبَ وَبَرْگِ نُونِ وَكَالْفَرَادِ
 بِالْتَّذَلِّ وَصَحْبَتِ دَارِي وَدَرِشَانِ زَاخَوَارِي نُونِ وَرَامِ شَدَنِ وَتَوَاضَعِ نُونِ وَهَكَذَا بِالْتَّذَلِّ لِي وَ
 اَلْاِخْلَاصِ وَبَرْتَبَاوَتَلِ نُونِ وَخَالِصِ شَدَنِ بِي كَمِزِشِ رَاوِ اَلتَّفَاقِ بَرایِ خَلِجَانِ مَیْوَانیِ وَهُوَ دَوَامِ
 رُؤُوبَةِ اَلْخَالِقِ وَخَالِصِ مَیْشِ وَبَرِنِ وَطَنِ وَنَظَرِ اَشْتِنِ خَالِقِ هَسْتِ وَرَهْزَانِ اَوِ مَحَبَّتِ اَوِیِ طَلِبِ خُزْ
 وَاعْوَاظِ وَكَانَتْهُمْ اَللَّهُ فِي اَلْاَسْبَابِ وَتَحْتَ كُنِ خَلِیْ اَوِ سِدِّ اَكْرَدَنِ اَسْبَابِ نَالِوَتَمِ كُنِی كِه اَسْبَابِ بَرَامِ اَنِ پِلَا
 كَرْدِه اَسْتِ كِه بِي اَنِ قَدَرِ نَمَرْدِ وَاِیْنِ قُوَتَمِ خَطَا اَسْتِ چِه بَرَكِه اَسْبَابِ پِدَا كَرْدِ مَسْتَبَاتِ رَا نِیْزِ سِدِّ اَوِ اَمَكِرِ بَقِیَّتِ
 وَخَلِیْقِ اَسْبَابِ وَتَرْتِیْبِ مَسْتَبَاتِ بَرَامِ اَمُورِ قَدَرِ وَخَالِصِ مَیْشِ اَسْتِ اَوِ پِدَا كَرْدَنِ اَسْبَابِ بَرَامِ اَنِ پِلَا
 كِه چُونِ مَبَاهِثِ اَسْبَابِ نُوْدِ اَوِ دَرِیِ بَدَلَانِ حَالِ كَرْدِ لَكَ اَمَكِرِ اَسْبَابِ مَحَبَّتِ اَوِ اَمَكِرِ اَسْبَابِ
 پِدَا كَرْدَنِ اَوِ دَرِیِ رَسَائِدِ اَنِ خَلِصِ اَسْتِ وَتَوَاكُلِ اَبْنِ حُوسِ بَرَكِه اَسْبَابِ بَاشِ چَا كَرْدِ اَرِشَانِیِ حَالِ بَرایِ تَخْفِیْقِ
 مَقَامِ تَوَكُّلِ مَكْنِیْ كِه اَوِ اَسْتِ زَدَنِ اَسْبَابِ اَتَمِّ نَمَادَنِ هَسْتِ بَرِ خَالِقِ بَعِزِّ وَكُنْ سَكْنِ اَلِیْهِ فِی كُلِّ اَلْاَحْوَالِ
 وَدَرِشْتِیِ خُفِیِّ وَبِجَا رَگِ آری سُوِیِ خَلِیْقِ اَوِ دَرِیِ حَالِ چِه دَرِیِ حَالِ دَرِشْتِیِ وَچِه دَرِیِ حَالِ تَوَكُّلِ چِه دَرِیِ حَالِ اَمَكِرِ
 اَحْوَالِ ثَابِتِ هَسْتِ مَصْرُوعِ اَنَّا كِه عَنیِ تَرَانِهِ مَحَاجِ تَرَانِدِ * وَكَانَ تَصْنِیْعُ وَحَقِّ اِیْخِیْكَ وَهَكَذَا كُنِ دِلِیِ تَبِیَارِ
 كَمَلِ اَرَحِ بَرَاوِ خُودِ اَرِ اَلْحَاكِلَا عَلٰی مَا بَلَّیْكَ وَبَلَّیْكَ مِنَ الْمَوَدِّ اَزِ جِهَتِ اَعْتِمَادِ كَرْدَنِ بَرَاوِ اَمَكِرِ

وَلَيْسَ الْقَوِيُّ بِالْمُجَسِّدِ لِبَاسِ مَوَدِّ غَالِبِ شَيْئِهِ مَوَدِّ وَخَرَقَهُ مَرَجٌ وَدَرَشَتْ بَهَائُ فُطْرِهِ بِشَيْءٍ وَكَانَ لِبَاسُهُ اِحْتِشَاقِي عَيْسِي عَمَلِشُهُ رِيَا حَتَّ بُودِي وَبِرْدِي زَمِينِ شَتِي وَبِایِ مَعِينِ وَطَنِي خَاصِ بَرایِ خُودِ زَارَشْتِ وَلِهَذَا كَلَّمَ عِيسَى عَزَّ وَكَلَّمَ بِالْفَقْرِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَدَرِشْتِي وَدَرِگَدِ شَتَنِ زَمِجِ مَاسُویِ اَللَّهِ مَرَاوِشَادِ عَامِ قَدَسِ رَاكِدِ مَحْدِ اسْتِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَظَمَ نَبِيَّ سُلْطَانِ دُرُوشَانِ عَالَمِ سُلْطَانِ وَ دَرِشْتِي سَلَمِ مَجْمُوعِ عَرَبِ شَاهِ شُورِ لَوَاكِ بَغْفَرِ فَرَحِ كَنْدِ بَاوِجُوسَا لَارِي * **الْمَقَالَةُ السَّادِسَةُ** **وَالسَّبْعُونَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَذْهِبَكَ أَنْ تَصْعَبَ الْأَغْنِيَاءُ بِالْتَّعَزُّزِ وَصَبَّحْتَ كَمَنْ تَرَى** كَرِ حَبِثِ دَارِي تَوَكَّرَانَ وَوَنِيَا دَارَانَ رَاكِرِ اَلتَّفَاقِ صَحْبَتِ اَتَمِّ بَعَثِ وَغَلِبَ وَبَرْگِ نُونِ وَكَالْفَرَادِ بِالْتَّذَلِّ وَصَحْبَتِ دَارِي وَدَرِشَانِ زَاخَوَارِي نُونِ وَرَامِ شَدَنِ وَتَوَاضَعِ نُونِ وَهَكَذَا بِالْتَّذَلِّ لِي وَ اَلْاِخْلَاصِ وَبَرْتَبَاوَتَلِ نُونِ وَخَالِصِ شَدَنِ بِي كَمِزِشِ رَاوِ اَلتَّفَاقِ بَرایِ خَلِجَانِ مَیْوَانیِ وَهُوَ دَوَامِ رُؤُوبَةِ اَلْخَالِقِ وَخَالِصِ مَیْشِ وَبَرِنِ وَطَنِ وَنَظَرِ اَشْتِنِ خَالِقِ هَسْتِ وَرَهْزَانِ اَوِ مَحَبَّتِ اَوِیِ طَلِبِ خُزْ وَاعْوَاظِ وَكَانَتْهُمْ اَللَّهُ فِي اَلْاَسْبَابِ وَتَحْتَ كُنِ خَلِیْ اَوِ سِدِّ اَكْرَدَنِ اَسْبَابِ نَالِوَتَمِ كُنِی كِه اَسْبَابِ بَرَامِ اَنِ پِلَا كَرْدِه اَسْتِ كِه بِي اَنِ قَدَرِ نَمَرْدِ وَاِیْنِ قُوَتَمِ خَطَا اَسْتِ چِه بَرَكِه اَسْبَابِ پِدَا كَرْدِ مَسْتَبَاتِ رَا نِیْزِ سِدِّ اَوِ اَمَكِرِ بَقِیَّتِ وَخَلِیْقِ اَسْبَابِ وَتَرْتِیْبِ مَسْتَبَاتِ بَرَامِ اَمُورِ قَدَرِ وَخَالِصِ مَیْشِ اَسْتِ اَوِ پِدَا كَرْدَنِ اَسْبَابِ بَرَامِ اَنِ پِلَا كِه چُونِ مَبَاهِثِ اَسْبَابِ نُوْدِ اَوِ دَرِیِ بَدَلَانِ حَالِ كَرْدِ لَكَ اَمَكِرِ اَسْبَابِ مَحَبَّتِ اَوِ اَمَكِرِ اَسْبَابِ پِدَا كَرْدَنِ اَوِ دَرِیِ رَسَائِدِ اَنِ خَلِصِ اَسْتِ وَتَوَاكُلِ اَبْنِ حُوسِ بَرَكِه اَسْبَابِ بَاشِ چَا كَرْدِ اَرِشَانِیِ حَالِ بَرایِ تَخْفِیْقِ مَقَامِ تَوَكُّلِ مَكْنِیْ كِه اَوِ اَسْتِ زَدَنِ اَسْبَابِ اَتَمِّ نَمَادَنِ هَسْتِ بَرِ خَالِقِ بَعِزِّ وَكُنْ سَكْنِ اَلِیْهِ فِی كُلِّ اَلْاَحْوَالِ وَدَرِشْتِیِ خُفِیِّ وَبِجَا رَگِ آری سُوِیِ خَلِیْقِ اَوِ دَرِیِ حَالِ چِه دَرِیِ حَالِ دَرِشْتِیِ وَچِه دَرِیِ حَالِ تَوَكُّلِ چِه دَرِیِ حَالِ اَمَكِرِ اَحْوَالِ ثَابِتِ هَسْتِ مَصْرُوعِ اَنَّا كِه عَنیِ تَرَانِهِ مَحَاجِ تَرَانِدِ * وَكَانَ تَصْنِیْعُ وَحَقِّ اِیْخِیْكَ وَهَكَذَا كُنِ دِلِیِ تَبِیَارِ كَمَلِ اَرَحِ بَرَاوِ خُودِ اَرِ اَلْحَاكِلَا عَلٰی مَا بَلَّیْكَ وَبَلَّیْكَ مِنَ الْمَوَدِّ اَزِ جِهَتِ اَعْتِمَادِ كَرْدَنِ بَرَاوِ اَمَكِرِ

از این کان طریق است و حمد است و تمجید و ثناء و ثلث و قطع الما کوفات و المستحسنات
 و بریدن و دور افکندن غیرهای که گفت گرفته است نفس طو حیت آن و یک می پندارند از طابع خلق
 بحسب عرف و عادت و کانتند و الفقیر بالعلیه و این دو کمن فقیر را که بطلب آمده است با علم و مواخذه و
 سطا لیکن او را با حکام و مقتضای آن و رعایت اکابر و حقوق و رنگ گیر بروی کارند و اینست که با التوفیق
 و ایندکن او را بر می و همراهی و آسالی و مساطت و اعراض و مسامحت فان العله فی حقیقتش زیرا که مطالب
 با حکام علم در ابتدای محبت در حشمت و نفرت می اندازد و او را و التوفیق یونسه و نرمی کردن الحشمت می دارد
 و بعد از محبت بتدریج لی مختلف باین حالت خواهد آمد حکایتی یادی آید که حضرت شیخ می فرمود و در آن که
 طالب علمی از هندوستان بکند در خدمت شیخ آمده که قصد میکرد و باران هر مان کاوش می نمود و از این جهت
 بروی اعتراض میکرد و وی سخت تر میشد و جنگهای می کرد شیخ فرمود که او را متوخل نمازید و بگذار تا صحبت با
 باشد با فضل او را از محبت با هم می نگرد و بدین کار مسل است بیک گفتن آسان می شود چون چند روز گذشت و او پس
 گشت فرمود و بدوی که این کار را که بکنی بیست بعلمین کن مجروران گفتن باز آمد و دیگر نکرد و التفتوت منی
 علی کمان حصالی و کار تقوت نهاده شده است بر بهشت خصلت السقاء الای ترا هیتم سخاوتی که
 غایت بود و اسم را علیه السلام که همیشه ضایع کردی و بدیل سوال در محبت حق نمودی و التفتوت الای متخاف
 و رضای قصای خدا که اسحاق علیه السلام داشت مخصوصا بر تو لیکه گویند که فوج اند اسحاق بود و این قول و کلام
 ایشان در جوابی دیگر نیز منقول است الصابر کا یوب صبر القوب علیه السلام مشهور است که بلای عظیم بودی نازل
 گشت و بر تو و کلا اشارت که لکن تر یاکو یا مراد باین مناجات و ندای اوست ندای حق و عرض شکستگی حال خود
 و معبول افتادن آن بدینگاه و عزت و العزیز که یجعی و تنهایی و دوری از وطن و مجرود و فقر و تهافت و کبود
 زاری بیکجی علیه السلام در دعا و عزت داشت کمتر کسی را بود و خبر هست که یحیی دایم در گریه و زاری و التفتوت بودی
 عیسی و خنده و اسباط طحی عیسی گفت ایبت من مکر اند پس عیسی بر عیسی گفت آیت من رحمة الله

مقدمه و پایه بسیار
 و ترقی بسیار و ترقی
 شکست نمی آید
 آیت من رحمة الله

من است و مانده
 که در این مطالب
 آداب و حقوق در
 این است و این است

تعلیل نیست صلیک می نشویند

مکر و مکر

می آنکه در میان جمع اگر در پیشی در نماز فرو می کردی گفتی ای پسر تو بجنب این پسر چه میکند براسه شما
میکنند که این میرا هیچ کاست و بدین حاجت ندار و یا مرا نکست که صحبت یک مردی و عورت یک پس را
و بدید بپودن و پراکنده گشتن چیزی نیست یکدیگر و حکم گیر گفته اند هر که یک جا سه جا بر که هر جا پنج جا
مصرع بکند داری این شیکدوست ترا وَالْفَقِيرُ هُوَ الَّذِي لَا يَسْتَعِيذُ بِشَيْءٍ دُونَ اللَّهِ وَلَقَدْ
کسی است آنکه فنا جوید و به نیازی نخواهد پنج چیز جز خدا و الصلوة علی من ذنوبه ضعیف و بجنبستن
و حمله کردن و زیاده و تنویر و بر کسبه زیر دست است و فرو داشت در پا به اگر چه بصورت خوبی می نماید و گویا و در
سستی و ناتوانی و نامروی است وَعَلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكَ قِيَامٌ وَهُوَ عَلَى مَنْ هُوَ دُونَكَ قِيَامٌ و بالاتر از دست
و مرتبه بشوخی و بی شرمی است وَعَلَى مَنْ هُوَ مِثْلَكَ سَوْءٌ خَلَقَ وَبَرَسَ كَمَا تَشَاءُ تَسْتَوِي و در مرتبه بخت
به خلقی است و مرد و با صولت حسی و ظاهر است که از برای آنکه در شکست کار کسی کند یا مغنی و در این جهان که
بعضی اقوی از اولیا و مقام طلب و انگندن کسی از مرتبه و مقام ولی جای بندی فرماید که این کار از غیر نیست
و لائق مقام شفت و رحمت که لازم مقام ولایت است فِي الْفَقْرِ وَالْمَقْصُوفِ كُلِّهِمَا فَقْرٌ وَتَقْوَى هُمَا
در شرف و کویست و کار کا لَا تَخْلُجُكَ إِلَهُكَ بِشَيْءٍ مِنْ الْأَهْزَالِ میانیز جدرای پنج چیز از پیروی و گمراهی
صدید در اقوال و افعال و احوال وَقَفَّيْنَا لِلَّهِ وَأَيُّكُمْ تَوَمَّنْ و بعضی تعالی مالا و شمار ای طالبان
که سر امر چه باشد و کار خدا اشارتست به مقام جد و تعلیم است سالکان را که طلب آن میکنند و از بال شینند و
چون اولیای مقام مقربان حضرت آنرا طلب میکنند و در میخوانند لابد آنرا مراتب و درجات خواهد بود بعضی فوق بعضی
بر قدر تفاوت مراتب مقام و علو مرتبه يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى كُلِّ صَلَاتٍ إِذَا كَانَ لِغَيْرِكُمْ عِلْمٌ ای دوست من بر توبه
که تو کردی کنی بر هر حال استوار و آفتاده در شدت و رخا و محبت و مرض و کار و بیکاری و غم و شادی
و قرب و بعد فاصله لَا تَخْلُجُكَ إِلَهُكَ بِشَيْءٍ مِنْ الْأَهْزَالِ که تو کردی بیکبار اگر دانه است و هر کار یک کند و مخصوص و ملحوظ
و چنانکه باشد ذکر است مخصوصا راه و نبی شریعت و معارف و در بیان مشایخ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ است یا الله یا الله یا

ب. این پنج چیز

ب. این پنج چیز است که در تقوی و ایمان

میان تو و دوست از دوستی یعنی چون دوست است بدو نخواهد بود و نخواهد نگیرد خواه که در چه تو از آنکه دوستی
 حق سبب فتور دوستی گردد و خود دوستی سبب مخالفت حقوق است و تقصیر آن پس تشخیص حق با تمام دوستی
 خلاف موضوع باشد و علیکم الصلوة العقراء بالتواضع وحسن الادب والتشعاع و بر تو باد که محبت
 داری با فخر و فروتنی و نرمی کردن و اواب نیک و زبیدن و جود نمودن و اوست لنفسک و لیرک
 بموت اختیار می کنی تا زنده شوی بجات معنوی و اقرب الخالق من اللوح و رحل او سعه
 خلقاً و نزدیک ترین مردم از خدا افضل ترین مردم است از روی خلق که در او ای حقوق الله و حقوق العباد تمام
 نیاید و از اثره انصاف و اعتدال بیرون نیفتد و شرح صدر نیز عبارت از انست و این مقام بر وجه کمال تمام
 خاصه بر شریف است عظیمین الصلوة انما و اکملها و دیگر از این تفاوت نسبتی که شدت شریف وی دارند
 و اتباع وی در نزد نصیب می باشد بعضیها فوق بعض و کلام درین مقام در بعضی از اهل بسوطة مستوفی
 کرده شده است از آنجا باید نگریست و فصل الاعمال و رفاقة السیر عن الالقیات الى فاسیو
 الله تعالی و اظهر و ترین اعمال و بهترین آن در حصول ثواب و قرب الهی نگاشته باطن است از نگریستن
 بسوچه چیز که جز خدا نیست و التفات و لغت بجانب چپ و راست برگشته نگریستن گو یا ساکب برده راست متوجه بجانب
 حق و بجانب و نگردان بیرون و نظریه که می انگشتر روی از آنجا برگردانیده می نگرد و علیک بالتواضع
 بالحق و بالصبر و بر تو باد و اندر کردن خلق خدا را بر عایت حق نمودن و صبر از معاصی کردن و بطاعت حق و تقیر
 بیرون چنانکه در قرآن می فرماید و اوصوا بالصبر و تواضع و اوصی یکدیگر را وصیت کردن است و حسن الخلق
 فقیر و خدایه و بی و پس است ترا در کار سلوک و طلب حق و دریافت مقصود محبت و فقری از فقری
 حقیقی و چاکری ولی از اولیای خدا اگر چه اعمال و ریاضات و مجاهدات چندان نبوده همین محبت و خیریت که
 بر شریفه و نجیب و اخلاص و پس است که یران از جانب مریدان راه میرد و چنانکه گفته اند بیست راه هاست
 صعب یا بیان برده ایم و بر اهل خدایت آسان کرده ایم و انشیع ابو القباس قصاب قدس الله سره العزیز

توضیح این است که در تقصیر و تقصیر

یا نمان و علیک الا عتصام بحبل الله وبر تو باو که جنگ در زنی بعد از او تیره و امان حق و سپاه آری باو
 قاتله لیک خنایه واقع زیرا که اعضا هم بپل خدا همه زیانهای دنیا و آخرت و آنفسی و آفتابی و روحی و جسمانی را دور
 کند و هست و علیک بالتأقیب للتأقی موارید القضا و بر تو باو سا خنکی کردن از براس پیش آمدن جاپها
 و آمدن قضا و استعد و نهی شدن آن تا اگر قضا و ابرو شود تا گمانی نه در آید که تضای نگهانی موم تر و شوش
 تری اندر خفا واقع زیرا که هر چه قضا و قدر است البقیه واقع شد نیست که اگر خجتن ازان و داخل زدن
 خانه ندارد و اعطی انک مسکون عن حرکاتک و سکناتک و بدانکه تو پسر سیده می شوی
 روز قیامت از هر چه کرده از جنبش و آرام تو قاشتنی بها هو اولی فی الوقت پس مشغول باشی بخیری
 که آن عز و اتر است و بهتر باشد در وقت و اشیاء و فضول تصرفات الحوائج و دور در خود را از آن
 کارهای اعضا و علیک بطاعة الله و رسوله و بر تو باو که فرمانبرداری خدا و رسول او کنی و بمن و کلام
 و کسی که حکم داری گردانیده است خدای تعالی او را و اذ الیه حقیقه و او را کن و برسان حق و الی را که بر تو دارد
 و لا نظار الیه یکما یحب علیک و یا نه است کن او را با نچه واجبست بروی از حق تو یعنی توحی او را و اکن او
 حق خیر را و او را که در او کند و بر کن و با اند و طالب حق کن مباد و غنه بر خیزد و آنچه فی کل حال
 له و دعا کن در هر حال دالی را طلب تو فین خیر ما یبش یا عاقل و علیک بحسن الظن بالمسلمین و بر تو
 باو که گمان نیک کنی مسلمانان در صورت ترد و احوال و اگر جانب بدی بقرآن احوال غالب آید نیز تو بگوین و اصلاح
 از آنرا تا آنکه توانی و گفته اند که اگر خیر صد که از کفر کهن ظن اولی است از او قال یکا یؤمن و کفر و ننی این طریقی
 بر حسن ظن است و اصلاح البینه لهم و بر تو باو که میت خود را نیک داری مسلمانان و همیشه قصد
 آن باشی که با ایشان نیک کنی و الله تعالی ینبئهم فی کل خیر و بروی در میان ایشان و درائی تا یکی کنی
 با ایشان یا شریک باشی در یکی نه در شر و آن لا یلیق و لا حدی فی قلبک شری و بر تو باو که شب کنی
 و حال آنکه در دل تو هیچ یک را بدی و بدخواهی باشد و لا یلیق و لا یغض و نه کینه نه دشمنی و نه

تو خیر را و او را که در او کند و بر کن و با اند و طالب حق کن مباد و غنه بر خیزد و آنچه فی کل حال

میگیرد و البته در انتخابش و معرفتی و حالتی خواهد بود چنانکه در اندیشه آنها نیز اگر فانی هر چه میکند برای غلبه بر نفس و نفسانی هر چه که نفس میکند و چون نفس در میان است کمالات هر چه که نقصان است و چون نفس سر رفت و باطن از آنکه نفس شکر پاک شده که کمال است بهیئت هر چه که و قلمی همت میشود که کفر گیر و کامل نیست شود و بیمار هر چه خور و زیارت دارد و اگر چه شیرین بود و تند است هر چه تا و لکن هر چه در دست یافتند اگر چه تلخ باشد بهیئت اگر گشت خوری به مختلف زمینان کشنده و در میان حرکت ویر خوی شکسته بود یا هه اما انظر الا خلق و خالق ای شخص نیست و مقام عبودیت و ربوبیت و امر و نهی مگر خلق و خالق که خالق هر یک را و خلق را و طلب کردار ایشان حقوق عبودیت و ملازم گردانید احکام ربوبیت و نهی و مجید و تیری از هر خوی خالق احذرت الخالق فقل همدیس اگر برگزینی خالق را پس مگو برای مخلوقات که اقم عدل و ان اقرار ب العالین و رستی که ایشان دشمن و یگانا ندانند و اگر چه بود و کار عالم که او دوست من است چنانکه ابراهیم خلیل در باب بیان گفت که می پرستیدند قوم او ایشان را تعزات قال پرستیدند و در انشای این کلام من ذاقه عجزی فکس که یکم چشید و در یاد داشت این کار را بشناسد از مصرح ذوق این می نشناسی بخدا بخشی و قیل الله پس گفته شد در حضرت او را سوال کرده شفت غلب علیکم و اذک صغیر و کم کسی که غالب آید بر وی نمی صغری او کیف یجد خلاصه الد و قد جود یا بنی بر منی فبشیر فی المی مشیر و الله فقال پس فرمود در جواب این سخن و میان علاج این همت بقول فی الشکو ات من خلیه بقمه مختلف کار کرد و در اندیشه آنها از جانب خود یعنی ریاضت فرمای نفس را و ترک کرد که او را به اکثر ادب نفس در میان اهل تصوف بدانند و لذات حسی را گویند و آن نجای طیفی است که از خوف قلب بصعب جرات غریزی مضاعف میگردد و از راه مجاری عروق بجمیع عصاره و اجزاء بدن جاریست و حسن حرکت بدن به بدست و جمیع و شیع و حرص و تنوای جمیع صفات نفسانی به مقام است و روح حیوانی و در میان اطباء عبارت از همین است و واسطه تعلق روح انسانی به بدن همین نفس است و برین است میان ایشان که می شناسد بهر دو جانب در لطافت و کثافت و خلق روح با نفس شایسته تعلق مروی است و از اندوای ایشان لطیفه دیگر را نشانی شده که آنرا قلب گویند و وی متعلق و مقلب است میان هر دو و بحسب ظاهر احکام می که

روح خوی خالق
دولت و باطنی و حسی
صوت و علم و ادب
خود و بی خودی
در کتب و احادیث
معنی و بی معنی
و در میان انکشاف
در

نفسانی

نفسانی

انشاء الله ام الحلال لقی ای مودفامعدوم گردایدن خلایق است از دیده شهو و قمار کلاک کتبیاک
 الی طبع الملك لیکه و گشتن طبع بشری نیست بسوی طبع و خاصیت فرشتگان ثم الفناء عن الملك لکله
 بستر فانی شد نیست از طبع و خاصیت فرشتگان نیز ثم لکله لکونک ما لکناج الا اول بستر بوسن نیست
 بر آن خستین که لا هون و نفیقت منهاج را پیدا و کشاده للحارف الرومی قدس سره ملنوی مردم از حیوانه
 و آدم شدم از چه ترسم که مردن کم شدم جلد و دیگر میسر از ستر تا بر آرم از ملک پر و سر از ملک
 هم باید خستین از جو کس شئی با ملک و الله وجهه بار دیگر از ملک قربان شوم آنچه اندوخته آید به هم پیش
 گردم عدم چون ارغون گویدم کا بالید احوون ویر لیسفیک زبک ما یستقینک و ارس بهنگام
 آب سید از زمین انشاء ترا پروردگار تو چنانکه سید بدو میخواهد می نوشانه ای می نوشانه ویر سرع
 عینک ما یترع می رو بایند در تو آنچه می رو یا لری یعنی بیداری کن در تو از نجات احوال و انوار و امر از نجات
 نیست شرح و بیان آن ان اردت لهذا فلیک بالاسلام اگر میخواهی بر حال و مقام پس بر تو با مسلمان شدن پس
 اختیار کردن و از جزایان بری نمودن ثم الی استیسلام بستر پیش قضا و قدر الهی تسلیم شدن و حکم ارادی الهی را
 گردن نهادن ثم العظمه بالله بعد اذ ان با و امر و نواهی دین و شریعت و انشادن که مرتبه علم الیقین است ثم
المعرفه به بستر بکات و صفات حق سبحانه و شناسا گشتن بطریق عین الیقین ثم الوحدیه بستر هستی خود را حق
 و از وجود فانی گشته بوجد حق باقی شدن که مقام حق الیقین است و اذا کان وجودک کان کلاک له و چون
باشد وجود تو من حق را باشد همه چیز تو را از صفات و احوال ظاهر و باطن و افعال و طوب و حرام که هر دو و کار
وجود اند از تو عمل ساعیه زهد کار یک ساعت است چه زهد ترک دنیا و فیه است و قدرت دنیا و نظر حقین یک ساعت
 بیش نیست چنانکه گفته اند الذین ساعه فاجعلها طاعه و مراد بساعت زمان قلیل است پس آنکه گفته اند دنیا بوم
لنا فیها صوم نیز و است آید و الی و عمل ساعیتین و بر نیز گاری کار و بساعت است یک ساعت که
 در وی ترک دنیا کنی و یک ساعت برای حرکت نفس و مقصود آنست که الذین ساعه کار و از دعا و تبتان و توفیق و تفسیر الهی

ازین دو تابع اوست و درک محسوسات نفس است و درک معقولات روح و درک اشیا و مرکب از معقول
 محسوس قلب پس باید که درک اشیا که نه محسوس اند و نه معقول و آن ذات جوهرات خداوند است تعالی شایسته
 و گویا پس لطیفه دیگر فرستاده علی و صغی قلب بطریق دارد و آنرا سر خوانند و لطیفه دیگر صغی تر فرستاده و در اینست
 ساخت و آنرا صغی خوانند و کشف ذات تعالی صغی میشود و گفت بنده مسکین و ذرات قلبه و معرفت و یقین گویند که
 اتصال سر ذات از حیثیت قلب با سواد صفات است و اتصال صغی از حیثیت تجرد و تنزه از احوال و حاشی نقل و حرکت
 و انچه صغی صغی بر شایسته کرده اند گویا آنجا که باریک لطیفه صغی از قیاس تجرد و تنزه نیز میرسد و مقرر است و گفته اند که این
 لطائف اتصال دارند که همراه روح علوی در هر فرد انسانی موقوف باشد و بسبب حجب ظلماتی جوهرات و محسوسات
 و بعد از آنکه نفس و تصفیه قلب و تعلیه روح بنظر آید و اتصال دارد که بعد از تجلی روح مجد و ناقص میشود و بعد از
 آنکه شئی قدیر چون این مقدمه معلوم شد پس میفرماید یا هذا المؤمن اذا عمل صالحا اسلمان چون کرد و انچه
 انقلب نفس قلب میگردد و نفس او از حال خود و دیگر و حکم قلب و صفات و نورانیت و اذ در آن
 مکرر کات قلب و دریا یا آنچه می باید از قلب از معارف الله القلب قلبه ستر پس می گردد و قلب او سرور
 میگردد و حکم آنرا کشف ذات و صفات حق و فکر روح نظر مودع ظاهر خیاں نمایا که فرماید که می گردد و قلب و روح
 و دیگر و روح و سرچشمه آنکه روح متصل است و ذات انسان است و این لطائف عوارض و صفات اوست سخن در اینها
 میرود و شاید که صغی و صغی می نماید باین قول که میفرماید رشفه القلب الستر پست میگردد و سر از حال سجای
 قصار قنای پس میگردد و سر قانی رشفه القلب القلاء قصار وجود است میگردد و فنا با ل دیگر پس میگردد
 وجود و بقا رشفه قال است فرموده الا حباب لیسعهم کل باب دوستان میگفتند ای شایسته و در بعضی بر کرا
 خدا دوست دارد و بخواند می دارند و از هر که خواهد و در یاد او از هر که میاید و هر کرا نخواهد و در یاد او از هر که
 راه را مسدود کرد و از هر که از آنکه حدیث آمد که هر که بعد از وضو شستن و عین بخواند گفته شود او را روی در پشت از هر که
 خواهی هست تو از هر که از آنی باین خوبی و زیبایی «دی باشد که از رحمت بر روی خلق بکشتی کا هلا

تنبیه من الخلق فصلت چهارم آنست که محتجب گرد و از لعنت کردن چیز را از خلق مردم با جز مردم و قیودی
 ذکر کرده و ما قوتها با بر خاند و از آنکه کسی را مقدار ذره بنامش پس بالای آن که آنها من اخلافی الا بزار و
 الصدق لقین ذکر که این فصلت که اجتناب از لعنت است از خوبیهای نیکیان و راست گفتاران و درست
 کردارانست و له عاقبه حسنة فی جحد الله ایاک فی الدنیا و مر آنکس که اجتناب کند از لعن و
 ایضا بیان کار نیست نیکو و زیاده است خدای تعالی او را در دنیا از آفات و مخلوقات مع یکد خیر که من
 الدراجات با جزیر یکدیگر می نماید و از خود و از درجات آخرت و استنقید که من مصاریع اهلک الله و میرزا
 از عیبهای انداختن که در آن هلاک شود و کسب الله من الخلق و بی گزند میدارد او را از خلق و نیز از فحشاء
 به لکیم و دوری میکند از مهربانی برین گان و القرب منه و نزدیکی از وی عزوجل و معنی لعنت دوری
 از رحمت حق و حکم بدان بی قطع بمرت بر کفر صورت پذیر نبود و اطلاق آن بی اخبار خبر صادق و در طه اشتباه افتاد
 و بیسی دیگر است از لعنت یعنی دوری از رحمت خاص و قرب مخصوص و این قسم بر غیر کفار نیز راجع گردد و این تحقیق بسیار
 از مشکلات حل گردد و با لجه میفرماید که لعنت کردن کار نیکیان نیست بعضی باشند که او میان راجع که حیوانات و
 جمادات را و در حرف و حکایت لعنت کنند این عادت لغایت رشت است الحامسة ان یتجنب
 ان یتنمى علی احد من الخلق فصلت پنجم آنست که بیزاری و دعای بد کردن بر کسیه و ان ظلمه و اگر چه بستم
 کرده باشد او را خلا یقطع علیه یسأله پس تعلیم کنند او را بیزاری و دعای بد کنند که از آن قطع صلح و ترک حق
 مسلمانی لازم آید و لا یکافیهم بهیچا که و پاداش نکند او را بیزاری او نکند با وی آنچه وی کرده و بکشد از آنک
 تعالی و در او را و از آنکه بیزاری و دعای بد طلب از او و لا یکافیهم بهیچا که و پاداش نکند او را بیزاری او نکند با وی آنچه وی کرده و بکشد از آنک
 گفتار و نه بگوید و این هذله الحصة ترفع صاحبها الی الدرجات العلی ذکر که این صفت بر میآید و می رود
 صاحبش را با بیایی مبتدا تا دیکر به اینال منزله ترفیع فی الدنیا و الاخرة و فیکه نگارنده
 این صفت را و عادت کنند بدان بیاید و مرتب بزرگ در دنیا و آخرت و الحب و المودة فی قبول الخلق

نکته
 لعنت کردن کار نیکیان
 حلت حق

در حق گفتن برابر و یقین بآن لهذا الباس علی المؤمنین و شکر المتقین و باید که جرم کرده شود که در آنست
و این کار سبب عزت مسلمانان و بزرگی بر دیگران است و هو اقرب باب الی الاخلاص و این نیز در کلام
دری است برای رسیدن باخلاص التاسعة یعنی که ان یقطع طمعه من الاله می پند

11

1953-1954

الْعَلِيَّةَ دَامَ شَاهِي بزرگ و الْفَخْرُ الْجَلِيلُ و نازیدن بزرگ و الْبَقِيَّةُ الصَّابِيَّةُ و بقین روشن

بے تبرک و التوکل الشافی الصریح و توکل شافی بخشیدہ او علت شرک و اعتماد بر غیر صاف و

حاصل و هو باب تین کتاب النقاہ باللہ و اس درستی اور ہر اے اعتماد و خبر و استواری ہوے

تر و جل و هو بابا مقیم الالباب الرحمدی این در است از در است زهد در دنیا و به چنگال التوحید و

پوی گرفته میشود و یا به میتن و پیرنگاری و گنبد شکله و پوی کامل می گردد و مجادله و

وَهُوَ مِنْ عِلَامَاتِ الْمُنْقِطِعِينَ إِلَى اللَّهِ وَقَطَعَ طَبَقِ اَوْثَانَتَاهُمَا بِرَبِّكَانِ وَشَسْمَكَانِ وَتَهَارِ وَهْمَكَانِ

بسمی خدای عزوجل العاشرة التواضع فضلت ویزان خصلتها می و به گانه تواضع است لکن بها

یَسْتَعِدُّ مَعَهُ الْعَابِدِينَ ^۱ زیرا که بدستی بصفی تو اضع اصنام و ادویه میشود و میرا و اوسته می گرد و مقل عابد

وَيَجْزِيهِمْ وَرِثَتَهُ وَيَسْتَنْصِلُ الْعِزَّ الرَّفِيعَةَ عِنْدَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَعِندَهُ

الْحَقُّ وَتَوَاضَعُ كَامِلٌ وَتَهَامُ تَشْبُو عَرَّتْ وَبَلَنْدِي نَزْدِ وَحَدَا وَنَزْدِ وَخَلَقَ وَيَقْدِرُ عَلَى مَا يُرِيدُ مِنْ أَمْرِ

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَقَادِرِيْ كَرُوْبَرِ خُسْرِيْ كِه مَيُوْبَاد اَز كَار و نِيَا دَاخِرَت و مَعْدَا كِه حَقِيْقَةً اَصْلُ الْاَقْلَامِ

کُرْهًا وَ قَرْهًا و این محصلست که تو اذیت نپذیر طاعتهاست و سزاغ آنها یعنی طاعات از وی میل می شود

وبانه بمن طاعات و لذات عیش و تنعم می آرند و گنما گنما و سبب کمال و تمام آنهاست و در منازل السائرين

خود را فان ذلک من اسرار اعمال ثوابی القلب و اجزای نیر که بدستی آن نظر کردن بمصاحف
 و باز داشتن نفس و نهی وی از این اشتباه ترین علمهاست اندوی حصول ثواب و در دل و مصافی حاجل الذنبا
 درین جهان مع ما یدخره الله تعالی که من غیر الاخرت با آنچه می دهند خدای تعالی مراد از یکی آخرت
 اگر چه ترک گناه هر وجه موجب ثواب است اما آنکه اصل امیل و تکرانی بآن نداشته باشد و نزدیک نفس بآن نزد
 باز دارد و دخل خواهد بود و در ثواب و اعلا و ربه سئل الله ان یمکن علینا اجمعین بالعلی باینه الحاصل
 سوال میکنیم خدا را که متشنه باین عمل کردن باین خصلتها و آن بخرج شهنوا ابتداء عن قلوبنا و بیرون آرند و بکار
 ما را و اولهای ما این دعاست مرطالها و سالکان طریق را با حسن وجه و داخل آن در حصول اجابت
 و تشریف است و اینها را بجمع کردن با خود و در ما و سوال الثامنة ان یمکن ان یجعل علی احسن
 من الخلق منه مؤنة فکصلک هم بیکره از آنکه بگرداند و بدهد به هیچ یک از مردم از خود و مؤنتی و باری و گزنی
 صغیر که و کما یبکیر که نه عمر و نه بزرگ و نه اندک و نه بیش بل بقیه مؤنة عن الخلق اجمعین بلکه وی کند
 مؤنت خود را از همه خلق و محتاج الیه و استغنی عنه از آنچه نیازمند است بآن و از آنچه بی نیاز است
 از آن فان ذلک تمام عزت و العاید بین زیرا که بر داشتن مؤنت از خلق تمامی عزت عبادت کنند گشت
 که سبب عبادت عزتی دارند چون مؤنت خود را از خلق بردارند عزت بزرگتر شود و شرف المتقین و سبب بزرگی
 و بلند قدری بر همه کار است و به تقوی علی الامر بالمعروف والنهی عن المنکر و بآن عمل ثوابا و نوری
 می شود بر امر معروف و نهی منکر که بهت حصول عزت و هیبت و عظمت و بکون الخلق عندک اجمعین
 بمنزلة واحد و می باشد خلق نزد وی و دیگر شریحه انبیا و چه قدر فاذا کان کذلک نقله الله تعالی
 الی النبی و الیقین و البقیة به پس چون باشد کسی بچنین می برد او را خدای تعالی بسوسه بی نیازی
 و یقین و اعتماد کردن و استواری و داشتن بخدای عزوجل و کما یرفع احدکم لیکون له و بر ندارد و بلند گرداند
 مرتبه و در هیچ یکی را به بوی نفس خود و بکون الخلق عندک فی النبی سوا عباد است خصلت نزد او

در این
 باب

در این
 باب

الغنى است که حقیقت تواضع معارض نساختن عقل است پس را قبول کردن آنچه شایع گفته و خبر داده بل حرکت
 دلیل عقل و عبادت و مساحت با مثال آن و به یزید راک العبد متاثر الصالحین و تواضع و عبادت
 بهر جایگاه صالحان را الرافضیین عن الله فی السراة و الفترافش و انداختن در حال خوشی و ناخوشی
 و هی کمال التقوی و صفت تواضع کمال تقوی است چه متقی اگر بکند و با مثال امر است که گردن نهد
 ضلع گردن به کار او و تواضع و لغت فروتنی و نرمی کردن حقیقت تواضع آنست که خود را طلب حقوق در
 مرتبه که لائق است بدهد و اگر بالاتر از مرتبه خود نهد آنرا بکشد و اگر پایین تر از آنرا نهد خوانند و این
 نیز محمود نیست چنانکه بکشد برود و شوق افراط و تفریط است و تواضع متوسط است میان این و آن و صفت شایع
 و مبالغه ایشان در رعایت صفت تواضع بعد است که گویا تواضع را در مقام ضعف نهاده اند از جهت قبح کسب
 از نفوس عربیان که بکشد گرفتار آمدن یکی از علامات تواضع آنست که می فرماید و التواضع هو ان لا یلفی
 العبد انکرا من الناس و نشان تواضع آنست که پیش نباید برود هیچ یک را از مردم الا زای که
 الفصل علیه که اگر که بنیده اعتقاد کند بر آنکس را زیادت و بگوید عسلی ان لکوت عند
 الله خیر امینی نزد یک است که باشد آنکس نزد خدا بهتر من و از قبح ذریجه و بلندتر از وی درجه
 هو ان کان صغیرا قال هذا کم نعیم الله تعالی پس اگر باشد کودک گوید که این شخص گناه نکرده است
 خدا را و انا قد عصیت و من تحقیق گناه کرده ام فلا شاک انی خیر امینی پس نیست شک که او بهتر است
 از من همین قیاس اگر بالغ باشد ما خردتر از وی و ان کان کثیرا قال هذا عبد الله تعالی قلی
 و اگر باشد بزرگ بگوید این عبادت کرده است خدا را پیش از من و ان کان عا لیا قال هذا اعطی
 ما له ابلغ و قال ما له ان و اگر باشد ابل علم بگوید این را داده شده است چیزی که در سیده ام
 بان و یا نه و چیزی را که بنده ام من و علیه ما جهل و دانسته است چیزی را که ندانسته ام من و
 هو تعلم و علیه و او عمل میکند با علم و دانش و ان کان جاهلا قال هذا اعصى الله بجهل

حقیقت تواضع

شیخ اکبر که در مثال تواضع

در کمال تواضع

در کمال تواضع

الا به پس تمام کمال نه پذیرد هیچ علی گمان و تخریج الغل و بیرون آرند و نه دشمنی را و الکنر و اعتقاد
 بزرگی را و نفس خود و البخی و ستم کردن و در گذشتن از مدین قلبیه فی جمیع احوال از دل خود و همه
 احوال خود و کان لسانه فی السیر و العکایه و احوال او باشد زبان او در ذکر کردن و مردم را در
 نهان و آشکارا یکی و موافق و متیقن فی السیر و العکایه و احوال او باشد خاشا و نیز در نهان و
 آشکارا یکی و چنانکه ثمانی در دل دنیا و دولت و ناز و نعمت خواهد و در آشکارا مردم و خواش دین و زهد و ریاضت
 و مجاهده اظهار کند و کلامه کدالک و باشد سخن او چنین یعنی یکی باشد در نهان و آشکارا و الخلق عندک
 فی الصحیح و احوال او باشد خلق خدا را و او نصیحت و حیر خواهی و ادای حقوق همه یکی که هر را خواهد و حق
 هر یک در مرتبه که هست او تا بدید خویش و چه بگماند چه دور و چه نزدیک و لا یکنون من التامیصین و کھو
 ید که احکام من خلق الله لیست و منی باشد مراد از اصحاب و غیر خوا بان خلق و حال آنکه با و سبک کسی از
 خلق خدا بدی او یا عیال یا بیغیر یا سرزنش میکنند کسی را و کاری نگذرد بر اینی صحت پذیر و صحت و باز داشتند از
 بدی او و یحیی آن ندانند که عیال او احوال بیست و یاروست و او که ذکر کرده شود نزد وی کسی بگوید یا یحیی قلنه
 را که ذکر عیال او است و او باخو شحال شود و راحت یابد و اگر ذکر کرده شود کسی نزد او بدی و هدیه افه
 العابدین و عطی الشاک و هلاک الزاهدین و این صفت سبب تهیب عابدان و هلاک متعبدان و زاهدان
 چه بعضی از ایشان که بر توبه استقامت نرسیده و اگر فتناری نفس و هوانه برآمده اند که یکباران کا بلای دنیا داران و در
 ایشان خوشحال شوند و در ورطه ریاء و عجب افتند الا من اعانه الله تعالى علی حقیق السیاقه مگر کسی که یاری
 داده است او را خدای تعالی بزرگداشت زبان او و قلبه پر خجسته و بزرگداشت دل او را برست خود و دیگران برست
 و تو خد که با وجود آن مشرف شده ایم موجود است و کن شیخ جل کمال عبد الوهاب فی نقادی در شان نام خود که ما بن فقیر
 غایت کرده انصاف که از کلام حضرت غوث الثقلین فری شده غرضه نوشته است ثبت کرده و فی حق آنکه نوشته از فتوح لغیب
 که نزد ایشانست یا در غیب که از انصاف مشهوره بحضرت ساین مقاله جوید و با و تصنیف و دیگر از ان حضرت سلیمان

فنا است، آنچه در اندیشه ناید آن خداست، و قَالَ و فرمود و اِنَّا صَاحِبُ الْقُلُوبِ مَعَ الله چون راست و درست
 گرد و دل با خدای عز و جل که بخل و کمالاتش بی نهایت باشد و چه اگر دو از آن دل بیخ چیز و کمالش بی
 یابی و برون نزه و از دل بیخ چیز از علوم که احتیاج بدان باشد قَالَ و فرمود و اِنَّا لَبِیْطَانٌ مِّنْ مَّغْرُورٍ
 علامت ما بی پوشش و قال که و اَلَا جِدُّهُ و فرمود و فرزند این خود را که گردوی نشسته بودند اَلْعَدْلُ مِمَّنْ حَوْسِرَیْ
 فَاِیْنَ مَعَكُمْ بِالطَّاغُوتِ و شودید از گردن پس بستی که من باشم و نظم و ظاهر و مَع غَیْرُکُمْ بِالْبَاطِلِینَ و غیر
 شما ام باطن و قَالَ و فرمود و قَدْ جَعَلَ غَدِیَّ غَاوِرَکُمْ مَحْفُوقِ حَاضِرِشده اند نزد من خلق دیگر جز شما
 فَاَوْسِعُوا لَهُم مِّنْ فَرْخٍ کَیْدِ جَای برای ایشان و قَادُوا مَعَهُم و اوب و وزید با ایشان و حد و حور را
 آنکه بدارید هَمَّتْ اَرْحَمَةُ عَظَمَتِهِ اِنْجَاحُشش و هر مال بزرگست و کَا یَضِیْقُوْا عَلَیْهِمُ الْمَکَانَ و تنگ نما
 بر ایشان جَای را دَکَانَ یَعْلَمُ و بسیار و غیره و با جماعت ملائکه و ارج و مرج بان که سلام میدادند بروی
 و عَلَیْکُمُ السَّلَامُ وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَکَاتُهُ عَفَرَ اللهُ لَیْ و لَکُم بِیَا مَرْزُوقِی تَعَالٰی مرا و شما را و کتاب
 الله عَلَی و عَلَیْکُم و باز گردوی تعالی بر حمت و کرامت بر من و بر شما توبه یعنی رجوع است چون سنا و
 سخن کنند یعنی رجوع بر حمت و عنایت افتد و چون بربنده سنا شود یعنی رجوع از معصیت اطاعت آید
 و حاصل معنی توبه خدا بربنده توفیق توبه بر بنده را میبخشد و فرمود و قرآن مجید ثم تاب الله علیهم فتابوا السیم الله
 غَیْرُ مَوْقِفِیْنِ و آئید بنام خدا و حالتی که بدو و کنند و نیند چنانکه در قرآن مجید آمده است غن اولیا و
 فِی الْحِلْوَۃِ الدِّیْنِ اَوْ فِی الْاٰخِرَةِ قَالَ ذٰلِکَ یَوْمًا و لَیْلَةً گفت این روز و سلام را بیک روز و شب که ملائکه حمت
 نزول میکردند سلام میگفتند و ایشان رو سلام میکردند و قَالَ و فرمود و لَکُم و اَمِی بر شما چه
 گمان برید برین آقا اَلَا اَبَا یَیْسَرٍ مِّنْ یَّکُم و یَا اَرِیْمَ و یَا اَلِیَّ مِمَّنْ یُّبْرِیْ کَا بَعْلَکَ و کَا بَعْلَکَ الْمَوْتُ
 نه هیچ فرشته مرگ که جان می شناند یَا مَلِکَ الْمَوْتُ مَعَ کُنْ اَمِنْ یُخَوِّکَ اَسَیْوَالُکَ اِیْ مَلِکَ الْمَوْتُ
 عطا کرد و ملائکه کس که درست میدارد و میگردد کار را را بر خود توفیق پروردگار تعالی و بعد از وجود

ورين باب وسأله ذلك كعب الجبار ورسيد اور واد وعبدا جبار ما ذاك ليهك من جسمك چه جزو دل
 وورنك دار و ترازون مبارك لوقال فرمود جميع اعضائي لولم يني الا قلبي فرمود ما مي اعضاي
 من درالم دار ودرم دل من مباد به الكه پس ليست مل ووي يار لي وهو صحيح مع الله ووي درست
 وثابت است باعادي عز وجل ثم انا كالموت بستر اند اور اموت فكان بقول استغثت بك يا الله
 الله مستحانك وعلاني ياري مجيم بكم توحيد كه ليست الكه مر خدا كه باك است وبن است والحي الدي
 لا يخفى الموت وزند كه بستر گم شدن و مر دن را شهنشال من عزرا لاندن كه وفقر العباد بالموت
 يا كيت كس كه غالب است بقدرت و مقهور و مغلوب ساخته است بنده كار اموت لا اله الا الله محمد رسول الله
 واخير في ذلك لا موسى وخر واور و زنا و موسى انه قال تعزروكم ووي رضي الله عنه گفت لفظ تعزروا طمعه و درها
 لسانه على الصفة وادانكر و اين كلمه را زبان و درست بهت شدني و تكراري كه در حرف ندي است فصار ال بغير رها حتى
 قال تعزروا طمعه و شد بجا پس از مسكر و اين كلمه را تا وقتي كه گفت تعزروا و در كر داس كلمه را و خود او رفت كرد و اورا و بي
 فتح لسانه تا انكه درست شد زبان شريف ووي و كر ديدين اعط و درست بر آنكه حرف زاي از محرش نعم قال الله الله الله
 سب بار بكم حتى صوته بستر نهان شد و او را و و لسانه ليتحقق بشق حلقه و حال انكه زبان مبارك و چوب است
 بيا طم و نه شحر حث مؤداه الكريمة بستر وون انكه جان بزرگ او و صواب الله عليه رعاي خدا و بر و
 و اعاد عليا من بركايم و بارگه و انا و برار بركتهاي او و غم كننا بخير و غم كننا و مارا سحر و جميع المسلمين
 و مره مسلمانان را و احصا بالنصار الحين و پوست كنا و مارا بعا لحان غير حركا يا و لا
 مفنونا برك رسوا كره شده و در انداخته شده و رفته و لا امين امين امين
خاتمة عادت ستمره مصنفان است كه آغاز نامه بنام خداوند تبارك و تقدس و سپاس و ستايش
 ووي جل و علا و صلوة و سلام رسول خدا صلي الله عليه و سلم و آل و اصحاب ووي رضي الله عنهم كنند و در انجا خود
 مصداق شاع ستم و ميرت سلف واقفنا كتاب الله و در كه برين پنج و اسلوب واقع شده و همي هاي ديگر

مع
 ۱۰

شیخ عبدالغفر از روی حال وی فرمود که بگویم فقال پس فرمود که این را منی احد من خلقی
 نبرد و از پیج می از چهره انا الکلب فی علم الله آگاه باشید که من از حال بحالی میگردم در علم خدا می گردم
 یعنی در مرتبه معلومات او که غیر قنای اند یا در علم است و او می اندازد تقرب مرا که در چه مراتب و مقامات و احوال
 میگردم فقال وقد سألته و لکن لا تجد العزیز عن موصی و فرمود و حال آنکه مسجد بود و وی عبدالغفر
 از بیماری و مرضی الله که بیماری دارد فقال ان موصی لا یعلمه احد و لا یعلمه احد گشت بدینیکه
 بیماری من پیدا شد و منی کی و مرضی یا بد آنرا پیج کی القی و لا حی و لا عاک و لا دمی و نه پری و نه فرشته
 بعد از آن در بیان حقایق و معارف در آمده و فرمود و ما یفقد علم الله بحکم الله شکسته منی شود علم
 حد که از منی است حکم که در الیزال برسدگان کرده زیرا که الحکم متغیر و العلم لا یغیر احکم متغیر و متبدل
 میگرد و علم متغیر می گردد و دیگر می بود و الحکم یستمر و العلم لا یستمر بیان و تفسیر فقره سابق است
 یحیی الله ما یشاء و یتوکل علی الله میسکند خدای تعالی چیزی را که خواهد و ثابت می ماند چیزی را که نخواهد و اثبات
 و احکام است و در مقام قدر و عند الله ام الکلب و نزد او است اصل و او در همه کتابها که لوح محفوظ است و غیر
 می باید آنچه دوست از علم الهی و قضای و لایزال عما یفعل بر سیده می شود و می سبحانه و تعالی از
 چیزی که بکند از محو و اثبات و احوال و احکام و ثواب و عقاب زیرا که فوق احکام نیست و وی علم میکند و هیچ میکند
 بلکه خود میکند پس چگونه سوال بروی متوجه گردد و هه کون و ایشان یعنی بنده گان بر سیده می شود
 زیرا که فوق ایشان حاکمی است عاقل و ایشان را می رسد که بی حکم و چیزی بکنند و اگر بکنند سوال و عقاب و ثواب متوجه
 گردد پس ایشان احبار الصیفات که کما جاءت خبری صفت بحسب صدور افعال و آثار از آنها
 میگذرد چنانکه آمده و ذرات تغییر می نه و غیر می میگفت که او است که اخباری که و صفات مشابه الهی
 تعالی آمده و رو یافته است بکنند و در جریان می باید و محمول میگرد و بر آنچه ظاهر آنها است بی تاثر و تضرع
 از ظاهر با اعتقاد و آنچه حق است و ثابت است و روی سبحانه چنانکه مذکور است متقدمین است از سلف و صالحین

سجده
 سجدات
 سجدات

علیه و انصاف بر کمال و بر کات علو و شرف و مستفید شده بود و فرموده این کتاب شیخ عبد القادر است رفی الهی
 عند این را حاصل کنید و بخوانید و دست اندازید و بران باشد و هر قدر که توانی بران عمل کنید و بدانید و آگاه
 باشید که طریق حضرت قادرید راه روش این سلسله علیه نیست بقدر الهی موقوف بر وقت بود و این کتاب در دنیا
 حاصل نشده چون بهند وستان اقدام شما از جانب بعضی از مشایخ وقت که انساب باین سلسله بیشتر رفیع
 دارند رسید و صحبت شیخ ذکره اند با آنکه اگر فهم و بخواندم و در و ساختن و قدرتی دیگر الفاظ و فهم حال نیست و انصاف
 خرسند بودم و فهم مقاصد و مضامین و اشارات آن تدقیق وقت و حوصله حال من بود و نواب و ولایت انساب
 این کتاب با آنکه نایب میگذشت که در آن خصوص نایم بناگاه پیامی از جناب عالی شد از تین شاه ابوالعالی که شریف و شریف
 جلالت و سرسنگ و دیوان قدرت و از هالمان آگاه و عاشقان و نگاه قادریست با اشارت های دیگر ناشی از مقام
 جدید یقین گنجایا تخریب گفتن آن ندارم و رسیدن وی بهر چه خبر دهد و اعتقاد من به وسیله این است که آن درگاه خدا بود
 و وی نزد من نظر بدلیل و حکم به است صاحب حال و از عاشقان جمال با کمال حضرت غوث اعظم است
 فرمود این کتاب فتح الغیب را ترجمه باید کرد و شرح باید نوشت و هر کار بهار گذارنده این کار باید کرد و بنویسند و بهر
 که در سر برده دل نشسته بود و میگذشت که پای حمت باین طرف ننهد و دست جرات بر این احوال آن زن تا بعد
 الرسالی پیش باعث محبت و جاذبه شوق و دله بقصد تحقیق و تحقیق بعضی احوال و دیدن نقای آن شریف احوال
 حرکتی بجانب بلده لایق و واقع بهر سبب و وزی بخدمت وی ستافه و سرشته حال دریافت اشارت فی شرح فتح الغیب
 تازه یافت و این بار چون حکم نموده بود و احوال بجای شده چاره مانع جز صلیا انتقال رفتن و از جناب برآمدن و این
 آن زمان بر این بند و دراز بود و اقامه بران از حیطة امکان بیرون می نمود و آگاه حال دیگر گشت و بهر کار شد
 و فتح باب روی نمود و بیم از دل با رفتن امید می بهر سبب و بهر سبب فرستاده شد و بهر سبب و بهر سبب و بهر سبب
 بیش از توجیه طلب روی نمود و بعضی طلب توجه و الحاح و نقاب جمال می کشید و در بعضی احوال چنان می یافت که گویا
 و گوش می خوانند و در دل میرسد و اگر دعوی کنند و قدم در راه مسامحت نهد و گوید که آن کار را می شنید

کتاب را به صاحب
 خانه فتح الغیب
 در احوال
 ضیاء القلوب
 در احوال
 دیوانه گویا و این نقادان
 و حقایق احوال و کلمات
 حیات القلوب

نیز دارند که کتب خود را به این قصد بر نمایند و آنرا مقدمه نمایند از اینست علم و فایده و وفایت و موضوع و سه
و بیان شرف علم و مرتبه وی و ذکر واقع آن و نام خویش و بیان باعث بر تالیف و اگر تشریح است ذکر مصنف
احوال وی و حسن تصنیف و ترتیب آن و در این چیزهای دیگر که مناسبت دارد بمقصود و موجب اعتبار است و تشریح
و نکتات که مردم بهر مسأله متنبه شوند که صادر از حضرت خیر و ولایت است و فوق آن متصورند و ما بهیت تصوف
صدق و توقیر الی الله است بر وجهی و این قوم را در بیان معنی تصوف اقوال و اشارات بسیار است و هر یکی موافق
حال خود بیان خبر داده و اشارت کرده است و ملاحظه و جامع همه اقوال معنی صدق و توقیر الی الله است تا بر وجه
مرضی که قدم از در کمال سلام برداشته و فصل و شرف این علم که مبداء آن اقتباس قدم بقدم و منتهای آن حصول
قرب و رگه الوهیت است ظاهر است و مرتبه این علم از حیثیت مقصودیت بر همه مقدم است و از حیثیت طلب
و شوق بعد از تحصیل علوم آلی است که مقدمات علم عربی و اگر علم تفسیر و حدیث و بالذات بر همه مقدم است
آنها و حقیقت تصوف تفسیر کتاب خدا و شریعت سنت رسول و دلائل و خیر آنهاست و در اصفان این علم که مشایخ
طریقت و سائین ملت و مقرران حضرت اند معروف و مشهور اند و خود آنچه درین کتاب ازان بود است هم بیان
کتاب و سنت است و واقع و بآلی آن شایع است و احتیاج با حیطه جدید ندارد و اسم سامی مصنف یعنی الله عنه
در اول کتاب در نسخه اصل مطبوع است و ذکر تالیف احوال و مناقب وی از نظمین است و حسن تصنیف و مناسبت و
رذات آل عیان است و ذکر نام این حقیر خود چه حد و محال که درین مقام توان بود و مصرع با وجود و من آنرا
نیامد که منم کسر باقی نماند که ذکر باعث بر تالیف و باعث حقیقه بر تالیف این نامه که ترجمه کتاب فتوح العیبه
است و مفتاح الفروع نام دارد و اشارت عینی است از حضرت ولایت و اگر چنان از نظر حزن غائب باشد آتش
بلا و احوال و بیرون دانست و استغنی که دیگران نیز توان و توانند تا آن دانست که در دل است ثابت است آنرا
بخت و بر بیان حاجت نیست در آن هنگام که فقیر حقیر در جم که زاده الله تبارک و تعالی و عظیم حاجی داشت بنحیه ازین
کتاب معالی قباب در حضرت شیخ اجل اعز اکرم اهل قلب الوقت عبدالوهاب منشی قادی ساذلی رحمت الله علیه

تألیف حضرت
عبد الوهاب
منشی قادی
رحمت الله علیه

پروردگار را قیام صدق را از خطا استقامت هر زمان و وید که بخت را از نظر جانباغ اختیار بر دوز و محبت را از
 نظر تطاول باطل کوتاه دارد زبان حال را از گفتار ناراست بکمال از دعوی است نیز بر بند و صدق را با نیت کرم
 و ادب را وسیله قرب سازد تا نکت علی کل شیء قیرو حکم در ابتدا نوشتن این شرح بر آن بود که بر ترجمه الفاظ و معانی
 تحت اللفظ اقتصاد نماید و بر ابراهیم سبط و تفصیل نفس مذاهب و اقاویل نزد چنانکه فخری این سلسله را پس بشاید
 و در آخر چنان خواند که اگر بسط نیز کند مانعی نیست و مخفی در آن که سودمند بود و است باین سخن
 شرح بر دوز و افتاد اول در اکثر مواضع مجز و مختصر آمد و از بعضی محال بسط و تفصیل گشت با وجودی که هر یکی
 و فلسفی جمیع کتب و تصانیف عروم واقع نشده و بر دیگران بدر و نیزه گری زلفت است کسی که گدائی
 این دیگر است و بدر و نیزگی بر و کس زلفت و یارب گردد و در همه جابجائی تحقیق اصطلاحات قوم بکفر و کج
 واقع شده باشد و الله المستعان و علیه السلام و منه الاستمداد فی المبدأ و المعاد و حسنا الله و نعم الوکیل بر این
 صدق که این نامه را بر نظام از فضل ضاع و محال گشت تمام شائستگی قبول حق روزی باد و الله الموفق
 و منه الاتمام این شرح که فتوح الغیب است و از غیب است این امان بری از عیب است و محتاج
 فتوح نام و تاریخ افتاد و در خاطر آنکه مظهر لاریب است و وصلى الله على سيدنا و مولانا
 مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَآخِصَّاهُ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

